

PRÄSTESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL

PÅ RIKSDAGENS UPPDRAG
UTGIVNA AV

RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN

GENOM

NINA SJÖBERG

14

1755–1756

ANDRA DELEN

STOCKHOLM 2011

Prästeståndets riksdagsprotokoll 1755–1756

Stockholm 2011, Elanders

Formgivning: Louise Edlund

Del 14:2

ISBN 978-91-86673-03-1

PRÄSTESTÅNDETS
RIKSDAGSPROTOKOLL

1755–1756

II

Den 1 Septembris

1. Förehades å nyo stora deputations extractum protocoll¹ angående tiäns-
ters bortgifwande, hwilket ridderskapet och adeln redan bifallet, med en wid
17 art. 6 § giord tillägning. Och uplästes borgareståndets extractum proto-
coli² innehållande några derwid gjorde påminnelser, ändringar och tillägg-
ningar.

Sedan något härom blifwit taladt, förklarade både den ena och den andra
för bäst, at bifalla stora deputations betänkande, emedan de ofullkomlighe-
ter, som deruti funnos, kunde framdeles och nästa riksdag förbättras. Imed-
lertid hölts nödigt, at denna författning ei på något sätt måtte sträcka sig til
ecclesiastique syslor.

Probsten Stierner tyckte för sin del det böra anmerkas, som om transpor-
ter i militairen är anfördt uti detta betänkande, hwarest heter, at wid de wärf-
wade regementer ingen transporträttighet kan stadgas för passevolancens
skull, och någon olägenhet, som wid hushållningen med compagnerne deraf
skal tima. Probsten trodde, at som compagnerne där äro til storleken ganska
olika på den ena orten emot den andra, officerarne deraf lida, om dem ei skal
tillåtas få transport.

Probsten Helleday: Sedan högwördige ståndet behagat stadna i det slut, at
utan vidare uptagande och skärskodande af denna sak ingå med höglofl. rid-
derskapet och adeln i betänkandets bifall, samt lemna til nästa riksdag at
rätta hwad i författningen härwid kan finnas betänkeligit, hwarförinnan lik-
wäl altsammans skal gå i verkställighet; så utbeder för min del få til proto-
collet förklara, at som jag är aldeles owiss, om jag lefwer til nästa riksdag, och
i fall så skulle ske, jag ändå förmodar at slippa detta beswäret; så kan jag, en-
ligit min riksdagsfullmagt, som åligger mig efter bästa samwet mig yttra öf-
wer nu förekommande angelägna ärender, ei annat än förklara det jag för
min del ei kan ingå i detta ståndets beslut, utan önskade at som denna sak är
af så mycken wigt, och häruppå en ganska stor del af rikets undersåtares wäl-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Stora deputationen, nr 3; nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 98. Även 4 maj
1756.

färd beror, at den samma på sådant sätt ei måtte afslutas, emedan jag efter min ringa insigt befarar, at häraf torde widrigare påföljder sig yppa, än mången i hastighet wil sig föreställa, uti hwilka jag, såsom riksdagsman gärna undwiker at taga del. Instämmer för öfrigit aldeles med högwördige ståndet derutinnan, at ecclesiastique staterne måga aldeles härifrån undantagas, men lemna derjemte til betänkande, när man således nyttiar all försigtighet til förmon för sig sielf, om ock icke andra någon del deraf borde tilflyta, då wi alle såsom medundersåtare tyckas hafwa lika rätt til riksens ständres ömhet.

Proposition giordes på begäran, om stora deputations betänkande finge bifall, dock med den tillägning, at uttryckeligen förbehålles, det denna författning ei må angå presteståndet. Hwilket bifölls, och blef i anledning deraf ståndets resolution författad.¹

Härwid uplästes det medföljande ridderskapets och adelns extractum protocolli om dem af hofstaten, som derwid redan äro antagne, och huru wida de ei måga blifwa utestängde ifrån befordran, hwilket bifölls af ståndet.

2. Uplästes stora deputations extractum protocolli² om academiska witnessbörder. Efter någon discurs häröfwer beslöts, at detta protocollsutdrag skulle blifwa liggande.

3. Afhördes secreta utskottets extractum protocolli³ angående riksdagens slut d. 28 hujus.

Kyrkoherden Mathesius önskade at riksdagen ei må afslutas, förr än de betänkandens äro afgiorde som blifwit utarbetade och enkannerligen angå allmänheten.

Efter giord proposition bifölls detta extractum.

4. Professor Gadolin påminte om ståndets recomendation för doct. Corylander, och berättade magister Stenbeck, huru som bemälte doctor i går kommet up i protocolsdeputation, och sagt sig fått höra, det professorerne i Lund skulle nära hafwa rört honom i en förklaring, som de ingifwit angående

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 62.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Stora deputationen, nr 6.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 164.

ett förslag med begäran at få deraf del, hwilket deputation enligt sin instruction ei kunnat honom wägra.

Sedan ståndet närmare öfwerlagt, huru och på hwad sätt det bäst måtte kunna tilskynda bemälte doctor efter dess anhållan, någon förmon, beslöts at gå til secreta utskott med ett extractum protocollii för honom, hwilket probsten Helleday lofwade upsätta.

5. Til den extraordinaire tacksäjelsedag, som stora deputation fastställt, hade herr archibiskopen föreslaget texter, samt efter wanligheten upsatt trenne för hwar predikan, men hemstälte efter denna dagen war af riksens ständer sielfwa utsedd, om icke ståndet af de föreslagna texter kunde wälja en för predikan som gifwes up til secreta utskottet, at derifrån afgå til Hans Maj:t. Detta bifölls, och utsågos til texter: I ottesången psalm 66:5, högmässan ps. 124: 7, 8 och aftonsången Heseck. 24:8.

6. Gaf herr archibiskopen tilkänna, at han dagen efter här i ståndet omtaltes en compliment til grefwinnan Gyllenborg efterkommet ståndets begäran, och den hos bemälte grefwinna aflagt, som tackat för den heder hänne skedde, hwilken hon dock, så mycket mindre wäntat, som hon alltid sökt at wara okänd för detta arbetet.

7. Kongl. brefwet af år 1735 angående freslemannarätt för den som uptager ödesheman, war nu til ståndet inskaffat, och som det befants äfwen sträcka sig til Finland, så bifölls cammar oeconomic och comeredeputations betänkande öfwer capitaine Aminoff och adjutanten Fabritius ansökning.

Den 2 Septembris

1. Uplästes 8 § och följande af borgareståndets besvär,¹ hwaröfwer resolve-
rades, ut in actis.

2. Uplästes commissionens dom,² uti det emot kongl. lifgardessoldaten Magnus Bergman angifne mål, som befunnets hafwa fört förgripeliga utlåtelse
öfwer en och annan omständighet, rörande det här i staden tilämnade up-

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 6.

² Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, onummerad.

lopp och dess uptäckande. Ståndet wille innehålla med sitt yttrande häröfwer tils löparen från ridderskapet och adeln ankommer.

3. Sex deputerade från bondeståndet anförde af Jacob Pärsson¹ recomenderade cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande angående hemmanet Näs.

4. Förehades ånyo cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² angående härardshöfding Wefwers ansökning³ om Tiurholmen, och uplästes cammar oeconomie utskottets betänkande angående samma mål.

Herr archibiskopen sade sig fått höra, at generalmajoren, landshöfdingen och öfwercommendanten Stobée, emot en raisonnable discretion, gått in i något slags accord med Wefwer om Tiurholmen, och at från början en och annan olaglighet härwid förelupet.

H:r biskop Troilius: Hwad naturen af denna egendom angår, ser jag den kan disputeras pro et contra. Man finner ock at Stobée gjort sig en particulier förmon häraf, då han ägendomen åt Wefwer bortstادت, och hemställer, huru wida bemälte Wefwer, som med Stobée accord treffat, skal derpå kunna bygga pretention, at nu få köpa hemanet til skatte.

Kyrkoherden Aurelius: Egenteliga quæstion blir här, om detta är löningsheman eller boställe. At det är löningsheman ses 1) af 1690 års bref. 2) At cammarcollegii bref til landshöfdingeämbetet 1732, hwaruti det afslog Gyllenkroks enkefru laga fardag på Tiurholmen, den hon dock niöt på Elfsborgs ladugård såsom boställe. 3) Blef räntan häraf öfwersten baron Thure Bielke 1712 för 250 man lifdragoner han skulle upsätta under fri disposition uplåten, hwilket omöjeligen kunnat ske, om hemanet haft boställes natur. Men emedan det således warit och blifwit ansedt för löningsheman, tyckes ock Stobée icke gått emot förordningarna, då han för sin del tillåtet egendomen skatteköpas. Men skulle dock ståndet finna detta böra anses såsom boställe; så beder jag, at Wefwers stora lidande, hans usla tilstånd och många barns nöd må komma hos ståndet i ömsint behiertande. Han har med cruelité⁴ blif-

¹ Läs: *Jakob Larsson*.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 45. Även 28 augusti 1756.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 9. Även 28 maj, 28 augusti, 4 september 1756.

⁴ Enl. konc., renskr.: *cruauté*.

wit hanterad, ty då gården skulle af honom afträdas, fick han ei fardag, den byggnad han satt up togs neder, och då han ei straxt kunde den afföra, kastades stockarna i strömen. Har dessutom icke utan kostnad twänne riksdagar uppehållet sig här i Stockholm.

Probsten Helleday: Hwad jag wille säja har kyrkoherden Aurelius anført. Jag har läst igenom acterna och funnet alt werkeligen så förhålla sig. Hemställer allenast, om man ei med warsamhet bör gifwa anledning dertil, at löningsheman skola af löntagare jemt och samt få säljas til skatte. Och i fall ståndet skulle bifalla deputations betänkande bör dock Wefwers lidande repareras och 2:ne förbehåll göras, 1) at presteståndet må niuta samma rätt och förmon på sina löningsheman, och 2) at ingen löningsinnehafware må bewilja skatteköp på något löningsheman til successorum lidande.

Probsten Elg: jag är ei emot, at Wefwer får någon reparation för sitt lidande, men wil yttra mig angående Tiurholmen, den jag känt sedan 1723, och wet, at Hans Maj:t då Bohus ladugård blef tagen från landshöfdingen i Götteborg och indelt til öfwersteboställe, til någorlunda wederlag derföre i nåder behagat förordna, at Tiurholmen tillika med ängen Stora Oxhagen skulle på lön, jemte Götteborgs ladugård, för dess ringa wilkor, landshöfdingen anslagne blifwit. Tiurholmen är således ett wederlag för boställe, och måste derföre hafwa boställes natur, hwaremot ei strider, at han är på lön anslagen, medan jag ei annat wet än at alla boställen äro anslagne på lön. At baron Bielke hade räntan under fri disposition sig uplåten, dependerade af en souverain konung, och kan ei dragas til skäl häremot. Och angående afhandlingen som skedde med Stobée, bör han aldrig hafwa skuld deri, ty sedan han ingått contract med Kaulbars, och på sin ålderdom förlorat minnet, blef han förledd af en i huset boende.

Doct. Filenius sade sig instämna med probsten Elg, ty som wederlag hade detta heman iklädt sig boställes natur, och wore för landshöfdingebostället omisteligt.

Probsten Huss: Jag bör ei hafwa afseende på person, utan på saken, och som jag fattat den, tycker jag det hafwa grund, som probsten Helleday och kyrkoherden Aurelius sagt, emedan hemanet är i och för sig sielf cron eller indelningsheman, hwarwid dock våra löningsheman ei böra compareras, såsom hörande ståndet enskilt til. Men på den grunden, at det är ett cronoheman, äger åboen rätt at köpat til skatte, och således äfwen Wefwer, sedan

han med detta heman wäl hushållat, förutan at han dertil rätteligen kommet, och i öfrigit ett stamphäwferi derpå anlagt.

Kyrkoherden Mathesius: Här äro, som mig tyckes, trenne omständigheter at öfwerwäga 1) at en ämbetsman ei må förlora hwad han med rätta bör hafwa. 2) At en fattig medborgare ei må lida emot lag. 3) At bondeståndet taget öm del i denna sak, medan det tyckte, at om skatteköp på detta heman nekades, skulle på deras privilegier ske inbrott, hwarföre och här icke får göras jemförelse emellan detta och ståndets löningsheman. Se wi efter af hwad natur Tiurholmen är och wi gå til jordböckerna, så wisa de från 1690 at det blifwit ansedt och uptaget för lönings och indelningsheman, förutan det at alla andra bref kalla det löningsheman. Då Gyllenkroks enkefru fick nyttia detta heman för höslag, så nyttjade hon det afhyst. Kongl. cammarcollegium förklarade det då, under den disput, som emellan henne och efterträdaren upkom, för löningsheman, hwarföre hon icke eller fick derpå fardag, och efter cammarcollegium det så ansåg, så lemnade Stobée det åt Wefwer, och tilstyrkte honom få derpå skatteköp, sedan han derom anhållet, och flera år derpå suttet til hemanets förmon. Men då dertil kom, så gifwer cammarcollegium en resolution deruti, som war twärt emot hwad det förr resolverat.

Probsten Manquer: Jag har warit i cammarcollegio dessa dagar uppå at få lius i denna sak, och begärte til den ändan få se inrättningen af indelningsverket, men fick til swar af camrer Swan, at den ei war för det länet så i ordning som sig borde. Jag gick derföre til jordböckerna och såg det där så infördt dels för cronoheman dels för resepenningar, hwilket wil säja så mycket som extra löningsheman. Af de gamlare jordböcker är eljest swårt at få någon rättelse, ty ibland äro där boställen och löningsheman synonyma. Imedlertid, medan landshöfdinglönerne äro små, är betänkeligit at betaga dem någon förmon som dem blifwit tilslagen, och de kunna behöfwä niuta, och som 1723 års skatteköpsförordning¹ säger, at cronans heman få til skatte köpas, om hon dem kan umbära, lönen åter för detta landshöfdingeämbete är swag, så tyckes cronan ei kunna umbära Tiurholmen. Dock håller jag för billigt at Wefwer får skälig ärsättning.

H:r biskop Troilius: Det som probsten Manquer sagt förtiänar mycken reflexion, och är jag af samma tanka som han, ty här är ei rätta quæstion om

¹ Årstrycket 19 september 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning huru med de heman och cronolägenheter som til skatte försäljas förhållas skal.*

præferencerätt til skatteköp på detta heman, utan om det är för cronan omis-
teligit. Den andra frågan är, huru Wefwer såsom åbo kommet hit? Swaret
blir, at ei cronan satt honom hit, utan Stobée, såsom då innehafware häraf
och det för sin enskilte fördel. Men efter Wefwer giort riket och cronan ti-
änst, så förtiänar han något medlidande, och bör hafwa någon ärsättning,
helst derföre, at han icke i första början som sig bort, af konungens befal-
ningshafwande i sin ansökning fått afslag, utan fast mera blifwit inledd at må-
let så långt som skedt fullfölja.

Doct Benzelstierna: Här äro twänne quæstioner: 1) Om Tiurholmen må få
köpas til skatte. 2) Om Wefwer må ärhålla refusion. Hwad det första angår,
finner jag, det biskop Troilius och probsten Manquer sagt äga god grund, ty
efter 1690 års bref är det ei annat än ett surrogat för Bohus ladugård, som
förut warit landshöfdingeboställe, och kan derföre så mycket mindre säljas
til skatte, som det iklädt sig boställes natur. Hwad det 2) betrefvar, medgif-
wer jag at Wefwer behöwer ärsättning, men fruktar, at häraf blifwer ett ska-
deligit præjudicat, ty skal cronan betala, så snart någon tror sig wara lidande,
så banas vägen til skadeliga fölgder. Derföre om han får något, så bör det
icke lemnas honom under namn af ärsättning, emedan cammarcollegium,
landshöfdingen och ämbetsmän utom twifwel är orsaken til hans lidande.

Med h:r doctorn conformerade sig probstarne Lidius och Palmerus.

H:r biskop Halenius: Jag är ei wiss, om Wefwer är lidande, eller om icke
det är rätteligen ett straff. Hade detta warit indelningsheman, så hade fogden
ei underlåtet, at stadia åboen. Imedlertid är tydeligit, at Tiurholmen är en ä-
rsättning för det boställe, som gått ifrån landshöfdingeämbetet, och således
werkeligen ett boställsheman.

Kyrkoherden Mathesius: Finner ei annat, än at Wefwer blir lidande, om
han ei får skatteköp på detta heman, ty han har blifwit ordenteligitwis derpå
stadd och insatt, men är ei eller deremot, at landshöfdingelönen genom Ti-
urholmen förbättras. Det wil jag allenast säja, at, om en privat blir innehaf-
ware häraf, det då kan bibehållas. Men om en boställesinnehafware har det
samma, skal det innan kort förswinna, ty Götha elf skär deraf årligen bort
stora stycken och bör derföre blifwa en obligation för landshöfdingarna, at
låta påla härom, så framt icke hela holmen skal af floden bortsköljas.

H:r biskop Osander: Hwad biskoparne Troilius och Halenius samt doct.
Benzelstierna sagt, conformerar jag mig med, och håller betänkeligit, at gif-

wa någon anledning til förswagande af de förmoner, som tilhöra landshöfdingebetbet och äro anslagne til lön.

Doct. Hausswolff: Som Tiurholmen aldrig fins i jordböckerna uptagen för boställe, utan är och blir ett löningsheman, hwaraf landshöfdingen får på sin lön så mycket som hemanet skattar, så håller jag betänkeligit, at gifwa det annan titul.

Mag:r Stenbeck: jag finner här wara 2:ne medi termini, hwaraf slutes at landshöfdingen skal detta heman få behålla: 1) Efter det anses som af boställes natur. 2) Efter cronan ei kan mista det. Säger man det förra, så menar jag, at kongl. brefwet af 1690 bör närmare påses, om det wisar, at hemanet är ett surrogatum för Bohus ladugård. Deputation och utskottet yttra sig derom icke lika. Deputation säger, at det är ett surrogatum, men utskottet at landshöfdingen skal hafwa det såsom ett löningsheman. Hwad det *andra* angår, at det skal wara för cronan omisteligt, så måste säjas hwarföre det ei kan umbäras? Swarar man: Derföre at det är ett boställe, så finner jag deruti ei annat än petitionem principi.

Probsten Fundan: Detta kan aldrig anses för boställe eller surrogatum, utan är ett löningsheman, och fast det skulle bli skatte, får landshöfdingen ändå af skatteåboen räntan, och cronan mera gagn, hwad tionde, bewilling, båtsmanshåll och personelle afgifter angår, hwilket hon kommer at gå miste, då det förklaras för boställe.

När probsten Helleday i anledning häraf frågade, om ståndet wille kullkasta cammarcollegio resolution angående tionde, båtsmanshåll, m. m. swarades dertil Nei.

Biskop Troilius hölt före, at deputations betänkande måtte bifallas, jemwäl i den delen, hwad 9000 dal:r angick, dock icke såsom någon ärsättning för lidande i detta mål, utan såsom för cronans tjänster.

Doct. Hausswolff begärte, at frågan måtte blifwa antingen detta heman borde anses för ett löningsheman eller boställe, eller ock, at proposition måtte göras, antingen deputations eller utskottets betänkande får bifall.

Doct. Celsius sade sig önska den proposition, at cammarcollegium, som warit sig olikt i dess resolutioner angående detta heman, samt gifwit anledning til den oreda och rättegång som härom warit, måtte blifwa tiltaladt och wara ansvarigt för det lidande och kostnad, som Wefwer haft, hwarmed h:r biskop Beronius sig conformerade.

Herr archibiskopen hölt för ganska eftertänkeligt at säja: Det eller det collegium, den eller den domstolen skulle blifwa blifwa den eller den ansvarig för dess lidande, emedan genom en trätosam människa collegium eller domstolen lätteligen kan föras i olägenhet och råka i ansvar. Proponerade imedlertid, om betänkandet finge bifall, men Wefwer, såsom förtiänt af cronan til någon ärsättning för det ha förmenas hafwa lidit, en skänk eller don gratuit af publico 1000 d:r s:rmt.

Probsten Helleday lät föra til protocolls, at han icke kunde bifalla betänkandet af de skäl som deputationen där anfört. Och

mag:r Stenbeck nekade äfwen dertil, så länge han ei sedt brefwet af år 1690.

Doct Benzelstierna sade sig ei kunna bifalla den senare delen af proposition.

Doct Hausswolff upläste skatteköpsförordningen¹, och sade sig ei finna deraf, at cronan förbehållit sig til cronoheman någon förmons rätt. Hwartil swarades, at hon, såsom ägare af sådana heman, ei annat kunde, än framför andra hafwa bättre rätt til dem, när hon dem sielf behöfde.

Herr archibiskopen gjorde åter proposition: Om ståndet bifölle betänkandet af den grund, at cronan icke kan umbära detta heman, och at Wefwer får 1000 dlr:r s:mt, hwartil Ja swarades. Och åtog sig probsten Helleday at projectera resolutionen.

5. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll², angående prolongation av förbudet at bränna bränwin.

Probsten Tiburtius: Våra förbud synas mest hemma lagliga och ärliga medborgares näring. Då jag nyligen war ute wid Diurgården såg jag sielf, huru brännwin ankartals bars kl. 6 efter middagen öfwer Diurgårdsgårdsgården. Efter skedd proposition bifölls detta utdrag, som ock skedt af ridderskapet och adeln.

6. Förehades å nyo cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ öfwer kongl. krigscollegii ansökning om fastställande af en til Kongl.

¹ Årstrycket 19 september 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning huru med de heman och cronolägenheter som til skatte försäljas förhållas skal.*

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 65.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 35. Även 10 juni 1756.

Maj:t i underdånighet projecterad taxa, til utlösn af de derstädes förefallande expeditioner, hwilket ridderskapet och adeln bifallet.

Domprobsten Liungberg åtog sig at projectera den resolution, som i ståndets namn skal afgå, och (och) deruti äfwen införa contoiresbetiäningen i kongl. cammarcollegio, som beklagar sig, at inga sportlar för dem blifwit projecterade.

7. H:r biskop Osander, som efter ståndets anmodan anført en deputation af sex ledamöter at aflemna ståndets extractum protocolli angående professor Ihre, återkom med helsning och berättade, at h:r grefwen och landtmarskalcken lofwat detta mål med första företaga.

8. Afhördes borgareståndets extractum protocolli,¹ angående borgmestarens Joh. Fredr. Wesslous befordran til någon under Götha hofrätt först ledig blifwande häradshöfdingebeställning.

H:r biskop Troilius ärinrade, at detta mål förut war recommenderadt, och at ståndet lofwat det afhielpa.

Probsten Helleday anmerkte härwid twänne ting. 1) At Wesslou skulle härigenom nämnas til häradshöfdinge utom förslag, hwilket wore oordentligt. 2) At detta wore ett starkt præjudicat, om det skulle nu afgöras just derföre, at twänne stånd sista riksdag det bifallet. Och är det längsta ståndet kan gå, at hofrätten skal sätta honom på förslag.

H:r biskop Beronius: Om Wesslou skal ihogkommas, bör det ske efter wderbörandes bepröfwande af förtjänst och skickelighet.

Proposition begärades och giordes, om detta extractum protocolli wune bifall? Swar: Ja.

9. Öfwerstelieutenant Klingsporre anförde 16 deputerade af ridderskapet och adeln, gifwandes wid handen, at ridderskapet och adeln förehaft om skituspennings förhöjning, och gått in i baron Frisendorffs förslag om 12 styfwer milen, dock med lisa och lindring för dem som i cronans tjänst äro commenderade; och recommenderade detta hos ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 35.

10. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli¹ angående camereraren Enbergs och cammarförwanten Bernegaus löners förbättring. Äfwen afhördes borgareståndets extractum protocolli härom, hwarefter secreta utskottets betänkande bifölls.

11. Afhördes justitiædeputations extractum protocolli² angående lagarnas verkställighet m. m. at, til winnande af tiden, justitiædeputation, utan något sammanträde med cammar oecon. och commercedeputation, må med sitt tilstyrkande härom til riksens ständer få inkomma. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

12. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande³ angående en börsrätt i Stockholm. Probsten Helleday begärte at detta måtte blifwa på bordet liggandes.

13. Borgmastaren Ingman anförde sex deputerade af borgareståndet, som begärte, at ståndet wille låta ligga målet om skiutspenningars förhöjande, tils borgareståndet med extractum protocolli derom får inkomma.

Den 4 Septembris

1. Justerades följande resolution på cammar oeconomie och commercedeputations betänkande angående Tiurholmen, såsom, enligt skatteköpsförordningarna⁴, cronan äger rätt, at förwägra skatteköp å de heman, som för hälle äro omisteliga; altså bifaller presteståndet af samma grund, det intet skatteköp å de i betänkandet omförmälte egendomar Tiurholmen och Oxhagen må tillåtas. Hwarjemte presteståndet finner skäligt, det vice härads höfdingen Wefwer må, såsom en nådegåfwa 1000 dal. sif:mt af extra utgiftsmedlen tildelas.

Mag:r Stenbeck förbehölt til protocolls, at han ei finner i skatteköpsförordningen detta domskälet, och at, om det skal antagas, tilläggas bör, hwar-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 64.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 19.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 23, flera handlingar.

⁴ Årstrycket 19 september 1723: *Kongl. Majts nådige förordning huru med de heman och cronolägenheter som til skatte försäljas förhållas skal.*

före cronan ei kan mista hemanet. Och härmed conformerade sig kyrkoherden Mathesius.

2. Äfwen justerades följande til påskrift på cammar oeconomic och comericedeputations betänkande¹ angående taxa til krigs- och camarcollegii expeditionens utlösn.

Presteståndet bifaller deputations betänkande och den bifogade taxan, allenast följande i akttages, nämligen, at i betänkandet sättes: Til utdelning på det i collegierne wanliga sättet förwaras bör, hwaraf jemwäl contoiren böra hafwa del i de expeditioner, som egenteligen höra contoiren til. I taxan sättes N:o 1. Beställningslistor med private personer, som böra inrättas såsom contracte, och beläggas med chartæ sigillatæ. Sub N:o 2. Fullmagter för betiänte 4 procent af indelt lön och 2 procent af penningelön. Sub. N:o 10. Men ringare betiänte och tjänstgörande utom eller werket etc. Wid slutet tillägges: Äfwen som de ifrån chartæ sigillatæafgiften äro befriade. Wid alt detta bör dock i agt tagas, at expeditionerna, som härtils skedt genom bref til wederbörande ämbetsmän, må ock hädanefter se på samma sätt och ei genom extracta protocoll.

3. Afhördes ridderskapet och adelns extractum protocoll,² at inga riksens ständers bref, sedan de en gång i underdånighet blifwit upgifne, måge af någon, eho det wara må, få återtagas ifrån Kongl. Maj:ts och rikets cancellie, så framt icke riksens ständer sielfwa genom särskilt bref, eller å deras wägnar, h:r landmarskalken och talemännen sådant begära. Härtil gaf ståndet bifall.

4. Uplästes cammar oeconomic och commercie deputations förslag til en förnyad och förbättrad tjänstehionsordning,³ och det ståndet hölt nödigt, at derwid påminna, som af actis finnes. Ståndet beslöt at begära genom extractum protocoll hos de andra stånden, det måtte deputation updragas, at utsetta i taxan den wid V art. 5 § omförmälte dagspenningen, och wid VII art. 5 § hwad slögde tjänstehionet bör förfärdiga.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 35. Även 10 juni; 2 september 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 8.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 42, flera handlingar. Även 8 september 1756.

Den 6 Septembris

1. Justerades protocollen af d. 21, 25 och 29 Junii, samt d. 14 och 17 Julii tillika med det af d. 2 Augusti.

2. Otto Olofsson anförde twänne deputerade ifrån bondeståndet, och berättade, at ståndet förehaft cammar oeconomie och commercedeputations betänkande, rörande justitiæcantzlerns skatteköp på några cronoheman i Södermanland, och det bifallet, men emedan en skrift med censors censur i samma sak, genom trycket utkommet hwaruti finnes sådant, som synes stöta emot grundlagar och vårt fria regeringssätt, så anhöلت han derjemte, at preteståndet wille innehålla med sitt yttrande öfwer detta betänkande, til dess bondeståndet fått inkomma med sitt yttrande deröfwer.

3. Uplästes allmänna beswårsdeputations project til resolutioner¹ öfwer borgareståndets allmänna beswärs 2:dra och 4:de del, hwaröfwer ståndet sig ytt-radt ut in actis. At bondeståndet måtte göra ett med ståndet i resolution öfwer 99 § anmodades doctor Benzelstierna at stiga ned til samma stånd, hwilken återkom med löfte derå.

Äfwen uplästes projecterade resolutioner² öfwer preteståndets allmänna beswärs 1:sta del. Angående 5 § beslöts, medan ridderskapet och adeln den afslaget, at de öfriga stånden skulle anmodas om bifall. Widare härom kan ses in actis.

4. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll³ af d. 4 Septembris, angående at secreteraren och cammereraren wid statscontoiret måge wid stats-commissarieledigheter niuta rum på förslagen efter förwerfwad skickelighet och ärfarenhet. Hwilket bifölls.

5. Uplästes cammar oeconomie och commercedeputations betänkande angående de beswårspuncker,⁴ som lifdragonerusthållarne i Finland genom deras antagna riksdagsfullmäktig assessoren Rappe hos riksens ständer anfördt. Äfwenledes samma deputations extractum protocoll⁵ innehållande

¹ Präteståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 6.

² Präteståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 4. Även 28 maj.

³ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 66.

⁴ Präteståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 27.

⁵ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 51, flera handlingar.

en deputerades särskilta votum. Ridderskapet och adeln hade detta betänkande bifallet med de in margine gjorde ändringar. Ståndet biföll på samma sätt.

6. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående regements-qvartermestarne wid de wärfwade regementen. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet gjorde preteståndet ett.

7. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll² angående equipagemestaren och wärfsmajoren jemte de högre tjänster wid siöartilleriet. Likaledes equipagemestaren Psilanderschölds memorial.

Probst Helleday begärte, at som ridderskapet och adeln torde gå in i någon författning angående denna sak, det ståndet wille med sitt yttrande häröfwer wänta, tils ridderskapet och adeln sig utlätet. I anseende härtill blef detta extractum protocoll³ liggande.

8. Kongl. öfwerhofpredikanten h:r doctor Schröder hade på anmodan hos de andra stånden aflemnat ståndets extractum protocoll⁴ angående kyrkoherden Brun, och återkom med helsning och löfte, at denna sak skulle tagas i ömt öfwerwägande.

9. Föredrogs secreta utskottets extractum protocoll⁵ angående capitaine baron Axel Leijonhufwud, at wara cavailler hos Hans Kongl. Höghet cronprinsen. Hwilket bifölls.

10. Uplästes protocolsdeputations betänkande, angående Näs cronoheman i Wästmanland, Snäfringe härad och Kolbecks sokn, likaledes ett särskilt betänkande i denna sak, samt bondeståndets extracta protocoll⁶ af d. 10 och 20 Maji och Brita Ericsdotters memorial. Ridderskapet och adeln hade bifallet dissentientium mening, så at enligit Hans Kongl. Maj:ts nådigste förordnande Näs cronoheman må, såsom boställe tilläggas provincialschäffern i

¹ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 70.

² Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 67.

³ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 68.

⁴ Präteståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 22, flera handlingar.

Westmanland. Dock pröfwade ridderskapet och adeln billigt, at förra åboerne mågå förskonas för husrötas och bristfälligheters betalande.

Doct. Benzelstierna: Jag kan icke neka, at uti denna sak en oordentlighet i formaliteten är föregången, som är nog betydande. Protocollsdeputation tager up en sak, som Hans Maj:t resolverat uti och styrker til ändring. Som detta går emot dess instruction, så är det mycket betänkeligt, och kan ei annat blifwa än största oordning, om mål som höra justitiæ, secrete el. cammar oeconomiedeputationerne til uptagas af protocoll eller andra deputationer. En sådan oordning kan jag icke billiga, men medgifwer, at åboerne på detta heman kunnat lida, dock yrkar at målet måtte gå til cammar oconomie deputation.

H:r biskop Troilius: Som denna hustru är från mitt stift, så har jag orsak at tala för henne. Men at protocollsdeputation tager up sådana mål, och styrker til ändring i laga kraftwundne domar, det är ett farligt præjudicat, och strider twärt emot deputations instruction. Hwad saken angår, har landshöfdingen baron Friesendorff, såsom en förnuftig och juste herre, lagt sin hand derwid, och giort hwad försigtigheten fordrar; och har jag, sedan jag responderat med denna hustrus pastor, funnet både ett och annat, som styrker mig at gå in med ridderskapet och adeln i dess resolution.

Mag:r Stenbeck: Jag har warit tilstades i protocollsdeputation, då denna sak förehadet, och finner nu två frågor härwid som böra afgöras:

1) Huru schäffern bort få detta heman och 2) huru wida det från honom bör återgå til de förra åboer. All schäfferns præntion at komma härtill grundar sig på kongl. brefwet af år 1741, hwarest stadgas, at inga andra cronoheman skola schäfrar til boställen uplåtas, än sådana, hwilka åboerne antingen illa häfdad, eller derwid ådraget sig cronoskuld, och som eljest til schäferi kan wara tjänligt. Ser man nu efter, huru detta heman war, då schäfern derom giorde ansökning, så kan ei säkrare bewis dertil gifwas, än cammarcollegium derom anført, då det säger, at hemanen af åboerne blifwit wäl häfdadt och bygdt, samt at de icke eller någon cronorest sig ådraget. Således förfalla de grunder på hwilka schäfern bort komma dertil, och finner jag, at hemanet må gå från honom til de förra åboer. Men hwad det angår, at deputation sådant tilstyrkt, så wågar jag ei säja, at det icke tilkom deputation. För min del war jag wäl i deputation deremot, at målet skulle tagas up, ehuru den §, som uti instruction härom handlar, egenteligen talar om justitiæ mål, men när man hörde at beswär woro tilämnade, och igenom den förmodade händelsen at

riksdagsmannen blifwit arresterad, ei kunnat framkomma, så tyckte deputation at den kunde widröra saken och säja sin tanka.

Doct. Celsius: Jag går in med magister Stenbeck i sielfwa saken, och tilllägger allenast, at det ei wore nog miskundsamt, om man ei skulle tilstyrka, at förra åboerne måtte behålla hemanet. Tycker i öfrigit, sedan jag af bondeståndets extracto protocolli finner en mycket besynnerlig omständighet, angående de där hållne husesyner, det ei wara utur wägen at efterfråga och undersöka hwaraf sådana syner komma, och håller för eftertänkeligit, om schäfrar eller andra efter behag sku få depossedera almogen i dess åboende heman.

Probsten Huss instämde deruti, at inga grunder warit för schäffern at få hemanet, ei eller för wederbörande at sätta honom deruti. Trodde ei eller det protocolsdeputation gjort orätt, då den uptaget detta mål, emedan hwarest riksens ständer se och finna något wara orätt förelupet, dem anstår at sådant observera och söka at rätta; hölt ock det för nog eftertänkeligit, som berättades om de hållne olika syner, och gaf tilkänna, at ett papper blifwit honom nyss i händer lemnadt, som berättade, at de ifrån hemanet drefne åboer blifwit wiste på andra heman at depossidera dess åboer, hwilket ei til annat tänkte än at sätta folk i håret på hwarannan. Tillade derjemte, at om cronohemans åboer finna sig så lätt blifwa ifrån hemanen drefne, så lära de ock, til cronans skada, ei så mycket bry sig om deras förswarliga häfdande.

H:r biskop Troilius: At en hop med inlagor, som ei hålla skick, inkomma och mottagas är ei rätt, och ei eller ståndet wärdigt, at tillägga höga ämbetsmän det de gjort orätt, eller utan skäl och anledning. I detta mål har landshöfdingen gjort hwad han bort, men protocolsdeputation hwad thy icke ålegat.

Probsten Manquer: Wi se klarligen at här äro inga grunder i 1741 års bref, hwarföre detta folket skulle depossedera, och schäffern tilträda hemanet. Men när så finnes, så får ju det som är olagligt, rättas och göra lagligt.

Professor Gadolin tackade ståndet, som gifwit sig tolamod at afhöra hwad bondeståndet anfört, och önskade at det äfwen en annan gång wille gifwa sig tolamod dertil; trodde i öfrigit, det ståndet behagade så afgöra detta mål, at oskyldigas och lidandes tårar ei måtte det gravera.

Probsten Helleday: Wi böra akta oss, at ei almogen betages deras rättigheter, om den ei skal få anledning at löpa in i våra privilegier.

Proposition giordes om betänkandet finge bifall? Swar: Ja.

11. Uplästes cammar oeconomie och commercie deputations betänkande¹ öfwer den å framledne lagmannen David Göthenstiernas arfingars wagnar, genom förmyndare och fullmäktige, gjorde ansökning om befrielse ifrån efterräkningens ärsättande uti det med Kongl. Maj:t och cronan af framl. öfwerste lieutenanten Per Gabriel Lodh ingångne hemansbyte af Knutstorps gods uti Jönköpings län. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet.

Mag:r Stenbeck ärinrade, huru som, då Båtiska saken war före från reductions och liquidationsdeputation, och denna äfwen i samma memorial omrördes, ståndet då beslöt, at hon i reductionsdeputation skulle uptagas och afgöras.

Probsten Manquer: För min del är jag ei emot om ståndet skulle behaga gå in i considerationer, som i denna sak äro, men det måste jag säga, at det blir ett præjudicat, som är cronan skadeligt, och at det då är onödigt hålla ett bytescontoir, om räntorna, som en gång äro anslagne til til fond at betala cronans gäld, blifwa eftergifne.

Probsten Stierner hemstälte, om icke ståndet wille blifwa wid sitt fattade beslut, at alla sådana mål gå til reductions och derifrån komma hit. Härom giordes proposition, hwartil Ja swarades.

12. Otto Olofsson anförde åtta deputerade från bondeståndet, och berättade at det förehaft justitiædeputations betänkande angående det holländska upbragte fartyget Botterton, samt cammar oec. och commerce deputations angående cronotionden til Marstrands kyrka, öfwer hwilket så wäl som de af justitiæcantzlern Fredenstierna til skatte köpta cronoheman bondeståndets extracta protocoll aflemnades. Berättade derhos at ståndet ei kunde ingå i öfwerjägmästaren Gyllenswerds ansökning, och begärades at ståndet wille gå in med dem så i detta som några flera mål. Efter dessas afträde

ankommo tolf deputerade från borgarståndet, af hwilka commissarien Renhorn aflemnade borgmestaren Schaus memorial, innehållande, at at framledne borgmestaren Plomgren, som gjort sig mycket förtiänt af det allmänna, måtte hedras efter sin död med något åminnelsetekn, hwarjemte öfwerlemnades 2:ne extracta protocoll, det ena angående någon hielp för Wasa kyrka i Österbotn, det andra angående Galtströms bruk wid Hernösand.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 49.

13. Uplästes justitiædeputations betänkande,¹ om tiondepenningen af arf i Torneå; hwilket af h:r biskop Halenii begäran blef på bordet liggande.

14. Afhördes cammar oeconomie och commercie deputations betänkande,² angående camereraren Hedmanssons wista berömliga nit och omsorg wid förmyndare cammarverket här i Stockholm. Likaledes secreta utskottets extractum protocoll³ om arwode för bemalte cammererare af fyrahundrade dal. silfm:t, samt bondeståndets extractum protocoll⁴ innehållande samma stånds bifall til både cammar oeconomie deputations förenämde betänkande och secreta utskottets extracto protocoll, som ock ståndet biföll.

15. På giord proposition, at någre af ståndets ledamöter wille öfwerlägga om tjänstefolks städsle och flyttningstid, som den projecterade nya tjänstehjonsstadgan föreslår, förenade sig probstarne Helleday, Manquer, Stierner och Ullholm samt kyrkoherden Mathesius at derom sammanträda.

Den 8 Septembris

1. Uplästes tulldeputations project til en ny landtullstaxa.

2. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll⁵ om någon tilökning i lönen för andra artillerieregementspredikanten. Hwilket bifölls med tilläggning, at samma tilökning må beräknas ifrån detta årets början.

3. Föredrogs cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁶ angående tilökning af lön för camereraren wid finska contoïret uti kongl. cammarcollegio.

Probsten Strang yttrade sig, at som, då secreta utskottets förslag til lindring i bewilningen förewarar, då förbehölls at staten icke skulle med nya afgifter graveras, kunde detta icke bewiljas. Efter någon discours härom och skedd proposition wart betänkandet bifallet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 20. Även 8 september 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 69.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, secreta utskottets extraktprotokoll, nr 69.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 23.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 71.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 53.

4. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående indelt lön för landsstaten på Gothland, och borgareståndets extractum protocoll², at detta mål til cammar oeconomie deputations närmare öfwerwägande måtte remitteras. Ståndet gaf til en sådan remiss samtycke.

5. Uplästes consistorii Aboensis swar på ståndets dit afgångne skrifwelse angående den tredie riksdagsfullmäktigs underhållande, och resolverades at bref med posten i detta mål til consistorium åter skulle afgå.

6. Afhördes de i allmänna beswårsdeputation projecterade resolutioner³ öfwer presteståndets beswärs andra del och tillades wid 3 § ut in actis.

7. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande⁴ angående secreteraren Hofling och notarien Hamrén, jemte bondeståndets extractum protocoll⁵ rörande den sistnämde.

Doct Celsius: Jag wil ei gå in och yttra mig öfwer methoden til dessas befordran, men så mycket kan jag säja, at deputation icke sagt för mycket om dessa personer, såsom de der stått sina syslor med alla distinction före, och gjort sig til befordran ganska wäl förtiänte.

Probsten Helleday: Jag har altid warit emot enskilte befordringar, men hwad ständernas betiänte angår wid deras egna werk, har altid praxis warit, at ständerne sielfwa sörgt för deras befordran, såsom de där på annat sätt ei kunna fortkomma. Härmed conformerade sig probsten Troilius.

Mag:r Stenbeck: Jag wil ei något påminna wid det probsten Helleday sagt, men hwad assessoraterne angår inom commercocollegium, är nödigt tilse, at icke de som tiäna inom werket måga genom Hoflings befordran til något assessorat, préjudiceras.

H:r archibiskopen hemstälte, om wäl ståndet skäligen kunde ingå deruti at tilstyrka, det ordinarie tjänster måga besättas utan förslag och utan på ett i lagen stadgadt sätt ofta til andras préjudice, och förbehölt, at ei ståndet måtte gifwa dertil någon anledning.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 142.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 94.

³ Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 4.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 25.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 25, flera handlingar.

H:r biskop Halenius: Hwad bondeståndet begärt för Hamren kunna wi säkert bifalla, men angående Hofling kunna wi säja, at han må upföras på förslag när någon assessors syssla blifwit ledig samt efter ålder och förtjänst befordras.

Doct. Celsius: Efter bondeståndets extractum protocollii blir då Hamrén al pari med secreterare i collegierna, men Hofling får ei mera än ett hopp, som kan förswinna i framtiden.

H:r biskop Osander: Hwad doct. Celsius och probsten Helleday sagt äger sin goda grund, och är så mycket mera skäligt at riksens ständer taga sig dessas befordran om, som de äro ständernas betiänte och annars aldrig kunna komma längre.

Mag:r Stenbeck: Jag har merkt åtskilliga tillställningar angående sysslors besättande, och det har legat mig nog på sinnet: Ty jag wet ei, om deruti procederas efter lag och regeringsform. Man har warit i oro på mångfaldigt sätt: Och riksens ständer hafwa haft öma göromål som rört wår egen öfwerhet. Deruti har ei allenast riket, utan hela Europa haft på oss uppmerksamma ögon, men de lära ei annat se hos oss än lagliga steg, ty wi hafwa följt lagarna. Men skulle wi nu göra något, som ei allenast icke har lag, utan är emot lag, som ei allenast icke har lag, utan är emot lag, så wet jag ei huru det går, och hwarmed riksens ständer kunna justifiera sig.

Med mag:r Stenbeck förklarade sig probsten Helleday wara af samma [tanka]; men yttrade tillika at det mål hwarom nu talas ei kan hit adplineras, emedan betiänte inom riksens ständers werk icke hafwa tour med andra utom samma werk och i collegierne.

H:r biskop Osander tillade, at annat wore gifwa bort tjänster, annat åter gifwa promotorial dertil.

Doct. Celsius: jag har trodt mig tänka närmast lagen, när jag haft den tanka, i hwilken mag:r Stenbeck sig yttrat, men jag har måst tänka om, och likasom hålla på den mening, at jag icke tänkt rätt, ty då om tjänster war före i stora deputation, och jag talte af en sådan grund, så swarades mig, at om rikets tjänster hafwa riksens ständer full rätt at disponera. Är det nu så, at wi få tänka som jag förr tänkt, så går jag gärna tillbaka och gör det med nöje.

H:r superintendenten Körning: Så stridigt det är emot lag, at riksens ständer hålla cabinette eller nämna den och den til en tjänst som är ledig, så juste är det ock, at riksens ständers egna betiänte blifwa satte i tour, och upföras

at få stå i competence med andra sina wederlikar efter förtjänst och skickelighet.

Doct. Benzelstierna: Jag conformerar mig aldeles med mag:r Stenbeck, men håller derjemte före, at riksens ständer göra någon författning angående deras egna betiänte huru de skola befordras, annars bli de aldrig emploierade.

Probsten Helleday föreslog den resolution, at collegium må föra Hofling up på förslag til assessors sysla, och derjemte honom lemnas föreskrift til Hans Kongl. Maj:t at befordras efter förtjänst och skickelighet.

Probsten Stierner: Wi kunna ju resolvera, at secreteraren i manufactur contoiret äger tour med secreterare i commerciecollegio, och bör komma på förslag när han sig anmäler och ei kan préjudicera bättre förtiänte. H:r biskop Körning war af samma tanka.

Probsten Helleday: Wi tilsatte för några dagar sedan en härads höfdinge, hwartil efter min tanke ingen grund war. När nu göres difficultét för ständernas egna betiäntes befordran, så förbehåller jag, at sådan difficultet alltid må göras.

Probsten Troilius: Om wi släppa så handlost betiänte wid riksens ständers werk, så wil ingen, som äger nog skickelighet, på slutet dit. Den författning, som ståndet wil hafwa giord, tyckes bli pro futuro, men wore eftertänkeligit, om Hofling ei derföre skulle komma i någon åtanka.

Probsten Palmerus sade sig wara af samma tanka om Hoflings emploie, som probsten Helleday, och at de orden måtte där tilläggas, utan någons préjudice.

H:r superintenden Körning: Hwad mag:r Stenbeck andraget är ömt och wäl sagt. Och går jag icke eller derifrån. Det mesta, som under riksdagen förewaret, rörande konung och råd, är préjudice. Om wi då, just i en så critisk tid och omständighet skulle tilsätta tjänster, utan at fråga och se efter, om någon préjudiceras, så wore det ei godt, utan emot den lag, som riksens ständer giort om tjänsters besättande. De som äro riksens ständers betiänte böra få tour, och collegierne befalning, at föra dem up på förslag efter sin tour.

Professor Gadolin: Jag tror hela ståndet ömar och är ense uti hwad mag:r Stenbeck sagt. Skole wi följa lagen stricte, så lät oss afslå, men underställer, om icke detta mål må ligga som en bom för andra dylika ansökningar, at de icke eller skola företagas och bifallas, med mindre denna ock går med.

Ståndets närwarande ledamöter instämde häruti samteligen.

8. Probstén Helleday hemstälte, om icke ståndet, innan flere af dess ledamöter komma at resa bort, skulle behaga tilordna några at derminera riksdagscontingentet. Detta bewiljades, och beslöts at probstarne Helleday och Helstadius, kyrkoherden Åkerman, och en af hwart stift, som tilstüdes wara wille i detta ärendet skulle sammanträda.

9. Professor Gadolin berättade, huru honom mycket ömat, at bondeståndet, som han i går aftons hört, warit ganska missnögt deröfwer, at presteståndet ei skulle wilja samtycka til den projecterade förhögnigen af skiusspenningarna för landet, och tyckte, til ett sådant missnöjes förekommande, at den saken borde företagas och afhielpas.

Her archibiskopen ärinrade, at borgareståndet begärt, det saken skulle ligga, in til dess de finge inkomma med sin påminnelser.

Doct. Benzeltierna hemstälte, om icke någon kunde afgå til borgareståndet och förklara ståndets åstundan, at med första få inhemta samma ständs tankar öfwer detta mål. Detta bifölls.

10. Uplästes secreta deputationens betänkande¹ angående de af härads höfdingen Carl Gustaf Dankwart anförde beswär öfwer liden préjudice wid tilfälle til befördran, jemte bondeståndets extractum protocoll.²

Doct. Celsius: jag bifaller gärna, hwad uprättelsen angår, och at han får lagmans caractere, men angående survivancen, eller at någon skal få sysla, utan ordenteligit förslag, som deputation sluteligen synes wilja tilstyrka, kan jag ei bifalla.

Proposition giordes, om betänkandet finge bifall? Swar: Ja.

11. Företogs justitiædeputationens betänkande³ angående tiondepenningssafgiften til Torneå stad af alt det arf som i staden faller, och til annan stad arftagaren förflyttas.

Probstén Helleday: År 1620 woro få borgare, som bodde i Torneå stad, men de fleste bodde på landet. Til at förekomma detta, och få borgerskapet boende inom staden, resolverade och gaf konung Gustaf Adolph det privilegium, at staden skulle tilhöra 10:depenningen af alt det arf i staden falla kun-

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 22, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 24.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 20. Även 6 september 1756.

de och derutur på landet utföras skulle. Wid tilfälle, at något arf tilföll där i staden de i betänkanDET omrörde handelsmän här i Stockholm, blef i anledning af detta privilegio 10:de penningen deraf uttagen och qwarhållen. Häröfwer begyntes process, privilegium tillika med saken kom til hofrätten, som icke fant detta privilegium så tydeligit som det önskade, och från hofrätten kom det til konungen, som i nåder hemställt det samma til riksens ständer at förklarar. Nu har justitiædeputation deröfwer afgifwit sin förklaring, hwilken jag icke eller wil wara emot pro futuro, men frågas, om af det arf som fallet för förklaringen skal ärläggas samma 10:de penning.

H:r superintendenten Körning: Detta är ett privilegium, som alla städer niuta. At borgmestaren och wederbörande det ei rätteligen förstätt eller hitils exequerat, bör ei hindra verkställigheten deraf, ty intet missbruk kan gifwa préjudicat til någons rätts kränkning. Borgareståndet har redan resolverat i saken, och recommenderat den hos oss. Den angår deras interesse och rörer ei vårt stånd.

Probsten Manquer: Man finner at Hans Maj:t redan 1688 swarat hofrätten, at widare något utfärda i denna sak, men det har alt härtills icke skedt. Finner således icke, at hwad nu är förklaradt skal sträcka sig til det framfar-na, och 10:de penningen ärläggas af det arf, som andra städers inwånare härtills tilfallet.

H:r superintendenten Körning: Sedan borgareståndet detta bifallet, och det är ett samma stånd rörande privilegium, hwarom wi måste wara öma, så tyckes ei billigare wara, än at ock wi det bifalla. Härmed conformerade sig-professor Gadolin, samt probstarne Palmerus och Rogberg.

Doct. Hausswolff: Ante legem latem kan ingen derefter dömas, och bör således denna förklaring ei gälla för annan tid än den tilkommande.

H:r biskop Halenius: Lex är här förut late, privilegium ei nytt, utan gammalt. Derföre om det nu gäller, så har det gäldt förut.

Probsten Helleday: Det har aldrig tilförene warit satt i quæstion. Men på det häruti må blifwa slut, begär jag votering.

H:r biskop Troilus: Sedan jag nu hörer handlas om ett privilegium, om hwars rätta förstånd warit twifwel, så menar jag, då riksens ständer sagt huru det bör förstås, at det ock i sådant förstånd gäller pro præterito.

Mag:r Stenbeck: Här äro twänne frågor. Den 1:sta angår förklaringen af privilegio, hwilken justitiædeputation gifwit? Den 2:dra, om hwad förr skedt skal efter denna förklaring verkställas? Härwid blir åter en ny fråga, huru

det härtills blifwit afgjordt, antingen efter förklaringen eller ei? Har det skedt på annat sätt så kunna här bli en hop efterräkningar, och folk råka i håret på hwarannan.

H:r superintendenten Körning sade, at staden tilförene exequerat privilegierne. Men då efter en rik man Richardsson wid namn, skulle ärfwas af dem som wore annorstädes ifrån, blef disput, och advocater inweklade saken, at göra privilegium dubienst.

Herr archibiskopen proponerade, om betänkanDET finge bifall? En del swarade Ja, andra Nei. Derföre skreds til votering, och räknades wid sedlarnas öppnande 16 nei, men 20 Ja, hwarföre bifall blef påteknadt.

12. Uplästes borgareståndets extractum protocoll¹ angående handwerksge-seller som ridderskapet och adeln til skråämhetens olägenhet antager och förswarar.

Probsten Helleday yttrade, det ingen wäl kunde neka, at ju handwerkare hafwa af ridderskapet och adeln genom deras hofskräddare m. m. mycket in-trång. Men som detta rörer ridderskapets och adelns privilegier, så borde sa-ken granskas, och den frågan afgöras, om sådana hofhandwerkare skola anses som domestiquer, och om det som kallas domestique skal anses som tjänstefolk eller på samma sätt antagas och lönas.

Comministern Stenbeck: Här äro 2:ne öma considerationer: Å ena sidan privilegier, å den andra skändeligt missbruk. Hemställer derföre, om ei någ-
ra kunde öfwerse dena sak, och jemka hånne så, at privilegierne blifwa oför-
kränkte och missbruket deremot förekommas,

Ståndet anmodade probstarne Manquer och Helleday tillika med magis-
ter Stenbeck at i detta mål sammanträda.

13. Förehades riksens höglöfl. ständers secreta deputations extractum proto-
coll² af d, 30 Aprilis 1756 angående förslagers uprättande til extraordinarie
beställningar, hwarutinnan riksens höglöfl. ständer tilstyrkas förklara rätta
meningen af 43 § i regeringsformen wara den, at enär wederbörande som äga
föreslå finna sig hafwa en extraordinarius af nöden, bör ordenteligt förslag,
hwarå trenne upföras, likmätigt 40 § i regeringsformen uprättas och i alla de-
lar dermed så förhållas, som med andra förslag til ordinaire beställningar,

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 36, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 21.

hwilket presteståndet biföll i så måttto, at äfwen härunder begripas ordinaire professioner utom staten, som wid academieerne i riket kunna pröfwäs nödiga, så at altid af consistorio academico ordenteligt förslag på tre dertil uprättas.

14. Ankommo tio deputerade från bondeståndet, af hvilka Jacob Larsson aflemnade extracta protocollī angående skatteköp på heman, som kallas bruksheman m. m. som han til ståndet recommenderade.

15. Afhördes secreta utskottets extractum protocollī¹ om majoren Königstedt.

Probsten Helleday: Som ståndet stadnat i det slut, at ei ingå i tjänsters besättning eller förgifwande, så bör ei eller detta företagas och afgöras.

Doct. Benzeltierna: Här är ei par casus med den som nyligen förewaret. En Ribbing har blifwit förr Königstedt, som äldre major, befordrad til öfwersteliutenant; altså är här ei mera än uprättelse för honom som föreslås. Han är ock den tredie af de älsta majorer i arméén, som efter tour måste blifwa öfwersteliutanter, om om han härtil befordras, skonas staten, som genom honom nu graveras. Men wil ståndet afslå detta, skal det ei wara mig emot.

H:r biskop Troilius: Jag hörer at här hwilar ett betänkande från secreta hand. och manuf.deputation, angående Hoffling och Hamrén, med hwilket detta mål icke är af lika beskaffenhet. Men wi kunna icke desto mindre bifalla bägge på en gång.

Probsten Helleday: Jag nekar ei någon skilnad wara på dessa mål. Men som secr. hand. och manuf.deputation säger, at dess secreterare är af andra secreterare den älste, och at ingen genom hans befordran préjudiceras, så hemställer jag, om icke i bägge målen äro lika considerationer, och de således på samma grund må bewiljas.

Doct. Celsius: Jag finner den likhet i bägge målen at detta ei kan bifallas, om icke det förra tillika bifalles, ty 1) kan secrete utskottet ei begära mera företräde än andra deputationer. 2) Detta innehåller, at 3:ne fulmagter på en gång skola på ständernas tilstyrkan expedieras af Hans Maj:t, men det förra, allenast 2:ne. 3) Secreta utskottet säger: Dessa äro älst af majorerne; sècreta

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 72.

handelsdeputation äfwen så, at Hofling och Hamrén äro de älsta af sina wederlikar.

Kyrkoherden Mathesius: Denna sak gör äfwen så stor upmerksamkeit på riddarehuset som Creutzens gjort, och önskar, at den må blifwa så länge oafgiord.

Äfwen begärde probsten Stierner, at ståndet wille gå caute tilwäga i denna sak, som torde hända in specie rörer ridderskapet och adeln och hänne ei genom löparen. Probsten Helleday conformerade sig härmed. Frågades altså om bägge betänkanden skulle blifwa liggandes? Sw. Ja.

16. Företogs tjänstehjonsstadgan¹ å nyo, och berättades, at deputerade, efter sista aftal, warit deröfwer tilsammans, men stadnat angående uppsägnings och flyttningstiden i differente tankar. För landet har deputation utsatt Octobris månad til uppsägnings tid, och tilträde til tjänsten in Novembri, men för siu städer är uppsägningen utsatt til Pålmässan, och tilträde till tjänsten in Februario. En och annan tyckte, at den utsatte tiden för landet ei så wäl passade sig, ty in Octobri lefwer bonden friskt, och är då swårt at få folk ifrån honom, men in Februario är för honom mindre tilgång at lefwa öfwerflödigt, och han wet ei, huru det tilkommande året kan bli. Bonden kan in Februario bättre löna folket, ty då har han fört ut sin spannmål; in Novembris är flyttningen eftertänkelig, ty man är då mitt i tröskningen. I Februario har man mäst slutat vinterkörslorna, längre termin derifrån kan ei tolas för wallgången. Ett skäl war häremot, at om wi ändra detta, gifwa wi städerna anledning at söka samma termin med oss på landet, men jag fruktar, at de söka och winna det ändå.

Doct. Benzeltierna: Det förnämsta medel til vårt landbruks uphielpande och folkets qwarhållande på landet, är at land och städer få differente uppsägnings och flyttningsterminer. Om hösten ser jag, så länge termin är den samma för stad och land, folk hoptals flytta til städerna, där de sedan hafwa tilfälle at komma til siös, och aldeles resa utur riket, men taga wi an Februarii månad, och städerna få samma termin, så är dock intet hulpet. Och om borgareståndet wil hafwa samma termin för stad och land, kunna tre stånd twinga dem at nöja sig med differente terminer.

Professor Gadolin berättade, at handelsmannen Trapp genom honom begärt i ståndet skulle anmälas, at det ei måtte afgöra om de omtalte differente

¹ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 42, flera handlingar. Även 4 september 1756.

terminer, förr än borgareståndet fått inkomma med sina tankar, och sade sig för dess del ei kunna gå derin, ty städerne måste ock ha folk och det besynnerligen från landet. Om möjligt wore at förekomma, det ei så många blefwo laqvaier skulle det wara wäl men det låter sig ei så lätt göra, medan herskaperne hafwa gårdar på landet, hwarifrån de taga sig folk.

Probsten Manquer sade sig ei neka, at det hade sin nytta hwad probsten Helleday anført, men at ock quintessencen af saken förlorades, om flyttningstiden blefwe för städer och land den samma. Städerne kunde få legofolk af böndernes barn, och äro dessutom 7, 8 à 10.000 hushåll i Stockholm, hwarest barn årligen aflas och födas och hwaraf tjänstefolk kan tagas. Flytta wi tiden, och förordningen aldrig så litet i någon punct röres, så blir intet af altsammans.

Kyrkoherden Godenius conformerade sig med probsten Manquer och professor Gadolin med probsten Helleday. Resolverades, at denna förordning skulle ligga tils vidare.

17. Företrädde sex deputerade ifrån borgareståndet, af hwilka borgmestaren Finerus gaf wid handen, at borgareståndet förehaft om skiutspenningarnas förhöjande, och är af den tanka, at sådant för ingen del må ske, ty 1) hafwer bondeståndet ingen rättighet härtill. 2) Bli fororne dyrare, och, i följe deraf, alla waror stegrade. 3) Lägger landet sig på at mera skiutsa, och derigenom försuma åkerbruket. 4) Är detta en ny contribution, som ei bör påläggas, utan samt. plenorum bifall. Dessutan, om skiutsen skal förhöjas för landtmannen, så påstås det samma för borgaren. Afträdde med helsning.

18. Uplästes secreta hand. och manufact.¹ samt tulldeputationernes betänkande, angående ett nytt arrendecontract, hwilket contract äfwen afhördes.

Bägge delarna biföllos med förbehåll, sedan likwäl probsten Helleday följande anført: Såsom jag merker, det ståndets ledamöter wil betagas rådrum, at under närmare skärskodande få taga det nu projecterade contract til en ny tullarrendesocietet; så begär allenast, at för min räkning få inför protocollet mig reservera, at ehuru angelägen jag äfwen är, det riksdagen ei må onödigt utdragas, ehuru stort förtroende jag, ei mindre än andra bör hysa til de herrear och män, som samma project författat, så kan dock ei annat än anse saken

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 24.

af så mycken wigt, at hon förtiänar af något hwar med mogen eftertanka öfwerwägas, åtminstone förbehåller mig, at wara utan alt ansvar, i fall, wid tilkommande riksdagar något härwid skulle anmerkas til rikets skada, som den påyrkade hastigheten nu ei tillåter at i akt taga. Det wil jag dock påminna, at jag för min del ei finner någon billighet derutinnan, at, då tilkommande arrendatorer blifwit förbehållet, när contractet löper til ända, at få upbära tullen för alla waror, som kunna befinnas på nederlag, det samma förbehåll ei blifwit gjordt för cronan, i anseende til de nederlager, som existerat förr än contractet tager sin början, ty i mitt sinne gör härwid intet til saken, at förra contractet ei fått löpa til ända, eller at de förbundet sig til en wiss summa, i fall ei mera skulle ärhållas, emedan ei allenast contractets förändring är af sielfwa arrendatorerne begärdt, och man ei elle fordrar öfwerskott för längre tid än förra contractet räckt, utan ock i samma förra contract uttryckeligen är förbehållet, at om tullinkomsten skulle öfwerstiga den betingade wissa summan, bör jemwäl öfwerskottet cronan tilhöra, och som ännu ei är utrönt, huru wida något öfwerskott kan vara at förmoda, håller jag detta förbehåll så mycket nödigare, emedan annars bortskänkes den winning, som cronan deraf kunnat tilfalla.

Förbehållen, som ståndet gjorde wid desa bifall, woro följande. 1) At wid 3 § kyrkorna, enligt deras wälfångna frihet, så wäl igenom siö- som landttullarna tullfritt få låta inkomma, hwad som utomlands ifrån, hörande til kyrkoskrudar är tillåtet at införskrifwa. 2) At hwad som i XI § n:o 5 anföres om igenstängande af alla uti städernes staqueter warande portar hwarigenom inga allmänna sträckwägar äro, ei må sträckas dem til préjudice, som af gammalt haft sådana portar til sina in wid staquettet liggande åkrar; hwilka portar, under tullbetjäningens uppsigt, efter wanligheten, må af sådana åkrars innehafware obehindrat nyttias.

Den 9 Septembris

1. Justerades protocollen af d. 7 och 26 Augusti.
2. Företrädde fyra deputerade ifrån borgareståndet, af hwilka borgmestaren Carl Gustaf Boberg berättade, at borgareståndet bifallet presteståndets extractum protocolli rörande andra regementspredikanten wid kongl. artilleriet, och begärade at ståndet behagade taga uti vidare öfwerwägende 28 § af

borgareståndets allmänna besvär som eljest blifwit afslagen. Recommenderade derjemte borgarståndets extractum protocolli rörande cammarherren Insenstiernas sak med Allöfske arfingarna.

3. Uplästes öfwersten Ehrenswerds memorial¹ angående en hederlig pension för présidenten Zanders fru efter hans dagar. Ridderskapet och adeln hade remitterat detta til secreta utskottet, och ståndet samtyckte til lika remisse, hwad pension angick, men med gäldens betalning kunde ståndet sig ei befatta.

4. Uplästes Blidbergs och Pilgarts memorial,² om nödiga och oumgängeliga medels ärhållande til kyrko- och scholæbyggnaden i Carlsrona. Borgareståndet hade detta bifallet och remitterat til secreta utskottet. Bondeståndet äfwen til samma utskott, men med tilläggning, at det med (med) sitt utlåtan- de häröfwer til riksens ständers widare godtfinnande hade at inkomma. Härmed förente sig ock presteståndet.

5. Uplästes justitiædeputations betänkande³ i saken emellan cammarherren Insenstierna och Allöfske arfingarne. Äfwen borgareståndets extr. protocolli.

H:r biskop Halenius: Ehuru jag fått flera tryckte skrifter om denna sak, har jag dock icke fått så tydelig idée om hånne som af detta betänkande. Hufwudfrågan går derpå ut, om det är arf eller afhandling. Är det arf, så har Insenstierna intet. Men är det afhandling, så bör han hafwa det som omtwistas, och finner jag af alt ei annat än at det är en afhandling.

Kyrkoherden Mathesius: Som detta tyckes wara ett angeläget justitiæmål, så bör det ock afgöras med all laggrannhet, och medan jag ärinrar mig, at protocolsdeputation haft något före angående denna sak, så önskar jag, at ock dess betänkande tillika måtte afhöras, på det man häruti måtte få alt möjligt lius, hwilket mig ännu så mycket mera fattas, som jag ei wet det wara bewist, at Insenstierna är Falbergs rättsinnehafware, eller äger at tala i saken.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 18.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 17, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 22.

Magister Stenbeck: Härwid är hwarjehanda at merka 1) i hufwudsaken, som är mer än jag kan anföra, det allenast wil jag nämna, at justitiædeputation säger, det Allöf i sin lifstid af summan quæstionis giort någon afbetalning til Falbergs swärmoder; men förtiger det, at han, efter hannes död per executionem utfordrat altsammans. Hwad 2) apartinentierna angår, äro öfwer urskilningen klagomål, som först böra företagas och skärskodas. Derjemte bör Insensstierna bewisa sig wara Falbergs rättssinnehafware, som ännu icke skedt, och hwad protocolsdeputation härwid anmerkt, synes äfwen förtiäna reflexion. Och öfwer alt detta wet jag icke, om uti riksens ständers expedition öfwer préliminaire målet står, at justitiædeputation skal sig med hufwudmålet befatta.

H:r superintendenten Körning: Om ståndet skulle wilja ha flera documenter, så äro de i denna sak at tilgå til stor myckenhet. Men af dem alla har justitiædeputation aftaget hwad som hörer til hufwudsaken, och ei annat funnet, än at emellan Allöf och hans arfingar 1724 blifwit giord en afhandling på winst och förlust, som utan bifall å ömse sidor icke kunnat rubbas och ändras, ei eller så blifwit genom den, som Allöf gjorde år 1730, hwaruti han icke ens nämndt mindre giordt någon ändring uti 1724 års disposition.

Doct. Hausswolff bad, at denna sak måtte få ligga på bordet, tils han fått tilfälle at sig derom närmare underrätta.

Medan protocolsdeputations betänkande öfwer detta mål fants wara til ståndet inlemnad, blef det ock nu upläst. Hwarefter

probsten Helleday yttrade 1) angående præliminaria, huru wida Insensstierna är innehafware af Falbergs rätt, och huru saken kommet til riksens ständer. Som h:r probsten förut, då saken ifrån justitiædeputation war före, derwid giort sina påminnelser, och riksens ständer då resolverade, at hon skulle uptagas, så hade han ei nu något om samma preliminairer at ärinra, utan allenast 2) angående hufwudmålet, hwilket han ei annorlunda kunde anse än som en afhandling på winst och förlust. Ty som Allöf hade mera egendom, än han wille at dess arfingar skulle få, så föreslog han dem en sådan afhandling, hwilken de ock ingingo, och deribland Christina Wretman, Falbergs swärmoder. Doctor Benzelstierna och d:r Lidius conformerade sig härmed.

Probsten Huss förklarade sig ei eller finna, at det, hwarom emellan Insensstierna och Allöfska arfingarne twistades kunde hafwa namn af arf. Och i

denna sin tanka sade han sig wara styrkt af 3 och 4 §§ uti sielfwa testamentsförfattningen hwilka han upläste.

Doctor Hausswolff begaf sig dess påstående, at saken skulle ligga, sedan han af protocolsdeputations betänkande och hwad nu blifwit discourerat fått derom nödig uplysning.

Probsten Fundan: Skal jag tro hwad protocolsdeputation säger, så har Falberg icke ägt någon rätt til den summa som är in quæstione, ty testator sielf säger, at det är arf.

Proposition giordes, om justitiædeputations betänkande finge bifall? och swarades Ja, då

magister Stenbeck bad tagas til protocols, at Allöfs testamente i hans tanka ingalunda war någon afhandling på winst och förlust, utan en disposition om arftagande.

6. Uplästes öfwerstelieutenanternes Stals och Kölers memorialer, at, genom grefwe Creutz promotion til öfwerste, icke blifwa lidande. På bägge hade ridderskapet och adeln teknat, at det med sådan ansökning ei kunde sig befatta, utan hade sökanden sig hos Kongl. Maj:t i underdånighet at anmäla, som i nåder lærer tilse, huru wida han i den sökta förmon kan wilfaras.

7. Afhördes justitiædeputations betänkande,¹ angående de af capitainelieutenanten Grot anförde beswär, rörande åborättigheten på academiehemanet Pasta uti Westmanland, som skal blifwit Grot olagligen borttaget, men han anhåller, efter derom 1743 treffad afhandling med consistorium academicum i Upsala at blifwa bibehållen wid. Äfwen uplästes öfwerste Stiernelds memorial.

Ridderskapet och adeln hade teknat på detta betänkande, at det ei kunde bifallas, såsom stridande emot den disposition academicum öfwer sina innehafwande heman äger, men finner derhos skäligt, at saken angående Grots påstådde skadostånd må hos wederbörande domare afgöras, i fall Grot finner sig dertil befogad.

Comminist. mag:r Stenbeck begärte at detta måtte blifwa på bordet liggande, som samtyktes.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 21, flera handlingar.

8. Uplästes tulldeputations betänkande angående tull och accisordningen. Med ridderskapet och adelen, som detta bifallet, instämde ock presteståndet; hwars bifall teknades så wäl på löparen härom, som på samma deputations betänkande angående nya landtulltaxan, samt ett nytt arrendecontract.

9. Uplästes borgmestaren Schaus memorial,¹ som borgareståndet bifallet angående en buste på nya beursen, framledne handelsborgmestaren Plomgren til hedersåminnelse.

Kyrkoherden Mathesius: Långt ifrån mig at wilja afstyrka något som kan lända Plomgren til heder för efterwerlden, eller at förringa hans meriter. Men efter det underställes riksens ständer, menar jag wi böra se til, at ei förgå oss emot den wördnad wi äro dem skyldige, som lagt första grunden, hwarpå Plomgren och andra bygga kunnat; ty wi torde finna dem, som gjort sig så mycket, och långt mera förtiänte af wår wördnad och ärkänsla.

Doct. Celsius: Jag har för min del så mycket mindre häremot at påminna, som jag ärkänner, at Plomgren hade stort genie och gjort sig förtiänt af oss. Men jag wet ock, at i wårt stånd warit en man, som wäl förtiänt äreminne. Jag menar sal. h:r archibiskopen Eric Benzelius, hwars meriter sträcka sig ju så wida som någons af de andra stånden. Man skulle wäl finna det rum, hwarrest hans buste med mycken heder kan sättas.

Professor Gadolin: Man medgifwer, at andra kunnat förtiäna sådan hedersåminnelse, som Plomgren här föreslås, men at det hittils icke skedt, hindrar ju icke at det kan ske som nu föreslås, och at andre kunna ihogkommas på samma sätt. Instämmer äfwen med doctor Celsius, angående sal. archibiskopen Eric Benzelius.

H:r biskop Troilius: Som jag instämmer med Schau i hans hemställande, så wil jag ock intet detrahera af h:r archibiskopens Eric Benzeliis meriter, utan finner, at han förtiänt hedersåminnelse, men wet icke, om herr talemannen wil, at sådant må omröras wid detta tilfälle.

Herr archibiskopen swarade Nei, och gjorde proposition, om Schaus memorial finge bifall med borgareståndets påskrift? Swarades Ja, då

Probsten Trägård sig utlät, at han önskade det ståndet welat innehålla med sitt yttrande häröfwer, til dess ridderskapet och adelns inkommet, och man fått se, huru de häröfwer resolverat.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 15.

Probsten Stierner: Jag lemnar Plomgrens meriter i sitt wärde, men anser många andra icke mindre förtiänte af det allmänna än han. Och som detta är en nyhet, hwilken kan föda af sig mycken jalousie, och lända Plomgrenska familjen til mer olägenhet än fördel, så kan jag på intet sätt detta förslag bifalla.

10. Uplästes borgareståndets extractum protocoll¹, angående byggmestaren Wallman i Norrköping ådömde straffs lindrande.

Herr archibiskopen yttrade, at ehuru hwar lærer gärna wilja hielpa och lindra i denna sak, det dock torde wara bäst, at ståndet innehölle sitt yttrande häröfwer, tils de andra stånden sig utlåtet, emedan saken wäl warit hos konung och råd, men icke blifwit uptagen i urskilningen.

H:r biskop Troilius: Denna Wallman är en ibland de käckaste arbetare, och wore en christelig gärning at hielpa honom.

H:r biskop Celsius: Jag är ei deremot, men finner saken parallel med Volschous. Jag mente, at han förtiänat någon nåd, men ståndet behagade anse det för så hög crime, som ei kunde agratieras. Skulle altså hålla före, at ståndet ei bör blifwa sig olik. Härwid conformerade sig probsten Helleday.

Probsten Stierner: Jag finner ock detta närmast likt med Volschous sak, och är wäl ei emot at nåd wisas, men håller dock för bäst, at saken blir liggande, tils de andra stånden fått sig yttra.

H:r biskop Troilius: Detta har ingen analogie med Volschous sak, hwilken kom til riksens ständer på den grund, at ståndets pluralité ei blef expedierad.

Probsten Helleday: Säsom lurendrägerier äro bägge målen lika, och derom har ståndet warit af den tanka, at ingen nåd kunde wisas.

Saken blef liggande.

11. Uplästes 8 och 28 §§ af borgarståndets allmänna beswär,² hwaröfwer samma stånd begärade, at ståndet wille ändra sin förr gifna resolution. Häruti gick presteståndet in med borgareståndet.

12. Uplästes secreta deputations betänkande³ angående capitaine Joachim Georg von Rohrs klagan öfwer liden préjudice wid sökt befordran. Äfwen

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 38. Även 11 september 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 37.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 23, flera handlingar.

von Rohrs memorial, samt generalmajorernes Palmstrucks och Lejonhufwuds. Ridderskapet och adeln hade sig på följande sätt häröfwer yttrat:

Bifaller secreta deputations betänkande, at capitaine von Rohr redan d. 11 Augusti 1747 framför nuwarande major Palmstruch bort til capitaine blifwa befordrad, och at von Rohr til dess uprättelse må undfå en dag äldre majorsfullmagt än Palmstruch, dock så, at samma fullmagt hwarken avancement eller commando må lända någon capitaine i arméén, som tilföréne för Rohr ägt laglig tour til préjudice; kommandes differencen i majorslönen af generalmajor Palmstruch at årligen ärsättas von Rohr ifrån den tid han efter sin tour bort undfå majors indelning och generalmajor Palmstruch för dess åtgärd nu genast ställas til laga ansvar, och skyndsamligen, samt, om möjligt är, under riksens ständes sammanwaro, dömas.

H:r biskop Troilius: I anseende til Rohr äro här de ömaste omständigheter. Han har lidet, och det genom Palmstrucks åtgärd, som, medelst sina barns befordran, gjort mången orätt. Hwad derföre secreta deputation, angående generalmajoren, til riksens ständer hemstält, samt ridderskapet och adeln resolverat, är aldeles rätt och lagligt, men hemställer likwäl, om icke han, i anseende til sin ålder, kunde slippa at komma för krigsrätt, och betänkandet i det öfriga bifallas.

Probsten Tiburtius: Nekar ei, at ridderskapets och adelens påskrift är rättwis, men tycker mig finna deruti någon contradiction. Rohr skal få en dags äldre fullmagt än Palmstruch, men likwäl äldre capitainer hafwa tour för Rohr. Som Palmstruch, genom sin befordran redan blifwit äldre än samma capitainer, blir dock Rohr genom denna resolution, wäl äldre än Palmstruch, men yngre än bemälte capitainer. Detta är en contradiction, och derföre hafwa 2:ne stånd blott bifallet deputations betänkande, och emedan generalmajoren Palmstruch, genom sitt förseende, tilfogat mången lidande, så wet jag ei, om det är enligt med riksens ständers nåd och rättwisa, at fria honom från ansvar inför wederbörlig domstol. Tycker derföre, at wi, äfwen i den delen bifalla deputations betänkande.

Probsten Fundan: Så wida generalmajor Palmstruch gjort detta, medan accorder woro tillåtna, och wi weta, huru då tilgick, kan jag icke finna, huru han må ställas til ansvar.

Probsten Stierner: Jag kan betyga, at ibland alla, som försakat klagomål öfwer préjudice, har ingen blifwit funnen som så dierft handlat emot 40 § i

regeringsformen, som Palmstruch, och kan derföre ei annat än påstå, det han enligt betänkandet måtte warda ansedd.

Doct. Celsius: Bifaller til alla delar deputations betänkande, i anseende til de författningar rikens ständer gjort, at bibehålla hwar och en wid sin rätt. Härmed conformerade sig probsten Troilius.

H:r superintendenten Körning: Här är onekeligen mycket feladt, men frågas, om ståndet nu wil gå ifrån sin gamla wäg, som är at icke altid bli wid det strängaste.

Probsten Huss: Då jag fäster min eftertanka på det som generalmajor Palmstruch säger, at Rohr, om de personer warit i regementet qwarre, med hwilka Palmstruchs söner accorderat, ei kunnat komma så långt fram, så tycker mig, at deputations betänkande kunde något lindras.

H:r biskop Troilius: Sedan wi denna riksdag sökt förwara rikets undersåtare för alt förfång hos konungen, så böra wi, hwad ämbetsmän angår, icke gå ett jota ifrån lagen.

Proposition giordes, om deputations betänkande finge bifall? Och swarades Ja.

13. Ankommo från bondeståndet Otto Olofsson och Joseph Hansson, som berättade, at samma stånd förehaft land- och siömilitiædeputations betänkande om wargärningsmanskapet, men kan det ei bifalla, utan wil blifwa stricte wid 1752 års resolution¹, och begärte at ståndet både willw låta derwid förblifwa, och derjemte tils vidare innehålla sitt utlåtande, öfwer den delen af tulldeputations betänkande, som rörer port-accisen.

14. Doct. Filenius berättade hwad ridderskapet och adeln resolverat öfwer 5 § af preteståndets beswär, och anmodades at med några deputerade begära af de två andra stånden, det 9 § må gå ut.

15. Uplästes secreta deputations betänkande,² angående lieutenanten baron Fred. Armfelts beswär, at som wid yppade tilfällen til befordran icke blifwit af generalmajor Palmstruck på förslag upförd. Äfwen afhördes ett särskilt votum.

¹ Årstrycket 15 september 1752: *Kongl. Maj:ts nådige bref til samtelige landshöfdingarne angående wargjerningsmanskapet.*

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 24, flera handlingar.

Ridderskapet och adeln hade bifallet, at lieutenant Armfelt tillägges tour ei allena framför capit. Palmstruck, utan ock de capitainer, som af denna senare blifwit förbigångne och sig icke deröfwer beswärat: Dock at en sådan tour ei må sträcka sig utom regementet. Hwarjemte ridderskapet och adeln pröfwar billigt, at generalmajor Palmstrucks förhållande härutinnan så wäl som ärsättningsmålet på lika sätt må anses, som ridderskapet och adeln angående capitaine von Rohrs lidna préjudice sig redan ytttrat.

Efter någon discours härom biföll ståndet ridderskapet och adelns påskrift uti alt hwad baron Armfelts uprättelse angår.

16. Föredrogs å nyo riksens ständers commissions dom öfwer dem af bondeståndet, som haft del i det wid riksdagens början uti samma stånd upkomna owäsende och olagliga upförande emot talemannen och secreteraren.

Probstarne Ullholm och Trägård begärade, at ståndet wille wänta med sitt yttrande öfwer denna sak, til dess bondeståndet sig utlåtet.

Doct. Celsius sade sig hafwa classificerat dessa bönder i 2:ne classer, i mer och mindre brottsliga. Hwad de förra angick och som warit arresterade tykte han, at de efter domen borde straffas, men hwad de senare betrefwar, som de warit utom alt häkte, frequenterat deputationer och ståndets sammankomster hela riksdagen, hölt han för dem kunde wisas nåd, at, sedan de fått alwar samma förmaningar, slippa alt straff.

Probsten Fundan hemstälte, om icke de minst brottsliga kunde få plikta med penningar.

Probsten Rogberg berättade, at i protocollen woro desse bönder nog mycket graverade, men at commission gått med dem den lindrigaste wägen, som säkert icke skedt, om de straxt efter deras brott blifwit afdömde.

Efter giord proposition blef domen gillad, såsom ock skedt hos ridderskapet och adeln.

17. Ankommo 18 deputerade från ridderskapet och adeln, af hwilka hofcantzlern grefwe Gyllenborg gaf wid handen, at hos ridderskapet och adeln ankommet suppliquer, at den cronan hemfallna egendom efter Brahe och Horn måtte blifwa arfvingarna återskänkt, och at ridderskapet och adeln härtil samtykt, så wäl som at de öfrigas lilla qwarlåtenskap skulle komma deras anhöriga til godo. Trodde sig så mycket mindre behöfwa recommendera detta, som medlidande blandadt med rättrådighet altid wisat sig hos prestestån-

det. Ridderskapet och adeln hade äfwen taget i öfwerwägande actors förtjänster och möda wid commission, och trodde sig ei kunna med mindre ihogkomma hans beswär i penningar än med 12.000 plåtar.

18. Uplästes présidenten gref Pipers, grefwinnan Pipers samt baron Liewens memorialer.¹ Angående grefwinnan Piper hade ridderskapet och adeln resolverat på följande sätt, at den genom riksens ständers faststälta dom, cronan tilfaller Brahes egendom både i löst och fast, skänkes framledne Eric Brahes barn, at, som ärfd egendom, dem emellan efter lag delas, dock at grefwinnan Piper blifwer på dess lifstid i oqwald besittning af bemälte egendom, fideicommiss och manslänsgodsen undantagne, hwilka, enligt lag och testatoris förordnande af arftagaren tilträdas.

För Horns barn war således resolverat, at Jacob Gustaf Horns efterlemnade och förwerkade egendom, skänkes dem at, efter lag, som ärfd egendom, dem emellan delas.

Ståndet biföll detta på lika sätt, och samtyckte äfwen til den resolution ridderskapet och adeln fattat, angående de öfriga aflifwades qwarlätenskap.

Härwid anmälte kyrkoherden Godenius, det Stålswerd bedt honom tala til det bästa för hans moder, som skal wara mycket fattig, at hon måtte få någon pension, och hemstälte detta til ståndets godtfinnande.

19. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,² angående commissarierne Carl Leonhard Ehrenfalk och Isac Johan Dragman. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet.

Probsten Helleday: Ståndet tyckte för mycket wara, när Hofling i går anmäldes til extraordinarie assessor; Hofling war likwäl i manufacturcontoiret secreterare 1743, då deremot Ehrenfalk ei blef extraordinarie commissarius i commercicollegio förr än 1749. Ser således icke, at detta extractum protocolli nu kan winna ståndets bifall.

H:r biskop Troilius: Jag tror alt detta kan jemkas på det sätt, at efter här är project til ny division i commercicollegio, Hofling kan blifwa hulpen tit til extraordinarie assessor, och sedan äfwen så Ehrenfalk, då efter Hofling blir rum för Hamrén.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 112; nr 113.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 73.

Professor Gadolin: Ståndet resolverade i går, at saken angående Hofling skulle bli liggandes, tils flera af samma beskaffenhet komma före, och då alla på en gång afhielpas. Hemställer altså, om icke nu kunde resolveras jemte dessa omnämnde öfwer Königstedts och häradshöfding Dankwarts sak, hwilken senare icke är hulpen, om icke bondeståndets extractum protocollii bifalles.

Herr archibiskopen androg, at för längre tid tillbaka från bondeståndet inkommet ett extractum protocollii,¹ angående twänne häradshöfdingedom-sagord i Wermeland fördelning til trenne, och den nyas besättande med vice häradshöfdingen von Nacrey, och frågade om ståndet tillika wille företaga den saken.

Probsten Strang wille för ingen del befatta sig med några tjänsters besättande.

Proposition gjordes på begäran, om de betänkanden och extracta protocollii, som til ståndet inkommet angående Hofling, Hamren, Ehrenfalk, Königstedt, Dankwart och Nacrey finge bifall? Och swarades Ja.

Den 10 Septembris

1. Uplästes land och sjömilitiædeputations project til resolution² på krigsbefällets besvär af de indelte regementen til häst och fot. Sedan en del bifwit afhört, lemnades det öfriga til annan gång.

2. Föredrogs justitiædeputations betänkande,³ angående för detta casseuren Blix, jemte notarien Eklunds memorial, landshöfdingen Drufwas dito, samt borgareståndets extractum protocollii⁴ angående detta mål.

Probstarne Helleday och Troilius begärte at denna sak, såsom ganska eftertänkelig måtte bli på bordet liggande. Och tillade probsten Helleday, at det wore ingen upmuntran för dem som tjäna ärligen och wäl, om de som begå skelmstycken skola niuta sådana reparationer som här föreslogos.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 26, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 12, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 24, flera handlingar. Även 16 september 1756.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 39.

H:r biskop Halenius: Om wi wilja i det nogaste nagelfara hwar sak, så blifwa våra deliberationer för widlöftiga. Här kommer det egenteligen derpå an, at af medlidande hielpa en fattig medundersåte.

Doct. Celsius: Medan detta ärett mål af yttersta consideration, och mig åligger at derwid handla efter bästa wett och förstånd, så begär jag ei allenast, at saken må ligga på bordet, utan ock, at camarrättens acter som härtil höra må uphentas. Härmed instämde äfwen kyrkoherden Mathesius, hwarföre extractum protocoll¹ afgick derom til kongl. cammarcollegium.

3. Ankommo åtta deputerade från ridderskapet och adeln, af hwilka öfwersteliutenant Klingsporre berättade, at ridderskapet och adeln förehaft tulldeputations betänkande angående nya bergstullar, samt bergsdeputations i samma ämne. Och emedan ridderskapet och adeln bifallt det senare, recommenderades det hos ståndet til lika bifall.

Äfwen företrädde sex deputerade från bondeståndet, af hwilka Axel Jonsson begärte, at betänkandet om kungsgården Ingolstad² måtte blifwa bifallet, samt recommenderade til det bästa målet emellan justitiæcantzlern Fredenstierna och några bondeståndets lemmar, som genom den förstnämnda råkat i mycket lidande.

4. Förehades å nyo justitiædeputations betänkande³ om capitainelieutenant Grots besvär rörande academiehemanet Pasta.

Magister Stenbeck tackade för det han fått tid at genomläsa denna act och sade sig med mycket nöje funnet, det ridderskapet och adeln, i sin påskrift, stadfäst academien i den disposition öfwer sina innehafwande heman som konungen hänne tillagt och hon borde äga. Men af den grund trodde han ock något til Grots fördel kunde ledas. Ty som hemanet af academien, efter dess rätt och magt, 1743 blef honom städslat, så hade ock hon, såsom ägande frelserättighet, bort sätta honom in i nyttlandet af städslan. Men sådant skedde icke, ei genom något hans förwällande, utan af sådana orsaker, som ei stode hos honom. Han gjorde sig likwäl mycken kostnad, och satte sig i widlöftighet, för at kunna hemanet wederbörligen häfda. Wore derföre ingenting biligare, än at han komme til åtniutande af den städslen, som han utan swек och

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 64.

² Läs: *Ingelstad*.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 21. Även 9 september 1756.

på riktigt sätt kommet til, hwilken wore äldre, än den Stierneld fått och nu nyttiar.

Doct. Benzelstierna: Här är ei fråga om Grot eller Stierneld, utan om academien gjort, hwad hånne efter lag ålegat. Jag påstår at så skedt. Species facti är denna: Academien gick om hemanet med Grot in i wissa wilkor, hwari-bland å hans sida war, at han skulle afträda hemanet, där han icke årligen betalte räntan. Tå tiden war inne, at han skulle hemanet tilträda, sate sig förra åboen emot, at gå derifrån, och började med academien process. Landshöfdingen, twärt emot hwad han borde, blandar sig deruti, och resolverar, at den förre skulle derpå sitta qwar. Således war ingen skuld hos academien, at Grot ei kom til hemanet. Men då han ånteligen 1747 kom dertil, brast han i accordet, och fullgjorde ei sin skyldighet, hwarföre han, i kraft deraf och academiens rätt, sades ifrån hemanet up. Jag wet icke, om academien annat borde och kunde, och om hon icke fullgjort alla sina skyldigheter. Imedlertid, sedan ridderskapet och adeln bekräftat academiens frelserätt, gör jag mig försäkrad, at ei eller ståndet dertil nekar.

Probsten Helstadius: Jag tänker aldrig kränka academiens rätt, får allenast säja, medan hon äger full rätt at diponera om sin egendom, så hade detta målet ei bort komma til riksens ständer. Hemställer derjemte, om han icke ex gratia kunde något få af academien, efter han, fast icke genom hånnes förwällande, kommet så mycket at lida.

Mag:r Stenbeck: Jag lägger til, at det må tagas i consideration, hwarföre han ei, som sagt är, fullgjorde accordet, näml. at all hans egendom, för den skuld han iråkat, derigenom, at han ei fick, då han borde, tilträda hemanet, war blefwen sequestrerad.

Proposition gjordes af herr archibiskopen, som sade, han tykte sig finna, at få woro för deputations betänkande, om ridderskapet och adelns påskrift finge bifall? Någre swarade nei, och begärtes votering, som anstältes, då berörde påskrift genom 24 ja mot 14 nei blef bifallen.

5. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ om generaladjutantsämbetet hos Hans Kongl. Maj:t, hwilket ridderskapet och adeln bifallet med tilläggning, at ingen préjudice wid befordran til generalmajorsämbetet

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 74.

härigenom må förorsakas. Med borgare och bondeståndet, som simpliciter detta bifallet, instämde preteståndet.

6. Förehades secreta utskottets extractum protocolli,¹ om en handelsbeurses inrättande. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, så gjorde äfwen preteståndet.

7. Afräddes secreta utskottets extractum protocolli,² angående almogen i Korsholms län, at återbekomma den af samma almoge betalte halfwa byggnadskostnad eller 7098 dal. srmt til ladugårds och uthusens upbyggande wid Korsholms residens. Preteståndet biföll detta med ridderskapet och adeln.

8. Afhördes secreta utskottets extractum protocolli³ angående nödig betiäning til konstbyggnadens wårdande i Wermeland, och bifölls, såsom äfwen skedt af ridderskapet och adeln.

9. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,⁴ angående den här inrättade ritareacademiens förwandlande uti en målare och bilthuggareacademie. Med ridderskapet och adeln biföll äfwen preteståndet detta.

10. Afhördes secreta utskottets extractum protocolli⁵ om halfrihets til godo niutande på de fartyg, som af någon krigande magt blifwit upbragte, och til swenska undersåtare försålde, och af dem til handelsfart, fragt eller fiskerier nyttias, och det så länge någon orolighet påstår uti Europa. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, gjorde preteståndet ett.

11. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli,⁶ angående, at alla räntor, som kunna wara förpantade under konung Carl XII regering eller förut, komma at blifwa af banquen inlöste. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, gjorde preteståndet ett.

¹ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 67.

² Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 77.

³ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 76.

⁴ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 78.

⁵ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 79.

⁶ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 80.

12. Uplästes stora deputations extractum protocolli¹ om en kongl. commissions förordnande, at i fall några försök och stämplingar emot rikets och lagars säkerhet skulle försörjas å färde wara, deröfwer ransaka, och efter lag summario processu döma.

13. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli² innehållande huru flottan och escadren må komma i en lyckeligare belägenhet. Härtil hade ridderskapet och adeln gifwit bifall, och likaså gjorde ståndet.

14. Uplästes stora deputations extractum protocolli³ angående öfwerstelieutenanten Pechlins memorial om tjänsters och characterers omedelbara utdelande af riksens ständer; äfwen bemälte öfwerstelieutenants memorial om samma mål. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. Och sedan presteståndet taget riksens ständers egna werksbetjäntes befordran i ömsint öfwerwägande, bifölls detta med den förklaring, at riksens ständer, näst det de äga at afgöra lagligen inkomne klagomål öfwer préjudice wid befordringar, ei må företaga sig andra tjänstesaker än allenast hwad til deras egna werksbetjäntes befordran igenom wederbörande deputationer til plenorum skärskodande och stadfästande kan blifwa hemstält.

15. Afhördes cammar oeconomie och comericedeputations betänkande,⁴ angående småtullsbalancernes utredande och avslutande ifrån år 1696 til den 1 Aprilis 1726, då tullinkomsterne til en arrendesocietet blefwo uplätne. Bifölls hos presteståndet, sedan förut så skedt hos ridderskapet och adeln.

16. Föredrogs tulldeputations betänkande angående någon wedergällning för camereraren Peter Grise swarande emot dess til landtullswerkets ofelbara förbättring nedlagde myckna flit och möda. War bifallet hos ridderskapet och adeln, och blef likaså af ståndet.

17. Uplästes Printzenschölds och Carlssons⁵ memorial om en tilräckelig pension för riksrådinnan Rosen, efter Hans Excellences död, samt någon sum-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Stora deputationen, nr 8.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 75.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Stora deputationen, nr 7.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 52.

⁵ Skall vara en man: Johan Carlsson Printzensköld.

mas anslående, hwarmed hans creditorer kunde förnöjas, sedan han i rikets tjänst ådraget sig skuld. Ridderskapet och adeln hade med bifall remitterat detta til secreta utskottet.

Doct. Celsius: Jag tänker med så mycken consideration som någon om denne herren, och hans höga förtjänster. Men som han denna riksdag icke blifwit glömd, utan fått mest dubbelt advantage mot andra, så skulle jag tro, at hans grefwinna ei glömes, när casus existerar, utan at hannes omständigheter då af riksens ständer tagas i öfwerwägande. Härmed conformerade sig probsten Helleday och flere.

Probsen Stierner: Jag wördar i all ödmjukhet Hans Excellence herr grefwe von Rosen, tillika med dess besynnerliga riket gjorde tjänster: Men som redan så anseliga summor af riksens ständer blifwit bortskänkte, och våra hemawarande commitenter med särdeles upmerksamkeit torde läsa af riksdagstidningarna, huru liberale wi warit på deras depense, så tänker för min del, at högwärdige ståndets utlåtande häröfwer kudne blifwa, at presteståndet nu wäl icke finner riksens cassa kunna tola någon ytterligare utgift i sådana mål, utan wil när casus existerar taga denna begäran i ömaste öfwerwägande. Härmed conformerade sig probstarne Strang och Rogberg.

Professor Gadolin föreslog, at detta måtte hwila, tils andra pensionsmål företagas. Hwilket blef motsagdt, och yttrade sig

Herr archibiskopen, det han ei annat funne, än at pluraliteten wore häremot, och frågade i hwad slut ståndet behagade stadna? Resolv.: Ståndet wil framdeles, när casus existerar, efter ömaste öfwerwägande, sig härom yttra.

18. Företrädde 8 deputerade från borgareståndet, af hwilka borgmastaren Carl G. Boberg berättade, det samma stånd förehaft finska bondeseigrations-saken, och förblifwit wid samma resolution deröfwer, som togs sista riksdag, begärandes derjemte, at ståndet med första wille detta afhielpa, at städerne ei må längre wara i lidande och mistning af en så essentiell rättighet.

19. Uplästes tulldeputations betänkande om någon wedergällning för det extra revisionsarbete, som camereraren Eric Ekebark i flera år förrättat. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. Så gjorde äfwen presteståndet.

20. Föredrogs borgareståndets extractum protocolli¹ om 2 öre s:rint af hwart matlag til Wasa kyrkas byggnad och biföls.

21. Afhördes bondestånets extractum protocolli² angående cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande om skatteköpsrättigheter til augmentsheман. Ridderskapet och adeln hade resolverat sig förblifwa wid deras förra yttrande häröfwer, och likaså gjorde presteståndet.

22. Uplästes justitiæ³ samt cammar oeconomie och commerciedeputationernes betänkande öfwer den emellan brukspatronerne Anders och Isaac Rothoff samt Eschilstuna stad treffade förening om några wästan om ån wid berörde stad belägne tomter, jemte borgareståndets extractum protocolli⁴ rörande detta mål.

Ridderskapet och adeln hade funnet billigt at låta bero wid den ingångna förening, dock torde mans rätt alltid förbehållen.

Ståndet biföll betänkandet, men domproben Liungberg förbehöll, at cronotionden så wäl af denna nu ifrån staden afsöndrade åkrar, så som ock af alla annan manufacturiet tilhörande frelsejord, täppor och åker, enligt förordningarna owägerligen må utgöras til gymnasii och scholæstaten i Strengnäs, som hafwa kyrkotionden af Closter och Fors soknar, samt Eschilstuna på 1652 års stat.

23. Afhördes cammar oeconomie och commercie deputations betänkande⁵ angående Malmö barnhus.⁶ Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, gjorde presteståndet ett.

Den 11 Septembris

1. Begärades, at borgareståndets extractum protocolli⁷ angående byggmestaren Wallman måtte å nyo blifwa företaget, och änteligen afgjordt. Biskop

¹ Borgarståndets arkiv, R 1334, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 111.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 21.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 23.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 40.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdepurationen, nr 55.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 92.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 38. Även 9 september 1756.

Halenius lät härwid merka någon swårighet, efter ståndet ei ännu war nog starkt samladt, men som flere yrkade på slut häruti och protocollet af d. 9 hujus ei annat wisade, än at saken skulle ligga tils man fått se de andra ståndens yttrande, så tilläts det nu at afgöras, och blef bifallet.

2. Uplästes secreta deputations betänkande,¹ angående exspectantlieutenanten Adolph von Tisenstens klagan över liden préjudice, hwarföre han nu om någon på dess ålderdom tänlig belöning anhåller. Til det bifall, som ridderskapet och adeln härå teknat, lade preteståndet sitt.

3. Afhördes cammar oeconmie och commerciedeputations betänkande² angående Färila soknalmoges i Helsingland sökta befrielse från en wägs uptagande mellan Los coboltwerk och Färila kyrka. Äfwen borgmestaren Johan Bobergs memorial. Med borgareståndet som detta bifallet, gjorde preteståndet ett.

4. Continuerades med krigsbefälets beswärs afhörande och afgörande ut in actis. Wid 30 § angående wargärningsmanskapet uplästes så wäl land och sjö-militiædeputations betänkande,³ som bondeståndets extractum protocoll,⁴ hwilket bifölls.

5. Omförmältes, at ståndets riksdagscontingent wore utsedt til 187 dal. för hwart stift.

6. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁵ til afslag om barnhusets flyttning från Lidköping til Mariestad(s). Bifölls, såsom af ridderskapet och adeln, så ock af ståndet.

7. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁶ angående flygsanden i Skåne och Halland. War hos ridderskapet och adeln bifallet, och bifölls nu af ståndet.

¹ Präteståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 25.

² Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 60.

³ Präteståndets arkiv, R 902, Land- och sjömiliteeekonomideputationen, nr 12b; nr 13.

⁴ Präteståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 82.

⁵ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 59.

⁶ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 58.

8. Förehades 1 delen af bondeståndets allmänna besvär,¹ och resolverades, ut in actis.

9. Företogs å nyo protocolsdeputations betänkande, angående kongl. Swea hofrätts dom Allöfska arfvingarne och skreddaren Falberg emellan. Ridderskapet och adeln hade ei kunnat ingå i protocolsdeputations tanka, utan hade i detta mål resolverat på sätt som dess utlåtande öfwer justitiædeputations betänkande i samma sak innehåller.

Denna resolution bifölls af prästeståndet.

10. Uplästes borgareståndets extractum protocollis angående at cammererarne wid kongl. cammarcollegium måge på samma grund som secreta utskottet för camererarne wid kongl. statscontoiret anfört, niuta rum på förslagen wid förefallande ledigheter af cammarrådsämbeten. Ridderskapet och adeln hade detta afslaget, men ståndet biföll.

11. Afhöordes secreta deputations betänkande,² angående capitainelieutenantens Johan Gustaf Gyllenhammars besvär, at wid tilfälle til befordran hafwa blifwit af yngre préjudicerad. Likaledes uplästes bemälte capitainelieutenants memorial. Betänkandet bifölls.

12. Ankommo 8 deputerade från borgareståndet, af hwilka rådman Hanquist recomenderade den af ridderskapet och adeln föreslagne wedergällning för comissarien Renhorns möda wid actoralet i commission, så wäl som hwad borgareståndet föreslaget til de öfriga commissionsledamöters belöning.

13. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,³ angående åtskilliga af justitiæcantzlern Fredenstierna til skatte köpta, men af förra åboerna återsökta cronoheman i Södermanland och Jäders sokn. Äfwen afhöordes 2:ne extracta af samma deputations protocoll,⁴ samt 2:ne bondeståndets extracta protocollis.⁵

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 7.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 26.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 56.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 57, flera handlingar.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 28, flera handlingar.

H:r biskop Halenius: Jag känner ei denna saken, så som jag bör, och skulle derföre wilja, at hon måtte ligga på bordet, men om herrarne åstunda, at den nu skal afgöras, och taga den på sitt answar, så är jag nögd at den företages, och får då så mycket säja, at det faller mig ganska eftertänkeligit före, om justitiæcantzlern, som gått laga wägar, giort sig depenser och ei begått någon crime, skal tillika med nu warande åboer häfwas från hemanet. Han sättes härigenom, ehuru han är af riket en meriterad man, i ett uppenbart och oförtänt lidande.

H:r biskop Troilius: Jag har länge warit af samma tanka, som biskop Halenius, och önskar Fredenstierna, för hwilken jag har både wördnad och wänskap, alt godt. Men efter sakens närmare eftersinnande, och sedan jag läst de utkomna trykta skrifter härom, måste jag tilstå, det jag ei annat finner, än at de klagande bönder hafwa största rättighet att få hemanen igen, sedan de äfwen i saken haft cammarcollegium på sin sida, och med beswär lagligen inkommet för riksens ständer öfwer Hans Maj:ts resolution. Härmed conformerade sig probstarne Helstadius, Lidius, flere.

Doct. Celsius: Här äro 2:ne quæstioner: Den första juris, hwaruti jag aldeles bifaller justitiædeputations betänkande, utan at draga fram de skäl som äro på almogens sida. Den 2:dra angår en trykt skrift hwilken jag ei utan förundran sedt komma i dagsliuset under riksens ständers sammanwaro. Hon är full med de eftertänkeligaste utlåtelse. Dess obekante auctor dristar säja at fides publica blir hos oss landsflyktig, at ingen kan wänta någon säkerhet för sig och sin egendom, at svenska mannarätten skulle förtryckas, och kongl. resolutioner blifwa utan kraft och werkan, så snart justitiæcantzlern från dessa heman skulle skiljas. Jag wil ei tro, at justitiædeputation skal kunna säjas hafwa læderat fidem publicam och svenska mannarätten, giort någon osäker om sin wälfångna egendom, och gått utom sina gränсор, då den, efter sin magt at pröfwa kongl. resolutioner, och dem antingen uphäfwa eller stadfästa, den som dessa heman angår, ändrat. Om sådana anonymiska skrifter få fritt komma ut, under det ständer är tilsammans, och så rubricera ständers göromål, blir det ett farligt præjudicat, och den wärsta fiende i tiden mot svensk mannfrihet. Wi weta hwad som är passerat med konungafullmagter, i dem tror jag högsta fides publica ligger, ständer hafwa giort deruti ändringar.

Har det warit i deras magt, så kan det samma ske både häruti och i annat. Jag skulle derföre tänka, det ei wara för mycket, om denna anonymus skulle

ställas til ansvar, och hans skrift under commissions skärskodande. Men om man ock skulle lemna at gå den strängaste vägen, önskar jag dock at någon författning må tagas til förekommande af sådant i framtiden.

Doct. Benzeltierna: Med h:r biskop Troilius och doct. Celsius instämmer jag aldeles i denna sak, som består af 2:ne puncter. 1:sta angår den utkomna skriften och 2:dra hufwudsaken. Beträffande den förra, hade jag aldrig trodt den quæstion skulle komma at moveras, om riksens ständer äga at skärskoda konungens resolutioner och dem ändra eller icke. Det är en quæstion af mycken consequence, och skulle önska, at alla exemplar af skriften blefwo indragne, samt auctor derföre wederbörligen ansedd. Hwad 2) hufwudsaken angår bifaller jag deputations betänkande såsom wäl grundadt, ty om i 1723 års skatteköpsförordning¹ med ädlare werk skulle förstås schäfferier, då likwäl ännu inga schäfferier woro anlagde, så skulle den, som skaffat sig 20 får, få köpa alla cronoheman til skatte.

Kyrkherden Aurelius: När capitaine Löwing i Finland fått lösa 18 heman til skatte för schäfferies anläggande, och cammarcollegium dertil styrkt af den grund, at 1723 års förordning talar om ädlare werk, hwarunder schäfferier kunna begripas, så ser jag icke, hwarföre justitiæcantzlern ei kan få fyra heman. Men om så ei må ske, wet jag icke, om det ei är för hårt, at han utan laga fardag skal gå från hemanen, sedan han lagligen til dem kommet, och om han icke bör hafwa ärsättning för kostnad och lidande. Anonymi skrift wil jag ei på något sätt förswara, men tror ei, at dess auctor med hånne syftat på deputations betänkande och utslag, ty hon utkom förr betänkandet.

Häremot wistes, at de heman, som capitaine Löwing fått til skatte i Finland, hade warit öde och utan åboer, hwarföre de ei nu kunde återopas.

H:r biskop Troilius: Det är en essentielle del af vår frihet at hos ständer få klaga öfwer konungens resolutioner, och så länge den som träder utur en egendom ännu kan föra klagomål, så länge är ei den, som träder deruti, bonæ fidei possessor.

H:r biskop Halenius ärinrade, at det dock wore laga åtkomst.

H:r biskop Troilius: Det heter ei laga åtkomst hwad jag får hos häradsrätten, så länge en annan kan gå til hofrätten, och återwinna hwad jag fått. Hwad åter hufwudsaken angår, så ehuru jag gärna såge en så meriterad man,

¹ Årstrycket 19 september 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning huru med de heman och cronolägenheter som till skatte försäljas förhållas skal.*

som Fredenstierna är, hulpen, så kan jag dock icke gå ifrån deputations betänkande, såsom grundadt på rättwisa. Hwad skriften betrefvar, menar jag ständerna ei böra taga åt sig, hwad deruti kan finnas anstöteligt. Han har kanske skifwit den sielf, och skrifwit något hetsigt, retad af sina motståndare, som ock warit hetsige.

Probsten Helleday: Som konungens resolution warit för justitiæcantzlern och gått i verkställighet, finner jag ei annat kunna säjas, än at justitiæcantzlern haft laga åtkomst, men wilje wi taga detta parallelt med Westerliungska saken, så borde han straxt gå ifrån hemanen, äfwen så wäl som Brun från berörde församling. Hwad angår, at justitiæcantzlern beropar sig på 1738 års förordnings 2 §, och inwänder, at de förra åboerne bort tilkänna gifwa hos konungen inom wiss tid, at de öfwer hans göromål hos riksens ständer sig beswära welat, utwisar hos justitiæcantzlern antingen mycken swaghet, eller en ond wilja, äfwen som det för honom och hans ämbete är nog nedrigt, at han af en landtmätare utwerkat sig falsk charta. Lägger jag nu härtill at han utgifwit en så eftertänkelig skrift som den quæstionis är, så nekar jag icke, det han ju borde komma på ett annat ställe til ansvar, men tror dock, at han för sin ålder och swaghet bör förskonas. Förbehåller allenast, at någon författning tages pro futuro, som doct. Celsius sagt.

Probsten Tiburtius: Som justitiæcantzlern icke låtet bönderna niuta fardag, bör ei eller han den åtniuta. Hwad skriften angår, måste jag säja, sedan, där jag suttet denna riksdag, jag sedt hans ömkel. tilstånd, confuse hierna, och narraktiga penna, det han förtiänar riksens ständers medlidande.

Doct. Hausswolff: Den anonymiska skriften, som utkommet, är anmerkt såsom förgripelig, finner således för högstnödigt, at censor librorum, som derpå satt sitt imprimatur, må ställas under justitiæcantzlerns tiltal.

Probsten Manquer sade sig hålla för skäligt, at de bönder som nu sitta på hemanen, måge niuta fardag, medan deras omständigheter eljest blifwa äfwen så ömkeliga som de förras, då de utan fardag måste afgå.

Domprobsten Liungberg: Medan justitiæcantzlern gått laga wägar, och genom konungens resolution kommet i besittning af dessa heman, tyckes ei kunna nekas, det han är bonæ fidei possessor. Men felet ligger hos cammarcollegium, som tilstyrkt detta skatteköp twärt emot skatteköpsförordningen. Angående skriften, hade den aldrig bort tryckas, och ligger dertill skulden hos censor, som derå satt sitt imprimatur.

Probsten Huss: I hufwudsaken har Fredenstierna intet skäl, utan tycker jag, at betänkandet, såsom wäl grundadt, bör bifallas. Och hwad skriften angår, conformerar jag mig med de herrar, som redan talat. Hade en annan skrifwit hänne, tror jag den hade långesedan warit i arrest och för commissi-
on.

Kyrkoherden Aurelius: Chartan är, som blifwit sagt, funnen oriktig, men det lærer ei kunna tilläggas justitiæcantzlern och är på hänne intet domskäl grundadt. Och hwad fardag för de förra åboerne angår, har den icke blifwit dem nekad, utan de wille den sielfwa icke nytia.

Kyrkoherden Mathesius: Deputation fant skäligt, at de 70 personer, som oskyldigt måste träda af sina heman, borde med första dem åter tilträda, och är jag af samma tanka. Hwad skriften betrefvar, tycker jag, at justitiæcantzlern må derföre slippa tiltal, men at ett utdrag af protocollet härifrån afgår til de andra stånden, med tilstyrkan, at något steg tages til riksens ständers befredande i framtiden för dylika skrifter.

H:r biskop Halenius: Det kan ei ske utan sensibelt lidande för justitiæcantzlern, om han skal nödgas förstöra sitt schäfferi, ty han har derpå giort dryg kostnad, dessutan lära de senare böndren hålla sig til honom, at han skal reparera det lidande som dem öfwerångår, då de utan at niuta fardag måste hemanen afträda. Hwad hans mala fidis i chartan, som blifwit omtalt angår, är sådant mig obekant, och om sig så förhåller, wederstyggeligt. Hans skrift har jag ej läst med så fin syn, at jag funnet deruti något förgripeligt emot riksens ständer, utan menar jag där talas allenast om hans contraparter.

Probsten Troilius: Angående laga fardag conformerar jag mig med dem som äro af den tanka, at justitiantzlern må den niuta, ty annars komma de samma böndren i lidande utan sitt förskyllande.

H:r biskop Beronius: Jag hade gärna welat, at detta skulle ligga, tils jag fått läsa det igenom, och tilräckeligen underrätta mig om saken, men då man nu bör afgöra hänne, tycker jag mig aldratryggast kunna bifalla deputations betänkande, utom hwad fardagen angår, den justitiantzlern må niuta, efter han med saken gått alla laga vägar. Och äfwen som jag icke wil, at hans ex-
istimation må röras, så inclinerar jag dertil, at med skriften må tagas den lindrigste vägen, men censor blifwa derföre ansvarig, at han låtet hänne genom trycket utkomma.

Doct. Celsius: Hwad fardag betrefvar skulle jag icke hafwa mycket betän-
kande at bifalla cammar oeconomiedeputations mening, efter det är obewist,

at de förra böndren lupet från hemanen, när dem stått fardag til buds, dock wil jag begifwa mig dertil, at fardag må justitiæcantzlern lemnas, ehuru jag påminner mig, at ståndet icke i går hade medlidande med en gammal generalsperson. Hwad skriften angår, ber jag ståndet tager någon författning för framtiden, fast ock ingen derwid skulle röras, ehuru censor borde tiltalas.

Probsten Fundan: Sedan justitiæcantzlern observerat alla de steg lagen föreskrifwer til ärhållande af skatteköp på dessa heman och fått konungens resolution derpå bör han niuta fardag. Är något förgripeligt i den utkomna skriften, så bör censor, men icke justitiæcantzlern, wara derföre ansvarig. Skulle i öfrigit tro, at hwar och en kommer ihog, det icke några skymfeliga utlätelser någon må tilläggas.

Proposition begärtes, och frågade herr archibiskopen, om ståndet behagade bifalla deputations betänkande, med tillägning at justitiæcantzlern må niuta laga fardag? Någre swarade Ja, andre begärte, at laga fardag ei skulle nämnas. För at komma til slut anstältes votering, då de som simpliciter biföllo betänkandet skulle skrifwa Ja, men de som wille hafwa fardag tillagd: Nei. Wid sedlarnes öppnande sammanräknades 17 Nei men 26 Ja, hwarföre betänkandet bifölls.

Men hwad den utkomne skriften angår, stannade ståndet i det slut, at ett extractum protocolli skulle författas, dock utan at denna skrift nämnes, af innehåll, at hwarken emellan, elr under riksdagarne, något må utkomma som strider emot riksens collegiers wärdighet och riksens ständers rättighet.

14. Ankommo 20 deputerade från ridderskapet och adeln, anförde af enwoien baron Scheffer, som recommenderade inrättning til en pensionscassa för arméen utom rikets gravation, hwartil ridderskapet och adeln bifallet.¹

15. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² om skjutshållningen uti Uddewalla stad. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet instämde preteståndet.

16. Äfwen affördes samma deputations betänkande,³ angående en i Scara stad belägen gård, Flodings eller Biskopstomten kallad, med tilhöriga hus

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 77.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 61.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 25, flera handlingar.

och ägor, hwilken Suen Sernström wid offentligit utrop sig tilhandlat, men Linström påstår sig äga rätt, at såsom nabo inlösa. Äfwen uplästes utdrag af cammar oeconomiedeputations protocoll innehållandes fem ledamöters särskilta tankar om detta mål.

H:r biskop Halenius sade sig ei annat finna, än at dissentientium tankar ägde god grund, och at all billighet wari uti Hans Maj:ts dom.

På herr archibiskopens proposition, om dissentientium mening bifalles, swarades Ja.

17. Föredrog herr archibiskopen h:r biskoparnes doct. Nylanders och doct. Beronii begäran, at få resa härifrån. Medan sista fartygen nu woro här ifrån Borgo, och efter deras afresa intet tjänligt tillfälle mera i höst kunde gifwas, at hemresan afgöra, samtykte ståndet til h:r biskop Nylanders åstundan, men h:r biskop Beronius anmodades at här förblifwa til riksdagens slut, hwartil han ock icke lät sig finnas obenägen.

Den 16 Septembris

1. Justerades protocollet af d. 28 Augusti.

2. Continuerades med land och sjömilitiædeputations projecterade resolutioner¹ på krigsbefällets beswär, och afgiorde ut in actis tillika med 3:die delen af borgareståndets allmänna beswär.²

3. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ angående promotorial för häradshöfdingen Carl Jägerschöld at undfå någon belöning för sin hafda möda med magaziners uprättande i dess jurisdiction. Äfwen borgareståndets extractum protocoll, at bemälte häradshöfdinge måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas til lagmans rang och heder, dock at sådant icke måtte, wid framdeles tjänstsökande, lända någon bättre förtiänt til förfång och nackdel. Blef på lika sätt bifallet af preteståndet.

¹ Präteståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 12c.

² Präteståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 6.

³ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 54.

4. Afhördes cammar oeconomie och comerce deputations betänkande,¹ angående ryttmestarens Eric Ridderhiertas ansökning, rörande några dess heman i lifgedinget uti Södermanland. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde presteståndet.

5. Uplästes allmänna besvärshandlingens extractum protocoll,² ang. 2 § af presteståndets allmänna besvär, likaledes samma deputations project til förordning härom, samt en deputations ledamots särskilte votum i denna sak. Detta project biföls.

6. Ankommo sex deputerade ifrån ridderskapet och adeln, af hvilka gref Lejonstedt begärte, at cammar oeconomie deputations betänkande om Rosersberg, såsom angående ridderskapet och adeln, måtte, til dess de fått yttra sig häröfwer, blifwa liggandes.

7. Anmälte mag:r Stenbeck en twist, som sig yppat i expeditionensdeputation, och han sig förbehållet at referera til ståndet. Den anginge ett cammar oeconomie deputations betänkande, angående Wefwer, hwilken deputation tilslaget 9000 dal. såsom ärsättning för lidande. Ridderskapet och adeln hade detta aldeles afslaget; presteståndet tillagt honom såsom en nådegåfwa 3000 dl:r men borgareståndet hade bifallet betänkande simpliciter. Härwid wore nu frågan, antingen expedition skulle ske på 9000 dal. som 2 stånd bifallet, eller på 3000, hwarom med presteståndet både borgare och bondestånden tyckes hafwa ingått, då de tillagt Wefwer 9000 dal. som är mera. Angående de öfwerskiutande 6000 dal. kan man ei annorledes finna, än at 2 stånd äro mot 2, men om 3000 äro 3:ne på sätt som sagt är ense.

Probsten Helleday: Som mag:r Stenbeck sagt, kan ingen expedition ske på 9000 dal:r men wäl på 3000, ty som den wil det mindre, som wil det mera, så äro tre stånd före, at han skal hafwa 3000. Hwar expedition icke sker på det sättet önskar jag hältre at ståndet ändrar sin förra resolution och äfwen bewiljar 9000 dal. än at något afgöres efter 2:ne stånds tankar, hwilket är ett farligt prejudicat, det jag ei wil taga på mitt ansvar. Med probsten conformerade sig h:r superintendenten Körning.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 63.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärshandlingens, nr 4.

Det förslaget at gå in i någon ändring af sin förra resolution afslog ståndet, och hemställte herr archibiskopen, om icke probsten Helledays tanka i saken finge bifall? Större delen swarade Ja, men kyrkoherden Aurelius och flere begärte votering. Härtill swarades at ståndet ei kunde mera göra häruti, än igenom mag:r Stenbeck gifwa sin tanka tilkänna, så framt icke expeditionsdeputation härom ginge til plena.

7.¹ Uplästes justitiædeputations betänkande² öfwer de beswär, som en del af Hedvig Eleonoræ församling til riksens ständer ingifwit, angående ett nytt capellanswal derstädes m. m., äfwen ett särskilt votum. Betänkandet hade ridderskapet och adeln bifallet.

Probsten Helleday: Hwad detta mål angår, har det ei hört til riksens ständers åtgärd, men at imedlertid så skedd, derföre borde urskilningsdeputation vara ansvarig. Men betreffande den föreslagne composition bör den ske under consistorii Holmensis tillsyn, och komma an på förhandlingens gemensamma öfwerläggning, men icke på kyrkorådet.

Mag:r Stenbeck: Justitiædeputations betänkande är wäl grundadt, och har ei swårt at blifwa derwid. Men som här äro af dissentes gifna consilia Irenica, kan jag ock för min del deruti ingå. Dock, i anseende til censuren öfwer kyrkorådet, är det en dom i saken, som torde fordra närmare öfwerwägande.

Doct. Celsius: Jag har, ehuru ledamot i urskilningen, ei wetat af, at denna sak dit inkommet, men är dock nögd, at den nu må slutas til enighet. Håller dock betänkeligt wara, at något widröres hwad kyrkorådet angår, som wid sådana tilfällen här i Stockholm böra wara med och sätta up listan.

H:r superintendenten Körning sade sig tycka bäst wara, at denna sak, som i deputation warit rätt granlaga så i anseende til consistorium å ena sidan, som walprotocollet å den andra och kyrkorådet på den tredie måtte aldeles dödas och en wänlig förlikning ske.

Efter skedd proposition resolverades: Presteståndet finner justitiædeputations betänkande på goda skäl grundadt, dock at förekomma vidare oenighet och tidsens utdrägt, bifaller presteståndet, at Berghult, enligt medföljande särskilte votum måtte få fullmagt, och eljest all vidare åtgärd uphöra.

¹ Stycket felnumrerat i såväl konc. som renskr.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 51, flera handlingar.

9. Föredrogs tulldeputations räkenskapsätt för landtulls och acciskamrarna, äfwen Kongl. Maj:ts nådige reglemente för landtulls och acciskamrarne i riket. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet och gillat. Likaså gjorde ståndet.

10. Ankommo deputerade från borgareståndet, af hwilka rådman Helleday berättade, at betänkandet om

Rosersbergs utbytande mot en kungsgård, och anslående til en gåfwa för prins Carl, war bifallet. Aflemnade derjemte borgareståndets extractum protocolli angående börsrätten m. m.

11. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli¹ angående en pensionscassa för arméen. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet med tilläggnig, at som åtskilliga specielle omständigheter i denna saken torde förefalla, som nu ei så noga kunde jemkas och förutses, Hans Maj:t derføre i underdånighet anmodas, at efter den tilförordnade directions tilstyrkande, och uppå deras underdåniga anhållan, sådana mål sig i nåder föredraga låta, och dem på det sätt afgöra, som til hufwudändamålet ärhållande bäst kan tjäna.

Probsten Manquer: Jag har, under det jag detta afhört, stadnat både i rörelse och mörker, ty jag ser ei, huru det passar sig med 40 §, af regeringsformen, och finner ei annat, än at endast peningar, men icke merit och skickelighet komma at gälla til befordran.

Mag:r Stenbeck: Efter min tanka förtjänar denna saken icke allenast en gros, utan in specie hwar article noga eftersinnande, och håller jag således nödigt, at det punctewis företages då jag wil wid hwar punct göra mina enfaldiga påminnelser, som mig synas wara angelägne.

Probsten Helleday: Jag fruktar, at en hake ligger härunder, särdeles i det, som skal gifwas för hwar vacance. Skal den tilträdande ärlägga de omrörde penningar, så blir åter tjänstehandeln i gång; skal åter regementet dem ärlägga, så bör ingen utom regementet blifwa derwid emploierad. Skal ock hela arméen dem ärlägga, så ser jag ei eller hwaruti det stadnar.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 81. Även 28 september 1756.

Detta blef på fleras begäran liggande, och anmodades probstarne Manquer och Helleday, professor Gadolin och mag:r Stenbeck, at taga det i närmare skärskodande, och med sina tankar deröfwer til ståndet inkomma.

12. Tolf deputerade ankommo från ridderskapet och adeln anförde af grefwe Creutz som gaf wid handen, at ridderskapet och adeln icke kunnat bifalla bondeståndets extractum protocollii rörande Melhems¹ masugn.

13. Äfwen öreträdde tolf deputerade från bondeståndet, af hwilka Jacob Larsson med recommendation aflemnade samma stånds extractum protocollii angående en tullbro i Carlscrona, med mera.

14. Uplästes cammar oeconomie och commerce deputations betänkande² 1) angående tiden til de ränteförmedlingars beräkande, som hemanen i Öst-erbotn genom 70 § af kongl. resolutionen³ d. 21 Jan. 1748 blifwit förunte. 2) Om indelningshafwarnes ärsättning för den brist i lönen, som de medelst slika förmedlingar komma at lida, och 3) hwad frihet Täjrijerfwi capellboer, jemte flera, som uti berörde län, af oländige stenbackar och mossar upodlat åker och äng, derpå skäligen tilläggas må. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

15. Afhördes secreta utskottets extractum protocollii,⁴ angående at d. 24 hujus må blifwa ultimate terminen för samtliga deputationerne at til slut bringa deras arbeten, och inkomma med sina betänkanen uti de mål, hwilka fordra riksens ständers åtgärd. Bifölls.

Comministern mag:r Stenbeck ärinrade, at i fall den Göthenstiernska och Båtiska saken skulle remitteras til reductions och liquidationsdeputation, den icke torde blifwa til den tiden färdig utarbetad, och swarades at samma saker då kunde ligga til nästa riksdag.

¹ Läs: *Mennäs*.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 62.

³ Årstrycket 21 januari 1748: *Kongl. Maj:ts förnyade wäxelstadga af riksens ständer wedertagen*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 82.

16. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående det på guld, silfwer och tenn inrättade controllverket. Likaledes en secreta utskottets ledamots dictamen ad protocollum. Med ridderskapet och adeln, som bifallet sielfwa protocollsutdraget, gjorde preteståndet ett.

17. Föredrogs borgareståndets extractum protocoll² angående husvisitationer, tillika med ett transsumt af de underdåniga beswär borgareståndet insinuerat wid denna riksdag, samt ett project til Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående husvisitationers afskaffande, i anledning af borgareståndets underdåniga allmänna beswär.

H:r biskop Halenius: De skäl som anföras til husvisitationers afskaffande kan jag häpna före, ty det har icke warit at hålla husvisitationer utan at öfwa wåld och röfweri. Och kunna visitationer ei hållas på ett ordentligt sätt, så måga de ewigt afskaffas. Men jag twiflar ei, at ju derwid kan stadgas och ärhållas den ordning som wederbör, och kan tiäna til det högstnyttiga ändamål, som med sådana visitationer påsyftas. Imedlertid är jag fulleligen öfvertygad at, om de förbiudas, det är det förderfweligaste wi kunna göra denna riksdag. Alla våra fabriquesinrättningar gå då öfwer ända, lurendrägeriet får fri luft, och tunnor guld gå för cronan förlorade. Många mina wänner hafwa sonderat mig i denna sak, men jag har swarat, at, om jag såge mig förtiäna allas wänskap och winna tunnor guld, jag dock icke kunde ingå deruti at husvisitationer skulle förbiudas.

Probstén Huss: Missbruket bör ei uphäfwa bruket. Saken är i och för sig sielf god, men at folk otilbörligen skickat sig, och gjort wåldsamheter, det strider emot vår dyra och ärade frihet. Man har öfwerlagt, huru visitationer skulle kunna ske på ett skickeligt och beqwämligt sätt. Man har föreslaget, at de kunde ske på dens risque som visiterar, och at den som hade något förbudet och lurendrögadt gods skulle allena blifwa waran förlustig. På detta sättet tycker jag visitationer må tillåtas.

Professor Gadolin: Jag instämmer med h:r biskop Halenius, at husvisitationer äro nödwändiga hielpemedel til våra dyrbara fabriquers underhållande, hwilka riksens ständer med yttersta soin sökt uphielpa, och hwarmed de,

¹ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 83, flera handlingar.

² Präteståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 43, flera handlingar.

Gudi lof, tämeligen långt kommet. Just för fabriquernes fördel skull hafwa sådana visitationer blifwit påbudne, på det lurendrägeriet, som aldrig nog kan hämmas, sedan tullbetiäningen ock oftast colluderar med köpmannen, i någor måtto borde motas och förekommas. Imedlertid hållr jag före, at den som nekar til visitation, han går in i lurendrägeriasfigter: Och ser ingen rai-son, hwarföre en ärlig medborgare wil undandraga sig, at godwilligt låta visitera sitt hus, ei eller at sådant kan strida emot swensk mannfrihet. Om missbruket rättas och en tianlig methode stadgas til visitationers hållande, så förfalla alla de skäl, som borgareståndet emot visitationer anført. Det kunde ju gå så til at hela eller halfwa magistraten följde med visiteuren i huset, som skulle visiteras, at visiteuren, i fall han ei funne något då fördes i arrest, och at den, hos hwilken lurendrögade waror funnes, ei finge annat straff, än at han förlorade waran. Jag tror ei, at visiteuren eller någon annan då skulle bära en contrebandewara med sig til at bringa den andra på fall, medan han sielf förlorade derwid, men icke den hos hwilken visitation skedde.

H:r biskop Troilius: Denna är en del af våra ömaste öfwerläggningspuncter. Wi weta, at lurendrägeri öfwas på hwarjehanda sätt: Och om det icke hämmas, så är fåfängt med alla våra författningar. Skulle derföre befinnas, at sådant omöjeligen kan ske, utan at husvisitationerne behållas, så är fåfängt med alla våra författningar. Skulle derföre befinnas, at sådant omöjeligen kan ske, utan husvisitationerne behållas, så wet jag icke, om någon kan wara deremot, at de ock framdeles förblifwa, men fruktar, ehwad modification ock tages, at wid execution ei går redeligen til.

Magister Stenbeck: Wid husvisitationer hafwa många wåldsamheter och olägenheter förelupet, och ser jag så mycket mindre orsak, at draga det i twifwelsmål, som jag wet, hwad i Storkyrkoförsamlingen häruti passerat men jag tror derföre icke, at husvisitationer böra aldeles uphäfwas, utan missbruket i det möjligaste förekommas. Dock, om man skal gå in i alla modificationer, så kommer man ei från saken, är derföre af den tancka, efter målet är anhängigt i secreta handels- och manufactur samt tulldeputationerna, at det derstädes granskas och utarbetas.

H:r superintendenten Körning: Såsom alla andra förordningar, har ock denna warit missbruk underkastad, men derföre bör hon icke uphäfwas, utan för missbruket sättas säkra bomar. Ty skulle dessa visitationer uphöra, så gå ock derigenom de millioner, som våra fabriquer oss kostat, förlorade, medan lurendrägeriet derigenom får fri luft. På våra gränсор, som äro wid-

sträckta och öppna, kan det ei förebyggas, derföre finna wi på alla rikets orter öfwerflöd af lurendrägerigods. Derföre äro husvisitationer så mycket mer nödiga, om ei fabriquerne skola blifwa aldeles ruinerade. Jag håller altså före, at quæstio an här afgöres, men at quæstio quomodo lemnas til secreta hand. och manif. samt tulldeputationen.

Probsten Helleday: Om wi afslå quæstio an, så prostituera wi oss för hela werlden, at wi sysselsatt oss med fabriquer, som wi då på en gång wilja kasta öfwer ända. Men quæstio quomodo är angelägen, och bör öfwerwägas, äfwen i anseende til det slutna nya arrendecontractet. Imedlertid må wi önska den dag wara inne, hwarpå wi wäntat, at våra fabriqueswaror kunna uteslänga de utländska.

H:r biskop Beronius: Jag lemna derhän, om icke folk få orsak klaga, at wår frihet kränkes och lider, så länge husvisitationer tillåtas, och om lurendrägerier stå genom dem at förekommas. Min tanka är, at för betiäningen wid tullarna ligger orsaken dertil, at hos oss finnas lurendrögade waror, de underlåta göra sin skyldighet, och det torde hända wi få ärfara, at tullförwaltare och flere wid tullarna få in hwad de wilja.

Kyrkoherden Mathesius: Jag är af den tanka, at alla deliberationer, och särdeles denna, böra hafwa för ögnamerke swensk mannfrihet, men ser ei huru den kan conserveras, om husvisitationer bibehållas. Bruket deraf är ei at likna emot en doft af missbruket. Dem man har öfwertygelse om at wara de största lurendrögare undgå at attackeras, när andra fattiga och ringare angripas. Och när någon warit piquerad på en ärlig man, skal det warit möien at sätta honom i storm och blame, at listeligen skaffa honom i huset en lapp contrebände, och sedan anställa hos honom husvisitation.

Doct Celsius: At förekomma lurendrägerier, skulle jag gärna wara för husvisitationer, om jag hölle dem för nog kraftiga medel dertil; men det ser jag icke, ty det säjes at lurendrögadt gods finnes på alla orter fastän wi haft husvisitationer, och som ärfarenheten intygar 1) at sådana visitationer äro mångom ett medel at rikta sig, och 2) derigenom mycken olägenhet och kanske wåld tilfogas ärligt folk, så kan jag ei annat än wara dem emot. Tages ock den modification, at visiteuren skal stå i reconvention, så tror jag ingen husvisitation sker.

Probsten Manquer: Ingen skulle wara emot husvisitationer, om man wore säker, at lurendrägerier dermed förekommas, men det sker ei, utan hörer man som oftast stora poster af contrebändewaror inkomma.

H:r biskop Troilius: Jag går med doctor Celsius och probsten Manquer in deri at husvisitationer icke aldeles hämma lurendrägerier. Det bör ock ingen tro dem wara det enda werkande, om detta afskaffas.

D:r Filenius: När jag med öfwertygelse ser, at hwad wi arbetat på i 20 års tid blir ruineradt, at underbalancen årligen ökas, och oss förestår en total undergång, så kan jag icke, utan at glöma mig sielf och mitt fädernesland, säja at husvisitationer sku förbiudas. En ärlig man kan aldrig frukta före, eller räkna det för olägenhet, at undergå en visitation. Men detta bör dock ske ordenteligen, och efter den förordning, som sista riksdag utkom, visiteuren stå i ansvar, i fall han intet finner.

Probsten Troilius: Så mycket jag merkt, äro de swårigheter, hwilka gifwas in quæstione quomodo, de som hindra quæstionen an, derföre kan och må saken först afgå til tull- och secreta handelsdeputationerne, at där utarbetas, då det sedermera torde bli mindre swårighet, at gå in i den förra frågan. Men til de förslag som blifwit nämde, torde jag få lägga, at så snart en lurendrögad wara finnes, så lät hånne upbrännas. Sker det 2 à 3 gånger, tror jag lurendrögaren betänker sig at widare gå deruti in. Men beslagaren må få af cronan en wiss procent.

Probsten Stierner: Hemställer om icke denna saken, hwarpå både rikets wäl och folks frihet beror, så i anseende til quæstio an som quomodo må hänskiutas til omnämde deputationer at där utarbetas, och kan jag icke gå in i quæstio an, förr än quæstio quomodo är afgjord.

Probsten Rogberg: I Wexiö stad är ingen fabrique och kan ei eller anläggas, så länge lurendrägeriet icke på alt möjligt sätt förekommes. Dertil håller jag husvisitationer wara ett tianligt medel, och bifaller således quæstionem an, warandes af den tanka, at en ärlig karl ei gör swårighet låta sig visiteras, när så åstundas, men quæstio quomodo må lemnas til förromrörde deputationer.

Probsten Fundan: Hade jag derpå bewis och full öfwertygelse at lurendrägerier skulle hemmas genom husvisitationer, gjorde jag illa om jag wore dem emot. Men som hus och wägafrid blifwit förlorad, och lurendrägerier mer än förr tiltaget, sedan samma visitationer blefwo tillätne, så kan jag icke för min del tilstyrka, at de sku continuera.

Probsten Palmerus: Jag wil ei idisla, hwad flere i denna sak widlöftigt sagt, utan at slut må ärhållas, begär votering.

Probsten Helleday hemställte, om det wille anstå standet at votera in quæstione an.

H:r superintendenten Körning tykte at probsten Stierners förslag kunde antagas. Men

h:r biskop Troilius yttrade at saken icke wore dermed hulpen, utan sattes uti inactivité, efter två stånd sig deröfwer utlätet.

Herr archibiskopen gjorde derföre proposition, om borgareståndets extractum protocollii finge bifall eller ei? den som dertil lemnade sitt ja, bifölle samma extractum protocollii, och dermed casserade husvisitationerne, men den som skrefwe nei, bifölle quæstionem an och wille at saken måtte gå til deputation. Votering anställes och sammanräknades 24 Ja mot 19 nei, hwarföre borgareståndets extractum protocollii bifölls.

18. Herr archibiskopen anmälte, det på riddarhuset wore öfwerenskommet, at nästkommande lördag riksrådswal skal hållas, och som af electores probsten Schörling, fast utan herr archibiskopens tilstånd, wore utur staden bortrest, kyrkoherden doct. Hausswolff äfwen då hade en oundwikelig förrättning, at han icke kunde wara tilstädes, så ut- [sågos professorn och kyrkoherden] doct. Celsius och probsten Schenberg, at i stället denna walact biwista.

19. Föredrogs å nyo justitiædeputations betänkande¹ angående före detta proviantmestaren² Johan Carl Blix sedermera Magnusson kallad.

Kyrkoherden Mathesius: Borgareståndet wisar at det af christeligit medlidande wil göra nåd emot folk, som sig illa försedt. Jag har ock intet deremot, om standet behagar gå med borgareståndet in. Men hemställer, om ock icke Eklund, som felat af purt förseende och utan upsåt, må äfwen slippa tiltal. Efter giord proposition, och borgareståndets extractum protocollii, rörande Johan Carl Blix, bifall, med tillägning, at ock Eklund finge nåd, swarandes Ja.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 24, flera handlingar. Även 10 september 1756.

² Läs: *lanträntmästaren*.

20. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande, angående tullfrihet för svenskt dricka som utrikes exporteras. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, så gjorde ock ståndet.¹

21. Afhöordes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² angående förmyndarecammarens öfverskottsmedel. Äfwenwål Lannerstiernas särskilte votum,³ samt borgareståndets extractum protocoll. Men samtyktes, på doct. Filenii begäran, at det til nästa gång skulle blifwa på bordet liggandes.

22. Uplästes secreta deputations betänkande,⁴ angående krigsfiscalen Myrins besvär öfwer préjudice.

Probsten Helleday sade sig ei wara emot dennas befordran, men önskade, at i detta och andra mål regeringsformen måtte efterlefwas. Härmed förente sig probsten Helstadius och kyrkoherden Ziebet.

H:r biskop Halenius: Som denna mannen är brukad flera gånger i wigtiga mål, och derwid wisat all skickelighet, så förtiänar han ei wara den första, på hwilken exempel statueras, efter den författning som riksens ständer, under nu warande riksdag funnet godt at göra, och secreta deputationen nu tilstyrker.

H:r biskop Beronius: Befordran må ske efte lag och merite, men ei til andras préjudice.

Herr archibiskopen hemstälte, om han icke til nöjes kunde wara hulpen med riksens ständers föreskrift, at jemte andra komma på förslag, och hos Hans Maj:t med första i nåder påtänkas.

Detta bifölls, och teknades på löparen, som ridderskapet och adeln bifallet, at krigsfiscalen Myrin må i underdånighet anmålas, at af den hofrätt, hos hwilken han sig anmäler, til en häradshöfdingebeställning föres på förslag, och dertil af Hans Kongl. Maj:t niuta nådig befordran.

23. Uplästes secreta deputations extractum protocoll,⁵ angående capitaine wid ammiralitetet Gust. Adolph Blix och capitainelieutenanten Johan Lor.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 42.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 64.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 23a.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 28.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 14. Även 15 juni 1756.

Hammarhielms besvär, at capitainerne Bröms och von Gerten blifwit förr dem befordrade.

Probsten Stierner: Jag kan ei annat än beklaga, om en officerare, som giort sig wäl förtiänt, är siöfaren och har anwändt all sin tid at förskaffa sig skickelighet til cronans tjänst, skulle på något sätt decontenameras. Jag talar om capitaine Bröms. För honom är wäl Blix 1½ år äldre capitainelieutenant, men denna lilla difference bör ei wara en så habile man til någon desavantage. Dock wil jag ei tala om Blix, som äfwen är käck karl, men at han, derigenom at Blix får sin förlorade tour för honom igen, skal komma under flera til antalet, som torde wara långt mindre förfarna och dugelige siömän, torde finnas obilligt.

Probsten Manquer: Wi kunna icke nu examinera saken, utan är bäst och tryggast blifwa wid deputations betänkande.

Probsten Helleday: Hwad probsten Stierner sagt, skrifwer jag under såsom wäl grundadt. Anmerker ock det, at härwid är annan principe fölgd, an den ridderskapet och adeln brukat angående Armfelt. Dock må det blifwa efter betänkandet.

Doct. Benzeltierna: Den som ägt äldre tour bör den niuta framför en som har yngre. Men hwad Armfelt angick, resolverades til tour för honom framför äldre, ei af den grund at de icke klagat, utan derföre, at de samma cederat genom accorder sitt företräde åt Palmstruch.

Proposition giordes om betänkandet finge bifall? Sw Ja.

Ridderskapet och adeln hade det förut bifallet, dock så, at capit.lieutenant Hammarhielm får capitaines fullmagt af samma dag som capit. von Gerdten, och at en sådan fullmagt ei må lända någon äldre och mera förtiänt til préjudice.

5. Afhördes secreta deputations betänkande¹ angående förarens Axel Germund Liljegrens besvär, at år 1743 olyckeligen hafwa blifwit skild wid sin förarebeställning. Med ridderskapets och adelns bifall härå förente sig ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 27.

Den 17 Septembris

1. Uplästes secreta utskottets extractum protocollii angående at actuarien wid reductions och liquidationsverket Jonas Caresten personelt må tilläggas en tilökning på dess lön af 200 dal. s: rmt årligen, samt lika tour, heder och förmoner med kongl. cammarcollegii notarier, äfwen ett reductions och liquidationsdeputations extractum protocollii¹ rörande samma mål. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet instämde ståndet.

2. Afhöordes reductions och liquidationsdeputations berättelse och betänkande² angående reductions liquidations och bytesverket. Bifölls, men wid 8 § efter orden: *alla sedan 1723*, fants nödigt at tillägga: *af sådan beskaffenhet*. Äfwen yttrade probsten Helleday: Som af denna berättelse finnes, at med åtskilliga byten annorlunda tilgått än wid 1723 och 1747 års riksdagar är författadt och resolveradt, i det saker blifwit bragte til slut, innan riksens ständer dem öfwersedt, så påstår jag, at slika mål böra gå tillbaka til riksens ständers ompröfwande, och de som derwid haft några anläggningar, måga derföre ställas til ansvar. I öfrigit bifölls betänkandet.

3. Uplästes probstens Jacobssons memorial om en owilkorlig collect för notarius consistorii i Götheborg. Ridderskapet och adeln hade funnet betänke ligt at härtil samtycka. Men ståndet fant detta så mycket mera billigt, som de fleste consistorier i riket redan förr detta bekommet tilstånd til collects insamlande i stiftet för en amanuensis, och så wäl consistorium i Götheborg som de få öfriga consistorier synes böra lika rätt med de förra häruti åtniuta, hwilket äfwen uti hosföljande extracto protocollii warit ståndets mening.

4. Föredrogs expeditionsdeputations betänkande angående fiscalen Biugren at få bergmestarecaracter, och befordras, wid förefallande öpning til sielfwa ämbetet.

Probsten Helleday förklarade sig icke samtycka til dennas eller någon annans befordran, utan med förbehåll, at det ei må ske til någon bättre förtiänts préjudice. Äfwen så gjorde

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 4.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 11.

doctor Benzelstierna, som ansåg för ett eftertänkeligit præjudicat, at notarier i deputationerne, som tilförene niutet i arwode 300 dal. s:rint med sitt beswär, nu skola belönas med tjänster.

Efter någon öfwerläggning bifölls, at Biuggren må få caractére, och wid anmälan befordras, utom andras préjudice.

5. Uplästes protcollsdeputations betänkande, angående skatteköpet å rustningsaugmentshemanet Skåttila uti Nylands och Tavastehus län. Ridderskapet och adeln hade härtill bifallet. Ståndet resolverade, at ehuru det finner protcollsdeputations betänkande äga grund, det likwäl, för wissa betänkeligheter skull, wil låta bero wid hwad skedt är, utan at något tiltal härå må följa.

6. Begärades at cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående en kungsgårds utseende för Hans Kongl. Höghet prins Carl måtte blifwa föredraget. H:r biskop Halenius åstundade wäl, at de måtte ligga, tils ståndet wore mer samladt, men som flere yrkade, at det måtte företagas, blef det upläst så wäl som det medföljande särskilta votum.

H:r biskop Halenius: Jag kom par hazard i cammar oeconomiedeputation, då denna saken war där före, och ehuru ett och annat ärinranswärtdt föll mig före, tykte jag dock, i anseende til prins Carls wundna affection hos allmänheten, nog derom, och at det wore lika billigt, at prins Carl, äfwen som skedt med prins Gustaf finge en gård. Och änskönt ridderskapet och adeln i går begärade, at detta tils vidare skulle bli liggande, har jag dock, på ståndets begäran, ei annat kunnat, än låta det komma före, och är af den tanka, at, til winnande af det ändamålet at afskudda sig all misstanka af mindre affection för vår öfwerhet, ståndet må detta bifalla.

H:r biskop Troilius: När ridderskapet och adeln begärte at detta mål, såsom rörande deras privilegier, skulle ligga, så tykte jag man ei borde afslå deras begäran. Men då jag nu funnet, at här är ett byte af en kungsgård eller cronogods mot Rosersbergs sätesgård, som är så herrligt och i nyare smaken bygd och meubleradt, och för en prins ett tjänligt hemwist samt at ridderskapet och adelns privilegier således ei til någon del kränkas, emedan Löfstholm, som utbytes, i stället kommer i deras händer, så finner jag intet

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 66, flera handlingar.

betänkande, at detta nu må företagas och afgöras. Och efter riket häraf icke har någon skada, utan twärtom mera profit, ty om det skulle bygga sådant palais, som nu står på Rosersberg, så skulle det kosta 3 gånger så mycket, som nu kan derföre komma at gifwas, medan wi ock, då wi göra present häraf, få tilfälle at marquera vår tilgifwenhet och kärlek så wäl för vår öfwerhet, som vår älskade prins Carl, så bifaller jag straxt detta, och tilstyrker ståndet til det samma, sedan 2:ne stånd redan på lika sätt yttrat sig härom.

H:r biskop Osander: Jag har aldrig warit för byte, men de considerationer som h:r biskopen nu anfört, styrka mig at bifalla detta. Härtil lade

professor Gadolin: At Hans Kongl. Höghet prins Carl, såsom storamiral til siös, bör ock hafwa någon fäst fot til lands.

Proposition härom giordes och bifölls.

7. Uplästes land och sjömilitiæoeconomideputations betänkande,¹ angående lieutenant Gustaf Carlbergs enkas Elsa Catharina Tranæas ansökning om något understöd för det til gästgifweri anslagna frelseheman Östra Råda i Örebro län. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet på det sätt, at hemanet Östra Råda niuter denna frihet til godo i 50 år, men ståndet biföll sielfwa betänkandets innehåll.

8. Ankommo 12 deputerade från ridderskapet och adeln, af hvilka hofcantzlern grefwe Gyllenborg berättade, at ridderskapet och adeln förehaft 109 § af borgareståndets allmänna beswär, angående förordningens kullkastande om husvisitationer: Och som de påmint sig, at detta ärende blifwit remitterat til secreta handels och manufactur samt tulldeputationerne, så hade de nu resolverat, at dessa deputationer med första sammanträde til at öfwerlägga om lurendrägeriers förekommande, och at taga dertil alla tjänliga mesures; begärade derföre at detta skulle bifallas, och saken imedlertid ei expedieras.

H:r biskop Halenius gaf til swar, at så wida res ännu wore integra, ståndet icke skulle underlåta at taga detta i öfwerläggning.

9. Uplästes camereraren Torbiörn Andersson til urskilningsdeputation ingifne och til riksens ständers plena hänskutne memorial² om bifall af protocolsdeputations d. 9 Novembri 1747 gifna betänkande, at han, i anseende til

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 14.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 21.

liden préjudice, måtte få antidaterad krigscommissariefullmagt och wid förefallande tilfällen föredragas dem som honom préjudicerat. Detta betänkan- de war af ridderskapet och adeln bifallet, samt bifölls nu af ståndet.

10. Företrädde tolf deputerade af bondeståndet, berättande, at de bifallet til det för commissarien och borgmestaren Renhorn föreslagna arwode.

11. H:r biskop Troilius föredrog, huru som expeditionsdeputation ei kunde komma ifrån det nya tullarrendecontractet och det expediera, med mindre ståndet wille begifwa sig den tilläggning, som professor Gadolin derwid giorde om portar uti staquetterne i städerne. Som professorn war härtill benägen så blef detta begifwande på löparen anteknadt.

12. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående Eschilstuna cronoladugårds bortarrenderande, och de derunder utom rå och rör liggande cronolägenhetes föräljande til skatte, äfwen cammar oecon. och comm.deputations² samt deputerades af secreta hand. och manif.deputa- tion betänkande häröfwer med dess bilagor. Likaledes afhöordes Hillebrand Westmans memorial, harwid probsten Huss ärinrade, at som det contradice- rade en riksens ständers deputation, och han sig åtaga kunde at refutera alt hwad deruti anfördes, det äfwen wore kommet från en part, ingen reflexion deruppå med skäl göras kunde.

Probsten Stierner anmälte äfwen, det en utskickad från borgareståndet begärt, at denna sak ei måtte til afgörande företagas, och medan flere i stån- det om det samma anhöllo, blef hon tils vidare liggandes.

13. Företogs secreta utskottets extractum protocoll angående pensioner för framl:ne riksråden baron Cederströms,³ grefwe Cedercreutz,⁴ baron Stiern- stedts och presidenten baron Strömfelts⁵ enkefruar, at niuta på beneficij och benådningssaten. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 165. R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 15.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 65, flera handlingar. Även 28 september 1756.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 84.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 86.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 87.

14. Uplästes Olof von Rayalins memorial, angående préjudice af dess broder. Ridderskapet och adeln hade, i anseende til detta måls särskilta beskaffenhet, funnet skäligt remittera detta memorial til secreta deputation, dock at detta ei må dragas til préjudicat emot de utgångna förordningar angående måls uptagande hos riksens ständer. Prästeståndet lät antekna lika bifall.

15. Doct. Filenius gaf wid handen, det han efter ståndets anmodan, sedan han genomgått cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,¹ så wäl om fattiga barns underhåll och upfostran, som förmyndarecammarens öfwerskottsmedel, sökt at jemka saken, angående inspection öfwer barnhusen, och upläste sina tankar deröfwer som biföllos och genom extractum protocoll² med de öfriga stånden skulle communiceras.

Förenämde betänkanden woro förut hos ridderskapet och adeln bifallne.

16. Uplästes cammar oecon- och comm.deputations betänkande³ öfwer casseuren Lomans memorial, rörande Stockholms stads förmyndarecammars tilstånd och förvaltning. Öfwer borgareståndets extractum protocoll⁴ af d. 2 hujus,⁴ rörande huru wida Loman giort sig ständers ynnest wärdig, som i förenämde betänkande säjes.

H:r biskop Troilius medgaf, at Loman betygat mycken wälmening för barnhusen, men som han wid alla tilfällen sökt at chicanera magistraten, och häruti äfwen syftet på det samma, så tykte h: biskopen, at betänkandet i alt det öfriga kunde bifallas, utom hwad det Loman tillagde beröm angick.

Probsten Helleday hölt äfwen för betänkeligit at statuera exempel, som kunna gifwa anledning at chicanera ämbetsmän. Och yttrade sig äfwen h:r archibiskopen, at försigtigheten fordrade, det collegier, consistorier, magistrater och andra rätter mainteneras.

Doct. Filenius: Jag tycker det förtjänar all upmerksamkeit, at två tunnor guld hållets liggande i mörkret, och at Loman förtjänt tack och heder, som gifwit en så réel fond i dagsliuset.

Probsten Manquer berättade ock, det en hög ämbetsman nyligen sagt, at om Loman ei warit, så hade dessa penningar i rådet warit obekante. Tillade

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 145.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 65.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 67.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 15, flera handlingar.

äfwen, at om förordningsutskottets betänkande i denna sak skulle läsas, man då finge weta rätt mycket.

Domprobsten Liungberg: Loman har talt för de fattigas och omyndigas del, som med skäl kan kallas frelsarens cassa, och har derföre förtiänt beröm.

Kyrkoherden Mathesius: Jag är aldeles derföre, at ämbetsmän ei må blifwa stötte eller lida til sin heder, men jag wet ock icke, huru det wil kläda vårt stånd, at säja den gjort illa och något obefogadt, som wisar huru ämbetsmän feladt.

Mag:r Stenbeck: Nekar ei, at ämbetsmän böra hedras, när de göra sin sysla rätt. Men när de i sin skyldighet warit efterlätne och en annan sådant uptäck-er, tyckes wara för hårdt, om en sådan ei lemnas derföre tack och heder. Ty om man ei får tack för wäl gjort, så kan mången räkna för så godt, at wara en skelm och göra illa.

Proposition giordes, om detta cam. oecon. deputations betänkande finge bifal? Svar: Ja. Och war det samma redan hos ridderskapet och adeln bifallet.

17. Sedan ett extractum protocoll från justitiädeputation¹ war til ståndet ankommet, angående at prestmannen Rutström hos Hans Kongl. Maj:t må anmälas til befordran, då han derom gör ansökning, afgingo til bondeståndet fyra deputerade at begära, det samma utdrag ei måtte til afgörande företagas, innan ståndet fått inkomma med sina påminnelser derwid; och aflade, wid återkomsten probsten Schenberg den berättelse från talemannen Olof Håkansson, at detta mål redan i går blifwit afgjordt, men at man wille söka jemka det i det närmaste efter presteståndets önskan. Bemälte probst gaf ock tilkänna, at detta ärende i deputation företagets och blifwit expedieradt, då hwarken han eller någon annan af ståndet warit där tilstädes.

18. Föredrogs det af bondeståndets ledamöter inlemnade land och siömili-tiädeputations betänkande, angående wissa strömars uprensande, hwaröfwer i ståndet d. 21 sidstl. Junii resolverades. Och gick ståndet, för at winna expedition, in med bondeståndet i dess tillägging, nämligen, at wid undersökningen noga tilses, at fiskerierne, och qwarn- samt andra watenwerk blifwa bibehållne.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Ståndets enskilda handlingar, nr 20, flera handlingar.

Men angående cammar oeconomie och comm.deputations betänkande om skatteköpen i Finland och Österbotn, som expeditionsdeputation insändt, efter 2 stånd stadnat i slut emot två, kunde ståndet i dess förra resolution icke göra ändring.

19. Begärade ståndet, at af deputerade öfwer finska bondeseagation få inhemta hwad wid denna sak kunde wara at påminna, så at hon måtte komma til afgörande och änteligt slut, och berättade professor Mennander, at här wore privilegier mot privilegier, billighet emot billighet. Almogen påstår få disponera sin wara, som dem bäst synes, borgerskapet begär inskränkning. Commission har blifwit hållen, som inskränkt friheten för almogen. At bifalla commissionens slut synes wara betänkeligit, och ärnade deputerade nu tilstyrka ståndet, at låta denna saken stå in statu quo, til dess den förestående och beslutna refning och skattläggning i landet för sig gått, och uplästes härom deputerades tankar samt project til ståndets resol:n af följande innehåll:

Så wida af handlingarna befinnes, at förnämsta hindret, hwarföre twisten om bondeseagelfarten ei kunnat afgöras, och påliteligen urskiljas, hwilka hemansbrukare berörde frihet betarfwade, deraf härrördt, at icke något påliteligt skattlägningsinstrument eller accurate chartor warit at tilgå, och presteståndet äfwen förnimmer at commissionen som til följe af förordnandet wid 1747 års riksdag, undersökt, hwilka af almogen i Österbotn til segelfart borde wara berättigade, grundat sitt beslut, sedan den förrättat undersökningen om wintertiden, enär marken war öfwer alt betäckt med snö, på nog mörka uplysningar och argumentationer, af det, borgerskapets och almogens fullmäktige emot hwarannan föregifwit och twistat, om hemans större och mindre förmoner, hwilka grunder presteståndet anser för aldeles otillräckeliga at göra en så merkelig skilnad emellan inbyggare af lika belägenhet i en province, och betaga dem förmon af flera kongl. resolutioners åtniutande på en tid, då landet tryckes af misswext, ja, på en tid, då landet som bäst står under allmän ref- och skattläggning, och omsider är at förwänta så fullkomligt lius at bygga på, at framdeles för riksens ständers ögon ei allenast skal kunna företes rätta belägenheten af alla heman, utan ock deras förmoner och egenskaper, då sedermera ett sådant utslag är lätt at widtaga, som medborgare i vår sälla regering äro berättigade at förwänta, och samhällets gemensamma bästa kräfwer. Altså håller presteståndet före, at bondeseagelfarten i Österbotn bör i samma stånd förblifwa, som Kongl.

Maj:ts nådiga resolutioner uppå almogens allmänna besvär af år 1739¹ § 85 samt d. 22 Junii 1752² § 52, förmå, til dess allmänna ref- och skattläggningen i Österbotn för sig gått, då äfwen utrönas kunde, hwarest någon stapelstad, med landets största fördel och beqwämlighet, kunde anläggas, hwarigenom preteståndet förmodar, at bondesegelfarten skulle med tiden af sig sielf til största delen afstadna; finnandes äfwen preteståndet af cammar oeconomic och commerciedeputations betänkande af d. 9 Maji 1752, at ehuru bemälte deputation widlöftigt styrkt riksens ständer at stadfästa den i Österbotn hållna commissionens fattade beslut, så har dock deputation hållet billigt, at en eller flere af almogen, som ännu skulle förmera sig hafwa några sådana skäl at förete, hwarken för den hållna commissionen, eller sedermera inför riksens ständer blifwit företedde, skulle lemnas tilstånd, at med nya skäl wända sig til Kongl. Maj:t, at återwinna segelfartsfriheten, som jemwäl å daga lägger målets warande osäkerhet och outredda beskaffenhet. Hwad bondesegelfarten i Finland widkommer, så finner äfwen preteståndet betänkeligt at bifalla deputations betänkande, innan tilförlitliga och riktiga chartor och beskrifningar framtes öfwer de soknars, byars och hemans belägenhet och egenskaper, som äro in quæstione.

H:rr biskoparne Halenius och Troilius sade billigheten fordra, at denna sak, sedan hon förewaret sista riksdag, och icke eller då kommet til slut, nu icke längre måtte blifwa liggande ofafgiord, emedan både borgare och bonde derigenom woro lidande, och at således ståndet nu måtte gå in i dess afgörande, men som hon wore både af borgare och bondestånden recommenderad, så tyktes wara angeläget, at hon blefwe noga granskad, och som acterna härom woro widlöftigare, än tiden nu kunde tillåta at dem genomgå, hemstältes om de icke i morgon, då ståndet efter middagen kommer tilsammans, kunde upläsas, och nu imedlertid blifwa på bordet liggande. Detta bifölls.

¹ Årstrycket 16 mars 1739: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som thes trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland igenom theas utsickade fullmäktige.*

² Årstrycket 29 juni 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänna besvär, som theß trogne undersåtare af riksens allmoge och Swerige och Finland, igenom theas utskickade fullmäktig, wid sidst. öfwerståndne riksdag.*

20. Uplästes borgareståndets extractum protocolli¹ angående knappmakare-ämbetets sökta lindring i manufacturfondsafgiften förut ifrån inkommande redat och färgadt camelgarn. Detta hade ridderskapet och adeln bifallet. Men sedan doct. Forsskåhl berättat, huru som secreta deputation af rådsprotocollen funnet, at detta flera gånger varit före, men blifwit afslaget, så som lädande våra hantwerkare och färgerier til préjudice i deras näring, så fant ståndet sig icke härtil kuna samtycka, utan afslog det samma.

21. H:r biskop Halenius lemnade herr archibiskopen underrättelse derom, at ridderskapet och adeln förr än ståndet fulleligen i dag blifwit samladt, genom deputerade anmält, det de förehaft målet om husvisitationer och lurendrageriers förekommande, och som det blifwit förut remitteradt til secreta handels och tulldeputationerna, tilstyrkt dessa deputationers sammanträde med det första, at härom öfwerlägga och författning göra, med begäran, at ståndet wille dertil gifwa bifall, då ridderskapet och adeln sedermera icke skulle underlåta at ingå i uphäfwande och undanrödiande af alla de betänkeligheter som röra husvisitationer. Och emedan ståndets yttrande angående dessa visitationer, ehuru h:r biskopen tillsagt, at det ei skulle expedieras från ståndet, uppå h:r biskop Troilius tilstådielse, genom probsten Manquer afgått, så frågade h:r biskopen, hwad nu härwid borde och kunde göras.

H:r biskop Troilius sade at ehuru ståndet yttrat sig om husvisitationerna, detta dock icke hindrade deputationen, at sträcka sina deliberationer äfwen til förordningen om dem, hwartil ståndets deputerade hwarken begära tilstånd, eller det samma dem nekas kan.

Doct. Celsius: Såsom en ledamot i sammanträdet, nödgas jag begära tydelighet och wisshet i denna sak. Ty sedan tre stånd afslaget husvisitations- quæstion, ser jag mig icke äga rättighet at ingå i någon deliberation derom. Härmed instämde probsten Helleday.

H:r biskop Troilius: De kunna wäl icke précise gå in i husvisitationssaken, men likwäl i alla medel til lurendrageriets hämmande, och då kunna de säga så mycket, at om husvisitationer ei få rum och warda bibehållne, så gälla alla andra medel intet, och dermed inkomma til plena.

Detta skulle fördenskull lända de deputerade til efterrättelse.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 44.

22. Uplästes h:r grefwens och landtmarskalken Fersens memorial, hwaruti han, efter som hos riksens ständer woro uti öfwerläggning någon författning med cronosäteriet Löfstaholm, som ifrån äldre tider warit öfwersten för kongl. lifgardet uppå lönen, såsom öfwerstesäte anslaget, gjorde det förbehåll, at wid nästa riksdag få hos riksens ständer andraga de skäl och omständigheter, som denna rättighet för öfwerstebeställningen, den (den) han innehafwer, styrka, i fall riksens ständer nu skulle täckas med detta cronosäteri taga annan författning.

23. Företogs å nyo secreta utskottets extractum protocoll¹ om armeens pensionscassas inrättning, då probsten Helleday ärinrade, at medan ståndet äfwen efter middagen i går war in pleno församladt, de som blifwit utnämde at genomse detta, icke ägt någon tid öfrig dertil. Imedlertid discurrerades en stund öfwer detta ämne och woro flere dubia som härwid anfördes. I synnerhet fant

Probsten Manquer ei annat, än at härigenom til rikets olägenhet tjänstehandeln åter skulle komma på bane, at kåkt folk skulle stå tillbaka, och deremot de som ei äga mer än penningar, ofta stiga til rikets högre tjänster, at den, som til at ei förlora sin tour upnegotierar penningar för det ena avancementet efter det andra, råkar icke allenast för sin egen person i olägenhet, utan ock sätter sin familie, efter sin död, i elände, och creditorerne i mistning af deras lån, at underofficerare, som icke äga penningar, fast de äro studerade, skickeliga och af hederliga föräldrar, ewärdeligen blifwa wid korsgewäret, medan de icke äga tour til öfwerofficerare, och at cronans manskap kommer at lida, medan den som giort på sin befordran dryg och känbar kostnad, skal skaffa sig de utlagda penningarna både til capital och interesse igen genom olofliga permissioner och andra olagligheter, at på det sättet indraga til sig deras gage och lön.

H:r biskop Halenius: Om jag skulle finna sådant som probsten Manquer sagt följa af denna inrättning, så skulle jag blyas at wara derföre, men meningen är icke, at någon fattig skal blifwa tillbaka för penningar, utan får han låna af cassan mot interesse, icke eller blir här accord och handel, utan hwar får niuta sin tour. Härmed conformerade sig ock

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 81. Även 16 september 1756.

H:r biskop Troilius, som sade sig äfwen som probsten Manquer hafwa trodt, at härigenom skulle wägen stängas för alt folk at komma fort, til dess han talat härom med öfwersten Ehrenswerd och fått sina dubia af honom upplöste. Ärinrade derjemte, at af den som skal bli fänrik ei fordras 5000 dal:r såsom en condition at komma til och få tjänster, utan sedan han blifwit fänrik, komma dessa penningar af honom at utgöras. Och som för öfrigit detta i synnerhet rörde ridderskapet och adeln jemte militairen, och tiänte til upmuntran at få käkt folk wid arméen, när de sågo sig med tiden få pensioner, så tykte h:r biskopen at man häruti kunde gå in och det bifalla.

Doct. Celsius sade sig tala med mycken prévention för denna inrättning. En och annan inconvenience skule kunna finnas, och hwad probsten Manquer sagt hade hos honom gjort impression, men hölt dock före, at quæstio an kunde adproberas, och at några ledamöter af ståndet trädde med öfwersten Ehrenswerd tilsammans, at få af honom alla dubia uplöste.

I detta förslag gick ståndet in och anmodade probstarna Manquer och Helleday, doctor Filenius, professor Gadolin och mag:r Stenbeck at med bemälte öfwerste hålla ett sådant sammanträde, hwarefter denna sak närmare skulle komma at företagas.

24. Justerades ståndets resolution til påskrift på justitiædeputations betänkande, angående amiralitetscasseuren Carl Johan Blix af detta innehåll: Presteståndet bifaller borgareståndets extractum protocolli med tilläggning, at jemte Eklund alla uti detta ärende deltagande och brotslige måge ärhålla nåd och frisäjelse för alt tiltal. Detta anteknades på löparen, hwarest lästes ridderskapets och adelns resolution, at de i deputations betänkande omförmälte personer ifrån alt vidare tiltal måge förskonas, samt at Hans Kongl. Maj:t i underdånighet kunde tilstyrkas icke allenast inställa före detta casseuren Blix uti adeliga privilegiers åtniutande, och at hans tilkommande barn måge anses till adelskap adopterade, utan ock til understöd för Blix hustru och hans barns¹ anständige upfostran tillägga dem en årlig pension af 300 dal. s:rmt.

Härwid aflemnade probsten Helleday til protocolls följande: Såsom justitiædeputations betänkande rörande det af förr detta amiralitetscasseuren Blix begångne bedrägeri med förfalskning af åtskilliga documenter i kongl.

¹ Barnen är; Brita Maria, Catharina Margareta, Helena Emerentia, Johanna Ulrika, Juliana Gustava, Magnus och Sara Lovisa

cammarcollegio, på min med fleras gjorda begäran, blef förleden lördag lig-gande på bordet, men åter i går, som war nästa plenum deruppå, efter min bortgång af högwördige ståndet företaget och afgjordt, så utbeder mig, til mitt samwetes befrielse få följande allenast til protocollet lemna.

Af actis så wäl som deputations betänkande finnes

1) At Blix ei allenast under dess tjänstetid i kongl. cammarcollegio börjat samma sitt bedrägeri medelst inkomna acters förfalskande, utan ock det samma, efter dess befordran ifrån collegium, fortsatt genom collusion med andra lika otrogna collegii betiänter, hwarföre jemwäl af honom blifwit up-buren betalning.

2) At cronan, genom samma bedrägeri, måst utbetala en stor summa pen-ningar, som, i annat fall, dels kunnat undwikas, dels nu til dubbelt måst utgö-ras. När detta såsom af Blix sielf widkändt, lägges til grund, kan ei annat finna, än at lagen til dess brott rätteligen blifwit lempad, ty det lindrar aldeles icke brottet för honom, at om andra fullgiort den skyldighet, som dem ålegat, hade cronan ei haft sådan förlust deraf som nu händt, emedan otroheten hos honom ändå är lika stor. Ser altså intet, huru en sådan uprättelse, som af de-putation blifwit föreslagen, skäligen kunnat honom tilläggas, hwarmedelst han, utom den nåd konungen redan låtet honom wederfaras, medelst resti-tution af förlorad ära och egendom, som, i mitt sinne är öfwerflödigg, tillika skal få restiution af dess förra lön, ifrån den tiden han miste den samma efter öfwerammarrättens dom, blifwa straxt försatt i beställning, och imedlertid niuta den honom nu anslagne lönen. Jag understår mig icke at efteråt på nå-got sätt klandra ståndets beslut, utan anförer allenast detta såsom skäl för mig, hwarföre jag begärat saken skulle hwila, och nu tillika förlarar, at, om jag warit närwarande hade min mening stadnat i annat beslut. Kunde ännu mera härwid anföra, såsom ock hwad ytterligare modification jag kunnat fin-na billig, at låta honom wederfaras, men som det samma nu mera ei tiänar til någon uplysning, så bespar gärna både ståndets tolamod och min möda. Öns-kar allenast at sådane exempel til uprättelse ei måtte hafwa den påfölgd med sig, at många torde trösta sig dermed, at lika anses, om man tiänar wid sin sysla redeligt eller som en skälm.

25. Påskrefs ståndets bifall på löparen om deputationernas afslutande d. 24 hujus, hwarpå ridderskapet och adeln redan teknat bifall, med tilläggnig, at riksens ständers deputationer böra til den utsatta tiden inkomma med deras

utlåtande öfwer alla ifrån urskilningsdeputation remitterade mål, dock allmänna beswärs samt secreta handels och manufacturdeputationerne härifrån undantagna.

Den 18 Septembris

1. Justerades protocollen af d. 31 Augusti och 1 Sept.

2. Uplästes bergsdeputations betänkande¹ om auctioners uphörande på Kongl. Maj:ts och cronans tackjärn. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, dock utan deras förfång, som torde finnas privilegierade på tackjärn.

H:r superintendenten Körning: Som cronan genom denna författning ei annat kan än komma at lida, så önskar jag den samma ei må widtagas, utan blifwa wid det härtils warit faststaldt.

Probsten Strang medgaf wäl, at de som förädla vårt järn måge få något encouragement, men ei alla i gemen få niuta samma förmon, medan det skulle lända cronan til skada.

Efter fleras begäran, at detta mål måtte bli liggande, til dess den beswärs punct, som detta angår, förekommer, blef sådant bewiljad.

3. Uplästes bondeståndets extractum protocoll² angående befordran för cammarskrifwaren Anders Otto Laurin, at få landssecreterarenamn, tour och heder.

Probsten Helleday sade sig ei se huru detta wille aflöpa, om man på sådant sätt wil komma med recommendationer, och begärade, at detta måtte få ligga på bordet.

4. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll³ angående fältcasseuren Peter Forstens anhålan, at under dess exspectancetid och til dess han kan ärhålla befordran, få niuta half fältcasseurslön, som efter fältstaten utgör 180 dal. s:rmt. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet instämde ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 8, flera handlingar. Även 2 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 31.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 88.

5. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående extraordinarie cancellisten wid riksarchivum Anders Botin, at blifwa i nåder hugnad med kongl. fullmagt at wara assessor extraordinarius wid antiquitetsarchivum, och at honom derwid må tilläggas 600 dal. s:rmts lön årligen. Ridderskapet och adeln hade bifallet secretea utskottets extractum protocoll¹ angående 600 dal. s:rmts årlig lön för extraordinarie cancellisten Botin, til dess han med någon werkelig lön kan blifwa hugnad, och förenar sig med det ärbara bondeståndet at samma årliga lön af 600 d:lr må blifwa honom beräknad ifrån 1755 års början. Men hwad den af secreta utskottet föreslagna extraordinarie assessorscharacteren widkommer, så hänskiuter ridderskapet och adeln til Hans Kongl. Maj:t i underdånighet, at, enligt regeringsformens 43 §, uppå cancelliecollegii underdåniga tilstyrkande, beåda Botin med en sådan caractere, som til befrämjande och fullföljande af det af Botin under händer hafwande nyttiga och nödiga arbetet kan pröfwat anständigast och tjänligast. Härmed förente sig ock ståndet.

6. Uplästes borgareståndets extractum protocoll² angående commissarien Carl L. Ehrenfalks besvär.

Probsten Helleday: Efter detta extractum protocoll² skulle af riksens ständer blifwa tillsatte fem assessorer i commercecollegio, och emedan sådant är stridande mot regeringsformen, och riksens ständers beslut på öfwerstelieutenanten Pechlins memorial, ber jag ei allenast, at detta blir liggande på bordet, utan ock, at här uptagas recommendationer til befordran, som ei komma från deputationerna, och at icke en cabinettsriksdag åter öppnas. Härmed confomerade sig probsten Strang, kyrkoherden Godenius och magister Stenbeck.

7. Föredrogs secreta utskottets extractum protocoll³ angående camererarens Olof Arenanders underdåniga ansökning, at få niuta de 1200 dal. s:rmt i årlig lön, som dess innehafwande sysla på 1696 [års]⁴ stat äro anslagne. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. Likaså gjorde ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 89.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 46.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 90.

⁴ Enl. konc.

8. Uplästes capitaine Rosens från Hans Kongl. Maj:t til riksens ständer remitterade undrdånige skrifwelse om befordran til någon beställning wid arméen. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet i så måtto at capitaine Fredric Johan von Rosen må kunna befordras til en sådan eller jemlik grad af beställning, som han i rikets tjänst tilförene innehaft. Hos ståndet resolverades, at han blifwer capitaine i armeen, och får niuta tour.

9. Afhöordes cammar oeconomie och comm.deputations betänkande,¹ angående Sundbyholms och Ribbingelunds kungsladugårdars förarrederande, jemwäl 2:ne särskilta vota.

H:r biskop Troilius berättade, huru som framl:ne cammarrevisionsrådet Silwerstolpe wid samma tid som fröken Hård gjorde ansökning om denna kungsladugård, men at då saken ännu war i cammar oeconomiedeputation, bemälte cammarrevisionsråd blef död, och lemnade sin fru i slätt tilstånd. Som ansökningen icke desto mindre poursuiverades, och för fröken Hård äfwen woro bewekelige omständigheter, så gjordes förslag til pension för fru Silwerstolpe. Skulle riksens ständer behaga bifalla til samma pension, så bifaller ock jag til fröken Hårds ansökning.

Probsten Fundan: Det lærer wara i friskt minne hos ståndet, hwad skada justitiæcantzlern Fredenstierna nyligen led med sin ansenliga fårahop, och hemställer altså, om icke billigheten fordrar, at han får denna ladugård i ärsättning.

Mag:r Stenbeck: Här förelöpa, såsom uti andra mål, twänne frågor: An och quomodo. Under den förra förstår jag, huru wida kungsgården quartionis på annat sätt skal disponeras, än efter den generelle författningen genom auction. Mig tyckes at högwördige ståndet inclinerar dertil, och i den händelse förklarar jag mig hwad quæstio quomodo eller til hwem den skal bortarrenderas, angår, för fröken Hård, i anseende til de uti betänkandet anförde skäl, men, i annor händelse, eller om sådant ei bifalles, anhåller jag at saken må hwila och jag med ett memorial får inkomma.

Professor Gadolin: Jag förbehåller til protocollet, at en annans egendom ei gifwes bort til den, hwilken han ei tilhörer. I reductions och liquidation[sdeput.]² är utredt, at denna egendom i souverainitetstiden är tagen

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 68, flera handlingar.

² Enl. konc.

utur Båtiska familiens, såsom rätta ägarens hand, och borde åt den gifwas tilbaka. Dock är jag eljest icke mot fröken Hård.

Proposition gjordes, och fick detta betänkande ståndets bifall, hwaröfwer extractum protocolli til de öfriga stånden afgick, innehållande, at ståndet, när detta betänkande föredrogs och bifölls, äfwen tog i ömt behiertande den pension, som där föreslås framl. cammarrevisionsrådet Silwerstolpes enkefru, och, i anseende så wäl til bemälte frus ömande omständigheter, som cammarrevisionsrådets långa och trogna tjänster, samt många personelle meriter, fant ganska billigt, at hänne den föreslagna pension må förunnas, och at samma angelägenhet til riksens ständers secreta utskott remitteras.

10. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations extractum protocolli¹ angående riksdagsfullmäktigen Joseph Hanssons memorial om linplanterings skötande, samt hwarjehanda slags linnewäfnaders förfärdigande, uti Marks och flera härader i Elfsborgs län, äfwenledes samma deputations betänkande på 1747 års riksdag angående nya marknadsinrättningen i bemälte län, samt bondeståndets extractum protocolli af d. 4 Maji sistl:ne.²

Ridderskapet och adeln hade bifallet cammar oeconomideputations wid 1747 års riksdag afgifne betänkande; äfwen så gjorde preteståndet.

11. Sedan doctor Celsius och probsten Schenberg aflagt den wanliga råds-electorseden, afgingo samtelige ståndets electorer til riksrådswalet.

12. Uplästes rådcammarens extractum protocolli angående riksdagsmannens Jacob Larssons å almogens wägnar gjorde ansökning, at Wermland utom Carlskoga bergslag måtte blifwa särskilt höfdingedöme, eller at landshöfdingen i Örebro fyra månader årligen må wistas i Carlstad, hwilket Kongl. Maj:t til riksens ständer öfwerlemnad. Ridderskapet och adeln hade remitterat detta til secreta utskottet, äfwen så gjorde ståndet.

13. Uplästes protocolldeputations betänkande angående lön för chemiæprofessorn i Upsala. Doct. Benzelstierna begärade, at detta måtte ligga på bordet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 27, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 30.

14. Afhöordes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående 300 dal. s:rmts årlig pension för placemajorens Carl Fredrik Loods enka, så länge hon är i sitt enkestånd. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet med tilläggning, at framledne major Loods enka må i sin lifstid niuta denna pension til godo. Men ståndet biföll extractum protocoll¹ simpliciter.

15. Föredrogs secreta utskottets extractum protocoll² angående 500 dal. s:rmt til gratification för probsten magister Huss, som gjort sig deraf förtiänt för ett utgifwet arbete under namn af Bibelminne. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, förente sig ståndet.

Herr archibiskopen sade sig ei weta, om ståndet hade orsak wara dermed aldeles nögd, at probsten wid aftryckningen af detta arbete uteslutat den theologiska censur som ståndet dertil lemnat, och trodde, at det icke warit probsten til wanheder, om den tillika blifwit aftrykt hel och hållen, men icke som fants wara skedt, til en del införd i det af Hans Maj:t i nåder förunte privilegium, hwaruti äfwen influet om detta arbetets nyttiande wid scholarna, dertil ståndet wid censuren ei kunde styrka. Ståndet hölt för godt, at detta måtte blifwa h:r probsten, som nu war utgången, när han åter inkom, ärinradt, hwilken då berättade, huru som, utan at han wiste af hwem, privilegium i cancellicollegio blifwit upsatt och expedierat sådant som det finnes aftrykt, och at censor, til sin säkerhet, welat behålla ståndets censur.

16. Upwistes hofjägmästarens Pauli memorial, som hos ridderskapet och adeln blifwit anmält, hwarigenom han gör förbehåll, at få med påminnelser inkomma öfwer secreta utskottets upgifwande af beswären öfwer afskiljandet af öfwerjägmästaren i Östergöthland och Wadstena län tilslogna heidridareindelningen.

17. Land- och siömilitiæoeconomiedeputations betänkande,³ som ridderskapet och adeln bifallet, angående wargärningsmanskapet i armeen, påskrefs nu, enligt ståndets beslut wid 30 § af krigsbefällets beswär, som d. 11 hujus förehades, af innehåll, at ståndet finner skäligt, det wargärningsmanskapet hädanefter utgöra deras cronoutskylder, men instämmer för öfrigit med är-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 98.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 97.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 13.

bara bondeståndets yttrande genom dess extractum protocollii, så at hwad wargärningskarlars anskaffande och hållande angår, stricte förfaras efter kongl. brefwet af d. 15 Sept. 1752.

18. Uplästes reductions och liquidationsdeputations betänkande¹ angående fordom riksrådets och generalgouverneurens Gustaf Soops arfingers gjorde ansökning om wederlag och ärsättning för åtskilliga til Kongl. Maj:t och cronan indragen gods samt betalning för några underdåniga fordringar, m. m. Ridderskapet och adeln hade detta betänkande bifallet, äfwen så gjorde ståndet.

19. Doctor Celsius samt probsten Helstadius upkommo i ståndet och anmälte, at sedan generallieutenant Lantinghausen afsagt sig at föras på rådsförslaget, herrar electores utsedt statssecreteraren och commendeuren af kongl. Nordstierneorden baron Carl Fredric Höpken, hofcantzlern och riddaren gref Henning Gyllenborg, samt öfwersten och riddaren Gustaf Henric Mannerheim. Ståndet förklarade sig härmed nögd.

20. Ankommo från ridderskapet och adeln 12 deputerade, af hwilka öfwersteliutenant Klingsporre berättade, at ridderskapet och adeln förehaft saken angående Rosersberg, samt funnet betänkeligt at dertil samtycka.

21. Uplästes secreta utskottets extractum protocollii² angående commendeurcapitainens och riddarens Christopher Falkengrens med nödig förbättring trykta evolutionswerk, och 2000 dal. s:mt wedergällning och ärsättning derföre. Til ridderskapet och adelns bifall lade äfwen presteståndet sitt.

22. Afhördes secreta utskottets extractum protocollii³ angående generallieutenanten baron Axel von Holsteins och generalmajorens baron von Kaulbars underdåniga ansökningar at niuta deras tour i arméen til godo, framför dem som warit yngre än de. War hos ridderskapet och adeln bifallet, samt blef äfwen så af presteståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 5.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 91.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 93.

23. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli angående cantzlierådets extraordinaire envoiéns och riddarens Joachim Fredric Preis ihogkomelse med något sådant nådetekn, hwarigenom dess famille blefwe illustrerad. Presteståndet ingick med ridderskapet och adeln i bifall häraf.

24. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli¹ angående några författningar med semestrer wid de wärwade regementen. War hos ridderskapet och adeln bifallet med den tillägning, at regementsofficerare i Finland måga, för ortens aflägsenhet skull, och wid de tilfällen, så eljest Hans Kongl. Maj:ts nådiga tilståndelse borde afbidas, få nyttia öfwerstens el. chefens permission, dock at sådant hos Hans Kongl. Maj:t genom befälshafwaren, genast i underdånighet anmäles. Biföls på lika sätt hos presteståndet.

25. Afhöordes secreta utskottets extractum protocolli² angående 300 dal. s:rmts belöning til cornetten Olof Sorbon samt lieutenants character och rang, för den nit och trohet han, wid hemmandet af den förföriska och förklenliga smädeskriften, under namn af *Sweriges tilstånd*, och dess utspridande i Westergöthland wisat. Med ridderskapet och adeln förenade sig ståndet i bifall häraf.

26. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,³ angående commerce-collegii ledamöters fördelande på 2:ne divisioner, och någon tilökning i dess betiäning. War af ridderskapet och adeln bifallet, samt blef likaså af presteståndet.

27. Återkommo electores efter förättadt riksrådswal, och berättade, at Hans Kongl. Maj:t af de föreslagna i nåder utnämnt hofcantzlern gref Henning Gyllenborg at wara rikets råd.

28. Uplästes venerandi consistorii i Strängnäs skrifwelse⁴ angående ett af kyrkoherden Hiortzberg författadt bihang til hustafflan, kalladt: Bewis, at werldsliga regeringssättet i Swerige är fast grundadt i Guds ord, och enligt med Hans hel. wilja. Bemälte consistorium, hos hwilket detta arbete til cen-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 94.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 92.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 99.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 22, flera handlingar.

sur blifwit inlemnat, hemstälte til ståndet, om det wille sielf lägga handen derwid, eller om consistorium skulle sig det företaga.

H:r biskop Troilius hölt före, at ståndet icke immediate måtte befatta sig med detta mål, utan låta det gå sin ordinaira wäg, och consistorium i Strengnäs yttra sig deröfwer efter omständigheterna. Detta bifölls, och afgick derom swar til bemälte consistorium.

29. Ankom löparen af cammar oeconomiedeputations betänkande angående Rosersbergs anslående för Hans Kongl. Höghet prins Carl, hwaruppå ridderskapet och adeln teknat, at de funnet detta föreslagna byte, wid Hans Kongl. Höghets prins Carls ännu så unga och omyndiga år ei kunna tilskynda högbemälte herre någon verkelig förmon. Och som det icke utan rikets dryga kostnad torde låta sig verkställa, så håller ridderskapet och adeln för betänkeligt at härtil samtycka.

30. Herr archibiskopen sade sig önska, at ståndet icke wille ingå i någon sak en faveur för de öfriga stånden, sedan de icke, utan något mål af ringa betydelse gjort det minsta til ståndets faveur. De hade, utan att något reflectera på presteståndet afgjort denna riksdag äktenskapssaker, och hafwa äfwen nu, sedan en recommendation från justitiædeputation för Rutström inkommet, dertil lemnat sitt bifall, förr än ståndet fått sig deröfwer något yttra. At hos dem begära ändring häruti, trodde herr archibiskopen icke meritera, men hemstälte, om ståndet funne något annat steg härwid böra widtagas.

Doctor Filenius: Sedan en karl, som är bekant för wilfarelser, och hwilken wärjemålsed blifwit ålagd, fått recommendation af en deputation, utan at någon af ståndets ledamöter warit derwid, så skulle jag tilstyrka, at ståndet genom en stark deputation och extractum protocollis gifwer sitt res sentiment tilkänna, och begär, enligt regeringsformens 1 § få äga sin rättighet, at pröfwa dem som äro suspecte i religionen.

H:r biskop Troilius: Detta är en sak, som ei annat kan än röra ståndet på det ömaste. Imedlertid är mig ei emot, om denna karlen kan komma til någon sysla, men den tour han taget at söka sin befordran är den touchantaste för vårt stånd. Han talar om lidande och ett falskt angifwande mot sig. Och som jag menar, att både consistorium och hofrätt gjort hwad dem efter lag ålegat, så kunna sådana utlåtelse icke annat än wara i det högsta injurieuse emot consistorium och hofrätt. Min tanka är altså, at ståndet genom ett ex-

tractum protocolli gör hos de öfriga stånden en föreställning härom och deröfwer säger sin tanka.

Ståndet, som nu afhörde justitiædeputations extractum protocolli, gaf til h:r biskop Troilii förslag samtycke och affärdades til de öfriga stånden bemälte extractum protocolli¹ med påskrift: Presteståndet wil yttra sig til de öfriga respective stånden genom extractum protocolli, hwaruppå förväntas gunstbenäget utlåtande.

31. Uplästes land- och sjömilitiædeputations betänkande² om regements-skrifwarnes upbörd, redogörande, och militiæhufwudbokslutet m. m.

Probsten Helleday: Grunden til casseurens fördelar tages af den inrättning som är giord för dem, hwilka tiäna wid banquen. Skal nu hwad som den wid banquen är förunt bli præjudicat för dem som äro wid riksens collegier, så fruktar jag häraf födas skadeliga påfölgder, ty på sådant sätt skulle den samma hafwa lika rang med assessorer i collegierne.

Ståndet tog detta i behörigt öfwerwägande, och biföll betäkandet äfwen i den delen, som angår krigscasseurslönen, men betreffande rangen kunde det sig dermed icke befatta, innan det fått inhemta ridderskapets och adelns yttrande deröfwer.

32. Uplästes justitiædeputations extractum protocolli³ angående capitaine Degenaar, och fartyget 'de vergoldte Botterton, äfwenledes borgare⁴ och bondeståndens extracta protocolli,⁵ hwarefter resolverades, at denna sak skulle ligga på bordet tillika med det hänne rörande justitiædeputations betänkande af år 1743.

33. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli⁶ om kyrkoherdens⁷ i Jockmoks pastorat och Luleå lappmark bibehållande wid de 150 dal. silf:mt årligen, som i förra sæculo bemälte kyrkoherde tillades. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, förente sig ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 67.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 15.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 27, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 45.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 79.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 96.

⁷ Olof Modeen.

34. Sedan ståndet eftermiddagen war samladt, lät det sig föreläsas följande acter som angå finska bondeseqlationen, näml. borgareståndets extractum protocoll af d. 15 Junii 1756; cammar oeconomiedeputations betänkande angående den af almogens i Österbotn brukade seglationsfriheten af år 1752; cammar oeconomie och commerciedeputations angående almogens i Åbo, Björneborgs och Nylands läner idkade seglation.

Den 21 Septembris

1. Giordes ärinran om de 450 dal:r kopp:mt, som sista riksdag blefwo ståndet tilslagne at åtniutas af Strengnäs stift, men ännu icke blifwit thy tilstälte, och skulle härom afgå skrifwelse til consistorium i Strengnäs.

2. Förehades andra delen af riksens höglofl. ständers allmänna beswårsdeputations project til resolutioner¹ på bondeståndets allmänna besvär wid denna riksdag, då i synnerhet kom under öfwerwägande almogens på Gothland uti 87 § begärta förklaring öfwer 1648 års stadga om presterättigheterna derstädes. Och som, hwad angår den i bemälte § omrörde emellan presterskapets och almogens riksdagsfullmäktige redan härom med hwar annan treffade öfwerenskommelse, hwarmed äfwen presterskapets fullmäktig, som nu war tilstädes sig nögd förklarade, presteståndet skäligt pröfwade, at dertil bifalla, så wida ingen ändring dymedelst förorsakas uti ofwanåberopade 1648 års conventions stadga, hwilken, enligt presterskapets privilegier, alltid bör orubbad och i dess rätta werkan förblifwa, så fants allenast nödigt, at wid det som allmänna beswårsdeputationen projecterat angående prestegårdsbyggnaden, näst efter orden: *Prestegårdsgrödans storlek*, skulle tilläggas: *där ock någon församling*, i sämja och enighet med kyrkoherden, sielf skulle wilja i soknestufwan uptekna de nödiga hus, som af sokneborna uppå prestegården, byggas och hållas böra; så må det tillåtas, enligt resolutionen på presterskapets besvär² af d. 6 Junii 1739 § 9, i hwilken händelse den förordnade synen ei är nödig, utan bör i stället kyrkoherdens och församlingens convention wid tinget öfwerses, och sluteligen af landshöfdingen samt con-

¹ Präreståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 7.

² Årstrycket 6 juni 1739: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmenne besvär och ansöknigar som thes trogne undersåtare af presterskapet i Swerige och Finland then nyligen öfwerståndne riksdagen andragit.*

sistorio til beständig efterrättelse stadfästas och skulle detta genom extractum protocolli¹ med de öfriga stånden communiceras.

3. Uplästes riksens ständers commissions extractum protocolli, angående, at alla af commissionen fälda domar, som ännu icke kunna finnas under tryckning, måga, så snart de af riksens ständer wunnet bifall, af riksens ständers commission til trycket befordras, som bifölls.

4. Ankommo 12 deputerade från ridderskapet och adeln, af hwilka envoiën baron Ulric Scheffer berättade, at, sedan ridderskapet och adeln förnummet, det de andra ståndens ledamöter i secreta handels och manufactur² samt tulldeputationernes sammanträde, sagt sig icke hafwa frihet, at gå in i någon öfwerläggning om husvisitationer, ridderskapet och adelns begäran nu wore, at ståndets deputerade uti omrörde deputation måtte anmodas och få tilstånd, at taga detta til lurendrägeriers förekommande och fabriquernes uphielpande tjänande och angelägna mål i öfwerwägande, som ändock sedermera kommer at underställas plenorum ompröfwande. Sedan de afträdt gaf

Doct. Celsius wid handen, huru som, sedan secreta handels och manufactur samt tulldeputationerne trädt tilsammans, och det befunnets, at de öfrige tre stånden, utom ridderskapet och adeln, hade uphäfwet husvisitationer, at hädanefter icke omställas, ridderskapet och adelns deputerade wille gå med de öfriga ståndens deputerade i discurs och öfwerläggning om denna sak, men at det sistnämde dertil nekat, förr än de fått anmäla det i sina plenis, och af dem bekommet tilstånd, at häruti ingå. Doctorn hemstälte derföre til ståndets godtfinnande, hwad häruti war at göra, helst emedan tillika blifwit sagt i detta sammanträde, at ingen öfwerläggning kunde ingås om lurendrägeriers hämmande, med mindre saken om husvisitationer, såsom oundgängelig, först finge företagas. Och som ifrån omrörde deputationer ett project til en sådan besigtning, hwarigenom lurendrägerier hädanefter med mera säkerhet och utan någon förolempande synes kunna winnas, war til ståndet inkommet, blef det samma först upläst. Härefter kom vidare i öfwerläggning, huru wida deputerade finge tilstånd at gå in i saken rörande husvisitationer.

¹ Präteståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 68.

² Präteståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 28, flera handlingar.

Andra nekade aldeles, at den af deputerade skulle få widröras, emedan genom pluralitet i ståndet husvisitationer woro uphäfne och afskaffade, och det skulle strida emotståndets wärdighet, at åter gå deruti in och ändra ett förr taget beslut. Andra åter höllo före, at ståndets ledamöter måtte wara tillåtet, at med de öfriga ståndens deliberera om modifierade husvisitationer, som tiäna til lurendrägeriers hemmande och äro med allmänna lagen enliga, samt ei på något sätt störa hwar och ens fri och säkerhet. Såsom skäl härtil anfördes, at ståndets förra beslut icke angick andra husvisitationer än dem som härtils warit wanliga, at ett sådant project torde kunna upgifwas, som wore både godt och säkert, och deruti hwar och en skulle lätteligen finna sig och kunna ingå; at ett project af annan natur ei på något sätt binder plena, utan kunde af dem utan swårighet förkastas, och at, i fall de öfrige stånden skulle gifwa sina deputerade frihet at gå in i någon discours härom, ståndet då skulle prostituera sig, i synnerhet om, utan någon forte af husvisitationer skulle finnas omöjeligit, at förekomma lurendrägerier.

Härom ventilerades en god stund, och proposition giordes, om ståndets deputerade lemnades frihet at i gemen gå in i öfwerläggning om sådana medel som tiäna at hemma lurendrägerier; då härpå swarades af somliga Ja, af andra nei, begärades votering. Men som flere höllo för betänkeligit at häröfwer votera, giordes, på begäran, proposition: Om ståndets deputerade fingo tilstånd, at, utan reproche af ståndet, gå in i allehanda deliberationer och projecter om lurendrägeriers hemmande? och swarades Ja, hwilket bifall tilstades deputerade, at i deputationernes sammanträde wid handen gifwa.

Den 27 Septembris

1. Omförmälte probsten Tiburtius, hurusom förleden torsdag i protocolsdeputation, blifwit författadt ett betänkande, angående capellanernes i de större städer tjänsteår beräknade lika med scholæbetiänternas, ehuru h:r probsten, då något derom warit på tal dagen förut, ärinrat, at sedan ståndet, då det urskilde sina beswär, afslaget denna sak, den af deputationen icke borde och kunde uptagas.

Ståndet anmerkte detta såsom en oordentelighet, och wille sig häröfwer närmare yttra, då betänkandet inkomme.

2. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående riksdagens ultimata slut d. 15 i nästkommande månad, och at sådant måtte Hans Kongl. Maj:t i underdånighet tilkänna gifwas. Hwilket bifölls.

3. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll² jemte utdrag af rådcammarens protocoll om den wid denna riksdag påbudne afgiftens uphörande på utlänskt hwete, malt och hafra til lägligare tid, i anseende til närwarande allmänna brist af spanmål inom riket och ringa tilgång deraf utomlands. Bifölls.

4. Hemställte herr archibiskopen til ståndets godtfinnande, om icke de projecterade nya krigs och siöarticlar, samt skogsordningen, såsom widlöftige och fordrande mycken tid at blifwa upläste och stadfäste, efter h:r grefwens och landmarskalkens tanka, efter måtte til nästa riksdag blifwa liggandes, och då bland de första mål företagas til afgörande. Härtil lemnade ståndet samtycke. Likaledes anmälte h:r archibiskopen, hurusom herr landtmarskalkens förslag wore, at de instructioner, som blifwit författade för deputatio-
nerne, wäl nu kunde upläsas in plenis och fastställas, men ei tryckas, utan först nästa riksdag brukas på prof, och sedan bland acta publica införas.

5. Uplästes hwad h:r biskop Halenius, på anmodan, i anledning af hwad angående Bejer, Odén med mera, hos de andra stånden sig tildraget under warande riksdag upsatt, at med dem comuniceras.

6. Föredrogos 2:ne betänkanden, hwaröfwer riksens ständers plena sig yttrat, och expeditionsdeputation jemkning begärat. Det förra rörde bergsrådet Tillas, hwilket doct. Celsius begärade få betänka sig på til i morgon. Det senare angick cancellisten Botin, hwars memorial³ äfwen afhördes. Och ehuru h:r biskop Troilius förklarade sig af den tanka, at ståndet i detta mål borde blifwa wid sitt förr tagna beslut, blef det likwäl oafgjordt lemnadt til nästa plenidag.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 100.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 101, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 24.

7. Ståndet skildes åt med öfwerenskommelse, at efter middagen klockan 4 åter sammanträda, och då höra sig föreläsas några af de inkomna betänkan- den. Sådant skedde. Och
8. Uplästes commissions dom¹ öfwer förr detta lieutenanten Eric Salfelt, borgaren Jonas Hellberg och drängen Anders Flodelius; likaledes Salfelts böneskrift.
9. Afhöordes allmänna besvärdeputations project til resolution² öfwer pre- steståndets 9 § som bifölls.
10. Uplästes cammar oecon. och comm.deputations betänkande³ angående det wid Danwiken inrättade barnhus, hwilket af ridderskapet och adeln war bifallet.

Den 28 Septembris

1. Uplästes land och siömilitiæ oeconomiedeputations betänkande,⁴ angående fyr- och känningsbåkarne i riket. Presteståndet gaf hertil bifall, det äfwen ridderskapet och adeln gjort.
2. Justerades hwad doctor Celsius upsatt rörande bibliotecarien doct. Cory- lander,⁵ då herr archibiskopen, som gärna unnade bemälte doctor alt godt, sade sig hålla för betänkeligit, at ståndet skulle anmäla honom til statswer- kets gravation, men lemnade dock til ståndets behag at göra hwad det helst wille. Beslöts således, at nödiga exemplar skulle renskrifwas som sedan til de öfriga stånden affärdades.
3. Företogs å nyo cammar oecon. och comm.deputations betänkande angående Danwiksbarnhuset och borgareståndets derom gifna extractum proto- colli,⁶ och bifölls betänkandet på sätt som detta extractum protocollii

¹ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 17.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 4.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 70.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömiliteiekonomideputationen, nr 17.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 66.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 47.

undantagno 4 § af af samma extract; hwarförutan fants böra i akt tagas den ändring wid slutet af 1 § at orden om politie collegio, til förekommande af twetydighet uteslutas, eller at uttryckeligen sättes, såsom föreståndare wid barnhuset.

4. Ankommo twänne deputerade från borgareståndet, som förehaft bergsdeputations betänkande om auctioners uphörande på cronotackjärnet, men hade derwid något at ärinra, och begärade derføre, at ståndet med sitt yttrande deröfwer wille innehålla til nästa plenum, som bewiljades.

5. Afhördes borgareståndets extractum protocoll¹ angående cammar oecon. och comm.deputations betänkande om fattiga barns underhåll och upfostran öfwer riket.

Ståndet fant sig icke kunna ingå med borgareståndet, utan förblef wid sitt förra yttrande, at betänkandet bifalles med bifogade anmärkningar, som på löparen anteknades.

6. Uplästes cammar oeconomie och comm.deputations betänkande² angående indelt lön för landshöfdingen i Christianstads län. Äfwen borgare³ och bondeståndets extractum protocoll⁴ Ridderskapet och adeln hade betänkandet bifallet, så at landshöfdingen i Christianstads län må Ingelstads kungsgård, i stället för dess nu ägande penningelön under bostället rätt tilträda, men de underliggande heman ei annorlunda än som indelningsheman, efter derom utgångne kongl. förordningar nyttia. Hwarjemte ridderskapet och adeln för mera tydelighet skull pröfwar billigt, at slutmeningen må sålunda inrättas, at de omständigheter, som antingen genom liquidation eller i annan måtto nu förut böra så afgöras, at pantägaren, enligt pantebrefwets lydelse, ei må komma at lida, ofördröjeligen befordras til behörigt slut.

Efter någon discours härom, hwaruti ståndet yttrade sig wara af lika tanka med borgareståndet, giordes proposition, om ståndet wille bifalla borgareståndets extractum protocoll.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 48.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 72.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 49.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 33.

7. Uplästes présidentens grefwe Fredric Gyllenborgs memorial angående pension för landshöfding Gyllenborgs enkefru Vendela Oxenstierna.

Probsten Helleday sade sig icke kunna härtill bifalla, sedan riksens ständer denna riksdag gifwit 16.000 dal. s:rmts tilökning i pensionsstaten, med mindre denna pension komme at tagas af pensionsstatens medel.

Probsten Stierner gjorde likaledes det förbehåll, om af pensionsmedlen något finnes at tilgå, at denna enkefrupension måtte bewiljas men icke annars.

Probsten Manquer sade sig frukta, ehwad förbehåll ståndet gjorde, det ändå skulle blifwa utan nytta och werkan, såsom skedde med det förbehåll, som gjordes af ståndet angående angående Hans Excellence Rosen. Äfwen styrkte flere dertil, at detta kunde bifallas utan något förbehåll; men bestriddes, då

Doctor Celsius yttrade, at som från secreta utskottet wore anmäلت til pension af krigsmanshusfonden en gammal och meriterad man, som redan tiänt i kung Carl XII:s tid, och emellan hwilken och förbemälte fru wore den difference, at hon har rika och förmögna anförwanter, men denna åldrig och utfattig har inga sådana, han icke wille betänka sig på at bifalla upläste memorial, om denna senares begäran blefwe tillika bifallen.

Secreta utskottets extractum protocollii angående pension för majoren och riddaren Pereswetoff Morat uplästes altså, och sedan probsten Helleday anmerkt, at bägge dessa mål woro så åtskilde som natt och dag, bifollos bägges ansökningar.

Memorialet war hos ridderskapet och adeln bifallet¹ och remitterat til secreta utskottets föranstaltande, hwars extractum protocollii jemwäl fants bifallet, och med alt detta förente sig ståndet.

8. Uplästes cammar oecon. och comm.deputations betänkande,² angående kungsgårdstomtens bebyggande wid Höjentorps kungsgård, likaledes commercierådet Alströmers memorial. Ridderskapet och adeln hade alt detta bifallet, äfwenså gjorde ståndet.

9. Företrädde tolf deputerade från bondeståndet, af hwilka Joseph Hansson å nyo recommenderade den angelägna saken om skiutspenningars förökant-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 9.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 71.

de, hwartil preteståndet redan 1746 års riksdag gifwit bifall, förutan at det alltid wisat prof af hielp och benägenhet för bondest.

10. Föredrogs å nyo cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående Eschilstuna kungsladugårds arrenderande.

Prof:r Gadolin: Som staden synes hafwa förwerkat arrendecontractet, och brukspatron Halenius bör understödias i den så ganska nyttiga fabrique han anlagt, så håller jag före, at han bör hädanefter få denna kungsladugård, om han ingår samma wilkor, hwarpå staden honom haft.

H:r biskop Troilius: Jag finner, at staden icke allenast synes, utan werkeligen förbrutet contractet och derföre från gården blifwit upsagd. Skulle den, som projecteras, delas mellan staden och Halenius, så fruktar ingendera blir belåten.

Probsten Helleday: Så nyttigt det är, at Halenii fabriques upkomst och tilwext befordras, så swårt är ock at förstöra förstöra staden och sätta flera 100:de personer i elände, hwari de säkert råka, om denna gård kommer ifrån staden at bortgå.

Probsten Elg lemnade til protocollet följande:

Af Kongl. Maj:t, kongl. cammar och commerciecollegierne, riksens ständers deputerade, secreta handels och manufactur med cammar oeconomie och commerciedeputationerne, är Eschilstuna ladugård förklarad wara ledig. Staden har 90 tunnors utsäde, som är stadsjord, utom betesmark, hwilket tyckes wara nog för 34 borgare, ty flere äro der icke och 16 af dem skola wara krögare. Under den tid de hade kungsgården på arrende, hafwa de brustet i många sina skyldigheter, såsom i bygnader, upodling, fabriquesinrättning, schäfferies præsterande, plantering, spinneriinrättning, m. m.

Brukspatron Halenius har gjort sig berättigad til dess arrenderande, på sådant sätt, som, efter min tanka, kan af ingen nekas wara för det allmänna både smakeligt, nyttigt och nödwändigt, i det han anlagt fabrique på wår egen rudimaterie, satt redan 170 personer i arbete, som således utgör några resor stadsinwånarnes antal. Desse bo trångt och hafwa intet utrymme, hwarken byggningsplatser eller kåltäppor gifwas för dessa många arbetare, och ännu mindre tilgång på hö at kunna hålla kor för arbetarens många barn, hwilkas antal redan stiger öfwer 200, som alla, i brist af denna föda

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 65, flera handlingar. Även 17 september.

måste lida nöd, at föräldrarna nödgas öfvergifwa fabriquen, då likwäl fabriquens ytterligare upkomst til stor del består uti dessa barns qwarblifwande. At få där köpa denna för barn oumgängeliga wara är ock omöjeligit. Det lilla som där kunnat fås, har stigit så högt, at arbetarena, som måste arbeta för lindrig betalning ei mäga köpa den, til at förtiga tiden som af dem eftersättes, då den på hela milen omkring skal hemtas och sökas.

Denna fabrique är här i riket den första, som på rätt sätt och handlag samt sänksmide är anlagd. Den är den första fabrique, som wågat lofwa sälja och præstera lika goda waror, samt til lika pris som utlänningarne. Han kan således genom köpet och godheten på waran, utan förbud, förbiuda lurendragerie. Han är ock den första, som kunnat lofwa exporter, så framt ei fabriquen, för utrymme skull, samt brist på hö och foder hindras ifrån at komma til sin högd och den myckenhet af arbetare som wederbör.

Jag anser onödigt at swara på den supposition några torde göra, nämligen: Det är möjligt, at detta kungsgårdsarrende kan förorsaka fabriquens nedläggande, ty anläggningen af fabriquen kostar många gånger mer än wärdet på hela kungsladugården. Samma ladugård begäres ock med de wilkor, at fabriquen skal förökas. Skulle nu fabriquen antingen nedläggas, eller med mindre force och mindre goda warors förfärdigande drifwas, så wore ju det den närmaste wägen, at förlora bägge på en gång, men deremot är det wägen at göra fabriquen stor, om han får utrymme. Skulle staden få arrendera kungsladugården, fås allena arrende, men får manufacturverket honom, winnes både samma arrende och en den nyttigaste fabrique, sådan som riksens ständer länge sökt och kostat tunnor guld uppå; men icke förr än nu kunnat ärhålla, och det utan någon styfwers förlust eller risico för riket. Om staden, som dock ei synes wara möjligt; ty hon ägde samma bestånd, som nu, förr än hon fick kungsgården under arrende, helst om dess inwånare wilja såsom borgare och ei som bönder sig nära, skulle gå under, så förlorar riket ei mer än 100 dal. s:rm; större skal ei hela stadens afgift til riket wara, deremot, om fabriquen skulle gå under, förlorar riket 170 nyttiga handwerkare, samt öfwer 300 qwinnor och barn, ja, riket förlorar, som i det fallet måste nedläggas, 180.000 dalers årlig tilwerkning som fabriquen redan med denna början, och nuwarande folk årligen utgör, hwilken förut genom lurendragerier inkommet. Riket förlorar utwidgandet af fabriquen och den lofwande exporten til tunnor guld för framtiden, hwilket alt dock ei kan winnas utan utrymme och platser, samt hö och bete för creaturen.

1739 års manufacturprivilegier förmå, at fabrique har præference til all cronans jord, då den NB begäres, ännu mer då den behöfwes, och ändå mera, när dess upkomst eller undergång deraf dependerar. Andra fabriquer än sådana som denna, kunna ei blifwa vårt fäderneslands proprium. Hafwa sådana fabriquer kunnat skaffa England millioner rikedom, fast de hos dem äro främmande i afseende på rudimaterien, hwarföre skola de icke hos oss blifwa ansedde, såsom mycket om icke mest bidragande at bota underbalancen, om ei mera, då wi anse dem för inhemska, och oss för ägare af det rå ämnet eller rudimaterien. Supponeras nu detta arrende wara någon förmon, ho har då gjort sig dertil berättigad, staden, som det förwerkat, eller brukspatron Halenius, som, enligt lag, billighet, förordningar och rikets sanskyldiga interesse, gjort sig dertil förtiänt, förr än han det begärt eller får?

Jag menar den senare.

Probsten Huss conformerade sig härmed, och sade sig ei annat funnet, än at staden förwerkat sitt contract, så at gården nu rätteligen är ledig, och intet annat kan komma i ventilation, än om den skal arrenderas eller auctioneras bort. Det senare borde så mycket mindre ske, som han wore för Tuna Fors werk, såsom ett bland alla andra för riket det nyttigaste, oundgängelig, och kunde derföre mot arrende updragas brukspatron Halenius, som kunde påläggas, at under arrende uplåta til staden de ängar och hagar til nödwändigt bete, hwilka han icke nödwändigt behöfde.

Professor Gadolin: At staden skal gå under, om den ei får hafwa denna gård finner jag icke, medan icke stadsens borgerskap gemensamt, utan någre få allenast den härtills haft, men det har jag läst i wetenskapsacademiens handlingar, och ser det rätt wäl, at vårt järns förädlande, som wid Tuna Fors nu sker, är det kraftigaste medel at bota vår underbalance, och bör således samma werk sorgfälligt af oss understödias, och denna gård dertil anslås, såsom nödig til werkets utwidgande.

Probsten Lidius: Jag är af samma tanka med probsten Helleday, och för öfrigt i mitt sinne icke öfvertygad, at Eschilstuna stads inwånare brutet sitt contract: De hafwa præsterat arrendesumman för alla åren, hållet ett stort antal får, inrättat en klädesfabrique, wäl skött gårdens åker och äng, och upodlat 30 tunneland åker af nyo. Hwad i byggnad kan wara eftersatt, såsom at de ei upbyggt ett för fåren nödigt hus, är orsaken, at nödigt timmer dertil, ehu ru de derom anhållet, ei blifwit på allmänningen utsynt. Och medan staden, utom denna gårds brukande, skulle tillika med med schäfferiet gå under, få

synes billigast, at den under arrende vidare uplåtas, men i annor händelse bör den delen enligt en dissentientis votum.

H:r superintendenten Körning: Det är oförnekligt, om något skal hielpa up vårt rike, så äro det manufacturierne af järn, som derföre med all ömhet och sorgfällighet böra befrämjas, Tuna Fors fabrique, såsom den första i sin sort, är nyttig, men om den til rikets bättre fördel och folknumerns förökande skal kunna drifwas bör den få denna kungsgård. Och hwad angår, at några torp och ängar måga skiljas ifrån kungsgården, är jag af samma tankar, dem jag, såsom dissentiens i deputation, yttrat: Ty om det skedde blir gården förswagad, och på slutet ruinerad, äfwen som derjemte skulle blifwa ett farligt præjudicat at styrka sådana ägendomar. Skulle de kunna komma öfwerens, at staden finge någon del, som wore för fabriquen omistelig, af ägorne til sitt bättre utrymme, är det ei mot min önskan, men tycker, at som stadsboerne ei förut, mera än på få år haft kungsgården, så kunde de ock nu den umbära.

Probsten Manquer: Dertil lemna jag så mycket hältre samtycke, at manufacturverket må få denna gård, som jag ei ser den wara för staden och dess bestånd, sedan den ei haft honom längre än 8 år, mer oundgängelig än förut.

Kyrkoherden Mathesius: Ingen lærer neka, at järnmanufacturwerken böra tagas under armarna, så mycket mer som oss icke felar rudimaterien, hwilken är landets egen, men detta bör ei ske på sådant sätt, at ändamålet hindras som med fabriquerne påsyftas. Verket quæstionis kan hielpas med mindre än at det skal få 1000 lass äng och 200 tunnors åker. Genom så stort jordbruk distraheras fabriquiren ei allenast från sitt hufwudgöromål, utan blir ock detta ett farligt præjudicat, i anseende til andra, som kunna anlägga dylika fabriquer, och komma sedan at begära lika förmoner.

Uti England och de flesta riken, där järn förädlas, hafwa järnmanufacturierne ingen jordlapp; hwarföre då mera här? Det säjes och är sant, at staden icke fullgiort contractet, men den har ei eller det kunnat, ty den har, ehuru den begärt, hwarken fått något contract, at folket wetat hwad af dem fordrats, eller syn på nödigt timmer at bygga fårhus af. Men i en essentiell del ha de fulgiort sin skyldighet: De hafwa cultiverat åkren rätt wäl, och skaffat sig goda får med ull, som ei skal gifwa den eidestädskan efter. Derföre tycker jag medan wi hafwa flera prof deraf, at man ei gått i det strängaste med inrättade fabriquer, som i något mål brustet af sina skyldigheter, utan i stället tolt tiden och wäntat på förbättring, ja kostat på deras uphielpande och up-

rätthållande ansenliga penningesummor at staden för sin fabrique skull må vidare få behålla denna kungsgård, Och är det wist, at schäfferi och klädes-fabrique aldrig kan på någon fördelaktigare ort anläggas än denna, hwarest folk aldrig tryter, men huru jernwärk för framtiden där kunna underhållas ser jag icke, ty där är skoglöst.

Probsten Elg sade, at staden har jord, men derwid bör merkas, at den jord staden förr haft är honom nu frändömd, hwarigenom de mist Gredby heman, så at de hafwa ingen äng och allenast några åkerlappar.

Probsten Stierner: Jag bekänner, at denna sak är ganska öm. På ena sidan är ett bland de första af den mot anlagdt manufacturie, som bör souteneras, på andra åter är 6 à 700 personers totala undergång och elände at befara. Men jag menar, de kunna hielpas på båda sidor. Manufacturiet kan få någon del af gårdens ägor, och wara belåten, utan at få allt, och staden åter det öfriga, tils man med tiden får se, om manufacturiet så utwidgas, som lofwat och sägs, och kan nödwändigt behöfwa mera af gårdens ägor. Och bifaller således dissentientium vota sub lit. A et B.

Domprobsten Liungberg:¹ Sedan staden har bortmist Gredby heman och dess innehafde ägor på wästra sidan, som gått bort til Rothoff, så har den nu intet utrymme och går aldeles under; conformerar mig således med doct. Lidius och kyrkoherden Mathesius, men hwad torpen angår, bör de ei skiljas och afsöndras från gården. Och när det säjes, at staden må arrendera af brukspatron, så gifwes dermed tilkänna, at han finge för mycket, om hela gården skulle öfwerlemnas åt honom. Derföre må brukspatron ei få mer häraf än nödigt kan wara för hans werk, men staden behåller det öfriga.

Mag:r Stenbeck: Aldenstund här säjes, at staden brutet contractet, men stadens fullmäktig deremot föregifwer, at staden ei fått något contract, så hade jag gärna önskat, at deputation, som saken cognoscerat sig deröfwer utlätet.

H:r biskop Troilius: Det är sant, at cammarcollegium ei satt up contract in forma, men de hafwa likwäl haft det i afhandlingen om gården, och det hafwa de bewisligen aldeles brutet. Det skälet, at staden ei kan begå sig utom kungsgården, förfaller af sig sielf, efter den icke mindre begått sig förr utom honom, än nu, sedan den några år warit i dess händer. Skulle den ock icke kunna begå sig af en ordentelig borgarenäring, utan til sitt bestånd behöfwa

¹ Enl. konc., renskr.: *Ljungby*.

en skadelig krögarenäring, hwartil den taget sig anledning af kungsgården, så bör den aldrig wara någon stad. Men hwad manufacturiet angår, så emedan det är det första af det slaget, och andra som lagt an sådana nyttiga werk fått soutien af egendomar, så bör ock detta få, och styrker jag således icke pro amico, ei eller ex commiseratione utan ex justo til bifall af deputations betänkande.

Doct. Celsius: Då jag, såsom deputerad, förleden sommar war i Eschilstuna, fant jag, at staden brutet sitt accord, ty där woro ei får som borde, ei eller fabrique knapt til någon början. Deremot hade Halenius på kort tid giort ganska mycket, och bör excourageras at drifwa och föröka sitt werk, hwilket, som det drifs med stenkol, så lider det ei deraf, at där felar skog. Lider staden något, som jag tror, fast jag håller före, at den då får en borgerlig näring, när wid factoriet blir många arbetare, så kan den förflyttas til Torshella, som ligger bredewid. Dock skulle wara mig kärt, om någon delning af gårdens ägor emellan brukspatron och staden kunde ske, men aldraelst ser jag manufacturiet hulpet.

Efter denna discours, och då votering skulle anställas, medan ståndet ei kunde förenas i bifall af betänkandet, aflemnade h:r biskop Troilius ett project til delning af denna gårds ägor emellan Halenius och staden, hwilket uplästes, och giordes proposition: Om ståndet bifölle en sådan delning af denna kungsladugård, som det afhörde project innehåller? Hwarpå Ja swarades. Resolverades fördenskull, at ståndet finner billigt, at emellan staden och fabriquesinnehafwaren brukspatron Johan Halenius denna sak således må biläggas, at staden, så länge kungsgården är under fabriquen, nyttiar hela norra gårdet, som består af 102 tunnors utsäde, samt Bärjeholmen, som är en äng om 200 lass hö, och kan upbrukas til än mera afkastning, men fabriquen behåller alt det öfriga. Kommandes då, efter denna delning fabriquen och staden, at äfwen pro rata parte taga del i arrendesumman. Docksom 102 tunnors utsäde i norra gårdet är långt mera, än hwad fabriquen således i kungsladugårdens södra gärde tillfaller, så kan staden afstå qwarngärdet, bestående af 22 tunnland, hwilka med södra gårdet tilsammans utgöra 102 tunnland, at således staden och fabriquen få lika mycken åker. Äfwen pröfwar ståndet nyttigast, at inga torp, som lyda under kungsladugården, genom försäljande til skatte, må derifrån skiljas eller abalineras.

11. Ankommo tolf deputerade från ridderskapet och adeln, af hwilka öfwersteliutenant Klingsporre berättade, at ridderskapet och adeln förehaft landshöfding Reuterholms ansökning och den bifallet utom hwad angick succession, medan riksens ständer öfwerenskommet, at icke befatta sig med tjänsters besättande.

12. Uplästes land- och sjömilitiædeputations betänkande,¹ angående Lovisæ stads sökta befrielse från knektehåll för några samma stad underlagde heman. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet förente sig ståndet.

13. Föredrogs å nyo secreta utskottets extractum protocollii, angående en pensionscassa för hela arméen.

Deputerade öfwer detta mål berättade sig, efter ståndets anmodan, hafwa härom confererat med öfwersten Ehrenswerd, och giort wid projectet sina anmärkning, som äfwen han gått in uti, och hwilka nu uplästes.

Kyrkoherden Mathesius: Som riksens ständer så i deras plenis, som stora deputation på alla mått och steg warit omtänkte, hwarigenom rikets undersåtare ei måtte lida uti deras tilständiga rätt wid tjänsters förgifwande, utan densamma, efter ålder och förtjänst til godo niuta, så finner jag icke, at underofficerare mer än andra böra stängas ifrån en sådan förmon, och at, om dem något intrång härutinnan skulle wederfaras, få derom besvär å wederbörlig ort anföra. Men huru wida detta med den nu projecterade inrättning kan stå tilsammans, det är en sak, som jag för min del ei finner utan lemnar til andras ompröfwande.

Probsten Manquer betygade nu som förr, at han ei såg för någon ofrelse man och fattig, ehuru han ägde de bästa wetenskaper, någon upkomst möjel. ei eller regeringsformen blifwa bibehållen, om, efter denna inrättning, första steget til all befordran skal grunda sig på penningar.

H:r biskop Beronius tyckte sig äfwen merka, at här alt ginge löst på accorder, och som de äro olaglige, förtaga æmulation och upwäcka jalousie; så kunde han icke häruti ingå, utan önskade andra möiens måtte tagas at skaffa penningar til en sådan cassa. Härmed conformerade sig probsten Fundan och kyrkoherden Ziebet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 18.

Mag:r Stenbeck: genom sådana accorder, som förut varit, händer, at eho som kommer och gifwer penningar får syslan. Men här är fullkomligen pré-caverat, at ingen yngre skal tilträda någon sysla för en äldre.

Proposition gjordes, om secreta utskottets extractum protocolli angående detta mål bifölls med derwid bifogade anmärkningar jemte det uttryckeliga förbehåll, at härigenom ei må gifwas anledning til accorder och bättre meriterades préjudice? Och swarades Ja.

14. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående några oordentligheters hemmande wid Jio och Kemi laxfischen. Bifölls af ståndet, såsom äfwen af rid. och adeln.

15. Afhördes land. och sjömilitiædeputations betänkande² angående Landsorts fyrbåk, och cronans rätt til fyrpenningar derstädes. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

16. Uplästes borgareståndets extractum protocolli,³ jemte ett af commercierådet Nordencrantz ingifwit memorial, angående, huru wida med lag är enligt, at öfwer skrifstättet må dömas i Kongl. Maj:ts revision, enär bewären äro stälde til riksens ständer, och at detta angelägna ärendet, som nu ei hinner af justitiædeputation utredas, må uppskiutas til nästa riksdag, och då blifwa ett ärende, som straxt kommer at företagas. War hos ridderskapet och adeln bifallet, och bifölls af ståndet.

17. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli⁴ angående förbättring i lönen för slottsskrifwaren wid Gripsholm Carl Fr. Liungman. Bifölls, såsom ock skedt hos ridderskapet och adeln.

18. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁵ öfwer Nystads riksdags fullmäktiges bewär emot Kongl. Maj:ts utslag, som bewiljat skatteköp af wissa cronoheman under Menneis masugn. Likaledes bondeståndets extractum protocolli⁶ i samma mål. Det förra war hos ridder-

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 69.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 16.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 50, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 102.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 73, flera handlingar.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 32.

skapet och adeln bifallet, men öfwer det senare hade de sig yttrat, at de, i anledning af Jennings och Finlays memorial funnet högstbetänkeligit det samma bifalla. Med ridderskapet och adeln instämde preteståndet i bägge målen.

Men kyrkoherden Mathesius hemställte, huru wida desse bönder, såsom enfaldige och om wägarne okunnige böra hafwa förwerkat sin rätt, för det de inte i rättan tid sig uti urskilningen anmält, när likwäl saken sista riksdag genom deras stånd blifwit anmält och rest.

19. Afhöordes krigsbefälets hos Hans Kongl. Maj:t gjorde ansökning angående secondmajorer och adjutanter förordnande i arméen. Hans Kongl. Maj:t hade wäl funnet detta lända til tjänstens befordran, och war således i nåder benägen at dertil lemna samtycke, på sätt, at staten derigenom ei måtte blifwa graverad, men wille dock förut hafwa detta med riksens ständer communiceradt. Ridderskapet och adeln instämde i underdånighet med Kongl. Maj:ts nådiga yttrande, och hwad de regementer angår, som redan kunna wara försedde med dubbla majorer, så öfwerlemnar ridderskapet och adeln sådant lika underdånigt til Hans Kongl. Maj:ts nådigsta förordnande. Med ridderskapet och adeln förente sig preteståndet.

Den 30 Septembris och 1 Octobris

War ståndet efter middagen tilsammans; och afhöorde

1. Commissions dom öfwer capitaine och riddaren Börje Philipp Schekta, och
2. Öfwer capellanen Suen Kilman samt studenten Magnus Kilman
3. Öfwer Anders Olofsson och
4. Angående skriften kallad Constans Sinceres, samt
5. Secreta handels och manufacturdeputations betänkande¹ om nödiga utwägar at förekomma swenska handwerksgesellers utflyttning och qwarblifwande på utrikes orter.

¹ Präteståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 29.

Den 2 Octobris

1. Uplästes bergsdeputations betänkande om nödiga utvägar at bibehålla bergsmansegendomar inom bergsmansståndet. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, med tilläggnig, at gamla förlager böra dömas efter gamla stadgar. Med ridderskapet och adeln ingick äfwen preteståndet.

2. Begärades, at målet om belöning för commissarien och borgmestaren Renhorn måtte företagas. H:r biskop Halenius wille wäl, at härmed skulle dröjas, til dess ståndet wore mer samladt, och herr archibiskopen upkomme, men som flere yrkade på dess företagande, uplästes ridderskapets och adelns¹ samt borgareståndets extracta protocoll.²

Probsten Helleday yttrade, at han ansåg detta föreslagne arwode altför stort, och ei swarande emot rikets närwarande tilstånd. Härmed conformerade sig probstanre Stierner och Dalenius, samt kyrkoherdarne Godenius och Aurelius.

Och då, i anledning af borgareståndets protocollsutdrag, hemstältes, om icke de riksens ständers ledamöter som suttet i commission äfwen borde ihogkommas med belöning, förklarade sig

doct. Benzelstierna, at han ärkände den myckna möda och ledsamma arbete, som ståndets ledamöter i commission haft, men som inga ledamöter i riksens ständers deputationer niuta något arwode, hölt h:r doctorn detta för ett præjudicat, som banar wägen til flera obehageliga fölgder, samt ansåg för betänkeligt och äwentyrligt at gifwa dertil anledning. Af samma tanka förklarade sig doctor Lidius och probstarne Helleday, Stierner och Dalenius.

Probsten Manquer: Hwad Renhorn är tilslaget, är tämeligen drygt och ansenligt, och hade något deraf kunnat delas til commissions ledamöter. Imedlertid, som deras möda warit mycken, och de ofta måst använda natten wid ett ledsamt arbete, så är billigt, at någon belöning dem blir anslagen. Och ser jag icke, hwarföre wi måge menagera i detta mål för vårt stånds ledamöter, då ansenliga summor denna riksdag blifwit tilslagne dem af ridderskapet och adeln både i löner, pensioner och tilökningar.

Probsten Stierner: Jag wil gärna, om det kommer per quota, taga af egen böxsäck til deras belöning, som haft detta arbete under händer, men finner

¹ Präteståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 10.

² Präteståndets arkiv, R 901, Borgareståndets extraktprotokoll, nr 56.

icke rikets tilstånd och allmänhetens fattigdom kunna dertil något contribuera.

Probsten Fundan: Wid 1741 års riksdag blef, för sådana skäl, som nu äro anförde, afslaget hwad nu är i ventilation. Och ehuru jag skäligen unnar hwar och en, som wid denna riksdag haft i commission beswär, ser jag ei rikets omständigheter det tola, och wet ei hwar det skal tagas. Angående caractere för Renhorn menar jag, at hwar har i friskt minne hwad i stora deputation om sådana mål blifwit slutadt.

Proposition begärtes öfwer borgareståndets extractum protocolli, då superintendenten Körning hemställte, om icke denna saken måtte lemnas oafgjord, tils h:r archibiskopen i ståndet upkommer. Til detta hemställande samtycktes, dock at hwad Renhorns belöning med 12.000 plåtar angick, det skulle anses för afgjordt.¹

3. Föredrogs, efter fleras åstundan, secreta utskottets extractum protocolli² angående rangens förbättring för bancocommissarierne.

Probsten Helleday förklarade sig så mån som någon om bancobetiänningens wilkors förbättring, i hwad mål det helst wara kunde, men comparative med riksens collegier tyckte han det wara nog om berörde commissarier finge lika rang med assessorer och professorer, öfwer hwilka de efter hwad projecterat wore, nu komme i rangordningen at upföras.

Probsten Manquer tilstod det wara nog stort steg, som föreslogs, men som det wore merendels ofrälse män som dessa syslor beklädde och ståndets barn äfwen kunde komma dertil, så war, efter hans tanka, ei obilligt, at de ock sattes i något mer anseende.

Doct. Filenius ansåg för grundadt hwad probsten Helleday sagt, och hemställte derjemte, om icke commissarierne wid manufacturcontoiret, som hafwa lika angeläget arbete, äfwen med dessa måtte få lika rang.

Probsten Stierner sade sig för det skäl, som probsten Manquer anført, wara nog benägen at gå in i bifall af denna sak; men fruktade at samma skäl snart förswunne, ty då rangen blefwe så stor, så komma ock änteligen idel adelsmän til dessa syslor.

Probsten Manquers hemställande, at bancocommissarierne ock måtte tilläggas tour til befordran utom werket, afslogs. Men secreta utskottets extrac-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 20.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 105.

tum protocoll blef, efter giord proposition bifallet, sedan det förut fått ridderskapet och adelns bifall.

4. Probsten Fundan anhöلت, at ock wid detta tillfälle måtte afgöras, hwad borgareståndet insinuerat angående Dragman och Freser, såsom lidande genom Ehrenfalks befordran.

Probsten Helleday begärte förut måtte afgöras, om icke, hwad i stora deputation blifwit angående riksens ständers åtgärd wid tjänster, enhälligt samtyckt, borde sträcka sig til närwarande.

H:r biskop Halenius: Som det icke ännu kommet från stora deputation, kan det icke anses som en fastställd lag och afgjordt beslut.

Borgareståndets extractum protocoll föredrogs altså, och yttrade sig doct. Benzelstierna: Hwad tjänsters besättande angår af riksens ständer, äro de sådana, som höra til riksens ständers werk, eller på ordentligt sätt til den inkommet genom urskilningen, eller, som besynnerliga meriter skola lönas med. Alla andra tilhöra, enligt fundamentallagarna, konung och råd at utdela och tillsätta. Hit höra och dessa, som nu äro in quæstione. Det säges, at omrörde män äro præjudicerade, men frågan blir huru det är möjligt för oss, at gå in uti och urskilja, huru wida någon blifwit præjudicerad. Är det icke möjligt, så blir missnöje öfwer vårt göromål, och samma missnöje faller sedan på vårt lyckeliga regeringssätt. Håller derföre ganska betänkeligt, at riksens ständer befatta sig med tjänster.

Härmed conformerade sig kyrkoherden Godenius och probsten Stierner.

Herr archibiskopen, som nu war i ståndet upkommen, höلت före, at ståndet ei kunde sig härmed befatta, sedan til protocoll war tagen den resolution, som ståndet gaf på baron Pechlins memorial, och det samma i stora deputation enhälligen blifwit samtyckt, hemställande, om icke mål, som woro mest rikswårdande, borde detta föredragas.

H:r biskop Halenius: Jag instämmer med doct. Benzelstierna in meritis causæ, men som genom Ehrenfalk folk blifwit lidande, så är billigt, at de få reparation.

Probsten Helleday: Med doct. Benzelstierna är jag af samma tanka. Och ser jag icke huru dessa herrar kunna klaga öfwer lidande, sedan riksens ständer funnet Ehrenfalk, som med sin sak gått laga wäg, berättigad til den heder och förmon han niutet. Då jag, wid riksdagens början, hemställte, om icke det måtte förblifwa wid Hans Maj:ts utnämmande til de fyra beställningar som då

woro in quæstione, swarades mig, at wi då skulle styrka Hans Maj:t at bryta sin ed, och tycker jag, at det samma skulle ske nu. Med probsten conformerade sig probstarna Rogberg, Ullholm, Huss och kyrkoherden Aurelius.

5. Företogs commissions dom öfwer capitaine Schekta,¹ och sedan ståndet, som war benäget at wisa honom någon nåd, härom öfwerlagt, resolverades at bem:te capitaines fängelsetid må blifwa på 6 år, hwarefter på Hans Kongl. Maj:ts med råds råde nådiga bepröfwande må ankomma, huru wida hans tilstånd kan blifwa sådant, at han må ställas på fri fot. Detta teknades på löparen, som afsändes, sedan ridderskapet och adeln denna dom förut gillat.

6. Uplästes tulldeputations betänkande, angående bergstulls inrättning wid de bruk och bergwerk som härtils ei under bergstullar legat; jemte öfwerstlieuten. Klingsporres särskilta votum. Ridderskapet och adeln hade ei kunnat samtycka til den af tulldeputationsn tilstyrkta tullens ärläggande af bruken, i anseende til de uti bergsdeputations betänkande och h:r Klingsporres särskilta voto anförde skäl, med hwilka senare ridderskapet och adeln fördenskull til alla delar instämmer. Med ridderskapet och adeln förenade sig presteståndet och lät tillika föreläsa bergsdeputations betänkande,² huru wida bruken utom bergslagarne böra taxeras til en ständig årlig tullafigift, hwilken riksens ständers tulldeputation föreslaget. Presteståndet biföll detta, såsom äfwen ridderskapet och adeln.

7. Uplästes secreta utskottets extractum protocolliom en handelsbeursebyggnads inrättande här i Stockholm, och afgift dertil af $\frac{1}{8}$ procent på waror, som uti swenska skepp och fartyg ifrån Stockholm utgå eller inkomma och $\frac{1}{4}$ procent med främmande skepp och fartyg, efter det i tulltaxan utsatte wärde, at i 20 år utgöras.

Probstarne Manquer och Stiernner förbehöllo, at inga sådana afgifter måttte allmänheten påbördas. Och

h:r biskop Beronius ärinrade, at sådant ökar alla löntagares afgifter, och gör dem warorna dyrare.

Doct. Benzeltierna och probsten Helleday tykte, at en så ringa afgift icke borde hindra en sådan byggnad, som tiänte til rikets heder, hufwudstadens

¹ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 9.

prydnad, och de handlandes så in som utläskas beqwämlighet. Med ridderskapet och adelns bifall instämde ståndet.¹

8. Föredrogs å nyo secreta utskottets extractum protocolli om lägre wärfsoficierare tillika med Psilanderschölds, Snoilskis och Carl Sparres memoria-ler,² och ingick ståndet med ridderskapet och adeln, som det bifallet.

9. Uplästes secreta deputations protocollsutdrag³ angående capitaine O. M. Jægerhorns lidna préjudice, tillika med samma deputations betänkande om detta mål af år 1752. Bifölls af presteståndet, såsom ock skedt af ridderskapet och adeln.

10. Uplästes fältmarskalkens Ungern von Sternbergs memorial⁴ angående lifregementet, at genom riksens ständers giorde författning om tjänsters förgifwande ei sättas i mistning af den förmon, som det deruti från början af dess inrättning possederat.⁵ War bifallet af ridderskapet och adeln, samt bifölls af ståndet.

11. Afhöordes secreta utskottets extractum protocolli⁶ angående cammar-skrifwaren Menzelius, at ärhålla samma lön med dess wederlikar i de öfrige cammarcollegii contoир. Bifölls af presteståndet, såsom redan af ridderska-pet och adeln.

12. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁷ om byaägors delning i storskiten.

H:r superintendenten Körning hölt en sådan delning för eftertänkelig i an-seende til Norrland, där jorden är mycket swag, och inom en liten krets af fle-ra slags mån och art, utom det at somlige i byalaget brukat sin åker wäl, och en annor granne sin illa. Trodde derföre at sådant borde noga bepröfwat, då sådan delning där af någon begärades.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll i ärendet, nr 57.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 20, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 30, flera handlingar.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 134.

⁵ Enl. konc., renskr.: *possiderat*.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 104.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 74, flera handlingar.

Kyrkoherden Godenius begärade at tillika måtte företagas och afgöras, hwad land- och siömilitiædeputation i detta ämnet, genom ett betänkande til riksens ständer låtet afgå. Detta bifölls, och som löparen ännu icke ankommet af detta sistnämde betänkande, resolverades at det förra skulle til dess ankomst bli liggande.

13. Föredrogs cammar oeconomie och comme(e)rciedeputations betänkande¹ angående publique rum för landscancelliet och landscontoiret i Stockholms län. Bifölls.

14. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² angående stenhusbyggnad i den afbrända Hedemora stad. Med ridderskapet och adeln samt borgareståndet biföll ock ståndet.

15. Företogs å nyo bergsdeputations betänkande³ om härtills hållna aucti-
ners uphörande på Kongl. Maj:ts och cronans tackjärn; äfwen borgarestån-
dets extractum protocollii härom.

H:r biskop Troilius: Förleden riksdag betogs borgerskapet at på de hittills wanliga auctioner inropa tiondetackjärn, men nu wil borgareståndet ha detta uphäfwet, at således få stegra samma järn. Detta tiondejärn säjes årligen utgöra en summa af 20.000 skeppund; men det är ei mer än 16.000, hwaraf 13.000 skeppund emploieras til manufactureierne. Det sägs ock, at cronan härigenom skal ansenligen förlora, men mån hon då förlorar, änskönt priset skulle blifwa 3 à 4 dl:r mindre per skeppund när järnförädlingen derigenom upmuntras, til många 1000 plåtars avance för riket, som winnes genom de förädlade metallers exporterung.

Probsten Helleday: Jag wet icke, om, fast cronan lemnar bort til manufacturierna en del af sitt tackjärn för mindre pris, det öfriga derföre icke stegras, och som staten behöfwer alt hwad den förut har, ser jag icke cronan kunna gifwa något bort, och bifaller derföre borgareståndets tanka.

Probsten Huss: Det synes mig, som borgerskapet och de handlande wilja rikta sig af Bergslagen och tiondetackjärnet; och derföre försöka genom sitt stånd, at få uphäfwet, hwad sista riksdag til deras missnöje beslöts. Men om

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 87.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 78.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 8, flera handlingar. Även 18 september 1756.

cronan något skulle förlisa derigenom at manufacturwerken få sina 13.000 skeppund för det utsatte priset, så winner hon dock på deras tilwerkning, när det exporteras.

Probsten Ullholm: Det som bergsdeputation til ståndet hemstält är ett kraftigt medel at uphielpa manufacturierne, som hittils ganska litet avancerat derföre, at de ei fått så godt tackjärn de behöft eller til så billigt pris. Hopas derföre, at de skäl deputation anfört, tages i consideration.

Probsten Lidius: Wore jag försäkrad, at ingen brist blefwe i statsverket, så skulle jag gå in med deputation, men som jag twiflar härom, så bifaller jag dissidentii votum och borgareståndets protocollutdrag.

Probsten Stierner: Efter här talas om at statsbrist skal existera, om den ändring för sig går som bergsdeputations betänkande tilstyrker, så bifaller jag borgareståndets extractum protocollii. Och som jag ei så noga förstår denna saken sielf, så har jag consulerat andra, och ser wara bäst för cronan at det blir som hittils warit.

Kyrkoherden Godenius: Om den fattiga bergsman, som denna tiden har ondt efter bröd, ei får sälja sitt tackjärn til det pris som det kan bringas til, så blir hans elände större, och han går under.

H:r biskop Troilius ärinrade at det järn som omtalas är cronans tiondetackjärn, men ei bergsmans.

Kyrkoherden Godenius sade sig weta af ärfarenheten, at auction på tiondetackjärnet merendels sätter pris på bergsmans öfriga tackjärn.

H:r biskop Troilius föreslog, om icke på prof kunde försökas til nästa riksdag, huru det som deputation tilstyrkt kan låta göra sig, då tydeligen får ses hwad private lidet eller wunnet.

Probsten Helleday: Jag wet hwad fara det är at sätta en ting på prof, ty nästa riksdag kunna två stånd förena sig och således cronans förmon aldeles förloras.

Doct. Celsius sade sig önska, at rudimaterien blefwe mindre dyr; så kunde ock tilwerkningen deraf blifwa mindre kostbar och för lindrigare pris.

Som ståndet i denna sak ei kunde blifwa ense, skreds til votering, då den som skrefwe Ja biföll deputations betänkande, men den som skrefwe nei, wille, at det skulle blifwa som hittils och sedan sista riksdag. Och blefwo mot 19 Ja, 24 nei. Resolverades altså: Presteståndet finner billigast, at med Kongl. Maj:ts och cronans tackjärn må hädanefter förblifwa såsom hitintils och sedan sista riksdag; dock så, at det ingalunda, efter lofl. borgareståndets proto-

collsutdrag må genom offentligt utrop säljas til den mestbiudande utan åtskilnad, utan efter de förleden riksdag gjorde författningar til bruksägarne allena, och kan således presteståndet i den delen icke eller bifalla borgareståndets protocollsutdrag.

Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, dock utan deras förfång som torde finnas privilegierade på tiondetackjern, och bondeståndet på samma sätt.

16. Kommo 12 deputerade från borgareståndet som berättade, at samma stånd förehaft secreta handels och manufacturdeputations betänkande¹ om svenska gesellers utflyttning och qwarblifwande på utrikes orter, och utwägar at det förekomma, hwaröfwer extractum protocoll² lemnades, m. m.

17. Uplästes rådcammarens extractum protocoll³ angående landshöfdingens baron Reuterholms underdåniga anhållan om nådigt afsked, och at antingen få behålla hela lönen i dess öfriga få dagar, eller på något annat sätt til sitt och de sinas underhåll blifwa hulpen. Äfwen afhöordes bemälte barons memorial til riksens ständer. Ridderskapet och adeln hade funnet godt, at til secreta utskottet remittera denna ansökning at wid afskedstagandet blifwa hugnad och understödd, men derjemte funnet betänkeligit, at på något sätt befatta sig med successionen til bemälte landshöfdingämbete.

H:r biskop Halenius: Det är allmänt bekant, at landshöfding Reuterholm, som en gammal trotiänare, i alla sina dagar warit rädd om cronans penningar. Nu wil han hafwa afsked, men det ömar honom, at bli staten til gravation med sin löns behållande. At släppa honom utan någon belöning är omöjelig, ty hans wilkor äro knappare, än han må kunna underhålla sig och sin widlöftiga famille. Är således det enda förslaget til hans understöd utan någon rikets kännning, som han sielf i sitt memorial upgifwit. Han wore säkrast hulpen, om wi säja: Han får komma öfwerens med någon, som wid succession kunde göra honom biträde, och at sådant lemnas til Hans Maj:t.

Doct. Benzeltierna: Jag skulle gärna se Reuterholm hulpen och de föreslagna efter hwarannan befordrade. Men om wi gå in i tjänsters besättande,

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 29. Även 1 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 54.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Kungliga rådkammaren, nr 7, flera handlingar.

göra wi det som strider emot vårt förra beslut. Ståndet har redan 2:ne gånger slutat at icke befatta sig med tjänster 1) i sin resolution på baron Pechlins memorial. 2) Wid secrete utskottets extractum protocolli om riksdagens slut. Jag lemnar om wi gå derifrån, om wi icke bana en wäg som är eftertänkelig och at lemna til konungen accordet, eller säja: Landshöfding Reuterholm får accordera, är ett och det samma.

Doct. Celsius: Jag finner wäl inconueniencen af tjänsters förgifwande. Dertil är ock anledning gifwen af stora deputation, at aldrig gå in i sådana mål. Men frågan är, sedan riksens ständer til denna dag befattat sig med tjänster, om icke detta som angår Reuterholm, hwilken äger så stora meriter, finge gå igenom och blifwa det sista, särdeles i anseende til den öma omständighet, som treffat hans son¹ wid denna riksdag.

Probsten Tiburtius: Om jag wore mindre öm om statsmedlen, skulle jag önska honom deraf så stor pension som generalen Feif, men jag tycker wi kunne tillåta honom accordera, utan at nämna person. Hans Maj:t lærer redan hafwa detta bifallet, och kan då lemnas i hans händer.

Probsten Helleday: Jag conformerar mig med doct. Benzelstierna, och håller dessutom nesligit för riket at belöna en wälförtjänt man med andras préjudice. Men wil at honom må lemnas frihet, at komma öfwerens med någon successor, dock med det förbehåll, som giordes wid pensionscassan för arméén, at sådant må ske utan någons préjudice.

H:r biskop Troilius: Som jag ifrån början warit emot alla sådana ansökningar, så skulle jag önska, at detta på annat sätt blefwe manieradt. Tror at alla riksens ständer instämma deruti at soulagera landshöfding Reuterholm. Men sättet huru är nu in quæstione. Det project han upgif:t önskar jag aldrig hos oss kommet up, ty jag fruktar, om ståndet går in i den idéén, at deraf följa eftertänkelige suiter.

H:r superintendenten Lagerlöf: Jag har i flera tider känt baron Reuterholm, och wet, med hwad trohet och nit han sin sysla förestått. Derföre går jag gärna in i hans project, efter jag ser, at cronans stat derigenom icke graueras.

H:r biskop Osander: Jag ansåg för billigt hwad i stora deputation proponerades, och är aldeles före at det må efterlefwas, och riksens ständer ei befatta sig med tjänsters föregifwande, men när man betänker de särskilta

¹ Gustav Gottfrid Reuterholm.

omständigheter som in hoc casu förefalla, så tycker jag wi kunna bifalla hwad som begäres.

Probsten Stierner: Jag tycker mig wara öfwertygad om ståndets inclination at soutenera Reuterholm. Dertil finnas tre utwägar. Först, at han må behålla lönen til sin död. Detta synes så godt som af konungen afslaget. Den 2:dra, at honom skulle tilläggas någon pension. Detta ömar mig för statens gravation skull. Den 3:die, det förslag han sielf upgifwit. Den utwäg synes mig wara bäst samt både billig och möjelig, i anseende til de föreslagnas känbara meriter.

Probsten Ullholm: Instämmer med dem, som lagt baron Reuterholms meriter för ögonen, och styrker til wilfarighet af hans begäran, så mycket hältre, som jag ock får nämna, at han, utom sin widlöftiga familie, har en olyckelig dotter.¹

Professor Gadolin: Denna är en ömtolig sak, i anseende til den författning som är tagen i stora deputation. Men lag kan aldrig gälla in antecessum, ty när ny lag utgifwes, bör ju då hwad för händer är wara undantaget. Skulle anorledes ske i detta mål, så ser det så ut, som denna lagen wore just giord, at afslå denna meriterade herrrens begäran. Jag menar altså detta kunde bifallas, men lagen sedan à la rigueur exequeras.

H:r biskop Beronius: Å ena sidan har jag för accorder all sky och wedertilja såsom skadelige och ochristelige. Men å andra kan jag ei annat än öma Reuterholms meriter, hans gudsfruktan, hans widlöftiga familie och andra beswärande omständigheter. Altså, ehuru jag eljest är emot accorder, kan jag ei annat än samtycka til hans project, dock at det ei tjänar til något præjudicat.

Doct. Filenius: Jag ärkänner Reuterholms många meriter och riket giorda stora tjänster, och skulle öma mig, fast jag aldrig warit för accorder, så i anseende til honom och hans omständigheter, som de föreslagna successorer, om hans begäran skulle afslås. Men förbehåller dock til protocollet at sådant aldrig må ske mera.

Probsten Helleday: Den olägenhet som härigenom händer wil jag ei hafwa på mitt ansvar, och lära herrarna ei wara emot, at de som härigenom præjudiceras, få på laga ansökning reparation.

¹ Dygdig Reuterholm.

Doct. Celsius: Efter denna sak torde förmodligen bli den sista, som ståndet wil höra omtalas af den naturen, så wore wäl om något inkommet som borde jemkas, at ock det nu fölgde med, så at intet är i wägen, at ju detta måtte säjas det sista.

H:r superintendenten Körning: Det wore swårt, om då ny lag göres, der-eftter skola lempas mål som förut äro inne. Jag tycker derföre at detta må wara undantaget och antingen afslås eller bifallas. Sedan om Reuerholms meriter och omständigheter så mycket talt är, wil jag ock nämna om Råfelt, huru han som finnes af acterne til cronan lemnat 34.000 plåtar, som ingen kunde neka honom rätteligen tilkomma, och begärade intet annat, än at få bli lagman, dertil han ock ägde tämelig nära tour. Dessutom skulle de, som blifwit nämde, sedan saken så länge warit i ventilation, blifwa stötte och exponerade, om wi ei skulle företaga och afgöra saken, som ei annorledes hitkommet än ifrån rådet, hwilken wäg icke är olagl.

Herr archibiskopen ärinrade, at den lag som omtalas icke är ny, utan så gammal som regeringsformen.

Probsten Huss: Jag håller före, sedan wi härtills hos oss förehaft om tjänster, wi ock nu måste yttra oss öfwer detta ärende och andra, som denna riksdag inkommet.

Herr archibiskopen hemstälte, om proposition finge göras, och bewiljades, förutan af doct. Benzeltierna och probsten Helleday, som ei wille taga på sitt ansvar de suiter häraf kunna existera.

Proposition gjordes, och bifölls landshöfding Reuterholms memorial och begäran.

18. Föredrogs å nyo saken angående capitaine Degenaar och skeppet de vergoldte Botterton, hwarwid borgare¹ och bondeståndens extracta protocolli² upplästes. Och biföll ståndet på sätt som borgarest.

19. Ankommo 8 deputerade från bondeståndet, af hwilka Joseph Hansson gaf wid handen, at dess stånd förehaft secreta utskottets extractum protocolli³ om bränwinsbrännande, och wäl funnet det högstskadeligit, men wore föranlätet at derå begära någon ändring, samt at ståndet med sitt yttrande

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 45.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 79.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 103b.

deröfwer måtte innehålla, til de fått afgifwa sina tankar. Detta lofwades med förord, at bondeståndet icke härmed fördröjer.

20. Uplästes cammar oeconomie och commercedeputations betänkande¹ om ett nytt och förbättradt fiskesätt. Ridderskapet och adeln hade remitterat detta til secreta utskottet, at tilse på hwad sätt upfinnaren Grise må blifwa belönt. Härmed förente sig och presteståndet.²

21. Företogs secreta handels och manufacturdeputations betänkande³ om nödiga utvägar til at förekomma swenska handtwerksgeSELLERS utflyttning, och qwarblifwande på utrikes orter.

H:r biskop Halenius: Det är bewist, at swenska hantverksgeSELLER gå hopetals hos utlänningar, och wilja icke komma i riket tillbaka för våra skrån. Förbättringen med dem wore god, men at uphäfwa dem är icke meningens af deputationens betänkande, ei eller tilstyrkes något frimesterskap, som borgareståndet säger, utan en inrättning af större utsigter.

Doct. Celsius: Jag wil efterse i denna sken rikets interesse, och det är, at här wankas mycket och goda waror, samt godt pris derpå. Private interesset inom skrån, är, at der gifwes få arbetare, och at de få wäl betalt. Se wi nu efter huru härtills gått, så har private interesset styrt alt inom landet, ty alt har här warit dyrt, en fölgd af den myndighet och den souverainité, som regerat inom skrån. Skall nu rikets interesse befordras och winnas, så måste skrånen depossideras utur den auctorité de haft, och sättas i det skik, at de ei få stegra prisen. Och reflecterar jag således ei så mycket på borgareståndets extractum protocollii, som i synnerhet har afseende på det private interesset. Deremot har deputation afsedt på rikets interesse, och welat förelägga en författning, hwarigenom swenskt folk utomlands, ei afskräckte af twång i skrån, må komma i landet tillbaka med det som de lärdt, och derföre projecterade i förstone, at allenast de swenske måtte komma in, utan at dependera af skrån, men lade sedan til för främmande ock. Hemställer derföre, om ei ståndet wil gå in deri, at alla som komma utifrån må få denna frihet.

Doctor Hausswolff: Jag har upmerksamt afhördt borgareståndets extractum protocollii, och finner där sådana omständigheter anförda som äga sin

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 77.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll i ärendet, nr 58.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 29.

goda grund, och wet säja, at geseller som gå ut härifrån äro til en stor del liderliga. Det kan ei säjas, at wi sku få utifrån alt som är wäl giordt ty det är bekant, at mycket som arbetas wäl föres härifrån ut. Det som hos oss borde botas, är at förekomma och hindra gesellernas frimåndagar. Wid Hamburg och Dresden äro frimesterskapen utom staden, men de få aldrig komma med sina waror och arbeten in i staden. Kan med frimesterskapen, som projecteras skola nedsätta sig på Kungsholmen, tagas samma författning, at de ei må hafwa communication med staden, så är jag dem ei emot, men annars bifaller jag borgareståndets protocollsutdrag.

H:r biskop Troilius: Hwad denna inrättning angår, är jag blefwen öfvertygad af dem som förstå saken, rest utomlands, och icke hållet sig allena inom Dresden och Hamburg, at den är så essentiel och så nyttig för riket som något. Jag ömar wäl städernas handtwerkare i anseende til deras stora utskylder, men de gå til en del bort åt magistraten, och det är orsaken, hwarföre målet finner motsäjelse, äfwen at handwerksmännen äro så dyre.

Probst Helleday: Det wet jag, at våra handtwerkares arbeten äro komne til den högd och perfection, at de täfla med utlänningens. Men här är frågan, om publicum kan ha nytta deraf, at $\frac{1}{3}$ del af städernas inwånare i riket totaliter ruineras. Kunde wi debitera våra waror hos utlänningen, såsom anorstädes sker, hwar frimesterskap äro i gång, så skulle jag gå med deputation in, men som de måste bli inomlands, så kan ei annat följa än ämbeten gå under, samt arbetet bli owårdsamt och odugeligit, såsom tilwerkadt utan uppsyn och som arbetarena behagar.

Doct. Filenius: Dyrheten på våra waror ser jag icke kunna motas och afhielpas, om ei det kommer i stånd, som deputation föreslaget. Det sätter folk snarare i émulation med hwarandra at göra bästa arbetet och gifwa godt pris, när hwar och en som kom, får fritt arbeta, och privilegierna dertil icke äro bundne allena wid skråmestare, som ofta twinga och utestänga den käckaste arbetare från den förmon de sielfwa besitta, om han icke tager en mestare-dotter eller ingår andra accorder som de honom föreskrifwa. För hwilken orsak skull mycket godt och habilt folk blir hältre hos utlänningen borta, som mig mycket ömar.

Probst Huss: Borgareståndet bestrider deputations betänkande bland annat af den grund, at skråens privilegier derigenom sku bli ändrade och uphäfne, men de wilja ei merka, at deputation ei wil ändra privilegier, utan afskaffa och förekomma oordningar. Hwad skråen angår, äro de monopolier

och sätta folk i twång, hwarunder ock sielfwa skråbröderna arbeta, så at större delen af dem äro tiggare. Men bli skrån afskaffade, så bli ock flere arbetare, och således kunna äfwen exporter ske, som nyligen omrördes. Hwarföre sku wi sätta andra i twång och oss sielfwa med: Åtminstone måge wi låta våra egna landsmän utan twång komma in i landet tillbaka.

Doct. Benzeltierna: Jag bifaller secreta handels och manufacturdeputations betänkande, såsom en fiende til privilegicia exclusiva, hwilka finnas hos skråen, hwilka om de uphäfwas, menar jag wi få bättre waror och bättre köp, förutan det at landet peupleras och wi få mera folk in.

Mag:r Stenbeck: Som jag i mitt ämbete och eljest har tillfälle at omgåås med handwerksmän, så har jag merkt, huru detta, som nu är i ventilation, sedan det blifwit dem kunnigt, mycket ömar dem. De utgöra en stor del af vår almänhet, i den samma äro sår uprifna; gifwe Gud de wore helade.

H:r superintendenten Körning: Skulle skråen wara en res privilegii, som borgareståndet säger, och jag icke wet, så böra wi med mycken warsamhet hantera denna saken, men om icke, så bifaller jag deputations betänkande, och gärna ser, at våra landsmän, som förstå finare och rarare arbeten ei genom skråen utestängas at komma hem.

Doct. Celsius: At skråordningar skola kallas privilegie, ser jag icke, ty äro de privilegier, så kunna de i ewighet icke rubbas och ändras. Jag räknar dem höra til ett lands oeconomie, och våra hushållssaker, som efter omständigheterna och för rikets behof och nytta kunna jemkas eller förbättras, äfwen som krämareordningarna, hwilka förr detta blifwit kullkastade. Och blir frågan, då wi finna skåordningarna mindre för landet nyttiga, om man icke derwid kan widtaga någon ändring til en början, samt lemna våra landsmän och utlänningar, at, utom til at sättas i twång under skrån, komma til oss in, men imedlertid lemna skråordningen orubbad.

Doct. Hausswolff: Frimesterskap äro på sätt och wis redan inrättade hos oss. Flera geseller äro under hallrättens protection antagna och få arbeta så mycket de wilja.

H:r biskop Troilius: Hwad deputation projecterat, är högst nyttigt. Men i fall härwid äro några politiska considerationer, som böra i akt tagas, ber jag, at saken må ligga tils widare.

22. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående ladugården Åsum. Ridderskapet och adeln samt borgareståndet hade detta bifallet, men begärades af probsten Manquer at få ligga.

23. Uplästes secreta handels och manufact.deputations berättelse² om swenska fiskerier tillika med assessor Rudenschölds memorial.³ Ridderskapet och adeln hade funnet säkrast, at til Kongl. Maj:ts nådiga försorg i underdå-nighet öfwerlemnas, at widtaga de författningar, hurigenom så wäl saltsjö som strandfiskerier kunna skyddas och upmuntras, samt at præmier måga lempas efter omständigheterna och rikets derunder beroende nytta, sedan Hans Kongl. Maj:t öfwer dylika mål i nåder hört commercecollegium. Lika-ledes uplästes cammar oeconomie och comm.deputations betänkande⁴ an-gående för cronobalancer sequestrerade rusthåll wid Nylands och Tavastehus läns dragonregemente, samt secreta handels och manufacturde-putations⁵ om plantagers befrämjande. Och fant ståndet intet härwid at på-minna utan at det kunde nästa gång bifallas.

Den 4 Octobris eftermiddagen

Uplästes 1) Land och sjömilitiædeputations betänkande⁶ angående lotswer-
ket, casernebyggnader och ammiralitetsinqwartering,⁷ med dertil anslagne
medel. 2) Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁸ öf-
wer almogens i Törn härad, at få lösa sin spannmål med 3 d. s:rmt tunnan. 3)
Andra delen af almogens besvär,⁹ hwaröfwer resolverades, ut in actis.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 76.
Även 5 oktober.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 31.
Även 9 oktober 1756.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 20, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 75.
Även 5 oktober 1756.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 30.
Även 5 oktober.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 19.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 38.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 97.

⁹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 39.

Den 5 Octobris

1. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli angående majorens C. H. de Purgolts ansökning,¹ at hugnas med någon nåd, hwarigenom han i framtiden kan äga någorlunda nödortftig utkomst. Ridderskapet och adeln hade bifallet hwad som rörer den utsatte gratification, men til den föreslagna caractere och pension funno ridderskapet och adeln betänkeligt at samtycka. Ståndet biföll betänkandet.
2. Afhördes secreta deputations betänkande² angående häradshöfdingen Peter Bröms Isaacssons besvär. War af ridderskapet och adeln bifallet samt bifölls af ståndet, at Bröms må få niuta hwad Kongl. Maj:tt på riksens ständers wid 1747 års riksdag underdåniga tilstyrkande i nåder förordnat.
3. Föredrogs bondeståndets extractum protocolli³ angående at Ångermanlands domsaga må blifwa delad i två och til samma syslor befordras borgmestaren i Hernösand Martin Lundeberg och vice häradshöfdingen Johan Fredric Biberg. Borgareståndet hade detta bifallet och lemnade äfwen presteståndet dertil bifall. Men probstarne Strang och Stierner samt kyrkoherden Godenius sade sig ei wilja hafwa någon del i detta göromål.
4. Befaltes at i protocollet skulle anteknas såsom förr detta sökande riksens ständers föreskrift til befordran professor Papke, landshöfding Linnerhielm och notarien Risell, med förbehåll at deras ansökningar måtte företagas och afgöras.
5. Uplästes bondeståndets extractum protocolli,⁴ angående at cammarskrifwaren Anders Otto Laurin, i anseende til dess långliga tjänst och derunder använda flit, må anmälas hos Kongl. Maj:t til åtniutande af landscammerarenamn, tour och heder. Hwilket bifölls.
6. Föredrogs borgareståndets extractum protocolli, angående commissarierna Dragman och Freser, at blifwa assessorer i kongl. cammarcollegio äfwen

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll om ärendet, nr 42.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 32.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 43.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 31.

som Ehrenfalk. Bondeståndet hade detta bifallet med förbehåll, at secreteraren Hofling niuter sin tour til godo framför dem alla, och således äfwen för dem den först ledigblifwande assessorslön i kongl. cammarcollegio. Härmed instämde ock presteståndet. Men probsten Helleday, kyrkoherden Godenius och magister Stenbeck wille ei hafwa häruti någon del.

7. Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹, och riksdagsmannen Olof Larssons memorial angående cammererarens Paul Stockenströms ansöking om någon belöning för sig och betiäningen i första provincecontoiret. War af borgareståndet remitterad til secreta utskottet och blef lika så af presteståndet.

8. Föredrogs land och sjömilitiæoeconomideputations betänkande² öfwer krigscommissariens Jacob Röks memorial om någon tilräckeligare lön för cancellisten eller skrifwaren i krigscommissariecontoiret. Borgare och bondestånden³ hade detta bifallet, sammaledes ock presteståndet.

9. Uplästes borgare och bondeståndens protocollutdrag⁴ om Hans Petter Hadelins befordran til först ledigblifwande cammarskrifware eller annan sysla: Hwilket af ståndet bifölls. Men probsten Helleday sade sig icke gå deruti in, at Hadelin, som en otrogen betiänt, skal åter sättas i samma collegium, och refererade sig i öfrigit på hwad han yttrat angående casseuren Blix. Härmed conformerade sig probstarne Lidius, Stierner, Rogberg och kyrkoherden Godenius.

10. Afhördes projecter til resolutioner⁵ öfwer 3, 51, 52 och 53 §§ som krigsbefälet af indelte regementerne och ammiralitätsstaten andraget. Och resolverades, ut in actis.

11. Föredrogs justitiædeputations betänkande⁶ i saken angående capitaine-lieutenanten Johan Theodor Ädelberg, om uprättelse för dess lidande, ge-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 41, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 40.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 83.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 37, flera handlingar.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 59.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 29, flera handlingar.

nom 3:ne ammiralitetsofverrättens fælde domar, samt bondeståndets extractum protocolli härom, hwilket senare bifölls.

12. Afhöordes secreta deputationis extractum protocolli¹ samt dess betänkande af år 1752, angående secondlieutenanten Gustaf Friedric Ridderstråles ansökning om uprättelse för liden préjudice. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet instämde ståndet.

13. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli² angående Åbo och Lunds academies cancellers secreterares aflöning genom statscontoiret utaf extra utgiftsmedlen, och det til riksens ständers nästa sammankomst. Bifölls, som ock ridderskapet och adeln gjort.

14. Land och sjömilitiæ oeconomideputations betänkande³ uplästes, angående generalförrådscasseräkenskapernas revision och balancernas indrifwande wid cavallerieregmenternas upbrottscassor. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, instämde ståndet.

15. Föredrogs borgareståndets extractum protocolli,⁴ angående thaxa på utrikes ifrån inkommande tobaksblader. Bifölls.

16. Uplästes ridderskapet och adelns extractum protocolli⁵ angående 12.000 plåtar til wedergällning för commissarien och borgmastaren Renhorn för dess hafde möda med actoratet wid riksens ständers commission. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet gjorde preteståndet ett, men förbehöll sig, at angående rang för samma borgmastare sig vidare yttra.

17. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,⁶ angående at arrendesumman af det här i staden inrättade spinhuset må ifrån nästkommande års början manufacturfonden til godo komma. Bifölls, såsom ridderskapet och adeln det förut bifallet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 34, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 110.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 22.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 55, flera handlingar.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 11.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 107.

Likaledes afhöordes borgareståndets extractum protocoll¹ om magistratens här i staden ansökning, at de 25 procent, som spinhuset af behållningen af inkomsten eller avancen wid auctionsverket hit in tils åtniutet, hädanefter måtte staden tilfalla. Resolverades: Presteståndet öfwerlemnar detta til Kongl. Maj:t, at när nu warande contract angående spinhuset är til ända, låta magistraten wederfaras den rättwisa, hwartil de, enligt åberopade resolutioner, äro berättigade.

18. Afhöordes justitiædeputations betänkande² öfwer brukspatron Gabriel Timms ansökning, at, i anseende til anförde skäl, uppå halfwa Somla³ stångjärnsbruk, som honom under fideicommissrättighet tilfallet, få göra ett penningelån af 100.000 dl:r kopp:mt i banquen. Borgare och bondeståndet hade detta bifallet.

Doctor Forsskåhl sade sig ei kunna härtill bifalla, medan til banquens säkerhet hörer intekning i egendomen, hwilken försäljes på auction, då interresset ei betalas, hwilket med denna ei kan ske, efter den är ett fideicommiss.

Doct. Benzelsstierna: Som här äro wederhäftige män för summan, så kan banquen ingenting risquera. Ty om här ei betalas, så går det löst på cautionisterna.

Doct. Celsius: Som banquen är ett werk af så öm beskaffenhet, at riksens ständer updraget det til secreta utskottet, så håller jag för högstbetänkeligit, at wi determinera något lån af banquen, medan alla in plenis ei torde hafwa sig bekant hwad dertil hörer. Det som här kallas hypotheque är blott caution af revennien, och jag wet icke, om det är nog säkert.

Kyrkoherden Mathesius hölt före, at en författning och lag borde göras, huru fideicommiss i banquen måga pantsättas, och at om låntagaren ei betalar den andra, tredie eller fierde arfingen förbindes ar skulden betala.

Probsten Helleday: När cautionisten pantsätter sin egendom för lånet, så är för banquen ingen fara, och så sker här.

Efter giord proposition bifölls betänkandet med förbehåll, at den sig ärbiudande cautionisten til banquens säkerhet sin egendom där pantsätter.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 60, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 30, flera handlingar.

³ Läs: *Semla*.

19. Företogs å nyo secreta handels och manufacturdeputations betänkande, angående inrättningen af en beuserätt här i Stockholm, och afhöordes borgareståndets extractum protocoll¹ derom af 11 och 27 Sept. sistl:ne.

Denna saken togs af ståndet i noga öfwerwägande, och i synnerhet höllo de flesta för betänkeligit, at riksens ständer skulle melera sig med de til denna rätt hörande tjänsters besättiande, utan wille, at den puncten tillika med instructions författande måtte hänskiutas til Hans Maj:ts nådiga afgörande med råds råde, dock at staten ei måtte graveras med deras aflönande, som härwid förordnas til bisittare, ei eller de niuta annan tour, säte och stämma än den de förut äga efter sina syslor inom de werk hwari de stå.

Proposition giordes häröfwer och resolverades: Presteståndet bifaller, at en beuserätt må inrättas, men at instructions författning må lemnas til Hans Kongl. Maj:t med råds råde, då ock borgareståndets protokollsutdrag lærer tagas i nådigt öfwerwägande, och komma de, hwilka til assessores i denna rätt utnämnde äro, ingen annan tour, säte och stämma, wid de werk, hwarest de derjemte tiäna at åtniuta, än den dem, i anseende til deras inom samma werk innehafwande syslor förut tilkommer, och skal deras belönande icke komma staten til gravation. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet med förbehåll, at ledamöterne härigenom måge winna någon förmåns rätt til befordran, och at deras lön ei på något sätt må komma rikets stat til last.

20. Under det h:r biskop Halenius war bortgången, företogs å nyo secreta utskottets extractum protocoll och borgareståndets om belöning för dem som suttet i riksens ständers commission.

H:r biskop Troilius: Ehuru mig ömar alla sådana utgifter, sedan riksens ständer så många haft, och än hafwa; dock som ett stånd detta uptaget, och dermed til oss inkommet, så ser jag ei annat, än at det wore afund, om nu skulle nekas, at, til ärkänsla för deras myckna möda, dem någon summa måtte anslås.

Probsten Helleday yttrade sig wara af samma tanka, som då det war före om Renhorns belöning, och tillade, at, som aldrig någon commissions ledamot tilförene af publico penningar åtniutet, och mycket redan wore af cro-nan utgifwit, han skulle önska, det ståndet inginge med ridderskapet och adeln i samma tanka, och at dessa ledamöter, för samwetet skull, wille hafwa

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 99, flera handlingar. Även 20 oktober 1756.

tiänt det allmänna i så öma mål. Hölt och före det slike utgifter lära göra så mycket, at ingen commission torde en annan gång sättas.

Probsten Fundan sade, om någon belöning skal commissionsledamöter tillsås, at de böra få dubbelt emot actor, medan deras möda och answar warit större.

Probsten Stierner blef wid sitt förra yttrande om denna sak. Imedlertid giordes proposition, och borgareståndets extractum protocollii bifölls, uti det som rörer commissionsledamöternas belöning.

21. Uplästes secreta utskottets extractum protocollii,¹ angående hemanet Boyars inlösn för Strömstad stads räkning och upkomst. War hos de öfriga stånden bifallet, hwilket ock skedde af presteståndet.

22. Afhördes reductions och liquidationsdeputations betänkande,² angående Liljemarkska arfvingarnas sökta ärsättning för en del af de så kallade Lutägorna wid Upsala stad, och bifölls.

23. Som de förut upläste commissionsdomar nu ifrån ridderskapet och adeln gillade ankommo, yttrade sig äfwen ståndet sluteligen deröfwer, och lät antekna på Salfelts, Helbergs och Flodelii dom följande resolution: Det ådömdes straffet lindras således, at Hellberg och Salfelt icke mista högra handen, ei eller deras kroppar steglas, samt at Flodelius i stället för 40, med 20 par spö afstraffas, i öfrigit förblifwer efter domens innehåll. De öfrige, nämligen Anders Olofssons från Färjelanda sockn och Westgötha Dal, samt comministern Kilmans domar blefwo gillade och tilsammans til borgareståndet afsände.

24. Föredrogs å nyo cammar oeconomic deputations betänkande³ angående för cronobalancer sequestrerade rusthåll wid Nylands och Tavastehus läns dragonregemente. Likaledes secreta handels och manufactur-deputations betänkande⁴ om nyttiga plantagers befrämjande, såsom ock cammar oeco-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 106.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 6, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 75. Även 2 oktober.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 30. Även 2 oktober 1756.

nomiedeputations¹ om byaägors delning i storskiften. Wore alla tre bifallne hos ridderskapet och adeln, och teknades äfwen med ståndets bifall.

25. Förehades å nyo land- och siömilitiædeputations betänkande om lotsverket och cassernebyggnaderne och ammiralitetsstatens inqwartering med dertil anslagna medel. Äfwen bondeståndets extractum protocolli om samma mål. Presteståndet förenade sig häruti med ridderskapet och adeln som det bifallet med bondeståndets tilläggning uti extracto protocolli af d. 2 Septembris.

26. Uplästes justitiædeputations extractum protocolli² angående manufacturisten Hedmans ansökning om tilstånd, at wistas å den ort riksdag hålles, och få lagligen utföra emot capitaine Schekta den anstälta reconventionstalan. Bifölls.

27. Uplästes commissions extractum protocolli³ angående befordran och belöning för vice slottsfogden Standert, och bifölls hwad det utnämde arwode af 2000 d:lr s:rmt angår.

28. Företrädde 24 deputerade från bondeståndet, af hwilka Joseph Hansson förde ordet och berättade, at dess stånd förehaft secreta utskottets extractum protocolli om förbudet på bränwinsbrännande, och stadnat i det slut, som 2:ne deras extracta protocolli hwilka aflemnades, utwisa.

29. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁴ om Stockholms stads stora barnhus, samt borgarståndets extractum protocolli⁵ rörande samma ärende.

H:r biskop Troilius: Det kan ei nekas, at magistraten owårdsamt framfaret i sin hushållning med detta barnhus; finner derföre nödig en ny instruction, tycker dock wara för hårdt, at sätta direction under justitiæcantzlern, och lika betänkeligit, at ställa ställa barnhuset under ständers deputation, men något öfwerinseende bör wisserrligen wara.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 74, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 52, flera handlingar.

³ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 16.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 61.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 61.

H:r öfwerhofpredikanten doct. Schröder: Som consistorium Holmense åberopas, så måste jag säga, at consistorium har mycket at beswära sig öfwer direction.

Probsten Helleday: Man kan ju hemställa alt til Hans Maj:t, som må förordna några wissa så af collegierna som stadsens consistorio at öfwerse werket och dess inrättningar.

H:r superintendneten Körning: Jag skulle tro det wore godt, om en af Deras Excellencer äfwen wille åtaga sig denna wården.

Doct. Filenius: Detta stadsens barnhus har en öfwerensstämmelse med alla de andra, och fordrar derföre en sort öfwerinseende. Man skulle önska Hans Maj:t wille förordna wissa ämbetsmän, ibland hwilka borde wara en af herrar riksens råd, och præses consistorii Stockholmiensis.

H:r biskop Troilius: Barnhuset bör hädanefter skötas af samma direction, men då bör den ökas af några ledamöter, såsom præses consistorii och en pastor til. Och bör denna direction sedan ei allena för riksens ständer blifwa ansvarig, utan ock för Seraphinercapitlet.

Doct. Hausswolff: Jag tror at ändamålet winnes om det sker som biskop Körning och probsten Helleday sagt.

Doct. Celsius samt probstarne Helleday och Brauner anmodades, at projectera ståndets resolution häröfwer til nästa sammanträde.

Men wid det Gothland omrördes i detta betänkande bland de orter, från hwilka spannmål til barnhuset inflyter, påminte kyrkoherden Åkerman, at Gothland, efter 2:ne kongl. resolutioner af d. 22 Decemb. 1697 och d. 13 Jun. 1705, är frikalladt för spannmålsafgift til detta barnhus.

30. Afhördes borgareståndets extractum protocoll¹, rörande cammar oeconomi och commerciedeputations betänkande,² angående småtullsbalancers utredande och afslutande från år 1696 til 1726, hwilket borgareståndet bifallet i så måtto, at denför denna stads ombudsman Petter Corall förelagde tid må til nästkommande år och April månad förlängas. Bifölls på samma sätt af ståndet.

31. Uplästes project til ceremonielle wid riksdagens slut, hwarwid h:r biskop Troilius sade sig sakna Hans Kongl. Höghets närwarelse bland riksens stän-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 53.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 95.

der wid det tilfället, hwarmed riksens ständer likwäl tyktes böra hugnas, och det anseende förekommas, som skulle Hans Kongl. Höghet hafwa osmak för vårt regeringssätt. Ståndet instämde häruti, och anmodade herr archibiskopen, at i sammanträde med h:r landtmarskalken och de öfriga talemännen göra härom ärinran. I öfrigit gillades ceremoniellet, hwilket ock skedt af riddersk. och adeln.

32. Uplästes stora secreta deputations extractum protocoll¹, angående de tjänstebefordringar, hwarmed riksens ständer måga befatta sig och icke.

H:r biskop Troilius ansåg detta i sig sielf ganska godt och biföll materiali, men trodde, hwad formali angick, ett och annat wara af den beskaffenhet, at man borde betänka sig derpå och begärade, at det imedlertid måtte hwila.

33. Afhördes hwad doct. Forsskåhl och domprobsten Liungberg anmerkt wid kyrkoherden Hiortzberg cateches. Och hemställte herr archibiskopen 1) om icke, i anledning häraf, ståndet behagade gå med underdånigt bref til Hans Kongl. Maj:t och begära at ingen theologisk bok må utkomma, utan at facultatii theologicæ censur blir främst af boken aftrykt, och 2) om ei angående denna cateches, i ståndets circulair borde införas, det han i våra församlingar ej skal brukas?

Flere ståndets ledamöter woro af den tanka, at hos Hans Maj:t borde anhallas, det exemplaren häraf måtte blifwa indragne, men andre höllo det för orådeligit, emedan en bok då först blir begärlig, när det i allmänheten säjes, at hon är förbuden. Härtil lade herr archibiskopen, at ståndet torde blifwa ansedt, i fall det ei wore hänne gynnande, för det hwilket influet wid hustaflan.

34. Uplästes och bifölls secreta utskottets extractum protocoll², hwarmedelst hemställes, at någon wiss person blir utsedd, som underrättar och upöfwar sig i reductionsmålens utredande, och föreslås at cammarskrifwaren Johan Wefwer derwid ihogkommes, samt hugnas med lika lön som andre hans wederlikar.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Stora deputationen, nr 9, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 108.

35. Uplästes cammar oeconomie och commercedeputations betänkande¹ angående Uleå cronolaxfiskes bortarrenderande utom auction, hwilket af ridderskapet och adeln war bifallet, hwaremot ståndet fant göra tilfyllest, det cammarcollegium i stället för taltal af justitiæcantzlern, ärinras, at icke Kongl. Maj:t oåtspordh, hädanefter göra sådana författningar.

36. Likaledes uplästes cammar oeconomie och commercedeputations betänkande,² angående säteries och insoknefrihets återwinnande af ladugården Åsum och derunder lydande heman, som både af ridderskapet och adeln samt borgareståndet war bifallet, och bifölls jemwäl nu af ståndet.

37. Jemte cammar oeconomie och commercedeputations betänkande,³ angående peruquemakareämbetets ansökning, at hårfriseurer måtte förbudas dem förfördela, uplästes äfwen borgareståndets derwid gjorde anmärkingar och tilläggningar genom extractum protocoll⁴ af d. 28 Maji sistledne. Och fant ståndet billigt, at til detta extractum protocoll⁴ gifwa bifall.

38. Afhördes cammar oeconomie och commercedeputations betänkande⁵ angående källarefrihet för Trosa stad, hwilket ridderskapet och adeln genom påskrift, men borgareståndet genom extractum protocoll⁶ hade bifallet, och ståndet äfwen nu biföll.

39. Uplästes land och sjömilitieoeconomiedeputations betänkande,⁷ i anledning af kongl. krigscollegii riksdagsberättelse angående husesyns och boställswerket, hwilket af ridderskapet och adeln war bifallet. Ståndet biföll, hwad betjäningens löningar angår. Men til penningeförskott af statsmedlen kunde ståndet nu mera, sedan staten är reglerad, icke samtycka.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 80.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 76. Även 2 oktober.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 83.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 62.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 79.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 34.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitieekonomideputationen, nr 21.

40. Secreta deputations betänkande,¹ angående de af capitainen Carl Gustaf Aminoff öfwer préjudice anförde beswär, som af ridderskapet och adeln war bifalet, bifölls äfwen af ståndet.

41. Jemwäl bifölls secreta deputations betänkande² angående capitainen baron Ernst Ludvig Taube öfwer préjudice anförde beswär, som ock förut af ridderskapet och adeln war bifallet.

42. Uplästes secreta deputations betänkande³ angående assessorens Jacob Richardssons anförde beswär öfwer liden préjudice jemte hans eget derom ingifne memorial. Ridderskapet och adeln hade bifallet betänkandet; sammaledes ock ståndet.

43. Uplästes protocolsdeputations betänkande angående walförrättningen til comministers och scholæmestaresyslans återbesättande wid Hedvig Eleonoræ församling här i staden. Ridderskapet och adeln hade häröfwer resolverat: Som uppå Hans Kongl. Maj:ts nådiga afgörande bero de öfwer capellanswalet i Hedvig Eleonoræ församling andragna beswär, så kunde detta til Hans Kongl. Maj:t i underdånighet öfwerlemnas, at wid målets afslutande pröfwa de i detta betänkande omförmälte och af consistorio begångne felaktigheter, samt dermed efter målets beskaffenhet sedermera låta förfara. Prästeståndet resolverade at som det redan utlätet sig öfwer justitiædeputations betänkande i detta mål, så låter der derwid bero, och finner all vidare åtgärd härutinnan onödig.

44. Bergsdeputations betänkande⁴ angående wissa författningar, som, i anseende til den öfwerklagade tackjersbristen, synas nödwändiga, uplästes och bifölls af ståndet såsom äfwen skedt hos ridderskapet och adeln.

45. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁵ öfwer 1 § af bruks societetens beswär angående friare disposition af de brukten til skattelösn uplätne cronoheman, hwilket betänkande ridderskapet

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 31.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 29.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 33, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 11.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 82, flera handlingar. Även 16 oktober.

och adeln hade bifallet. Men ett särskilt votum af bondeståndets ledamöter som tillika uplästes war af bondeståndet bifallet uti ett deröfwer aflemnad protocoollutdrag¹ af d. 6 Septembris nästledne. H:r biskop Halenius begärade få taga detta til sig, at en annan gång afgifwa deröfwer närmare yttrande som bewiljades. Och förbehölt sig äfwen professor Gadolin, at deröfwer få yttra sina tankar, innan samma mål sluteligen afgöres.

46. Såsom ridderskapet och adeln hade bifallet land och siöomilitiæoeconomiedeputations betänkande² angående ekewirke och bränneweds utförsel ifrån Blekinge län, så bifölls det ock af ståndet.

47. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli³ angående wederlag för pastorerne i Hammardals, Swegs och Heds⁴ pastorater. Och hade ridderskapet och adeln detta bifallet allena på deras listid för hwilka secreta utskottet sådant tilstyrkt. Men presteståndet biföll secreta utskottets tilstyrkande, och recommenderade det samma hos de öfriga stånden.

48. Uplästes tulldeputations betänkande angående samling af de sedan år 1751 utkomne och än widare til nästa riksdags utgående tullförordningar. Ridderskapet och adeln hade härtil samtykt, hwilket presteståndet gjorde med tilläggning, at secreteraren Petersson bestås 1000 d. s: rmt för hwad härtutinnan af honom redan blifwit tilgjordt.

49. Genom skrifteligt memorial begärade probsten Jacobsson, at öfwer sin gjorde anhållan om den af hela rikets presterskap inlösta samlingens af kongl. bref resolutioner och förordningar befordrande genom trycket til allmän underrättelse ärhålla ståndets bifall och utslag eller åtminstone intygande, at han derom gjort påminnelse. Hwilket ståndet lofwade ihogkomma. Och conformerade sig med samma memorial probsten Walborg samt kyrkoherden Aurelius.

50. Uplästes tulldeputations betänkande angående staden Marstrands sökta tullfrihet på wed och victualier, som främmande til skepsprovision derstädes

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 40.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjöomilitiæekonomideputationen, nr 23.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 109.

⁴ Läs: *Hede*.

upköpa. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, instämde äfwen ståndet.

51. Land och sjömilitiæoeconomideputations betänkande¹ rörande de för amiralitetsverket i Carlsrona utfärdade kongl. instructioner, war af ridderskapet och adeln bifallet. Ståndet fant säkrast, at detta til Hans Kongl. Maj:t i underdånighet öfwerlemnas, at, efter som statsmedlen och flera omständigheter kunna medgifwa härom i nåder föranstalta.

52. Uplästes och bifölls, såsom af ridderskapet och adeln, jemwäl af ståndet tulldeputations betänkande angående tullbewaknings inrättande på Sweaborg.

Den 6 Octobris

1. Uplästes underofficeraren Axel Germund Liljegrens memorial, som war hos borgare och bondestånden bifallet jemte secreta deputations betänkande,² hwartil ståndet förut bifall lemnat, och fant, i anledning af anförde skäl, billigt, at til hans begäran om officerarecaractere samtycka.

2. Afhördes secreta handels och manufacturdeputations betänkande³ angående träwarors utskeppning; äfwenledes samma deputations förklaring öfwer detta betänkande. Bägge woro hos ridderskapet och adeln bifallne, och äfwen så gjorde ståndet.

3. Biföls predikanten Wenerbergs memorial, at af hwarje kyrka mot 8 öre kop:mt få inlöst ett exemplar af hans beskrifning om fallandesotens botande, och war af bondeståndet förut samtykt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 20.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 27, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 32, flera handlingar.

4. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,¹ angående Stockholms stads fattigas andel af bränwins confiscationer och de wid accisrätten fallande böter, som bifölls.
5. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² öfwer Stockholms stads magistrats ansökning, at oakortadt få niuta sin andel i bränwinsaccisen, uplästes och bifölls.
6. Föredrogs ridderskapets och adelns extractum protocolli,³ samt capitaine Granatenhielms och lieutenant von Gerdrens memorialer, at ifrån deras år 1740 för räntemestaren Gezelius utgifna borgen frikännas, och således förskonas ifrån den åsamlade cronobalancens betalande. Bifölls.
7. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations utlåtande⁴ angående öfwerjägmästaren Gyllenswerds memorial om tråhandelens förbättring. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet gjorde preteståndet ett.
8. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande⁵ angående tenngjutareämbetets här i staden sökte tilstånd, at af tvåstämplat tenn få tilverka små bränwinsflaskor. Bifallet hos ridderskapet och adeln, äfwenledes af preteståndet.
9. Uplästes secreta uskottets extractum protocolli⁶ angående rang för skepsbyggmestarne i Carlsrona och Stockholm med comendeurcapitainer wid amiralitetet, och för skeps och galereunderbyggmestare med lieutenanter af samma stat. Bifölls.
10. Secreta utskottets extractum protocolli,⁷ angående huru bristen på tilräckeligit besättningsmanskap för örlogsflottan måtte stå at hielpas, afhördes och bifölls, såsom äfwen skedt hos ridderskapet och adeln.

¹ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 98, flera handlingar.

² Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 90.

³ Präteståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 12, flera handlingar.

⁴ Präteståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 35.

⁵ Präteståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 37.

⁶ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 115.

⁷ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 114.

11. Uplästes borgareståndets extractum protocolli¹ angående cammereraren Pet. Coralls arwode för hans arbete med nya tulltaxan. Bifölls.

12. Föredrogs cammar oeconomie och comm.deputations betänkande² öfwer Stenströms ansökning angående Stora Lalarp. På probsten Strangs begäran blef detta på bordet liggande.

13. Ankommo 8 deputerade från ridderskapet och adeln, anförde af Gyllenbåt, som berättade at ridderskapet och adeln förehaft cammar oeconomie-deputations betänkande³ angående finska bonden Lars Knutinens hårda medfart, det bifallet och til lika bifall recommenderade.

14. Angående de twänne ifrån expeditionsdeputation inkomne betänkanden⁴ rörande bergsrådet Tilas och Botin, yttrade sig ståndet om det förra wilja förblifwa wid dess skedde resolution, och om det senare, at Botin efter förtjänst och skickelighet skal på förslag upföras.

15. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande angående snörmakareämbetets här i staden gjorde ansökning, det Kgl. Maj:ts utfärdade resolution⁵ d. 6 Junii 1739 sålunda måtte förklarar, at snörmakare måge wara berättigade til sådana galoner, som med silke til större delen äro blandade; äfwen några ledamöters i deputation särskilte votum. Betänkandet bifölls.

16. Sex deputerade företrädde ifrån bondeståndet af hwilka Otto Olofsson berättade, at bondeståndet föreslaget och bewiljat en collect jemte stambok för Ladugårdskyrkan, och för Kungsholms 6 öre kop.m:t af matlaget. Begärade derjemte, at ståndet wille af sina ledamöter göra med dem en gemensam deputation til borgareståndet och til det bästa recommendera de fattiga bönders angelägenhet, som justitiecantzlern Fredenstierna ifrån de-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 63.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 85.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 89. Även eftermiddagen samma dag.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 84, flera handlingar.

⁵ Årstrycket 7 juni 1739: Kongl. Maj:ts nådige förordning om en allmän och lika sågwerks eller salpetets brukande, så wäl wid fabriquerne, som ther till hörande barnspinnerier och inrikes garnhandel.

ras heman depossiderat, hwilket mål ridderskapet och adeln til samma bönders skada afgjort.

Deputerade afträdde ned i kyrkan, då ståndet tog deras begäran i öfverwägande och den biföll, hwarpå sex af ståndets ledamöter afgingo til borgareståndet förenade med bondeståndets deputerade. Wid återkomsten berättade doct. Benzelstierna, som wid detta tillfälle förde ordet, at borgareståndet lofwat taga saken i ömaste och rättwisaste ompröf:de.

17. Uplästes secreta deputations betänkande,¹ angående corporalens wid drabanterne Wilhelm Gerhard von Engelharts besvär öfwer liden préjudice wid sökt befordran. Hos ridderskapet och adeln bifallet med tilläggning, at Engelhart bibehålles wid samma tour inom bemälte corps, som wore han werkeligen tjänstgörande, dock utan præjudicat för andra. Bifölls på samma sätt af ståndet.

18. Land- och sjömilitiædeputations betänkande² angående regements-skrifwarnes upbörd och redogörande, biföls ock nu i den puncten som rörer rangen för krigscasseuren, sedan ståndet bifallet det öfrige d. 18 Sept.

19. Wid 12 § af andra delen af bondeståndets allmänna besvär gafs anledning at tala om lazarettmedlen, som samlas til lazarettet här i Stockholm, och önskade flere, at dessa medel ei måtte dragas ifrån landsorterna, samt fattiga och siuka som där finnas.

Doct. Celsius hölt för, at lazarettinrättningen såsom nyttig och christelig borde underhållas och utwidgas.

H:r biskop Troilius ärinrade, at lazarettafgiften icke grundade sig på någon faststält lag, utan på god wilja, och bör så contribueras til lazarettet här i Stockholm, at ei brödet tagas från de fattiga i landsorterna. Föreslog derjemte, at i den nu wanl. collecten för lazarettet medel kunde samlas, men fattigpenningarne behållas i rotarna.

Doct. Celsius sade sig härom wilja aflemna sina tankar til protocollet skrifteligen.

I medlertid afgick, på ståndets begäran, h:r superintendenten Körning til bondeståndet, at häröfwer inhemta deras tanka och försäkra, at prestestån-

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 35, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 15.

det skulle gå in med dem, om de något denna saken rörande wille affärda, och wid återkomsten berättade, at talemannen sagt, det han fått i commissi-
on af sina hemawarande at anmäla detta och at ståndet härom wille rådföra.

Wid 96 § förbehölt sig h:r biskop Osander til protocollet, at han bifaller §, emedan almogen eljest sättes under mycket twång.

20. Uplästes å nyo det memorial,¹ som h:r biskop Halenius upsatt, och nu war renskrifwit, rörande äktenskaps och religionsmål.

Hwarefter en deputation af 24 ledamöter, h:rr biskopar inberäknade afgick, at det samma hos hwardera ståndet både upläsa och aflemna.

21. Uplästes secr. utskottets extractum protocoll² tillika med project til för-
budsförordning emot all utförsel af spanska eller bättre får, samt camelhårs-
getter eller bockar til utrikes orter. Med ridderskapet och adelns bifall
förente sig ståndet.

22. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ öfwer
Carlstads riksdagsfullmäktigs ansökning om wäder och hästewarnars anlägg-
gande på stadsens grund uplästes och bifölls af ståndet, som förut skedt hos
ridderskapet och adeln.

23. Afhördes samma deputations betänkande,⁴ angående utwägar til folk-
bristens hemmande i Finland jemte bondeståndets extractum protocoll⁵
Ridderskapet och adeln hade bägge bifallet. Presteståndet gjorde likaledes,
dock at, hwad de åberopade §§ i tjänstehionsordningen angår, förblifwer wid
det som framdeles om samma förordning kan fastställas.

24. Föredrogs land- och sjömilitiædeputations betänkande⁶ angående maste-
trän och spiror på Swalmyra cronoallmänning i Stockholms län. War bifallet
af ridderskapet och adeln samt bifölls af ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 30.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 112, flera
handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 94.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 95.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 44.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 25.

25. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande öfwer almogens i Törns , Solbergs och Torsby soknar ansökning, at få lösa sin cronotonde med 3 dal. s:rmt företogs å nyo och bifölls, sedan ridderskapet och adeln gjort sammaledes.

26. Uplästes land och sjömilitiædeputations betänkande¹ öfwer staden Marstrands ansökning angående lotsarna derstädes, waraf ridderskapet och adeln bifallet, det äfwen ståndet gjorde.

27. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll², angående banquens säkerhet för penningelån, äfwen som ock ett transumt af förkortningscommissions project til hemmande af widlöftighet i utsöknings och rättegångsmål. Ridderskapet och adeln hade bifallet detta med kongl. förkortningscommissions betänkande. Likaså gjorde ståndet.

28. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ öfwer La-holms stads ansökning om understöd för gästgifweriet derstädes samt bondeståndets extractum protocoll⁴ uplästes. Ridderskapet och adeln hade betänkande bifallet, som ock bifölls af ståndet.

29. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁵ angående wissa districter til lumpors insamlande för pappersbruken. Bifölls hos presteståndet, sedan ridderskapet och adeln det förut bifallet.

30. Föredrogs samma deputations betänkande⁶ til afslag öfwer Åbo stads ansökning om en köpings inrättande i Sastmola sokn. Ridderskapet och adeln hade bifallet betänkande, men presteståndet biföll Åbo stads ansökning om en köping i Sastmola.

31. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁷ angående några beswär ifrån almogen på Öland. Med ridderskapet och adeln samt bondeståndet⁸ som detta bifallet, förenade sig ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 24. Även 18 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 111.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 96.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 45.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 92.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 93.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 91.

32. Uplästes det af ridderskapet och adeln bifalne cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående carelska almogens besvär öfwer de så kallade hoflägers förmåners betalning. Ståndet resolverade: Bifalles, men hwad landtmätarne angår, så förblifwer wid de författningar, som derom denna riksdag blifwit tagne.

33. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² angående Christinæstads inwånars besvär, at dem emellan riksdagen blifwit förment, at med träwerke få segla til de wid Östersjön belägna tyska städer, uplästes med Sacklens, Hagerts och Lebells memorial och borgareståndets extracto protocolli.³ Ridderskapet och adeln hade bifallet betänkandet med förbehåll, at härigenom ingen rubbning förorsakas uti hwad secreta handels och manufacturdeputation angående trähandelen tilstyrkt, och hwartil ridderskapet och adeln redan lemnat bifall. Ståndet fant billigast, at dessa städer förblifwa wid sin wanliga handel med träwirke til nästa riksdag, utom at ståndets utlåtelse öfwer secreta handels och manufacturdeputations betänkande om trähandel skal ligga dem i wägen.

34. Åtta deputerade ankommo från borgareståndet, af hwilka commissarien Renhorn anmälte, at de i ståndet taget det beslut angående tilökning på skiutsen, at de på landet må niuta 1 dal. kop.m:t milen, men med det förbehåll, at borgerskapet i städerna niuter tilökning på samma penningar i proportion, och aflemnade derjemte några extracta protocolli,⁴ dem de, så wäl som förut inkomne angående Carlstads utbygge, handwerkerierna och ståndets secreterare til det bästa recommenderades.

35. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,⁵ samt cammar oeconomie och commerciedeputations angående cammarwerkets förbättring. Ridderskapet och adeln hade wäl önskat, at tiänl. utwägar måtte finnas til cammarwerkets förbättring, men pröfwade dock betänkeligit at samtycka til en riksens ständers deputations förordnande emellan riksdagar, at med före-

⁸ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 46.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 86.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 88.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 32, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 82.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 116, flera handlingar.

slaget arwode utarbete ett project i detta ämne til nästa riksdag, och hölt för säkrast, at personerna dertil af Hans Kongl. Maj:t med råds råde utnämnas, utan at derföre få något arwode. Ståndet biföll detta på samma sätt.

36. Deputerade återkommo med helsning, hade på alla ställen med wänlighet blifwit bemötte, och memorialet med attention afhördt.

37. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll¹ om placemajorer wid de nya finska fästningarna. På doctor Hausswolffs begäran blef detta liggande på bordet, och professor Gadolin hemställte, om icke, när officeraresylorna så ökas, äfwen prestesylorna borde ökas med en prest wid hwarje fästning.

38. Uplästes bergsdeputations betänkande² öfwer bergsmännens från Carbenings sokn i Norbergs bergslag sökta tilökning i deras stångjernssmide, hwarjemte afhördes bondeståndets extractum protocoll angående samma mål. Ridderskapet och adeln hade stadfäst bergscollegii åtgärd härwid, men h:r biskop Troilius recommenderade bergsdeputations betänkande, som ock bifölls.

39. Beslöts, på h:r archibiskopens proposition, at, ehuru secreta utskottet skulle sammantäda efter middagen, dock så många af ståndets ledamöter som woro lediga, skulle sammanträda, at upläsa några betänkanen, och til vidare fastställande in pleno lemna deröfwer sitt yttrande.

Eftermiddagen

40. Föredrog h:r doct. Celsius ifrån expeditonsdeputations andra division fältmarskalkens von Ungern Sternbergs hos Hans Kongl. Maj:t ingifna och til riksens ständer remitterade memorial om secondadjutanter förordnande, hwaröfwer två stånd stadnat emot två, sedan borgares och bondestånden gjort förbehåll, at lönen icke allenast ei tilökes, utan ock, at secondmajorer och adjutanter ei må niuta högre dagtractamente, rationer, portio-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 113. Även 9 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 13.

ner och inqwarering än efter innehafwande werkelig lön. Och hemställte för-
denskull h:r doctorn, om icke närwarande af ståndet nu kunde ingå med
borgare och bondeståndens mening såsom aldeles billig, at saken straxt kun-
de expedieras. Hwilket fants skäligt at bifalla.

41. Uplästes följande deputationers betänkande näml.

Cammar oeconomie och commerciedeputations¹ angående bondens ifrån
Carelen Lars Knutinens ansökning. Ridderskapet och adeln hade detta bi-
fallet med tilläggning, at hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhålles, at
riksens ständer uti Hans Kongl. Maj:ts nådiga proposition i den delen som
rörer landsculturen, måge wid nästa riksdag blifwa underrättade om werk-
ställigheten häraf. Påskriften hos ståndet tyktes kunna blifwa: Ståndet bifal-
ler med ridderskapets och adelns tilläggning, samt at Knutinen för sin afresa
häriifrån undfår den för honom utsatta belöning af 1000 dal s:rmt.

Secreta handels och manufacturdeputations² angående factorers, mesta-
res och andra under fabriquerna hörande betiänters förpassande af hallrät-
terna. Såsom ridderskapet och adeln detta bifallet, tyktes äfwen ståndet
kunna dermed instämma.

Justitiædeputations,³ huru wida de som hos Hans Kongl. Maj:t blifwit
pliktfälte för rättegångsmissbruk må deröfwer få beswära sig hos riksens
ständer, samt inom hwad tid de som öfwer Kongl. Maj:ts utslag i oeconomie
mål sig hos riksens ständer beswära förut hos Kongl. Maj:t böra sådant anmä-
la. Detta war hos ridderskapet och adeln bifallet med tilläggning, at tiden
inom hwilken den, som uti oeconomie eller andra mål wil anföra beswär hos
riksens ständer öfwer Kongl. Maj:ts utslag, bör enligt 1738 års förordning sig
derom hos Kongl. Maj:t anmäla, måste räknas ifrån den dag han om Kongl.
Maj:ts utslag bewisligen kunskap ärhållet, dock at derjemte i akt tages, at
den klagande i allmänhet altid skal åligga sina beswär wid nästa riksdag, se-
dan Kongl. Maj:ts utslag och slut fallet, ingifwa på sätt, som för enskilte an-
sökningar uti 13 § af instructionen för urskilningsdeputationen d. 10 Maji
1738 finnes stadgad. Och hölts för säkrast, at presteståndet kunde instämma
med ridderskapet och adeln.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 89.
Även förmiddagen samma dag.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 33.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 31.

Secrete handels och manufactur¹ samt bergsdeputationernes öfwer Anders Buschs ansökning om tilstånd, at försälja en del uti stångjärn af ämnesjärnstilwerkningen wid Yxnäs och Rådanfors bruk; hwilket betänkande ridderskapet och adeln bifallet, och tyktes jemwäl af ståndet kunna bifallas.

Tulldeputation, angående nederlagstidens inskränkande på utrikes tobaksblader, hwilket ridderskapet och adeln bifallet, och styrktes äfwen nu til lika bifall.

Secreta handels och manufacturdeputations betänkande² angående förslag til stora siötullstaxans förbättring, hwilket troddes kunna bifallas af ståndet, med tilläggnig, at tullen hädanefter skal betalas här såsom i andra wälbestälte riken med riksdal:r in specie. Men ridderskapet och adeln hade det simpliciter bifallet.

Secreta deputations betänkande³ angående cammarherrens och ministrens baron Christer Horns beswär öfwer préjudice, hwilket ridderskapet och adeln bifallet. Ståndet troddes böra bifalla sådant med tilläggnig, at förslager til extraordinaire beställningar hädanefter uprättas, enligt secreta deputationens redan derom utgifna särskilta betänkande.

Bergsdeputations,⁴ angående Carl Gustafs stads järn och stålmanufakturwerk. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet; och ståndet tyktes äfwen kunna det bifalla.

Land- och siömilitiæoeconomideputations betänkande,⁵ angående croallmänningarne Fägermo, samt Stora och Lilla Tiweden, hwilket ridderskapet och adeln hade bifallet, men ståndet tyktes böra bifalla med förbehåll, at de 60 stycken af Fägermo skog bewiljade masteträd blifwa til amiralitetets nytta ståendes, helst som, wid deras fällande och utförande, många andra träd skulle blifwa illa medtagne.

Land- och siömilitiædeputations betänkande,⁶ angående fylnad i lönen för assessoren i kongl. cammarrevision Larz Mozelius. Och ehuru ridderskapet och adeln bifallet betänkandet, så tyktes dock kunna tilstyrkas den till-

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 34.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 36. Även 7 oktober 1756.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 36.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 12.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 27.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 26, flera handligar.

läggning, at assessoren Mozelius efter dess egen ansökning niuter de i assessorslönen bristande 200 dal. s:omt ifrån den tid han til denna sysla befordrades, hwilket tyckes skäligt ei allenast i anseende til hans fattigdom och tilstötte bedröfweliga omständigheter, utan ock i synnerhet, som staten härigenom icke graveras, medan sådan fylnad kommer at lemnas af gamla balancemedel och observationer, wid hwilket indrifwande han sielf lagt handen.

Den 7 Octobris

1. Uplästes land och siömilitiædeputations betänkande¹ öfwer bondens Lars Nilssons gjorde ansökning, angående besittnings och rustningsrättigheten til $\frac{1}{3}$ cronorusthåll Ulf Sund kalladt, som Hans Maj:t d. 30 Sept. 1752 tillagt swaranden Hans Andersson, jemte bondeståndets extractum protocoll. Ridderskapet och adeln hade funnet betänkeligt at härtil samtycka, utan förenat sig med Kongl. Maj:ts redan i detta mål gifna höga utslag. Ståndet biföll betänkandet.

2. Uplästes cammar oeconomie och commercedeputations betänkande,² angående föreskrift til befordran för registratorn i kongl. justitierevision Carl Fredric Sebalt. Bifölls och war äfwen af bondeståndet bifallet.

3. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations föreskrift³ för vice häradshöfdingen David Liljenberg. War af bondeståndet bifallet, det ock presteståndet gjorde. Äfwen uplästes tulldeputations betänkande om någon befordran för notarien i kongl. bergscollegio Jöns Risell, och bifölls.⁴

4. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande⁵ tillika med borgareståndets extractum protocoll angående befordran för extraordinarie professoren och ombudsmannen Christian Papke.

Probsten Helleday: Betänkandet kan bifallas, men ei borgareståndets protocollsutdrag, medan det strider emot hwad ståndet flera gånger resolve-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 28.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 100.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 99.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 14.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 38.

rat. Efter någon öfwerläggning och skedd proposition, bifölls betänkan- det med borgareståndets extracto protocolli i så måtto, at professor Papke må, wid existerande assessorsledighet, owägerligen på förslag upföras.

5. Föredrogs de i går efter middagen upläste mål och betänkan- den tillika med då närwarande ledamöters yttrande deröfwer, och projecterade resolu- tioner, hwilka äfwen nu faststältes, undantagno, at secreta handels och ma- nufacturdeputations betänkande,¹ angående förslag til stora siötullstaxans förbättring simpliciter bifölls, såsom ridderskapet och adeln giort, och wid resolution på land- och siömilitiædeputations betänkande angående fyllnad i lönen för assessor Mozelius giordes den ändring, at han niuter de i asses- sorslörens bristande 200 dal:r sr:mt ifrån 1751 års början.

6. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli² angående framledne kongl. räntemästaren Martin Weiwitzer Rosenstiernas arfingar denna riks- dag förnyade bewekeliga ansökning, at förhielpas til änteligt slut uti deras underdåniga fordringar hos Kongl. Maj:t och cronan. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

7. Reductions och liquidationsdeputations betänkande³ angående framl. kongl. rådet och skattmestarens baron Seved Båts arfingars sökta ärsättning för de genom reductionen bortmista gods och räntor. War af ridderskapet och adeln bifallet, samt blef likaså af presteståndet. Men probsten Stierner lemnade saken på deras samwete som suttet deröfwer, och hånne til dess be- skaffenhet bäst kände.

8. Wid §2 § af almogens allmänna beswär om lazaretter, påskrefs: Prestestån- det wil sig öfwer denna § särskilt utlåta.

9. Från ridderskapet och adeln kommo 18 deputerade, anförde af öfwerste- lieutenanten baron Scheffer, som gaf wid handen, at ridderskapet och adeln förehäft stora deputations extractum protocolli⁴ angående ansökningar hos

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 36. Även 6 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 117.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 7.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Stora deputationen, nr 4.

riksens ständer om befordringar til tjänster och characterer, det samma bifallet, och nu recommenderade på det ömaste til lika bifall, emedan många kunna finna sig préjudicerade, och det således gifwa anledning til missnöje, när ständerna gå in i något, som rör en enskilt person.

H:r biskop Halenius aflade tacksäjelse, och försäkrade, at ståndet ärkände ridderskapets och adelns nit, at genom goda författningar förekomma alla oredor, tilläggandes, at ståndet icke lärer underlåta at med dem ingå i alt, som tjänar til rikets wäl. Deputerade afträdde. Hwarefter

h:r superintendenten Körning sade sig hafwa önskat, at ständer aldrig befattat sig med tjänsters förgifwande. Men ehuru de nu kunnat taga en eller annan författning, så anstår oss dock icke at lägga ned, hwad redan kommet från något stånd och vårt stånd kan hafwa cognoscerat. Och trodde h:r superintendenten derföre icke kunna säjas, at man handlat emot regeringsformen.

10. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande¹ angående förbättring i manufacturcontoirstaxan, samt ett project til instruction för manufacturcontoiret.²

Doct. Celsius sade det deputation warit föranlåten at formera sådant project 1) för den collision som warit mellan commercecollegium och manufacturcontoiret, hwarigenom många goda författningar til manufactuernas upkomst och befordran blifwit hindrade. 2) För den senfärdighet som är i commercecollegio, hwilken manufacturierne icke tola. Och som man sedt, at commercecollegium ei, kan ske, torde finna sig härmed så aldeles nögd, har man med så mycken mera försigtighet omgått med denna sak och författat sådan instruction. Skulle härigenom commercecollegium få mindre göra med manufacturcontoiret, kan jag ei se dem derföre böra wara missnöjde, medan de dock måste tilstå deras göromål wara flera än de medhinna.

H:r biskop Troilius: Denna saken är af stor wigt. Commercecollegium har kanske welat hafwa något mer at göra med manufacturcontoiret än dem tilkommet, derigenom har emellan bägge dessa werk blifwit collision, som hit tils mycket hindrat fabriquerens upkomst och befordran. Man har derföre

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 2, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll om ärendet, nr 97.

utarbetat denna instruction, hwilken är så högnödig, at om den ei får werkställas, blifwa fabriquerne liggandes.

Probstén Huss: Fabriquerne ha sin största nytta af denna instruction, hwarmed ändamålet hos deputation warit, at sätta en mellanbalk mellan commerciecollegium och manufacturcontoiret. Det har cassan om händer, och bör derföre äga en widsträktare myndighet i hwad som rörer sielfwa fabriquerne, men hwad commercen af fabriquerwarorna angår, den tilkommer commerciecollegium.

H:r superintendenten Körning: Ifrån 1723 til 1738 års riksdag stod manufacturinrättningen under commerciecollegium. När riksens ständer då sågo, huru omöjeligt det war för collegium at sköta manufacturerne såsom sig borde, så inrättades manufacturcontoiret med utstakning af de omständigheter, hwaruti contoiret och collegium woro skilde ifrån hwarannan. I en och annan punct har sedan 1739 manufacturcontoiret fått friare händer: det har commerciecollegium ei gärna sedt, och derföre har emellan dem bägge warit collision som wisar sig nu i synnerhet, när manufacturerne börjat tilwexa. At afhjelpa den, är denna instruction författad, och til riksens ständer upkommen at adproberas. För min del finner jag ingen ting böra ändras, om icke ett eller annat ord wid 1 §.

Doct. Filenius: Jag wil allenast ärinra, det commerciecollegium önskar at i morgon få komma in til ständerna med sitt yttrande och påminnelser härwid, och då bör man kanske wänta så länge med afgörandet häraf.

H:r biskop Halenius: Fruktar allenast wi göra med dessa inskränkningar något som är emot commerciecollegii instruction och derföre skulle jag gärna hört hwad collegium först säger, då jag sedan med dubbel satisfaction gått in i detta.

Doct. Celsius: Då blir det antingen sådant drögsåål, at intet afslutas, eller blir slutet, såsom commerciecollegium wil hafwa det.

H:r biskop Troilius: At commerciecollegium fått så mycket insteg i detta werk har hindrat våra manufacturier; hwarföre jag tilstyrker at instruction må nu bifallas.

Doct. Filenius: Wid sista riksdag minnas herrarna, at det war en farlig collision emellan contoiret och collegium i anledning af ett enda ord, som står i regeringsformens 33 § som likwäl anser den tidens stat, då här war allenast en eller annan fabrique. Imedlertid, om ståndet nu wil afgöra denna sak och

antaga denna författning, hwarförutan jag wäl ser, at fabriquerne ei få bestånd, så har jag ei ett ord at derwid påminna.

Proposition giordes, och instruction fick bifall jemte betänkandet.

11. Uplästes den projecterade resolution på cammar oeconomideputations betänkande¹ om stora barnhuset här i Stockholm.

Probsten Fundan: Om ei ståndet tager en annan resolution, utan bifaller denna, så blir barnhuset i samma belägenhet som förr. Det mister alltid, och i år 3000 dal. s: rmt på spanmålen i Skåne, och böndren skinnas framgent och ruineras. Efter min tanka bör ridderskapets och adelns påskrift bifallas, och hwar det icke sker, blir ingen expedition af.

H:r biskop Troilius: Wi kunna ju sända til borgareståndet och säja, at om ei de gå in med oss, så bifalla wi ridderskapets och adelns resolution.

H:r superintendenten Körning: Jag är försäkrad, när, efter denna projecterade resolution, Deras Excellencer få öfwerinseende öfwer barnhuset, de wäl lära se direction på fingren bättre än man kan wänta af en ständers deputation.

Probsten Helleday: Efter de ideer, som ståndet sist gaf, är denna resolution författad, och hwad probsten Fundan ärinrar om spanmålen, menar jag den direction som man föreslår ei lärer underlåta det at förekomma, och kan så mycket bättre ske, som contractet nu uphörer. Det bör jag ei underlåta berätta härwid, at genom det som betänkandet föreslår sker ändring i Stockholms stads styrelse af år 1672, hwilken är at anse som ett privilegium, det ock Hans Maj:t försäkrat.

Doct. Filenius: När saken sist war före om barnhusen i gemen, så biföllo wi, at en ständers deputation skulle sättas öfwer barnhusen, hwilken i synnerhet torde behöfwas wid detta barnhus, som hittils stått under magistratspersoners inseende, hwilka giort redo för magistraten. Som det ei passar sig at magistrat har inseende öfwer magistrat, så bör detta barnhus åtminstone stå under den förr bewiljade ständernas deputation, eller ock Hans Maj:t förordna en commission. Probsten Brauner conformerade sig härmed.

Probsten Manquer förklarade sig nögd med den resolution som war projecterad, allenast tillägges, at barnhusspanmålen icke bortarrenderas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 81.

Ridderskapets och adelns resolution uplästes å nyo, och efter någon ytterligare discours och skedd proposition bifölls betänkandet, på sätt som hos ridderskapet och adeln, med tillägning 1) at wederbörande för förflutna tiden befrias ifrån justitiæcantzlersn tiltal och 2) at hwad ecclesiastiquestaten och informationsverket angår, det kommer at stå under Stockholms consistorium.

12. Företogs å nyo stora secreta deputations extractum protocolli¹ angående befordringar til tjänster och characterer af riksens ståndet; som bifölls.

13. Saken angående finska almogens seglation företogs til afgörande, och häröfwer yttrade sig

professor Gadolin, at han haft tilfälle underrätta sig om denna sakens beskaffenhet, då han för en tid sedan, efter ståndets begäran, hade at med flera hänne cognoscera, och funnet, huru som å båda sidor åberopades privilegier. Sådana privilegier hade almogen fått, när ännu inga städer i Österbotn woro anlagde. Då åter städer anlades och privilegier dem förüntes, så stridde mot deras rätt, at böndren skulle hafwa seglationsfrihet med dem och de wille afhålla dem derifrån. Men konung Carl XI, såsom en souverain konung, confirmerade almogen i denna friheten, och sade at städerna där i orten skulle gå bort. Ifrån den tiden har almogen seglat fritt til 1747, då en commission förordnades at härom undersöka, hwaruppå wid sista riksdag togs det slut, at de af almogen sådana upwisa, skola äga seglationsfrihet, men inga andre. Efter min tanka är ock det billigt, at sådane få niuta privilegier til godo, och derjemte at alla som bo wid stranden hafwa frihet segla hit med sina waror, men inga andra, ty af naturlig grund följer at bonde må wara bonde och borgare idka borgerlig näring.

Probsten Tiburtius: Jag ser ei, at strandsittare kan betagas den frihet, som andra i riket äga, nämligen at föra sina egna waror ut siöledes, men at tillägga alla andra samma förmon, wore at betaga städerna deras näring.

H:r biskop Troilius: denna saken har jag icke känt, men professor Gadolin har gifwit mig tämelig klar idé derom. Och så länge det står fast, at annan näring ha bönder och annan borgare, så kan ock jag icke annars än gå in i den ideen och följakteligen bifalla deputations betänkande.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Stora deputationen, nr 9, flera handlingar.

Probsten Elg: Hwad Nylands, Tawastehus och Åbo läns almoge angår, må det bli wid deputations betänkande, undantagno Havila. Men i Österbotn är annorledes beskaffadt, ty där finnas soknar up i landet, som fått seglationsfrihet, hwilken icke bör dem betagas.

Kyrkoherden Mathesius: Här äro twenne omständigheter som böra attenderas: 1) privilegier och huru ett utslag kan fattas som grundar sig derpå. 2) Huru wida commission, som år 1747 förordnades, i akt taget sin skyldighet. Från uråldriga tider har Österbotns almoge haft frihet at segla ut med sina waror, och derpå äro privilegier alt ifrån 1680 til 1752, hwaraf ock nu åtskilliga uplästes. At således betaga dem den friheten är at häfwa och kullkasta dessa privilegier och resolutioner. Det andra, som bör attenderas, är, huru wida commission följt sin instruction. Den har jag ei sedt, men finner likwäl af cammar oeconomideputations betänkande, at de skulle undersöka, hwilka bodde wid siön, och betalte afgifter för saltsjöfiske och skälskuteri. Denna undersökning anstältes, men wintertiden, då man ei kunde taga i ögnasigte något heman, och ehuru commission tilstår sig icke haft påliteliga chartor, och derföre måst skiuta saken ifrån sig, har den icke desto mindre fattat det slut i saken, hwarpå deputation grundat sitt betänkande, och bewiljat dem seglationsfrihet, som bo 25 mil up i landet, men betaget dem som bo wid siön och på omflutne öar. Underställer derföre, om icke commissions göromål och deputations betänkande må anses såsom ogrundadt och olagligt, och om icke torde wara laggrant at taga slut twärt emot så klara resolutioner. Wet ock icke, om det hindrar en bonde mer i sitt landbruk, at sätta sina waror på en båt eller at föra den 40 à 50 mil bort på en kärra eller slåde.

H:r superintendenten Körning: Så mycket jag begriper, så äro dessa privilegier uråldriga eller gifna förr än någon stad war, hwarföre blifwit collision almogen och städerna emellan, sedan städer där anlagde blifwit, hwilke klagat at de förfördelas i sin näring. Imedlertid om de bönder niöto den friheten, hwilke bo wid hafsstranden, woro deri någon billighet, men at andra boende up i landet sku få det samma strider emot förordningar om landsköp och städernes privilegier. Hela Norrland och Westerbotn har ingen seglationsfrihet, hwarföre mera desse orter? Hwad commission utstakat är orimligt. Kimi sokn hafwa de lofgifwit at segla; samma sokn sträcker sig äfwen så långt up som Torneå, men denna senare får icke segla. I den förra är likwäl bästa jorden at upbruka, men de segla hältre, samt äro de uslaste och derjemte liderligaste bland alla. Således lider åkerbruket härigenom, likasom det

sker i Norrland, där böndren syslosätta sig med brädsågning. Mig tyckes derföre billigast och nyttigast, at de som bo wid stränderna på en mil när, måge föra sitt gods bort, men aldeles icke handla til sig deras som bo längre up.

Doctor Benzelstierna: Jag tager två fundment 1) at hwar bör bli wid sina privilegier och 2) at ei stads och lantmannanärings bör blandas. Hwad det första angår, hafwa böndren sedan konung Carl XI tid haft frihet at segla, men jag anser samma privilegier såsom kongl. resolutioner i oeconomiska mål, dem man efter omständigheterna kan ändra, jemka och förbättra. 2) Städernas näring och upkomst är handel och siöfart, och derwid böra de bibehållas, om de ei sku gå under. Landtmannens näringsfång är åkerbruk, som lider, när bonden seglar. Jag tror, at Finland behöfwer bäst upodlas, men det kan ei ske, så länge bonden blandar sig med stadsmannanäring, äfwen som icke eller köpingar och städer kunna uphielpas och förökas, förr än landet blir upodladt, och de få behålla sitt näringsfång för sig. Dock, om någon bonde har särskilt privilegium må han få segla. Härmed instämde doct. Celsius.

H:r biskop Halenius: Hwad doct. Benzelstierna sagt äger sin goda grund, och deruti instämmer med honom aldeles. Tillägger allenast, at genom det böndren segla, mister landet sitt folk.

Probstén Manquer: Jag går och in i det samma, men desidererar ett, nämligen, at flere köpingar där inrättas, ty städerne äro för få emot så stort land. Blir således lätt för borgerskapet, at sätta sig tilsammans om ett wist pris på warorna, hwarföre bonden skal sälja dem, om han wil eller icke, medan han ingen annorstädes får föra dem. Derigenom pressas det fattiga landet, som utstått många swårigheter, och är så godt som skinnadt och röfwadt.

Mag:r Stenbeck: Bästa tilförslen af wed hit til Stockholm är från Finland. Skal bonden först sälja den til borgaren och icke få föra den straxt hit, så kommer han at gå genom två händer, och blir mycket dyrare än förr.

Kyrkoherden Mathesius: Det är en strand af 90 mil, som har ingen stapelstad, och kunna böndren ei få någon wara til sitt behof, än från de där inrättade köpingar eller städer, som, hwar bonden ei skulle få föra sitt gods hit, och härifrån få hemta hwad han behöfwer til sin hushållning, kunna twinga honom at sälja sin och köpa borgarens för det pris derpå utsättes. Detta har redan skedt, sedan det kom i quæstion, om bonden skulle så segla eller icke, emedan de handlande sammansatt sig, wid föresatt wite af 100 dal:r s:rmt, at den ena eller andra ei skulle betala böndernas wara til högre pris, än det de

sielfwa utsett och kommet öfwerens om. Det säges, at man ei skal blanda borgare och bondenäring, skal då bonden endast slås för hufwudet, och skiljas ifrån alla andra näringsmedel, och stadsman få fortfara at idka landtman-näring. Det säjes ock at i Westerbotn ha de ingen segelfart, men bonden kan likwäl derifrån, wintertiden åtminstone, komma med sin wara alt hit til Stockholm, men ei så från Österbotn. Ståndet tackes fördenskull considerera detta, och derjemte se på, huru äfwen presterskapet sedan sättes i samma twång under borgare, sedan de först wunnet sin önskan angående bonden.

Kyrkoherden Aurelius: At bönderne i Finland må segla bort med sin egen afwel, menar jag för dem ei betagas, sedan de fått privilegier derpå, och dessutom, efter allmänna lagen, hwar och en har lof, at föra sin wara hwart han helst wil i riket. Kan det icke ske landwägen, måtte det tillåtas honom siöledes, men landköp bör ei tillåtas.

H:r biskop Troilius: Är det quæstion, om de som ha särskilta privilegier skola få segla, så swarar jag: ja. Men frågas det, om ock andra sku få görna så med, så swaras nei. Och böra äfwen de förra allenast få segla med egen, men ei med andras afwel. Och hwad landets olägenhet på den långa siökusten angår, så bör det ei hielpas dermed, som kyrkoherden Mathesius sagt, at alla som wilja sku få föra sina waror, hwart helst dem lyster, ty då blefwo de borgare och näringarna blandade. Hwad presterskapet angår, om de hafwa sådana privilegier kunna de dem ei betagas, men tror ock, at alt sielfswäld för dem bör inskränkas, så at ei eller de må köpa gods up af böndren, och sedan gå här wid Skepsbron at afsälja.

H:r superintendenten Körning: När smöret begynte stiga til priset i Norrland, och köpman gaf bonden 10 dal. skålpundet, men fick sielf mer i Stockholm, så började ock bonden resa hit med. At betaga böndren denna frihet hafwa städerna sedan tenterat men rätteligen ha de det ei wunnet. Allmänt förbud bör derföre icke bewiljas och göras, ty de går sedan ifrån bonden til presten, utan tilstyrker jag, at de som bo wid siökanten må få segla hit, men ei andra.

Doct. Celsius: Jag finner grund i rikshushållningen af det som doct. Benzeltierna sagt, men torde hända, at ei alt låter så rigoreust apliceras til Finland. Menar altså det kunde lemnas til konungen at anlägga köpingar, eller ock at de som bo wid stranden få fara med egna waror öfwer siön, men inga andra, och at landhandel hindras.

Doct. Mennander: Köpingar hielpa ei landet, men genom stapelstad skulle mycket wara hulpet, at de andra städerna ei behöfde så stora fartyg, och bonden, om han wille, kunde resa til stapelstaden. Det fruktas at landbruket genom seglationsfriheten lider, men jag kan säja det förwist, at wid finska kusten är landet så wäl upodlat som någonsin wid den swenska. Hwad landsköp angår, hållas nog sträng hand och upsigt deröfwer, at det ei får drifwas, och det idkar icke eller bonden.

Probsten Helleday sade sig wara af den tanka, at så länge städerna ei kommet i rätt skick, så bör ei förbud på denna seglation göras, utom de som bo wid stranden, efter allmänna lagen, få segla med egen afwel.

Probsten Huss: I Westernorrland hafwa de frihet at segla med sin egen afwel, hafwa ock nyttiat samma frihet, hwarföre då icke österbotningarna. Är således af den tanka, at de ei allenast icke måga stötas, utan bibehållas wid sitt privilegium, och äfwen så wäl få föra sin afwel siöledes, när de ei äga landswäg, som andra i riket få föra sina waror landwägen, til wilken ort och strand i riket dem helst lyster, dock bör ei landsköp drifwas.

H:r biskop Beronius sade, at om bondeseglation förbiudes, kan här ei annat, än blifwa på åtskilliga waror dyrt pris.

Probsten Troilius: Hwad doct. Benzelstierna sagt, är ganska moget, och önske wi med skäl alle, at det må komma härtil i wår hushållning, men det wil säja, at om wi sku hindra bonden at segla, så bör ock borgaren hindras ifrån all landtmannanäring. Om våra omständigheter äro sådana, at wi straxt kunna gå deruti in, wet jag icke, utan torde det wara betänkeligit. Böndren få nog sätta skinnet til, och finner ei, at borgaren så mycket contribuerar til rikets försvar, som bonden. Man bör derföre icke gifwa honom någon orsak at klaga, som sker, om betänkandet får simpelt bifall, utan kan tagas den medelwäg, at de bönder, som bo på en mil när siön få segla, men icke andra.

Kyrkoherden Mathesius: Ståndet lærer finna betänkelig den inskränkning, som deputation projecterat; ty bonden lider då, af hwilken likwäl wi sku lefwa, och med hwars fartyg wi finga rädda oss, då fienden kom öfwer oss i Finland. Alt beror nu i denna sak på ståndet; och ser jag förut hwad lamentation skal bli, om wi ei taga juste beslut.

Professor Gadolin: Här är frågan, huru med landets oeconomie må förhållas, så at hela riket skal ha nytta deraf. Det sker ei, när bonden får segla. Oloflig handel kan ei dessutan förekommas. Är icke eller böndernas förmon

i det som sökes. Det äro wissa bönder, som ostridigt ha lof at segla, men göra det icke utan hålla sig wid sitt landarbete och må wäl, när andre segla hela sommaren öfwer, och må långt sämre. Imedlertid nekas sådant icke den, som af gammalt haft privilegier derpå, men at tillåta flera är nog betänkeligit, och icke landet nyttigt äfwen som derigenom skulle hända, at folket up i landet skulle dragas ned åt siökanten, och landet således aldrig blifwa upodladt.

H:r biskop Halenius: Flere med mig lära tilstå det wara högst obilligt, at bonden skal med stora fartyg föra bort både sina och fleras waror, och sedan föra tillbaka det som skal hemtas härifrån icke allena för sitt behof utan ock för andras. Men deruti lära ei alla komma öfwerens 1) at land bör wara land och stad stad. 2) At ingen skal lida til sina privilegier, och at alle de af almogen skola få segla, som antingen nu eller hädanefter kunna wisa privilegier derå.

Doct. Filenius: Här frågas, antingen de allena skola få segla, som ha privilegier at wisa, eller om alla som på wiss distance bo wid stranden sku få niuta denna förmon? Det senare wille jag samtycka.

H:r biskop Halenius inwände derwid, at hela stranden wore då at anse, som en sammanhängande stad.

Kyrkoherden Mathesius ärinrade den åtskilnad, at bonden seglade endast med sina waror, men borgaren i städerna med dem som han köpt up i landet.

Proposition begärtes, och frågade således h:r biskop Halenius: Om cammar oeconomiedeputations betänkande af år 1752, rörande finska seglation får bifall? En del swarade Ja, andre Nei.

Doct. Celsius projecterade denna proposition: Om de som hafwa privilegier at segla få nyttia den, til dess en stapelstad är inrättad.

Doct. Hausswolff gaf project, om betänkandet bifalles med tilläggning, at jemwäl alla andra, som stöta med sina ägor til Saltsjön, skola få seglationsfrihet.

H:r biskop Troilius påminte, at proposition borde formeras efter betänkandet, och frågan blifwa om det finge bifall eller ei, då votering kunde ske, i fall ståndet ei wore ense i sitt swar.

Doct. Celsii project uprepades af h:r biskop Halenius, men dertil swarades nei.

H:r biskopen yttrade, at han ei kunde göra proposition efter doct. Hausswolffs project, ty då blefwe ingen skilnad mellan städer och land.

Probstén Helleday yttrade, det han ei annat wiste, än at hwar som bor wid stranden skal få föra ut sin afwel, efter allmänna lagen, hwart han wil.

Kyrkoherden doct. Hausswolff formerade å nyo detta project: Om icke alla hwars ägor stöta til saltsjöstranden tillika med dem som äga gamla resolutioner derå, måtte få segla til hwad ort de wilja med sina waror, til dess stapelstäder blifwit inrättade? Flera sade härtill nei.

H:r biskop Halenius proponerade åter, om alle af almogen i Finland, som upwisa resolutioner på frihet at segla tillika med dem, som hädanefter kunna sådana resolutioner uppte, få segla til Stockholm eller ei? Swarades nei.

Uprepade ytteligare det project, som doct. Benzelskierna gaf före: Om andre än de som hafwa specielle privilegier at segla få nyttia den förmon sedan stapelstäder äro inrättade, som med första bör ske. Swarades nei.

Doct. Hausswolff läste ännu en gång up sitt project, och när det icke bifölls, föreslogs at saken skulle blifwa liggande. Men flere kunde icke finna sig deruti, utan yrkade at den nu måtte slutas.

Doct. Hausswolff: Ståndet äger, enligt riksdagsordningen, magt at när de icke äro nöjde med ordförändens proposition sielf reglera den samma, och jemka så at man kan komma ifrån saken. Jag påtrugar ingen mitt project, utan wil hielpa til slut efter bästa wett och samwet.

Häruppå gjorde h:r biskop Halenius dessa frågor: Om allena de sku få segla, som ha specielle resolutioner, eller om alle i Finland skola få segla? då här swarades nei; frågades åter, om alle de skola få segla, som ha resolutioner derpå, eller om det skal blifwa, efter som hittils warit wanligt? och swarades dels Ja, dels Nei.

Med ståndets samtycke skulle altså proposition blifwa: Om cammar oeconomie och commercedeputations betänkande angående denna sak finge bifall, och votering anställas, då den som skrefwe Ja bifölle betänkandet, men den som skrefwe nei, at det skulle förblifwa efter förra wanligheten.

Efter skedd votering räknades 14 Ja och 22 Nei, hwarföre blef ståndets slut at med finska seglation skal wara efter förra wanligheten.

H:r biskop Troilius projecterade dock, at professor Gadolin och kyrkoherden Mathesius måtte träda tillsammans, och komma öfwerens om något til påskrift, som i denna öma sak kunde wara nyttigt för landet och hela riket.

14. Under discursen om nästföregående ämne ankommo från ridderskapet och adeln tolf deputerade, af hwilka landshöfdingen baron Friesendorf gaf

tilkänna, at på riddarehuset förehafts capitaine Ädelbergs ansökning, samt justitiædeputations betänkande och project til ärsättning för bortmist lön af amiralitetscassan; och tilstyrkt, at han måtte få samma ärsättning af någon annan fond, som secreta utskottet torde kunna utse än af förenämde cassa, medan den ifrån lånliga tider varit ett sammanskott af amiralitetsstaten, som riksens ständer aldrig welat rubba, och recommenderade det samma til consideration hos ståndet.

15. Föredrog doct. Celsius, huru som i expeditionsdeputation fråga upkommet om cammar oeconomideputations betänkande som ståndet bifallet, om under säteriefrihet, som probsten Westbeck blifwit förunnad på någon af honom upodlad jord bör begripas både mossa och oländig mark, hwarom ståndets yttrande genom extractum protocolli¹ skulle afgå.

16. Secreta utskottets extractum protocolli² angående franska handelsmannen Joseph Derbet och handelsmannen Jacobsson i Götheborg samt dess med-interessenter bifölls.

17. Justitiædeputations betänkande³ angående Kongl. Maj:ts til samtelige hof och öfwerätterne i nåder affärdade leuterationsbref bifölls, sedan förut så skedt hos ridderskapet och adeln.

18. Afhördes bergsdeputations betänkande⁴ om Östgötha Bergslagernas nu warande tilstånd och huru de böra hielpas. War af ridderskapet och adeln bifallet, hwarmed presteståndet instämde.

19. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,⁵ angående de i Nylands och Tavastehus län gjorde författningar wid anstälte jordransakningar. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ock ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 69.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 61, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 32, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 15.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 102.

20. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående ett staden Sundswall donerad ödesgods Täfte benämndt, uplästes och bifölls, det äfwen ridderskapet och adeln gjort.

21. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² angående Calmare stads riksdagsfullmäktiges besvär öfwer confiscation af mindremåttiga tiärotunnor. Och bifallet hos ridderskapet och adeln bifölls det af ståndet.

22. Föredrogs justitiæcantzlerns samt cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ angående medel och utvägar til de i cronans räkenskaper hit in tils löpande ansenliga balancers förekommande för framtiden, såsom ock huru wida Kongl. Maj:t och cronan, medelst cautioners ställande för upbördens, kan hafwa dess tillförliteligare säkerhet hos upbördsmännen, och uplästes ett extract af deputations protocoll innehållandes några ärringar angående samma sak. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, med de uti deputationernas medföljande extractis protocoll giorda påminnelser, och bifölls hos ståndet på lika sätt.

23. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁴ angående at förekomma mycket folks olagliga skyddande i städerna wid kramhandel, krögerier och månglerier, m. m. Uplästes, och bifölls af ståndet som förut skedt hos ridderskapet och adeln.⁵

24. Afhördes det hos ridderskapet och adeln bifallna justitiæ⁶ samt cammar oeconomie och commerciedeputationernes betänkande, angående de af almogen i Ångermanland ingifne besvär, öfwer osäkerhet och oreda af deras lagligen förwerfwade och med möda upodlade egendom, hwaruti de skola försättas genom den til crono och allmänningarnas och skatteskogarnas skiljande från hwarannan tilförorordnade afwittringsrättens författningar, hwaruti af anförde skäl, om ändring anhålles. Biföls.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 103.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 104.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 101, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 105.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll om ärendet, nr 91.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 33.

25. Uplästes rådcammarens extractum protocolli, angående Kinds¹ och Ydre häraders i underdånighet anförda besvär² öfwer den i senare åren widtagne inskränkning af swediande. Hans Maj:t hade resolverat, at riksens ständer skulle öfwerlemnas, om icke de heman som för swedieråg äro tiondesatta, wid en sådan förmon äfwen hädanefter måga bibehållas. Presteståndet, såsom ock ridderskapet och adeln, instämde i underdånighet med Kongl. Maj:ts nådiga godtfinnande.

26. Cammar oeconomiedeputations betänkande³ bifallet hos ridderskapet och adeln angående cronotiondespanmålsens forslande i Medelpad och Jemtlands lagsagu, uplästes och bifölls.

27. Å nyo föredrogs commissions dom uti målet rörande smädeskriften Constans och Sincerus samt gillades.

28. Uplästes cammar oeconomie och comm.deputations betänkande,⁴ angående fatalier för dem som åstunda skatte och besittningsrättigheter återwinna på de heman i Österbotn, hwilka efter förra fientligheten olagligen äro för crono förklarade. Bifölls, som ock ridderskapet och adeln giort.

29. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁵ angående betiäningen i finska provincecontoiret. Med ridderskapet och adeln gaf ock ståndet härtil bifall.

30. Secreta utskottets extractum protocolli⁶ som ridderskapet och adeln bifallet, och angick en bewiljad särskilt fond til justitiæstatens förstärkning och aflöning wid Swea och Götha hofrätter afhördes och bifölls.

31. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli⁷ angående slottsbyggningsafgiften, och gaf med ridderskapet och adeln dertil bifall.

¹ Läs: *Kinda*.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 53.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 107.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 108.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 106.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 118.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 119.

Den 8 Octobris

1. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,¹ angående konungens befalningshafwandes i Malmöhus län ansökning om indelt lön för sig och landsstaten. Betänkandet war af ridderskapet och adeln bifallet, och bifölls af ståndet.
2. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² angående ett förslag til cronans inkomsters förökande genom hemansklyfning war af ridderskapet och adeln bifallet, undantagno hwad wid slutet föreslås angående wite och publication, samt bifölls med samma undantag af ståndet.
3. Uplästes stora secreta deputations extractum protocoll³ angående konungagälds betalande, som ridderskapet och adeln bifallet, likaledes ståndet.
4. Cammar oeconomie och comm.deputations betänkande,⁴ angående Stockholms stads räkningar för enskilte medel bifölls af ståndet, såsom ock skedt hos ridderskapet och adeln.
5. Uplästes land och sjömilitiæoeconomiedeputations project⁵ til förklaring öfwer 1752 års förnyade hus och boställesordning, som bifölls med de anmärkningar ridderskapet och adeln funnet derwid nödiga och in actis äro antecknade.
6. Uplästes reductions och liquidationsdeputations betänkande⁶ angående skatteköp å indragna frelseheman; hwilket ridderskapet och adeln bifallet, samt äfwen ståndet biföll.
7. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll⁷ angående kongl. brefwet af d. 11 Maji 1751, hwarigenom förklaras, at alla civile mål, rörande förläggare, deras betiänte eller fabriquesarbetare, böra så wida de ei härröra af

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 112.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 110.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 124.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 113.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomiedeputationen, nr 30, flera handlingar.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 8.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 123.

sielfwa werket, icke af hallrätterna uptagas. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. Ståndet gjorde sammaledes.

8. Genom extractum protocoll¹ som uplästes, gifwer secreta utskottet wid handen, at den förr detta utsatte summa af 16.000 dal. silfm:t til pensioner, har, i anseende til anförde orsaker, sedan måst öfwerskridas. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. De flesta af ståndet projecterade en sådan påskrift. Prästeståndet hade förmodat, at den förra summan warit tilräckelig. Men som det nu förnimmer, at den samma måst öfwerskridas, så kan det ei annat än förbehålla, at sådant hädnefter icke ske må. Dock höllo andra rådeligare, at aldeles afslå secreta utskottets extractum protocoll. Och skulle härmed uppskiutas til en annan gång, då ståndet talrikare sammankommer.

9. Uplästes bergsdeputations betänkande,² angående innehafwarens af Fin-spångs cronobruk gjorde ansökning, at få idka manufactursmide, när han ei hafwer tilräckelig afsättning på järncanoner. Hwilket betänkande ridderskapet och adeln bifallet, samt ståndet äfwen biföll.

10. Bifölls, såsom af ridderskapet och adeln, så ock af ståndet secreta deputations betänkande³ angående lieutenant Liljehorns beswär öfwer préjudice.

11. Uplästes och bifölls cammar oeconomie och commercie⁴ samt bergsdeputationernas betänkande angående almogens i Nedra Siljans, Sätters och Kopparbergs fögderier gjorde ansökning⁵ om befrielse ifrån wissa dagswerken in natura til Falu grufwa. Hwilket betänkande äfwen ridderskapet och adeln bifallet.

12. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁶ angående stora kungs- och residencehuset i Götheborg, hwilket ridderskapet och adeln bifallet. Men på kyrkoherdens Mathesii begäran, skulle det hos ståndet til nästa gång blifwa liggande.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 122.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 16.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deutationen, nr 37.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 118.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 76.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 115.
Även 11 oktober 1756.

13. I anseende dertil, at herr archibiskopen icke i går hedrat ståndet med sin närwarelse, och man fått höra, at någon opasslighet varit dertil orsaken, anmodades kyrkoherden Ziebet, at under warande session stiga ned til herr archibiskopen, och på ståndets wägnar göra sig om hans tilstånd underrättad.

14. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående torps och nybyggens anläggande. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, men ståndet biföll med förbehåll, at boställsinnehafware niuta häruti samma förmon.

15. Förehades ytterligare cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande angående cronosäteriet Ålestad, hwarwid uplästes ridderskapets och adelns påskrift, at som det redan på secreta utskottets tillsyrkande disponerat Ålesta säterie, så kunde detta betänkande nu icke bifallas. Sammaledes resolverade ståndet.²

16. Uplästes och bifölls cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ angående hemanens onera i Österbotn, i anseende til deras nya förmedlingar, ref- och skattläggning. Hwilket äfwen ridderskapet och adeln hade bifallet.

17. Uplästes capitaine M. W. Lannerstiernas memorial, at niuta transport til det genom capitaine Gyllenspetz tagna flykt ledigt blefne Jösse härads compagnie, jemte secreta utskottets derå gifne tilstyrkande,⁴ hwilket ridderskapet redan bifallet, men ståndet upsköt til en annan gång.

18. Uplästes och bifölls cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁵ angående en canals inrättning mellan Mälaren och Saltsjön wid Södertelge. Hwilket äfwen ridd. och adeln bifallet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 114.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 15.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 116.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 121, flera handlingar.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 117. Även 9 oktober 1756.

19. Uplästes och bifölls cammar oeconomie och commercedeputations betänkande,¹ angående båtleds och durchfarters inrättande i Wermeland, som äfwen ridderskapet och adeln bifallet.²

20. Uplästes och bifölls såsom af ridderskapet och adeln så ock af ståndet justitiædeputations extractum protocoll³ angående nya hofartiklars författande.

21. Uplästes och bifölls land- och sjömilitiæoeconomiedeputations betänkande⁴ öfwer kyrkobygnaden wid kongl. amiralitetet i Carlscrona, hwilket ridderskapet och adeln äfwen redan bifallet.

22. Uplästes och bifölls såsom af ridderskapet och adeln så ock af ståndet cammar oeconomie och comm.deputations betänkande⁵ angående indelt lön för landsstaten i Blekinge.

23. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁶ angående ny skattläggning å qwarnar i Cronobergs län. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, dock at på landshöfdingens ansvar må ankomma, om, genom hans åtgärd, utan grund och skäligh orsak, någon drages til den omförmälta undersökning wid domstolarna. Ståndet biföll med samma förbehåll.⁷

24. Uplästes secreta deputations betänkande,⁸ angående lieutenant Georg Ehrenmalms beswär öfwer préjudice, jemte bemälte lieutenants derom ingifna memorial. Ridderskapet och adeln hade bifallet bet[änk]andet.⁹ Det samma gjorde ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 119.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 47.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 34.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomiedeputationen, nr 29.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 109.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 111.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll om ärendet, nr 34; nr 80.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 38.

⁹ Enl. konc.

25. Återkom kyrkoherden Ziebet, med helsning från herr archibiskopen, som tackat ståndet för dess beskickning och berättat, at han nu wore i något bättre tilstånd, och förhoppades, at wid nästa tillfälle kunna sig hos ståndet infinna.

Den 9 Octobris

1. Förehades de projecterade resolutioner på borgareståndets allmänna beswärs 89 och 19 §§¹ och resolverades ut in actis.
2. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll² angående lika heder och rang för bancofiscalen med protonotarien derstädes. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, instämde ståndet. Men h:r biskop Halenius yttrade sig, at med alt hwad rang och tjänster angår, samt hädanefter i ståndet kan produceras, han icke wille hafwa at skaffa. Hwarmed h:r biskop Osander, samt probstarne Stierner och Rogberg sig conformerade.
3. Företrädde 8 deputerade från bondeståndet med begäran, at dess extractum protocoll³ angående markegångstaxan måtte företagas, och at ståndet behagade med dem göra deruti ett, medan den wore en faststald taxa.
4. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ om föreskrift för vice häradshöfdingen Falk. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet; äfwen så gjorde ståndet.
5. Föredrogs ett memorial angående ett öre silfwermynts sammanskott af hwart matlag för Norrköpings stads tyska kyrka.

Doctor Filenius ärinrade, at ansökningen, efter wanligheten, hade bort gå genom honom, såsom consistorii fullmäktig, och sedan den warit hos Hans Majestät, til riksens ständer upkomma, men kunde dock ei underlåta at intyga, det kyrkan wore i uselt tilstånd och styrka til bifall af ansökningen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna beswärsdeputationen, nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 127.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 120, flera handlingar.

H:r biskop Halenius war af den tanka, at denna tillika med andra sådana ansökningar, på en gång måtte uptagas och afgöras, men då probsten Palmerus begärte och yrkade, at ståndet nu wille taga denna kyrkas omständigheter i öm consideration, hemställte h:r biskopen, om icke ståndet skulle behaga, i anseende så til anförde skäl, som dertil at detta wore en tysk kyrka, gå in med borgareståndet, som resolverat, at en allmän collect måtte för hänne upbäras? Detta blef af ståndet samtykt.

6. Förehades å nyo cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ om en canals inrättning wid Södertelge, och afhöordes tillika borgareståndets extractum protocoll² rörande denna sak, hwarmed ståndet aldeles instämde. Men probsten Huss lät för dess del tagas til protocollet, at genom sådan canal gifwes fienden i krigstider tilfälle at komma in i Mälaren.

7. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande,³ angående wissa författningar til afsättningens befordran af den här i landet fallande ullen. War af ridderskapet och adeln bifallet, hwarmed ståndet sig förente.

8. Föredrogs å nyo secreta handels och manufacturdeputations berättelse⁴ om swenska fiskerierne som tillika med ridderskapet och adelns påskrift samt assessor Rudenschölds memorial d. 2 hujus afhöordes, och uplästes tillika borgareståndets extractum protocoll⁵ härom, samt resolverades: Ståndet instämmer med ridderskapet och adeln, at detta ärende må öfwerlemnas til Hans Maj:t, då så wäl assessor Rudenschölds memorial som borgareståndets extractum protocoll⁵ får komma i nådigt öfwerwägande.

9. Föredrogs äfwen å nyo secreta utskottets extractum protocoll⁵ om placemajorer wid Sweaborgs, Louisa och Helsingfors fästningar, och bifölls, så-

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 117. Även 8 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 64.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 39.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 31. Även 2 oktober 1756.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 113. Även 6 oktober 1756.

som ock ridderskapet och adeln gjort. Dock påstod professor Gadolin, at ock en prest på hwardera fästningen skulle förordnas och med stat föreses.

10. Secreta utskottets extractum protocollii angående tilökning af den summa som til pensioner blifwer bewiljad, bifölls på sätt som i går projecterades.

11. Uplästes capitaine Gös memorial,¹ hwaruti han anhåller at få återwinna sin förlorade tour. Ridderskapet och adeln hade resolverat, at de kunde med denna ansökning sig icke befatta, i anseende til dess i slika mål redan tagne beslut.

Probsten Manquer: Om denna mannen, då Hans Maj:t welat befordra honom til andras préjudice, under riksdagen werkeligen af andra blifwit préjudicerad, så är billigt, at han får sin tour igen. Riksens ständer låta honom då wederfaras den rättwisa, som Myrin för en tid wederfors.

Doct. Benzeltierna: Om Gös lidit, i anseende til Königstedt och flera, nekar jag icke det wara ömt, om han ei får reparation. Hemställer derföre om icke ståndet behagar, jemte det man instämmer med ridderskapet och adeln, göra den tillägning, at andras ärhållna characterer ei böra ligga capitaine Gös i wägen, at niuta sin torur til godo, så framt han äger större förtjänster. Proposition giordes häröfwer och fick bifall.

12. Föredrogs kyrkoföreståndarens wid Hedvig Eleonora kyrka här i Stockholm begäran, at til kyrkobyggnadens fulbordn få 2 öre s:mt af hwart matlag och afhördes borgareståndets extractum protocollii med bifall härtil. Ståndet biföll likaledes.

13. Uplästes land och sjömilit.oecon.² samt cammar oec. och comm.deputations betänkande öfwer nämndemannen Asser Nilssons å egna och fleras wägnar sökta ändring uti Kongl. Maj:ts nådiga resolution för framl. öfweramiraln och landshöfdingen baron Carl Georg Siöblad, och at Asser Nilsson med flera måtte tillåtas, at hwar för sig til skatte få inlösa de til Lindholms säteri anslagne och af dem åbodde cronoarbetshe-man och gatehus. Äfwen afhördes Christer Horns memorial³ och bondeståndets extractum protocollii

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 26.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitieekonomideputationen, nr 31, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 25.

hwaruti betänkandet war bifallet, och lemnade äfwen ståndet til samma betänkande bifall.

14. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående Fundbo pastorats anslående til præbende för professor Kalsenianus,² samt ett särskilt votum; och framlemnade äfwen probsten Trägård sina skrifteligen upsatte tankar angående denna sak som afhöordes, hwarefter ståndet biföll detta secreta utskottets protocollsutdrag. Och begärade at probsten Trägård wille låta sitt memorial likaledes dermed til de öfriga stånden afgå, då ock Hedvig Eleonora kyrkas ansökning til det bästa skulle recommenderas. Doct. Benzeltierna afgick med några deputerade til borgare och bondeståndet i dessa ärender, och berättade wid återkomsten, at bägge dessa stånden gifwit godt hopp om wilfarighet.

15. Företrädde twänne deputerade från borgareståndet med cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande om torp och nybyggen, hwaröfwer ståndet sig redan yttrat, och begärade, at ståndet behagade ingå i den tillägning, som borgareståndet gjort, af innehåll, at de ställen i Bergslagen warda härifrån undantagne, som kunna blifwa bergsbruken til skada och förfång. Sedan desse deputerade afträdt, tog ståndet saken i öfwerwälgande, och som det fant denna anmärkning och tillägning wäl grundad, blef den bifallen.

16. H:r biskop Troilius recommenderade på det ömaste saken angående finska bondeseglation, hwaröfwer sist i ståndet voterades, och begärade, at, som då projecterades, professor Gadolin och kyrkoherden Mathesius måtte jemka den så, at borgareståndet blefwe tilfreds, emedan ståndet i annat fall ei hade at förmoda sig annat, än samma stånds motsäjelse och afslag i mål som rörde ståndets enskilte angelägenheter. Berättade derjemte hwad som nyligen händt angående bondeståndets beswärs punct om skafttionden, hwilken directe är stridande emot presterskapets privilegier, och gaf slätt prof af borgerskapets wälwilja för presteståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 126, flera handlingar.

² Professur inrättad efter Andreas Kalsenius.

H:r biskop Halenius: Wi böra icke släppa saken om skafftionden, utan låta borgareståndet weta vårt missnöje, men angående bondeseglation håller jag för bäst at wi deputerar tre eller fyra af vårt stånd, at sammanträda med äfwen så många af borgareståndet, och saken på det sättet i möjligaste måtton afhielpa.

Probsten Tiburtius: At borgareståndet voterat i en sak som rörer våra privilegier, har skedt i ett eftermiddagsplenum, och räknar jag det för en fölgd af god och öfwerflödig middagsmåltid. Men at göra något af den principen: Fac ut faciam, och gå in i något som strider emot rätt och billighet, för at få behålla skafftionden, kan jag aldrig adprobera eller samtycka til, och skola de ändå aldrig taga bort min skafftionde, om de höllo tio eftermiddagsplena.

H:r biskopen Troilius: De räkna ock seglations-saken såsom hörande til deras privilegier, och om wi ei menagera dem, så menagera de icke oss.

Kyrkoherden Mathesius: Det är säkrast och bäst för ståndet, at taga sådana försigtighetsmått wid alla öfwerläggningar, at wi ei stöta något stånds privilegier, och således icke eller bondeståndets, som har genom flera kongl. resolutioner blifwit privilegieradt, at ifrån Finland afsegla med sin afwel.

17. Företogs å nyo cammar oeconomie och comm.deputations betänkande öfwer rådman Stenströms ansökning, at blifwa bibehållen wid skatteköpet af en äng, som förut tilhört cronoödeshemanet Stora Lalarp. Ridderskapet och adeln hade funnet billigt, det måtte Rosenii enka wid det om Lalarp slutna skatteköp bibehållas, men bonden Nils Hansson framför någon annan äga rätt, at med hemanets uptagande från öde fortfara.

Probsten Strang: Jag håller för skäligt, at Rosenii enka bibehålles wid skatteköpet af ängen, men at, som deputation sagt, bonden skal gå från hemanet, sedan han på dess uptagande af öde mycken kostnad och arbete användt, synes mig obilligt.

H:r biskop Troilius instämde med probsten Strang. Men

probsten Manquer och kyrkoherden Mathesius ärinrade, det wara stridande emot lag och förordningar, at skattskyldig jord skal abalieneras och styckas från sin stamm, och kunde så icke bifalla ridderskapets och adelns påskrift för præjudicater skull, änskönt fru Rosenia dertil skulle samtykt.

Probsten Strang begärade få inlemna til ståndet och upläsa bondens memorial. Derwid giordes i början någon swårighet, men bewiljades änteligen, til dess flere begynte anmerk(t)a, at sådana omständigheter i samma memo-

rial funnos anförde, som woro för deputation förklenlige, och bonden med rätta bort plikta före, då det påstods, at med vidare upläsning deraf skulle innehållas. Och fant ståndet billigt, efter det wore emot lag at söndra ängen från hemanet, at tillägga fru Rosenia, som förut hade skatteköp på ängen, samma heman, så at betänkanDET i alt bifölls.

Probsten Strang förklarade bondens begäran ei wara annan, än at saken måtte remitteras til werldslig rätt, at där med fru Rosenia få twista om besittningsrätten ei på ängen utan på hemanet, och sade sig hålla för oskäligt, om den som wil wisa sin bättre rätt för domstolen, ei skal det få, utan honom det samma så förnekas, at man ei en gång wil höra dess memorial, där likwäl wid flere saker, som förewaret, sådant skedt och ännu torde hända.

18. H:r doct. Schröder anmälte och upläste ett memorial¹ ingifwet af comministern i Riddareholmen, at få niuta lika lön med comministern i Finska församlingen, som af secreta utskottet blifwit recommenderad til 900 dl:r koppm:ts cronolön af den grund, at comministern i Riddarholmen skulle upbära dessa p:gr af cronan årligen, hwilket dock härtills icke skedt.

Doct Celsius ingaf jemwäl ett memorial ifrån comministern i Kungsholmen angående samma förmon, och beslöt ståndet at med ett extractum protocolli hielpa saken til secreta utskottet.

19. Uplästes cammar oeconomic och commerciedeputations betänkande² angående assessor Carl Gust. Bilbergs ansökning om slut i dess förr detta med Kongl. Maj:t och cronan ingångne och til en del redan afslutne hemansbyte. Äfwen afhördes samma deputations extractum protocolli innehållande bondeståndets ledamöters särskilte tankar, jemte Holtz och Westmans votum contrarium, Bilbergs memorial och bondeståndets extractum protocolli.³

Ståndet fant dissentientium skäl wäl grundade, och biföll således deras vota.⁴

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 38.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 121, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 48.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 70.

20. Föredrogs å nyo secreta utskottets extractum protocolli, som til ståndet återkommet, angående belöningen för commissionens ledamöters möda och arbete. Bondeståndet hade bifallet borgareståndets extractum protocolli, dock så, at denna belöning för actor och ledamöterna betalas af riksens ständers banco, på det statsmedlen ei må dertil angripas. Härmed hade borgareståndet samtyckt.

Probsten Helleday: Hwad den för actor och ledamöterna i commission projecterade belöningen angår, har tilförene afgifwit mitt yttrande til protocollet, hwaruppå mig nu refererar. Men betreffande det af bondeståndet i dess påskrift gifna förslag at samma medel skola tagas af banquen, hwilket borgareståndet bifallet, dertil kan jag ei samtycka, utan anser saken af den wigt och äwentyr, at hon icke i sådan hast som nu skedt, utan tilfälle lemnas at häröfwer mogna sina tankar bör afgöras; ty 1) hafwa riksens ständer, enligt wår fundamentale lag, öfwerlemnat bancowerket med dess laggranna mål til secreta utskottet, och hafwa, mig witterligen, plena aldrig tilförene åtaget sig disposition öfwer banquens medel, hwilket jag ock nu håller ganska betänkeligt, utan anser för bäst at saken, utan något determinerande angående fonden, til secreta utskottet öfwerlemnas, då banquen ändå nog kan få kännas derwid, i fall annan tilgång ei skulle gifwas, som jag dock icke wågar positive säja. 2) Anser för nog bekymmersamt, at bondeståndet giort början med denna inriktning på banquen, som hwarken ingått i någon garantie för honom, eller äger minsta rätt, at blanda sig i dess förwältning. Och dristar ej säja, hwad äwentyr häraf framdeles kunna hända, utan är nögd, at för min del hafwa påmint det samma. 3) Wil wara utan answar för omdömet, som allmänheten torde taga sig anledning at häröfwer hålla, då riksens ständer, emot förra wanligheten börja assignera på banquen, och torde beklageligen gå derpå ut at man befarar, det alla andra tilgånger genom ständernas frikostighet äro pumpade läns, och man således nu nödgas begynna med banquen, hwilket jag dock ei angifwer såsom någons mening, medan det samma ei är mig så noga bekant.

Härmed conformerade sig probstarne Lidius, Stierner och Strang, d:r Celsius och doct. Hausswolff.

Probsten Rogberg sade sig aldrig hafwa begärt arwode, och wil ei eller hafwa det, utan skal wara den förste, som sig det afsäger, så framt de andre göra så med.

H:r biskop Halenius instämde ock med probsten Helleday, och förklarade at han aldrig tänkt, mindre gifwit anledning at detta så skulle afgöras.

Doct. Filenius sade sig hört i dessa dagar många förwitelser för det man gått in deri, at commissions ledamöter skulle af publico belönas. Jag har gladt mig, at jag ei war tilstüdes, då det beslutet togs, och skulle på samma sätt kunna begära belöning med dem, som sutto i commission 10 månader 1743 års riksdag. Och menar det bör förbehållas, at härom intet i riksdagsgazzetten må inflyta.

H:r biskop Troilius: Ledamöterne af ridderskapet och adeln, hafwa, fast de afsagt sig i deras pleno, at wilja hafwa belöning, mest drifwit härpå, och wore det bara missunsamt, at neka dertil. Men at ledamöterne i förra commissioner ei fått något, kan ei dragas härtil, ty det är skilnad på commission och commission. Wid denna hafwa ledamöterne warit i fara om sitt lif, mitt i natten måst komma i commission up, och flera nätter å rad måst sitta där med göromål.

H:r biskop Beronius instämde med probsten Helleday och hölt för betänkeligit at härtil bifalla, men påstod at det i gazetten måtte anföras, så framt det winner bifall, emedan det eljest ser suspect ut.

Proposition giordes, om bondeståndets yttrande finge bifall? Sw. Ja.

21. Uplästes secreta handels och manif.deputations betänkande om logarfwarenas ansökning.

Doct. Celsius: Hwad den första och andra puncten om tran och ryssläder angår, hwarom i detta betänkande handlas, har jag intet at påminna derwid, men den tredie om hudhandeln wid slagtarehuset faller mig ganska sensible, i anseende til de swenska garfweriernas idkare. Engelska garfweriet, som på Kungsholmen blifwit inrättadt är privilegieradt på engelska hudar, icke desto mindre har det äfwen sträckt sin handel til slagtarehuset här. Suiten deraf har warit, at slagtarne dyrkat priset ju längre ju mera på sina hudar. Interessenterne i engelska garfweriet hafwa penningestyrka, de andra icke. Slutet torde blifwa, at de swenska garfwerier ruineras och blifwa det engelska underlagne. När de blifwit ruinerade, och möjeligit wara kan, at det engelska werket ock sielf ramplar öfwer ända, så äro wi utan garfwerier och råka i en swår belägenhet. Min tanka är fördenskull, at engelska garfweriet blir wid det engelska lädret efter sina privilegier, men de swenske må få gå til slagtarehuset, at där handla allena sina hudar.

H:r biskop Troilius: Deputation styrker ei til annat, än at det må bli som härtills warit. Ändrar man något til logarfwarenas förmon, så torde slagtarena lida, som nu fått mer skäl för sina hudar än tilförene.

Probsten Helleday: Garfwareämbetet har tydelig resolution derpå, at ingen som icke är af ämbetet skal få handla råhudar i slagtarehuset. Frågas således, om engelska läderfabriquen skal ock få skänka sina privilegier til slagtarehuset, och där handla hudar äfwen som de swenska garfware. Sker det, så fruktar jag det går, som doct. Celsius moget sagt. Och jemte det jag tror, at engelska fabriquen aldrig kan göra engelskt läder af swenska hudar, så menar jag, at den icke heller dem behöfwer, ty de ha mera rudimaterial än de behöfwa, och begära derföre at på nederlag af engelska huden få penningar i banquen. Dessutom frågas, om det är rådeligit, at fabricera alt swenskt läder på engelskt sätt, ty hwar skal då förrådet tagas til det swenska?

H:r biskop Troilius begärade, at denna saken måte blifwa liggande, och han få öfwertygelse, at det ei blir för slagtareämbetet twång, om de skola sälja sina hudar til swenska garfwerierna allena, och förbehölt sig, at hon ei skulle til afgörande företagas, förr än biskopen wore tilstädes.

22. Eftermiddagen samlades åter ståndet och uplästes commissions dom öfwer Wrangel, Hård och Gyllenspets som gillades, men ridderskapet och adeln hade den bifallet med tilläggning, at Eric Wrangels och Johan Ludvig Hårds dopnamn upslås på kåken här i staden.

Grefwinnan Hårds böneskrift at få niuta sin mans til cronan bortdömda egendom.

Secreta utskottets extractum protocolli samt Lannerstiernas memorial om transport til det genom capitaine Gyllenspets tagna flykt lediga Jösse härads compagnie, som bifölls.

Bergsdeputations betänkande¹ öfwer den emellan lagmannen Aleph Herman Anreps, samt deltagarne i det så kallade Uddeholmska bolaget, afledne brukspatron Gejers arfingar upkomna stridighet, huru wida desse senare skola få inrätta ett järnmanufacturwerk på hemanet Näs ägor i Wermeland. Och affördes äfwen trenne särskilta vota, Rappholts memorial, samt bondeståndets protocollutdrag, hwaruti dissentientium vota bifallas, och hade äf-

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 21, flera handlingar. Även 11 oktober 1756.

wen borgareståndet detta utdrag bifallet, men ståndet wille med sitt utlåtande häröfwer innehålla til dess det nästa gång sammanträder.

Den 11 Octobris

1. Uplästes land och sjömilit.deputations betänkande¹ om Eura cronohemman. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. Äfwen så gjorde ståndet.
2. Föredrogs å nyo bergsdeputations betänkande,² angående den sista pleni-dag upläste saken mellan lagman Anrep och Uddeholmska bolaget, och bifölls, som borgare och bondeståndets vota contraria innehålla.
3. Förehades cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,³ angående kungs och residencehuset i Götheborg, och war hos ridderskapet och adeln bifallet, hwarmed presteståndet instämde.
4. Uplästes secreta deputations betänkande⁴ angående assessor Wickenberg. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, gjorde ståndet ett.
5. Land och sjömilitiædeputations betänkande, angående tolf i Bohus refne eller ifrån båtsmansroteringar afgångna rotor uplästes. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet; så gjorde ock ståndet.
6. Afhördes bondeståndets extractum protocoll, angående riksdagsmannen Måns Jonsson, at ehuru af commission dömd til at ei vidare få wara riksdagsman, dock til riksdagens slut få frequentera bondeståndets sammankomster. Resolverades, at ståndet härwid intet har at påminna.
7. Probsten Helstadius fick på begäran dimission ifrån expeditionsdeputation, och åtog sig kyrkoherden Mathesius, at i hans ställe göra deputationen biträde.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitieekonomideputationen, nr 33.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 21, flera handlingar. Även 9 oktober 1756.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 115. Även 8 oktober 1756.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 50.

8. Uplästes secreta deputations extractum protocoll¹ angående cammarskrifwaren i kongl. cammarrevisionen Otto Hederhjelms och Carl Holmströms ansökning om åtniutande af full cammarskrifwarelön, och ärsättning för de år de varit deraf i mistning. Äfwen afhördes samma deputations protocollutdrag af d. 16 Maji 1752, rörande så wäl berörde cammarskrifware, som revisorn i cammarrevisionen Lettström, jemte bondeståndets extractum protocoll², hwaruti nyssnämde utdrag til alla delar bifalles, med tilläggning, at revisorn Lettström, samt cammarskrifwarne Hederhielm och Holmström må denna uprättelse från d. 15 Octobris 1748 få til godo niuta, på sätt som cammarrevisionens underdåniga hemställande til Hans Kongl. Maj:t af nästberörde dato omförmäles. Och biföll ståndet på samma sätt som bondeståndet.

9. Uplästes presidenten grefwe Gyllenborgs memorial³ angående at en bland de fyra revisionssecreterarne må grundeligen förstå bergswäsendet, och at, då öpning efter revisionssecreteraren Stockenström sig tildrager, sådana af kongl. bergscollegii ledamöter dertil i underdånighet måge föreslås, som jemte det de äga insigt i bergswäsendet, jemwäl äro kände för lagfarna män. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet förenade sig ståndet.

10. Ankommo åtta deputerade från bondeståndet, af hwilka Jacob Larsson reommenderade saken om skiutspenningarnas förökande, samt bränwinsbrännandet, och tillika talade til det bästa för cammarrådet Adlerstedt.

11. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll⁴ angående at en generalmajor må förordnas at föra öfwerinseende wid galereescadrens inrättande. Probsten Helleday begärte, at detta til dess löparen ankomme, måtte blifwa liggande.

12. Afhördes jemte bergsdeputations betänkande⁵ angående Galtströms bruksinteressenters ansökning, at få flytta sina twänne stångjärnshamrar til andra ställen, borgareståndets extractum protocoll⁵ härom, samt bifogade

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 40, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 78.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 28.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 128. Även 13 oktober 1756.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 17, flera handlingar.

särskilte votum och acter un der n:o 1, 2, 3, 4 och riksdagsmannen Genbergs tillika med Smareï och Hermanni memorialer. Sedan häröfwer diskurrerat blifwit, och å ena sidan h:r superintendenten Körning, probsten Huss samt kyrkoherden Mathesius andraget flera skäl emot denna flyttning, såsom ganska skadelig för Sundswalls stad, med å andra sidan h:r biskop Troilius och probsten Tiburtius tilstyrkt til bifall af deputations betänkande, så giordes proposition, om bergsdeputations betänkande finge bifall, hwaröfwer, som den beswarades med Ja och Nei, votering anstältes, då 13 vota föllo för betänkandet, men 26 deremot.

13. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande,¹ angående förstärkning af en fullmäktig för hwardera respective ståndet i riksens ständers manufacturcontoir, sedan bondeståndet genom åtta deputerade gifwit wid handen, at de denna sak bifallet, och sin ledamot redan utnämndt.

H:r biskop Troilius: Ståndet lärer finna saken högst angelägen, och som bondeståndet nämt sin ledamot, så kan ståndet wäl icke underlåta at utse sin, hwartil jag föreslår doctor Celsius.

H:r superintendenten Körning: Som jag wet, at doctor Celsius har insigt i de saker, som i detta contoir förekomma, och denna riksdag warit i manufacturärender deputerad, så är jag icke deremot, men recommenderar eljest pastorn wid Fransöska församlingen, såsom den, hwilken har minsta lönen af pastores här i staden at wid tilfälle ihogkommas. Härmed conformerade sig probsten Trägård, och önskade, at Nensen måtte bli den första som befordras.

H:r biskop Halenius nämde kyrkoherdarna Petersson och Portuan, såsom de der ock wid tilfälle borde komma i åtanka.

Probsten Helleday begärte, at med kyrkoherdarnas Portuans, Petterssons och Nenséns recommenderande måtte upskiutas tils vidare. Hwarpå proposition giordes, om deputations betänkande finge bifall, och at doct. Celsius blefwe fullmäktig? Swarades Ja. Bemälte doctor yttrade sig, at detta ei war den första marque af ståndets benägenhet, aflade sin tacksäjelse derföre, och försäkrade at aldrig glömma den honom bewista ynnest.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3. Även 18 oktober 1756.

14. Föredrogs secreta deputations betänkande,¹ angående wärfscapitainen Olof von Rajalins ansökning om uprättelse för den préjudice han skal lidet, genom sin broders, nuwarande holmmajoren Johan von Rajalins ärhållna befordran. Ridderskapet och adeln hade resolverat, at wärfscapitaine Olof von Rajalin undfår wärfsmajors fullmagt af lika datum med dess broder, dock utan all préjudice för äldre officerare. Med ridderskapet och adeln instämde ståndet.

15. Företrädde sex deputerade från bondeståndet, af hwilka Axel Jonasson aflemnade ett extractum protocollii angående lagarnas handhafwande, och recommenderade cammar oeconomiedeputations betänkande angående Wiggström och några hemansåboer, samt bondeståndets extractum protocollii angående commissarierne och camererarne wid manufacturcontoiret. Berättade derjemte, at 1 öre s:rmt war bifallet för Wasa kyrka för åren 1759 och 1760.

16. Uplästes secreta handels och manufactur² samt tulldeputationernes betänkande, angående lurendrägeriers hämmande.

Doct. Celsius: Jag hemställer, efter lurendrägerier äro otwifwelaktigt skadelige för landet, om icke bör föras in i hwar ämbetsmans ed, at swärja deremot, såsom emot souverainiteten.

Probsten Helleday hölt före, at om en sådan ed skulle afläggas, det då endast borde ske af dem som hädanefter komma til syslor, emedan det skulle göra för mycken embarrass, om alla som redan giort sin ämbetsed, skulle denna aflägga.

H:r biskop Troilius förmente, at proposition om en sådan ed ei borde komma från ståndet, och at bäst wore icke röra derom.

Frågades om betänkandet finge bifall, hwartil swarades både Ja och Nei. Frågades vidare, om det bifölles i alla andra mål utom hwad angår husvisitationer? Sw. Ja.

Probsten Manquer: På det sätt har ståndets ledamöter gått in i denna saken om husvisitationer, at de derom delibererat, och har man derunder sökt rödia utur wägen alla olägenheter, som förr medfölgt samma visitationer. De

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 39, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 10. Åven 24 april 1756.

som förr visiterat, woro underkastade swårt straff om de ei funno något, och den som undergick visitation måste äfwen utstå swåra olägenheter. Detta är undanrögd, och som vår skärgård sträcker sig wida, så at lurendrägerier swårligen stå at hämmas, så har man taget den utwägen, at hwar och en granne står fritt visitera den andra. Man har i synnerhet trodt, at det skulle göra något godt, om både högre och lägre visiterades, och derföre dertil styrkt. Dock torde människofruktan som är ett förskräckeligt spöke, ändå ofta göra, at de stora slippa och de små angripas.

Doct. Filenius: Jag går aldeles in i det probsten Manquer sagt, at hwar utan åtskilnad, både högre och lägre, må undergå visitation, och anser den så nödig til at förekomma lurendrägerier, at våra fabriquer til en obotelig skada, dessutom gå förlorade.

Mag:r Stenbeck: Til det jag sist talade i denna sak får jag lägga, at det wäl synes, som krämare skulle wara angelägne, at få bort husvisitationerna, men jag wil ei tro deras sak är at få fritt lurendräga, utan misstänker, at på många ställen hos laquaer, skrifware etc. är uplagdt lurendrögadt gods, som säljes genom käringar och andra på crämares räkning, och är derföre så mycket angelägnare, at husvisitationer äro allmänna.

Doctor Celsius: Det blir dock frågan, när husvisitationer skola gå generelt an, huru människofruktan kan förekommas, ty den blir dock i wägen hwad högre angår.

Probst Helleday: Jag medgifwer, at husvisitationer måga bli allmänna, men jag har swårt finna mig deri, at de sku ske utan reconvention. Våra medbröder kunna genom en visitation lätt bli chicanerade, och allmänheten torde anse visitationer såsom förande med sig någon wanheder. Altså böra penningböter påläggas den som visiterar och finner intet. Och ehuru husvisitationer icke utgöra alt, håller jag dock före de böra blifwa ståndandes, men wi måste taga nödiga mesures för vår säkerhet at ei blifwa chicanerade. Härmed conformerade sig doct. Hausswolff.

Kyrkoherden Mathesius: Deruti kan jag ei finna mig, at riksdagen om lördag skal slutas, och man nu börjar uprifwa afgiorde saker. Sådant torde bli ett farligt præjudicat, och underställer om det är enligt med ståndets wärdighet. Önskar således, at husvisitationer, såsom en gång af oss afslagna för framtiden, ei må komma i quæstion, och är af den tanka, at om hwar ämbetsman som wederbör, gör sin skyldighet och sysla, så hindras lurendrägerier, och husvisitationer behöfwas icke. Och om någon winst för riket genom dem

wore at ärhålla, så räknar jag dock för långt dyrare en swensk mans ro och frid i sitt hus.

Probsten Huss: I anseende til ståndets bifall, at få gå in i någon öfwerläggning uti deputation om denna sak, ha wi stadnat i det, som nu projecteras i detta betänkande. Men jag ser mycken ofullkomlighet häruti, och ändamålet winnes icke, om trohet och försigtighet ei är med i executionen häraf. Och at tullbetiäningen skal hafwa at göra med dessa visitationer, synes icke wara så säkert, at förekomma lurendrägerierna. De få på det sättet controllera sig sielfwa, och de små allena torde få undergå visitation men de stora slippa.

H:r biskop Beronius: Jag tycker det wara emot vår frihet, at man skal få visitera och oroa en, utan at stå i någon reconvention.

H:r biskop Troilius; Jag har gjort reflexion på twå ting, som jag hört under denna discours: 1) fruktar jag, som probsten Manquer sagt, at de stora slippa för människofrukthan skull, ehuru jag eljest tycker, at husvisitationer, såsom de här projecteras, ei mycket skola oroa oss. 2) Angående reconvention, som probsten Helleday omtalat. Men tages det an, så winnes med omöjliggen något med husvisitationer, ty ingen går då åstad.

Probsten Manquer war äfwen af den tanka, at man fåfängt går in i något stadgande om husvisitationer, om icke angifwaren af ett lurendrägeri kan slippa både at nämnas, om han ei så wil, och undgå at få reconvention.

H:r biskop Halenius: Om husvisitationeer aldeles uphäfwas, lefwer jag i den fulla öfvertygelsen, at alla tagna mått och steg at förekomma lurendrägerier äro litet eller intet betydande, och at ei en tunna gulds förlust verserar härwid, utan salus publica. At taga bort infamien, som någon kan inbilla sig medfölja husvisitation, tjänar, det sådana visitationer blifwa generelle, och om någon skulle chicaneras derigenom, hwartil jag wäl ser möjligheten, så håller jag dock den chicane för så liten, at om jag ei för rikets wälfärd wille den undergå, jag icke förtiänte wara rikets inwånare.

Proposition giordes åter, om de modifierade visitationer som i betänkandet föreslås, såsom ett nödwändigt medel til lurendrägeriers hämmande finge bifall? Swarades likaså: Ja och Nei. Och

probsten Fundan sade, at aldrig warit starkare lurendrägerier, än sedan husvisitationer anställte blifwit.

Probsten Tiburtius: Jag är fullleligen derom öfwerygad, at de många tunnor guld riket kostat på fabriquererna, utan at husvisitationer bibehållas, gå förlorade, och at de många människor som föda sig deraf aldeles mista sitt

bröd. Doct. Filenius, probsten Troilius och kyrkoherden Rogberg conformerade sig härmed.

Kyrkoherden Mathesius: Så öm som någon kan wara om fabriquernas wäl är äfwen jag, och trotsar med alla i sådan ömhet, så at jag ock wille kläda af mig min rock, om det gälde deras bestånd, men är öfvertygad, at rätta sättet at hålla dem under armarna ei består i husvisitationer, utan at sådant bör på annat sätt hielpas.

H:r biskop Troilius: Wi få ei säja, at husvisitationer äro det enda medlet til lurendrägeriers förekommande, och ei eller at de ingenting contribuera til fabriquers uprätthållande, men det tror jag at jemte andra medel äro husvisitationer nyttige, och at alla andra medel få deraf mycken styrka.

Probsten Helleday: At visitationer bibehållas är ock min tanka, men den som visitation anställer bör dock stå i någon reconvention.

Doctor Filenius: Om ei det som betänkandet innehåller widtages, så kan jag ei annat föreslå, än at den declareras för infame, som bär främmande tyg.

H:r biskop Halenius: Det gläder mig, at alla ärkänna lurendrägerierna för rikets död och fabriquernas ruin, och är frågan, om den det tror ei wil gå in i hwad för medel som som helst deremot kan widtagas, och lemna sitt bifall til de modifierade husvisitationer som projecteras.

Proposition giordes på nytt, om ei betänkandet bifölles, äfwen i den puncten som rörer husvisitationer, men så modifierade som där är utsatt? Swarades med Ja och Nei.

Doctor Mennander: När pluraliteten sist afgiorde, at husvisitationer ei skulle hafwa bestånd, förstod jag ei annat, än at det taltes om visitationer sådana som de då woro, och at ståndet haft den tanka sluter jag deraf, at ledamöterna i deputation skulle få gå in i deliberation derom, huru de kunde modifieras.

Änteligen blef öfwerenskommet om votering öfwer denna proposition: Om ståndet bifölle den i betänkandet anförde modifierade husvisitation, eller om det blifwer wid sitt förra beslut. Och afgiorde saken med 19 Nei och emot 15 Ja, således at husvisitationer skola uphöra.

17. Uplästes commissions dom¹ öfwer contoirkrifwaren Abraham It-hemæus, hwilken bifölles.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, onummerad.

18. Uplästes bonden Olof Anderssons å egna och byamäns wägnar uti Nerike memorial,¹ angående det förut af honom anmälte mål som Kongl. Maj:t i nåder afgjort emellan cornetten baron Hamilton och Afra by åboer om stadgerätt å deras hit in tils innehafde heman, med anhållan, at som målet, efter lagarnas innehåll, ei lærer wid denna riksdag kunna til sluteligit bepröfwande uptagas, de, til dess slut blifwer i saken, måge, emot wanliga utskylder, orubbat wid hemanen bibehållas, hwarjemte medföljde bondeståndets derom afgifne extractum protocoll² som uplästes.

Bemälte stånd hade teknat på memorialet sådan påskrift, at som detta mål icke än, på sätt som ståndet begärat blifwit remitteradt til cammar oeconomie och commerciedeputations utlåtande, och bemälte deputation redan är åtskild, så finner wäl bondeståndet, at denna sak ei kan denna gången komma under riksens ständers skärskodande; men på det den samma wid nästa riksdag må blifwa ibland de första, som riksens ständer sig företaga, så fant bondeståndet för sin del skäligt, at detta mål då, utan sökandens vidare omsorg, må uptagas och afgöras.

Presteståndet resolverade, at målet upskiutes til nästa riksdag, då sökande hafwa sina beswär på wederbörligt sätt hos riksens ständer at anföra.

19. Uplästes några §§ af de projecterade resolutioner på bondeståndets allmänna beswär,³ och slöts med § 17.

Den 12 Octobris

1. Uplästes borgareståndets extractum protocoll⁴ angående secreterarens wid bemälte stånd Nils Renhorns befordran, hwilket bondeståndet redan bifallet, och presteståndet äfwen biföll. Men probsten Helleday nekade sig kunna dertil samtycka, at secreteraren Renhorn någon rådmanscaractere tillades förr än han werkeligen komme til syslan.

2. Förklarade ståndet för andre artillerieregementspredikanten mag:r Olof Forssén den benägenhet, at det bewiljade honom lika lön med första predi-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 20, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 81, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 55.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 68.

kanten wid bemälte regemente, och således utom de af secreta utskottet föreslagne 78 dal. 16 öre s:rmt tillade honom ännu 100 d:r dito mynt, hwilket genom extractum protocoll¹ hos de öfriga stånden skulle recommenderas

3. Uplästes tulldeputations betänkande angående cammarrådet Adlerstedt, samt bondeståndets extractum protocoll², hwaruti honom tillägges landshöfdingecharacter och rang.

H:r biskop Halenius sade sig ei kunna styrka til caractere och rang, men såge gärna, om något penningar kunde cammarrådet i dess knappa omständigheter bewiljas. Resolwerades, at ståndet bifaller tulldeputations betänkande, och ser gärna, at cammarrådet någon gratification i penningar må wederfaras, hwartil han ock på det högsta recommenderas.

4. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ angående borgmastaren Rosells sökta ändring i 1741 års kongl. bref, rörande handelsdistricter, nederlagsplatser och marknader, som deruti, emot Carlstads privilegier skola blifwit Åmåls stad tillagde. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, äfwen så gjorde ståndet.

5. Uplästes borgmastaren Langes memorial, angående vice bibliotecarien Ziervogel, och biföll ståndet, at han til nästa riksdag måtte niuta 1 dal. kop:mt om året af hwart matlag.

6. Förehades protocolsdeputations betänkande rörande rustnings och besittningsrättigheten til cronorusthållet Brewik under öfwerstelieutenantscompagniet af Bohus läns dragoneregemente. Bifölls, dock at krigscollegium och wederbörande förut höras, i fall sådant ei redan skedt.

7. Ankommo deputerade från borgareståndet med begäran, at ståndet wille foga sig til dem i saken, angående academiehemanet Pasta och lieutenanten Grot, efter den annars swåriligen kunde komma til expedition. Efter dessas afträde hemstälte probsten Schenberg, om icke ståndet behagade gå in i någon jemkning angående denna sak, men probsten Helleday yrkade, medan den redan genom votering blifwit afgjord, hon icke å nyo måtte uprifwas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 905, Ståndets enskilda handlingar, nr 63.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 51.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 122.

8. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹, angående lika tour och ämbetes wärdighet med camererare i kongl. collegierne för casseuren wid slottsbyggnaden.

9. Föredrogs secreta utskottets extractum protocoll², angående något publict understöd til kyrko- och scholebyggnaden i Carlsrona, äfwen borgareståndets genom extractum protocoll³ härtil gifna bifall. Presteståndet samtyckte härtil, som ock bondeståndet gjort.

10. Uplästes secreta deputationens betänkande⁴ angående lieutenantens Berndt Johan Eneschölds ansökning, at, i anseende til préjudice, ärhålla capitaines namn och heder, äfwen wäl Eneschölds memorial. Proposition gjordes, och betänkandet bifölls.

11. Secreta handels och manufacturdeputationens betänkande⁵ angående lumpesamlingen til befordran af inrikes papperstilwerkning afhördes, och war hos ridderskapet och adeln bifallet, men ståndet förblef wid sitt yttrande angående cammar oeconomie och commerciedeputationens betänkande öfwer samma mål.

12. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll⁶ hwaruti, i anseende til andragna skäl styrktes, at kyrkoherden wid Fransöska Lutherska församlingen mag:r Nensén må til förbättring på sina wilkor personelt tilläggas sexhundra dal. s:rmts årligt understöd af statsmedlen, til dess han med någon bättre lägenhet kan blifwa föresedd. Hwilket presteståndet biföll, med förbehåll, at, i stället för orden: *främmande religionsförwanter*, sättes: *främmande fransöska religionsförwanter*, och det efterföljande så rättas: *Hwilken förmon nu til större delen uphört, sedan nyare författningar tillätet de reformertas fria religionsöfning*. Men hwad sedan följer ifrån orden: *At förbigå den frihet* etc. in til slutet af mening, bör aldeles utelemnas, emedan om sådant någon gång skulle sig tildraga, wore det ett sielfswäld, hwilket uttryck-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 132.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 129.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 66.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 41.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 41, flera handlingar.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 131.

eligen strider så emot andra kongl. bref och förordningar, som Kongl. Maj:ts derpå grundade nådiga bref til Stockholms consistorium af d. 2 Oct. 1755.

13. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹, som ridderskapet och adeln bifallet, om full öfwercommissarielön ifrån detta årets början för cammarrådet von Hausswolff, till dess han niuter någon befordran, samt at han tillika må hugnas med oafkortad gratification af 4000 dal. s:rmt af de wid commissariatet warande besparingsmedel. Bifölls.

14. Herr archibiskopen, som nu upkom i ståndet, underrättades, om hwad borgareståndet genom deputerade anmält angående academiehemanet Pasta; och förklarade ståndet enhälligt, at ingen ändring skulle tagas i det beslut, hwaruti ståndet förut stadnat angående denna sak.

15. Uplästes cammar oecon. och comm.deputations betänkande,² angående de wid Carlsrona stad ytterst belägne jordbroars underhållande, hwilket Kongl. Maj:t genom nådig resolution af d. 5 Julii förledet år staden pålagt, och hwaruti ändring sökes. Ridderskapet och adeln hade resolverat, at de omförmälte broar wid Carlsrona måge underhållas af de cassor, som borgerskapet enskilt disponerar, dock med 200 dal. s:rmts årlig tilhielp af cronans medel i sex år. Prästeståndet resolverade sammaledes.³

16. Uplästes borgareståndet extractum protocoll⁴, i anledning af secreta handels och manufacturdeputations betänkande angående träwarors utskepning. Och hade ridderskapet och adeln bifallet detta protocollsutdrag på det sätt at de understrukna orden, *som läcker* må etc. i följande må ändras: *må nu* såsom tilförene utskeppas, tälgde bräder och tälgde läckter härifrån aldeles undantagen, i hwilkas ställe sågade af dessa sorter böra utskeppas. Bifölls på lika sätt af ståndet.

17. Uplästes ridderskapets och adelns påskrift på secreta utskottets extractum protocoll, angående Fundbo pastorat til prébende för professor Kalse-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 130.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 124, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 51, flera handlingar. Bondeståndets extraktprotokoll, nr 36.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 65.

nianus,¹ doct. Wallerius, dock at församlingen all rätt för framtiden förbehålles. Och resolverades, at deputerade från ståndet skulle afgå til borgare och bondestånden, at anmoda dem til at ingå med presteståndet som detta simpliciter bifallet, och tillika gifwa wid handen, det man fått weta, at biskopinnan Kalsenia icke torde låta testamentet komma til verkställighet, om ei säkerhet til prébende gifwes för professionen framgent. I detta ärendet afgingo h:r superintendenten Körning och probsten Helleday, som berättade wid återkomsten, at borgareståndets talman sagt, det de nästan afgjort denna sak som ridderskapet och adeln, men wille se til, om hon ännu kunde jemkas. Och bondeståndets taleman hade sig utlåtet, det de wille taga saken i nogaste öfwerläggning, sant hade funnet församlingen willig at nu gå in häruti, om den får wälja sig en vice pastor såsom adjunct.

18. Herr archibiskopen gaf wid handen, at han nu hade upsatt förslag til den ändring, som bör göras, efter stora deputationens beslut i våra allmänna kyrkoböner och litanien, hwilket uplästes och adproberades.

19. Uplästes land- och sjömilitiædeputations betänkande² öfwer 6 § af krigsbefällets beswär om storskiften grannar emellan uti byalag, teknadt med ridderskapet och adelns bifall, och bifölls äfwen af presteståndet såsom ganska nyttigt, men probsten Fundan wille at tilläggas skulle, det landshöfdingarne måga inhemta byamännens tanka, då landmätare kunna tilförordnas. Och öfwer storskiften i Skåne, som cammar oeconomie och commercedeputation tilstyrkt, yttrade sig probsten, at den som lämnar landet, wet at detta förslag tjänar til intet annat än dess förderf.

20. Uplästes kyrkoherdens i Wedö mag:r Eliæ Waldii memorial³ om förskott af alla kyrkor och annexer på sätt som han föreslår, til ett af honom ifrån tyskan öfwersatt werk kalladt: Abraham Wiegners nöthige Sonn und Fryertags Arbeit, oder Catechetische Fragen über Ewangelia und Epistelen, hwaraf kyrkoherden profark i ståndet utdelt.

H:r biskop Troilius sade, at han funne denna bok ganska nyttig, och för allmänheten den tjänligaste af det slaget, samt tilstyrkte, at det begärta för-

¹ Professur inrättad efter Andreas Kalsenius.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 34.

³ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda hadnlingar, nr 39.

laget måtte bewiljas, lofwande debit på ett exemplar för hwar kyrka i sitt stift, och för bättre mående bondehus.

H:r biskop Halenius förmente, at ståndet ei kunde bewilja kyrkoherden dess begäran, utan at gå derom til riksens ständer; förbehölt derjemte quam solennissime, at afnämandet ei må ske per modem mandati utan consilii, men instämde med h:r biskop Troilius om sielfwa boken.

Herr archibiskopen kunde ei finna sig deruti, at hwar kyrka skal påläggas utgifwa en sådan summa, medan många torde finnas, som ei äro så förmögna, men wille 1) at boken må wederbörligen censureras, och 2) at saken anmäles hos riksens ständer.

21. Föredrogs allmänna beswärsdeputations project til förordning¹ om indifferentierets förekommande. Ridderskapet och adeln hade funnet säkrast, at angående denna sak skulle til nästa riksdag intet åtgöras, emedan den nya kyrkolagen då kommer at utfärdas. Prästeståndet blef wid sitt förra yttrande.

22. Uplästes secreta utskottets extractum protocollii, som ridderskapet och adeln bifallet angående förbudets emot all bränwins bränning, både til husbehof och salu, förlängande til Michaelis nästkommande år. Tillika afhöordes borgare² och bondeståndens extracta protocollii³ angående denna sak.

H:r biskop Troilius sade sig hålla för det förderfweligaste, då en ögonskenlig brist är på bröd, at i år tillåta husbehofsbränning, i synnerhet som controll ei kan hållas på almogen, om den skulle få tilstånd dertil, som h:r biskopen annars gärna unnade dem.

Doct. Benzeltierna: Min tanka är, at wi wid denna sak efterse, i hwad situation riket sig befinner. Här äro tidningar inkomna från flera ställen, at hungersnöd är för dören, at spanmålen på somliga orter ei är til fångs, på andra åter förbudet, och å andra upköpt i magazinerne til de krigandes behof. Hwart wil då taga wägen, om bränna tillåtes? I mitt sinne wore det högst oförsvarligt, at nu, i en sådan belägenhet, lemna den minsta frihet at bränna bränwin, sedan landshöfdingarne derjemte inberättat, at almogen sielf begärt, det bränwinsbränning må uphöra.

¹ Prästeståndets arkiv, R906, Allmänna beswärsdeputationen, nr 4.

² Prästeståndets arkiv, R901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 67.

³ Prästeståndets arkiv, R901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 49, flera handlingar.

H:r biskop Halenius: I anseende til landtmannahushållningen så med creatur som folk, kunde jag äga många skäl, at styrka til husbehofsbrännande, men säger dock som i går, då här förewar om husvisitation, at jag wore en owärdig lem af riket, om jag ei skulle underkasta mig någon incommodité för det allmänna bästa, och derföre afsäger mig alt brännande, då jag ser nød och brist på tilgång til bröd trycka landet.

Probsten Schenberg: Den wore wisseligen icke patriot eller mente riket wäl, som ei på alt sätt wille förekomma folkets undergång af hunger. Men frågan är om sådant ändamål winnes med det man förbiuder bränwins brännande til husbehof. Någon styrka måste bonden hafwa: Får han ei bränna, så skal han brygga sig bättre dricka, men skämmer, då han skal mälta sitt malt, bort den säd, som han genom brännande kunde göra sig nytta af. Tilstyrker altså, at bondeståndets extractum protocollis bifalles.

H:r biskop Troilius: Den förhanden warande nöden afskär oss här för alla deliberationer: Ty det är wist, om förbudet uphäfwes, och wi bewilja 5000 tunnor, så brännas 30 à 40.000 tunnor, medan ingen controll kan hållas.

H:r superintendenten Körning: Jag har bref från min landsort, och det berättar äfwen landshöfdingen, at almogen sielf begär, det bränwinsbränning må uphöra. Men det är som bondeståndet rädes före, at denna saken genom twänne stånd skal lemnas i regeringens händer, och friheten at vidare bränna dem aldeles betagas; hwilket om det skedde, så mycket skulle göra, at hela ståndet revolterade.

Probsten Fundan: Utan afseende på den stora olägenhet, som folket på min ort lider, då de ei få bränna, efter drank för creaturen är dem oundgängelig, fruktar jag för sådant som h:r superintend. Körning nämde, och wet mig ei blifwa wäl emottagen, då jag, Gud wil, kommer hem. Dristar derföre icke at styrka til bifall af secreta utskottets extracto protocollis, utan hältre, at hwar och en må få bränna, dock med det förbehåll och starkaste förbud, at ingen kanna skal säljas för högre än sexton styfwer. Jag tror hwar skulle betänka sig på, at då bränna til brännwin så dyr säd som nu är.

H:r biskop Osander: För min del önskar jag at bränna må aldeles förbiudas, och derom har jag från mitt stift fått bref at almogen är nögd med.

Herr archibiskopen: När ridderskapet och adeln gått in i det at förbiuda bränwinsbrännande, hwaraf de ögonskenligen hafwa mycken profit, så tycker jag det wara eftertänkeligt för oss at wara deremot, och det skulle gifwa tilfälle til ett omdöme om oss som wore mindre behageligt, ty det heter

icke wara skedt för at göra bonden til wiljes, utan för vårt eget behof och öfwerflöd. Frågar derföre, om ståndet bifaller secreta utskottets extractum protocollii, at alt bränwinsbrännande må wara förbudet til nästa Michelsmes-so?

Somliga sade Ja, andra Nei. Votering anstältes derföre, och blefwo 18 Nei mot 19 Ja, hwarigenom betänkandet fick bifall. Dock fants nödigt, at göra några förbehåll, och blef ståndets resolution sålunda: Secreta utskottets betänkande bifalles, dock med det uttryckeliga förbehåll, at franska bränwiner likaledes hädanefter och på den för swenska bränwiner utsatte tiden ei må försäljas på källare och krogar, hwarken i städer eller på landet, såsom ock at för samma tid all slags bränning, af hwad namn den wara må, utan afsigt på något förebärande, antingen dertil nyttias skämd säd, sockerrör eller bär, nu straxt och på det aldrasträngaste må förbiudas.

23. Landshöfding Friesendorffs memorial om tilökning i skiutspenningarna för almogen föredrogs tillika med borgareståndets extracto protocollii. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet med tillägning, at denna författning må gå i verkställighet til nästa riksdag, och at til secreta utskottet må remitteras, at tilse, på hwad sätt krigsbefälet och amiralitetet må i detta afseende underhielpas.

Efter någon öfwerläggning biföll ståndet detta memorial med tillägning, at cronan hädanefter, som hittils skedt, enligt reglementerne, består skiutsen för ämbetsmäns resor efter samma förhöjning, hwarjemte preteståndet ingår med bondeståndet, at hållkarlar och skiutsdrängar wid plikt måge förbiudas, at taga för sig några särskilta eller så kallade drickspenningar. Och kommer denna förhöjning med nästa års ingång at taga början.

24. Ankom en gemensam deputation bestående af 24 adelsmän, samt 8 ledamöter ifrån hwardera de andra stånden, af hwilka grefwe Renstierna berättade, at ridderskapet och adeln, samt borgare och bondestånden låtet sig föredragas ståndets memorial och påminnelser,¹ angående religion i allmänhet och några derwid förekomna särskilta omständigheter, samt deröfwer stadnat i sådant slut som nu uplästes och öfwerlemnades.

¹ Präteståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 30.

Sedan de afträdt, yttrade sig doct. Celsius, at häraf kunde synas, i hwad belägenhet presterskapet sig nu befinner, när ock bondeståndet conjungerar sig med de andra stånden at afsäja gemensamt domslut i mål, där ståndet sagt sin tanka af nit och wälwilja.

25. Uplästes cammar oeconomie och comm.deputations betänkande¹ om storskiften i Skåne, hwilket ridderskapet och adeln bifallet, dock at de understrukne orden pag. 8 *hwilke wid upkommande twister etc.* så ändras: *hwilke wid upkommande twister måge som compromissarier uptaga och summario processu afgöra de stridigheter som wid detta tilfälle kunna förefalla, om wederbörande parter sig dertil skulle begifwa.* Presteståndet biföll på samma sätt, dock at landshöfdinge och consistorium får communication deraf, innan det går i verkställighet, at consistorium, enligt prestesprivilegierna, må derwid kunna hafwa fullmäktig.

26. Uplästes commissions dom² öfwer fänriken Per Psilanderhielm, underlieutenanten Johan Tibell, och föraren Gustaf de la Chapelle, tillika med memorialer som inkommet ifrån de la Chapelle, Psilanderhielm, och den senares fader cammarrådet Psilanderhielm. Och sedan härom något blifwit taladt, stadnade ståndet i den tanka, at lindring kunde hafwa rum i det som angår Psilanderhielm och de la Chapelle. Föreslogs fördenskull, om icke Psilanderhielm kunde suspenderas på ett år, och sedan befordras af Hans Kongl. Maj:t efter tour och förtjänst, men de la Chapelle, efter 14 dagars fängelse wid watn och bröd, suspenderas och sedan få sin tjänst igen. Proposition skedde härom, som bifölls, men angående lieutenant Tibell lät ståndet förblifwa wid den dom commissionen afsagt.

27. Uplästes bondeståndets extractum protocoll³, hwaruti landsecreterare anmälas, at niuta samma heder och rang, som häradshöfdingar nu är eller framdeles kan blifwa tillagd. H:r biskop Halenius yttrade, at detta wore en sak, som han ei trodde kunna begripas under stora deputations betänkande, emedan den samma anginge hwarken caractere eller tjänst, utan blott och al-

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 123, flera handlingar.

² Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, onummerad.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 67.

lena rang. Och som åtskilliga begärade proposition, så frågades, om bondeståndets extractum protocollii finge bifall hwartil Ja swarades.

Men probsten Stierner yttrade, at han ansåg detta för en sak, som med alt skäl borde inbegripas under ståndets öfwerenskommelse och beslut, hwarmed man, enligit stora deputations betänkande ei borde befatta sig. Och som prosten Troilius lemnade til eftersinnande, det man så länge bewiljade rang, til dess presterskapet, särdeles de som sitta på landet, anses såsom af intet värde, medan hwar och en af politicis begynner tilegna sig öfwer presterskapet wälde och myndighet, så conformerade sig dermed probsten Stierner och doct. Benzeltierna, hwilken dessutom tillade: För min del begriper jag ei annat, än at wi på wist sätt hålla cabinette, och slutet blir det: Wi gå så långt med rangordningen, at wi tänka på alla andra och glöma vårt stånd.

H:r biskop Halenius frågade, om extractum protocollii icke wore bifallet? Hwaruppå h:r superintendenten Körning gaf til swar, at han ansåge saken för redan afgjord, ehuru han för sin del måste bekänna, at bättre wore gifwa bort tio tjänster, än en enda rang, medan de förre kunna uphöra, men de senare icke.

Frågades fördenskull å nyo, om bondeståndets extractum protocollii i denna sak finge bifall, som med Ja beswarades, tilläggande ståndet, at ock lands-camererare böra niuta samma förmon.

Den 13 Octobris

1. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ om hyrkuskarnas här i staden ansökning, at enligit commerciecollegii för dem år 1740 utfärdade reglemente bibehållas inom ett wist antal, samt til borgare här i staden hädanefter, som förut skedt antagas. Bifölls.²

2. Afhördes commissariens och borgmastaren Renhorns memorial³ om Qwicksunds lana, hwaraf staden Köping några år haft arrendet, äfwen om Swedenheims memorial. På det förra hade borgareståndet teknat denna resolution. Borgareståndet pröfwar rättwist, at kungsådran, som emot lag,

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 125.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 72.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 29, flera handlingar.

samt til seglations hinder är stängd, bör öpen hållas, hwarigenom arrendet för lanan af sig sielf skulle förswinna. Men som städerna Arboga och Köping med de å landet boende, som fiskerättighet i Galthen äga, ärbudet sig at betala det förra arrendet 61 dal. silfm:t, låter ståndet derwid bero, hwarjemte Kongl. Maj:t i underdånighet kommer at hemställas, på hwad sätt cammarcollegium må anses, som emot lag detta tilstyrkt. Ridderskapet och adeln hade resolverat, at som detta mål i urskilningsdeputation ei blifwit anmält, de ei dermed kunde sig befatta. Härmed instämde ståndet.

3. Förehades 6:te delen af borgareståndets beswär och resolverades ut in actis.

4. Uplästes justitiæcantzlern Fredenstiernas memorial¹ om ärsättning i penningar för liden skada af det köp, som han med cronan om några heman ingått, och, genom riksens ständers åtgärd blifwit honom frändömde. Ridderskapet och adeln höllo före, at justitiæcantzlern Fredenstierna til penningeärsättning för de af Kongl. Maj:t och cronan år 1753 köpte men genom riksens ständers åtgärd honom nu frångångne heman är berättigad, och remittera derföre til secreta utskottet, at härom med justitiæcancellern betinga, och sedan sitt utlåtande deröfwer til riksens ständer ständer upgifwa.

Probsten Manquer och kyrkoherden Mathesius sade, at regeringen borde ärsätta justitiæcantzlern hans lidande, men kunde icke samtycka, at det skulle remitteras til secreta utskottet. Af samma tanka förklarade sig äfwen flere, samt probstarne Rogberg och Strang mente detta blifwa ett farligt præjudicat.

Probsten Helleday yttrade, at om detta skulle gå til secreta utskottet, så borde ock tillika nämnas om Brun, at han får ärsättning; ty om den ena skal repareras, så bör ock den andra, och då räcker ingen cassa til. Bilberg hade samma skäl och andra med.

H:r biskop Halenius hemställte, om icke ståndet, til at wisa någon ömhet för justitiæcantzlern, som werkeligen kommet i lidande, behagade resolvera at saken remitteras til secreta utskottet, ehuru ståndet ei finner honom til någon ärsättning berättigad.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 141.

Härtill nekades och doct. Celsius yttrande, at justitiæcantzlern rättwist tapat, och om ståndet då skulle tillägga honom en penningesumma af 30.000 dal. så gifwe wi osss sielfwa dementi, och likasom taga på oss at han blifwit orätt dömd. Härmed conformerade sig probsten Stierner. Och blef ståndets slut, at det ei kunde sig härmed befatta.

5. Uplästes justitiædeputations betänkande¹ i saken mellan extraordinarie notarien Carl Estenberg och dess broder Gabriel Estenberg å ena, och å andra sidan framledne cancellierådet Estenbergs enka fru Christina Estenberg, samt hannes måg capitaine de la Wall och Wingenflycht, angående bouptekning, samt delning och besittning af qwarlåtenskapen efter cancellierådet Estenberg. Likaledes afhördes deputations extractum protocollis angående några ledamöters särskilte votum.

Ridderskapet och adeln hade bifallet betänkandet, men ståndet skred til votering, antingen betänkande eller dissentientium vota skulle få bifall; och blef pluraliteten af 18 mot 11 för det senare, så at dissentientium vota biföllos.

6. Probsten mag:r Rogberg begärade få lägga til protocollet följande: Som högwördige ståndet mig här om dagen höggunstigast lemnade tilstånd, at få närmare skrifteligen utsäja min tanka angående husvisitationer til lurendrageriers förekommande, altså och ehuruwål jag hörer saken i går blifwit afgjord, då jag måste wara uti comissionen, så ber jag dock ödmuikeligen få lemna til protocollet de tankar som jag i denna saken förut haft och ännu hafwer, på det jag måtte kunna tilfridsställa mitt sinne och samwete.

Wårt rike weta wi wara så situerad, at waror kunna utifrån siöledes mest til alla landsorter inkomma. Wi weta ock at tullbetiäningen är icke tilräckelig, at på alla ställen uppassa, och fast än den skulle til hälften förökas, så kunde dock icke rätta ändamålet derwid winnas. En fattig karl, som har ringa lön, kan snart genom en stickpenning förledas. Oändelige andre strek brukas ock; de äro nogsam bekante.

Jag finner då, för min ringa del, ingen annan utwäg wara, än, om högwördige ståndet så funnet godt, slika husvisitationer bort blifwa hållne. At tala på en afgjord sak wet jag ei böra ske, samt at slikt är fåfängt. Men jag ber

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 35, flera handlingar.

dock få afgifwa mina ringa idéer derom, som jag i går skolat framgifwa, där jag icke på det andra stället warit hindrad.

1) Hade jag tyckt slika visitationer bort ske öfweralt, och at ingen fått draga sig dem undan.

2) Hade de bort anställas uti wissa tilförordnade magistratspersoners närwaro uti städerna, men på landet af cronobetjänterna.

3) Hade all beskedelighet bort wisas af de personer, som kommet at visitera, så at de ingen skada på något sätt tilfogat. Sammalunda borde ock de, som blifwit visiterade, de andra med all höflighet bemött, och ei wåld brukat, utan, om annorlunda skedt, hade det bort med edsöres plikt beläggas.

4) Derest något lurendrögadt gods funnets, så hade det bort confisceras, dock at den som det förlorat, på intet sätt vidare derwid lidet.

5) Bör ingen, som icke sielf är handlande, hafwa på landet eller i staden något kramgods til salu i sitt hus wid 10 dal. s:rmts wite, derest icke med öfvertygande skiäl kan visas at sådant är af våra inländska fabriquer, utan at den som slikt påhittat eller angifwit fått det behålla.

Om på slika och flera modifierade sätt husvisitationer blifwit förrättade; så hade jag i min ringhet ei kunnat se, huru någon rättsinnig samt om sitt lands wälgång och fabriquernas upkomst ömmande undersåte sådana visitationer sig kunnat undandraga, helst den som blifwit visiterad hwarken til heder eller namn lidet.

Jag för min del har ansedt för en skyldighet at öppna alla rum för dem, som i så måtto kommet at visitera, och wil underkasta mig ärerörigt straff, om jag wetande något lurendrögadt gods i mitt ringa hus hysa skulle.

Som jag merker nu blifwit afgjordt i högwördige ståndet, at inga husvisitationer, ehuru de kunna wara modifierade, böra tillåtas; så finner jag i min enfaldighet alla andra utvägar til lurendrageriers hemmande wara otillräckelige, och kan säkerligen intyga, at ifrån vår landsort aldrig något gods af våra fabriquer torde bli uphandladt, utan at de, som hitintils skedt, intet [annat] än lurendrageriesaker, efter detta, lära komma at nyttia, och med dem öfwer alt negotiera.

Jag will derföre härmed befreda mitt samwete, och ei hafwa någon del uti våra fabriquer samt manufacturers totale undergång, hwilka likwäl kostat riket många millioner penningar, efter dessa mått nu blifwit afslagne til hinder och förekommande af en slik förestående landtförderfwelig olycka, utan

i dess ställe lägga answaret på deras samwete, hwilka til slikt nu blifwa wål-lande.

7. Afhördes secreta deputations betänkande,¹ angående fältbokhållarens med expectancelön J. Röngrens anförde beswär, at han, efter flera gånger giord ansökning, icke blifwit befordrad, äfwen borgare² och bondeståndets extracta protocoll.³ Ridderskapet och adeln hade detta bifallet i så måtto, at sökanden må tilläggas en sådan caractere, hwarigenom inga bättre förtiänte må komma at förfördelas. Ståndet biföll betänkandet.

8. Secreta utskottets extractum protocoll⁴ angående en generalmajors förordnande, at föra öfwerinseendet wid den nya galereescadrens inrättande och iståndsättande bifölls.

9. Uplästes ett utdrag af justitiædeputations betänkande,⁵ angående de så kallade testes singulares. Ridderskapet och adeln finner allmänna lagen i denna delen tydelig och klar, samt at det således wore högstbetänkeligit, at deruti göra någon ändring.

Doct. Forsskåhl: De skäl, som betänkandet anförer om mindre mål gälla äfwenwål i högre, hwarigenom folk kan komma at undergå torturer; derföre går jag in med ridderskapet och adeln.

Probstarne Stierner, Fundan och Schenberg sade sig ingå med deputation i dess betänkande; medan domare funnets taga sig anledning, at sträcka lagsens rum för långt, och där gjort någon twetydighet som nu wore i betänkandet förebygd.

Proposition giordes och betänkandet bifölls.

10. Ankommo tolf deputerade från borgareståndet, af hwilka rådman Helleday aflemnade ett memorial om finska bondeseglation, och recommenderade i ömaste måtto den saken, at tagas i något närmare skärskodande, berättandes tillika, at borgareståndet bifallet ståndets extracta protocoll angående capellanerna i Riddare- och Kungsholmen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 42.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 33.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 77.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 128. Även 11 oktober 1756.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 26.

Straxt efter dessas afträde upkommo åtta deputerade från bondeståndet, för hwika Axel Jönsson förde ordet, med berättelse, at ock de bifallet nyssnämde protocollsutdrag, och recommenderade til bifall deras extractum protocoll om Pasta heman.

11. Uplästes projectet til riksdagsbeslutet, samt borgareståndets extractum protocoll¹ och derwid gjorde anmerkningar; hwaröfwer ståndet fant nödigt, at sig på följande sätt yttra:

1, 2 och 3 §§ bifalles. Öfwer 4 § kan ståndet sig icke utlåta, mindre den samma bifalla, innan man får se i hwad slut riksens ständer stadna, angående de wid åtskilliga omständigheter anmälte religionsmål. Så wida med det i 6 § omrörde informationswerk för ungdomens tillärande och öfwande i siömanswäsendet bör förstås den tilärnade siöcadettecorpsen, håller ståndet före derom ei böra nämnas i riksdagsbeslutet, innan riksens ständer öfwerenskommet, huru dermed skal förhållas. I 7 § går ut hwad om rikets clenodier, Kongl. Maj:ts handpenningar med mera förmåles, ifrån orden: *Angående rikets clenodiers och mobiliers öfwerseende*, til och med orden: *konungagälds betalning beswäras*. 8 § bifalles. Om något uti 9 § skulle röra den tilärnade beuserätten, är ståndet af den tanka, at sådant bör utslutas, medan ei ännu blifwit afgjordt, huru och på hwad sätt dermed skal förhållas. De i 10 uptagne mål, som ei wid denna riksdag hinna afgöras, böra jemte skogsordningen utslutas. 11 och 12 §§ bifalles. Wid 13 § efter orden: *men skulle rikets angelägenheter, tilsattes: emot vår önskan och förmodan*.²

12. Åtta deputerade anförde af cammarherren Sparvenfelt ankommo och hos ståndet recommenderade justitiæcantzlern Fredenstierna, at winna bifall til någon ärsättning för sitt lidande wid förr omrörde hemansköpet i Södermanland. Och då en stund derefter cammarherren Fredenstierna insände til ståndet dess afgifna resolution på hans faders anhållan, begärandes at få deruti någon ändring, yttrade

h:r biskop Troilius, som ei war tilstädes, då ansökningen första gången förekom, at intet kunde wara billigare, än lemna justitiæcantzlern, som werkeligen utan sin skuld blifwit lidande, det beneficium, at hans ansökning måtte få komma til secreta utskottet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 71.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 76.

H:r biskoparne Osander och Körning samt probsten Palmerus sade sig önska det samma. Men doct. Celsius, probsterne Helleday, Stierner, och flere yrkade, at denna sak, såsom afgjord, ei borde uprifwas; hwilket, så wäl som, om justitiæcantzlern skulle i detta mål ärhålla ärsättning för lidande, blefwe ett skadeligit præjudicat.

13. Probsten Tiburtius begärade, at i fall, då han ei wore tilstådes, såsom i går efter middagen, när om rang för landsecreterare och cammererare förehadet, något dylikt uti ståndet skulle förekomma, för hans del måtte til protocolls föras, det han hölle för ganska eftertänkeligt och skadeligt, at än den ena och än den andra tjänstens rang förhöjdes. Ty så länge drägtiga syslor haft lagom rang, så hafwa ock ståndets ledamöters barn kommet dertil, men när rangen förökas, så stängas de derifrån, och lära de derföre förbanna oss, som på detta sätt lagt hinder i wägen för deras upkomst och befordran til en sysla som gifwer bröd. Härmed conformerade sig probstarne Helleday, Stierner, Strang, Troilius och Rogberg.

14. Från ridderskapet och adeln kommo 24 deputerade, af hwilka generalen grefwe Liewen berättade, at som riksdagens slut instundade, de warit om-tänkte, huru de måtte wisa sin ärkänsla emot landtmarskalken, för dess, wid denna riksdag, hafda myckna möda, och tilslaget honom 36.000 plåtar, hwilket til bifall recommenderades.

Efter dessas afträde giordes häröfwer proposition, som beswarades med Ja.

H:r biskop Halenius hemstälte, om icke äfwen ståndet nu skulle utnämna någon summa för h:r archibiskopen och ståndens talemän? men

h:r biskop Troilius hölt för bäst, at dermed innehålla, tils man får höra, huru stor summa borgareståndet föreslår för dess talemän, på det icke ståndet må determinera mindre summa för sin.

Detta bifölls, då en stund derefter åter upkommo tolf deputerade från borgareståndet som gåfwo tilkänna, at de anslaget för dess talemän 9000 plåtar, och at han måtte få borgmestarecaractere och rang lika med borgmestare i Stockholm.

15. Uplästes jemte secreta utskottets extractum protocoll¹ om medicinalwerket, justitiædeputations protocollsutdrag angående collegii medici dom-

rättighet, samt medföljande särskilte votum tillika med Swedenheims memorial. Hos ridderskapet och adeln war secreta utskottets extractum protocollii bifallet med den förändring, at collegio medico tillägges domsrättighet uti medicinalmål öfwer doctorer och apothekare, dock at fältskärer ifrån en sådan collegii medici domsrättighet undantages.

Probsten Lidius sade sig bifalla betänkandet, undantagno, hwad domsrättigheten angick.

H:r biskop Troilius: Tages den bort, så är bäst slå af alt.

Probsten Helleday: Jag är ei emot hwad som tjänar til medicinalverket, men hwad domsrättigheten wil säja, när ridderskapet och adeln undantaget fältskärer, begriper jag icke. Håller ock för farligt, at dem må gifwas domsrättighet, som ei lagt sig i någon måtto på lagfarenhet. Tror ock, at collegium medicum kan äfwen så wäl besörja sin angelägenhet utom domsrättighet som consistorierna. Sedan är ock eftertänkeligt, at ingen instance skal wara, utan at man ifrån collegium immediate skal gå til konungen. Hwad olägenhet wil icke blifwa deraf för dem som bo i landsorterna och fierran från residentet. Men den tilläggning wille jag skulle göras, at underdånig föreställning må afgå til Hans Majestät, at landshöfdingarne blifwa befalte göra den anstalt, at alle som höra under medicinalverket, på collegii medici ärfordran sig där inställa. Härmed conformerade sig probsten Huss.

Doct. Celsius: Hwad angår laboratorium chymicum bifaller jag äfwen, at archiater Rosén får lön här. Men om han skal hafwa sitt säte i collegio medico, underställer jag, om icke det skulle öma Bäck, som sitter med ordinarie fullmagt, och blifwa emellan dem collision. Collegii medici domsrättighet betreffande skulle jag den wäl önska, men dock så, at där blifwa riktiga instanser som annars äro wid domstolar. Och skulle alla medici i riket sortera under detta collegium, så blir domsagan ganska widsträkt. Imedlertid, om det derwid må blifwa, så böra ingalunda chirurgi undantagas, utan de egenligast höra dit. Doct. Filenius conformerade sig.

H:r superintendenten Körning: Medan om archiatern Rosén, som är min swåger, ingen quæstion göres, så har jag ei taget afträde, och får nu instämma med hwad h:r biskop Troilius sagt, at om ei collegium medicum får domsrät-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 134, flera handlingar.

tighet, och här blir likasom en sort compelle intrare, så winnes ei ändamålet, och jag wet ei, hwartil all annan författning tjänar.

H:r biskop Halenius: Jag har hört nog raisoner mot och med, och efter jag ei förstår saken, har jag swårt at yttra mig häröfwer. Nekar icke, det jag finner skäl at styrka til domsrättighet. Men som det äro doctorer, fältskärer och apothekare, som komma at ställas under denna domstol, så böra ock i collegio wara ledamöter af dem alla, och på det någon instance må gifwas, så kunde blifwa en underdomstol, såsom ett collegium majus et minus.

H:r biskop Troilius: Kan man icke då säga, at när en apothekaresak förekommer, så bör en apothekare adjungeras, och en chirurgus i chirurgiska mål?

Doct. Celsius: Här kan ock komma en justitiæman med.

Probsten Helleday: Jag ser ei annat, än at collegium medicum kan hantera sina saker på samma fot, som ett consistorium. Och hwad framdeles wil bli af denna domsrättighet, det lemnar jag. Mig tyckes, här blifwa persuasioner af.

H:r archibiskopen frågade, om ridderskapet och adelns påskrift får bifall med den ändring, at domsrättigheten sträcker sig äfwen til fältskärer, dock så at 2:ne apothekare och 2:ne fältskärer tagas med til ständiga assessorer? Swarades: Ja, och skulle resolution til nästa gång projecteras.

16. Som ecclesiastiquewerket i Lappmarken af secreta utskottet utarbetadt war inkommet, hemställte herr archibiskopen, om ei ståndet behagade låta den i morgon förekomma? som bejakades.

17. Begärades at professor Gadolin och kyrkoherden Mathesius wille efter lofwen i morgon gifwa förslag til skäligh jemkning i saken om bondeseglation, så at hwarken borgare eller bönder må ske för när.

18. Anmältes major Brumers¹ klagomål öfwer préjudice, som ridderskapet och adeln afslaget, och gjorde ståndet likaledes.

19. Uplästes borgareståndets extractum protocoll², hwarigenom anmäles, at tullen för blaggarn, säckbuldan, helsingwäf, och smal foderwäf i den nya pro-

¹ Enl. konc., renskr.: *Brunns*

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 69, flera handlingar.

jecterade tulltaxan blifwit utsatt til dubbel emot det som förr detta wid 1738 års riksdag af riksens ständer är beslutadt; och begäres i anseende til andrag-na orsaker, at projectet i den delen må ändras. Hwilket bifölls.

20. Förehades ytterligare cammar oeconomie och commerciedeputations förslag¹ til en förnyad och förbättrad tjänstehionsordning tillika med borgareståndets twänne derom afgifne extracta protocoli² af d. 11 Sept. nästledne, hwarjemte äfwen uplästes ridderskapet och adelns derwid gjorde anmärkingar. Och sedan presteståndet in margine på sielfwa förslaget låtet tekna dess ärinningar, fants nödigt, at genom extractum protocolli gifwa de öfriga stånden tilkänna presteståndets tankar om den tid som skulle synas både säkrast och beqwämligast til upsägning och derpå följande legostämma, nämligen, at den förra eller upsägningstiden utsattes til Pålsmessodagen uti Januarii månad, men den senare eller legostämman til Matzmessodagen in Februario, och at städsel emellan dessa termines tillåtes, emedan hwarken landtmannen på den tiden med något strängt arbete är beswärad eller legohion då hafwa tilfälle, at, som i Junii månad kunde befaras, sedan de gått utur sin tjänst, siöledes begifwa sig utomlands. Och som presteståndet aldeles instämde med borgareståndet derutinnan, at den ena staden så wäl som den andra kommer i detta mål under allmänt stadgande, så önskar ock presteståndet, at nyssnämde terminer til upsägning och legostämma måtte öfwer alt få blifwa gällande, och at IV art. 1, 2, §§, V art. 1 § och VI art. 1 § så wäl som slutet af IX § derefter inrättas; dock så, at i fall storförstendömet Finland skulle härutinnan finnas af en särskilt beskaffenhet, kunde det samma, efter ridderskapets och adelns tanka för sig allena undantagas. I anledning häraf trodde presteståndet böra tilläggas, at de som nu äro i tjänst derwid förblifwa til Pålsmessotiden år 1758; och hemstälte för öfrigit, om icke den i VII art. 15 § omrörde tilökning på lönen ifrån orden: *i annor måtto*, kunde ändras således: *må efter fem års tjänst på ett ställe niuta två delar s:rmts tilökning*; såsom ock, at taxan på tjänstefolks löner för Stockholms län til någon del förminskas, således, at en fullwuxen dräng dersammastädes bestås i lön 50 dal. och en halfwuxen 36 dal. En fullwuxen piga 24 dal. och en halfwuxen

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 42, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 70, flera handlingar.

18 dal. alt koppm:t jemwäl ock, at i Cronobergs län en fullwuxen dräng må niuta 12 och en fullwuxen piga 7 dlr s:rmt.

21. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,¹ angående magistratens i Grenna ansökning, at under disposition återfå den så kallade Kungsträgården, som dem på lönen är anslagen, hwilket betänkande så wäl bonde- som borgareståndet bifallet. Och bifölls äfwen nu af ståndet.

Den 14 Octobris

1. Uplästes bondeståndets extractum protocolli² om caractere och tilökning i lönen för cammarrådet Adlerstedt och resolverades: Ståndet kan sig icke med characterer befatta, men bifaller, at den föreslagna penningesumma må honom förunnas.

2. Uplästes bondeståndets extractum protocolli angående 50 dal. s:rmts förökning i bokhållaren Röngrens expectancelön.

Probstarne Helleday och Stierner förklarade det de äfwen så litet wille befatta sig med tilökningar i löner som i rang och caractere. Efter skedd proposition biföll dock ståndet detta.

3. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli,³ at med generallieutenanten Cronstedts af ålderdom emot riksens ständer begångne felsteg må öfweres. Härtil gaf ståndet samtycke hwilket ock borgareståndet gjort.

4. Förehades bondeståndets protocollsutdrag,⁴ rörande cammar oecon. och comm.deputations betänkande och taxa til lösn af de uti cammar och krigscolegerne förefallande expeditioner. Bifölls.

5. Afhördes justitiædeputations utlåtande⁵ öfwer Kongl. Maj:ts nådiga proposition och berättelse angående de justitiæ ärender, som til generalauditeu-

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 126.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 51.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 125.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 52.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 36.

rens expedition höra. Med borgareståndet, som detta bifallet, förenade sig ståndet.

6. Uplästes Bildenschölds memorial angående at den af riksens ständer nyli- gen fastställte inrättning af twänne pensionscassor, den civile och militaire, hädanefter måge af en och samma direction förwaltas.

7. Justerades resolution öfwer medicinalverket, så lydandes: Prästeståndet finner godt, at secreta utskottets extractum protocolli¹ om medicinalverket, och justitiædeputations angående collegii medici domsrättighet bifalles, men med det förbehåll, at samma deras rättighet af collegio må utöfwas ei allenast öfwer doctorer och apothekare, utan äfwen chirurger, och at af hwarde- ra sistnämde societeter, efter af dem uprättat förslag, collegium må förstärkas med 2:ne ständiga assessorer, nämligen två apothekare och två chirurger, samt at allmänheten, som til minsta delen äger råd och medel at betala twänne slags särskilte läkare, icke betages i så in- som utwertes siuk- dom betiäna sig af doctorer eller chirurger som äro examinerade.

8. Föredrogs å nyo secreta handels och manufacturdeputations betänkande om logarfware, samt uplästes borgareståndets extractum protocolli² rörande samma mål, och projecterades til resolution: Prästeståndet bifaller til alla de- lar borgareståndets extractum protocolli med tilläggnig, at fabriquen ei bör förfördela logarfwarne med uphandling af rå hudar i slagtarehuset. Men lemnades liggande på bordet, til dess h:r biskop Troilius, som förbehållet sig wara tilstades wid denna sakens afgörande, wore i ståndet upkommen.

9. Uplästes secreta deputations betänkande,³ angående capitaineleutenant Stiernheims beswär öfwer liden préjudice. Ridderskapet och adeln hade samtykt, at capitainelieutenant Stiernheim må hugnas med capitaines full- magt, samt uti tjänsten blifwa derföre ansedd. Dock kommer han ei at undfå tour til lön framför de äldre officerarne. Ståndet biföll det på samma sätt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 134.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 73.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 43.

10. Uplästes bondeståndets extractum protocolli,¹ angående commissarierne i manufacturcontoiret. Bifölls.

11. Afhöordes cammar oeconomie och comm.deputations betänkande² om föreskrift för notarien i krigscollegio Johan Briant. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet förenade sig ståndet.

12. Föredrogs justitiædeputations betänkande,³ angående kongl. hofrätternes til denna riksdag ingifna berättelser, öfwer deras sedan sisl. riksdags början til 1754 års slut förrättade arbeten. War af ridderskapet och adeln bifallet, samt bifölls af ståndet.

Kyrkoherden Aurelius yttrade sig, at, om den i betänkande[t] ömförmälte förstärkningen af hofrättsledamöter, hwilken ännu skal continuera, hädan-efter, som sedan sista riksdag skal aflönas af den procent, som tages af sterbhusinventarier, han då förbehölt på det högsta, at prestesterbhusen ei måtte med denna afgift widare onereras för bakarf, och undgå at efter de barn som aflida, uprätta formeliga inventeringar. Doct. Filenius conformerade sig härmed. Men

Probsten Helleday ärinrade, at hwad de omtalte inventariers uprättande betrefar, kunde de såsom i lagen påbudne, ei undwikas, och hwad åter procenten angick af inventariesumman, wore den så liten, at den ei kunde wara til särdeles last.

13. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli⁴ angående en gratification af 6000 plåtar för hofmestarinnan friherrinnan Adlerstens berömliga nit och outtröttliga möda at vårda Deras Kongl. Högheter arfprinsarna uti en tid, då deras späda ålder den närmaste tilsyn äskade. Bifölls.

14. Uplästes rådcammarens extractum protocolli angående doct. Hauswolffs underdåniga ansökning om ytterligare understöd genom wiss afgift, nämligen 2 öre s:rint af hwart matlag i riket til S. Claræ kyrka.

¹ Präteståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 50.

² Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 127.

³ Präteståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 37.

⁴ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 138.

H:r biskop Troilius sade, at, i anseende til det olykelige öde, som denna kyrka undergått, sedan han sista riksdag i möjligaste contribuerat hwad som nu styrkte til detta. Proposition giordes och bifölls, då

Doct. Mennander begärte, at någon författning måtte tagas til de öfriga kyrkors hielp, som med ansökningar om collecter inkommet.¹

15. Collect och stambok i de närmaste orters städer för Kungsbacka kyrka war bifallen af borgare och bondestånden, samt bifölls nu af presteståndet.

16. Företrädde 24 deputerade från bondeståndet, af hwilka Otto Olofsson berättade, at dess stånd bifallet 36.000 plåtars belöning för h:r grefwen och landtmarskalken, samt 9000 för borgareståndets talemän, samt derjemte, i anseende til sitt stånds talemans myckna möda, trohet och nit för det allmännas icke mindre än ståndets bästa så de förra som denna riksdag, hade bondeståndet welat tilstyrka för honom en summa af 9000 plåtar, och äfwen så mycket för deras secreterare, som de önskade tillika måtte blifwa i underdånighet hos Hans Kongl. Maj:t anmält, at wid tilfälle niuta anständig befordran.

Efter dessas afträde företog sig ståndet, at ock utnämna för sin talman en anständig belöning, då h:r biskop Engström som besökt herr archibiskopen, sade sig af honom fått in commissis, at declarera i ståndet, det han för sin del afsade sig all belöning, som ståndets wälwilja kunde honom tilärna. Men ståndet fant sig icke desto mindre föranlåtet, at såsom de andra stånden giort, äfwen betyga ärkänsla för dess talemän, och woro flere af den tanka, at honom kunde anslås lika summa, som borgareståndet redan bewiljat rådman Kerman. Andra åter förmente, at denna summa borde förökas för bägge sistnämde stånds talemän, medan bondeståndet tilslaget Olof Håkansson lika mycket, där likwäl warit wanligit, at han fått en god del mindre. Och i anseende härtill förbehölt probsten Helleday, at 15.000 plåtar måtte för preste- och borgareståndens talemän hwardera föreslås, i fall ståndet bifölle 9000 för bondeståndets.

Proposition giordes härpå 1) om ståndet bifölle de af ridderskapet och adeln projecterade 36.000 plåtar för landtmarskalken, samt at han hos Kongl. Maj:t må til general i arméen i underdånighet anmälas. 2) 15.000 plå-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 14.

tar för presteståndets och lika mycket för borgareståndets taleman, hwilken derjemte må nämnas til borgmestare med lika heder och rang som borgmes-
tarne i Stockholm. 3) Om ock ståndet bifölle, at bondeståndets taleman
måtte få 9000 plåtar, och swarades härpå Ja, men hwad bondeståndets secre-
terare betrefar, beslöts, at om dess arwode skulle remitteras til secreta ut-
skottet, at efter riksdagsordning och wanlighet projecteras af samtel.
talemän.

Probsten Stierner sade sig häpna öfwer sådana depenser för riket i dess nu
warande tilstånd. Och

h:r biskop Beronius: Jag har denna tiden hört proponeras så många ansen-
liga utgifter af vår allmänna cassa, som jag twiflar uppå om någonsin skedt
de förra riksdagar. Den högste Gud wet om vår rikes skattkammare nu mera
än förr är dertil tilräknelig. För mitt samwets befredande yttrar jag min tan-
ka, at arwodet för talemännen må wara nu det samma som de förra riksdag-
ar, ehuru jag ei annat wet än at år 1741 är beslutadt, det sedermera intet
arwode skulle beslås ståndens talemän af statsmedlen. Men i fall någon tilök-
ning skal ske, är min mening, at presteståndets och borgareståndets talemän
måge niuta sådan proportion i arwode emot bondeståndets som förut warit
brukelig. Härmed conformerade sig probstarnes Helleday och Stierner. Men

Probsten Huss sade sig ei kunna ingå i det som blifwit projecterad til ar-
woden, och wille ingen del hafwa i dessa eller andra penningemål.

17. Herr archibiskopen, som nu upkom i ståndet, berättade sig hafwa talt
med h:r landtmarskalken, som sagt, at då han i går warit up til hofwet har
imedlertid, i anledning af en deputation från bondeståndet, proposition blif-
wit giord om generals wärdighet för honom i arméen, men wid återkomsten,
så snart han derom blifwit underrättad, har han sig det afsagt, och begärade
på det ömaste, at ståndet icke wille gå in i den idéen, eller göra derom någon
proposition.

H:r biskop Troilius sade det wara bekant, at med denna heders afsäjan-
de hos honom war alware, men som quæstion blifwit rörd, kunde ståndet ei un-
derlåta at gå deruti in. H:r biskopen hemstälte derjemte, sedan berättadt
war, huru ståndet beslutat angående h:r landtmarskalkens och h:r talemän-
nernas arwoden, om icke nu en deputation härom från ståndet til de andra
stånden borde afgå, och tillika underställa, om icke i riksdagsbeslutet kunde,
i stället för berättelsen om Deras Maj:sters handpenningar, inflyta, at sedan

riksens ständer gjort flera gratificationer, de ock icke förgätet vårt kongl. hof, utan bortbytt en gammal kungsgård i ett wälbyggt palais nära wid Stockholm til det kongl. husets accommodement.

Probsten Helleday sade sig frukta, at härom i allmänheten torde heta, at det icke warit nödigt, medan öfwerheten har nog slott förut, och at det således icke skulle passa sig i riksdagsbeslutet. Men

h:r biskopen trodde allmänheten finna sitt behag deri, och med fågnad sluta deraf, at all kärlek och förtroende mellan konung och ständer är rétable-rad.

Ståndet beslöt en sådan deputation bestående af 24 ledamöter och anförd af h:r biskopen, som wid återkomsten berättade sig anmält hwad honom warit ombetrodt, angående landtmarskalkens och talemännens arwoden, fått det swar af landtmarskalken, at han undanbedt sig generalshedern, men för bondeståndet omrört den i riksdagsbeslutet införde § om religion, och begärt, at samma stånd ei skulle yttra sig öfwer den puncten, förr än samtelige stånden sig utlåtet öfwer den projecterade förordningen angående indifferentieriet och beswärs-puncten rörande sabbatsdagens ohelgande, hwarå bondeståndet löfte afgifwit.

18. Inlemnade probsten Fundan ett memorial,¹ hwaruti anhålles, at, om ei den wanliga tjänstehionslegostämman får bestånd, den då för Skåne måtte utsättas til allhelgona dag. Ståndet kunde detta icke antaga, utan lemnade probsten, om så behagades, at gå med sitt memorial til de andra stånden.

19. Företrädde sex deputerade från ridderskapet och adeln, af hwilka grefwe Frölich berättade, at justitiædeputations betänkande, angående sökt lån av banquen på fidei commissegendom förewaret hos ridderskapet och adeln, hwilke funnet detta stridande mot bancowerkets säkerhet, och begärte, at ståndet behagade ingå med sig i samma tanka.

20. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll,² angående at commissarie Dragman wid första ledighet måtte uplåtas en kungsgård nära wid Stockholm, at deruppå underhålla ett stammschäferi, och emottaga alla utifrån inkommande får, tils commerciecollegium om deras utdelande i lands-

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 40.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 137.

orterna kan foga nödig anstalt. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, dock at detta ei må angå Sundbyholms och Ribbingelunds kungsgårdar, om hwilka riksens ständer komma at göra särskilt författning. Bifölls på lika sätt hos ståndet.

21. Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹ angående 1735 års ständiga markegångstaxa. Ridderskapet och adeln hade förblifwit wid sitt i detta mål d. 15 Junii afgifne yttrande. Äfwenså gjorde ståndet.

22. Uplästes land och sjömiliteæ oeconomideputations betänkande² om den så kallade knektelegomedelscassan i Westmanland. Ridderskapet och adeln hade pröfwat billigt, det bör Westmanlands knektelegomedelscassa ofördröjeligen återflyttas til orten och ställas under den förvaltning, som tilförene varit brukelig, och i de med allmogen ingångne knektecontracter finnas grundad. Presteståndet biföll på lika sätt.

23. Sedan h:r grefwen och landtmarskalken funnet nödwändigheten fordra några dagars prolongation på riksdag och i dag tillika med de andre talemännen wille om tilstånd dertil hos Hans Maj:t i underdånighet anhålla, så gaf h:r archibiskopen nu sådant tilkänna, och begärade få weta, om ståndet härwid hade något at påminna? Hwarpå nei swarades.

24. Uplästes bergsdeputations betänkande³ med bifogat projekt til instruction för bergsfiscalen i Wermland. Ståndet instämde med ridderskapet och adeln, som bifallet instruction med den förändring, at actionerna i collegio böra efter wanligheten föras af advocatfiscalen, men at actoris andel i böterne tilfaller bergsfiscalen.

Wid 3 § af instructionen funnos orden, *näst efter tackjärnsköp: från andra orter*, vara i löparen uteslutna och derföre där in margine anmärktes.

25. Uplästes protocollsdeputations betänkande angående en af Kongl. Maj:t och Swea hofrätt afdömd sak emellan Selabo härads almoge i Söderman-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1334, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 37.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömiliteækonomideputationen, nr 35.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 18.

land, samt hofsecreteraren och cronofogden Johan Clas Sommar. Bifölls såsom äfwen skedt hos ridderskapet och adeln.

26. Afhördes protocolsdeputations betänkande om handlingarnas öfwerseende wid landscancellierne. Ridderskapet och adeln kunde ei härtill samtycka, i anseende til den wid landscancellierne warande knappa betjäning, och det uppehåll som dermedelst i syslorna torde förorsakas. Med ridderskapet och adeln instämde ståndet.

27. Uplästes cammar oeconomie och commerce¹ samt bergsdeputations betänkande, angående brukspatron Adolph Adolphssons Christiernins uti Westerås stad förr innehafde och nu åter sökte burskap. Bifallet af preteståndet, och war likaså af ridderskapet och adeln.

28. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli angående några medel och utvägar, at sätta crediten i det skick som wederbör. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

29. Ankommo 24 deputerade från ridderskapet och adeln,² af hwilka landshöfdingens baron Frisendorf anmälte, hurusom på riddarhuset förehafte angående bränwinsbränningen, och at ridderskapet och adeln fäst sig i synnerhet wid bondeståndets bewekeliga föreställningar, samt fogat sig til deras åstundan, så at de måga få bränna, på 2:ne terminer, 14 dagar hwar termin, nämligen från d. 5 til d. 20 Decembris och från d. 15 Martii til d. 30 dito, dock endast til husbehof. Berättade derjemte, at ridderskapet och adeln welat uppskiuta riksdagen til nästa onsdag, dock med uttryckeligit förbehåll, at ei öfverskrida samma termin. Hade dock inbekommet preteståndets ärinringar wid riksdagsbeslutet, men ei kunnat dem företaga, förr än bondeståndets likaledes kommet dem i händer. Anmälte för öfrigit, at ridderskapet och adeln förehafte om talemännens arwode, och redan i går fogat sig til samma summa, som borgareståndet begärat, samt i anledning deraf beslutat äfwen för preteståndet 9000 plåtar af den grund at desse alltid haft lika, men för bondeståndets talemän 6000, och för dess secreterare 5000 jemte föreskrift til Hans Maj:t, at i nåder niuta någon honom anständig befordran.

¹ Präteståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 128, flera handlingar.

² Präteståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 14.

30. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ om en cadettecorps inrättande wid amiralitetet. Ståndet biföll detta, såsom ock ridderskapet och adeln.

31. Afhöordes herr landtmarskalkens grefwe Axel Fersens memorial,² hwaruti han anhåller om tilstånd, såsom det yppersta wedermäle af riksens ständers godhet, at få afsäga sig den grace honom blifwit offererad, då riksens ständer welat tillägga honom hedersgrad af general i arméen.

32. Sedan ståndet lemnat bifall til det ridderskapet och adeln nyligen inberättat angående 2:ne terminer at til husbehof bränna bränwin, afgick en deputation anförd af doct. Filenius, at gifwa bondeståndet tilkänna samma bifall.

33. Ankommo 2:ne deputationer ifrån bondeståndet af hwilka den förra inlemnade åtskilliga extracta protocoll, och den senare tackade för gifwit bifall til deras talemans arwode, och berättade, at de tilbakafogat sig til presteståndets förslag, för preste och borgareståndens talemän, samt nu förrehade prsteståndets anmärkingar wid riksdagsbeslutet, och skulle deruti ingå med presteståndet.

34. Som bud ankom, at h:r landmarskalken nu wille med sig afhemta h:r archibiskopen, at i underdånighet upwakta Hans Maj:t uti det förr omrörda ärendet om riksdagens prolongation, så steg h:r archibiskopen ned och efter en stund återkom, berättandes, at Hans Maj:t i nåder samtykt til riksens ständers underdåniga begäran, at om onsdagen genom trompetter förkunna riksdagens slut.

35. Secreta utskottets extractum protocoll³ angående ecclesiastiquewerket i Lappmarken uplästes jemte en bifogad förteckning på presternas i Lappmarken tjänsteår och omständigheter. Ridderskapet och adeln hade bifallet detta utdrag med den förändring, at direction öfwer ecclesiastiquewerket i Lappmarken hädanefter hwarje år, til nådig ihogkomst med de regale pastorer, hwarå förslag ifrån consistorierne inkomma, i underdånighet har at an-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 139.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 30.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 135.

måla en af consistorium i Hernösand bepröfwad skickelig och förtiänt prestman ifrån Lappmarken, då Kongl. Maj:t, i nådigt afseende derpå, lærer låta en sådan prestman, efter förtjänst, til lappmarkspresternes nödiga upmuntran, niuta nådig befordran.

H:r biskop Troilius: Jemte det wi hembära Gudi lof och ära, at så långt kommet med lapparnes underwisning i salighetsläran, och omvändelse til en sann christendom, och wi billigt ärkänna directionens samt h:r superintendenten Körnings sorgfällighet derwid, så önskar jag, at werket må bibehållas wid dess förmoner och upmuntran. Af det som blifwit upläst, finner jag hufwudpuncten gå ut på, huru de som arbeta i ordet hos lapparne måga blifwa befordrade. Kongl. förordningen¹ af år 1723 innehåller, at de som i lapparnes underwisning äro nitiske och flitige ofelbart inom wissa år derifrån skola hielpas och til swenska församlingar befordras, och kongl. resolutionen af 1733 säger, at biskoparne och consistorierne i riket skola utse tjänliga ämnen til prester i Lappmarken, som sedan, efter wissa års med åhoga och flit förrettade arbeten i sina stift måtte befordras. Jag frågar, hwad wåller, at icke detta gått i verkställighet? Hade så skedt, så hade wi sluppet denna öma deliberation. Imedlertid böra nu de, som suttet där länge först hielpas, och sedan tjänlige steg tagas, at kongl. förordningarne noga observeras, så at præsules i stiftens hos sig utse tjänliga ämnen, at til lapparnes tjänst afsändas, dem de sedan hwar i sitt stift emploiera, när de deruppe tiänt några år, hwilkas antal bör utmerkas. Saken kommer då i ordning, och de swårigheter, som nu möta, kunna icke mer existera.

H:r biskop Halenius: Jag conformerar mig med det biskop Troilius sagt, och ser, at om förordningarna följts, så hade där redan warit en cadet från hwart stift, den man warit förbunden at hielpa. De som nu där äro, äro alle infödde norrlänningar, men lät dem nu i förstone komma til andra stift, dock med det uttryckeliga förbehåll, at det går i ordning efter stiftens, tils de alle blifwit emploierade. Dock bör superintendenten Körning ei eller undandra ga sig deras promotion, efter de äro norrlänningar.

Doct. Mennander: Efter Åbo stift äger sielf en lappmark, bestående af 3 pastorater, så förmodar jag på mitt stifts wägnar, at det tages undan, och

¹ Årstrycket 3 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning om lappländares flitigare underwisande i christendomen och scholars inrättande der i orten.*

hemställer derjemte, om icke Borgo stift kunde med Åbo participera i våra lapp-presters emploï, dock i proportion efter stiftten.

Herr archibiskopen: Om Finska lappmarken har deputation ei kunnat nämna, efter direction ei gifwit dertil anledning, och på 8 år ifrån Åbo ingen ting blifwit inberättadt om församlingarnas tilstånd i Finska lappmarken.

H:r biskop Beronius påminte, at härwid måtte noga i akt tagas proportion stiftten emellan, såsom de äro större och mindre, så at de stift, som hafwa dubbelt mindre antal af pastorater än de större, icke måga, wid förekommande lägenhetens utdelande, gå i lika proportion med de större stiftten. Äfwen gaf h:r biskopen tilkänna, at Calmare stift har specielt privilegium på regale pastorater, hwarigenom sådana äro stiftets prester endast förbehållna.

Doct. Celsius: Som Stockholms pastorater äro regale, så önskar jag måtte tydeligen utsättas det samma pastorater exciperas. Hwartil

h:r öfwerhofpredikanten doct. Schröder lade, at församlingarna i Stockholm ei sielfwa skulle finna sig derwid, om en prest från Lappland blefwe hos dem pastor.

Doct. Filenius understälte, om icke den exception wore billig, at, då i ett stift en utstiftes prest nyligen blifwit emploïerad, samma stift då borde slippa emottaga en lapp-prest, och medgaf annars, at de äfwen i Linköpings stift måtte niuta emploï.

H:r biskop Engström instämde med h:r biskop Halenius, men h:r superintendenten Lagerlöf med h:r biskoparna Troilius och Beronius.

Probsten Manquer hölt nödigt och godt, at för framtiden någon författning måtte göras, at hwart stift utser sina ämnen wid academien at emploïeras til lapparnas tjänst, hwilka sedan måga efter wissa år niuta befordran i de stift, som de kommet ifrån.

H:r superintendenten Körning: Sedan jag til stiftet ankom, har jag låtet mig angeläget wara at besöka lappmarkerna, och sielf se församlingarnas tilstånd, sedan ingen præsul för mig warit längre och vidare, än i 2:ne lappmarker. Men at imedlertid icke alt gått til efter förordningar och resolutioner, som h:r biskop Troilius sagt, kan dels bero derpå, at 1733 års resolution utföll på Hernösands stifts enskilte beswär, och således icke kunnat publiceras, dels ock kommet deraf, at inga penningar woro at tilgå, hwarförutan inga tiänliga anstalter kunde göras. Men sedan Hans Excellence herr riksrådet grefwe Tessin år 1738 med mycken ömhet tog sig detta werket an, och en

fond til penningar då blef, som ock werkeligen är tilräckelig, äro 1741 och 1743 de anstalter gjorde, at scholæmestare och prester flerestådes blifwit tillsatte, samt scholar och kyrkor bygde. Men angående samma presters befordran derifrån har alltid warit swårighet. Hernösands stift har icke underlåtet, at gång efter annan föra dem på förslag, men de hafwa icke fått röster. Någon författning måste derföre widtagas, hwarigenom deras befordran blir säkrare, och de som nu länge setat där kunna komma derifrån. Och skulle från de öfriga stiftens andra prester i deras ställe försändas, så förbehåller jag, det må blifwa käcka karlar, ty inga andra kunna där uthärda i de beswårigheter som dem möta. Och för öfrigit, då jag detta föredraget, i stöd af riksens ständers förutgiorda författningar, så har jag efterkommet min skyldighet. När nu härupå resolveras, så wet både jag och consistorium, hwarefter wi sku rätta oss.

Kyrkoherden Mathesius: Jag tycker at saken är hulpen, när alle lapske prester upgifwas, och af dem partageras på Upsala stift, samt de andra större två, men på de mindre en, i hwilkas ställe hwart stift sedan sörjer, at någon afsändes. Men hwad de tre pastorater i Kimi lappmark angår, drager Åbo och Borgo stift allena för dem omsorg.

H:r biskop Troilius begärte, at denna saken måtte få hwila, då imedlertid han med h:r biskop Halenius wille til nästa tilfälle något projectera. Som bifölls.

35. H:r biskop Troilius hemställte, om icke, sedan justitiæcantzlern Fredenstierna fått de andra stånden för sig, at hans ansökning må remitteras til secreta utskottet, ståndet behagade göra så med. Detta bifölls, och medan böndren från hwilka hemanen til Fredenstierna afgått, men som dem nu återwunnet, med lika ansökning inkommet, så resolverades och skrefs på löparen: Remitteras til secreta utskottet, at, efter ridderskapets och adelns påskrift med justitiæcancelleren betinga, då ock tillika tages i öfwerwägande, huru och på hwad sätt äfwen de lidande böndren kunna hielpas.

36. På herr archibiskopens hemställande beslöts, at ock ståndet eftermiddagen skulle sammanträda, då följande mål företogos, nämligen

Eftermiddagen

1. Begärade probsten Helleday måtte til protocolls tagas, som han förnummet, at ståndet, under hans frånwaro, åter uptaget justitiecantzlern Fredenstiernas ansökning, och den til secreta utskottet remitterat, ehuru den förut war af ståndet afgjord, at han äger ingen del i den saken.

2. På doct. Celsii begäran, at målet angående logarfwerierna måtte sluteligen afgöras och expedieras, enligt den resolution, som nu i morgons blifwit uppsatt, och at målet wore så mycket angelägnare, som det rörer folks wälfärd, och presteståndet ei bör tillåta, at 12 eller 14 hus gå under.

Probsten Tiburtius yttrade, at wid detta mål woro åtskilliga betänkligheter, at engelska fabriquen så mycket mindre borde nekas köpa hudar i slagtarehuset, som skånska hudar är af samma art med de engelske. Och om något beslutas emot deputations betänkande, och slagtareämbetet, som ännu icke är hört derwid, så kan han för dess del icke samtycka.

Doct. Celsius yttrade, at ståndet redan öfwerenskommet, at resolution skulle uppsättas, och at målet ei längre borde komma under upskof.

Doct. Benzelstierna sade sig härwid hafwa ett och annat at påminna, men om målet är afgjordt, så wil han ei mera derom tala.

Frågades fördenskull, om den upsatte resolution nu skal påskrifwas? Hwilket bifölls.

3. Förehades å nyo tredie delen af bondeståndets beswär¹ med ridderskapets och adelns derwid gjorde anmärkingar,² hwarmed continuerades til den 74 § hwilken doct. Filenius begärade måtte hwila, och at beswär, som röra ståndets rättigheter, ei måtte afgöras utan in pleniori consessu. Och ehuru häremot wisades, at wederbörande af skånska presterskapet, hwilka § angår sig dermed nöjde förklarar, uprepade dock bemälte doctor sitt påstående, hwarföre 72 § företogs.

4. I det samma upkom h:r biskop Troilius och frågade, om något warit före angående garfwerierna. Och då härtill swarades, at det wore afgjordt, förklarade h:r biskopen, det han ei annat kunde än anse saken för oafgjord, eme-

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 7.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 14.

dan han förbehållit sig, at dermed skulle hwila, til dess han kunde wara tilstädes.

Probsten Helleday utlät sig, at saken redan länge hwilat, och at ståndet kommet öfwerens, det resolution dertil skulle uprättas, hwilken ock i protocollet blifwit intagen, hwarföre han ei såge något hinder, at ju ståndet kunnat den afgöra, begärandes i öfrigit, at hwad redan skedt ei måtte uprifwas, medan han då med samma skäl påstår, at justitiæcantzlern Fredenstiernas sak är oafgiord.

H:r biskopen yttrade, at hwad som skedt med Fredenstierna wore billigt, och om någon wille deruppå göra åtal, så rörde det herr archibiskopen som giort proposition derom, men hwad garfwerierna angår, hade h:r biskopen sig förbehållet, at det skulle uppskiutas, och borde fördenskull ligga tils i morgon.

5. Kyrkoherden Ziebet begärade, at ståndet wille bifalla 74 § af almogens beswär, såsom för presterskapet och kyrkorna i Skåne ganska fördelaktig. Och samtyktes änteligen at § skulle bifallas.

6. Gaf h:r biskop Troilius tikänna, det han numera öfwerlagt med herr landtmarskalken, angående det memorial som ståndet til de öfriga stånden ingifwit, och det besynnerliga swar, som deruppå är aflemnadt; och at herr landtmarskalken låtet förstå, det ståndet skulle winna ett önskeligare utslag, om det å nyo med ett anständigt extracum protocollu inkommer, hwarföre h:r biskopen begärade, at ståndet wille wara deruppå omtänkt. Och lofwade h:r biskop Halenius at taga til sig det extractum protocollu rörande denna sak, som förleden tisdag, genom en gemensam deputation blef inlemnadt.

Den 15 Octobris

1. Uplästes reductions och liquidationsdeputations betänkande,¹ angående afl:ne lagmannen Göthenstiernas arfingars sökte befrielse af påförde räntor för Knutstorps gård och gods i Småland. Ridderskapet och adeln hade härwid yttrat, det de förblefwo wid sitt d. 28 Augusti til cammar oecon. och com-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 12. Även 3 maj 1756.

merciedeputations betänkande i denna sak gifna bifall. Och resolverade ståndet sammaledes.

2. Uplästes grefwinnans Ulrica Eleonora Wachtmeisters memorial, hwaruti begäres, at hon måtte behålla den egendom, som hannes man, förr detta öfwersten grefwe Hård förwerkat. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, med förbehåll, at samma egendom icke graveras eller förskingras, medan den afwekne Ludvig Hård ännu lefwer, hwilket på samma sätt af ståndet bifölls.

3. Företogs allmänna beswårsdeputations project til resolutioner¹ öfwer III delen af almogens V, VI och VII delarna af städernes och II delen samt 9 § af presterskapets allmänna besvär, och påskrefwos ut in actis.

4. Uplästes allmänna beswårsdeputations extractum protocoll² angående 94 § af borgareståndets allmänna besvär, om utrikes mineral och helsowatn, hwaröfwer ridderskapet och adeln sig yttrat, at detta ei kunde antagas för ett allmänt besvär, utan borde til Kongl. Maj:ts nådiga utlåtande i underdånighet öfwerlemnas. Och instämde preteståndet med ridderskapet och adeln härutinnan.

5. Uplästes och bifölls, såsom hos ridderskapet och adeln så ock af preteståndet.³

Allmänna beswårsdeputations extractum protocoll⁴ angående Falkenbergs laxfiske, jemte medföljande cammar oeconomie och comm.deputations derom afgifne extractum protocoll.

Allmänna beswårsdeputations betänkande öfwer 37 § af borgareståndets besvär, angående fartygs bestyckning.

Secreta utskottets extractum protocoll⁴, at så många landtmätare måtte i Finland antagas, som til ref- och skattläggning derstädes behöfwes.

Secreta deputations betänkande⁵ angående lieutenant Johan Wilhelm Pastelbergers besvär öfwer liden préjudice.

¹ Präteståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 7.

² Präteståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 6.

³ Präteståndets arkiv, R 906, Allmänna beswårsdeputationen, nr 6.

⁴ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 140.

⁵ Präteståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 45.

Secreta deputations extractum protocolli¹ angående Christer Mörners hos Kongl. Maj:t gjorde underdåniga anhållan, at hugnas med öfwerstelieutenants caractere och fullmagt.

Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande,² angående framledne ryttmestarens Edelfelts enkas ansökning, at under frelsenatur få några cronoheman i Södermanland.

Landt- och sjömilitiæoeconomiedeputations betänkande³ angående en vice fiscal wid kongl. amiralitetet i Carlsrona.

Bergs- samt cammar oecon. och comm.deputationernes betänkande⁴ angående wissa författningar wid swediande.

6. Uplästes justitiædeputations extractum protocolli⁵ angående cammarcollegii år 1749 afgifne utlåtande öfwer en til Kongl. Maj:t år 1737 af bagaren Nils Örlander ingifwen ansökning. Ridderskapet och adeln hade bifallet betänkande[t]. Ståndet resolverade, at det wäl finner någon försumelse af cammarcollegio wara begången, men kan för sin del ei ingå i sättet til undersökning.

Den 16 Octobris

1. Uplästes protocolsdeputations betänkande rörande forum uti ett reconventionsmål emellan öfwersten baron Cronhiort och auditeuren Molitor. Begärtes at ligga på bordet.

2. Cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁶ rörande almogens i Åkerbo härad uti Westmanland sökte lindring uti dagsverkspræstationen til Kungsörs kungsgård, uplästes tillika med ridderskapet och adelns bifall. Presteståndet pröfwade billigt, at en ny undersökning, reglering och delning af den klagande Åkerbo härads almogens dagsverkspræstation wid Kungsörs stallängar, må af wederbörande företagas

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekretä deputationen, nr 44.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 129.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 36.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 130.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 38.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 131, flera handlingar.

och verkställas, utan at 1750 års genom kongl. resolution af d. 9 Julii 1754 faststälte reglering må i vägen ligga, dock at inga heman blifwa indragna til dagswerkspræstationer, som derifrån förut blifwit lagligen befriade.

3. Föredrogs justitiædeputations betänkande,¹ angående handelsbetjäntens Peter Gustaf Westmans gjorde ansökning, at få åter komma i riket, hwariifrån han, för delaktighet uti det på packhuset i berörde stad år 1752 föröfwa-de wäld, odömd afwiket. Likaledes afhördes samma deputations betänkande² öfwer handelsbokhållarnes Hans Grens och Abraham Schröders ansökning uti dylikt mål. Med ridderskapet och adeln, som bägge bifallet instämde ståndet.

4. Ankommo åtta deputerade från bondeståndet, af hwilka Axel Jonasson recommenderade 96 § af deras allmänna besvär, samt anhölt at ståndet behagade ingå med borgareståndet angående den 75 § och jemte recommendation aflemnade ett extractum protocoll³ rörande 73 §.

5. Uplästes protocolsdeputations betänkande, angående cammarförwants-syslans förgifwande i cammarcollegii tull och licentcontoir efter afledne cammarförwanten Maville. Bifölls.

6. Föredrogs bondeståndets extractum protocoll⁴ angående cammarrådet Braunerhielm, at få niuta den honom hit tils felande halfwa cammarrådslö-nen. Bifölls.

7. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll⁵ angående huru och på hwad sätt storfurstendömet Finland må kunna uphielpas utur dess wanmagt, och at en tilökning af 20 landtmätare må göras, at fullfölja landets påbegynte geographiska afmätning och beskrifning. Bifölls af ståndet, och war äfwen så bifallet hos ridderskapet och adeln.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 39.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 40.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 60.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 54.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 142, flera handlingar.

8. Afhördes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ jemte samma deputations extractum protocollii och bondeståndets protocolsutdrag, rörande 1 § af bruks societetens besvär, angående friare disposition af de, bruken til deras understöd, af Kongl. Maj:t och cronan til skattelösn uplätne cronoheman. War af ridderskapet och adeln bifallet, och sedan probsten Manquer uplyst detta mål, resolverades: Presteståndet håller före, at 1747 års konungabref, grundadt på riksens ständers underdåniga tilstyrkande, må äga bestånd, dock med den tilläggning, at bruksägarna, utom den kolning, körslor och dagswerken, hwaruti jordeboks och mantalsräntan förwandlas, må äga frihet at med egen betiäning så nyttia skogen, at den för framtiden må äga bestånd, samt ock, där lägenhet dertil gifwes, upodla åker och äng, så wida hemans åboen sielf det ei förmår, och derigenom lider men och intrång; äfwen ock, at hemansåboen ei må tillåtas afföra skog eller kol, til någon annan än den som äger skatträttigheten, enär han efter gångbart pris betalning ärlägger, samt tillika wara förbunden låta jordäganden, framför någon annan, emot skälig betalning niuta de dagswerken och körslor, som, utom det omnämnde, kan, efter fri öfwerenskommelse åstadkommas.

9. Uplästes secreta utskottets extractum protocollii² angående tilökning i lönen för hofcantzlern, cancellieråden och revisionssecreterarne. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, förente sig ståndet.

10. Secreta utskottets extractum protocollii³ angående, at öfwerjägmästaren O. T. Rudbeck må få 600 dal. sr:mts lön, samt 400 dal. dito mynt til boställs och nödiga resepenningar. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, ingick ståndet.

11. Aflemnade h:r biskop Halenius hwad han i lappska ecclesiastiquewäsendet projecterat, som justerades och bifölls af detta innehåll: Presteståndet bifaller secreta utskottets extractum protocollii, med den förändring, at direction noga i akt tager följande omständigheter:

1) At dess underdåniga tilstyrkande icke må träffa på ett sådant pastorat, där församlingen, genom särskilt privilegium äger wälja kyrkoherde, än-

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 82. Även 5 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 144.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 141.

skönt han med Kongl. Maj:ts nådiga fullmagt föreses. 2) At stadspastorater som gemenligen äro de största, och stiftens mest förtiänte män böra tilfalla, icke härtil utnämnas, ei eller af samma orsak, sådane landpastorater, som äro öfwer 80 mantal, så framt icke någon skulle befinnas af besynnerlig lärdom och förtjänst, jemwäl at hwarest regale pastorater äro igenom specielle privilegier för stiftets prester förbehållne, sådane ifrån utstifte(t)s prester undantagas. 3) At en noga tour och ordning med stiftens hålles, så at det ena ei mera och oftare än det andra med sådana utstiftes prester, emot lag och privilegier, til de inföddas förfång, graveras. Och där hända skulle, at ei alltid, uti det i ordning warande stiftet någon sådan ledighet sig skulle yppa, må ei så noga derpå ankomma, om befordran sker uti något af de följande stiftens, allenast ordningen ei igenkommer, innan alla tolf stiftens, Åbo och Borgå undantagne, som hafwa 3:ne egna lappmarker at besörja, häruti del taget. 4) At consistorio i Hernösand måtte åligga med de öfriga stiftens correspondera, om de wilja någon wiss studerande til Lappmarkens tjänst utse, och i kongl. lappdirection angifwa, som när den behöfwes, efter wäl anlagde studier, och antagne ordines sacros, på directions bekostnad, ett år hålles i Lappmarken at lära språket, och sedan i tjänst träder, då en sådan, efter til minstone tio til tolf års derstädes wäl giord tjänst, får wara försäkrad at blifwa befordrad i sitt stift, hwilket ock, från den dag han börjat göra tjänst, från vidare deltagande med de andra stiftens, i ofwannämde ordning, befrias. 5) På det denna ordning ei alt för ofta må återkomma, at consistorium i Hernösand alltid sielf hwar femte eller åtminstone hwar siette til befordran widkännes, helst som troligt är, at så wäl hädanefter som härtil, de fleste, af dess infödde barn lära härtil komma at brukas.

12. Herr archibiskopen begärte, at af ståndet få inhemta, om det ärnade fastställa något swar på det som kom med den gemensamma deputation från de öfriga ständens angående presteståndets hos dem aflemnade memorial. För sin del hölt herr archibiskopen före, at det af ståndet icke, salvo honore et salva consicentia, kunde lemnas obeswaradt, hwarwid borde föras en saktmodig, men ock alwarsam penna.

Med denna herr archibiskopens tanka förente sig ståndet gemensamt, och sedan det något öfwerlagt om de idéer, som i detta swar nödwändigt borde och tänligen kunde inflyta, anmodades h:r biskop Halenius och doct. Menander, at denna expedition projectera.

13. Uplästes ett memorial underskrifwit af borgmestarne Trapp och Blom,¹ rörande finska bondeseglationssaken, hwaruti anhålles, at denna sak må ytterligare warda tagen under så noga och ömsint betraktande, som den, i anseende til de många härwid warande considerationer, synes äska, och ett behageligare utslag werka kunde. Detta togs i öfwerläggning, och projecterade h:r biskop Troilius, at jemte professor Gadolin och kyrkoherden Mathesius, probsten Troilius måtte hafwa sammanträde med trenne af borgare och bondestånden, at se til, huru denna sak måtte i möjeligaste kunna biläggas och afgöras, så at borgerskapet i Finland ei måtte skäligen säja sig i sin borgerliga näring förfördelad.

Probsten Helleday hölt för ett farligit præjudicat, at tre stånd trädde tillsammans det fierde oåtsporadt, och war af den tanka, at det fierde borde anmodas at wara med. Men härwid ärinrades, at detta ei kunde annorlunda anses än som en compromise. Sammanträdet blef således faststältdt, och skulle ske inom nästa måndag.

14. Uplästes secreta deputations betänkande² angående de af lieutenanten Nils Gustaf Silfwerschöld anförde beswär öfwer præjudice wid sökt befordran. Ståndet biföll detta som ock skedt af ridderskapet och adeln samt borgareståndet.

15. Bergsdeputations betänkande,³ som ridderskapet och adeln bifallet, angående grufbrytningens bättre wårdande, samt hwad derwid bör aktas, uplästes och bifölls.

16. H:r biskop Troilius begärte at afgöras skulle om logarfwarne här i staden gjorde ansökning⁴ om råhudars uphandlande m. m. och yttrade sig, at denna saken wore majoris momenti, medan den rörde fleras näring och handtering. Slagtarne borde ei lida, utan deras hudar sätta dem skadeslösa wid oxköpet. Twingas de, så begära de ock utan taxa få sälja sitt kött, som wore eftertänkeligit i denna dyra tiden, hemstälte derföre, om icke, hwad denna puncten angår, kunde lemnas til magistratens besörjande, at tilse, det garfwarne af engelska fabriquen icke förfördelas, likasom ock kunde öfwerlemnas til

¹ Prästeståndets arkiv, R901, Privata memorial, nr 38.

² Prästeståndets arkiv, R903, Sekreta deputationen, nr 47.

³ Prästeståndets arkiv, R903, Bergsdeputationen, nr 19.

⁴ Prästeståndets arkiv, R904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 40.

commerciecollegii och magistratens ompröfwande hwad läderhandelen rör.

Doct. Celsius: Om läderhandlarena måste wäl ståndet utlåta sig på den grund, hwarpå deras handtering sig stödiar. De ha rätt at sälja läder i minut äfwen som garfwarne, men at de sku få lurendräga garfwat läder, och sälja med garfware wid marknaderna en gros, derpå lider garfwareämbetet. Hwad borgareståndet utlåtet sig öfwer dessa garfware, synes wara suffisient,¹ och jag tänker, om det kommer derpå an, at societeter skola conserveras, så bör hafwas mer afseende på garfwareämbetet, och läderhandlares handtering inskränkas, eller för den sättas bomar, at deras handel ei får sträcka sig til rå hudars uphandlande. Hwad åter garfwarne beträffar, så ha wi bewis derpå, at våre garfware göra ei allenast fullkomligt godt swenskt, utan ock engelskt läder. När man wet det, och derjemte hwad steg engelska fabriquen taget, at slå under sig barkhandeln, samt har det afseende at störta garfwarne, så tycker jag det wore juste beslut, at engelska garfweriet ei bör förfördela de andra i hudhandeln, som werkeligen skedt och sker, ty det går så til, at slagtaren kommer och säger: Wil du handla med mig i år så lemna mig ett par 1000 dal:r på handen. Som detta ei är möjligt, åtminstone för de flesta, så gå de om hudarne mistom, och de som äga engelska fabriquen, hwilka äro penningestarka, gå in i handeln.

Probsten Helleday sade sig instämma med doct. Celsius i alt hwad han sagt, och tillade, at läderhandlarehanteringen wore en näring, som ei längre än för 12 år sedan kommet up, hwaröfwer garfwarne äfwen då sig beswärade, men fåfängt. Tycker derföre at borgareståndets extractum protocollii i den puncten som dem rörer, må, såsom på god grund bygd, bifalles, helst som det säjes, at de nu warande läderhandlare måga bibehållas. Och hwad slagtarne beträffar, wore dem icke nu pålagdt mer twång, än de hade förr än fabriquen inrättades. De klagade aldrig då öfer twång af garfware, och kunna det ei eller med skäl nu. Och hwad jag sagt i denna saken, händer sig af den principe, som jag ock gifwer mina åhörare, nämligen, at ei den mäktige må trampa under fötterna den fattiga.

Probstarne Stierner, Dalenius, Manquer och Rogberg förklarade sig af samma tanka.

¹ Enl. konc., renskr.: *suffisiant*.

Mag:r Stenbeck: Jag finner, at i borgareståndets extracto protocollis är wäl utstakadt och författadt om läderhandlarne, och angående slagtare wisar ärfarenheten, at de nog genom garfwarne bli af med sina hudar, hwilken handel de föga mer anse än som drickspenningar för sina drängar.

H:r biskop Troilius: De mäktige böra ei upsluka den fattiga, men wi böre ock så laga, at nya inrättningar uphielpas och bibehållas. Den engelska fabriken är ett grundwerk, och är det lycka, at rikt folk befattat sig med dess anläggande. Tager man nu för fundament, at den är riket högst nyttig, så bör den ock i hwad skälighet är, bibehållas.

Doct. Hausswolff: Sedan jag hört flera considerationer conformerar jag mig med hwad doct. Celsius, probsten Helleday och mag:r Stenbeck sagt, samt bifaller borgareståndets extractum protocollis. Men hwad läderhandlaren angår, får jag ärinna, at de ei wunnet burskap på läder, utan heta rätteligen gerätshandlare, som böra gå skomakareämbetet tilhanda, med pliggar, sylar, borstar o. s. w., men at de kommet in i läderhandeln är en tiltagsenhet, som magistraten bort förhindra, och om den tages ifrån dem lida de dock icke, ty de få behålla sin gerätshandel.

Probsten Tiburtius: I anseende til åtskilliga omständigheter, som wi ei ännu äro öfwertygade om huru de förhålla sig, wore bäst at remittera til comercecollegium och magistraten at tilse det ingen må ske orätt. Hwad sagt är, at slagtareämbetet forcerar garfwarne til at göra förskott på rå hudar, torde wara af en och annan skedt, men jag har med egna ögon sedt, at garfware året efter betalt hela 20.000 dal:r för undfångne hudar. Beträffande åter, at denne handel ei räknas för mer än drickspenningar til drängarna kan jag näppeligen tro, så länge jag ei wet någon borgare wara så rik, som kan gifwa sina betiänte 20.000 dal. i drickspengar.

H:r superintendenten Körning: Som detta är ett borgerligt oeconomicum, skulle jag önska, at borgareståndets extractum protocollis bifalles eller remitteras som sagdt är.

Doct. Benzeltierna: Sedan jag hört herrarna i hufwudsaken, frågar jag, om det engelska werket har i sina privilegier, at deras läder endast skal tilwerkas af engelska hudar? Här swarades nei, och då begriper jag ei annat, än at det ena garfweriet bör hafwa samma förmon som det andra, och det engelska werket, som præparerar engelskt läder af swenska hudar, äfwen så wäl få handla i slagtarehuset rå hudar, som de swenske garfware, hwilka ei lära hafwa derpå privilegium exclusivum, och om de hafwa, kan det uphäfwas.

Probsten Helleday ärinrade, at de swenske garfwerierne kunna rätt så wäl bereda på engelskt sätt våra swenska hudar som fabriquen. Men om fabriquen skulle få köpa alla hudar i slagterihuset, så skulle då ingen tillgång bli på swenskt läder.

Proposition giordes på begäran, om borgarståndets extractum protocolli finge bifall, och at, hwad angick hudhandeln i slagtarehuset, commerciecollegium och magistraten hade at noga tilse, det garfwarne deruti ei måga fördelas. Detta bifölls, och teknades på löparen: Presteståndet bifaller borgareståndets extractum protocolli af d. 12 hujus med tillägning, at kongl. commerciecollegium och magistraten af Hans Kongl. Maj:t anbefalls, at noga tilse, det logarfwareämbetet uti råhudars uphandlande i slagtarehuset af engelska fabriquen ei må förfördelas.

17. Deputerade ifrån ridderskapet och adeln berättade, at de många mål dels angående lönetilökningar, dels förbättringar på characteren som förekommet, hafwa föranlåtet ridderskapet och adeln at fastställa, at icke taga något sådant vidare mot och up, samt hoppas at presteståndet äfwen instämmer med dem i den för riket och staten så angelägna sak.

18. H:r biskop Halenius berättade, det han nyss på gatan fått weta, at ridderskapet och adeln gjort en assessor i cammarrevision, som hwarken är ständers betiänt eller har lysande meriter, men likwäl prejudicerar andra, och ibland dem en förtiänt man wid namn Gyllenadler. Skulle nu dessas ansökning, som redan af borgare och bondestånden wore bifallen, blifwa liggande, eller afslås, så blefwe dessa lidande; hwarföre h:r biskopen önskade at sådant måtte förekommas. Härmed instämde ock h:r superintendenten Körning, som intygade, at Norling, hwilken wunnet ridderskapets och adelns bifall til assessor, wore en yngling och af långt mindre förtiänster, än de andre inom collegio, som i bondeståndets extracto protocolli¹ woro anförde.

Proposition giordes altså efer begäran, om bondeståndets extractum protocolli angående camrer Norling, samt commissarierne Nordling, Wirell, Ekebom och Orell finge bifall? Sw. Ja.

Men probstarne Stierner och Rogberg wille icke befatta sig härmed.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 59.

19. Uplästes secreta deputations sluteliga berättelse angående det deputationen anförtrodde öfwerseendet af rådsprotocollerna uti inrikes civile samt krigsärender. War bifallet af ridderskapet och adeln, samt blef lika så af prästeståndet.

20. Secreta utskottets extractum protocolli¹ angående 1000 dal. sr:mts wite för den som dristar sig under hwad namn det wara må, at med ansökningar inkomma hos Kongl. Maj:t, manufacturcontoiret eller riksens ständer, angående lån eller förskott til någon fabriquetilwerkningens inrättande och förfärdigande, som här tilförene i riket idkas, och icke grundar sig på inhemsk rudimaterie uplästes och bifölls, såsom af ridderskapet och adeln, altså ock af ståndet.

21. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli,² som ridderskapet och adeln bifallet, angående generalspersonernas antal i armeen, och bifölls af ståndet.

22. Afhördes secreta utskottets extractum protocolli,³ angående borgareståndets 108 § af dess allmänna besvär om lån i banquen på järn och metaller, som i stapel- och upstädernes wågar är upwäget, och huru wida magistrater måga frikallas från det ansvar för pantsatt järn, som högstberörde förordning dem pålägger. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, instämde ståndet.

23. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁴ angående framledne présidentens baron Cederhielms⁵ sökta byte af några lägenheter i Östergöthland emot fullt wederlag. Ridderskapet och adeln hade det bifallet, men ståndet resolverade, at det eiför sin del kan lemna bifall til detta byte, förr än det til wederlag upgifna heman är wederbörligen skattlagdt och refwadt, efter åtskilliga af Kongl. Maj:t härom utfärdade förordningar, och betreffande det giorda förbehåll af skatträttigheten på det til cronan upgifne wederlagsheman, så lemnas likaledes det til kongl. cammar-

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 143.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 145.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 146.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 134.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 37. Även 8 juni 1756.

collegii och flera wederbörandes sluteliga afgörande, efter de författningar, som lagen i detta mål äskar och påbiuder.

24. Uplästes reductions och liquidationsdeputations memorial,¹ rörande ett af framledne öfwersten baron Åke Rålamb innehaft säteri Lidö med tilhörande heman i Bro skepslag och Wätö sokn. Bifallet af ridderskapet och adeln, samt bifölls af ståndet.

25. Föredrogs borgareståndets extractum protocolli angående lazaretteinrättningen i Finland. Ridderskapet och adeln förblefwo wid sitt öfwer dessa §§:r redan gifna yttrande, men bifalla likwäl, i anseende til anförde omständigheter, at de i Finland fallande lazarettemedel måge til en sådan inrättning få nyttias. Ståndet biföll borgareståndets extractum protocolli, men förbehöll, at sig öfwer dessa medels samlande i de andra delar af riket särskilt yttra; hwilket dock skulle ligga tils vidare.

26. Secreta handels och manufacturdeputations betänkande² bifallet hos ridderskapet och adeln angående Claude Cardeurs ansökning om 2000:de plåtarens lån emot årlig ränta på tre års tid til dess läder och skinberederfabriques återuprättande uplästes och biföls.

27. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande³ om pärlefiskeriinspectoren Hedenbergs sysla och lön. Biföls af presteståndet jemte det särskilte votum, såsom äfwen skedt hos ridderskapet och adeln.

28. Secreta handels och manufacturdeputations betänkande⁴ angående de premier och årlig lön, som Johan Hermansson Dassau begär för åtskilliga af honom föreslagne inrättningar, uplästes. Bifallet af ridderskapet och adeln, samt bifölls af ståndet.

29. Uplästes secreta hand. och man.deputations betänkande⁵ öfwer trädgårdsmestaren Suen Bremers ansökning om ärsättning för använd kostnad

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 9.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 43.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 133, flera handlingar.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 44.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 42.

på dess plantage af färgegräs och mullbärsträd m. m. Bifölls af ståndet, sedan ridderskapet och adeln gjort det samma.

30. Justitiædeputations betänkande¹ angående 13 § af Kongl. Maj:ts särskilte nådige berättelse om justitiæärender föredrogs och bifölls, samt war af ridderskapet och adeln bifallet.

31. Justitiædeputations extractum protocoll² angående 12 § af Kongl. Maj:ts wid denna riksdag afgifna nådiga berättelse öfwer justitiæ ärender och amiralitetscomissarien Bengt Engström uplästes, och bifölls, såsom ock skedt hos ridderskapet och adeln.

32. Secreta utskottets extractum protocoll³ uplästes angående 2000 dal. s:rmt för inspectoren Hans Nyman, at dermed tilhandla sig ett skatteheman på den ort han finner lägligast, blef föredraget och bifallet, likasom skedt hos ridderskapet och adeln.

33. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande⁴ öfwer 8 § af cammarcollegii riksdagsberättelse. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, förente sig ståndet.

34. Föredrogs justitiædeputations betänkande⁵ öfwer den af Norrköpings stads samtelige inwånare ingifne underdåniga ansökning om ändring i Kongl. Maj:ts nådiga resolution af d. 28 Martii 1753, som tillägger S. Johannis landförsamling rättighet, at tillika med staden deltaga uti votering wid förefallande kyrkoherdewal. Med ridderskapet och adelns bifall häraf instämde ståndet.

35. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll⁶ angående cammerera-refullmagt för commissarien i beklädningscontoiret Gustaf Pernovius samt dess efterträdare i syslan. Bifölls af ståndet, såsom ock af ridderskapet och adeln.

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 41.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 42.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 147.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 132.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 43, flera handlingar.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 120; nr 166.

36. Afhördes commissions dom öfwer bonden Lars Larsson, hwilken wid bondeståndets sammanträde in pleno stiftat det owäsende och uplop, som tildrog sig d. 29 Novembris 1755. Bifölls af ståndet.

37. Föredrogs land och sjömilitiæ oeconomideputations betänkande¹ öfwer 1 § af Westgötha Dals regementes förra riksdagen andragne och wid närwarande riksdag åter inkomne beswär om utbyte af regementsfältskärsbostället wid samma regemente Rågtwet med hautboisebostället Wäster och Nästegården. Ståndet förente sig i bifall häraf med ridderskapet och adeln.

38. Uplästes borgareståndets extractum protocoll² tillika med grosshandlaren Isaac Classons memorial om allmänningafwittringarna i Ångermanland. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, men ståndet kunde ei vidare befatta sig med denna sak än skedt war.

Den 17 Octobris

Eftermiddagen

1. Berättade herr biskopen doctor Halenius, at h:r biskopen Rhyzelius i Linköping sändt honom tilhanda project til en ny method wid prestewal. Men som tiden nu icke lärer tillåta ståndet, at gå in i sådana öfwerläggningar, så hölt h:r biskopen äfwen säkrast, at det til annan tid uppskiutes.

2. Justerades brefwet, som til Hans Kongl. Maj:ts blifwit upsatt angående doctorgradens antagande wid utländska academier, jemwäl det swar, som til consistorium i Götheborg kommer at afgå om notariers arwode för collectors insamlande.

3. Justerades brefwet som til Hans Kongl. Maj:t blifwit upsatt angående theologiska skrifter, som icke af wederbörande consistorio finnas adproberade. Herr doct. Schröder ärinrade härwid, huru auctor til Swenska Mercurius ofta med för mycken frihet synes raisonnera om theologiska ämnen, och at äfwen

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitieekonomideputationen, nr 38.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 75, flera handlingar.

derom i samma bref nämnas kunde. Men ståndet fant bäst, at consistorium Stockholmense enskilt sådant hos Kongl. Maj:t i underdånighet andrager.

4. Uplästes project til en underdånig föreställning, at hos Hans Kongl. Maj:t insinueras, angående prestegårdars utarrenderande.

Några af ståndet ansågo äwentyrligit, at til Hans Kongl. Maj:t låta härom afgå skrifwelse, utan höllo för säkrare at sådant i ståndets circulaire införes. Men som herr archibiskopen deremot ärinrade, at sådant i ståndets förra circulaire blifwit inryckt, och at nu wore mindre wärdigt förnya en sådan påminnelse, när man ändå finner, at deruppå ingen aktning hafwes, så beslöts at denna riksdag skulle härmed innehållas.

5. Uplästes först h:r biskop Beronii och sedan probsten Trägårds skrifteligen aflemnade tankar,¹ angående kyrkoherden magister Luts anmärkning² öfwer svenska psalmboken.

I anledning häraf öfwerlades, huru man med tiden skulle kunna wänta tiänliga försök til svenska psalmbokens förbättrande. Och fants bäst, at herrar biskoparne wid prestemöten gör härom ärinran, samt upmuntra dem af presterskapet, som för skaldekonsten hafwa böjelse, af hwilka äfwen nu nämdes h:r biskop Beronius, h:r superintendenten Lagerlöf, doct. Celsius och probsten Trägård, at utarbета och samla anderika psalmer til detta ändamål. Hwarföre ock blef beslutat at kyrkoherden Luts anmärkningar tillika med nyssnämde memorialer borde i ståndets archiv förwaras, emot betalning afskrifwas, och til det consistorium, som sådant åstundar, tilhanda sändas. Emedlertid anmodades h:r biskop Beronius och probsten Trägård at träda tilsammans och upsätta en instruction för dem som komma at arbета i detta ämne. Och bewiljades i öfrigit at kyrkoherden Lut skulle til ihogkommelse för sin anwända möda bekomma ett hederligt utdrag af protocollet.

6. Wid samma tilfälle talades äfwen om den repartition af Bibliska böckerna, som, efter öfwerenskommelse wid förra riksdagen, borde göras emellan consistorierna til försök af någon förbättrad bibelöfwersättning. Och skulle en afskrift af samma repartition hwart och ett consisotrio genom dess deputerade tilhanda ställas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 29.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 28.

7. Uppå ven. consistorii i Strengnäs, genom bref som d. 2 Martii uplästes,¹ skedde förfrågan, om kyrkoherden i Göthlunda finge, i stället för fredagar, hålla passionspredikningar i ottesången om söndagar, fant ståndet godt til swar lemna, at, enligt kongl. kyrkolagen, nödwändigt måste fortfaras med passionspredikningar om fredagarna, men huru wida sådana predikningar tillika måge hållas om söndagarna i ottesången, trodde ståndet wara ett stif-tets oeconomicum, som enkannerligen på biskopens och consistorii bepröf-wande ankommer.

8. Beslöts at rector Wilskman skulle, genom utdrag af ståndets protocoll hos sitt consistorium recommenderas för dess anwända möda med ecclesiasti-queverket, hwilket ståndet ansåg för ett nyttigt arbete, och som förtiänte all ärkänsla.

Den 18 Octobris

1. Föredrogs Bäckströms memorial om 1 öre kopparmynt af matlaget. Rid-derskapet och adeln hade ei kunnat dertil samtycka, men så wida borgare och bondestånden deras förr gifna bifall renoverat, så lemnade ock ståndet dertil bifall.

Probsten Stierner sade sig ei kunna dertil samtycka, emedan Bäckström är i godt stånd, och på intet sätt gjort sig förtiänt til sammanskott, förutan at det är ganska ömt, at betunga våra medbröder med allehanda afgifter i så swåra och bistra tider, då man så godt som allmänt ei wet, hwar man skal taga bröd. Härmed instämde äfwen doct. Benzelstierna och probsten Tiburtius.

2. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande² an-gående cronohospitalerna i riket. Med ridderskapet och adeln som detta bi-fallet instämde ståndet.³

Men som inspectoren Spak häruti anmäldes til rådmans rang och heder, förklarade probsten Rogberg sig wara aldeles emot at detta måtte bifallas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 47. Även 12 mars 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationens be-tänkande, nr 137.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 61.

Och probsten Helleday hemställte, huru våra hospitaler skola styras, när be-
tjanten är lika med directeurerna.

3. Secreta handels och manufacturdeputations betänkande¹ angående öf-
wercommissarie namn och heder för manufacturcommissarien Eric Salander
upplästes och bifölls, såsom af ridderskapet och adeln likaledes bifallet.

4. Föredrogs reductions och liquidationsdeputations betänkande² om efter-
räkningar, och lemnade ståndet med ridderskapet och adeln dertil bifall.

5. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations betänkande,³ angä-
ende förstärkning med en fullmäktig af hwardera ståndet i riksens ständers
manufacturcontoir. Med ridderskapet och adeln hade ståndet redan förenat
sig i bifall häraf, som nu på löparen anteknades.

6. Afhördes justitiædeputations betänkande,⁴ angående den af öfwersten ba-
ron Cronhiort auditeuren Molitor ålagde suspension, för det han någon tid
öfwer permission och emot ordres skal hafwa uteblifwit. Ridderskapet och
adeln hade detta bifallet; och ståndet biföll.

7. Anmältes, huru som wid land- och siömilitiæoeconomideputations be-
tänkande⁵ om Marstrands lotspenningar två stånd stadnat emot två, och
hemstältes om ei ståndet för expedition skull wille bifalla borgareståndets
extractum protocolli.

Probsten Helleday och flere höllo före, at saken kunde til jemkning hos de
andra stånden förmålas, hwilka ei mindre än presteståndet ålåge at foga sig,
sedan ståndet flera gånger funnets dertil benäget. Men omsider bifölls bor-
gareståndets extr. protocolli.

8. Föredrogs bondeståndets extractum protocolli⁶ angående expedition betr-
effande inskränkning af utländska tobaksbladens införskrifning, samt någon

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 136.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 10.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3.
Även 11 oktober 1756.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 44.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitiæekonomideputationen, nr 24.
Även 6 oktober 1756.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 62.

förhöjning i manufacturfondsafgiften för bemälte blader, hwarwid bondeståndets rätta och egenteliga mening ei skal wara treffad. Och som ståndet fant nödigt, at acterna detta mål rörande från expeditionsdeputation få inbekomma, befaltes at igenom extractum protocollis hos riksens ständers expeditiondeputation anmäla härom ståndets begäran, som skedde.

9. Företogs å nyo borgareståndets extractum protocollis angående at städernas handtwerkerier och skråämbeten skola på det aldra känbaraste i deras borgerliga näring och handtering förfördelas af de handtwerksgesäller, som skyddas under ridderskapet och adelns frisedel, och antagas för deras enskilt handtwerkare. Och uplästes hwad probsten Helleday samt magister Stenbeck til resolution projecterat, hwilket bifölls, at genom extractum protocollis affärdas.¹

10. Uplästes bondeståndets extractum protocollis,² innehållande bifall til Jacob Larssons memorial, som jemwäl afhöordes, angående at i Wermeland må förordnas en länsnotarius och en landsbokhållare. Med ridderskapets och adelns bifall härtil instämde ståndet.

11. Afhöordes bergsdeputations betänkande,³ huru wida en bergmestare, som med assessors caractere benådas, bör tillika få säte och stämma i Kongl. Maj:ts och riksens bergscollegio. Bifallet af ridderskapet och adeln, samt bifölls af ståndet.

12. Föredrogs borgmestar Schulténs memorial⁴ om en stods uprättande i nya kongl. biblioteket, at göra framl:ne rikets archibiskops h:r doctor Eric Benzeliis priswärda minne för den senaste framtiden wördadt. Borgareståndet hade detta bifallet; och som wälbemälte herr biskops grundeliga lärdom och förtänster så in som utrikes äro allmänt bekante och wärde all högaktning; så war för godt funnet, at detta memorial til de öfriga ständens bifall skulle anmälas. Ståndet biföll det likaledes, med recommendation til de andra stånden. Och ärinrade probsten Helleday, at, om ståndets wärdighet skal bibe-

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 71.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 64, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 903, Bergsdeputationen, nr 20.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 142.

hållas, borde en deputation härom afgå til stånden, och wid samma tillfälle aflägga tacksäjelse hos borgareståndet. Härmed conformerade sig doctor Hausswolff.

13. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ öfwer 12 § af bruksägarnas beswär angående färgtak. War bifallet hos ridderskapet och adeln, och bifölls af ståndet på sätt som det sig utlätet öfwer bondeståndets beswär angående färgtak.

14. Föredrogs Sacks memorial angående at inrätta en billard, eller få ärsättning för den kostnad han användt på det af honom uplagde förkortningscommissions arbete, hwaraf han ännu har en ansenlig hop exemplar oförsålde. Ridderskapet och adeln hade bifallet allenast den delen, som rör inrättandet af en billard.

Probsten Helleday hölt det för ståndet wara betänkeligt at styrka til sådant, hwarigenom ungdomen blefwe dragen och förförd til det som wore mindre godt och nyttigt. Ståndet instämde härmed och hölt betänkeligt at bifalla hwad billardens inrättande angår, men betreffande den begärte summan för de oförsålde exemplar af förkortningscommissions arbete fant ståndet godt at remittera det til secreta utskottet.

15. Föredrogs och uplästes på doct. Hausswolffs begäran, bondeståndets extractum protocoll² för kongl. secreteraren Eric Crisp. Wagner, at ihogkommas med revisionssecreterarefullmagt, til dess han wid tillfälle kan niuta werkelig befordran.

Bemälte doctor yttrade: Jag har ei talat för någon tilförene, men kan ei underlåta at görat för denna mannen, och om ståndet behagar gå in med bondeståndet, så sker honom justice, men eljest lider han oändeligen.

H:r biskop Troilius: Om jag kunde anse detta för en cabinetssak, så sade jag straxt nei, men när jag betänker, at igenom det som skedt förra riksdagar och denna, secreteraren Wagner är satt under ett continuerligt lidande, och jag tillägger, at han är prestson, framledne doctor Nordbergs måg, samt derjemte en braf och förtiänt man, så måste jag bifalla detta extractum protocoll.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 135.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 63.

H:r biskop Engström: Wi hafwa en gång gått in i det at ei företaga oss sådana saker, och herr archibiskopen har det äfwen förbehållet, hwarföre jag ei kan samtycka, at denna sak företages, mindre at den afgöres och bifalles. H:r superintendenten Lagerlöf och probsten Rogberg conformerade sig.

Proposition begärdes och skedde, om detta extractum protocolli finge bifall? Hwartil några swarade Ja, andre Nei, och begärades derföre votering.

Herr archibiskopen upkom i ståndet, och sedan saken blifwit honom berättad, yttrade han, at om alle de skulle uprättas, som lidet præjudice, han ei wiste hwar det skulle stadna. Wille derföre at det måtte lemnas til konung och råd, at cognoscera hwilken som är lidande, och frågade, om ståndet wille afstå från voteringen öfwer detta mål? Somlige swarade Ja, andre Nei.

Doct. Gadolin: Jag känner ei saken, men tycker mig finna hänne uppenbart stridande emot ståndets beslut på stora deputations betänkande. Önskar derföre at den både warit orörd, och än kunde ställas i det stånd, som den wore ogjord, så mycket mer, som herr archibiskopen finner den så betänkelig, at han ei wil hafwa dermed at göra.

H:r superintendenten Körning: Sedan saken kommet före, extractum protocolli blifwit upläst, proposition skedt, och votering är begärad, så kan hon wäl icke annars än nu afgöras.

Mag:r Stenbeck: Då ett borgareståndets extractum protocolli för en tid sedan togs före, angående några assessorerers tillsättiande i commercecollegio, och ett memorial tillika inlemnades, begärte jag at det skulle upläsas, men sådant fick ei ske. Skal nu Wagners sak företagas, så påstår jag ock, at Valentinssons memorial må tillika afhöras och hans sak uptagas.

Doct. Celsius: Wagners wäg har wäl icke warit af de ordenteligaste, men ibland dem som nu sättas in quæstione kan han wäl egenteligen kallas lidande. Votering anstältes, och räknades 12 nei mot 19 Ja, hwarigenom således detta extractum protocolli bifölls.

16. Ankommo ifrån ridderskapet och adeln tolf deputerade, af hwilka öfwerstelieutenanten baron Scheffer med recommendation aflemnade ett general Lantingshausens memorial om thaxa på utrikes ifrån inkommande tobaksblader. Anmälte derjemte, at två stånd stadnat emot två i saken om husvisitationer, och begärade, at ståndet wille i någor måtto foga sig, annars blefwe det wid de förr brukliga husvisitationer, som äro eftertänkelige. Efter deras afträde begärade

H:r biskop Troilius, at det nämde memorial om thaxa skulle upläsas, men ärinrades, at denna sak, efter borgareståndets extractum protocollii, förr detta blifwit i ståndet afgjord.

H:r biskop Halenius betygade sig icke weta, at hon i hans närwaro förewaret, och at, om annorlunda skedde än general Lantingshausens memorial innehölle, åtminstone en half, om icke en hel, tunna för cronan förlorades.

Probsten Palmerus: Jag betygat heligt, at h:r biskopen war närwarande, och at saken afslöts på proposition som gjordes af h:r biskopen. Men at rifwa up sådant som är lagligen afgjordt och expedieradt, strider emot ståndets wärdighet och lemna ett eftertänkeligt præjudicat.

H:r biskop Troilius yttrade sig, at sedan ridderskapet och adeln genom en deputation detta ingifwit, man wäl icke kunde neka dertil, at det ju må upläsas. Memorialet blef således afhördt, och war af ridderskapet och adeln bifallet.

H:r superintendenten Körning: Hwad general Lantingshausen sagt är sant, ty först lider cronan ansenligen, och sedan förqwäfwes tobaksplanteringen.

H:r biskop Troilius: Jag har ei warit i ståndet med, då saken förewaret, och måste tilstå, sedan jag hörde det hon blifwit afgjord, at sådant bekymrat mig. Afsigten med de swenska bladers beläggande har warit, at befordra de inlänskas upkomst. Men igenom det som nu skedt, ruineras våra inlänska plantager och cronan mister.

Probsten Helleday: Förleden sommars skal först skedt den anmärkning, at den wanliga thaxan skulle minskas, och ehuru wederbörande collegier icke sådant tilstyrkt, har dock Hans Kongl. Maj:t dertil resolverat. Nu begära tobaksfabriqueurerna ei mera, än at thaxan må bli hwad som warit. Afslås det så blir sådant fabriquesidkarna ett lidande, men tullsocieteten en avance, hwaraf cronan ei något kan niuta, efter contractet med hanne blifwit treffadt, innan omrörde konungens resolution utföll och någonsin war påtänkt. Imedlertid, om ståndet finner sig uti at gå in med generalen i dess memorial, så begär jag, at differencen ei må tilfalla societeten utan cronan.

Probsten Palmerus: Min begäran är, at saken må få hwila, til dess borgareståndet sig häröfwer yttrat, och at hwad förr är slutadt icke må uprifwas. Hwad jag eljest kan finna mig at påminna, har jag korteligen at aflemna i några rader, hwilka uplästes af följande innehåll:

Angående rabatten eller thaxan på tobaksblader för stielkar, sand och orenlighet, som i början wid spinneriernas anläggning blifwit bestådd i ett för alt til 24 procent, och nu af tullarrendesocieteten bestrides, at cronan skulle derigenom komma i mistning; så är liusligen at finna, det cronan i detta mål icke blir i mistning, emedan cronan aldrig haft mera. Men skulle spinnerierne mista de omtwistade 20 procent, då blefwo de utur stånd satte at hålla en fullgod wara, och lurendrägaren wunne derigenom sitt underhåll, då plantagerne med spinnerierne på en gång ginge förlorade, och cronan då stadnade i förlusten af bägge delarne, ty då kunde ei spinnerierna blifwa afnämare til det utsatte quantum af svenska blader, som de äro pålagde at upspinna, och plantagerne hafwa ännu icke hynnet til den högd, at på långt när præstera så mycket blader, som spinnerierne är pålagdt at bruka.

H:r biskop Troilius: Jag lemnar huru wida man bör wänta på något yttrande ifrån borgareståndet, och hwad derpå kan wara at lita, medan man ei bör twifla, at dess ledamöter icke äro utan afsigter för sig sielfwa.

Probsten Huss: Det är ei anständigt at rifwa up en afgjord sak. Det torde icke eller wara, såsom i memorialet säges, så sant, som sannolikt, at cronan lider, medan dessa penningar ei komma hänne til godo, utan societeten. Och som waran derigenom stegras, så lider allmänheten, hwilken nu mera ei kan wara hänne förutan, hwarföre jag ock i det afseende ei kan finna mig gå ifrån det beslut som härom tilförene är taget.

H:r biskop Halenius: Wi böra ju afgöra våra saker så som billigheten fordrar och rikets fördel kräfwer. När wi se och öfwerlygas derom, at af mindre insigt ett slut kan wara taget emot det gemena bästas förmon, så både så både bör och kan det utan förebråelse ändras. Och som cronan här lider ren förlust på en anseelig summa, medan societeten fått det in i sitt contract, at hwad af dess inkomst här förloras, skal afskrifwas på arrendesumman, så wet jag icke, om wi ei med rätta gå på nytt in i saken.

Doctor Gadolin: I oeconomiska mål kunna altid de ändringar tagas, som omständigheterna fordra och det allmännas wäl kräfwer. Derföre medan man ser, at vår inhemska tobaksplantering derigenom ei befordras utan tryckes, när de utländska blad med mindre afgift kunna införskrifwas, och vår underbalance samt statsbristen således ökas, så wore mindre wäl tänkt, om man icke wille gå in i någon annan författning än den man kan hafwa gjort.

Probsten Lidius: Jag håller för betänkeligit at ändra hwad en gång är afgjort, men bifaller likwäl detta memorial, dels at befordra våra svenska bla-

der, dels at afhielpa underbalancen, dels ock at ei öka statsbristen. Doct. Celsius conformerade sig.

Doct. Hausswolff: Medan jag är öfvertygad derom at cronan ei får något häraf, så kan jag ei samtycka til detta memorial, eller at saken må uprifwas.

Herr archibiskopen: Posito, at cronan ei winner härigenom, utan arrendesocieteten. Hwilket är då bättre, at de winna, än at vår tobaksplantering går under, och underbalancen ökas?

Proposition giordes, om memorialet finge bifall? och swarades af somliga Ja, af andra Nei, hwilka begärte votering, men änteligen begåfwo de sig derifrån och memorialet fick bifall.

Proposition giordes, om memorialet finge bifall? och swarades af somliga Ja, af andra nei, hwilka begärte votering. Men änteligen begåfwo de sig derifrån och memorialet fick bifall.

17. Herr archibiskopen sade sig nu höra någon säja, det expedition af medicinalverket och collegii medici domsrättighet skulle wara emot ståndets conclusum, och begärade derföre få underrätta sig derom.

H:r biskop Halenius uprepade hwad som, då denna sak war före, discourerades, och huru som det slutet togs, at twänne chirurgi och twänne apothekare skulle komma at sitta ständiga assessorer i collegio medico.

Herr archibiskopen betygade, at ifrån den dag saken war före in til nu, han ei annat wiste, än at den på sådant sätt afgiordes.

Begärades derföre, at protocollet härom måtte upläsas, som skedde, och afhördes tillika ståndets resolution, som dagen derefter justerades och påskrefs.

H:r biskop Troilius yttrade, at med ständiga assessorer han ei annat förstått, än at hwarje gång chirurgiska saker i collegio förekommo, chirurgi då skulle wara deröfwer tilkallade, och i pharmaceutiska apothekare.

Doct. Celsius sade sig derföre önska, at ordet *ständig* nu måtte blifwa explicerad, och samma explication fastställd så, at ei någon collision måtte blifwa emellan doctorer och fältskärer, om hwilka senare hans tanka wore, at de borde stå under collegii medici domsrättighet, medan derigenom kunde förekommas, at qwacksalware ei så oförsynt blanda sig i medicorum göromål. Ansåg i öfrigit, om något kunde tyckas wara för hastigt bifallet, som en suite deraf, at denna sak icke, såsom han begärte, blef på bordet liggande.

Doct. Benzelstierna yttrade sig, det han ei annorledes förstod denna sak, än at chirurgi och apothekare då skulle wara bisittare i collegio, när något mål, som rörde deras metier, komme före. Sade sig icke bestrida protocollet, men wiste dock icke at ärinna sig någon discours, om hwad resolution sluteligen innehölt.

H:r superintendenten Körning conformerade sig med doct. Benzelstierna, och tillade, at han då skulle deshonorera collegium medicum, om han skulle samtycka dertil, at de som lupet med rakremen skulle sättas bredewid medicinæ doctores och collegii wanliga assessores.

Probsten Helleday: Jag gjorde mina påminnelser om domrättigheten, och war af den tanka, at de kunde rätt så wäl wara den förutan som våra consistorier. Och då det projecterades, at apothekare och chirurgi skulle blifwa assessorer med doctorerne, fant jag ei annat, än at de borde blifwa beständige, men trodde likwäl, at, i anseende dertil, collegium skulle begifwa sig den föreslagne domsrättigheten. Imedlertid, då dagen efter saken skulle expedieras, hwilket skedde, sedan klockan war slagen 9, och ståndet war wäl samladt, ärinrade pastor Forssén, som haft at upsätta resolution, det en och annan nämt, sedan discoursen om saken war sluten, och proposition giord, at en patient i landsorterne skulle hafwa mycken olägenhet deraf, om, då en fältskär wore nära til hands, han icke skulle få betiäna sig af honom utan dess ansvar, utan nödgas sända flera mil efter en doctor och så vice versa. I anledning häraf togs detta up, och blef i resolutionen infört. Och wet jag icke, när domsrättigheten fastställes, om icke deraf följer, at aldrig en chirurgus får betiäna någon uti inwertes siukdomar. Det är bekant, at i England warit disput derom, men at den änteligen så blifwit afslutad, at chirurgi fritt få practisera äfwen wid inwertes siukdomar. Skulle sådant blifwa våra fältskärer betaget så kan chirurgien ei annat än änteligen förfalla, och mycket folk blifwa illa belåtna.

H:r biskop Troilius hemställte, om icke, sedan collegium medicum funnes wara missnögd dermed, at äfwen fältskärer skulle komma in i collegium, ståndet skulle finna sig derwid at gå aldeles in med ridderskapet och adeln. Men

H:r biskop Halenius nekade aldeles sig det wilja göra.

Kyrkoherden Mathesius: Min tanka war, at under det ordet *ständiga* skulle förstås så mycket, som at apothekare och fältskärer wid alla tilfällen skulle sitta med doctores i collegio, och jag ser ei hwarföre icke, medan jag håller före, at inga mål kunna där förekomma, hwaruti förfarne fältskärer icke äga

åtmintone någon insigt. Ingen wanheder kan det eller wara, ty wi hafwa fält-skärer hos oss af både archiaters och professorscharacterer såsom Schützer och Acrell. Hwad slutmeningen af resolution angår, ärinrar jag mig wäl icke, at den flöt in i proposition, men wet at en och annan påstod dess tilläggande. Och beware Gud för annat, än at man i aflägsne landsorter må få, i all slags olägenhet til helsan betiäna sig af fältskärer, och de utan ansvar få göra den nödlidande bistånd.

Probsten Troliluis: Ordet *ständig* har jag ei taget annorlunda, än då när casus existerar. Och hwad sista tilläggnigen angår, ärinrar jag mig wäl, at den af flera åstundades, hwarföre den ock, så resolutionen projecterades, blifwit införd, och wid justeringen ständandes, men jag ser likwäl, huru chirurgi sät-tas derigenom i full rätt at agera doctor medicinæ, hwartil de ei annars än de facto kommet.

Probsten Fundan: Med kyrkoherden Mathesius är jag af samma tanka, och tycker ingen ting wara billigare, än at en patient må få betiäna sig af hwem han har tilgång och förtroende til, och bör nu fältskär ingen ting mindre än ställas til ansvar, när han med trohet och förstånd hielper någon äf-wen för inwertes siukdom.

Probsten Palmerus: Jag underställer, om ståndet kan gå in i den meningen, at apothekare och chirurgi skola blifwa ständiga assessores, så wida det är emot doctorernas privilegier, där konungen säger, at assessorer i collegio skola wara promoti et probati. Och hwad sista tilläggnigen angår, strider äf-wen den emot medicinalordningen, där det heter at fältskärer sku stå under doctorerne och ei befatta sig med inwertes siukdomar.

H:r biskop Halenius nekade medicinalordningen kunna anses för något privilegium, medan det är en oeconomisk författning, som efter omständigheter kan ändras.

Doct. Celsius hemstälte, om icke ståndet behagade stadna i det slut, at apothekare och fältskärer sku wara tilstädes wid de tilfällen, som kan röra deras göromål, och tilläggnigen tagas ut, då chirurgi hwarken få widsträktare lof än de kunna hafwa, ei eller nekas dem practique uti inwertes siukdomar.

Probsten Helleday begärade til protocols, at om doctores få domsrättighet, de ei måga den missbruka, och utesluta chirurger ifrån at betiäna wid inwertes siukdomar.

Biskopen h:r doct Halenius: Jag har trodt at den expedition som skedt, är det bästa expedient at conciliera chirurger och doctorer, samt påstår derwid

må blifwa, at både chirurgi och apothekare måga wara ständiga assessorer, om de ock icke skulle äga votum, förr än det som rörer deras göromål kan förekomma.

H:r biskop Beronius: Chirurgi ha äfwen så sensible mål som doctorer, och om någon är promotus i chirurgien, så må han wäl sitta i collegio medico, men icke alla utan åtskilnad.

Proposition begärades och skedde: Om ståndet bifölle, at ordet *ständig* så må förklaras som sagt är; men det senare gå bort? och swarades Ja.

Altså resolverades, at ståndet bifaller secreta utskottets och justitiædeputations extracta protocolli på det sätt, at collegium medicum må äga domsrättighet både öfwer doctorer, apothekare och chirurgger, dock så, at in casibus pharmaceutius 2:ne apothekare, och in casibus chirurgius 2:ne chirurgi äro i collegio bisittare, hwilka af dessa societeter sielfwa utses; kommandes det öfriga at utgå. Och blef denna resolution med de öfriga stånden genom extractum protocolli communicerad.

18. Begärade herr archibiskopen, at hwad doct. Filenius och doct. Mennander, efter ståndets anmodan, torde hafwa upsatt til swar på det memorial, som ridderskapet och adeln tillika med borgare och bonde-stånden nyligen inlemnad, måtte nu upläsas.

Detta skedde, och tillade doct. Mennander, som ei hört detta förr än nu, doct. Filenius allena hedren derföre, hwilken ock för sin möda betackades, men fants likwäl godt, at detta än ytterligare måtte jemkas och granskas, hwarom h:r biskop Halenius tillika med förenämde h:r:r doctorer anmodades.

19. Från ridderskapet och adeln ankommo 24 deputerade, af hwilka landshöfdingen baron Friesendorff gaf wid handen, at, riksdagsbeslutet hos ridderskapet och adeln åter förewaret, hwilka sökt at foga sig angående cadettecorpsen, at den puncten må kunna uteslutas, men icke desto mindre denna inrättning fastställas och in plenis afgöras. Angående åter konungagälden kunde ridderskapet och adeln icke ingå i någon ändring.

Efter dessas afträde företogs å nyo riksdagsbeslutet och resolverades, hwad 4 § angår: Som presteståndet för sig försäkradt, at de öfrige respective stånden lära gunstbenäget bifalla den i anledning af ståndets 2 beswärspunct projecterade förordning til förekommande af fritänkeri och gudlöshet, så bifalles § i så måtto, at i stället för orden: *mindre än någonsin anfäktad*, sättes:

mindre anfäktad. Öfwer 7 § förblifwer presteståndet wid sitt yttrande, men wid 10 och 11 §§ instämmer ståndet med höglofl. ridderskapet och adeln.

Den 19 Octobris

1. Uplästes protocolsdeputations betänkande angående ett bewiljad tians-tebyte emellan landräntmästaren Norbom och cammarskrifwaren Nessler, som bifölls.
2. Afhördes borgareståndets extractum protocoll¹, angående camererarne i kongl. cammarcollegio, at där sielfwe föredraga de af dem utarbetade mål och ärender, och wid samma tilfällen äga säte och stämma i collegio. Doct. Gadolin begärade at det måtte blifwa liggande, men begaf sig derifrån, när det, på skedd proposition, bifölls.
3. Uplästes 4:de och 8:de delen af almogens allmänna besvär,² och resolverades ut in actis.
4. Föredrogs ridderskapets och adelns extractum protocoll³ om landmarskalkens och de öfriga ståndens talemäns belöning.³ Och resolverades: Ståndet förblifwer wid sitt förut munteligen anmälda yttrande angående arwoden, så för högwälborne herr grefwen och landmarskalken, som samtel. respective herrar talemän.
5. Doct. Benzelstierna hemställte, om ei ståndet skulle behaga, at låta ett extractum protocoll⁴ afgå om förslag til bibliothecarie och vice bibliothecariesystemerna wid academier, at tre deruppå af consistorio academico må upföras, och de icke efter behag af herrar cancellairer disponeras. Detta bifölls och blef samma extractum protocoll⁴ upsatt och justerat.
6. Uplästes bergsdeputations betänkande, angående ledamöters och en prototarii utnämmande til förstärkning i bergscollegio. Likaledes afhördes secreta utskottets extractum protocoll⁵ angående detta mål. Ridderskapet och adeln

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 76.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 7.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 150.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 72.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 149.

hade bifallet detta protocollsutdrag, hwilket äfwen af ståndet bifölls med tilläggning, at som denna nya division kommer at bestå icke allenast af en bergsråd och trenne assessorer, utan ock bägge bergsdirecteurerne Angersten och Schröder, så måge desse senare såsom extraordinarie assessorer i bemälte division utnännas, dock med förbehåll, at finare manufacturmidet hädanefter som hittills kommer at stå under commercecollegium och manufacturcontoi-ret, hwarifrån directeurne Angersten och Schröder hafwa sin lön.

7. Föredrogs expeditionsdeputations protocollsutdrag¹ af d. 18 Octobris angående fyra hofrättsråder i Götha hofrätt, hwilket sista riksdag blifwit fastställt men icke expedieradt. Ridderskapet och adeln hade bifallet, at de twänne älsta assessorer måge få hofrättsråds fullmagt som redan wid sista riksdag blifwit fastställt. Bondeståndet hade äfwen bifallet ridderskapets och adelns påskrift, dock med de utryckeliga förbehåll, at staten härigenom ei graveras, och komma altså dessa 2:ne hofrättsråder at tjäna med den lön de förut som assessores innehafte. Ståndet biföll på sätt som ridderskapet och adeln.

8. Företogs å nyo secreta handels och manufacturdeputations betänkande² om förekommande af swenska handwerksgesellers utflyttning och qwarblifwande på utrikes orter. War af ridderskapet och adeln bifallet, men ståndet fant, i anseende til åtskilliga omständigheter bäst wara, at denna författning må hwila til nästa riksdag, hwilket på löparen anteknades.

9. Justerades hwad doct. Mennander efter ståndets begäran upsatt til swar på det memorial, som med en gemensam deputation från de andra stånden blifwit inlemnadt. Och aflade ståndet derföre sin tacksäjelse hos doctorn, som det samma ganska wäl författadt, och beslöts at det tils i morgon borde wara renskrifwit, at då med en deputation til de öfrige stånden aflemnas.

10. Uplästes borgareståndets extractum protocoll³, angående at städerna må i proportion ärhålla lika förhöjning på skiutspenningarna, som blifwit för almqen bewiljad. Detta bifölls, dock at samma förhöjning med nästa års ingång tager början. Men h:r biskop Beronius, som icke war tilstädes, när ski-

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Expeditionsdeputationen, nr 3.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 29. Även 1 oktober, 2 oktober 1756.

³ Borgarståndets arkiv, R 1334, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 122.

utspenningarnas förhöjning för almogen bewiljades, yttrade sig, at när en sådan förhöjning för städerna på samma sätt som för bondeståndet förhöjes, så är han desto mer samma författning emot, som han eljest ei annat kunnat än wara emot bondeskiutsens förhöjning, om han haft tilfälle at wara wid öfwerläggningen derom tilstådes.

11. Anmälte doct. Gadolin, som med probsten Troilius och kyrkoherden Mathesius haft gemensam öfwerläggning om änteligt och önskeligit slut i finska bondeseglations-saken, hwad de til resolution häruppå projecterat, som äfwen nu uplästes och gillades, samt på de betänkanden som cammar oeconomiedeputation förleden riksdag härom afgifwit, anteknades. På det betänkande, som angick österbotniska almogens seglation, war resolution så lydande: Alla de af almogen, hwilkas bohlstäder ligga tre fierdedels mil när til saltsjöstranden måge äga frihet, at med sin egen afwel och tilwerkning segla til hwilken ort i riket de wilja, til och med Stockholm och Åbo, til dess, efter Hans Kongl. Maj:ts nådige förordnande, någon stapelstad i Österbotn kan inrättas, då derom efter omständigheterna ytterligare kan stadgas.

Om Åbo och Nylands läns bondeseglation resolverades: Ståndet finner betänkeligit at bifalla deputations betänkande, men pröfwar dock billigt, at almogens seglationsfrihet ei må sträckas widare än 1:o) til dem som äro holmbyggare, och 2) dem som på fasta landet äga egen saltsjöstrand och tillika förr detta idkat seglation, och 3:o af almogen icke må tillåtas för frakt öfwerföra andras waror, undantagande hwad de af presteståndet, enligt sina särskilta privilegier äro berättigade at til Stockholm öfwersända, skolandes för öfrigit 4) Hans Kongl. Maj:ts nådiga resolution af d. 3 Martii 1747 til förekommande af alt underslef i underdånighet efterlefwat.

12. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹, som ridderskapet och adeln bifallet, om cancellierårds heder och anseende för riddarehussecreteraren Ekestubbe. Äfwen afhördes secreta utskottets extractum protocoll² angående secreteraren i riksens ständers contoир grefwe Fredr. Renstierna at ärhålla lagmans character samt werkelig befordran til samma beställning, enär han sig derom anmälandes warder. Detta senare som ock hos ridderskapet och adeln war bifallet, blef jemte det förra äfwen af ståndet bifallet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 151.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 148.

13. Uplästes secreta deputations betänkande¹ angående cornetten Lindcrantz besvär öfwer generallieutenanten Åkerhielm. Ståndet fant bäst, at denna sak til justitiecantzlern remitteras, som har at tilse, at den samma må af wederbörande domare, efter föregången laga ransakning och målets derwid fundna beskaffenhet, lag och förordningar likmätigt uptagas, ransakas och dömas.

14. Företrädde tolf deputerade från bondeståndet af hwilka Axel Jonsson recomenderade bondeståndets extractum protocollum om husbehofsbränning för framtiden detta år undantaget, hwaröfwer secreta utskottet lofwat, at med någon förfatning inkomma.

15. Uplästes commissions domar öfwer 1) munsterskrifwaren Anders Dalmansson.² 2) Erik Johansson från Munketorp.³ 3) Lars Larsson från Wermland. 4) Afwekne pagehofmestaren Breda.⁴ 5) Lifdrabanten Carl Johan Hermelin⁵ och 6) commissions utslag i det af actor anhängigt gjorde mål emot lagmannen Malmerfelt.⁶ Ståndet instämde med ridderskapet och adelen i bifall häraf.

16. Afhöordes commissions utslag öfwer corporalen Otto Reinhold Taube,⁷ som af ridderskapet och adeln war gilladt, samt bemälte corporals memorial. Ståndet resolverade, at som Taube ei kunnat längre blifwa förwunnen til det emot honom angifna brott, än han sig med ed wärja måste, så finner ståndet godt, at honom ifrån samma ed befria.

17. Uplästes cammar oeconomideputations betänkande⁸ angående den ansökning, som brukspatronerne Adolph Christiernin och Fredric Rothoff gjort om hielp och understöd för Östra Silfbergs silfwergrufwa, och samma deputations protocollutdrag, jemte landshöfdingen Hausswolffs och brukspatronen Rothoffs memorialer, samt bondeståndets protocollutdrag.⁹ Stån-

¹ Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 46.

² Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 31.

³ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 34.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 32.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 29.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, nr 30.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1332, Ständernas kommission, onummerad.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 139, flera handlingar.

⁹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 65.

det biföll betänkandet i alt öfrigit, men hwad den af bondeståndet i dess extracto protocolli åberopade 75 § af dess allmänna beswär wid innewartande riksdag angår, hwilken redan af presteståndet är bifallen, så kan ei ståndet derutinnan medgifwa någon ändring. Docklikwäl, skulle dessutom någon cronan förbehållen spannmål, som nu föreslagen blifwit, finnas odisponerad, och hwilken cronan ei eller til eget behof betarfwar, så finner ståndet skäligt, at den samma må til silfwerbergets interessenter framför andra öfwerlemnas på sätt, som betänkandet utwisar.

18. Förehades borgareståndets protocolsutdrag, hwaruti anföres årskilliga nya skäl angående secreta handels och manufacturdeputations betänkande rörande fiskerierna. Och instämde ståndet med ridderskapet och adeln som remitterat detta til secreta utskottet.

19. Uplästes secreta handels och manufacturdeputations berättelse¹ om schäferiernas tilstånd och fortplanterande i riket.

Probsten Fundan gaf wid handen, huru som flere grofwa underslef brukas af schäferne wid prémiesedlars utdelande, och önskar at sådane författningar må tagas, hwarigenom deras oredeliga framfarande må blifwa hemmadt, och ei cronan genom dem sättas i ett oskäligt och drygt lidande. I anledning häraf resolverades: Ståndet bifaller detta betänkande med tillägning, at commissarien Dragman bör förses med en så tilräckelig instruction för sina förrättningsars nogaste verkställande, at underslef wid prémiesedlars utgifwande ei kunna på ringaste sätt begås, på det at alt skäligt missnöje wid en för riket så högstnödigt och nyttig inrättning må afböjas.

20. Föredrogs cammar oeconomic och commercedeputations betänkande² angående förmons rätt til skattelösn af cronohemanen Stocksäter, Dö mestorp och Mutebo i Östergöthland. Ridderskapet och adeln hade bifallet dissentientium mening som äfwen nu afhördes, men ståndet biföll betänkandet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 45.

² Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 138, flera handlingar.

21. Uplästes notarien mag:r Gråbergs memorial¹ om Paliska samlingarna och deras iordningbringande, at blifwa för ståndet nyttige och brukbare. Ståndet gaf ock härtill bifall, och updrog bemälte notarius, at derom besörja.

22. Probsten Helleday hemstälte til ståndets godtfinnande, om icke nyttigt wara skulle, för at få någon fond til ståndets nödwändiga behof, som fordrade åtskilligt, och äfwen kunde bidraga til lön för ståndets betjäning under riksdagarna, at af hwart pastorat årligen något efter mantalen skulle ärläggas. Ståndet fant detta både nödigt och godt, samt wille härom ytterligare öfwerlägga.²

23. Föredrogos borgareståndets extracta protocolli³ 1) om några besvär ifrån Öland, hwaröfwer cammar oeconomie och commerciedeputation gifwit dess betänkande. 2) Angående Bloms ansökning för Wasa kyrka. 3) Om det wid Danwiken inrättade barnhuset. 4) Om stora barnhuset här i staden. 5) Om fattiga barns underhåll och upfostran i riket. 6) Om minderårigas giftermål. 7) Angående Norrköpings stads inwånares ansökning om nåd och befrielse för byggmestaren Wallman från lifstids fängelse. Och som ståndet sig häröfwer tilförene utlätet, lät det nu på löparne antekna, at det förblef wid sitt gifna yttrande.

24. Uplästes borgareståndets extractum protocolli samt cammar oeconomie och commerciedeputations, angående at alla nybyggnader, särdeles i de större städer hädanefter böra ske af sten. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet allenast med den förändring, at de städer, som ei sielfwa hafwa tilräckelig skog eller äro med stenkol til behof försedde, icke böra få inrätta tegelbruk. Med ridderskapet och adeln instämde ståndet.

Den 20 Octobris

1. Uplästes lieutenant Liljecronas memorial, at få åter träda i rikets tjänst. Ridderskapet och adeln hade funnet godt, at tillägga lieutenant Liljecrona

¹ Präteståndets arkiv, R 902, Ståndets enskilda handlingar, nr 45.

² Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 152.

³ Präteståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 77.

en årlig pension af 300 dal. s:rmt, och skulle til secreta utskottet öfwerlemnas, at härtil medel anslå. Härmed gjorde ock ståndet ett.

2. Föredrogs secreta utskottets extractum protocoll¹ om heder, tour och rang för secreterarne wid fästningsbyggnadsuphandlingsdeputationerne i Finland och Skåne, lika med generalgouvernementssecreterare.

Ridderskapet och adeln hade samtykt til lika rang med auditeurerne. Men ståndet biföll secreta utskottet.

3. Uplästes bondeståndets extractum protocoll² angående at camererarne i kongl. krigscollegio må äga lika tour och förmon inom krigscollegii werk, som camererarne i kongl. cammarcollegio och statscontoiret blifwit bewiljad, så at de må äga tour til krigsråder, samt äga säte och stämma i de mål som af dem föredragas, och til deras departement höra. Ståndet gaf härtill bifall.

4. Uplästes borgarståndets extractum protocoll³ som ridderskapet och adeln funnet betänkeligit at bifalla, angående at Nystads borgerskap må, åtminstone til nästa riksdag, så wäl för extraordinaire utgifter och bewilningar, som boskapspenningar och utsädesafgiften må förskonas. Och bifölls af ståndet.

5. Secreta utskottets extractum protocoll⁴ uplästes om cammarherren Ekestubbe, at, i anseende til anförde skäl, befordras wid något wärfwadt garnisonsregemente, och imedlertid i nåder hugnas med capitaines lön på wärfwad fot. Bifölls med tilläggning, at lönen honom tilslås från detta års början.

6. Öfwerstinnan von Heyne, Inga Maria Adlerbergs memorial⁵ uplästes om tilökning i den hänne tilslagna pension af 400 dal. s:rmt. Ridderskapet och adeln hade funnet godt, i anseende til anförde bewekande skäl, at tillägga fru

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 152.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 68.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 78.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 154.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 34.

Adlerberg en tilökning i den förr ärhållna pension agf 600 dal. s:rmt. Presteståndet biföll detta likaledes.

7. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll¹ om 6000 dal. s:rmt til ärsättning för den mistnad justitiæcantzlern Fredenstierna dymedelst lidet, at riksens ständer funnet godt at fränkänna honom de åtskilliga heman i Södermanland, som honom år 1753 blifwit tilstånd lemnadt at til skatte lösa. Med ridderskapet och adeln, som detta bifallet, förente sig ståndet.

8. Secreta utskottets extractum protocoll² angående underofficeraren Bratt, at ärhållna cornettes fullmagt i arméen, och befordras til cornettes indelning, uplästes och bifölls, såsom äfwen skedt hos ridderskapet och adeln.

9. Föredrogs 5:e delen af bondeståndets allmänna beswär, och resolverades ut in actis.

10. Företrädde åtta deputerade från bondeståndet, af hwilka Joseph Hansson begärade, at ståndet wille företaga målet om husbehofsbränningen för tilkommande tider och efter detta årets slut, samt aflemnade ett extractum protocoll om justitiæcantzlerns förgripeliga skrifart emot bondeståndet.

11. Uplästes justitiædeputations betänkande³ angående åtskilliga af kongl. lag och förkortningscommissionerna utarbetade ärender til hämmande af rätttegångars widlöftighet. Ridderskapet och adeln höllo betänkeligit at ingå i några ytterligare förändringar af den år 1736 faststälte lag, och skulle förkortningscommissions arbete tillika med detta betänkande til nästa riksdag hwila. Härmed instämde ock ståndet.

12. Föredrogs justitiædeputations betänkande⁴ angående den hårda och obetänksamma skrifart, som generaladjutanten baron Georg Löwen brukat uti dess til riksens ständer ingifne beswär öfwer åtskilliga Kongl. Maj:ts nådigste utslag, rörande rätttegången uti ett widlöftigt skuldfordringsmål emel-

¹ Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 157.

² Präteståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 156.

³ Präteståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 47.

⁴ Präteståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 46.

lan honom och brukspatronen Johan Montgomery. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet förente sig ståndet.

13. Uplästes, jemte secreta utskottets extractum protocolli¹ cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande angående bokbindareämbetets i riket anförde besvär öfwer Kongl. Maj:ts år 1752 utfärdade regemente, hwarmedelst boktryckarna är tillåtet, at sielfwa eller genom commissionairer försälja deras exemplar antingen bundne eller obundne.²

Ridderskapet och adeln hade bifallet secreta utskottets extractum protocolli, men ei kunnat gifwa bifall til cammar oeconomie och comerciedeputations betänkande. Och med ridderskapet och adeln förente sig ståndet.

14. Uplästes ett extractum protocolli, hållet i finska beredningen, som med dess wal stadnat på wissa här nämnda deputerade wid de tre förordnade oeconomiedeputationer i storfurstendömet Finland, och hemställte, om icke, i händelse någon af ledamöterna wille sig afsäja eller eljest afginge, eller ock hade förfall at komma tilstådes, de öfriga deputerade då må äga frihet at sielfwa wälja och adjungera sig andra. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet, men ståndet biföll i så måtto, at hwad tillsättiandet af ståndets fullmäktige angick, i all någon af de utnämde skule komma at afgå, sådant öfwerlemnas til consistorierne i Åbo och Borgo.

15. Föredrogs secreta handels och manuf.deputations betänkande³ öfwer protocollssecreterarens Carl Wadenstiernas memorial angående sockerprisets stegring. Ridderskapet och adeln hade det bifallet med tilläggning, at så framt sockerpriset framdeles, under allehanda förewändningar, oskäligen stegras, lemnas regeringen fria händer, at til berörde stegrings hämmande taga sådana mått och författningar hwilka med rikets och hwar undersåtares bästa öfwerenskomma. Härmed instämde ståndet.

16. Företrädde sex deputerade från borgareståndet, af hwilka rådman Hanquist berättade, at borgareståndet bifallet secreta utskottets extractum protocolli om tilökning i lönen för hofcantzlern, cancellieråden samt revisionssecreterarne med tilläggning, at statssecreterarne måga ock niuta

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 155.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 100.

³ Prästeståndets arkiv, R 904, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 46.

lika tilökning i proportion, och recommenderade samma sak jemte ett extractum protocollii om controllverket til ståndets bifall.

Sedan desse afträdt, proponerades, om ock ståndet behagade ingå i förberörde löners tilökning för statssecreterare, och bifölls.

17. Uplästes borgareståndets extractum protocollii om beurserätten.¹ Ridderskapet och adeln hade förblifwit wid sitt förra yttrande häröfwer. Äfwen så gjorde presteståndet.

18. Deputation af tiugufyra ledamöter anförd af h:r biskop Halenius afgick til de öfriga stånden, at aflemna ståndets swar på ridderskapet och adelns memorial, som igenom den gemensamma deputation aflemnades. Äfwen togs Schulténs memorial angående busten för framl:ne archibiskopen doct. Eric Benzelius, at tillställas ridderskapet och adeln. Wid återkomsten berättad h:r biskopen, at alla stånden wisat sig nöjde med det aflemnade och upläste swaret.

19. Öfwerste Stierneld fick på begäran företräde, då han recommenderade sitt contract med academien i Upsala om presteheман, och at få niuta det samma ouphäfwet.

20. Uplästes land och sjömilitiæ oeconomiedeputations betänkande² och skrifwarehielp för artillerieinventariiskrifwaren i Carlsrona. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet förente sig ståndet.

21. Afhördes bondeståndets extractum protocollii³ om rang för häradshöfdingarna, äfwenledes om Måns Jönsson. Det förra hade ridderskapet och adeln funnet betänkeligit at samtycka, men til det senare hade de bifallet. Likaså presteståndet.

22. På probsten Fundans begäran tillades wid ståndets påskrift på cammar oeconomiedeputations betänkande om storskiten i Skåne dessa orden: *hwar* det sig göra låter.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 99, flera handlingar. Även 5 oktober 1756.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Land- och sjömilitieekonomideputationen, nr 9.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 74.

23. Borgareståndets extractum protocolli¹ om handelsmannen Trapps anmälte mål rörande en balance, som handelsmannen Biurberg i Åbo sig ådraget wid chartæ sigillatæförsäl[g]ningen derstädes, och hwarföre magistraten i Åbo satt i qwarstad säljarens egendom, men Åbo hofrätt förklarar magistraten icke tilkommet.

Ridderskapet och adeln hade funnet betänkeligit at härtil samtycka widare än lag och förordningar medgifwa, och härmed instämde ståndet.

24. Föredrogs bondeståndets extractum protocolli² om land och siömilitiæ, cammar oeconomi och commerce samt bergsdeputationernas betänkande angående skogscommissions project til en förnyad skogsordning. Ridderskapet och adeln hade funnet säkrast, at skogscommissions project til alla delar hwilar til nästa riksdag, medan det torde wara mindre nyttigt, at stadga något styckewis i detta mål. Härmed förente sig ock ståndet.

25. Uplästes bondeståndets extractum protocolli om rang för commissarier och secreterare i manufacturcontoiret. Ridderskapet och adeln höllo betänkeligit at härtil samtycka. Och ståndet blef wid sitt förut derom gifna yttrande.

26. Afhördes bondståndets extracta protocolli³ angående dess beswär 76 § samt 4 § af städernas beswär.⁴ Och som ridderskapet och adeln förblifwit wid sitt förra yttrande, så förblef och ståndet wid sitt.

27. Uplästes borgareståndets extractum protocolli angående project til förordning om jagt och diurfång. War af ridderskapet och adeln bifallet, och ståndet instämde dermed i lika bifall.

28. Probsten Ullholm begärade at ståndet wille conformera sig med borgare och bondestånden angående handelsdistricterna för Carlstad och Åmål, som bewiljades.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 83.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 70.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 56.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 52.

29. Uplästes borgareståndets extracta protocolli 1) om Nordenadlers, Gyllenborgs och Stichæi ansökningar, 2) om Hylpherts sökta understöd för Hedemora stad och kyrka. Ståndet förblef wid det som tilförene häröfwer war resolverat, hwilket äfwen ridderskapet och adeln giort.

30. Förehades bondeståndets extractum protocolli,¹ angående at inga byten ifrån militaires til civile län och twärtom må tillåtas. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet förente sig ståndet.

31. Uplästes borgareståndets extractum protocolli² angående ett lidande, som blifwit tilfogadt rådmannen i Åbo Esaias Wechter derigenom, at efter generalmajorens och commendeurens Robert Muhls underdåniga ansökning, honom skal blifwit pålagdt, at utbyta 193 st. carbinremar, hwilka bemälte generalmajor wid en af honom förrättad mönstring cassetat, såsom ock återställa 549 dal. kopp:mt, som han af rusthållarena för mycket upburet. Ridderskapet och adeln hade funnet betänkeligit, at härtil samtycka, medan med alla slika mål bör förfaras lag och process likmätigt. Härmed instämde ock ståndet.

32. H:r biskop Troilius anmälte, huru som, sedan ståndet bewiljat en tilökning af hofrättsråder i Götha hofrätt, Swea hofrätt begärade det samma, och at dertil må förordnas assessorerne Hagelberg, Bergenstråle, Robeck och Adlermark. Ståndet gaf härtil bifall.

33. Ankommo sex deputerade från borgareståndet, af hwilka borgmestaren Carl Gust. Boberg ingaf och recommenderade ett borgarståndets extractum protocolli angående thaxa på utifrån inkommande tobaksblader.

34. Uplästes Otto Fredr. Ekermans ansökning³ å egna och dess syskons wägnar om skatteköp å Bråborgs Diurö. Bifölls på sätt som bondeståndets extractum protocolli innehåller.

35. Ankommo twänne cammarherrar, Carlson och Braunerhielm, med Kongl. Maj:ts nådiga kallelse, at i morgon, efter slutad gudstjänst och riks-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 73.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 84.

³ Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 155.

dagspredikan, upkomma på rikssalen, hwarjemte 15 af ståndets ledamöter utom h:r:r biskoparna kallades til at derefter spisa på kongl. hofwet.

Herr archibiskopen aflade ståndets underdåniga tacksäjelse, med försäkran, at Hans Kongl. Maj:ts nådiga wilja skulle i underdånighet hörsammas.

36. Justitiæcantzlern Fredenstierna företrädde på anmälan, och begärade communication af det extracto protocoll, hwarmed bondeståndet skulle hafwa inkommet, honom rörande, samt at ståndet wille öma så wäl hans persons som hans ämbetes rättigheter.

37. Ankommo 24 deputerade från ridderskapet och adeln, af hwilka öfwersteliutenanten baron Scheffer berättade, at ridderskapet och adeln af secreta utskottets extracto protocoll, och ett rådcammarens protocollutdrag icke utan största sinnesrörelse inhemtat den swåra belägenhet som riket är stadt uti i anseende til nödigt spanmål, hwarpå ei allenast brist är inom landet, utan ock ingen tilförsel från utrikes orter kan tillåtas; begärandes derföre, at en gemensam deputation måtte bewiljas, at afgå til bondeståndet angående detta mål, och där göra föreställning om innehåll med alt bränwinsbrännande för detta år och til nästkommande höst.

På ståndets begäran togo deputerade afträde i kyrkan at där afbida ståndets utslag öfwer detta ärende. Så afhördes först secreta utskottets och rådcammarens extracta protocoll, hwaruti, i anseende til den högstbeklageliga spanmålsbrist så in som utomlands, tilstyrkes, at bränwinsbrännande til nästa höst aldeles må inskränkas. Hwarefter h:r biskop Troilius yttrande, at christendom och förnuft, en hotande nöd och död förbant honom at gifwa til denna författning ett oinskränkt Ja.

Probsten Manquer biföll det samma, men påstod at, som här i staden en quantité af franska bränwiner woro inskaffade at skinna på wid denna conjunctur, ei eller något franskt brännwin måtte få försäljas. Hwar annars skedde, kunde ingen hushållare undgå at med dryg kostnad skaffa sig deraf.

Ståndet gaf, efter skedd proposition härtil bifall, och skrefs på löparen: Bifallet, dock med wilkor, at så snart publication härom kan ske, bör äfwen uphöra alt försäljande så af franska som swenska bränwiner både i städer och på landet. Och afgingo tolf deputerade, til den gemensamma deputations förbättrande.

38. Uplästes justitiædeputations betänkande¹ angående före detta postinspektoren Kernanders sökta ändring i Kongl. Maj:ts utslag af d. 20 Jun. 1753, som gillat Götha hofrätts dom, hwaruti Kernander skyldig förklaras, at gå ifrån sin postinspectorssysla, och betala de penningesummor, som i banco-transportsedlar och inwisningar med posten förkommet och på Kernander blifwit hänledde. Äfwen afhördes bondeståndets extractum protocoll², samt cancellierådet Klinkowströms memorial.³

Doct. Hausswolff och Celsius samt probsten Helleday höllo för ganska eftertänkeligit, om Kernander, som med goda skäl rätteligen wore misstänkt för tiufveri och oredligt förhållande i sin sysla, skulle annorledes hanteras än som en tiuf, och kunde icke samtycka til deputations betänkande.

Ridderskapet och adeln hade funnet billigt at stadfästa Hans Kongl. Maj:ts utslag, och härmed instämde ståndet.

39. Anmäldes från borgareståndet, at de bifalla ståndets beswärs punct om rågar på cronotionden, med wilkor, at ståndet går in med dem och icke med ridderskapet och adeln angående 22 § af deras beswär. Detta bifölls efter begäran.

40. Uplästes justitiædeputations yttrande öfwer magistratspersoners arwoden wid inventariers uprättande uti sterbhusen i städerna. Och afhördes justitiædeputations betänkande wid 1752 års riksdag angående denna sak, samt borgareståndets extractum protocoll². Och bifölls på sätt som detta extractum protocoll² innehåller, dock utan intrång i särskilta privilegier.

41. Sex deputerade ifrån ridderskapet och adeln ankommo, af hvilka landshöfdingen baron Friesendorff berättade, at ridderskapet och adeln funnet betänkeligit göra någon ändring i förra wanligheten med bibliothecarie och vice bibliothecariesyslornas besättning, och således ei kunnat bifalla preteståndets extractum protocoll² om samma sak, icke eller borgareståndets angående cavaillererne hos Deras Kongl. Högheter. Recommenderade derjemte riddarhusfiscalen, om hwars befordran ridderskapet och adelns extractum protocoll² war aflemnadt.

¹ Präteståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 45, flera handlingar. Även 21 juni.

² Präteståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 18.

³ Präteståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 81.

42. Uplästes cammar oeconomie och commerciedeputations betänkande¹ angående riksdagsmanen Eric Hansson om förbudets uphäfwande emot weds utförsel från Högdals² pastorat i Bohuslän til Norige, äfwen borgare och bondeståndets extracta protocoll³ i samma [mål]. Ridderskapet och adeln instämde med borgareståndets extracta protocoll. Likaså preteståndet.

43. Uplästes ridderskapets och adelns extractum protocoll⁴ angående at riddarehusfiscalen von Post måtte hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas til assessorsfullmägt, samt wid förefallande ledighet befordras til sådan beställning, samt protocollutdrag för riddarehuscancellisten friherre Gustaf Reuterholm, at i underdånighet anmälas til någon af de först ledigblifwande härads höfdingebeställningar.

Wid detta tilfället woro flere, som, i anledning af bondeståndets extracto protocoll, äfwen anmälte cammarherren Plan, at blifwa lagman på Gothland, men änteligen blef saken liggande tils vidare.

44. Mag:r Stenbeck inlemnade ett memorial⁵ angående academiehemanet Pasta, hwarifrån capitaine Grot blifwit drifwen, och hwilket öfwersten samt commendeuren baron Stierneld nu innehafwer.

Jemte probsten Stierner och kyrkoherden Aurelius yttade sig doct. Celsius, det han funnet Grot wara satt i ett ganska swårt lidande, och at intet wore billigare, än at honom gåfwes reparatin. Men häremot ärindrades, at denna sak war tilförene genom votering afgjord, och kunde ei nu å nyo uptagas.

H:r doct. Benzeltierna: För min del ser jag icke at ett sådant uptagande kan bewiljas. Men hwad Grot betrefwar, finner ock jag honom lidande, dock ei genom academien, utan derigenom, at landshöfdingeämbetet blandat sig i saken, som thy ei tilkom.

¹ Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 140, flera handlingar.

² Läs: *Hogdals*.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 66.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 16; nr 17; nr 21. Även 21 oktober.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 41.

H:r biskop Troilius: Efter han är lidande, så kan man säga, han äger frihet, at lagligen söka reconvention derföre, men at få reparera någons lidande, at en ny lidande göres, som här skulle ske med öfwerste Stierneld, det ser jag ei wara billigt. Och at rifwa up på ett memorial saker som blifwit afgiorda, finner jag wara emot all praxis och billighet.

Mag:r Stenbeck: Jag understår mig icke söka förmå högwördiga ståndet til sakens uprifwande, men då det säjes at hon är genom votering afgjord, och derföre icke kan uhtagas, får jag påminna, at flera saker genom votering blifwit afslutne, som dock sedan åter uhtagets.

Doct. Celsius: Mannens lidande deriverar sig äfwen ifrån academien, derigenom, at hon exercerat högsta rätten på honom, då han af andra utom hånne tryktes och ansattes. Men när nu academien offereras en avantage, at af fyra riksens ständer få sin frelserättighet, som welat hånne disputeras, confirmerad, allenast Grot accorderas reparation, så håller jag för skäligt, at man attenderar dertil.

Probsten Helleday sade sig hålla för äwentyrligt at få confirmation på academien frelserättighet derigenom, at Grot skulle åter inställas i hemanet med Stiernelds lidande, medan då på en gång kongl. brefwet om samma frelserättighet skulle kastas öfwer ända och uphäfwas.

Herr archibiskopen frågade, om ståndet blefwe wid sin förr giorda författning och tagna slut i denna sak? och swarades af somliga Ja, men nei af andra, som begärade votering, om saken skulle tagas up eller ei. Detta blef af flera bestridt, som förbehöllo, at saken ei måtte uprifwas.

Mag:r Stenbeck frågade, om icke den begärta votering finge anställas? och som det swarades, at saken förut genom votering blifwit afsluten, begärte han til protocolls, at votering blifwit äskad, och förbehölt sig få gifwa in ett skrifteligt dictamen.

45. Probsten Jacobsson ingaf och upläste ett sitt memorial om brist i löningsspanmålen för gymnasiistaten i Götheborg, men emedan tiden ei tillät, at nu gå in i samma sak, kunde derwid intet åtgöras.

46. Ärinrades, huru som v. consistorium i Strengnäs icke ännu något swar lemnat angående de 450 dal. som efter ståndets resolution wid 1752 års riksdag bort ärläggas, i anseende til domprobsten Liungbergs och probsten Stierners frånwaro, ehuru derom så wäl ifrån ståndet som herr archibiskopen

bref afgått. Resolverades fördenskull at ytterligare skrifwelse härom skulle afgå ifrån ståndet til bemälte consistorium, och befaltas notarien mag:r Gråberg, at om dessa penningars indrifwande draga omsorg.

47. Öfwerhofpredikanten och præses consistorii h:r doct. Schröder hemstälte, om icke, sedan de andra stånden recommenderat til befordran hwar sina secreterare och betiänte, ståndet skulle behaga affärda för notarien mag:r Gråberg recomendation til v. consistorium i Upsala, och komma i åtanka til befordran. Detta bifölls, men bemälte notarius anhölt jemte wördsammaste tacksäjelses afläggande, at få undanbedia sig en sådan, ehuru höggungstig, honom tilärnad förmon, emedan han i ödmiukhet gjorde sig försäkrad, at hos högwördigste herr archibiskopen och ven. consistorium i Upsala efter förtjänst och skickelighet få wara i åtanka, och gläder sig deröfwer, at han, nu i twänne riksdagar, under högwördigste herr archibiskopens eget inseende, med sin tjänst warit ståndet til nöjes.

Högwördigste herr archibiskopen lofwade at notarien mag:r Gråberg icke skulle förgätas, och tillades honom imedlertid de penningar, som sedan sista riksdag i Strengnäs stift innestått för ståndets räkning. Hwerjemte äfwen justerades det bref som til v. consistorium i Strengnäs om samma penningar skulle afgå.

48. Probsten Helleday påminte, at nu måtte afgöras, hwilka efter riksdagens slut af ståndets ledamöter komma at sitta i expeditionsdeputation. Detta ärende företogs, och utsågos utom mag:r Stenbeck och mag:r Gråberg som förr blifwit dertil förordnade, doct. Celsius, probsten Manquer, kyrkoherden Mathesius och pastor Forssén.¹

49. Förehades bondeståndets extractum protocoll² angående bonden Erik Eriksson från Kåttby i Nyland, af innehåll, at sedan han i urskillningsdeputation reserverat sig fatalierna, men hans ansökning denna riksdag icke kunnat, för mellankomnade hinder, uptagas, honom må anslås för dess hustru och nio³ stycken barn i understöd sextiosex dal. kop:mt årligen til nästa riksdag, då dess sak kan, af riksens ständer blifwa uptagen och skärskodad. Rid-

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 75.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 69.

³ Åtta barn: Anna, Carl, Elisabeth, Erich, Johan, Maria, Matts och Michel

derskapet och adelen hade detta bifallet, dock at det framdeles ei må dragas til præjudicat. Dermed instämde ock ståndet.

50. Uplästes afledne regementsfältskärn Grims enkas ansökning, at i sitt siukliga och usla tilstånd niuta någon pension. Borgare och bondeståndet hade remitterat til secreta utskottet, at utse medel til denna fattiga enkas understöd. Likaså gjorde presteståndet.

51. Anteknades på löparen om Psilanderhielm, de la Chapelle och Tibell¹ ståndets resolution af följande innehåll: Resolveradt til lindring i straffet för Psilanderhielm och de la Chapelle på det sätt, at den förre suspenderas på ett år, och sedan befordras efter tour och anciennité, men at den senare efte fiorton dagars fängelse wid watn och bröd suspenderas på ett år och sedan får sin tjänst igen. Hwad åter Tibell angår, förblifwer dermed efter domens innehåll.

52. Föredrogos 2:ne memorialer om en owilkorlig collect för hwardera af Kongelfs och Lidköpings kyrkor. Härtill hade de öfriga stånden bifallet, hwarmed ståndet instämde.

53. Hemställte doct. Gadolin, om icke ståndet behagade, sedan det samtykt til en tilökning af hofrättsråder i Götha hofrätt, äfwen bifalla en lika tilökning af hofrättsråder wid Åbo hofrätt? Swar Ja.

54. Uplästes protocolsdeputations betänkande om chemiæprofession i Upsala. Borgareståndet hade detta bifallet, men ståndet kunde icke bifalla betänkandet på annat sätt, än at chemiæprofessor wid Upsala academiæ undfår professors lön ifrån d. 20 Septembris innewarande år.

55. Föredrogos secreta deputations extractum protocoll² angående hofstaten och deras tjänstebefordran. Med ridderskapet och adelns bifall häraf instämde ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 31.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Sekreta deputationen, nr 48.

56. Uplästes borgareståndets extractum protocoll¹ angående befordran och heder för cavallererne hos Deras Kongl. Högheter rikets arfprinsar. Ståndet öfwerlemnade detta mål til Hans Kongl. Maj:t i underdånighet.

57. Afhördes secreta utskottets extractum protocoll² angående 8000 plåtars gratification för den okände auctorn under namn af Ärlig Swensk, samt 4000 dito för censor librorum, som wid dess öfwerseende haft mycken möda och äfwentyr.

Doct. Hausswolff sade sig tro, at detta ämne war af så mycken wigt, at, om ei riksdagen wore så nära til slut, borde det blifwa på bordet liggande, och närmare öfwerläggas än tiden nu kunde tillåta.

Probsten Helleday: Som jag ei kan ärinra mig, at ståndet haft detta arbete under händer, och det wederbörligen skärskodat, men icke desto mindre flera observationer rörande theologien derwid blifwit gjorde, så tycker jag wara äwentyrligt at accordera honom något præmium. Kyrkoherdarne Mathesius och Aurelius conformerade sig.

H:r biskop Halenius: Jag har ei läst hans arbete igenom, ei eller cognoscerat, hwad som där finnes höra theologien til. Det har jag likwäl funnet af hans politiska adplicationer öfwer regeringsslagarne, hwaraf jag mycket improberar, men har dock gjort mycken nytta med sitt werk i allmänheten, ty wi torde haft 2/3dels mer ärligt och rättänkande folk ibland af de upplysningar som han gifwit om vårt regeringssätt, och i afseende derpå säger jag, at denna obekante auctor är wärd estime och belöning. Imedlertid wil jag häröfwer göra den proposition, som ståndet behagar.

H:r superintendenten Körning: När hwar auctor får sitt werk så wäl betalt som denne, så är han wäl belönt, imedlertid, sedan ståndet haft från början at wid denna skrift observera åtskilligt, och vårt stånds taleman äfwen derwid gjort sina påminnelser, så wore det at gifwa både honom och ståndet dementi, och ärkänna arbetet för giltigt, om auctoren nu af oss skulle tilläggas någon belöning.

Doct Hausswolff: Jag skulle för min del önska, at slika skrifter som Ärlig Swensk, emellan riksdagarna ei må utkomma, ty jag menar at denna förorsakat mer skada än nytta. Och som jag derwid gjort några observationer,

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 79.

² Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 160. R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 18.

hwilka ståndet afhört, wille jag gärna weta, hwad dem må ytterligare kunna ske.

Proposition giordes, och fick detta extractum protocollis afslag.

58. Uplästes secreta utskottets extractum protocollis¹ angående generalfälttygmestarebeställningens besättande, och dess förvaltande nu imedlertid til dess hon kan behörigen besättas. Äfwen afhördes rådcammarens extractum protocollis af d. 10 Sept. 1755. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, instämde ståndet.

59. Föredrogs protocolsdeputations betänkande rörande forum uti ett re-conventionsmål emellan öfwersten Cronhiort och auditeuren Molitor. Och uplästes jemwäl borgarståndets extractum protocollis² häröfwer, hwarigenom betänkandet war bifallet, undantagno hwad wid slutet anföres, rörande Nordenstam; och härmed förente sig ståndet.

60. Uplästes bondeståndets extractum protocollis³ angående fullmagt för secreteraren i lagcommission Johan Juslén at wara lagman, til dess han wid förefallande öfning kan komma at niuta werkelig befordran. Efter någon discurs förklarade sig ståndet ei kunna uptaga denna ansökning och recommendation, emedan det war stridande emot stora deputations giorda och ad-proberade författning om tjänsters föregifwande.

61. Afhördes protocolsdeputations betänkande, angående at kongl. slotts-cancelliet afslaget ombudsman Kalmeter dess sökta handräckning wid en husvisitation. Ridderskapet och adeln hade detta bifallet. Likaså gjorde ståndet.

62. Uplästes capitaine Bromells memorial⁴ om den dyra tidens hämmande. Ridderskapet och adeln hade funnet härutinnan ett förnyadt prof af capitaine Bromells altid å daga lagda nit för det allmännas wäl, men kunde för riksdagens nu annalkande slut ei på annat sätt lägga härwid handen, än i

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 159, flera handlingar.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 74.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 71.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 163.

underdånighet til Hans Kongl. Maj:t öfwerlemna, at taga sådana lagliga mått och författningar, hwarigenom den nu allmänt äfwerklagade dyrheten i möjligaste måtto må kunna förekommas, samt en jemnlighet i priserna på nötande och tärande waror emellan säljare och köpare ärnås. Härmed instämde ock ståndet.

63. Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹ angående gouverneurs-ämbetet hos Hans Kongl. Höghet cronprinsen och de öfriga kongl. arfprinsarna, i händelse af nu warande Hans Excellences h:r gouverneurens baron Carl Fredric Scheffers dödsfall, siukdom eller andra oförmodeliga omständigheter. Bifölls.

64. Afhöordes borgareståndets ytterligare extractum protocoll, angående thaxa på utifrån inkomne tobaksblader.

H:r biskop Halenius: Denna sak är förr afgjord med mycket godt betänkande, och om häri göres någon ändring, mister cronan ett capital af 50.000 d:r som hon måste betala til societeten. Jag ber derföre, at målet blir örordt, och gör jag ei derföre någon proposition.

Probstén Huss: Jag har häröfwer både i ståndet och deputation förr sagt min tanka, och finner ingen nytta deraf för allmänheten, at thaxan för fabriqueurerna är så liten. Ty bladen och tobaken blir derigenom dyrare, hwarigenom den lider, som det skal köpa och bruka.

Mag:r Stenbeck: Jag får nu åter ett nytt prof, huru äwentyrligit det är, at riksens ständers plena immediate uptaga hwad genom private memorialer hos dem insinueras, äfwen som det ei altid aflöper utan fleras förfång, när stånden antingen tillsätta tjänster eller bortgifwa rang, helst man intet så noga kan cognoscera hwarje sak, som det nödwändigt torde behöfwas; hwarföre ock heter: Audiatur et altera pars.

När h:r general Lantinghusens memorial angående denna sak uplästes, föll mig något in, som jag wille derwid anmerka. Men emedan jag ei haft tillfälle at känna saken i grunden, och war följakteligen ei så wiss på mig, så dristade jag mig ei åstad. Nu mera, och sedan jag af lofl. borgareståndets extractum protocoll fått om ett och annat närmare uplysning, så wil jag i ödmukhet något anmerka.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 158.

Här säges 1) at den rabat, som sker genom thaxans förminskning, utgör en considerable summa til 70 à 80.000 dlr sr:mt årligen. Man hörer 2) at Kongl. Maj:t:s förordnande angående denna förminskning utkommet d. 11 Augusti sistl:ne och följakteligen, sedan generaltullarrendesocieteten om det nya contractet sig yttrat.

Jag lemnar fördenskull derhän, antingen högwördige ståndet wil stadna wid dess förra bifall til general Lantinghusens memorial, eller bifalla borgareståndets nu uplästa extractum protocoll. Men i händelse af det förra kan jag ei annat än påstå, at denna rabat må komma ei societeten utan cronan til godo, aldenstund uti contractet är förbehåll, at alla tullförhöjningar som hädanefter komma at fastställas, hwarunder detta närwarande äfwen räknas bör, skal cronan godtgöras. Härmed conformerade sig probsten Helleday til alla delar, samt kyrkoh. Mathesius.

Ståndet stante häröfwer i det slut, at målet skulle öfwerlemnas til Hans Kongl. Maj:t, som i nåder tilser, at den avance häraf kan inflyta, kommer cronan allena til godo, men i öfrigit blifwer ståndet wid sitt förra yttrande.

65. Uplästes vicepresidenten Schays memorial¹ om ytterligare tilökning af hofrättsråder i Götha hofrätt, i proportion af den som Swea hofrätt är bewiljad. Biföls med förbehåll, at staten hwarken nu eller framdeles härigenom graveras.

66. Bondeståndets extractum protocoll,² angående at lazarettmedel, som wid bröllop och barndop samlas å landet, må, utan afgift til lazarettet, komma soknens fattiga allena til godo, uplästes och biföls.

67. H:r biskop Troilius recommenderade sin swåger protonotarien Silwerstolpe, at blifwa befördrad och anmält til kongl. secreterare, och upläste doct. Hausswolff ett sitt memorial i detta ärende, hwilket biföls med recommendation, til de öfriga stånden.

68. Uplästes secreta utskottets och borgarståndets extracta protocoll,³ angående bränwinsbrännande, då det framdeles kan tillåtas, och wissa mått emot

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 32.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 72.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 153, flera handlingar. R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 26.

ett missbruk deraf. Secreta utskottets extractum protocolli bifölls, dock så, at 9 § deraf uteslutes.

69. Föredrogs borgareståndets extractum protocolli¹ angående 26 § af deras besvär om underlagsfrihet på spanmål för bergsstäderna, och förblef ståndet wid sitt förr afgifne yttrande öfwer detta mål.

Den 21 Octobris

1. Uplästes borgareståndets extractum protocolli² angående Sörtorps heman i Södermanland, och protocolsdeputations betänkande öfwer samma mål. Borgareståndets extractum protocolli biföls.

2. Föredrogs å nyo ridderskapets och adelns extracta protocolli³ angående von Post och Reuterholm, samt biföllos, sedan h:r grefwen och lantmarskalcken genom h:r biskop Troilius dem til bifall recommenderat.

3. Uplästes 2:ne borgareståndets extracta protocolli⁴ om en collect öfwer hela riket för hwardera af Norrtelge och Östhammars kyrkor, som biföllos.

4. Afhördes ett memorial,⁵ at åtminstone de 2:ne älsta assessores i bergscollegio måtte med bergsråds fullmagter blifwa hugnade. Detta bifölls, dock at efter regeringsformen dertil hos Hans Kongl. Maj:t ingifwes ordenteligit förslag.

5. Hemstältes af expeditionsdeputations ledamöter om icke ståndet skulle behaga conformera sig med bondeståndet i den förklaring det aflemnad genom ett extractum protocolli öfwer sitt gifna yttrande, angående secreta handelns och manufacturdeputations betänkande om inskränkning i utländska tobaksbladens införskrifning. Detta extractum protocolli uplästes och biföls, hwad förhöjningen på inhemska tobaksbladens uparbetande wid spinnerier-

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 80.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 86.

³ Prästeståndets arkiv, R 901, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 16; nr 17.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 85; nr 87.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 33.

ne angår, likaledes hwad om Finlands undantagande anföres, men icke i det som rörer engelska tobaksbladerna til karduser.

6. Uplästes bondeståndets extractum protocolli om den förr detta presidenten Gerdeschöld bewiljade tilökning på dess lön. Och resolverades at samma tilökning af 1200 dal. s:rmt bifalles, och at han den samma bör åtniuta af öfwerskottet på lagmans och häradshöfdingeräntan ifrån den tid han tilökningen måst afstå, utan afkortning för nuwarande justitiæcantzler.

7. Föredrogs kongl. secreterarens Johan von Helands ansökning¹ om promotorial til sluts ärhållande uti den redan för 80 år sedan anhängige twist i kongl. bergscollegio emellan Guthrie och Wilkens, rörande Färna bruk i Westmanland. Och bifölls.

8. Förehades å nyo bondeståndets extracta protocolli² angående cammarherren Plan och secreteraren Juslén, som bifölls.

9. Uplästes secreta utskottets extractum protocolli³ at Kongl. Maj:t i nåder må tackas updraga åt Hans Excellence riksrådet herr grefwe Bonde at hafwa ett särskildt inseende öfwer antiquitetsarchivum. Med ridderskapet och adeln som detta bifallet, instämde ståndet.

10. Föredrogs secreta utskottets extractum protocolli⁴ angående arwode för protocollisterne och de öfriga, som betiäna riksens ständers deputationer, samt en taxa hwarefter de må niuta betalning. Presteståndet gaf härtill bifall, sedan ridderskapet och adeln gjort likaledes.

11. Afhöordes secreta utskottets extractum protocolli om en bergsfogdes tilförordnande i Finland med 2000 d. s:mts lön. Presteståndet förente sig med ridderskapet och adeln i bifall häraf.

¹ Prästeståndets arkiv, R 901, Privata memorial, nr 35.

² Prästeståndets arkiv, R 901, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 71; nr 75, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 161.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 902, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 162.

12. Secreta utskottets extractum protocolli,¹ som ridderskapet och adeln bifallet, uplästes, angående at stamböcker må utgå kring hela riket och äfwen sträcka sig til regementerna, at samla en fond, hwarigenom barnhus för soldatebarn, som årligen genom föräldrarnas fattigdom och brist på nödig skötsel ansenligen bortdö, måtte på flera ställen äfwen som wid kongl. artilleriet til en början skedt, inrättas. Biföls.

13. Uplästes protocolsdeputations betänkande, angående cammarcollegii drögmål med underrättelsers afgifwande och några i Finland belägna hemans natur och beskaffenhet. Biföls, såsom ock skedt hos ridderskapet och adeln.

14. Föredrogs commissions extractum protocolli angående extraordinarie notarien Carl Estenberg, som qwalt commissionens öfwer honom fällda dom. War af ridderskapet och adeln bifallet, samt biföls hos ståndet.

15. Uplästes justitiædeputations, samt land- och sjömilitiædeputations betänkanden² angående Hacksens genom Mether, gjorde ansökning, at ifrån Forssénska sterbhuset återwinna cronosäterirusthållet Järpila. Och resolve-rades at detta mål blir liggande til nästa riksdag.

16. Uplästes bergsdeputations betänkande angående en grufweskog i Torsåkers bergslag, som af Kongl. Maj:t blifwit Klosters krutbruk underlagd. Biföls.

17. Som doct. Benzelstierna gaf tilkänna, at protocolsdeputations betänkande angående lön för chemiæprofessorn i Upsala, kommer at expedieras efter borgare och bondeståndens mening, hwilke utgöra pluraliteten, emedan ridderskapet och adeln samt presteståndet gått in partes; men deraf är at befara ganska stor mistnad för academien, så hemstältes, om icke ståndet ännu kunde foga sig efter ridderskapet och adeln, som öfwerlemnat målet til Hans Maj:ts nådiga afgörande, då både academien och chemiæprofessorn aldrebäst blifwa belåtne. Biföls.

¹ Prästeståndets arkiv, R 902, Secreta utskottets extraktprotokoll, nr 163.

² Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiædeputationen, nr 50; R 902, Land- och sjömiliteeekonomideputationen, nr 39, flera handlingar.

18. Begärades, at ståndet wille jemka dess påskrift öfwer 22 § af bondeståndets beswär, enligt hwad ståndet förut resolveradt på land- och siömilitiædeputations betänkande om ekewirke och bränneweds utförsel ifrån Blekinge; hwarjemte anhölts, at ståndet wille göra någon ändring uti det som redan blifwit resolveradt angående 1735 års markegång.

H:r biskop Beronius begärade, at ståndets redan gifna påskrift öfwer bondeståndets 22 § måtte blifwa ståendes, emedan Calmare län och Öland eljest komma at lida i deras privilegier, och åberopade ett memorial, som probsten Brauner om samma sak inlemnad. Men som häremot wistes, at ståndet redan bifallet land och siömilitiædeputations betänkande i en lika sak, hwilket bifall ei eller kunde återkallas, så fants bäst, at berörde 22 § skulle bifallas på sätt som nyssnämde betänkande angående ekewirke och bränneweds utförsel ifrån Blekinge innehåller, dock med förbehåll, at inga privilegier härigenom rubbas.

För öfrigt kunde ståndet icke ändra dess redan fattade beslut angående 1735 års markegång.

19. Förehades borgareståndets extractum protocolli¹ om frimarknader i Borås, hwaröfwer ridderskapet och adeln resolverat, at ehuru ridderskapet och adeln redan under wissa wilkor bewiljat dessa frimarknader, bör likwäl sådant ei ske til något förfång af hwad de staden Borås förunta privilegier uttryckeligen innehålla. Och instämde ståndet med ridderskapet och adeln.

20. Uplästes major Hastfers memorial² om forum för ständernas betiänte emellan riksdagar at swara i rättegångs och executionsmål. Häruppå hade ridderskapet och adeln resolverat, at som icke något forum privilegiatum gifwes för mål af denna beskaffenhet, så höra de under ordinaire domstolar.

21. Begärades ifrån borgareståndet, at 53 § af deras allmänna beswär måtte winna ståndets bifall, hwilket pröfwades så mycket skäligare som tulldeputation redan sådant tilstyrkt.

22. Uplästes borgareståndets extractum protocolli angående lurendrägeriers hämmande. Ridderskapet och adeln förblefwo wid sitt redan i detta mål

¹ Borgarståndets arkiv, R 1334, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 166.

² Borgarståndets arkiv, R 1335, Enskilda memorial, nr 152.

gifna yttrande, i anledning af secreta handels och manufactur samt tulldeputationens betänkande. Ståndet biföll, utom hwad connoissementer stälde til ordres betrefvar, samt hwad om de i 2 § föreslagne medel anföres, i hwilka mål ståndet förblef wid sitt förra yttrande.

23. Påskrefwos 2:ne extracta protocollif från bondeståndet, ett om camereraren Hedmansson at anmälas hos Hans Kongl. Maj:t til lika rang och heder med camererare i kongl. collegier; det andra om bondeståndets secreterare, at han må niuta tour til befordran.

24. Hemstälte h:r superintendenten Körning, om icke ståndet skulle behaga taga det beslut, at de 2:ne pastores i Stockholm doct. Pettersson och mag:r Nensén, som sittia wid de minsta lägenheter, hos wederbörande consistorier måga, wid någon i riksens ständers werk sig yppande ledighet komma i åtancka at befordras. Och om icke magister Nensén nu kunde blifwa förordnad til vicarius i manufacturcontoiret, at där, i fall någon ordinarie fullmäktig af sjukdom eller andra oundwikeliga förhinder, icke kan wara tilstädes, i dess ställe göra biträde, helst som ridderskapet och adeln samt bondeståndet hwardera utsedt en sådan vicarius af sina ledamöter. Ståndet tog detta i öfwerwägande, och lemnade härtil bifall, med befalning, at extractum protocollif¹ häröfwer skulle uprättas och meddelas. Men herr archibiskopen yttrade sin önskan, at conjuncturerna måtte wara sådana, at ingen af preteståndet behöfde befatta sig med slika syslor, utan allenast syslosatte sig med sin församling.

25. Som tiden nu inföll, at riksens ständer skulle i kyrkan biwista gudstiäns-ten, förfogade sig ståndet i wanlig ordning til dess utsedde rum, och efter gudstiäns-ten slut upträdde i rikssalen, samt änteligen tog underdånigt afsked af Hänes Kongl. Maj:t samt Deras Kongl. Högheter arfprinsarna och den kongl. prinsessan, hwilka i Hänes Maj:t:s rum woro samlade, men Hans Kongl. Höghet cronprinsen blef uti dess egna rum upwaktad; och återkom sluteligen i ståndets rum, hwarifrån utom herrar biskoparna en af hwart stift gick til kongl. hofwet, at, efter nådig kallelse, där spisa middag.

¹ Präteståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 73.

Den 22 Octobris

1. Herr archibiskopen förmälte intet tilfälle waret för honom at bereda sig på något tal til at exprimera sin ärkänsla för den gunst och bewågenhet, som ståndet wisat honom under denna riksdag, då han haft den äran, at wara ståndets taleman. Sade sig wid anträdet til detta ämbete wäl hafwa känt sin swaghet at det förrätta, och, medan han det förestått, hafwa funnet hos sig många felaktigheter som ännu blifwi flera, om han icke af ståndet merkeli-gen varit understödd, hwilket herr archibiskopen ei skulle underlåta, at i hela sin lifstid ärkänna med tacksamhet; och bifogade sin önskan, at hwar och en af ståndets ledamöter måtte niuta en lyckelig hemresa, samt träffa de sina i sällhet och wälmåga.

H:r biskop Halenius: Det skulle blifwa mig en af de swåraste syslor, som mig kunnat åligger, om jag skulle med ord förklara ståndets ärkänsla, hwaraf allas våra sinnen äro intagna för den möda och sorgfällighet herr archibisko-pen haft at utföra talmanskapet för vårt stånd; hwarwid wisat sig ett brin-nande nit för Guds ära och allmänhetens bästa, samt den största försigtighet och trohet at styra och utföra alt til ett sådant ändamål. Wi sku aldrig under-låta at sådant med wördnad ärkänna, våra böner för herr archibiskopens be-ständiga wälgång sku wara upriktiga, och det wår glädie, at ännu bland oss här i dödeligheten få äga herr archibiskopen, såsom ett lius i nordiska lius-astaken och en pelare i Guds församling, förnäma familien til hugnad och ri-ket til mycken förmon.

2. Berättade herr archibiskopen, at han nu hade med sig conceptet til den fö-reställning, som ifrån ståndet afgick til Häntes Kongl. Maj:t jemte Häntes Maj:ts swar, som wid den förras aflemnande deputerade tilstältes. Och eme-dan bemälte swar sedermera verbatim blifwit läst i tyska och fransöska avi-sorne, wille h:r archibiskopen låta Gud wara en domare, på hwad sätt det utkommet. Det hade blifwit sagt, at, när det uplästes här i ståndet, har en och annan satt sig det at afskrifwa. Om nu den det giort kunde intyga, at han det samma icke med någon communicerat, lemnade herr archibiskopen derhän, men hölt ock för möjeligit, at det kunnat komma ut ifrån cabinettet.

Omrörde concept refs nu sönder och upbrändes, men Häntes Maj:ts egenhändiga swar lades til det underskrefne exemplaret af föreställningen och förseglades.

3. Doct. Hausswolff hemställte, om icke observationerne öfwer Hiortzbergs cateches, så wäl som de af doctorn författade anmärkningar öfwer censoris förklaring angående Ärlig Swensk kunde lemnas til trycket.

Herr archibiskopen lemnade til ståndet at göra hwad thy bäst tycktes. Hwad han för sin del fant sig föranlåten til wore hans ensak.

Ståndet tog detta i öfwerwägande, och, efter något samtal härom, fants bäst wara, at ståndet med ett underdånigt bref afginge til Hans Maj:t, hwaruti måtte säjas, at herr archibiskopens bref härom til Hans Kongl. Maj:t wore wälgrundadt, och begäras Hans Maj:t täckes befalla cancelliecollegium at hålla alwarsam hand öfwer censor, at han ei öfwerskrider, hwad honom efter dess ämbete och instruction åligger.

Den 23 Octobris

1. Justerades brefwet til Hans Kongl. Maj:t angående censoris förklaring öfwer Ärlig Swensk.¹ Likaledes brefwet til consistorium i Strengnäs om passionspredikningar, och ännu ett til bemälte consistorium om de ännu obetalte 450 dal. som restera sedan sista riksdag.²

2. Talades om de ecclesiastique målen som emellan herrar biskoparna fördelte blifwit och de til någon del utarbetat, men hädanefter torde få närmare tilfälle at eftertänka, i anledning hwaraf h:r biskop Beronius frågade, om och hwart sådana betänkannden böra aflemnas. Ståndet fant bäst at hwad härutinnan antingen redan är gjort eller hädanefter kan tilgöras, insändes til högwördigste herr archibiskopen at det samma genomläsa, hwarigenom det vidare kan communiceras med de öfriga h:rr biskoparne.

3. Gaf h:r biskop Troilius tilkänna, at probsten och kyrkoherden i Ramsberg och Westerås stift, magister Per Wigelius författat ett arbete under namn af Oeconomia Ecclesiastica, som kan blifwa gagneligit för presterskapet både i Westerås och de flera stiftten, och är nu aflemnadt til consistorii i Westerås öfwerseende. Ståndet förklarade häröfwer sitt nöje och bewiljade at uti stån-

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 52.

² Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 81.

dets circulairebref skulle göras berättelse så wäl härom som rector Wilskmans arbete.

Den 25 Octobris

1. Som h:r domprobsten doct. Liungberg begärat af herr archibiskopen, at ytterligare få genomse och renskrifwa de anmärkningar, som han tillika med doct. Forsskål gjort öfwer Hiortzbergs catechesförklaring, hwilka han, innan afresan härifrån, wille återställa, så befaltes notarien at dem emot recepissee utlemna.

2. H:r biskop Beronius förestälte, om icke billigheten fordrade, at någon jemkning göras stiftens emellan i sådana utgifter, som wid ståndets sammankomster böra ärläggas, så at icke ett litet stift med lika stor summa som ett större betungas, hwilket han hade anledning at omnämna så wäl af det nu faststälte riksdagscontingentet, som ståndets beslut wid 1747 års riksdag angående Paliska samlingens inlösn. Och trodde h:r biskopen, at åtminstone Calmare stift borde få niuta någon lindring i slika omkostningar.

Häremot anfördes, at stiftens alltid på lika sätt delat sig emellan sådana utgifter, och at äfwen consistoriales i Stockholm utgöra allena så stor summa som något annat stift påläggas, samt at för denna gången ei kunde göras häruti någon ändring.

3. Utdelte herr archibiskopen afskrifter af den repartition, som wid 1752 års riksdag gjord blifwit emellan samtliga consistorierna til försök af de Bibliska böckers öfwersättning. Och som nu ingen war tilstädes af deputerade ifrån Wexjö, Borgo och Gothlands stifter, så befaltes notarien mag:r Gråberg, at genom bref lemna deraf del til wederbörande.

4. Upwiste herr archibiskopen ett promemoria uti 4 puncter författadt,¹ som han gifwit til några af Deras Excellencier med begäran, at det i rådet skulle upläsas angående bättre ordning med den offentliga gudstjänsten, och at den samma genom huspredikningar ei måtte råka i lägerwall. Berättande h:r archibiskopen, at Hans Excellence herr riksrådet Höpken låtet honom förstå

¹ Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 80.

det samtelige Deras Excellencier warit aldeles nögdade med 1, 2 och 4 puncterna, men hwad 3:die puncten angår, at gäster ej må biudas til middagen, när huspredikningar hållas, hade Hans Excellence förklarad derwid någon swårighet.

Ståndet tackade herr archibiskopen, som welat hafwa i minne denna så angelägna sak, och försäkrade sig om en god werkan af hwad i så måtto blifwit tilgiordt. Emedlertid fants nödigt, at en afskrift af samma promemoria jemte extractum protocollit skulle tilställas denna stadsens consistorium, som bäst kan förnimma huru detta blifwer verkstält, och wid tilfällen göra derom tiänliga ärinningar.

5. Begärade doct. Filenius förnimma ståndets tanka om det tilförene af honom anmälte mål, huru wida offentelig förbön skal hållas i kyrkorna för några separatister som wistas i Linköping, sedan alla andra gradus admonitionis redan förgäfwes med dem försökte blifwit? Hwartil swarades, at biskopen och consistorium hafwa at förfara i detta mål, såsom med lag och förordningar är enligit.

6. Uplästes berättelse om enke- och pupillcassans tilstånd, hwaraf fants at den, genom Guds wälsignelse, under directionens derwid å daga lagda besynnerliga omsorg wunnet så merkelig förkofran och tillwext, at hwar och en, til de sinas understöd i framtiden, må räkna för en förmon, at i samma inrättning deltaga. Hwilket fördenskull äfwen uti circulairt skulle ärinras.

Mag:r Stenbeck: Wid denna sak utbeder jag mig, at i ödmuikhet få något ärinra, och åtminstone säja min tanka til protocollit. Jag talar intet för mig sielf, ty jag bör för det närwarande weta och för det tilkommande lära meo me metiri pede. Jag wil ingalunda styrka til det, at föreståndare wid presteståndets enke- och pupillcassa skola af cassan få något arwode, och det för mångahanda orsakers skull, med hwikas anförande jag nu icke wil falla beswärlig. Men det hindrar mig dock icke at tilstyrka det må högwördige ståndet, som nogsamt finner, hwad answar och möda föreståndarskapet wid cassan har med sig, låta dem, som wid cassan antingen warit eller ännu äro, och det utan minsta arwode syslosatte, komma uti någon ömsint tanka, då de deputationer skola besättas, wid hwilka, efter riksens ständers förordnande, någon belöning åtföljer. Jag styrkes häruti så mycket mera, som jag funnet, det ven. consistorium i Upsala, när quæstion war mel. h:r doctor Hausswolff

och h:r doctor Hallman om slottsbyggnadsdeputation, med mycket skäl nyttiat detta argument til den förras fördel. Eljest tycker jag ock wara onödigt, at någon survivance af högwördiga ståndet i dessa mål utdelas, utan är det bäst, at wederbörande föranstalta efter omständigheterna, enär casus existerar.

7. Justerades ståndets circulairebref,¹ då wid 1 § som angår riksdagsfullmäktiges antal ifrån hwarje stift. Kyrkoherden Mathesius gjorde förbehåll, at om, för hwarjehanda omständigheter skull, flere fullmäktige ifrån Österbotn skulle til riksdagarne wilja sig infinna, sådant, i stöd af riksdagsordningen, då måtte wara dem tillåtet, hwilket förbehåll jemwäl probsten doctor Walborg gjorde för Götheborgs stift, såsom hwilket bestod af 3:ne län, de där alla woro af olika natur och beskaffenhet.

8. Sedan herr archibiskopen påmint, at någre af ståndets ledamöter wille de följande dagarna til protocollets justering sig infinna, och deruppå ytterligare betygat sin tacksäjelse för ståndets wid riksdagssystemen gjorde biträde, hwaremot h:r biskop Halenius på ståndets wägnar förklarade dess wördsammaste fägnad öfwer den lycka det haft at styras af herr archibiskopens wisa och mogna anförande, slutade ståndet för denna gången sina riksdagssammankomster med wanlig sång och bön, samt inbördes önsknigar til en lyckelig hemresa och all så wäl andelig som lekamlig wälsignelse.

In fidem protocollii

Olof Forssén

Olof Gråberg

¹ Präteståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 78.

BILAGOR TILL
PRÄSTESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL
1755–1756

Prästeståndets allmänna besvär 1755–1756

Prästeståndets arkiv, R 906, Allmänna besvärdeputationen, nr 1

Protokollet, sid. 157, 165, 171

§ 1

Som enighet i religionen och den rätta gudstjänsten är den första och kraftigaste grundwalen til ett lofligit, samdrägtigt och waraktigt regemente; altså kan ei presteståndet undgå, til undwikande af swårt answar inför Gud, at nu, som wid förra riksdagar, påminna om nådig ändring af kongl. resolutionen daterad d. 27 Augusti 1741, som tillåter alla dem af engelska och reformerta kyrkan, som wilja sig härstädes nedsätta, ei allenast fri religionsöfning och at få uppbygga samt hafwa sina egna kyrkor, utan ock at få äga alla öfriga förmåner, hwaraf alle andre undersåtare, enligit riksens lagar och regeringsform sig hafwa at hugna. Hwarwid presteståndet får anföra, at det aldrig til denna kongl. resolutionens utfärdande samtykt, utan straxt wid då warande riksdag, hos högstsäl. Hans Kongl. Maj:t emot dess expedierande och intagande i riksdagsbeslutet, i underdånighet inkommet med de aldra kraftigaste föreställningar, såsom ock denna religionsfriheten är snörrätt stridande emot regeringsformens 1, 4 och 49 §§§, Swea konungaförsäkrans 1, 2 och 3 §§§, presteprivilegiens 1 §, riksdagsordningens 9 §, alla preste- och alla ämbetseder i riket, allmänna lagen och kyrkoordningen, samt emot alla, både äldre och senare tidens, angående religionens enighet och renhet, utgifne allernådigste förordningar och stadgar.

§ 2

Presteståndet nödgas ock med grämlse klaga öfwer den öfwerhanden tagande indifferentismus uti religionen som nu så allmänt yttrar sig uti förmätta samtala om Guds ord och sielfrådigt dömande om de wigtigaste wår christeliga läros hufwudstycken, samt uti den hel. nattwardens förakt och försumelse. Hwilka alla leda til en faselig naturalismus och deismus, hwars påföljder af en uppenbar ogudaktighet äro handgripelige, och skaka sielfwa grunden af både det borgerliga och andeliga samhället. Och ehuru Swea konungaförsäkrans 2 och 3 §§, kongl. kyrkolagen, samt flera helsosamma stadgar emot all gudlöshet och befarat missbruk ifrat, dock, som verkställig-

heten häraf saknar den åtgärd af wederbörande, som bort och kunnat gifwa lagarne sitt kraftiga eftertryck, förekomma sielfswåld och förbinda alla til en christelig laglydnad; altså anhåller preteståndet i underdånighet, det Hans Kongl. Maj:t, efter nådigt rådpläggande med riksens ständer, och preteståndets ytterligare härwid inkommande påminnelser, genom ett särskilt förordnande, tackes bota dessa farliga refwor uti vår tids förfallne kyrkodisciplin, och alwarligen tilhålla wederbörande at sättia lagarne uti sin fullkomliga helgd och werkan, til undwikande af de swåra domar öfwer land och rike, hwarmed Gud all uppenbar och gudlös säkerhet hotar, och werkeligen hem-söker.

§ 3

Ehuru Kongl. Maj:ts resolution på presterskapets besvär af d. 10 Martii 1719 § 2 alwarligen stadgar, at, på sön- och helgedagar inge, hwarken private eller publique werldslige syslor, såsom resor, möten, skiutsfärder m.m. måge anställas eller fortsättas, utan där yttersta nöden så tränger, då sådant dock ei förr, än efter ändad gudstjänst må tillåtas. Hwarmed stadgan om eder och sabbatsbrott, af d. 17 Octobris 1687, publicationen om sön- och högtidsdagens helgande af d. 5 Junii 1724, gästgifwareordningen af d. 12 Decembris 1734, § 17, förordningen af d. 11 Novembris 1741, resolution på presterskapets besvär af d. 23 Decembris 1747 § 1, Kongl. Maj:ts föreställning derom til samtelige dess trogne undersåtare af d. 18 Maji 1746, publicationen om de wanl. kyrkopatroullers utgående i Stockholm så wäl under som emellan riksdagarna af d. 21 Martii 1748, samt flere kongl. förordningar och allmänna lagen, missg. balk. 3 cap. på det kraftigaste instämna. Dock kan preteståndet ei annat, til sitt samwets befredande än beklageligen anföra, det, sådant alt oaktadt, den offentel. gudstiensten ganska mycket försummas, ju i städerna och aldramest i Stockholm sielfwa hufwudstaden i riket, och werldsliga syslor förrättas utan återhåll på landet, då resor och skiutsningar, medelst missbruk af marknaders och regements samt compagniömötens utsättande til måndagar, gemenligen om söndagen företagas, och det ut och in, genom tullportarne, mitt under sielfwa predikningarna, samt förbi kyrkorna, under gudstiensten på landet, där inga bomar öfwer landsvägarna kunna sättias, och biwägar gifwas, utan ringaste förhinder eller tilltal af wederbörande, dem söndagarnas helgd, under lagarnes hägn, är anbefalt, och, det som beklageligast är, at sabbatsdagen oftast til swalg och dryckenskap, slagsmål och

wåldsamerheter af löst folck och andra, drängar och lärogåssar, dag och natt, på gator och öppna krogar, samt til hwarjehanda lasters utöfning skändeligen missbrukas.

Til hemmande af ett sådant Guds ords förakt och sabbatens grufweliga ohelgande, wet preteståndet ei vidare något botemedel öfrigit. Och anhåller fördenskull underdånigast, at denna öma saken måtte blifwa ansedd, såsom utaf alla högstangelägen, och at ei allenast förordnas, at inge marknadsdagar, samt regements och compagnie eller andre långwäga möten, på mån- och lögerdagar, eller dagen näst förut och näst efter någon stor högtidsdag, vidare må utsättas utan äfwen må gifwas högstberörde lagar om sabbathernes obrotsliga helgande, och deribland 12 § af kongl. stadgan om eder och sabbatsbrott det skyndsamma och wäsenteliga eftertryck, at kraften av Guds rena ords förkunnande må rönas til sin wälsignade frukt och werkan, både nu och framdeles, i alla Sweabarnas hiertan.

4

Såsom presterskapets privilegier uti 2, 3, 4 § § innehåller, at biskopar, superintendenten, professores, lectores, rectores och conrectores, samt alle pastores i gemen skola oförändrat och oförtrykt niuta och behålla sina wälfångna friheter, förlänningar, samt andra wilkor och lägenheter, heman, preste-gårdar, indelningsstommar af hwad namn de wara må, at utan andras förfång bruka och häfda eller häfda låta, ty anhålles underdånigast at werkställigheten här af, hwilken som oftast blifwit nekad, i så måtto, må åtniutas, at sådane heman, ägor och lägenheter, som biskopsämbeten, academier, gymnasier, hospitaler, dom- och andra kyrkor, samt ecclesiastiquetater i gemen, icke allenast til räntan och cronotionden, om hwilka ei talas, utan och til sielfwa jordens fria brukande, häfdande och disponerande genom tilsatte åboer, af ålder warit tilslagne, och af hwilka en stor del i de äldre jordböcker, under mera förmon ägande namn, dels frälse dels geistlige warit upförde, ehuru de uti senare tider, dels efter allmänna författningar, wid jordböckers omskrifwande at winna mindre columner, dels ock, efter cronobetäntes enskilte behag, under blott cronotitul blifwit anteknade, och derföre, wid andras gjorde ansökningar om skatteköp derpå, såsom blotta cronoheman blifwit ansedde, samt, efter skatteköpsförordningen,¹ til skatte, ecclesiastiquetaterne til stor skada, försålde, måge alt framgent wid deras rätta beskaffenhet, fri- och rättighet hägnas och bibehållas, så at ingen, under hwad

förwändning det wara må, tillåtas måtte at dem, såsom andra, allenast til rântan, indelte heman, fast än de ock alltid skulle warit puro crono, til skatte köpa på sätt som uti Kongl. Maj:ts nådige resolution på prästeståndets allmänna besvär d. 23 Dec. 1747 och dess 7 § om stommar och mensalier är stadgadt, på det ecclesiastiquestaten ofwannämde Kongl. Maj:ts allernådigt förunte friheter och privilegier, utan någons förtydning och andra förfång, måtte fullleligen til godo niuta. Warföre ock i all underdånighet anhålles, at alla de heman och ägor af förenämde beskaffenhet, som antingen genom framledne innehafwares oförswarliga efterlåtenhet och conniverande, til sina efterträdares förfång, eller ock eljest, genom osanna berättelser, til skatte uplåtne och försålde blifwit, måge, de publique stater allena undantagne, som med någon sin förmån, och wederbörandes minne, sådana köp och afhandlingar giort, åter ställas i sitt förra stånd, och sådane lägenheters obehörige skatteinnehafware förpliktas, at, under de uti 1747 års resolutions 7 § utsatte wilkor och händelser wid stommar och mensalier, deras derföre ärlagde skatteköpskilling återtaga, samt dem samma, under de ämbeten, som de egenteligen tilhöra, til obehindrad disposition lemna; då sedan deras rätta blifwande innehafware, man efter man, för deras byggnad och häfd, böra och wilja blifwa ansvarige.

5

Emedan, under de stora allmänna reductioner, som skedt med gårdar och jordägor här i riket, uti konung Carl Cnutssons, konung Gustaf I, och äfwen uti konung Carl XI tid, enligt högstbemälte konungs bref til consistorium i Linköping af d. 21 Februarii 1687, prestegårdarne fått, under skydd af urminnes häfd, utan rubbning och klander, behålla de ägor, som icke allena i christendomens början blifwit dem tillagde, utan ock i gemen alla de tilägor, wid hwilka tydeligen sig wisat laga *urminnes häfd*, det är sådan, som i jordabalkens XV cap. 1 § til sitt laga förstånd finnes beskrefwen. Fördenskull kan och bör presteståndet icke annat, än nu och framgent försäkra sig om, at blifwa bibehållne wid samma urminnes häfd, ehwarest den är, såsom laga försvar för prestegårds- kyrko- och hospitalsägor, icke efter den limitation, som i 2 och 3 §§ XV cap. jordab. utsättes, utan i dess laga förstånd tagen i jor-

¹ Årstrycket 19 september 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning huru med de heman och cronolägenheter som til skatte försäljas förhållas skal.*

dab. XV cap. 1 § hwarefter den altid tilförene warit gällande för prestegårdar, och det så mycket mer som i widrig händelse sker twärtemot privilegierna af år 1723, hwilka uti 4 § försäkra *presteskabet i gemen, at få oförändradt niuta och behålla, efter gammal häfd, - - - heman, prestegårdar i städer och på landet, indelningsstommar wid deras annexer, tomter, capellansheman och boställen, klockarebord, utjordar, ängetegar, torp, - - - med alla deras tilhöriga ägor och lägenheter, hwad namn de ock hafwa kunna, som antingen urminnes häfd är på, eller af andra lagliga skäl kunna bewisas dertil lyda.* Hwarwid anmerkes, at urminneshäfdens där står i sin laga bemärkelse, utan all limitation, såsom gällande laga wärn. At presterskapets privilegier med alt hwad de innehålla, enligt 27 § böra anses såsom lag, hwarefter wid alla tilfällen bör dömas och exequeras. At privilegier, såsom i gemen, så ock presterskapets, böra äga en oryggelig lags kraft, så framt regeringsformens 49 §, resolution uppå presterskapets allmänna beswär 1739 § 7, samt Swea konungaförsäkrans af d. 25 Novembris 1751 § 11, skola hafwa bestånd, och at änteligen alt hwad genom särskilta, och således äfwen presterskapets privilegier är fastställt, har i den allmänna lagen ei kunnat inflyta, enligt kongl. stadfästelsen deraf, d. 23 Januarii 1736, och kan följakteligen icke eller efter allmänna lagen afdömas.

Men som alt sådant oaktadt, domarena likwäl af kongl. rescriptet til consistorium i Skara d. 21 Sept. 1748, rörande Fröjareds prestegårds ägodelning, taget sig anledning och grund at häfwa urminneshäfdens, inskränkandes dess gällande kraft, då den för prestegårdar anföres, inom de gränсор, som uti 2 och 3 §§ XV cap. jordab. utstakas, och således görande en obehörig tillempling af allmänna lagen til mål, som tit icke höra, såsom i Linköpings stift har skedt uti rättegångar, rörande Konungsunds och Fornåsa prestegårdar. Alt-så, och i stöd af Kongl. Maj:ts nådigsta försäkran uti 1 § af dess nådiga resolution på presterskapets underdåniga beswär af d. 7 Julii 1752, anhåller presterskapet ytterligare i underdånighet, om en sådan förklaring på högst-bemälte kongl. rescript, samt 2 och 3 §§ XV cap. jordab. som tydeligen afskär wederbörande domare all anledning, at, när urminneshäfdens är bewislig, då, twärt emot privilegier och flera ofwanberopade rum, döma efter 2 och 3 §§ XV cap. jordab. uti mål som angå prestegårdar och derunder lydande lägenheter, helst emedan de gamla förläningsgåfwo- eller utkomst-bref äro, genom de ståndet fordom åtskilliga öfwergångne reductioner, dels afhände, dels ock genom hwarjehanda olyckeliga och wådeliga händelser förkomne. I

anseende hwartil presteståndet äfwen underdånigt förmodar, at det inventarium eller förteckning på prestegårds tilhöriga ägor, som efter ed och ämbetesplikt, uti *kyrko-* och *stiftsböcker* är infördt, til skydd och befastande af häfden, må såsom witsords ägande förswarsskäl äfwen anses, samt wara af lika trowärdig kraft och bewisning med de documenter som uti jordab. XV cap. 4 § omförmälas; helst emedan det förra tager sin grund och styrko af höga lagstiftarens nådiga förordnande uti kyrkolagens XXIV cap. 8 § 3 punct, och det senare af Kongl. Maj:ts nådiga bref d. 31 Augusti samt 29 Octobris, år 1695.

6

Emedan ärfarenheten wid handen gifwit at med prestegårdars ägor och tilhörigheter då i synnerhet twister blifwit reste och påbegynte, när innehafwarena deraf med döden aflidet, och lägenheten stått ledig, at ingen funnets som egenteligen derför swarat, eller haft om ägorna och deras beskaffenhet någon mera enskilt och tydelig underrättelse, hwarigenom händt, at sådana prestegårdars rätt kommet at lida, och ehuru detta i fölgden wisat sig, målet likwäl icke, sedan det blifwit dömdt och afslutadt, kunnat åter uptagas. Altså hemställes underdånigast, om icke i allmänhet måtte förbiudas, at twister med prestegårdar blifwa af domaren uptagne, så länge syslorna hwartil de lyda, stå vacante och icke äro af successoren ännu tilträdde.

7

Ehuruwäl presterskapet ifrån Skara stift wid sista riksdag i underdånighet ansökt, at räntan måtte fastställas til wiss delningsgrund samgärda heman emellan på den orten, emedan prestegårdar med andra heman blifwit skattlagde til en sådan method år 1696, samt kongl. brefwet af d. 11 Januarii 1689 stadgar, at lands sed för lag anses bör, hwilken uti Skara stift alltid warit räntan. Dock som d. 7 Julii år 1752 häruppå i nåder resolverades, at Hans Kongl. Maj:t ei äntå kunde öfwer detta mål sig utlåta, förrän de derwid förefallande omständigheter närmare blifwit bepröfwade, och en wiss delningsgrund til denna riksdag kunde hinna utarbetas som wore lempad til hwarje provinces i riket beskaffenhet, så nödgas presteståndet än ytterligare göra derom underdånig ärinran, som det ock i lika underdånighet sig försäkrar, at förrberörde ansökning må wid den nu warande riksens ständers sammankomst änteligen winna nådigt bifall.

8

Anhålles i underdånighet om närmare förklaring öfwer 9 § af Kongl. Maj:ts nådigste resolution på presterskapets allmänna besvär d. 23 Decembris 1747, såsom mindre gagnelig, så länge inga omständigheter finnas utsatte, hwarefter de där omrörde geometriska chartors öfwer preste-, kyrko- och hospitalsägor laga fullständighet och pålitelighet bör dömas, jemte underdånigste hemställande, om icke den charta, som, efter 1688 års landtmätareinstruction, finnes, enligt 8 §, wara uppå wederbörlig befalning uprättad, och hwaraf äfwen original finnes wid landtmätare el. landscontoiren, må, utan någons vidare pröfwande, äga och behåla witsord, såsom uppå wederbörande interessenters begäran lagligen upsatt, fast den icke blifwit på tinget upwist och påskrefwen. Hwilket är en omständighet, som först år 1725, d. 20 Aprilis i landtmätareinstructionens 9 § ibland de laga kraftägande fått sitt rum och altså ei kan sträcka sig längre än til framtiden, men icke hafwa sitt afseende på hwad som då förut blifwit lagligen stadgadt och afgjordt.

9

Är jemwäl presteståndets underdåniga anhållan, at kyrkoböcker och protocoller, samt de så wid biskopsvisitationer, som probsteting och allmänna soknestämmor hållne protocoll, som äro behörigen, enligt hög kongl. befalning, af wederbörande inrättade, måste, såsom på lag grundade, kyrkolagens XXIV cap. 8 § behålla och äga laga witsord.

10

Ehuruwäl, til följe af Kongl. Maj:ts nådiga resolution på presteståndets allmänna besvär d. 7 Julii 1752 § 2, kyrkorna i landet äga frihet, at, til deras orgelwerks antingen förbättrande eller å nyo upbyggande, få betiäna sig utom de eljest privilegerade orgelbyggare jemwäl af andra, som kunna äga witnessbörd, at uti samma handtwerk hafwa ärhållet tilförlitelig insigt och färdighet, samt til så mycket större säkerhet wilja underställa deras arbete wederbörlig prof och undersökning. Dock på det at denna frihet icke må missbrukas, och klåpare på ett eller annat sätt winna tilfälle, at befatta sig med ett arbete, som de ei förstå, och då snarare skulle lända kyrkorna til skada än til någon lindring uti deras omkostnad, ty hemställer presteståndet i underdånighet, om icke det witnessbörd, som i högstberörde resolution omförmäles, bör wara lemnadt af dem, som sielfwe äro i konsten grundade och privilegerade,

samt efter en i kongl. wetenskapsacademien anstält behörig examen, finna skiäligt det samma at meddela; de församlingar dock härifrån undantagne, som, om positiver eller mindre werk, til 5 à 6 stämmor, redan kunna hafwa med någon contraherat.

11

Emedan wid prestewal uti de städer som hafwa landförsamlingar med sig annecterade, mycken swårighet deraf härrörer, at ännu intet wist blifwit förordnad, huru stadsens inwånares röster böra räknas i jemförelse med dem, som efter hemanens storlek å landet aflemnas. Fördenskull och som wederbörande landshöfdingar och consistorier redan med underdånigt utlåtande häröfwer inkommet, så önskade preteståndet, at något änteligit slut derutinnan, til allmän efterrättelse må fastställas.

12

Så wäl regeringsformens 40 § som flera derpå grundade kongl. förordningar stadga, at wid alla ecclesiastique och civile tjänsters besättiande, hwilka af Kongl. Maj:t i cabinettet komma at förgifwas, wederbörande hafwa, at Kongl. Maj:t i underdånighet föreslå tre personer. Hwilket likwäl ei befinnes wid de tilfällen i akt tagas, då theologiæ professorer wid kongl. academiene, öfwer det uti staten faststälte antalet, i anseende til förekommande orsaker, blifwa förordnade.

Presteståndet anser wäl nödwändigheten och nyttan deraf, at någon utom de i staten bestådde theologiæ professorer warder tilsatt, i den händelsen, at endera af de förut tjänstgörande genom ålder eller andra tilstötande giltiga orsaker, skulle werkeligen wara utur stånd satt sin sysla, som wederbör, til rikets och ungdomens tjänst kunna förwalta, helst den förra, i så warande omständigheter, til widare förefallande öfning, har sig med sin förr innehafwande lön at åtnöja, men preteståndet håller deremot sådant tilsättiande hädanefter som hittils, genom allenast en persons upförande på förslaget, ske måtte, såsom hwilket icke allenast synes wara stridande emot lagens tydeliga föreskrift, utan ock ländandes dertil, at intet ordenteligit förslag til theologiska professionerne således skulle komma at uprättas. I anledning af hwilket alt preteståndet i underdånighet anhåller, at, til förekommande af ofwan anförde oreda, consistorium academicum hädanefter, i stöd af consti-

tutionerna till sådana theologiska professioner, när och hwarest de finnas nödige, ordenteligt förslag på tre, likmätigt regeringsformen, må uprätta.

13

Wid de fleste kyrkoherdelägenheter uti rikets städer äro landförsamlingar annecterade, fast med den skilnad, at i somlige af dessa äro särskilta prestegårdar, somligstädes icke. Uti de senare, hwarest landtförsamlingen äger förmon deraf, at uti och gemensamt med staden prestegård underhålla, har af ålder warit wanligt, at ledamöterne af sådana landtförsamlingar, då de sin kyrko- eller, som den eljest kallas, skatte- prest och tertialtionde til sin kyrkoherde i staden måst afföra, portetullen derföre sielfwe ärlagt, och presterskapet derifrån billigen warit befriadt, ändock ingen uttryckelig lag derpå warit. Och ehuru denna presterskapets frihet uti egaretiden, sedan fråga härom upkommet, tyckes nog tydeligen derigenom stadfästas, at uti resolution på allmogens beswär af år 1752 § 62 göres skilnad emellan andra presterättigheter och kyrkotionde, wid hwilken senare, hwad förtullandet angår, åberopas 14 § af 1723 års presterskapet förunte privilegier, där uttryckeligen säjes, at portetullen af kyrkotionde bör betalas af den som densamma utgifwer. Dock som, detta alt oackadt, icke allenast en och annan af de stadspastorerna tillhörige landtförsamlingar befinnas denna sin skyldighet til portetulls ärläggande bestrida, utan äfwen, då twist derom hos wederbörande domare och executorer blifwit anhängiggjord, de denna saken olika ansedt, och somliga mot, somliga med resolverat; ty anhålles i underdånighet, det måtte presterskapet, under anförde omständigheter, wid denna i nåder tilförene förunte frihet, genom dess tydeligare utfästade, allernådigst bibehållas, och så medelst från alt vidare lagsökande härom befrias.

14

Såsom i presterskapets privilegiers 4 § stadgas om de til ecclesiastiquetater anslagna kyrkoherbergen, at *afkortningarne böra utgå i rågadit mål, men af wederlagen blifwa rågarna nu som tilförene innehållne*, hwarutaf någre wilje draga den mening, som skulle samma rågar böra cronan tilfalla; altså och emedan wederlagsrågar aldrig halft eller hafwa rum ibland afkortningar, och, i följe af berörde §, cronobetjänter ei tillåtes, under hwad namn det föregifwas kan, at öfwer de kyrkoherbergen, som til ecclesiastiquetater enskilt förlänte äro, tilegna sig någon disposition, eller något men och hinder i

kyrkotiondens fria och oafkortade uttagande tilfoga. Fördenskull anhålles underdånigst, at ingen förtydning eller inskränkning må tillåtas i privilegierne, och at wederlagsrågarna, såsom de höra cronan til i dess behållna härbergen, må jemwäl wederbörande ecclesiastiquestater, som äro innehafware af cronans rätt i deras härbergen til godo komma, utan at cronobetjante i någor måtto sig dermed befatta.

15

Emedan de fleste capellaner i riket måste af deras boställen ärlägga cronotionde, och presteståndet gärna önskade, at de derifrån måtte befrias, samt dy-medelst niuta samma förbättring uti sina nog swaga wilkor, hwaraf andre deras medbröder få hugna sig; ty anhålles i underdånighet, at, på lika sätt som de i nåder blifwit försäkrade om frihet ifrån knekte och båtsmansroteringen, när något oroteradt heman inom compagniet kan af dem upgifwas, de äfwen, i fall något heman skulle kunna utwisas, som ei wore inbegripet under de ridderskapet och adelen förbehållne privilegier, men likwäl hitintils warit frikalladt ifrån cronotiondeafgiften, måtte, genom ombyte, winna flyttning af en sådan frihet på capellansbostället.

16

Af flera exempel är at intaga, huruledes capellansbord wid tilträdeshusesyner ofta befunnets uti yttersta lägerwall, och at förra innehafwarens fattigdom, som ei mägtat sin skyldighet fullgöra, eller husrötebristen ärsätta, sedermera kommet tilträdaren til så mycket större tunga, som han måst gå i drygt förskott til sådana förderfwade boställens återuprättande, då räntan på uplånte penningar understundom stiget högre än den honom åliggande årliga byggnaden. Til förekommande häraf, och at tillika capellanerna i gemen, som merendels med ganska knappa wilkor äro beswärade, måge så mycket säkrare kunna utgöra wederbörlig byggnad på deras boställen, hemställer presteståndet i underdånighet, om icke 1) räntan eller intereset af de til förderfwade boställens återuprättande i förskott gångna medel måtte efterträdaren til godo på årliga husbyggnaden komma at beräknas. 2) At capellaner, hwilke, likasom kyrkoherdarne, nödgas genom främmande arbetsfolk besörja om byggnaden, må niuta samma förmån, som i XXIII cap. 2 § byggn.bl. prestegårdar tillägges, at hwad, enligt XXVII cap. 3 § berörde balk, eljest räknas för tre års byggnad, äfwen på deras boställen kunde gälla

för fem. 3) Som emellan af- och tilträdessyner gemenligen längre tid förelöper, än at för alla åren kan utrönas afträdares giorda kostnad eller förbättringar, och byggnadsbristen, i följe deraf, understundom blir odrägelig, at husesyner, enligt XXVII cap. 1 § samma balk, hwart tredje eller fierte år på deras boställen må förrättas af cronofogden med tränne nämdemän, då, om någon brist wisar sig, som af innehafwaren, då han dertil manas, icke i tid blifwer förbättrad, densamma, medan tilgång finnes, kunde utsökas. Och änteligen 4) at de capellaner som hafwa cronoheman til boställen må förskonas, antingen nyssnämde husesyner eller andra, wid af- och tilträdet komma at anställas, at derföre betala något arwode til cronofogden eller domaren.

17

Som Kongl. Maj:ts nådigste förordning af d. 20 Novembris 1741 uti 2 § och dess 5 punct är klar och tydelig, at capellaner böre för lagmans och häradshöfdingsröntan aldeles wara frikallade, hwilket äfwen stödiar sig på presterskapets privilegiers 7 §; altså önskar presteståndet, at samma förordning ei må annorlunda uttydas, än den i bokstafwen lyder och capellanerne således undslippa samma afgift, enär de på pastoris stomm eller annat litet heman, för församlingens bättre betjäning skull äro boendes, helst och besynnerligen, som åboen, hwilken i slik händelse deras capellansboställe för skatt eller til halfpart innehafwer, då ärlägger samma ränta, som capellanen wore fri före, där han sielf kunde sitta på sitt boställe, och således ingen förminskning i berörde ränta derigenom förorsakas.

18

I anseende dertil at fattige scholæbetiänte hafwa måst ärfara ganska mycken och känbar afsaknad i deras nödtorftiga underhåll, sedan den dem til lön anslagne soknegång i så måtto blifwit förminskad, at så wäl bruksfolk och gärningsmän, som oskattlagde torpare, ryttare, knektar och båtsmän, genom resolution på allmogens allmänna beswär wid 1731 års riksdag § 32, äro befriade ifrån sådana soknegångspenningars ärläggande, hwilka de likwäl, til följe af flera kongl. förordningar i förra tider bort utgöra, anhålles underdånigast, det biskoparna och consistorierna måtte lemna frihet, at få jemka soknegången dessa fattiga scholæbetiänte och de studerande emellan, at de förstnämde måge någorlunda hållas skadeslöse, til dess andra medel, enligt

resolutionerne på presterskapets beswär af åren 1739 och 1747, til deras hielp och utkomst kunna upgifwas.

19

Slutel. wördar presterskapet uti all underdånighet den nåd och rättwisa, som E. K. M. dels uti århållne privilegier, dels ock genom resolutioner på andragne beswär, medelst åtskillige förmånens och rättigheters tilläggande och behållande, allernådigt emot ståndet förklarar. Det enda som presteståndet härwid bekymrar är, at icke alltid sådan werkställighet, som presteståndet önskade wid ansökningar om werkel. åtniutande deraf förspörjes, utan dermed, til presterskapets merkelige skada, ofta alt för länge på tiden ankommer, ofta äfwen desamma, ehuru i sig sielf nog tydel. likwäl i allehanda twifwelsmål dragas. Hwartil flera av de ofwan anförde mål kunna tjäna til exempel med hwilkas underdåniga andragande presteståndet warit nödsakadt, at E. K. M. åter beswära, endast at ifrån sådana förtydingar dem befria, ändock de til sielfwa meningen förr warit werkel. afgiorde. Men i synnerhet hörrer här til en ännu ei denna gången omrörd sak, som angår den för capellanerne på deras boställen allernådigt lofwade friheten, at blifwa qwitte sin knekte och båtsmansrotering, enär de inom compagniet oroterade heman kunna upwisa. Eder Kongl. Maj:t hafwer så wäl ofta tilförene, som i synnerhet senaste riksdag, alwarl. täckts anbefalla wederbörande, at utan tidsens utdrägt låta capellanerna komma til åtniutande af denna nåd, enär de härom, efter utsatte lagliga omständigheter, worde sig anmälandes. Men likafult klagas at de, efter långa ansökningar, ännu icke samma frihet winna kunnat, och at på flere ställen sådane mål, fastän långt för sista riksdag anmälte, ännu skola wara oafgiorde liggande. Presteståndets underdåniga anhållan är fördenskull, det tåktes Eder Kongl. Maj:t genom wederbörande collegier och ämbetsmän i nåder förhielpa capellanerne til förenämde dem förunta befrielse, på det presteståndet ei må nödgas med ytterligare ansökningar härom falla beswärligit. Hwarjemte presteståndet äfwen i lika underdånighet anhåller, at consistorierna allernådigt må tillåtas, antingen uti detta eller andra presteståndets privilegier och rättigheter i gemen rörande mål, några oförmodade hinder på ett eller annat sätt, sig förete skulle, at då sådant omedelbarligen hos Eder Kongl. Maj:t i underdånighet få andraga.

Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen angående barnhus
*Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen,
nr 21*

Protokollet, sid. 320

Upl. hos pr.st. d. 29 April 1756

Utdrag af protocollet, hållit i riksens höglofl. ständers kammar oeconomic och commercedeputation, wid riksdagen i Stockholm, d. 9 Januar. 1756

S. D. Sedan på lofl. borgareståndets wägnar, borgmästaren Pehr Ubman gifwit deputationen wid handen, at thet lofl. borgareståndet woro sinnadt hos the öfrige respective stånden anhålla, thet ärendet, angående en fond af 200000 d:r s:mt till fattiga barns underhåld, som casseuren Anders Lohman thenne riksdag upgifwit, och igenom riksens höglofliga ständers urskillnings-til thenne deputation inkommit, måtte, såsom ett mål, hwilket af en privat person hos riksens ständer blifwit anmält, innan Hans Kongl. Maj:it sig theröfwer i nåder yttradt, afwisas, samt at then theruti föreslagne ändring med bestyrandet om slika medel, på något sätt rörde Stockholms stads privilegier, med mera, så fant deputationen nödigt at hos riksens höglofl. ständer anmäla thet deputationen såwäl af then lofl. magistratens i Stockholm till riksens höglofliga ständer ingifna och till deputationens remitterade ansökn-ning, som af bemelte Lohmans inkomna skrift, funnit thetta mål, som angår medlens disposition wid förmyndare-kammaren, icke wara ett privat, utan ett almänt, högst angelägit och rikswårdande ärende, som icke rörer Stockholms stads enskilda medel, utan förmyndarekammarens, såsom ett publict wärck, hwars medel, enligt Kongl. Maj:ts nådiga förordning af d:n 27 April 1667 och thes 20:de §:s tydeliga innehåld, til fattiga barns underhåld och up-tucktelse troligen bordt användas, som dock på hela the följande 89 åren blifwit underlåtit.

Revisionen öfwer thesse medel hafwer tilförene warit under kongl. kam-marrevisionen, men blifwit d. 22 Januarii 1739, på riksens höglofl. ständers tilstyrkan, lemnad under en särskilt revisor, som öfwer ser kyrkioräkenska-perne, under magistratens tillsyn, med förbehåld, at kronan skulle härwid niuta tillräckelig säkerhet för berörde medel och inkomster, och at kronans

ombudsmän skulle äga fri tillgång till förmyndarekammarens räkenskaper, såsom tillförene skedt.

Nu har deputationen, igenom ett ifrån kongl. kammarrevisionen infordrat betänckande, blifwit underrättad, at riksens ständers bewillning ifrån år 1743 ej är worden beräknad för the interessens, som justitiæcollegium undfådt på theras utlånta capitaler, hwarföre kongl. kammarrevisionen giordt en observation til en summa af 5077 d:r 8 öre 4 p:r silfwermynt, hwaruppå kronan kommit till korta, hwilket sedan, såsom observationsmedel til kongl. kammarrevisionen influtit.

Deputationen är jemwäl underrättad, at uti sielfwa cassan, efter så många års förlopp sedan 1667, bör wara en tillräckelig fond, men som magistraten i thes ingifna skrift berättar, at förmyndarekammarens cassa, såsom ett ej länge sedan i stånd kommit wärck, åtminstone ännu någre år, och til thes man med mera säkerhet fådt erfara, huruwida inkomsterne årligen öfwerstiga utgifterne, bör blifwa orubbad i thes nuwarande tilstånd, och deputationen af sielfwa grundinrättningen finner, at sedan betienterne blifwit lönte, hela öfwerskottet bör användas till fattigas upfostran, hwilket ej annorlunda, än som ett allmänheten nära rörande mål kan och bör anses, så har deputationen ej kunnat underlåta, at taga thenna angelägenhet under granlaga öfwerwägande, men som thet, innan alle wederbörande blifwit hörde, torde draga ännu något på tiden, och thet lofliga borgareståndets extractum protocolli redan hos riksens höglofl. ständer är ingifwit och kunde imedlertid komma att föredragas, så har deputationen icke bordt underlåta at gifwa these omständigheter, til sakens uplysning wid handen, med then tillägging, at, i fall hwarken then lofl. magistraten, eller casseuren Lohman thenna saken uprört, så hade deputationen äntå funnit sig föranlåten at företaga och åter uplifwa thenna inrättning till fattiga och omyndiga barns upfostran, till at befria sine kamerater för efterlåtenhet, samt fullgöra then pickt the fäderneslandet, theras efterkommande och sig sielfwa skyldige äro.

Och i anseende hwartill riksens höglofl. ständer benägit lära afbida deputationens betänckande i thenna sak.

Hwilket, genom utdrag af protocollet, befalltes expedieras, och thet lofl. borgareståndets ledamöters skiljacktige mening biläggas.

Ad mandatum

C. G. Sebaldt

Justitiedeputationens betänkande angående barnhus inrättande i Stockholm
Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 10

Protokollet, sid. 328

Upl. hos pr.st. d. 3 Maji 1756

Riksens höglofl. ständers justitiædeputations betänkande, angående en wiss fond til barnhus inrättande, gifwit wid riksdagen i Stockholm den 3 Martij 1756.

Af 17 § i Kongl. Maj:ts särskilta nådiga berättelse om justitiæärender under d. 23 October 1755 har justitiædeputationen fådt anledning, att uti betänkande den 18 sistl. Februarij för riksens höglofl. ständer till minderåhrigas giftermåhl föreslå någon lättare utwäg, än then som uti kongl. förordningen d. 18 Martij 1748 stadgad blifwit, på thet af sådane giftermåhls befordran folckhopens förökande jemwähl kunde till någon dehl med mehra lätthet winnas. Men som dagelige förfarenheten bedröfweligen wittnar, att späda barn och the som til några åhrs ålder hunnit, ofta af wanskiötsel eller hunger förgås, innan the hinna til then ålder att the kunna sielfwe förtiäna sig födan, att förtiga andre til barns ömkelige aflidande tidt och ofta brukade högststraffbara och wåldsamma sätt, så har ock deputationen funnit sig theraf föranlåten, att tillika närmare eftersinna, huruledes ändamåhlet af folckhopens förökande aldrig kan erhållas af minderåhrigas tidiga giftermåhl, eller andra utwägar, som thertill redan utsedde blifwit eller hädanefters widtagas kunna, så fram icke nådige medel anslås til inrättande af sådane barnhus, som til födan och upfostran tiäna för så olyckelige barn, hwilka annars af wanskiötsel, hunger eller på annat sätt kunde omkomma.

Deputationen anser onödigt bemöda sig med widlyftigt bewis af en redan erkiänd principe, som theruti består att folks samhälle sedan the i senare tider uti wäl inrettade riken förwandlade blifwit, grunna sin styrka af rikedom förnämligast på folckhopens myckenhet. Men äfwen så fort folckhopen i ett rike emot wanligheten dageligen tilltager, äfwen så lätt förswinner ock then theraf förwäntade rätta nyttan, så länge barnen snart i lika antahl dageligen förgås. Nödige botemedel theremot finnas altså endast uti inrättande af till-

räckelige barnhus, hwilka bäst läre hindra och afböija späda och fattiga barns afgang.

Thertill fordras penningar, och the kunna icke utan sammanskott eller åhrl:a utgifter af rikets undersåtare anskaffas. Om alla rikets undersåtare skulle thertil bidraga, så finner ock deputationen härwid then swårighet förekomma, att rikets undersåtare snarare önska thet skatter och utlagor måtte förminskas än ökas, och i sådant i afseende torde barnhus nog sent eller aldrig komma att inrättas. Men ju flere swårigheter möta wid en så god sak, som utom thet allmännas biträde ej kan i fullbordan ställas, ju mehr anstår ett rättsinnat och fritt folk att them öfwerwinna, hälst både all christelig och borgerlig skyldighet drifwer oss till en bekymmersam och mogen omsorg för olyckeliga barns bibehållande och tillwext. Och på thet något förslag til en allenast åhrlig utgift för rikets på mångehanda sätt skattskyldige undersåtare ej måtte hindra en så nyttig och härlig inrättning, så har ock deputationen sträckt sin omtanka therhän, att allena til en början hämta någon åhrlig utgift, af sådane rikets undersåtare, som kunna lättast och utan särdeles kiänning thermed beswäras. Och till then ända håller deputationen före thet alla ogifte manspersoner kunna så mycket snarare til barnhus något åhrligen erlægga, som the icke äro betungade med någon omsorg för egne barns upfostran, hwilken ofta är långt drygare än then afgift, som till förenämde fond af ogifta kan betahlas. Dock anser deputationen nödigt, att therwid jemwähl i sådan händelse följande ordning iakttages.

1:mo Alla ogifte manspersoner i städerne och på landet af hwad stånd och wilkohr the hälst wara må, undantagandes bönder och drängar i allmänhet, böra, sedan the fylt 30 åhr, åhrligen erlægga, samt hwart 3:die åhr på wanligt sätt taxeras efter theras förmögenhet, innehafwande löhn eller andre wilkohr, till en afgift ifrån en till tiugofemb d:r silfwermynt.

2:do Böra alla sådane manspersoner, sedan the fylt femtio åhr erlægga åhrligen dubbelt, emot hwad the förut gifwit och i fall theras förmögenhet thet kan tillåta, afgiften thesutom til något dehl ökas.

3:tio The ogifte manspersoner som redan fylt sextio åhr böra ifrån thenna afgift wara frie, så framt icke the godwilligt erbiuda sig något åhrligen utgifwa. Men alle andra ogifte manspersoner böra nu gienast thenna afgift betahla och the som redan fylt femtio åhr efter första paragraphens innehåld taxeras.

4:to Komma alle ogifte bönder å landet som äga och besittja hemmansbruk att efter theras förmögenhet eller hemmanens storlek taxeras till en åhrlig afgift, ifrån en til fyra d:r silf:mt sedan the fylt tiugofemb år, hwilken afgift kommer på sätt 2 § förmåhr för them efter omständigheterna att ökas sedan the fylt fyratio år, och kommer med them som redan fylt femtio eller sextio år att förhållas på sätt 3:die §:en omrörer.

5:to Komme alle the som warit gifte och lefwer änklingar ifrån thenna afgift att befrias, så framt icke the något godwilligt erlægga wilja, äfwen som thenna afgift uphörer, tå någon ogift som samme afgift förut betalt träder i giftermåhl, dock att ifall äktenskapet ej förrän efter Martij månads slut i åhret med wigel fullbordas, samme afgift tå för hela åhret erlægges.

6:to Åligger kronans fogdar att upbördsmän thenne afgift, som them i kronans räkenskaper beräknas böra, wid första kronouppbördsmötet hwarje år, upbära och qvittera samt therföre redogiöra, så ock penningarne i landtränteriet gienast insättja för riksens ständers banques räkning under namn af barnhusmedel, hwilka skola ofördröjeligen therefter af landshöfdingarne, til riksens ständers banque insändas.

Slutligen, och ehuru justitiædeputationen gierna skulle önska dett¹ barnhus på flere ställen i riket af thenna föreslagne fond skulle kunna inrättas, dock som these medel torde i början blifwa ganska få, och barnhusinrättningar i fall the thertill inflytande medel på flere ställen i början utdehlas och skiljas följakteligen ej kunna til rätt wärkställighet befordras; altså håller ock justitiædeputationen före, angelägit wara, att, i fall riksens höglofl. ständer behagade till thetta betänkande samtycka, these medel warde af riksens höglofl. ständers banque åhrligen förrantade ifrån then dag the i banquen inkomma, och af samma ränta en trediedehl kunde användas til thet i Stockholm nyligen inrättade barnhus, en tredjedehl till ett nytt barnhus inrättande uti Jönkiöping i Småland och en tredjedehl till ett nytt barnhus inrättande uti Åbo i Finland. Men i öfrigit samtycker deputationen til riksens höglofl. ständers godfinnande att förbehålla sig framdehles tå these medel förökte warda, stadga på hwad sätt the samme måge til barnhusinrättningar på flere ställen i riket användas, samt ombetro riksens höglofl. ständers secreta utskott, som wårnaden och inseende för alla publique inrättningar och theras rätta drift är ålagt, att angående hushåldningen med these medel til

¹ Läs: *Det.*

barnhusinrättningar samt penningarnes årliga förräntande af banquen, och fattige barns indragande i barnhusen från landsorterne i riket, så ock att barnen medan the upväksa, warde til något tianligt arbete wande in till the på andra ställen kunna sig födan förtiäna, widare förordna på sätt och wis, som rätta nyttan till ändamåhlets sanskyldiga winnande bäst och säkrast kräfwer. Åhr och dag som för skrifwit står.

På riksens höglofl. ständers justitiædeputations wägnar

J. A. Ingelotz, Pet. Schenberg, Nils Fries, Jonas Olofsson

Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen angående barnhus och barnuppfostran

Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 145

Protokollet, sid. 455

Upl. d. 31 Aug. hos pr. st. 1756. Ånyo förehaf t. 17 Sept. 1756. D:o bifal. med de ändringar och tilläggningar, som härhos äro bifogade.

Testor
Olof Forssén

Rikens höglofl. ständers kammar oeconomic och commercedeputations betänckande, angående fattige barns underhåll och upfostran öfwer hela riket.

Sedan deputationen haft tilfälle, at uti särskilte betänckande afgifwa dess tanckar om förmyndarekammarens tilstånd, samt den fond, som til fattige barns underhållande af dess öfwerskottsmedel kommer at användas; likaledes om politiccollegii barnhusinrättning vid Danwiken, stora barnhuset på Drottningegatan, samt barnhusen i Malmö och Lidkiöping, så är wid hwart ock ett af desse wärck, hwad derwid warit at påminna särskilt anmärckt. Men som häraf finnes, at wid de nämde barnhusinrättningarne i Stockholm 560 barn kunna underhållas, där likwäl nu ei mera än 281 st. äro antagne, förutan det antal i Ladugårdslands barnhus, och det wid artillerieregementet inrättade redan underhålles, hwars förwaltning icke warit under deputationens skiärskådande, hwilcket dock knapt är tilräckeligit för denna staden allena, och at uti den öfrige delen af Swerige allenast finnas twenne, det ena uti Malmö för 134 st., som kan framdeles ökas ännu med 90, och Lidkiöping för (för) 6, hwarest dock hädanefter 12 borde kunna underhållas, så finnes tydeligen at desse inrättningar äro för få för hela Sweriges rike. Således bör man wara omtänckt för landet och de öfrige rikets större städer, samt der flättan och guarnizoner ligger, huruledes fader och moderlöse, samt andre fattige barn derstädes må blifwa ur nöden ryckte och upfostrade.

Således nämnes i synnerhet nu de ställen först, där flottan och guarnizoner ligga, emedan de mästa barnen der dö af elände och fattigdom, hwilcka dock

borde tjena til plant-schola för arméén, emedan annan slags recruterung hädanefter icke lærer wara at räkna på, än at upfostra fattige soldatebarn til regimenternes completerande, sedan man funnit, at det förra sättet, då lösdrifwares, samt brottsligas angifwande och dömande til krigstienst, blifwit wid recruterungen tagit til fundament, warit både landet och arméén skadeligit.

Och ehuru capitulationsförordningen mycken oreda förekommit, så felar dock folck både i städer och på landet, af hwilcket recruterat kan. Således blir angelägit, at både täncka på arméén, såsom landets förswar, och de öfrige inrättningsars förkofring.

Arméén kunde få sitt behof, igenom de inrättningar, som komma uti guarnizonerne til barns upfostrande at göras, då det likwäl ankommer på föräldrarnes och barnens eget wahl.

När man betracktar, hwad til ett barnhus fordras, så förekommer byggnader, betiening til barnens skiötsel och underwisning, samt fond til barnens underhåll.

At nu straxt upbygga nya barnhus på alla erforderlige ställen, skulle kosta för mycket.

Ingen fond är ännu samlad, och den som skulle kunna samlas eller utfinnas, skulle uti byggnader förswinna, och sedan ingenting blifwa öfrigit til betiäning och barnens underhåll. Altså wore nödigt, at på de ställen uti slott och fästningar, eller andre kronans publike byggnader, der ledige rum funnos, sådane utsågos som woro tiänlige til barnhus, så at inga nya byggnader behöfdes för sielfwa barnhuset.

På de ställen der kronohospitaler finnas, hwilcka af rikets kronoförlänningar äro inrättade, skulle fattige barn uti dem lemnas rum och de undfå skiötsel af de hospitalshion, som deruti niuta underhåll och äro så rörige, at de kunna sådant förrätta. Dersammastädes är ock redan så tilräckelig betjening, at den äfwen skulle kunna hafwa öfwer desse barn inseende.

Den christeliga kärleken och fädernes-landets bästa kräfwer med rätta denne tjenst af dem, som niuta så tilräckeligit underhåll i hospitalerne, hwarföre de ingen tjenst göra, utan sorgelöst och i lättja undfå sitt lifsuppehälle.

At detta alt ordenteligen må tilgå, bör landshöfdingen, biskoppen och consistorium hafwa noga hand och tillsyn härwid.

Således skulle man nu i förstone få hus och betjening för ringa omkostnad, och alt hwad som samlades uti allmän barnhusfond, skulle kunna straxt an-

wändas til de fattige barns underhåll, som på desse ställen til skiötande intagna blefwo.

Wid barnens upfostran förekommer ock den omständigheten, at som de mäst dö ifrån ett til tu år, så skulle de späda barnen jemwäl kunna lemnas hos beskiedelige fostermodrar, eller hos deras egne, när de fingo något understöd.

Ändamålet är, at förekomma barns tidige död.

Sedan de således hade blifwit uppehållne utomhus, kunde de sedan i barn- eller andre allmänna hus, emottagas, och der underhållas, til dess de fylt 10, 12 a 14 år, då de sedan borde af allehanda slags manufactorister, hwaribland gewärsfactorier räknas, handtwärckare eller andre wälfrägdade hushållare til vidare upfostran emottagas.

Men det wore icke nog at äga barnhus, och at barnen til deras lif blefwo bibehållne. Här kommer an på at efterse, det de må til nyttige lemmar uti samhället upfostras, och icke med framtiden afgifwa en orolig och ogudaktig pöbel.

Til gudsfrucktan och kundskap i religionen böra de för alting wägledas, hwaruppå deras och en hel menighets wälgång beror. Ifrån spädate åren bör dygd och kärlek för fäderneslandet dem inplantas, och dernest lust til arbete och idoghet samt afsky för laster och lättia.

Så snart barnens constitution det medgifwer, böra de småningom wänjas wid sysslor, såsom reda ull, slinga, knyppla, wäfwa band, spola silke, sticka strumpor, spinna bomull, lin, ull och binda nät, med flere sysslor, som här icke upräknas kunna. Der lägenhet finnes, borde de äfwen wid ledige stunder öfwas uti allehanda planteringar, så at ock kroppen härdades. Således skulle barnen snart tilwänas, at bidra samt snart nog förtjena deras uppehälle, hwarom vidare uti betänckandet om stora barnhuset anfördt är.

Alt hwad de således förtjena bör hemfalla barnhuset och derföre räkning giöras. Sedan när de häruti blefwo wane och de farligaste åren för koppor och siukdomar woro förbi, då borde de, som förbemält är, af andre emottagas, at sielfwa förtiäna sig födan, och således lemna deras rum åt andra. Men man finner straxt, at om den publique tilsynen wid så späda år skulle uphöra, så skulle ock desse fattige barns upfostran gå förlorad, i synnerhet när de kommer på de slags inrättningar, der dem gåfwos fri disposition öfwer deras dagspenning, då desse späda plantor lemnades under egen wård, bland elakt sällskap, at sielfwe skaffa sig mat och herbärg på krogar, skulle de snart til

timmelig och ewig wälfärd gå förlorade. Derföre är angelägit, at regeringen bör hafwa wakande öga, det de, som dem emottaga, böra hålla dem mat och drick, samt husrum hemma i sine hus, och låta underwisa dem i christendomen, at de wid tiltagande år wärdigt kunna gå til Herrens högwärdiga nattward, samt lära det, hwarmed de må kunna sig i framtiden försörja.

Ett reglemente bör ock inrättas, som utstakar huru länge de böra tjena dem, som dem upfostra. Ärfarenheten wisar, at alla barn icke äro wälartade, så at en urskillning är nödig för dem, som äro bögte till laster och odygd. Desse böra skiljas från barnhus, på spin- eller arbetshus, alt efter omständigheterna, at de ei må förföra de andre, eller om de lemnas på fri fot, allenast blifwa ogudaktige bofwar, som lefwa det allmänna til tunga och last.

En noga tillsyn bör ock wara, at på de ställen der barnhus äro, må finnas rudimaterier at arbeta utaf, samt fabriquer eller andre, som deras arbete emottaga.

Likaledes är angelägit, at förra förordningar i detta ämne noga efterlewas, såsom spinhusordningen och tiggareordningen, af d. 21 October 1698, hwilcka utstaka huru arbetshus och spinhus böra wara inrättade, hwarest lättingar til arbete hållas. Härtil fordras mindre fond, emedan de böra förtiäna födan. Det kommer allenast an på husrum och bewakning, at på sådane ställen inrättningar göras, til sådane slags arbeten, hwarmed de skulle kunna sysslosättas.

Hwad för öfrigit fattige barns upfostran på landet angår, så bör man aldramäst hafwa afseende på fond och underhåll för barnen, emedan man skulle få rum för dem på samma sätt, som tiggareordningen af d. 21 Octobr. 1698 och des 9 § tydeligen utsätter: At barn, som uti barnhuset ei kunna intagas, de böra uti fattigstufworne intagas och der skiötas af de qwinspersoner, som der deras tilhåll hafwa, niutandes sitt uppehälle af de medel, som til husfattigas underhåll anslagne äro.

När man nu tilser, huru många fattighion finnas i Swerige och allmänt bekant är, at deribland underhålles sådane, som äro så rörige, at de kunna skiöta barn, så är ingen twifwel, at igenom deras wård, de mästa usla barn skulle kunna skiötas. Man wil til exempel anföra Linkiöpings stift, hwarest i sochnefattigstufworne ett antal af 4509 fattige underhållas, dem oräknade, som äro i cronohospitalerna, hwilcka bestiga sig til 351 personer. Här af bewisas, at der är tilgång på dem, som kunna ackta och skiöta fattige barn, allenast at publicum gifwer fond til sådanes underhåll, *hwarest fattigpenningar*

ei äro tilsräckelige. Det skulle ock tyckas wara billigt, at en fattig landtbrukare borde hafwa publiquet understöd, som ägde många barn och litet at underhålla dem med. Sådane föräldrar, som hade fyra eller fem lefwande barn på en gång, borde af den allmänna barnhusfonden undfå ett årligit præmium til deras underhåll.

Alla barn på landet, så gossar som flickor borde upmuntras til flit och idoghet, at lära sig allehande spånader, samt sticka strumpor, hwartil de med præmier kunde upmuntras, hwarigenom tiggerie på ålderdomen, jemte många lättjefulla odygder, skulle förekommas.

Utaf det korta som anfördt är, finnes, at en öfwerdirection öfwer alla barnhus i riket är oumgängelig, emedan den ena inrättningen bör räcka den andra handen, hwilcket ei låter sig giöra, om det styckewis, och ei systematice afgiöres, i synnerhet, som til desse inrättningars iståndhållande och underhållande oändeligen många besynnerliga omständigheter förefalla, hwilcka om de ei med warsamhet skiötas, så kommer hela riket at lida, hälst som dess wälstånd, jemte den högstas wälsignelse ankommer på idogt folcks myckenhet. Derföre finner deputationen nödigt at hemställa, om icke riksens höglöfl. ständer må tilstyrka, at förordna en barnhusdeputation, som kommer at continuera äfwen emellan riksdagarne, och hwartil riksens höglöfl. ständers electorer komma at utwälja fyra af ridderskapet och adelen, twenne af präste- och twenne af borgareståndet, samt twenne fullmäktige för bondeståndet, hwaraf hälften hwarje riksdag kan komma at ombytas.

Denna riksens höglöfl. ständers barnhusdeputation skulle äga öfwerinseende öfwer alla barnhusinrättningar och deras inkomster, så i städer, som på land, så wäl som öfwer hospitalerne och deras hushållning, då den hade tilfälle, at hålla hand deröfwer, det, hwad redan uti detta ämne stadgat är, eller af riksens höglöfl. ständer, i anledning af de öfrige deputationers betänckande, ei dessa mål förordnas kan, af wederbörande ämbetsmän noga efterlewas, samt at den allmänna barnhusfonden, som af riksens höglöfl. ständer torde blifwa utsedd, må som förbemält är, til hwarje ort efter des förnödenhet blifwa använd.

Likaledes at de fonder, som nu redan anslagne äro, tilbörigen användas, och all egennyttas och inritades missbruk förekommas.

Til desse riksens ständers deputerade komma jemwäl herrar landshöfdingarne, som bör åligga, at med magistraterne i städerna och inwånarne å landet öfwerlägga om medel och utwägar til barnhus inrättande i landsorter-

ne, at berätta hwad fond och tilgångar the thertil kunna föreslå, och therom med wälbemälte herrar deputerade correspondera.

Äfwen som riksens höglofl. ständers deputerades omsorg torde öfwerlemnas, at efterse, huru hospitalinkomsterne blifwa nyttiade, om någon förändring och förbättring i hushållningen kunde åstadkommas, eller någre tilhörigheter ifrån hospitaler blifwit olagligen af andre inkräctade, då sådant alt hos Hans Kongl. Maj:it kunde anmälas, som, igenom wederbörande ämbetsmän, föranstaltar, at enligt lag och förordningar skyndesam bot derå skaffas.

Desse riksens höglofl. ständers deputerade afgifwa uti deras riksdagsrelation en tydelig berättelse öfwer des förrättningar, samt hela wärckets tilstånd, och anmäla alt hwad de finna til inrättningens bestånd och förkofring för framtiden kunna tienä.

Igenom dessa medel förmodar deputationen med alt skiäl, at de förr gjorde författningar til fattige barns conservation, som nu igenom tidernes skiften nog kommit i lägerwall, med riket otroliga båtnad kunna å nyo uplifwas, och igenom en granlaga hushållning med de medel, som än ytterligare kunna blifwa dertil anslagne, en ganska stor myckenhet lif bärgas, til nyttige inbyggare i ett land, hwars folckbrist ännu endast hindrar des fullkomliga framsteg til ära, rikedom och magt.

Stockholm den 2:dre Junii 1756.

På riksens höglofl. ständers kammar oeconomie och commercedeputationens wägnar.

J. J. Gyllenborg, Lars Bælter, Gustav Redin, Erich Mattsson

Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen angående Malmö barnhus
*Prästeståndets arkiv, R 904, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen
nr 55*

Protokollet, sid. 508

Upl. hos pr.st. d. 10 Sept. 1756

Rikens höglofl. ständers kammar oeconomic och commercedeputations be-
tänckande, angående Malmö barnhus.

Utom the inrättningar, som här uti Stockholms stad gjorde äro, til fattige fa-
der- och moderlöse barns hielp och upfostring, är äfwen en uti Malmö stad
giord, och fonden dertil gifwen af publique medel. Början til denne inrätt-
ning skiedde i konung Carl den XI:tes regeringstid, då sedan i Skåne, åren
1690 och 1691 en allmän tiondesättning skiedde. Ett tusende åtta hundra
åttatiosju tunnor spannmål kommo at öfwerskiuta den tionde, som förut wa-
rit barnhuset här i Stockholm anslagen, hwilcken öfwerskottspannmål, jem-
te 6 skålpund 18 uns:r landgille smör, sedan Landscrona kyrkia deraf årligen
undfår femtio tunnor, hälften råg och hälften korn, högstbemalte konung,
igenom resolution, på dåwarande generalgouverneurens i Skåne framledne
h:r kongl. rådets grefwe Rutger von Aschenberg¹ underdånige memorial, af
den 27 November 1682, anslag til en årlig inkomst för fattige barns underhåll
uti Malmö.

År 1683 anlades byggnaden til sielfwa huset, och justitiæborgmästaren i
Malmö undfick dispositionen och förvaltningen öfwer hela inrättningen til
år 1697, derefter magistraten til år 1725, ifrån hwilcken tid detta barnhus wa-
rit under guvernæmentets eller landshöfdingens inseende.

Under de twenne första förvaltningstiderna, då borgmästarna i Malmö al-
lena och sedan magistraten hade styrelsen wid barnhuset, kommo ett ganska
litet antal barn at niuta underhåll, änskiönt den af kronan dertil gifne fonden
war ansenlig, ty intil år 1725 woro allenast tretionio barn, som blefwo årligen
deraf födde och underhållne, och har barnhuset ifrån den tiden ännu ansen-
lige fordringar hos dem, som warit barnhusets directurer.

¹ Läs: *Ascheberg*.

Under then tå warande krigstiden intogs ock barnhusspanmålen uti kronans magaziner til arméens förnödenhet, hwaraf hände, at barnhuset kom hos kronan äfwen at få en ansenlig fordran.

Men sedan kriget slöts och barnhuset år 1725 kom at stå under landshöfdingens inseende i orten, samt at dåwarande gouverneuren, sedermera herr riksrådet, framledne grefwe Hård tog sig med sorgfällighet an barnhusets bästa, jemwäl ock, at barnhuset fick sedermera des fordringar hos Kongl. Maj:t och kronan betalte, så har inkomsterne så tiltagit, at år 1736 antalet på barnen woro ett hundrade stycken, som blefwo födde och underhållne.

År 1746 har Hans Kongl. Maj:t behagat utfärda och approbera en af kammarcollegio och statscontoiret projecterad stat, spis- och klädeordning, hwarrefter ett hundrade sex stycken barn kunde af barnhusets årlige inkomster, til föda, kläder och skiötsel få deras tilräckelige underhåll. Dock är sedan år 1744 en tilökning giord af tiuguåtta st., så at barnhuset nuförtiden underhåller ett hundrade tretiofyra barn.

Af en för år 1745 ingifwen summarisk räkning finnes, at inkomsterne stiga för samma år uti penningar til 7231 d:r 19 öre s: mt, utom 732 tunnor spannmål och 6 skålpund 18 uns:r smör, hwilcka in natura wid barnhuset nyttjas til mat och dricka för barnen och tjenstefolcket.

Samma penningeinkomst består 1:o uti de penningar, som inflyta för 1106 tunnor spannmål, hwilcka öfwerskiuta det quartam, som til bröd och dricka wid barnhuset fordras, och efter marckegångspriset blifwit försålde, som för 1755 stiger til 4158 d:r 16 öre

2:o Interestepenningar af utlänte medel til 6 pl:r	3008: 13
3:tio Skolestädjepenningar	7: 16
4:to Likringningspenningar	9
5:to Stockpenningar	4
6:to Jordlega av barnhusets hagetomt	8
7:mo Uti gåfwa har barnhuset undfått	12

Häremot stiger barnhusets utgifter för 1755 til 6987 d:r 15 öre s:mt, hwarföre 134 barn blifwit underhållne, och består samma utgift uti aflöning för betiäningen

699 d:r 16 öre

Til spisning för barnen och betjeningen

3092: 14

Beklädningsen för barnen, som de niuta hwart annat år, jemte skor, strumpor och lintyg beräknas til	2240: 20
Ordinarie utgifter	771: 24
och extraordinarie utgifter	183: 5.

Hwarunder ei begripes then spanmål, som upgådt til bröd och dricka, jemte 6 skålpund 18 uns:r smör, som äfwen in natura är brukadt til barnhusets behof, lika som samma spanmål och smör ei eller är till penningar worden räknad uti inkomstsumman. Och ehuruwäl inomsten för detta år stiger till 244 d:r 4 öre s:mt högre än utgiften, så är dock igenom then tilökning af 28 barn, som sedan 1744 påbegyntes, händt, at detta barnhus råkat uti en underbalance af 3629 d:r 14 öre s:mt, hwarwid likwäl den försiktighet brukas, at til fyllnad eller ersättning ei något tages af det på interesse utestående capitalet, och inkomstfonden således icke rubbas eller förminskas, utan denne löpande underbalance anticiperas årligen af det följande årets inkomster, til dess den af det ändå årligen existerande öfwerskottet blifwit förminskad och med tiden förswunnen.

Detta barnhus har nuförtiden i behåll ett capital af 50000 d:r s:mt, hwilket til privat folck utlånas emot säkerhet och årligit interesse af sex för 100:de. Ifrån den tiden, då borgmästaren och magistraten uti Malmö hade förvaltningen öfwer barnuset, äger det ännu owissa och gamla fordringar, neml. hos afl:e justitiæborgmästaren Förnscher¹, som år 1693 war stor 9951 d:r 6 öre s:mt, hwarpå sedermera tid efter annan, igenom dess egendoms försäljande 6639 d:r 5 öre blifwit betalte, men återstår ännu, som skal bero på k9814 ongl. kammarrevisions åtgärd 3312: 1 öre.

Efter 1703 års slutne räkenskaper hos någre debitorer 187: 8

Sammaledes hos afl. bokhållaren wid barnhuset Klein 2073: 12

Efter 1707 år räkenskaper resterar ännu hos afl:e justitiæborgmästaren Zachrias Lundius på dess skuld til barnhuset 1469: 11

Efter 1709 års bok hos academien i Lund 29: 20

Tilsammans 7071: 20 öre s:mt

Hwad den fordran angår, som barnhuset hade hos Kongl. Majjt och kronan, så besteg den sig efter twenne, åren 1728 och 1730, af kongl. kammarcollegio

¹ Läs: *Törnschiär*.

giorde liquidationer til 35666 d:r 6 öre s:mt, och det för disponerad och barnhuset tilhörig kronotiondespanmål ifrån 1709 til 1720.

På denna fordran undfick barnhuset af riksens höglofl. ständers contoир år 1728 12322 d:r s:rmt uti capital, för åren 1710, 1711 och 1712 betalte, samt en dess försäkringsedel på den för samma capital uplöpande ränta, som sig besteg til 9181 d:r 21 öre s:mt, och efter den senare liquidationen undfick barnhuset år 1731 af ständernes contoир 19284: 16
Och af statscontoiret, åhren 1734 och 1735 4059: 21
S:a 23344: 5

Hwarigenom förberörde hela barnhusets dåwarande fordran 35666 d:r 6 öre s:mt, blifwit betald; men beträffande interessefordran 9181 d:r 21 öre, så har dåwarande framledne öfweramiralen och landshöfdingen baron Siöblad derföre af riksens ständers contoир, den 10 Februarii 1753, tagit i full betalning femton procent, emot 85 procent rabatt och afstående til kronan, på hwilcket sätt barnhuset undfått 1377 d:r 8 öre s:mt.

Af det som anfördt är täcktes riksens höglofl. ständer höggunstigt inhämta, at barnhuset äger dess inkomst af kronoförlåningar. Och som för barnhusets bestånd angelägit är, at dess samlade capital icke må utlånas i osäkra händer, så bör landshöfdingen, hwilcken Kongl. Majj:t anförtrodt styrelsen, och utom hwilckens wettenskap ingenting bör utlånas, blifwa ansvarig och wederhäftig, om någre medel utlånas emot osäker eller graverad pant.

Hwad hushållningen angår, så finnes at framledne landshöfdingarne berömmeligen handhaft och skiött denna inrättning, samt banat wägen för närwarande tid til större förbättring, och äfwen at betiäningen med ömhet skiött barnhusets bästa.

Och på det detta barnhus i framtiden må kunna äga bestånd, samt til rikets nytta det ändamål winnas, som med barnhusinrättningar påsyftas, så är angelägit, at wid antagningen brukas samma försigtighet, som wid de andre barnhus, de späda och fattige barnen först och främst räddas utur elände, hwilcket lättast låter sig giöra genom barnens egne eller fostermödrar, med hwilcka det lindrigaste pris, som giörligit är, betingas, som dock icke bör öfwerskrida hwad föda på barnhuset kostar då, sedan barnet kommit til 3 a 4 års ålder, det kan uti barnhuset intagas, och bör sedan ifrån barndomen upöfwas uti gudsfrucktan och idoghet, samt der förblifwa til 12 a 14 års ålder, på samma sätt, som redan uti särskilt betänckande förmålt är.

Barnen böra äfwen så snart de kunna giöra gagn, dertil handledas, så at de efter hand må förtiäna barnhuset, så mycket, som til deras föda och kläder åtgår.

Igenom en sådan högstnyttig hushållning winner barnhuset förkofran, så at de 2240 daler 20 öre, som beklädningen nu årligen kostar, kunna, enär barnen förtiäna sig dem sielfwe til flera ussla barns upfostran återanvändas. Och när man jämförer, at ett barn i detta barnhus uti föda årligen kostar 24 dahl:r 9 öre, så är klart, at för beklädningssumman 2240 d:r 2 öre kunna öfwer niotio barn årligen hos fostermödrar mera underhållas, än nu skier. Riket winner härigenom både idogt folck, och folckbristen förkommes.

Uti detta barnhus är redan den början giord, at barnen sticka sig sielfwe strumpor och mössor samt sy sine linkläder, som är berömmeligt, och bör härmed fortfaras, så at de wänja sig sticka och sy åt andra, spinna bomull, lin, ull, spola, binda nät, med mera åt andra, hwartil mästare och mästarinna fordras, jemte flere nödige anstalter, om hwilcket redan uti flere betänckande, wid de andre barnhusen förmält är, jemte anförde skiäl, som bewisa, huru angelägit det är, at riksens höglofl. ständer täckas, igenom deras deputerade, antaga sig öfwerinseendet öfwer alla barnhus, och i händelse riksens höglofl. ständer härtill täckas samtycka, så lærer riksens höglofl. ständers deputerade i föllje deraf behaga anstalta, at hwad redan wid de öfrige barnhusen stadgat är, wid Malmö barnhus, så i anseende til hushållning, som balancers utredande och utestående fordringars indrifwande, jemwäl må efterlefwat och i ackt tagit warda. Stockholm den 20:dra Junii 1756.

På riksens höglofl. ständers kammar oeconomie och commercedeputations wägnar.

J. J. Gyllenborg, Lars Bælter, Gustaf Redin, Erich Mattson

Borgarståndets extraktprotokoll angående Danvikens barnhus
Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 47

Protokollet, sid. 554

Upl. hos pr. st. d. 27 Sept. 1756

Utdrag af borgareståndets protocoll, hållit wid riksdagen i Stockholm d:n
17:de September 1756

S. D. Föredrogs och uplästes riksens höglofl. ständers cammar oeconomie och commercedeputations betänkande af d. 2 Junii nästledne, angående det här i staden wid Danwiken inrättade, och under stadsens politiecollegii upsigt warande barnhus, och fant borgareståndet derwid följande nödigt att påminna.

1:o Synes den för assessoren och stadsphysicus doctor Strandberg föreslagne lönen, som han af detta barnhusets inkomster skulle komma at njuta till 400 à 450 dal:r silf: rmt årligen wara nog drygt tilltagen, hälst han dessutom, såsom stadsphysicus njuter lön på stadsens stat, och således i grund deraf icke alldeles kan undandraga sig, at utan särskilt wedergällning äfwen i wisse mål se denna staden tillhörande kristelige inrättning till godo, hwarföre ock ståndet håller för bäst wara, at låta utnämmandet av bemälte lön, tillika med allt det öfrige, hwad om hushållningen wid detta barnhus, på särskilte ställen i betänkandet omförmäldt finnes, *ankomma på politiecollegii till gjörande, såsom föreståndare wid wärket, samt öfwerståhållarens och magistratens widare bepröfwande*, då ståndet gör sig derom försäkradt, at de hwar för sig, på ed och samwete lära lämpa det ena med det andra efter omständigheterna och de tillgångar af medel, som inrättningen kan äga, och för hwilket allt redo och räkenskap bör wisas, jemwäl wid riksens höglofl. ständers sammankomster.

2:do At tiggare som af gatorne uptagas, ej böra af den till fattige barns föda och upfostring anslagne fond underhållas, utan bemälte cassa derifrån befrias, deruti är borgareståndet alldeles af enahanda tanka med kammar-oeconomie och commercedeputationen, men at desamme utan åtskillnad skola föras på rasp- och spinhuset, deruti kan ståndet ej wara af lika mening med

deputationen, ty om friske och arbetsföhre personer beträdas med tiggeri så böra de enligt 1698 års tiggare-ordning föras till arbete på spinn-huset, hwilket ock nu dageligen skjer; men ålderstegne, och för kropsskröplighet till arbete otjenlige tiggare, som af gatorne uptagas, ock i hwilket stånd alla de ålderstegne fattige äro, som politiccollegium nu underhåller, kunna ej dömas till spinhuset, utan måste till underhålds åtnjutande uti fattighusen intagas, hwarföre borgareståndet finner bäst wara, at hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhålles, det befallning till wederbörande må afgå, at de omnämnde fattige, hwilke politiccollegium nu underhåller, blifwa, efter skjedd fördelning uti församlingarnes här i staden inrättade fattighus intagne, och hwilkas inkomster Kongl. Maj:t kunde tillstyrkas, at på gifwen anledning i nåder föröka, i händelse de skulle pröfwat ej wara till alla de här i staden befinnelige tiggares underhåll tillräckelige.

3:tio At nämnde antal af 260 barn, som politiccollegium förmenes böra af de under dess disposition stående medel underhålla, synes icke kunna med någon säkerhet nu fastställas, utan är allt nog, då det blifwer en collegii åliggande skyldighet, at emottaga alla fattige barn för hwilka hjälp och undsättning hos detsamma sökes, så långt som medlen dertill, under en god hushållning kunna förslå. Ståndet har ock haft tillfälle at derom blifwa underrättadt det i stället för nästl. Junii månad, allenast 56 barn underhöllos i detta barnhus, ock 75 utom barnhuset, så äro nu inne i uti barnhuset 78 st. barn, och 91 som hos särskilte foster-mödrar njuta underhåll.

4:to Hwad uti detta betänkande förmäles om riksens ständers deputerade, som under och emellan riksdagarne skulle öfwer politiccollegii barnhus, lika med alle andre barnhus-inrättningar i riket hafwa öfwerinseende, kan borgareståndet för sin del ei samtycka, och det för de skjäl, som uti ett särskilt protocollsutdrag af detta dato, angående kammar oeconomic och commercedeputations betänkande om fattige barns underhåll och upfostran öfwer hela riket anförde äro, hwilket allt, med the öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
Nicol. Renhorn

Borgarståndets extraktprotokoll angående Stockholms barnhus
Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 61

Protokollet, sid. 587

Upl. hos pr. st. d. 5 Oct. 1756

Utdrag af borgareståndets protocoll, hållit wid riksdagen i Stockholm d. 17 September 1756.

S. D. Borgareståndet har låtit sig föredragas riksens höglofl. ständers kammar oeconomic och commercedeputations betänkande af d. 2 Junii nästl., angående det så kallade stora barnhuset uti Stockholm, och som deruti gifwes anledning till åtskilligt, som på det ömaste rörer denna barnhusinrättning och dess föreständares upförande uti dennes embete, så har ståndet ej undgå kunnat, om beskaffenheten deraf gjöra sig närmare underrättadt, och hwad altså

1:o Angår den oreda, hwaruti bemälte barnhus räkenskaper och hushållning för flere år tillbaka blifwit försatt, så finnes wäl, at sådant till någon del härördt af origtige upbördsmän, hwarmed detta wärk haft den olyckan, tid efter annan, at wara beswäradt, det föreständarne i senare tider sökt förekomma genom hwarjehanda nyttiga författningar, till wärkets säkerhet om de inflytande medel, så at ei något deraf, utom deras wettskap numera kan disponeras. Som de ej eller underlåtut at påminna och anmana nuwaran- de barnhusbokhållaren Segerlund, om dess räkenskapers skyndesamma afslutande, hwilket, jemte witet af 100 d:r silfrm:t som d. 23 Augusti 1753 blifwit honom förelagt, haft den wärkan, at 1748, 1749 och 1750 års böcker, den ena efter den andra inkommit. Och som bokhållaren tillika wist det de följande årens för honom återstående böcker woro under arbete och afslutande, har direction kunnat haft någon anledning at med honom ej på det strängaste förfara. Men så har ock mycket uppehåll och hinder uti desse räkenskaper och deras tidiga afslutande deraf förordsakats, at efter den af Hans Kongl. Maj:t sjelf, genom särskilt förordning d. 26 April 1734 gillade inrättning, bokhållaren wid detta barnhus, som skal swara för räkenskaper- na, äfwen åligger at hafwa dageliga inseendet öfwer hushållningen och allt,

hwad dertill hörer, både innom och utomhus, hwilket gifwit nuwarande bokhållaren, så wäl som dess företrädare i sysslan mer at gjöra, än möjeligen af en person kunnat uträttas, så framt eljest allt wid ett så widlyftigt wärk, som detta är, skolat wärkställas med den noghet och tillika skyndesamhet, som sakernes omständigheter, så i det ena som det andra ärfordrat, hwarföre ock kammar oeconomie och commercedeputation sjelf funnit, det borgareståndet likaledes anser för oumgjängeligen nödwändig, at desse twenne sysslor hädanefter böra skiljas åt, och en oeconomisk inspector wid detta barnhus förordnas, som icke har at befatta sig med upbörd eller utgift, utan endast tillser, at alla få hwad dem bestås och gjöra hwad dem åligger, så barn som betjente, deremot bokhållaren då icke befattar sig med hushållningen, utan allenast sörjer för räkenskaperne och deras afslutande i rätten tid. Dock måste de löningar, som desse twenne betjente hädanefter, hwar för sig kommer att tilläggas, på det nogaste proportioneras efter sysslornes beskaffenhet, så at wärcket deruti ej må öfwer nödwändigheten beswäras.

Directeurerne förmåla i öfrigit sig hafwa säker och fullkomlig borgen för bokhållaren Segerlunds upbörd så at om, emot förmodan, någon balance honom till last framdeles skulle yppas, barnhuset ej skal derigenom komma at lida.

2:do Widkommande contractet, som barnhusdirecteurerne d. 15 April 1742 slutit med private arrendatorer om skånska kronotionden på fjorton år, så finnes denne spanmål hafwa förrut, alltsedan år 1720, enligt slutne contracter, warit till Kongl. Majj:t och kronan bortarrenderad, råg och korn öfwer hufwudet räknadt för 2 $\frac{1}{3}$:dels decimaler d:r srm:t tunnan och hafran för en dal:r 5 $\frac{1}{3}$ decimaler öre d:o mynt, och at således directeurerne haft anledning till det år 1742 med Kongl. Majj:ts nådigste tillåtelse slutne contract om samma spannemål till 3 d:r 12 öre silfrm:t tunnan för råg och korn, 1 d:r 22 öre för hafran och 2 d:r 17 öre för blandsäden, hwilket pris war en god del högre än hwad kronan derföre förrut betalt, samt kongl. kammarcollegium och statscontoiret uppå skjedt underdånigt anbud, äfwen då fant sig kunna tillstyrka Kongl. Majj:t under de nämnde 14 åhren at gifwa, hälst enär directeurerne för contractets fullgjörande fingo all åstundad säkerhet, och intet kunde något med wisshet sluta om de följande årens priser, hwilka rätt så snart kunnat falla som stiga. Men icke dess mindre är ståndet, med kammar oeconomie och commercedeputationen af enahanda tankar deruti, at denne

spannemåls inkomst ej bör framdeles, på winst och förlust till någon bortarrenderas, utan, i händelse Kongl. Maj:t och kronan densamma till dess nödenhet ej requirerar, då barnhuset af kronan bör antingen återfå spannemål in natura här i staden, eller betalning efter den faststälte årliga markegången i orten, så må räntegifwaren få bemalte spannemål lösa, efter orternes årliga markegång, hwilket likwäl icke synes kunna skje, med det af deputationen föreslagne wilkor, at samtelige tiondespannemålsgifwarne borde, en för alla och alla för en, wara barnhuset derföre ansvarige, emedan ståndet anser det för en omöjelighet, at kunna dertill förbinda en så talrik allmoge, utan som allmogen räknar det för en förmån at få lösa denne tiondespannemål med penningar, så finner ståndet upbördens deraf kunna beqwämligast och med minsta omgång skje, på det sättet, at herrar landshöfdingarne, straxt efter det markegångtaxorne blifwit faststälte, låta öfwer hela lähnen publicera, at allmogen bör, inom en wiss utsatt termin af 14 dagar, högst en månad, aflewera betalningen för deras tiondespannemål i peng:er, efter den stadgade markegången till landtränterierne, wid wite för de utblifwande, at warda en sådan dem förund rättighet till spanmåls inlösen förlustige, samt at då i stället föra samma spannemål till den ort inom lagsagan, som barnhusdirecteurerne kunna finna nödigt, hwarefter beloppet af medlen, till barnhusdirecteurerne öfwersändes. Dock förblifwer det äfwen derwid nödwändigt, at barnhuset ej beswäras med någre omkostningar för kronobetjenternes beswär och remisslage, utan måste herrar landshöfdingarne med allmogen afgjöra om någon lämpelig afgift på tunnan, utöfwer markegångspriset, som till desse omkostnaders stoppande kan användas.

3:o Anmärkningen deröfwer, at af 11 skålp:s mjöl, allenast blifwit 11 skålp:s kakebröd, der likwäl ärfarenheten skal wist, at 10 skålp. mjöl gifwit 13 skålp. mjukt bröd, uplyses dermed, at detta barnhus räkenskaper, hwad brödbakningen angår, äro inrättade efter tort bröd, ehuru barnen förtära detsamma mjukt. Men det är icke dess mindre angelägit, at directeurerne göra sig underrättade om det åberopade 1751 års reglemente, som år 1752 blifwit af Hans Kongl. Maj:t gilladt, at sedan ställa detsamma sig till efterrättelse uti allt hwad deraf, med nytta till detta publike wärk kan lämpas, på det äfwen i den delen all möjelig besparing må kunna winnas.

4:o Det kunde wäl synas at barnhuset, som årligen kjøper grönt för en större summa än arrendet af trädgården sig tillbestiger, häldre måtte nyttja samma trädgård till eget behof. Men enär man considererar, at barnhuset, om trädgården skal skjötas för husets räkning, graveras med aflöning och stat för trädgårdsmästare och dräng, så frugtar man billigt, det torde i stället för winst snarare en förlust för wärket derigenom upkomma, och således anser borgareståndet det för bäst, at låta detta ankomma på directeurernes omsorg, hwilka ej lära underlåta, at så wäl häruti som allt öfrigt widtaga de författningar, som barnhuswäcket till bästa gagn och nytta länder.

5:to Anmärkes, at barnhuset föder twenne hästar och ändå betalt för wedkjörslor 258 d:r silfrm:t, men enär deremot i öfwerwägande kommer, at med desse 2:ne hästar en myckenhet andre kjörslor blifwit förrättade, såsom wattnkjörning ifrån sjön till kokning, twätt och brygd, emedan barnhuset in tet har någon till desse behof tjenlig brunn, spannemåls förande till och ifrån qwarnen och mältaren, samt victualiers och andre wahrors hemförsel ifrån handelsplatserne, utom flere nödwändige kjörslor wid näst förflutne årens byggnader, så finner borgareståndet, at med 2:nne hästar föga mer kunnat uträttas, och aldraminst med dem hemföras en sådan myckenhet wed, som till bemälte hushållning upgår, och måste hämtas lång wäg ifrån stränderne här i staden inom en kort tid.

6:o At smedjegårds och tukthusfångarne böra flyttas ifrån de wid barnhuset innehafwande rum och lägenheter, anser borgareståndet med kammar oeconomie- och commercedeputationen för ganska godt och nyttigt, men at säga till hwad ort, och på hwad sätt sådant hälst må skje, dertill finner borgareståndet, i brist af pålitelig underrättelse om det ena med det andra, sig ei äga fullkomlig anledning, utan anser för bäst wara, at hos Kongl. Majj:t i underdånighet anhålles, det täktes Kongl. Majj:t detta ährende företaga, och sedan alla wederbörande blifwit hörde, sålunda förordna, at barnhuswäcket ju förr dess häldre må ändtledigas ifrån desse fångar, och komma uti fri disposition af de hus som detsamma tillhöra.

7:o De med interessenterna uti Tegelviksfabriken, och andre flere, ingångne contracter om någre barnhuset tillhörande lägenheter på 50 och 30 år, har borgareståndet sig bekant wara slutne till barnhusets wärkelige nytta, och således kan ståndet ej ingå med kammar oeconomie och commercedeputatio-

nen deruti, at för framtiden intet längre contract om barnhusets ägdomar bör slutas än på 3 års tid, utan måste sådant få ankomma på de wid contracternes slutande förefallande omständigheter, dock at uti allt barnhusets ansvarige bästa sökes, hwarpå öfwerståhållaren med magistraten åligger, at noga inseende hafwa, samt då saker af besynnerlig wigt och angelägenhet förekomma, sådant Kongl. Maj:ts nådigste godtfinnande och wälbehag, i underdånighet hemställa, innan något sluteligen derom afgjöres.

8:vo Barnens antal, som kammar- oeconomic och commercedeputation förmenar wid detta barnhus skola kunna underhållas till 300 st. finner borgareståndet ej kunna till någon wiss nummer fastställas, utan anser för nog, då directeurerne förpligtas at emottaga så många barn, som af wärkets årliga inkomster, under en god och försigtig hushållning kunna underhållas, och icke af de årlige inkomsterne numera lägga något till capital, så länge fattige barn gifwas, till hwilkas torftiga understöd inkomsterne årligen kunna användas.

9:o Om barnen wid detta barnhus skulle lättjefullt och illa upfödas, så wore det en fast beklagelig sak, och som alldrig kunde förswaras. Men då man genomögnar venerandi consistorii här i staden d. 5 December 1749 skrifteligen utfärdade författning, hwarefter barnen i alla fyra classerne af barnhusets skola dageligen underwisas uti läsande, räknande och skrifwande, och hwilka consistorii egne ledamöter, som flere gånger om året hållit examina wid detta wärk, sjelfwe lära funnit, på det nogaste efterlefwas, och derhos låter sig derom underrätta, at barnen efter riksens ständers egit förordnande derstädes öfwas uti spansk-ullspinning, bomullsspånad, strumpstickning och ritande, jemte det de äldsta flickorne, till deras egen öfning, och någon besparing för wärket med tjenstehjons hållande, wisse dagar i weckan nyttjas uti köket, bagare och twättarestufwan, samt under husmodrens inseende sömma det linne som årligen wid barnhuset förslites, så tyckes med skjäl ei kunna nekas, det ju barnen wid detta barnhus hållas till sysslor, och njuta underwisning uti de för dem nödige stycken, förtjenandes det så mycket mindre uttydning af lättja, om barnen någon gång skulle funnits på gården, ledige ifrån sysslor, som Kongl. Maj:ts nådige förordning af år 1734 och dess 34 § förmår, at barnen, då wäderleken sådant tillåter, någon stund om dagen, må lemnas frihet at roa sig på barnhusgården och uti barnhusträggården, samt dem anledning gifwas till sådane lekar, hwarigenom deras armar och lemmar winna

wighet och styrka, åtminstone finner intet borgareståndet, at directeurne wid detta barnhus gjordt sig skyldige till den förwitelsen, at barnen derstädes lättjefullt och illa upfödas, utan fast mera at directeurne, uti det som hörer till barnens anförande till hwarjehanda nyttiga öfningar och ett dydigt lefwerne fullgjordt, hwad på dem och theras tillsyn ankommit.

Flere tjenlige och för barnen med tiden gagneliga öfningar kunna derstädes äfwen för framtiden ännu widtagas, hwilket borgareståndet, jemte allt hwad hushållningen, i de flere delar rörer, låter ankomma på directeurnes, samt äfwen ståthållarens och magistratens föranstaltande, i den säkra förhoppningen, at de såsom redelige och wälmenande embetsmän, härutinnan sig således förhålla, som de det inför Gud, Hans Kongl. Maj:t, och riksens ständer, tryggeligen wilja och kunna förswara, hwarföre de jemwäl med berättelse om wärkets tillstånd, wid alla riksdagar böra inkomma.

10:o Angående de ändringar, som kunna wara nödige uti den spisordning, hwilken Hans Kongl. Maj:t på de, i anledning af riksens ständers tillstyrkan-de, år 1731 öfwer barnhuswäret förordnade deputerades underdånigsta förestående, anbefalt tills vidare skulle wid detta barnhus efterlefwas, lærer blifwa nödigt at underdånig föreställning till Kongl. Maj:t afgår, på det directeurne må lemnas tillstånd, at, efter inhämtadt kongl. collegii medici yttrande, en förbättrad spisordning till Kongl. Maj:ts nådigste approbation at upgifwa.

11:o Hwad om riksens höglofl. ständers deputerade i detta betänkande för-mäles, som under och emellan riksdagarne, likaledes skulle på denne barnhusinrättningen hafwa öfwerupseende, kan borgareståndet för de, uti ett särskilt protocollsutdrag, af detta dato anförde skjäl, ej samtycka; hwilket allt med de öfrige respective ständen, till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
Nicol. Renhorn

Borgarståndets extraktprotokoll angående fattiga barn och barnuppfostran
Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 48

Protokollet, sid. 554

Upl. d. 28 Sept. 1756

Utdrag af borgareståndets protocoll hållit wid riksdagen i Stockholm d. 17
September 1756.

S. D. Uplästes riksens höglofl. ständers cammar-oeconomie och comericiede-
putations betänckande af d. 2 Junii nästl:ne angående fattige barns underhåll
och upfostran öfwer hela riket, hwarwid borgareståndet fant nödigt, att giöra
följande påminnelser:

1:o Hwad det antal af barn widkommer, som deputationen utsatt kunna un-
derhållas uti stora barnhuset på Drottningegatan och Politiecollegii barnhus
wid Danwiken, samt barnhusen i Malmö och Lidköping; så synes antalet af
mer eller mindre barn, som på hwarthera af these ställen böra underhållas
ej kunna med fullkomlig säkerhet nu utsättas, hälst inkomsterne wid these
publique wärck icke äro alla åhr lika och wahornes inköpspriser äfwen äro
förändringar underkastade, utan synes det giöra tilfyllest, då föreståndarne
wid these barnhus, såsom en skyldighet pålægges, att antaga och underhålla
så många fattiga barn, som wärckens fond, under en god och försiktig hus-
hållning kan medgifwa, och hwarpå wederbörande, som öfwer upsichten
therwid anförtrodd är, åligger ett noga och sorgfälligt inseende hafwa.

2:do Förmåler deputation, att förvaltningen wid det här i staden på Ladu-
gårdslandet inrättade barnhus, så wäl som barnhuset wid artillerieregemen-
tet, icke warit under deputationens skärskådande; men borgareståndet är af
then tancka, att ock these barnhusinrättningar böra stå under något pu-
bliqot öfwerinseende, hälst sedan riksens höglofl. ständer wid innewarande
riksdag, särdeles hwad det förstnämde angår, tillagt detsamma så anseelige
fonder af publique medel, hwilcket har then nödwändige påfölgd med sig, att
publicum bör wara förwissad om, huru samma medel wäl och försiktigt an-
wändas, aldraminst bör sådant wara riksens höglofl. ständer obekant.

3:o På det stället i betänkandet, hwaräst omröres att the uti kronohospitalerna intagne fattige, som äro så rörige, att the sådant kunna förrätta, böra skiöta the barn hwilcka therstädes komma att undfå rum, förmåles, det borde landshöfdingen, biskopen och consistorium hafwa noga hand och tilsyn therwid, att detta alt ordenteligen tilgår. Men som 1686 kongl. kyrckolag, och landshöfdingeinstructionen af årh 1734 förmå, att på tuckt- och barnhus, ther som någre äro, eller hädanefter inrättas kunna, skall landshöfdingen och magistraten hafwa inseende, och att landshöfdingen äfwen åligger på hospitalerne, jemte biskopen, kyrckoherden och magistraten hafwa en flitig upsicht, med mera, så finner borgareståndet skiäligt, att städernes magistrater aldra minst böra ifrån en sådan theas ämbete åliggande skyldighets tilbörliga utöfning hädanefter, mer än tilföre utestängas.

4:o Att under påstående riksdagar hafwa en särskildt barnhusdeputation synes onödigt, emedan cammar oeconomic och commerciedeputationen, då har tilfälle, på sätt, som förrut warit wanligt och äfwen wid thenne riksdag skiedt, att giöra sig underrättad om tilståndet och hushållningen wid alla barn- och fattighus i riket, samt till riksens ständer afgifwa sine betänckanden om hwad till förbättring therwid lända kan. Än mindre kan det wara oumgängeligit, att en sådan deputation äfwen skulle emellan riksdagarne continuera, häst sådant ej utan känbar kostnad för publicum kunde aflöpa, så medelst arfwode för the deputerade, som lön för betjeningen, och särskildte therwid erforderlige expenser.

Borgareståndet anser det, till riksens ständers säkerhet i thetta ämne wara alt nog, då hos Hans Kongl. Majj:t i underdånighet anhålles, att wederbörande collegier och embetsmän, som öfwerupsichten på alla barn- och fattighus efter lag och instructioner anförtrodd är, alfwarligen och wid Kongl. Majj:ts onåde, om sådant eftersättes, anbefalles med all flit och upmärksamhet tilse, det the, som närmaste upsichten tilkommer wid the af these inrättningar, hwilcka förrut stått under publique förvaltning och redogjörande, uti alt fullgiöra theas skyldighet, och efter inhämtad underrättelse, så wäl om the hinder, som therwid kunna en eller annan i wägen ligga, som the författningar, hwilcka till ändamålsens winnande med större förmån och nytta, efter orternes beskaffenhet, kunna för framtiden pröfwas nödige, sådant, jemte theas egit betänckande, till Kongl. Majj:tts widare nådige bepröfwande och

förordnande i underdånighet insända, hwarefter berättelser om alt thetta, jemte barn- och fattighusinrättningarnes befinteliga tilstånd, till riksens ständer wid deras sammankomster ingifwas.

Hwilket alt med the öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hör-samst, tjenst och wänligen communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
Nicol. Renhorn

Prästeståndets extraktprotokoll angående fattiga barn

Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 65a

Protokollet, sid. 532

Upl. hos r. ock a. d. 18 Oct:r 1756 och förblef r. och a. wid sitt förra yttrande.

Testor
von Post

Utdrag af protocollet, hållet hos presteståndet wid riksdagen d. 17 Septembris 1756.

S. D. Lät presteståndet sig åter föredragas riksens höglofl. ständers cammar oeconomic och commerciedeputations betänkande angående fattiga barns underhåll och upfostran öfwer hela riket.

Presteståndet ansåg med mycket fägnad den besynnerliga omsorg och åhoga, som deputationen i så måtto förklarar emot usla och fattiga barns underhåll och upfostran til nyttiga medlemmar i riket. Presteståndet bifaller ock alla de författningar, som deputationen föreslaget til husrum och skötsel för sådana fattiga barn såwäl med så många barns emottagande til at skötas af de hospitalshion, som äro friskare och rörigare, såsom ock af de husfattiga i siuk- och fattigstufworne, samt aldramest wistandes wid sine rotar hos allmogen på landet, enär så tilräckelig fond til barnens underhåll af riksens ständer kan blifwa anslagen, och soknarnes egna eländiga husfattiga ei derwid komma at lida. Såsom ock presteståndet för sin del samtycker, det en deputation af riksens ständers egna fullmäktiga blifwer förordnad, hwilken, under och emellan riksdagarna, har at besörja denna öma angelägenheten för riket.

Presteståndet bör dock härwid ei obemält lemna, at det ei för någon del kan samtycka til den ändring, som deputationen här föreslår uti presterskapsprivilegiens 4 § kyrkolagen och landshöfdingeinstructionen af år 1734, hwarigenom cronohospitalerne i riket skulle ryckas ifrån landshöfdingarnas, biskoparnas och deras wård och öfwerinseende, som want warit, in under denna ständernas tilförordnande barnhusdeputation. Och ehuruwäl presteståndet förmenar, at detta cammar oeconomic och commerciedeputationens

ytrande ei annat kunnat påsyfta än blott och allena det, at landshöfdingar och biskoparne i landsorterne med denna nu tilförordnande barnhusdeputationen skulle correspondera, angående underhålls, medicamenters och annan nödig hushållnings föranstaltande af allmänna barnhusfonden såwäl til underhåll för de uti cronohospitalerna, som ock på soknarnes rotar, blott til skötsel och husrum, antagna barnen och med denna sin correspondence fortfara, alteftersom denna allmänna fonden, kan ökas; dock finner presteståndet nödigt, til förekommande af all rubbning så uti sielfwa fonden, som hushållningen af det som til pios usus för hospitalerne i nåder stadgadt är, at denna meningen om cronohospitalerne uti betänkandet går aldeles ut, såsom stridande emot preste-privilegierna, och landshöfdingarnas, biskoparnes samt deras rättighet som wanligt warit, såsom ock at dessa ämbetsmän hädanefter såsom här intil, efter bästa förstånd och samwete, som de det inför Gud och riksens ständer wilja förswara, böra sörja derföre, at de eländiga, döfwa och dumba samt ursinniga människor, hwilka tillika med den, Gudi lof, årligen tiltagande folkförökningen i riket, äfwen i samma grad tiltager, måge, efter fordna Swea konungars stat och anordningar samt gifna instructioner, efter landsorternas beskaffenhet och församlingarnas egen åstundan uti hwart och ett enskilt stift wederbörligen warda underhållne.

Hwilket alt presteståndet fant nödigt, at, genom utdrag af protocollet, til de öfriga respective ståndens gunstbenägna åtgärd, på det ömaste hörsamtjänst- och wänligen recommendera.

Ut supra

Ex protocollo
Olof G. Gråberg

Borgarståndets extraktprotokoll angående Stockholms spinnhus
Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll nr 60a

Protokollet, sid. 584

Upl. d. 5 Octob. 1756 exp.

D:o resolverat: Pr.st. öfwerlämnar thetta til Kongl. Majj:tt at när nuwarande contract ang:de spinhuset, är til ända, låta magistraten wederfaras then rätt-wisa, hwartil then enligt åberopade resolutioner äro berättigad.

Utdrag af borgareståndets protocoll, hållit wid riksdagen i Stockholm d. 28 Maji 1756.

S. D. Borgareståndet har låtit sig föredraga riksens höglofl. ständers kammar oeconomic och commerciedeputationens aflämnade betänkande, angående magistratens här i staden hos riksens höglofl. ständer gjorde ansökning, at de 25 procent som spinhuset utaf behållningen af inkomsterne eller avancen wid auctionswärket hitintills åtniuter hädanefter måtte staden tillärkännas, och wid öfwerwägande af samma ärende funnit, huruledes Hans Kongl. Majj:t uppå riksens höglofl. ständers underdåniga tillstyrkande wid 1734 års riksdag genom nådig skrifwelse till dåwarande herr öfwerståthållaren d. 25:te Februarii 1735 förklarar, at Stockholms stad på alt sätt är berättigad till förvaltningen och inkomsterne af stadsens auctionskammare, dock at af behållningen, årligen skulle betalas, efter riktig räkning sedan de nödige beti- enter och oumgängelige afgifter afgådt, 25 procent till rasp- och spinhuset, så länge det pröfwades hafwa den inkomsten af nöden.

Widare finnes riksens höglofl. secrete handels och manufacturdeputation wid 1752 års riksdag, hafwa genom utdrag af protocollat d. 26:te Maji sistberörde år, i anseende därtill, at deputationen för riksdagens annalkande slut icke hade tillfälle at afgjöra det hos deputationen anhängige mål, angående spinhuset här i staden och des bortarrenderande till någon af fabriqueurerna öfwerlämnat till Kongl. Majj:ts och riksens commercercollegium, at först besörja och föranstalta, at den wid spinhuset äntå återstående byggnad ju förr dess häldre blef fullbordad, samt därefter och sedan denne stadsens magistrat blifwit hörd, bortarrendera samma hus till den, som böd de fördelack-

tigaste wilkor; hwarpå och sedan den nödwändigade byggnaden war fullbordad, arrendecontract om spinhuset år 1754 blifwit slutit med advocatfiscalen Georg Hagardt, och honom därwid tillagdt, at under arrendeåren få upbära alla de samma wärk förut anslagne inkomster, hwilket dock skiedt, utan at magistraten i Stockholm förut däröfwer blifwit hörd eller fått tillfalle at bewaka stadsens därunder beroende rättighet.

Och ehuruwäl magistraten wid så fatta omständigheeter, nogsamft haft anledning och fog, at nu straxt söka tillbaka en sådan rasp och spinhuset på wiss tid och så länge det hade samma inkomst af nöden tillagd andel af den elliest staden enskylt tillhörande stadsauctions-kammarens behållning, hälst spinhuset icke kan sägas till något dess behof hafwa denne inkomst widare af nöden, då wärket kunnat till en privat under arrende uplåtas, med wilkor, at därföre i årligit arrende utbetala en större summa än som de 25 procent af auctionskammarens behållning sig tillbestiga och det slutne arrendecontractet så mycket mindre kan därwid ligga magistraten i wägen, som magistraten icke blifwit, enligt riksens höglofl. ständers ofwanbemälte förordnande förut hörd öfwer de betingade wilkoren till arrendet; doch som nuwarande arrendatoren förklarar, at i fall de wärket anslagne och honom genom arrendecontractet tillärkände inkomster och förmåner på minsta sätt minskades, skulle äfwen hans förbindelse till contractets fullgörande uphöra, och följackteligen de angelagne behof, hwartill arrendesumman blifwit anslagen, sakna ett nödigt understöd, så håller wäl borgareståndet på ena sidan, med kammar oeconomic och commerciedeputation betänkeligit, at nu, medelst inkomsternes minskning för rasp- och spinhuset giöra någon ändring i det därom uprättade arrendecontractet, men är tillika på andra sidan af den tanka, at enär de nu betingade arrendeår luppit till ända, Stockholms stad, då och sedan alt framgiemt utan hinder, bör enskylt få upbära och till sine behof använda hela avancen af auctionswärkets behållning här i staden, såsom en inkomst, hwartill staden lika med alle andre städer i riket, hwar för sig enligt privilegier, endast och allena är berättigad, hwilket med de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hörsam- tjenst- och wänligen communiceras. Ut supra.

Ex protocollo
Nicol. Renhorn

Sekreta handels- och manufakturdeputationen angående Stockholms spinnhus

Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 60b

Protokollet, sid. 584

Utdrag af protocollet, hållit i riksens höglofl. (höglofl.) ständers secreta handels och manufakturdeputation d. 26:te Maji 1752

S. D. Som deputationen för riksdagens annalkande slut icke hade tillfälle at afgjöra det hos deputationen anhängige mål, angående spinhuset här i staden och des arrenderande till någon af fabriqueurerne, så pröfwades godt at öfwerlämna till Kongl. Maj:ts och riksens commerciecollegium, at först besörja och föranstalta, at den wid spinhuset ännu återstående byggnad ju förr des häldre warder fullbordat, samt därefter, och sedan denne stadsens magistrat blifwit hörd, at bortarrendera samma hus till den som biuder de fördelactigaste wilkor, ware sig antingen af klädes eller yllestoftsfabriqueurer, dock så, at icke den, som will den största arrendesumman ärlägga, må därtill wara närmast berättigad, utan den som will ingå uti de wilkor, hwilcka wid alla omständigheters öfwerwägande finnas wara mäst bidragande till rikets nytta och samtelige fabriqueurnas bästa; kommandes dock commisslefwanterne, antingen arrendet blifwer dem eller de andre fabriqueurerne uplåtit, at niuta åtminstone tre fjerdedelar af alt det garn, som där årligen kan warda tillwärdadt. Hwilket genom utdrag af protocollet skulle gifwas kongl. commerciecollegio tillkänna år och dag, som förr skrifwit står.

Ad mandatum

Gabr. Kling

Transumt af Hans Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse till överståthållaren, d. 25 febr. 1735 angående spinnhus.

Prästeståndets arkiv, R 901, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 60c

Protokollet, sid. 584

Genom underdånig skrifwelse af d. 13 nästledne September hafwa oss riksens ständer berättat, det de giordt sig underrättade om auctions och adress-cammarwärcket här i staden, samt den derwid upkomne quæstionen, hwilcken, som hafwer bättre rätt till samma wärcks förvaltning, antingen Stockholms stad, eller directuren B. Bunge med dess framledne swågers directuren Cameens sterbhus, och hwilckendera deraf bör niuta inkomsterne tillgodo. - - -

Hwilcket alt riksens ständer förmåla sig hafwa tagit i öfwerwägande. Och emedan utom flere herwid warande skiäl ock omständigheter, kongl. resolutionerne på borgareståndets beswär af åren 1680, 1723 och 1731 tillåta städerna i gemen, att inrätta auctionscommare på samma fot, som wid detta Stockholms stadsauctionswärck har varit brukeligit, magistraten dessutom i dess föreställning till Kongl. Maj:t af d. 28 Sept. 1700 eij alldeles afsagt sig detta wärck, utan allenast lemnat detsamma i anseende till de tiderne, då inkomsten war så ringa, at staden frugtade, det wärcket eij kunde sig då bära, hälst så många ock kostbara saker eij kunde wäntas till auctionen, at försälljas, at omkostningarne derigenom stoppas kunde, men nu sedan freden blifwit återställd, handelen kommit i någon bättre rörelse; *ty håller riksens ständer före, at staden på alt sätt är berättigad till förvaltningen ock inkomsterne af stadsens auctionscommare*, hwarigenom det med magistraten slutne contract hädanefter kommer att uphöra, dock aldeles med de willkor, som riksens ständer tillförene faststält, neml. att af behållningen betalas årl. efter riktig räkning, sedan de nödige betjenter ock outhärlige utgifter afgått, *25 procent till rasp och spinhuset, så länge detsamma pröfwat den inkomsten hafwa af nöden*, hälst ett sådant auctionswärck är för stadsens enskylda nytta inrättad, och dess afstadsnande skulle lända staden till skada, ankommandes det på stadsens ansvar, som med winst ock förlust bör hålla detta wärck wid makt, om någon derwid kan komma, at lida.

Justitiedeputationens betänkande angående Gabriel Beijers äktenskap
Prästeståndets arkiv, R 903, Justitiedeputationen, nr 1

Protokollet, sid. 192

Upl. hos pr.st. d. 24 Jan. 1756

Riksens ständers justitiædeputations betänckande, öfwer supercargeuren Gabriel Bejers til riksens ständer ingifne, och från riksens ständers urskillningsdeputation den 22 sistledne Decembr. till justitiædeputationen hänskutna böneskrift om tilstånd att få ägta Christina Sunnerberg med hwilken han enfalt hor begådt. Gifwit wid riksdagen i Stockholm d. 7 Januarii 1756.

Utaf supercargeuren Bejers ingifna böneskrift och de derwid bilagde handlingar finnes, hurusom, sedan cämnersrätten i Götheborgs stad genom utslag af den 9 Augusti 1748 bewiljat assistenten uti Swenska ostindiska compagniet Jacob Besien ägtenskapsskillnad ifrån sin hustru Christina Sunnerberg, för det hon, under mannens bortowaro någon tid på en ostindisk resa, med bemälte supercargeur enfalt hor begådt, ock domcapitlet därstädes, i följe deraf, efter bägges deras anhållan, förklarar assistenten Besien och denna hans hustru ifrån ägtenskapet med hwarandra frie och ledige, samt lemnat Besien tillstånd, att träda i annat lofligit giftermål, men att hon deremot icke förr finge gå annat gifte, än mannen såsom oskyldig, död eller gift woro, eller dertill samtyckte och konungen gåfwo der lof till, så hafwa Bejer och Christina Sunnerberg åren 1749, 1752 och 1753 vidare uti olofligt umgänge fortfarit, och under berörde tid 3:ne barn sammanafat, som ännu skola lefwa, hwilket dock i den wissa förhoppning skall skedt, att de, så snart assistenten Besien trädte uti annat giftermål, äfwen skulle deras tiltänckte ägtenskap få fullborda, hälst de förut icke skola haft sig bekant, det sådant uti lagen woro förbudit, i synnerhet när förra mannen den 30 Decembr. 1754 det skriftliga intygande ifrån sig lemnat, att han för sin dehl så mycket häldre samtyckte til Beijers och Sunnerbergs åstundade giftermål, som han då redan för 1¼ år annat gifte ingådt, och han desutan deraf den hugnad hafwa kunde, att see den, hwilken han tilföre, såsom hustru älskat, blifwa utur sitt tryckande och bedröfweliga tillstånd försatt samt hennes oskyldiga barns wilkor jem-

wäl derigenom komma att förbättras, hwarföre supercargeuren Bejer wäl wändt sig till Hans Kongl. Maj:tt med underdånigste ansökning om nådigt tillstånd, att med Christina Sunnerborg få träda i ägtenskap, men emedan Kongl. Maj:tt har, medelst utslag af den 7 Maji nästledit år, i nåder förklarar, sig dertil, såsom emot lag stridande, icke samtycka kunnat, ty har Bejer, ehuru han öfwer Kongl. Maj:ts högstberörde nådigste utslag, ei på något sätt klagade, utan funno, att härutinnan enligit lag woro förfarit, uti sin til riksens höglofl. ständer ingifne böneskrift, af mångfaldiga andragne omständigheter, i bewekeligaste måtto anhållit det täcktes riksens höglofl. ständer, i behiartande af detta måls synnerliga beskaffenhet, samt i anseende så til Bejers och Christina Sunnerbergs samwetens tilfredsställande, som den försorg de bägge woro skyldige om barnens christeliga upfostran gemensamt draga, uti underdånighet styrcka Hans Kongl. Maj:tt, att, genom ytterligare utslag, dertill allernådigst samtycka, att supercargeuren Bejer må sin med Christina Sunnerberg började ägtenskapshandel ordenteligen fullborda.

Nu ehuruwäl lagen i 2 cap. 11 § gift.bl:n utan åtskillnad förmår, att de, som hor med hwarannan giordt hafwa, ei måge ägtenskap bygga, äntå att den oskyldiga makan död är, dock likwäl och aldenstund förnämsta skiålet til detta lagstiftarens allmänna förordnande egenteligen synes derutinnan bestå, att å ena sidan laggifta personer, hvars makar ännu lefwa, så mycket mera måtte förbudas, att efter Guds och werldslig ordning förblifwa inom deras ägta säng, och ei, af hwarjehanda orena afsigter, och hopp om annat ägtenskap med den, för hwilken de sedermera kunnat fatta större tycke och behag, låta sig förledas att med den samma i kiötsligt umgänge sig inlåta och å andra sidan ogifta personer så mycket mera afhollas ifrån syndig lusta och begiärelse, att under lika beskaffade afsigter andras ägta säng orena. Men supercargeuren Bejer och Christina Sunnerberg, oansedt, de till följe af förnämde lagens rum blifwit ifrån ägtenskaps byggande med hwarannan afhållne, icke desto mindre uti ett så beständigt tycke för hwarannan fortfara, att de, fastän bägge til andra ägtenskaps sökande frie och ledige, äntå med hwarannan 3:ne barn sammanafat, samt enligit Bejers til riksens ständer ingifne böneskrift, förklarar sig ei högre önskar, än om dem, så til deras egne samwetens tilfredsställande, som den försorg de bägge äro skyldige om deras barns christeliga upfostran gemensamt draga, kunde tillåtas att med hwarannan i ägtenskap träda, hwartil och kommer att Sunnerbergs förra man assistenten Besien, hwilken redan annat giftermål ingådt, på sätt som

ofwanförmält är, till denna ansökning sitt bifall lemnat. Fördenskull och som, genom en sådan ägtenskaps tilstädjelse desse personer emellan, ei allenast den förargelse de, genom deras i flere år tillbaka med hwarannan förde olofliga sammanlefnad, åstadkommit, märkeligen skulle häfwas, utan och deras derunder sammanafnade 3:ne oskyldige barn märkelig förmon och båt-nad tillflyta; hwarföre och Kongl. Majj:tt i dylika måhl, af enahanda besynnerliga omständigheter som dessa i nåder blifwit bewekt, att til ägtenskaps byggande sådane personer emellan sitt nådiga bifall gifwa.

Altså til undwikande af ytterligare befarad siälawåda, samt timmeligit och ewigt förderf, hwaruti desse personer i annor händelse kunde störtas, har deputationen funnit sig föranlåten, at til riksens höglofl. ständers ompröfwande wördsammast hemställa, om icke, i anseende till sådane härwid förekommande bewekande skiäl Kongl. Majj:tt i underdånighet tilstyrkas kunde, att i nåder tillåta, det supercargeuren Bejer och Christina Sunnerberg, sedan de för deras otilbörliga förhollande hwardera tiugu dahl:r silfm:t til Götheborgs stads kyrka ärlagt, måge med hwarannan i ägtenskap träda.

Hwarwid deputationen likwäl håller nödigt att riksens ständer ei allenast hos Kongl. Majj:tt aflägga underdånigt tacksägelse för det Kongl. Majj:tt så ganska sparsamt och icke utan rätt besynnerliga stora skiäl dylika ansökningar bewiljat, utan ock lika underdånigst anhåller, det Hans Kongl. Majj:tt på lika sätt täcktes i så laggranna mål allernådigst handhafwa de derom stadgade lagar, hälst ett frikostigare utdehlande af sådan Kongl. Majj:ts nåd kunde medföra ei mindre bedröfeliga och skadelige påfölgder än om Kongl. Majj:t, utom det ringesta afseende på omständigheter ehwad besynnerlig och bewekande beskaffenhet de ock äga motte, i dy fall ständigt skulle låta lagens stränghet utöfwas.

Och som för öfrigit af förloppet i detta måhl är befunnit att Bejer och Christina Sunnerberg fådt tillfälle att så lång tid bortåt pläga olofligit umgänge, med hwarannan, hwilcket förmodeligen ei kunnat skie derest wederbörande tagit sin skyldighet i agt och straxt befordrat Bejer och Christina Sunnerberg till lagligt åtahl, så snart the efter skillnaden förmärcktes sig åter med kötslig beblandelse hafwa befattat, så hemställer deputationen derjemte om icke riksens ständer wid samma tillfälle skulle tackas i underdånighet begiära det Hans Kongl. Majj:tt i nåder behagade befalla Giötha hofrätt och domcapitlet i Götheborg att om orsakerna till ett sådant lagsökningens ute-

blifwande göra sig underrättade och derefter taga de mått och steg, som omständigheterna kunna medgifwa. År och dag, som förr skrifwit står.

På riksens ständers justitiædeputations vägnar.

Hind. Joh. Rehbinder, Pet. Schenberg, Carl Schultén, Jonas Olofsson

Prästeståndets skrivelse angående Gabriel Beijers äktenskap
Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 53

Protokollet, sid. 192, 206

d. 24 Januarii

S. D. Upl. riksens höglofl. st:rs just.deputations betänkande öfwer supercar-geuren Gabriel Beijers til riksens st:r ingifne böneskrift om tilstånd at få äkta assistentens uti Swenska ostindiska compagniet Jacob Besiens förr warande hustru Christina Sunnenberg,¹ med hwilken han år 1748 enfalt hor begått, och sedan Besien i anledning deraf skilnad från henne ärhållet, åren 1749, 52 och 53 widare uti olofl. umgänge fortfaret, och då han sedermera sökt Kongl. Maj:ts nådiga tilstånd, at med henne få träda uti äktenskap, har detta, såsom emot lag stridande, blifwit honom afslaget.

Och ehuruwål riksens ständers justitiædeputation, såsom bewekande till denna ansökning, ibland annat anfört skäl, at Bejer och Sunnenberg i så beständigt tycke för hwarannan fortfara, at de fastän bägge til andra äkten-skaps sökande frie och ledige, äntå med hwarannan 3:ne barn sammanafat, hwilka där äktenskapet kunde winna framgång, skulle hafwa deraf werkel. förmon och båtnad, och at Sunnenbergs förra man assistenten Besien, som redan annat giftermål ingått, för sin del dertil bifall lemnat, samt äntel. at Kongl. Maj:t i dylika mål af enahanda besynnerliga omständigheter som dessa, i nåder blifwit bewekt, at til äktenskaps byggande sådana personer emellan sitt nådiga bifall gifwa; hwarföre äfwen riksens ständers justitiede-putation, så wäl at häfwa den förargelse Bejer och Sunnenberg med sin olofl. sammanlefnad åstadkommet, som til undwikande af ytterligare befarad sä-lawåda, samt timel. och ewigt fördärf, hwaruti de i annor händelse störtas kunde, funnet sig föranlåtet til riksens ständers ompröfwande hemställa, om icke Kongl. Maj:t i underdånighet kunde tilstyrkas, at i nåder tillåta, det supercargeuren Bejer och Christina Sunnenberg, sedan de, för deras otillbörliga förhållande, hwardera 20 d:r s:rmt til Götheborgs stads kyrka ärlagt, måge med hwarannan träda uti äktenskap, håller likwäl presteståndet å sin sida så mycket betänkeligare, at dertil bifalla, som det ei allenast är uttryckel. stri-

¹ Läs: *Sunnerberg*

dande med såwål allmänna kyrkolagens tydel. föreskrift, hwars rubbande i detta mål torde blifwa ett förderfweligit och skadeligit efterdöme, hwilket många andra, under förebärande af lika owetenhet, som Bejer til sin ursäkt brukat sedan kunde sig åberopa, utan jemwål Bejer, och Sunnenberg werkel. giort sitt brott swårare, med det de flera år framhårdadt i deras otuktiga umgänge, och derunder 3:ne barn med hwarandra sammanafat, hwilkas förmån och båtnad ei lærer kunna gälla för någon tilräckelig orsak at i detta mål werka nåd för föräldrarna, mera än wid andra tillfällen, då fader och moder, som begått någon missgärning, utan afsigt på barnens deraf följande skada och olägenhet, måste undergå hwad brottet i sig sielf förtiänar; likasom ock deraf, af med Bejer och Sunnenberg efter lag förfares, mindre är at befrukta någon siälawåda, än den nåd, som de begära kunde förorsaka om de deraf skulle styrkas i sin säkerhet; at föga akta den synd, hwartil de inför Gud giort sig skyldige, hwarförutan presteståndet ei eller annat finner, än at den af förberörde personer gifna förargelsen, långt ifrån at häfwas, snarare skulle förökas, då deras under längre tids förlopp allmänt kunbara otillbörl. förhållande genom tillåtelse af äktenskap i sielfwa werket komme at lända dem till förmon, och at befordra just de synnerliga afsigter som de sielfwa dermed påsyftat; i anseende til hwilket alt, och emedan dessutom på Besiens samtycke härutinnan als intet ankommer, presteståndet skäligen wil sig föreställa, at äfwen Kong. Majj:t ansedt desse omständigheter för mera beswärande, än andra som uti dylika mål förewaret, då Hans Kongl. Majj:t nåd bewisat.

Presteståndet är altså af den tanka, at det af Bejer sökta äktenskap med Christina Sunnenberg för ingen del bör tilstyrkas, utan de twärtom på tänl. sätt, hålles dertil, at efter undergången plikt för deras hitintils föröfwade otuktiga och syndafylla lefwerne, skilja sig ifrån alt vidare umgänge med hwarannan. Och gör sig ståndet derom försäkradt, at de öfrige respective stånden lära med detsamma, så mycket snarare härutinnan instämma, som samtel. riksens ständers hufwudafsigt både wid denna riksdag och eljest alltid warit, at lagen uti sin helgd bör hållas, och alt sielfswåld som i någor måtto deremot kunde sig insmyga, alwarligen hindras och afwärjas. Hwarföre ock presteståndet nödigt aktar, at af riksens höglofl. ständer wid deras nuwaran- de sammankomst tages i ett närmare öfwerwägande, huruwida någon, som hos Hans Kongl. Majj:t fått afslag på sin ansökning om nåd el. lindring uti det, som klara lagen, för begånget brott, pålägger, må hädanefter äga frihet,

at ytterligare med en lika ansökning til riksens ständer få inkomma, eller om icke supplicanten i en sådan händelse, då inga beswär äro at anföra, bör wara förbunden, at åtnöjas med det slut, som Hans Kongl. Majjt i nåder faststält äro stadgade.

Emedlertid, och så framt det härigenom wore til befarandes, at Bejer och Sunnenberg skulle försuma den omsorg, som dem likafult åligger om barnens christel. upfostran, hwilka de under sitt olofl. och syndiga umgänge sammanafat, håller presteståndet för rådeligit at i sådan händelse wederbörl. anstalt fogas, det samma barn uti något barnhus, til nödig underwising, blifwa intagne.

Hwad för öfrigit angår at Bejer och Sunnenberg fått tillfälle, at så lång tid bortåt pläga olofl. umgänge med hwarannan, hwilket förmodeligen ei kunnat ske, derest wederbörande taget sin skyldighet i akt och straxt befordrat dem til lagligit åtal, sedan de efter skilnaden förmerktes sig å nyo med kötslig beblandelse hafwa befattat, samtycker presteståndet det Hans Kongl. Majjt må i underdånighet tillstyrkas, at allernådigst befalla, såwäl Götha hofrätt som consistorium i Götheborg at om orsakerna til ett sådant lagsöknings utblifwande göra sig underrättade, och derefter taga de steg som omständigheterna kunna medgifwa.

Hwilket med de öfrige respective stånden hörsam- tjänst- och wänligen comuniceras.

Prästeståndets extraktprotokoll angående Anders Rutström
Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 67

Protokollet, sid. 548

Utdr. d. 18 Sept.

Förehades riksens höglofl. ständers justitiædeputations extractum protocolli af d. 15 i denna månad, hwarigenom deputationen til förbättrande af prestmannens Anders Carl Ruthströms omständigheter, och de widrige omskiften som med honom sig tildraget medelst långvarige och tärande rätttegångar samt at rädda honom ifrån en neslig fattigdom, til riksens höglofl. ständers ompröfwande hemställt, om icke bemälte prestman hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet kunde anmälas, at wid första sig yppande tilfälle komma i nådig åtanka, och få hugna sig af någon honom anständig befordran, då han derom underdånig ansökning gör. Och uplästes wid samma tilfälle bemälte prestmans ingifne memorial til riks. höglofl. ständer, hwaruti andrages, huru han under winläggande at i alt sitt upförande wisa prof af en nitisk lärdom, oskyldigt, måst utstå ett swårt och nära rörande förtryck och förföljelse, samt warit utsatt til ett mål för alla de wederwärdigheter, som pläga åtfölja ett falskt angifwande, och hwilket warit honom hinderligt uti den befordran han efter förtjänst och skickelighet haft skäl at förwänta, med anhållan, at riksens ständer, af misskundsamhet öfwer ett så tryckande och oförskyldt lidande, wille hugna honom med förord hos Hans Kongl. Maj:t at wid yppande ledighet niuta befordran.

Presteståndet ärinrade sig af denna stadsens consistorii om bemälte prestmans ingifne berättelse, huruledes han år 1750, efter åtskilliga med honom hållna förhör öfwer herrenhutiska läro- och talesätt, som han brukat uti sina predikningar och då han äntel. wägrat sig at swara uppå de frågor consistorium funnet nödigt honom föreställa, blifwit genom resolution af d. 8 Octobris afhållen ifrån ämbetet och dertill hörande förrättningar, hwilken resolution sedermera uppå hans hos kongl. hofrätten deremot anförde beswär blifwit gillad och faststæld. Och då han, til följe af kongl. hofrättens utslag, sedermera å nyo instält sig til förhör hos consistorium, har han ei allenast blifwit öfwerlygd utan ock sielf widgått, det han af okunnighet el. owarsamhet brukat sådana utlåtelse, som i sig sielfwa warit dels mörka, twe-

tydiga samt til wilfarelser ledande, dels ock werkel. wilfarande. Men emedan han tillika försäkrat, at ifrån den tiden akta sig för sådana och dylika lärosätt, så har consistorium, med nödig förmaning och åtwarning, åter lemnat honom tilträde til dess förra prestesyssla under förbehåll, at han sedermera både i lära och lefwerne skulle sig upföra såsom en rättskaffens prestman wäl ägnade. Sedermera och när år 1752 en skrift begynt utkomma här i staden, stäld som ett samtal emellan Thomas, Nicodemus och Christophilus, hwilken innehållet åtskilliga så herrenhutiska som andra wilfarelser, har genom ryktet welat förludats, som skulle bemälte prestman icke wara utan del i dess utspridande, hwaröfwer han dock, uppå skedd tilfrågan af consistorium, sig uttalat, det han ei hade om skriften mera kundskap, än at han sedt hänne hos en wiss man på bordet liggandes. Men när denna skrift år 1753 kommet consistorio tilhanda med en anmärkning in margine af 2:ne bref til skriftens försvar, som ei kunnat skiljas ifrån Ruthströms wanl. skrifwesätt, hwilket alt efter cancellisten Pripps berättelse, blifwit til honom, då han 1752 war i Upsala wistandes, ifrån Rutström öfwersändt, och consistorium, när Rutström härom tilspordes, ei kunnat ärhålla af honom vidare yttrande, än at han nekat sig hafwa sedt sielfwa skriften, el. skrifwit den derut befintel. anmärkning, har målet blifwit öfwerlemnadt til stadsens cämnrätts undersökning, som d. 19 Febr. 1754, förklarar Rutström, oaktadt sitt nekande förwunnen, at hafwa egenhändigt skrifwit såwäl merarörde anmärkning, som bägge brefwen med hans namn undertecknade. Hwarföre consistorium d. 6 Martii låtet honom til förhör inkallas, och då han derifrån undandraget sig, af den grund, at han redan beswärat sig öfwer cämnrättens utslag, har consistorium, til förekommande af förargelse i allmänhet, om en prestman finge obehindrad både predika och förrätta andra ministerialia, som likwäl af underrätten blifwit förklarad skyldig, at hafwa utspridt wilfarande meningar, funnet nödigt at afhålla honom ifrån ämbetet, til dess målet hos kongl. hofrätten kunde komma at afgöras. Hwarefter ock hofrättens utslag d. 15 Junii samma år utfallet, af innehåll, at de emot Rutström anförde skäl warit så bindande det de för mera än halft bewis gälla borde och at han, efter skedd föreställning af consistorio, skulle d. 15 Julii, om han gittade, inför stadsens cämnrätt med ed ärhålla, det han icke skrifwit brefwen och det öfriga, hwartil cämnrätten förklarar honom tilwunnen, samt at kongl. hofrätten ei funne skäl at ändra, hwad consistorium å dess sida resolverat. Men sedan såwäl actor som Rutström begärat få underställa detta utslag Kongl. Maj:ts nådiga ompröf-

wande, så har Kongl. Maj:t d. 17 Januarii förl. år i nåder förklarar, at hofrätten haft anledning til den i detta mål ålagde edgång, men at i anseende til förekomne synnerliga omständigheter Kongl. Maj:t ei kunde densamma tillåta, utan wille hafwa Rutström derifrån i så måtto befriad, at detta för honom skulle öpet stå, ifall han framdeles beträddes med något, som emot vår rena ewangeliska lära wore anstöteligt, hwarom han innan han sitt presteämbete åter skulle tilträda, som honom då mera icke borde förwägras, hade af consistorio, at undfå åtwarning.

När nu preteståndet häraf sluter, at Rutström genom eget förwållande sig ådraget alt hwad honom i så måtto öfwergått, och at de om honom fälde utslag antingen af höglofl. Swea hofrätt, el. ock af Kongl. Maj:ts egen höga revision dels blifwit stadfäste och gillade, dels äfwen slutel. utfärdade, hwarutinnan han med inga skäl wisa gittat, at honom emot lag och förordningar för nära skedt, såsom han ei eller öfwer kongl. justitierevisions utslag lagl. och i rättan tid sig beswärat, at wederbörl. förklaring deröfwer til riksens ständers skärskodande kunnat ingifwas, så finner preteståndet ei annat, än at det af honom nu insinuerade memorial är olagligt, och så mycket mindre bort antagas, som det i sig sielf uppenbarl. qwäljer hwad förut i samma mål dömt blifwit, då här klagas öfwer falskt angifwande, hwarigenom han skal hafwa kommet at lida hwarjehanda förtryck och förföljelse. Och wet ei eller preteståndet hwad som kunnat föranlåta justitiedeputationen, efter så många oroligheter hwartil denna mannen gifwit anledning, och oakadt förbrytelser hwatil han dels blifwit skyldig förklarad, dels äfwen skäligen misstänkt, at på sätt som ofwanförmält är, under åberopande af hans rättgångar och fattigdom, genom protocollsutdrag tilstyrka riksens höglofl. ständer at anmäla honom til befordran wid första sig yppande tilfälle, som ock ståndet icke wil sig föreställa, at någon af dess ledamöter taget del i ett sådant tilstyrkande.

Prestest. är ingalunda så obilligt i sitt omdöme, som skulle en prestman, hwilken på ett eller annat sätt felat emot lärans renhet derföre i all sin tid böra underkastas straff och lidande, emedan det twärtom snarare än någon annan wil bidra til en i så måtto fallen medbroders werkelige hielp och uprättelse, när och såwida man kan göra sig försäkrad det han upriktigt ångrar och söker at bättra dess felaktigheter. Men så nödigt som det är å ena sidan, at om detta sistnämnda gifwas pålitelig öfwertygelse, så eftertänkelige påföljder skulle å den andra wara til befruktandes om sielfwa förseelserna borde

räknas för bewis af en nitisk lärare och wederbörandes, enligt ed och ämbetsplikt, derwid skedde åtgärd, som å högre ort blifwit för lagl. ansedd, komma under namn af oförskylt förföljelse och widrighet, emedan detta otwifwelaktigt skulle gifwa kitsliga sinnen öpen och efterlängtdad anledning, at utan hinder få utöfwa all sin ondska och ostyrrighet samt tillika göra onyttigt alt hwad emot wilfarelsers utspridande stadgadt finnes så uti kyrkolagen som flera kongl. brefw och förordningar, hwilka pålägga consistorierna at hafwa uppsigt uppå lärans renhet, samt öfwerrätterna at alwarsaml. beifra alt hwad häremot brytes, och at med en prestman i det fallet så mycket strängare bör förfaras, som han är ett långt skadeligare verktyg än någon annan. Och om allenast eftersinnas, at Rutström efter laga kraft wundne utslag tränne resor med skäl blifwit suspenderad ifrån ämbetet och den senare gången warit så beswärad, af de emot honom skedde angifwelser, at jemwäl Kongl. Majjt sielf förklarar, det hofrätten haft anledning til den honom ålagde edgång, och at han ei på annat sätt blifwit derifrån befriad, än at sådant skulle för honom stå öpet, ifall han framdeles beträdes med något anstöteligt, hwarföre han ock af consistoriuo undfått åtwarning, så borde han efter presteståndets tanka, i stället för att klaga öfwer oförskylt lidande, twärtom ärkänna för en större nåd än han förtjänat, at Kongl. Majjt ei allenast efterlåtet honom, jemte restitution til ämbetet, at få tilträda bägge dess förre prestesysslor, utan ock, sedan ett halft år allenast förflutet efter hans bekomna åtwarning, ytterligare i nåder resolverat det hans framför en annan wälfortjänat prestman, hwilken likwäl någon tid efter Rutström kommet till predikoämbetet, borde på förslag upföras til den första af de comministerledigheter, som wid Storkyrkoförsamlingen, genom Rutströms mellankomne klagomål, nu öfwer ett år warit obesatte.

För dess del kan altså presteståndet icke bifalla, at meranämde prestman hos Hans Kongl. Majjt med det begärde förord skal understödias til at wid första sig yppande tilfälle komma i nådig åtanka och så hugna sig af befordran, då han derom warder görandes underdånig ansökning, emedan ståndet icke finner sådant likmätigt med kongl. kyrkolagen och dess undfångne privilegier, som det ei eller wil taga på sitt answar, om någon skadelig påfölgd framdeles deraf skulle förorsakas, utan anser presteståndet wid detta tilfallet, såsom både angelägnast och högst tilönskandes, at han, Rutström, måtte bewisa sig Gudi en bepröfwad och ostraffelig arbetare som rätt delar sanningens ord, då han ock, med godt samwete, efter förtjänst och skickelighet,

lagligen och ordentligen kan winna befordran, hwilken förmån ei är ringare, än at han, såwäl som andra redelige lärare, hwilka berömligen och utan åtal förrättat deras ämbeten synes dermed tilbörigen och skäligen kunna åtnöjas.

Hwilket, genom utdrag af protocollet med de öfrige respective stånden hörsam- tjänst- och wänligen skulle communiceras.

Kungl. Maj:ts skrivelse angående Anders Rutström
Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 20a

Protokollet sid. 182

opl. d. 29 dec. 1755 hos pr.st.

opl. å nyo d. 13 jan. 1756

Utdrag af protocollet, hållit i rådcammaren d. 18 Decembris 1755.

S. D. Lät Kongl. Maj:t sig i nåder föredraga prästeståndets underdåniga skrifwelse af d. 29 sistl. Octobr., angående prästmannen Anders Carl Ruthström, som af Kungl. Maj:ts och riksens Svea hofrätt blifwit ålagd, at med ed erhålla, thet han en befintelig anmärkning på et inför consistorium här i staden uptedt exemplar af en såsom brefwäxling imellan Thomas Nicodemus och Christophilus stäld och af hernhutiska med andre wilfarelser upfyld skrift, samt twenne andre med Ruthströms namn undertecknade bref, sielf icke skrifwit men genom Kongl Maj:ts utslag af d. 17 Januarii 1755 derifrån i så måtto befriad, at detta för honom skulle öppet stå, i fall han thädanefter beräddes ned något, som emot wår rena evangeliska lära anstötligt woro, therom Ruthström, innan han sitt prästaembete å nyo tillträdde, som honom icke wägras borde, hade af consistorio at få åtwarning; hwarefter Kongl. Maj:t sedermera uppå Ruthströms deröfwer anförde beswär, at consistorium här i staden ej upfördt honom på förslag till en ledig capellanssyssla wid Storkyrkoförsamlingen, genom utslag af d. 6 Augusti sistl. förklarar honom berättigad at framför magister Swen Fryxell få missive till berörde lägenhet; underställandes prästeståndet, hwad meranämnde prästman angår, om icke hans befordran i anseende till andragne omständigheter på längre tid och för annat tillfälle skall kunna utsättas, så länge och intill thesse af hans ytterligare upförande i ämbetet kan göra sig förwissad om dess alfwarliga upsåt at hädanefter lemna sine förrige afwägar, hwartill en längre pröfwotid för honom skall wara af nöden.

Hwilket med hwad mera presteståndet anfördt, samt prästmannen Ruthström som theraf efter begäran fått del, i underdånighet härwid påmint, blef i nådigt öfwerwägende tagit. Och ehuruwäl Kongl Maj:t med så mycket mera

nådigt wälbehag ansåg den nitfulla omtanka för vår evangeliska lutherska läras bibehållande uti dess renhet, prästeståndet i allmänhet uti denna dess underdåniga skrifwelse ådagalägger, samt dess waksamma omsorg at i tid wilja förekomma at afböja willomeningar hwilka deremot sig kunde insmyga, som Kongl. Maj:ts städse haft för dess högsta ögnamärke, at handhafwa och skydda vår rena evangeliska lära, såsom grunden till allmän och enskild sällhet och wälgång, fri från alle swärmerier och irriga satser hwarom de tid efter annan utfärdade kongl. bref, förordningar och hos Kongl. Maj:t förekomne mål gifwa nogsamme och öfwertygande prof och wedermälen; hwarföre ock Kongl. Maj:t, hwad Ruthström angår, hwilcken förmenas hafwa warit de hernhutiske religionssatser tillgifwen, icke skulle hafwa dragit minst betänkande, at låta honom therföre lagligen anses, om sådane misstankar warit på laglige skäl grundade eller honom sådant bewiljas kunnat.

Dock althenstund, näst religionen Kongl. Maj:ts ömaste omwårdnad och sysslemål är och warit, att bibehållna alla thess trogne undersåtare wid then frihet och säkerhet, them efter efter Sweriges lag och regeringsform tillkommer, så at icke någon uppå misstankar må blifwa satt i lidande, eller misstade rättigheter, han under lagens skygd äga bör, och Ruthström, sedan Kongl. Maj:ts i anseende till förekomne omständigheter, i nåder befriat honom ifrån den af hofrätten pålagde edgång och prästeembetet tillrädt, icke sedermera blifwit beträdd, med något, som emot vår rena evangeliska lära anstöteligt är, icke eller consistorium här i staden, hwilket ålegat, till följe af Kongl. Maj:ts för bem:te nådiga utslag, genom behörig examen pröfwa huruvida han wore renlärig och skickelig, gifwit till kända, thet han wid förhöret funnits med willfarande satser behäftad el:r oskickelig, förthenskull och emedan icke någre andre skäl nu blifwit företedde, än de, som förut wid Ruthströms besvär, at han wid förslagets upsättande till ofwannämnde, capelanssyssla blifwit förbigången, af consistorium här i staden blifwit andragne, och hos Kongl. Maj:t wid detta måls afgörande, warit i noga öfwerwägende tagne; ty kan Kongl. Maj:t icke göra någon ändring uti thess förra utslag af d. 6 Augusti sistl.

Men skulle Ruthström hädanefter gifwa anledning till skälige misstankar, at med irriga religionsatser umgås, hwilcket, i fall han till oftanämde ledighet skall blifwa förhulpen, icke för consistorium kan döljas, efter det, under hans tjenstgörande äger dageligt tillfälle, at granska alla hans göromål och

utlåtelse, så will Kongl. Maj:t, så snart det wid handen gifwes, sådant efter lagens stränghet låta beifra.

Hwilket befaltes skulle genom utdrag af protocollet till prästeståndet expedieras. Ut supra.

På nådigste befallning

Gust. Fr. Gyllenborg

Justitiedeputationens extraktprotokoll angående Anders Ruthström
Prästeståndets arkiv, R 906, Ståndets enskilda handlingar, nr 20b

Protokollet sid. 182

Utdrag ur protocollet, hållit uti riksens höglofl. ständers justitiædeputation wid riksdagen i Stockholm d. 17 Augusti 1756.

S. D. Genom utdrag af protocollet under d. 24 sidstledne Januarii, hafwer thet högwördige prästeståndet begiärt, det wille deputationen af the til thess öfwerseende inkomne protocoller och handlingar efterse egienteliga beska-fenheten af thet religonsmåhl, som blifwit angifwit emot prästemannen Anders Carl Ruthström, then thär för hysande willosatser i wår rena ewangeliska lära skall warit mistänckt, och thärom ståndet benägit under-rätta.

I anledning häräf, har deputationen så wäl af Kongl. Maj:ts nådiga berättelse om justitiæärender af d. 23 octobris sidstledit år, som the til deputatio-nen inkomne protocoller och handlingar inhämtat, huruledes thenna prästman blifwit, til följe af consistorii här i staden til dåwarande justitiæcan-celleren och riddaren nu mera præsidenten Gerdeschiöld d. 15 maji 1753 aflåtne skriwelse, til ransakning stäld wid thenne stads kämnärsrätt, för en skrift författad såsom en brefwäxling emellan Thomas Nicodemus Christophilus samt för hysande hernhutiske willosatser, och har kämnärsrätten efter fuländad ransakning gienom utslag d. 19 Februarii 1754 förklarar Ruthström öwertygad til föromrörde emot honom anklade brott; och som consistorium gienom utslag d. 6 påföljande Martij afstängt Ruthström ifrån allt til prediko-embetet hörande sysslor, så har Ruthström så öfwer thetta senare som thet förra wänt sig med beswär til kongl. Svea hofrätt, som gienom utslag d. 15 Ju-nii samma år förklarar the emot Ruthström förekomne skjähl wara så bindan-de, at ehuru the för fult bewis emot Ruthströms förnekande ej kunde anses, likwäl thesamme böra emot honom för mer än halft bewis gjälla, samt thär-före pålagt Ruthström, at härutinnan sig med ed fria. Och sedan både actor, tå warande vice fiscalen numera advocatfiscalen Linderstedt samt prästman-nen Ruthström til Kongl. Maj:tt inkommit med underdånige beswär emot hofrättens sistnämnde utslag, så har Kongl. Maj:tt efter infortrade wederbö-

randes underdåniga utlåtande och förklaringar thetta måhl d. 17 Januarii 1755 sig til afgjörande företagit.

Och ehuruwäl Kongl. Maj:tt thärwid pröfwat, att hofrätten haft anledning til then Ruthström i thetta måhl ålagde edgång; dock althenstund thetta angifne brott emot Ruthström fants så mycket mera böra anses wara af en sådan swår beskaffenhet, theruti betänckeligt wore at tillåta edgång, som det angår en prästman, samt willosatsers och skadeliga meningars hysande i wår rena ewangeliska lära, kunnandes om Ruthström eden gitter gå, däraf ej annat hända än at sådant, skulle wara honom förwiteligt och hinderligt til uppbyggelse i embetet, och åter å andra sidan skjälig anledning til fruchtan för mened hafwa rum, i anseende til den swåra följd han sig föreställa kan, om han en sådan ed worde gjörande, ej til förtigande, at, i fall Ruthström wärckeligen skulle wara de hernhutiske satser tilgifwen, honom desto mindre edgång anförtros borde, hälst, som han efter samma sats grunder därmed icke skulle tro sig mycket äfwentyra. Fördenskull, och på thet detta, icke heller må blifwa nedlagt, utan tjena til at afhålla honom ifrån de hernhutiske satser, om han derwid wore besmittad, har Kongl. Maj:tt wid sådane förekommande ömmande omständigheter thenna edgång icke tillåta kunnat, utan blef Ruthström thäriifrån i så måtto befriad, at thetta för honom skulle yppat stå, ifall han tå derefter beträdes med något som emot then rena ewangeliska läran wore anstöteligt; hwarom Ruthström, innan han sitt prästeembete ånyo tilträdde, som Kongl. Maj:tt fant honom tå icke kunna wägras, hade af consistorio at få åtwarning.

Och som något sedermera om förenämde skrift, eller thess utspridande och försvarande ej blifwit försport, och deputationen ej heller kunnat annat finna, än at Kongl. Maj:ts i ofwanrörde ärende med all ömhet och sorgfällighet förfarit, så at ock någon anmärckning thärwid ej vidare kan äga rum, hälst ej eller någre beswär härutinnan finnas wara till riksens ständer emot thetta Kongl. Maj:ts utslag eller något annat Ruthström rörande wid thenne riksdag inkomne.

Hwilket genom utdrag af protocollet befalltes det högwördige prästeståndet til wänligt swar at meddelas. År och dag, som föreskrifwit står.

Efter befallning
Pehr Im. Eckman

Sekreta utskottets extraktprotokoll angående Olof von Dalin

Prästeståndets arkiv, R 902, Sekretä utskottets extraktprotokoll, nr 13

Protokollet sid. 223

Opl. hos pr.st. d. 21 Febr. 1756, 13 (i marg. Pr.st. Coll.)

Utdrag af protocollet, hållit i riksens ständers secrete utskott den 19 Februarii 1756.

S. D. Förekom hos riksens ständers secrete utskott under öfwerläggning huruvida cantzlierådet von Dalin må bibehållas wid informatorsembetet hos Hans Kongl. Höghet kronprintsen, eller ombyte skje, i anledning af den rättighet, som 3 § uti regeringsformen tydeligen innehåller, at efter hwilken detta och de öfrige ämbeten och sysslor, som röra de kongl. printsarnas upfostrare icke annars än för extraordinaire förrätningar äro att anse. Derwid fan wäl secrete utskottet, för sin del, de skäl förtjena någon eftertanka, att en prints, som är ämnad till regent icke bör wänjas ifrån barnaåren intill en mognare ålder wid en och samma person uti umgänge och handledande, hwaraf lätteligen et ungt sinne böijes, att innesluta sig inom någre få personers bekantskap och att afmäta sin ynnest och förtroende till rikets inbyggare icke efter deras wärkelige förtjenster, utan efter hwad de haft mera eller mindre tillfälle, att komma för hans ögon. Ofta kan det ock nödigt finnas, att när gouverneur ombytes, jämwäl ett ombyte skjer med de personer, som under gouverneurens inseende warit wid upfostran brukade. Åtminstone plägar sådant uti andre riken och länder icke wara owanligit. Men desse skäl, som kunna, efter omständigheterna och tidernes skick, wara mera eller mindre gjählade, äro i anseende till cantzlierådet von Dalin icke de hufwudsakligaste. Fastmera har secrete utskottet måst finna, åtskilligt wara bemälte cantzlieråd till lags, som för wisse betänkeligheter nu icke kan uppgiwas, utan är secrete utskottet sinnadt, att det hos Hans Kongl. Maj:ts i underdånighet anmäla, till at wid wederbörligit forum lagligen undersökas och afgjöras.

Således lära riksens höglofl. ständer upplyst pröfwa att cantzlierådet von Dalin med så mycket större anledning blifwer endtledigad från informators-

ämbetet, hwartill riksens ständer ägde rättighet, om at han sig derwid till deras nöije förhållit. Secrete utskottet har derutöfwer funnit sin skyldighet wara att tillstyrka det han skiljes för framtiden ifrån all gemenskap med Hans Kongl. (Kongl.) Höghet kronprintsen och de öfrige kongl. arfprintsarne och utom dess tills widare afhålla sig ifrån kongl. hofwet. Kunnandes secrete utskottet försäkra, detta steg, i anseende till de considerationer, som föranlåta förenämnde laga undersökning och afgjörande, wara oumgängeligen nödigt.

I anledning häraf har secrete utskottet låtit uppsättja närlagde utkast till att detta, hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla. Ut supra.

Ad mandatum
Joh. Isr. Torpadius

PERSONREGISTER

A

- Acrel**, Olof af, fältskär, överkirurg, slutl. professor, 691
- Adelswård**, Johan, ryttmästare, krigsråd, slutl. friherre, 395
- Adlerberg**, Göran, protonotarie, protokollssekreterare, slutl. kamrer, 257
- Adlerberg**, Inga Maria, överstinna – hennes make **George von Heine**, 699
- Adlermarck**, Carl Magnus, lagman, assessor, hovrättsråd, slutl. friherre, ej introd., 704
- Adlerstedt**, Lars Jakob, kammarråd, slutl. landshövdingens titel, 629, 636, 654
- Adlersten**, Ulrika, friherrinna, hovmästarinna, 656
- Adolf Fredrik**, konung av Sverige, 3, 13, 16–17, 23–27, 37, 42, 51–52, 54, 61, 63, 70, 78–80, 82–86, 89–99, 101, 104–123, 127–133, 135–136, 138–142, 145, 147, 149–150, 153, 167–168, 173, 175, 178–186, 188–191, 195, 197–199, 208–209, 211–213, 215, 219, 222–223, 227–229, 233, 235, 240–241, 243–246, 268, 308–310, 312, 325, 332–333, 338, 340–341, 343, 350, 385, 389, 405–407, 418, 434, 443, 454–455, 465, 477, 483, 485, 487, 495, 497, 501, 510, 517, 524, 537, 542, 565–566, 570–572, 582, 585–586, 600, 604, 614, 619–621, 651, 659, 661–662, 686, 691, 717, 721
- Agorelius**, Otto Olofsson, nämndeman, Saxhyttan, Grythyttan i Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 165, 238, 300, 329, 380, 404, 475, 479, 497, 592, 657
- Ahllöf**, Olof, assessor – hans arvingar, 384, 491–493, 508
- Aken**, Franz Joakim von, apotekare, kemist, 445
- Albertina Fredrika**, av Baden-Durlach, markgrevinna, 173, 180
- Alm**, Greta – hennes make **Johan Hultman**, 432
- Almquist**, Anders, handelsman i Linköping, 260
- Alstrin**, Erik (1683–1762), biskop i Växjö stift, slutl. biskop i Strängnäs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5–6, 22, 69, 71–73, 77, 158, 414, 442
- Alströmer**, Jonas, kommerseråd, 553
- Aminoff**, Carl Gustaf, stabskapten, slutl. kapten, 588
- Aminoff**, Gregorius, kapten, 314, 456, 465
- Amnorin**, Axel Jacob, kadett, 432
- Andersson**, Hans, bonde, 600
- Andersson**, Olof, bonde, 635
- Andersson**, Torbjörn, kamrer, slutl. krigsråd, 528
- Angel**, Anton Ernst, löpare, 420
- Angerstein**, Reinhold Rutger, bergsdirektör, e.o. assessor i bergskollegium, 694
- Ankarcrantz**, Hans, vice amiral, slutl. amiral, 273
- Anrep**, Alef Herman, lagman, 627–628
- Appelbom**, Anders, löjtnant, slutl. överstelöjtnant, 273, 368, 379
- Arenander**, Olof, kamrer i kammarkollegium, slutl. kammarråd, 314, 539
- Armfelt**, Fredrik, friherre, löjtnant, 497–498, 525
- Arnell**, Carl, kansliråd, statssekrete-

- rare, slutl. president i bergs-kollegium, 20, 67, 424
- Arvidsson** Arvid, svensk agent i Lissabon, 225
- Ascheberg**, Rutger von, greve, generalguvernör över Skåne, Halland, Göteborgs och Bohus län, 751
- Aurelius**, Johan (Joan) Petri (1683–1758), prost i Istorp, Göteborgs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 22, 68–69, 150, 163, 170, 177, 210, 228, 276, 287, 332, 342, 355–356, 440, 447, 456, 466–467, 510, 512, 516, 563, 566, 589, 608, 656, 707, 711
- B**
- Bäck**, Abraham, arkiater, 651
- Bælter**, Lars (1704–1788), kyrkoherde i Söderhamn, Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 14, 22, 68, 148, 220, 230, 276, 290, 333, 356, 378, 424–425, 750, 755
- Bagge**, Peter Samuelsson, grosshandlare i Göteborg, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 324
- Beck-Friis**, Joakim, kammarherre, assessor, slutl. greve, riksråd, 435–436
- Beckman**, Peter, sergeant vid artilleriet, 432
- Beijer**, Gabriel, superkargör – hans sammanboende Kristina
Sunnerberg, 192, 205, 550, 773–775, 777–779
- Benzelius**, Erik, ärkebiskop, 494, 684, 702
- Benzelius**, Henrik (1689–1758), ärkebiskop, talman i prästeståndet 1755–1756, 3, 18, 60–61, 67, 122, 137, 148, 154, 174–175, 178–179, 208, 250, 257, 389, 412, 709, 720–721
- Benzelius**, Jakob, ärkebiskop, 48
- Benzelstierna**, Erik, auditör, assessor, 294
- Benzelstierna**, Johan Jakob, professor, slutl. kammarråd, 386
- Benzelstierna**, Lars (1719–1800), professor i teologi, slutl. ordensbiskop, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 7–10, 22, 47, 54, 59, 68, 78, 82, 86, 88–89, 91–92, 97, 130, 133, 138, 141–142, 145, 183, 190, 217, 230, 235, 242, 244, 246, 251, 268, 271, 275, 281–282, 293–294, 305, 311, 316, 318, 320, 322, 324, 338, 340, 342, 350, 352–353, 360, 362, 369, 376, 379, 381, 385, 397, 406, 443, 448, 451, 453, 456, 469, 471, 475, 477, 483–484, 487–488, 492, 502, 510, 525, 527, 541, 563, 565–566, 570–571, 573, 576, 581, 607–609, 611, 621–622, 640, 644, 666, 675, 682, 690, 693, 707, 717
- Benzelstierna**, Lars, mineralog, slutl. bergmästare, 407
- Bergenstrahl**, Johan, med. doktor, amiralitetsmedicus, slutl. assessor, collegium medicum, 286
- Bergenstråhle**, Johan Gabriel, assessor, slutl. hovrättsråd, 704
- Berghult**, Anders, vice skolmästare, predikant, slutl. skolmästare och komminister i Hedvig Eleonora församling, Stockholm, 248, 516
- Bergius**, Andreas, pastor primarius i Stockholm, 408
- Bergman**, Johan, kyrkoherde i Färjelanda pastorat, Karlstads stift, 54
- Bergman**, Magnus, livgardes-soldat, 465
- Bergwald**, Peter, kyrkoherde i Rogberga pastorat, Växjö stift, 287
- Bernegau**, Gustaf, kammarförvant i kammarkollegium, 370, 473
- Beronius**, Magnus (1692–1775), biskop i Kalmar stift, slutl. ärkebiskop, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 18, 22, 39, 41, 43, 48, 55–56, 59, 61, 67–68, 73, 78–

- 80, 88, 92, 100–101, 114, 123, 125, 129–130, 138, 142–143, 145–148, 151, 161, 182, 220, 222, 229, 235, 250–251, 257, 276, 278, 303, 317, 341, 346, 350, 353, 363, 408, 415, 418–419, 426, 434, 441, 470, 472, 512, 514, 521, 524, 560, 566, 572, 609, 626, 633, 658, 664, 681, 692, 694, 718, 721–722
- Bertilsdotter**, Agneta – hennes make Erik **Eriksson Savio** och deras barn, 709
- Bessien**, Jakob, assistent – hans f.d. hustru Kristina **Sunnerberg**, 192, 773–774, 777–778
- Biberg**, Johan Fredrik, vice härads-hövding, 578
- Bielke**, Nils, greve, kammarherre, 199, 202, 219
- Bielke**, Thure, greve, riksråd, 284–285, 466–467
- Bildberg**, Carl Gustaf, assessor, slutl. kammarrevisionsråd, 624, 645
- Bildensköld**, Johan Gabriel, advokatfiskal, slutl. hovrättsråd, 301, 325–326, 655
- Biuggren**, Magnus, bergsfiskal, slutl. bergsråd, 526–527
- Bjurberg**, Adam, handelsman i Åbo, 703
- Blidberg**, Nils, justitieborgmästare i Karlskrona, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 491
- Blix**, Gustaf Adolf, kaptenlöjtnant, kommandörkapten, 395, 524–525
- Blix**, Johan Carl Magnusson, f.d. lant-räntmästare – hans hustru Brita Margareta **Malmborg** och deras barn, 500, 523, 536–537, 579
- Blom**, Lars, råd- och handelsman, slutl. borgmästare i Jakobstad, riksdagsman i borgarståndet 1755 – 1756, 673, 698
- Boberg**, Carl Gustaf, borgmästare i Ystad, slutl. lagman, adlad **von Palmcrona**, ej introd., riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 196, 339, 490, 505, 704
- Boberg**, Johan, borgmästare i Hudiksvall, slutligen kommerseråd, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 507
- Boije af Gennäs**, Carl Gustaf, överstelöjtnant, 60, 257, 261
- Bold**, kyrkoherde, 29
- Bonde af Björnö**, Gustaf, greve, riksråd, 716
- Bonge**, Maurits, kamrer i riksens manufakturkontor, 170
- Booze** (Batz), Lars, handlande, rådmann i Söderhamn, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 254
- Borath**, se **Porath**
- Bosson**, Erik, gästgivare i Ronneby, 400–401, 435
- Botin**, Anders, e.o. kanslist, slutl. adlad **af Botin**, kammarråd, 539, 550, 592
- Brahe**, Christina – se **Piper**, Christina
- Brahe**, Erik – hans arvingar, 499
- Brahe**, Erik, greve, överstelöjtnant, överste – hans hustru Christina **Piper**, 420, 498–499
- Brahe**, Ulrika Juliana, grevinna **Gyllenstierna**, 420
- Bratt**, Carl Gustaf, kvartersmästare vid Västgöta regemente, slutl. kor-net, uppfinnare, 700
- Brauner**, Anders (1705–1772), kontraktsprost i Ölands medelkontrakt, Kalmar stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 22, 33, 40, 68–69, 74, 78, 148, 150, 170, 193, 276, 332, 356, 585, 604, 718
- Braunerhielm**, Magnus, kammarherre, 704
- Braunerhielm**, Samuel, kammarråd, 670
- Breant** (Briant), Johan, notarie i krigskollegium, slutl. sekreterare i barnhus- och hospitalsdeputationen, 656
- Bredha**, Severin, pagehovmästare, 167, 169, 696

- Bremer**, Sven, trädgårdsmästare i Stockholm, 678
- Broman**, Carl, landshövding i Älvsborgs län, 403
- Broman**, Erland, friherre, president i kommerskollegium, 209, 211
- Bromell**, Lars von, kapten, 712
- Browallius**, Johan, teol. professor, biskop i Åbo stift, 232
- Bruce**, Johan Fredrik de, häradshövding, slutl. vice president, 390
- Brummer** (Brumer), Johan Vollmar, major, 652
- Brunn**, Anders, kyrkoherde i Västerljungs pastorat, Skara stift, 446, 476, 511, 645
- Bröms**, Carl Petter, kapten, 525
- Bröms**, Peter Isaksson, häradshövding, Stockholm, 578
- Bunge**, Henrik, överpostdirektör, slutl. statssekreterare, adlad, friherre, 772
- Bunge**, Jacob, rådman, justitieborgmästare i Stockholm, borgarståndets talman, 10
- Burman**, Olof Abraham, vice bibliotekarie, professor, kyrkoherde i Offerdal, Härnösands stift, 54
- Busck** (Busch), Anders, handlande och rådman i Uddevalla, brukspatron, 599
- Bååt**, Seved, friherre, riksråd, riksskattmästare – hans arvingar, 331, 334–335, 337–338, 370, 479, 518, 541, 601
- Bäckström**, Johan, bibliotekarie, 682
- C**
- Caméen**, direktör, 772
- Camitz**, Anna Sara – hennes make Samuel **Ehrenlund**, 401
- Campbell**, Maria – hennes make Herman **Cedercreutz**, 278
- Cardeur**, Claude, läder- och skinnberedare i Stockholm, 678
- Carlberg**, Johan Gustaf, löjtnant – hans änka Elsa Katarina **Tranæus**, 528
- Carleson** (Carlsson), Edvard, kansli-råd, slutl. president i kommerskollegium, 292–293, 301
- Carleson**, Carl, lagman, 73
- Carlsdotter**, Christina, änka – hennes make Olof **Estenberg**, 646
- Carlsson**, Anders, gosse, 328
- Carlsson**, Johan von, kammarherre, 24, 704
- Carnal**, Carl Constantin de, major, slutl. friherre, ej introd., 346, 409, 435
- Cederbielke**, Johan, friherre, ej introd., justitiekansler, slutl. landshövding i Västmanlands län, 266–267, 341, 351
- Cedercrutz**, Herman Tersmeden, greve, ej introd., riksråd – hans änka Maria **Campbell**, 278, 529
- Cederfeldt**, Johan, kammarskrivare, slutl. kanslist, 196–197
- Cederfelt**, Daniel, sergeant, slutl. kapten, 196
- Cederhielm**, Germund d.y., friherre, hovrättspresident, 390
- Cederhielm**, Germund d.ä., friherre, assessor, häradshövding, 390, 677
- Cederström**, Olof, friherre, riksråd – hans änka Maria Charlotta **Rålamb**, 529
- Celsius**, Olof d.y. (1716–1794), bibliotekarie, kyrkoherde i Ulrika Eleonora församling, Stockholm, professor i historia vid Uppsala universitet, slutl. biskop i Lunds stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 12, 27, 33, 35, 43, 45–46, 48, 52–54, 59, 68, 73, 82–84, 86, 88–89, 92, 99, 107–108, 116, 120–121, 123–125, 127, 130, 134–135, 140–142, 145–147, 153, 158–159, 163, 169–170, 172, 180, 182–184, 189–190, 196, 198–200, 215, 217–218, 220, 222, 224–225, 229–231, 233–236, 241–242, 244,

246, 251, 257–258, 266, 270–272, 274–277, 281–283, 289–290, 300, 303, 306, 310–313, 317, 319, 321–323, 328–329, 332, 337–339, 341–343, 346, 348, 353, 355, 369, 378, 381, 394, 396, 402, 406–407, 409–410, 426, 430, 433, 435, 439, 444–445, 447, 449–450, 470, 478, 481–482, 484, 487, 494–495, 497–498, 501, 505, 509–512, 516, 521–523, 534, 536, 541, 543, 548, 550–551, 553, 559, 569, 571, 573–574, 576, 581, 585, 593, 597, 602–603, 607–608, 610, 612, 624–627, 630–632, 643, 646, 650–652, 664, 666, 674–675, 681, 686, 689, 691, 706–709

Cervin, Frans, borgmästare i Karlshamn, lagman, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 380, 400

Christiernin, Adolf Adolfsson, brukspatron, slutl. bergsråd, 661, 696

Christiernin, Daniel, regementspastor vid adelsfanan, 171

Christiernin, Per Persson, f.d. rustningsmästare vid Livgardet, 420

Classon, Isac, grosshandlare, 680

Corall, Peter, kamrer i tullverket, 585, 592

Corylander, Johan, teol. doktor, bibliotekarie, latinsk skald, slutl. kyrkoherde, 435, 442–443, 464, 551

Creutz, Gustaf Filip, greve, kanslist, slutl. riksråd, kanslipresident, 431

Creutz, Lorens Vilhelm, greve, löjtnant, slutl. överste, 234, 430, 448–449, 488, 493, 518

Cronhjort (Cronhiort), Carl Gustaf, friherre, stabskapten, överste, landshövding i Västernorrlands län, slutl. president i krigskollegium, 126, 669, 683, 712

Cronstedt, Gabriel, generallöjtnant, 654

D

d'Albedyhl, Christer Reinhold, friherre, major, slutl. överstelöjtnant, 435

Dahlheim, Carl Baltzar von, generalkvartermästare, överste, 368

Dalenius, Johan (1728–1770), kyrkoherde i Stora Malm, slutl. kontraktsprost i Strängnäs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756 – hans hustru Maria **Ljung**, 5, 22, 68, 130, 142, 145, 148, 150, 230, 356, 392, 419, 563, 674

Dalin, Olof von, bibliotekarie, informator åt kronprinsen, slutl. hovkansler, 199, 219, 223–226, 235, 790

Dalmansson, Anders, mönsterskriivare vid Kronprinsens regemente, 696

Dalmansson, Anders, sidenfabrikör, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 367

Danckwardt, Carl Gustaf, härads­hövding, slutl. lagman, 484, 500

Danielsson, Erik, Almundsryd, Kronobergs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441

Danielsson, Samuel, tolvmän, Årby socken, Långhundra härad, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441

Dassau, Johan Hermansson, 678

de la Chapelle, Gustaf Julius, förare, slutl. sekundfänrik, 643, 710

De la Gardie, Pontus Fredrik, greve, kammarherre, överste, slutl. riksråd, 180, 201

Degenær, Jakob Peter, kapten, kapare, 546, 573

Degerman, Christina, barnhusföreståndare i Göteborg – hennes make Lars **Forbus**, 429

Derbet, Josef, fransk handelsman, 434, 612

Djurberg, Daniel, teol. doktor, professor, slutl. domprost i Uppsala

- stift, 31
- Djurklou**, Nils, friherre, landshövding i Kalmar län, slutl. överste, 73
- Doyden**, Sven, generalguvernementssekreterare, 300
- Dragman**, Isak Johan, kommissarie i kommerskollegium, slutl. kommerseråd, 499, 565, 578, 659, 697
- Drufva**, Peter, kammarråd, slutl. landshövdingens titel, 500
- Durietz** (Durier), Gabriel, kapten, 132
- Düben**, Joakim von, friherre, kommerseråd, slutl. riksråd och kanslipresident, 286
- Dücker**, Teodora Beata, grevinna – hennes make Gustaf Fredrik **von Rosen**, 504, 623–624
- Düring**, Christoffer, greve, fältmarskalk, slutl. överståthållare i Stockholm, 230
- E**
- Eckman** (Ekman), Olof (1710–1769), kyrkoherde i Hed, Västerås stift, slutl. kontraktsprost i Gagnef, Västerås stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 68, 107, 139, 147, 150, 275, 326, 356, 398, 402, 405, 410
- Edelfelt**, Christina – hennes make Johan Gustaf **Edelfelt**, 330, 669
- Edelfelt**, Johan Gustaf, ryttmästare – hans änka Christina **Edelfelt**, 330, 669
- Edenberg**, Catharina, 419
- Ehrenborg**, Casper, ryttmästare, 196–197
- Ehrenfalk**, Carl Leonard, kommissarie i kommerskollegium, slutl. assessor, 499–500, 539, 565, 579
- Ehrenlund**, Samuel, expeditionsskreterare – hans änka Anna Sara **Camitz**, 401
- Ehrenmalm**, George, löjtnant, 618
- Ehrenpreus**, Carl Didrik, friherre, överstelöjtnant, riddarhusdirektör, slutl. greve, ej introd., 293
- Ehrenström**, Anders, överjägmästare, 289, 310–313, 322
- Ehrensvärd**, Augustin, friherre, överste, slutl. överbefälhavare för Finland, slutl. greve, ej introd., 278, 389, 491, 536, 560
- Ekebark**, Erik, kamrer, slutl. kammarråd, 505
- Ekeblad**, Claes, greve, riksråd, övers-temarskalk, slutl. kanslipresident, 20, 181
- Ekebon**, Per, kommissarie, slutl. kammarrevisionsråd, 676
- Ekerman**, Otto Fredrik, stadsfiskal i Norrköping, slutl. justitieborgmästare, 704
- Ekestubbe**, Carl Gustaf, kammarherre, kapten, slutl. major, 699
- Ekestubbe**, Johan Leonard, riddarhussekreterare, slutl. kansli-råd, 133, 367, 695
- Eklund**, notarie, 500, 523, 536
- Ekman**, Carl Magnus, komminister i Linköpings stift, slutl. kyrkoherde i Veta, Linköpings stift, 364
- Ekman**, prost i Skedevi, Linköpings stift, 79
- Elbfass**, Joakim Gottfrid, sockersjudare, 324
- Eldstierna**, Lars, friherre, kapten, slutl. major, 402
- Elg**, Sven (1703–1783), skeppspräst vid amiralitetet, pastor vid tyska församlingen, Karlskrona, slutl. kontraktsprost i Vänersborg, Skara stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 13, 22, 60, 68, 145, 169, 220, 222–223, 225, 230, 240, 271, 275, 290, 332, 429, 467, 554, 558, 606
- Emporagrius**, Erik Gabriel, katekesförfattare, biskop i Strängnäs stift, 364
- Enberg**, Markus, kamrer i kammar-kollegium, slutl. kammarråd, 369, 473

- Enero**th, Daniel, fältnotarie, vice häradshövding, slutl. häradshövding, 314, 434
- Eneskjöld**, Bernt Johan, löjtnant, slutl. major, 637
- Engberg**, Peter, borgmästare i Nora, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 404
- Engelhardt**, Vilhelm Gerhard von, ryttmästare, slutl. överste, 593
- Engeström**, Johan (1699–1777), professor, domprost, slutl. biskop i Lunds stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 3, 5, 33, 59, 63, 67, 84, 91, 99, 117, 120, 133, 138, 145, 150, 163, 184, 199, 276, 290, 303, 325, 341, 353, 419, 442, 657, 664, 686
- Engmark**, Anders, stadsnotarie, stadskassör, Gävle, 451
- Engström**, Bengt, amiralitetskommissarie, 679
- Eriksdotter**, Brita, 476
- Eriksson Savio**, Erik, Lappvesi by, Laukas i Nylands och Tavastehus län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756 – hans hustru Agneta **Bertil**sdotter och deras barn, 709
- Escholin**, Israel, f.d. rustmästare, 420
- Essen**, Fredrik Ulrik von, friherre, kammarherre hos kronprinsen, sedermera konung **Gustaf III**, 45
- Estenberg**, Carl, e.o. notarie, slutl. hovrättsråd, 201, 432, 646, 717
- Estenberg**, Gabriel, fältkamrer i Pommern, 646
- Estenberg**, Olof, kansliråd – hans hustru Christina **Carlsdotter**, 646
- Eurenius**, Jöns, kyrkoherde i Torsåker, Härnösands stift, 159, 399, 408
- F**
- Fabritius**, Erik, adjutant vid Kareliska dragonskvadronen, slutl. löjtnant, 314, 456, 465
- Faggot**, Jakob, överdirektör för lantmäteri- och justeringsverket, 201
- Fahlberg**, Johan, skräddare i Stockholm – hans hustru Christina **Wretman**, 384–385, 491–493, 508
- Falck**, Per, rådman i Stockholm, slutl. politieborgmästare, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 25, 159
- Falk**, Fredrik Adolf, vice häradshövding, slutl. assessor, 619
- Falkengren**, Christopher, kommandörkapten, 543
- Faxell**, Johan, justitiarie i Filipstad, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 253, 268
- Fernebohm**, Henrik Denison, auktant i Göta hovrätt, 162, 305–306
- Fersen**, Fredrik Axel von, greve, generalmajor, slutl. fältmarskalk, riksråd, lantmarskalk 1755–1756, 48, 122, 154, 172–173, 535, 662, 715
- Filenius**, Petrus (1704–1780), domprost i Linköpings stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 10, 22, 31, 42, 47, 68, 78, 84, 96, 125, 147, 169, 179, 183, 185–186, 228–229, 251, 260, 275, 277, 283, 289, 353, 362, 398–399, 407, 418, 425, 453, 455, 467, 497, 522, 524, 530, 536, 545, 564, 572, 575, 585, 603–604, 610, 619, 626, 632, 634, 651, 656, 662, 664, 666, 692, 723
- Finerus**, Carl Ebbe, borgmästare i Nyköping, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 41, 221, 489
- Finlay** (Finlajj), Robert, grosshandlare, fabrikör, slutl. kommerseråd, 562
- Fleetwood**, Gustaf Miles, friherre, major, 200
- Fleming af Liebelitz**, Otto, friherre, överste, slutl. riksråd, 50, 53
- Fleming**, Elsa Ebba, friherrinna, 372
- Flodelius**, Anders, dräng, 551, 583
- Forbus**, Lars, f.d. fältpräst vid Kareliska dragonerna – hans hustru

- Christina **Degerman**, 429
- Forbus**, Sara Maria – barn till Christina **Degerman** och Lars **Forbus**, 429
- Forelius**, Carl Daniel, sekreterare i Svea hovrätt, slutl. lagman, 127, 132
- Forssén**, Olof, andre predikant vid artilleriet, slutl. kontraktsprost i Uppsala stift, notarie i prästeståndet 1755–1756, 3, 635, 690, 709, 724, 745
- Forssén**, Samuel, landssekreterare i Åbo – hans arvingar, 717
- Forssköhl**, Johannes (1691–1762), kyrkoherde i Maria Magdalena församling, Stockholm, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 15, 43, 50, 68, 124, 133, 139, 141–143, 145, 152, 169, 178, 210, 230, 233, 276, 329, 405, 422, 438, 442, 534, 581, 586, 648, 722
- Forstedt**, Godfrida Margareta, 432
- Forsten**, Peter, fältkassör, 538
- Fredenstierna**, Adam, hovrättsråd, justitiekansler, slutl. hovrättspresident, 132, 148, 251, 260, 479, 501, 508–509, 511–512, 540, 592, 645, 649, 665–667, 700, 705
- Fredrik Adolf**, hertig av Östergötland, prins av Sverige, 21, 123, 165, 221, 235, 237–240, 242, 244, 323, 431, 656, 713, 719, 790–791
- Fredrik I**, konung av Sverige, 115, 209, 243, 310, 357, 727
- Fredrik V**, konung av Danmark, 412
- Frese**, Mårten, kapten vid Österbotens regemente, 565, 578
- Fries**, Nils, 744
- Friesendorff**, Fredrik von, friherre, landshövding i Uppsala län, slutl. riksråd, 298, 472, 477, 611, 642, 661, 692, 706
- Fryxell**, Sven, magister, 29, 785
- Frölich**, Bengt, greve, korpral, slutl. landshövding och överkommandant i Malmöhus län, 659
- Funck**, Alexander, friherre, bergmästare, 396
- Fundan**, Sven (1684–1763), prost, slutl. häradsprost i Lunds stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 41, 45, 48, 52, 56–57, 63, 68, 90, 98, 101, 117, 120, 124, 130, 139, 145, 153, 167, 169–170, 184, 195, 199, 202, 209, 306, 313, 333, 340, 342, 344, 346–347, 354–356, 359, 368, 386–388, 439, 470, 493, 496, 498, 513, 522, 540, 560, 564–565, 583, 604, 633, 639, 641, 648, 659, 691, 697, 702
- ## G
- Gadolin**, Jakob (1719–1802), professor vid Åbo akademi, slutl. biskop i Åbo stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 11, 22, 33, 47–48, 51, 53, 60–61, 65, 68, 83, 85–86, 91, 113, 125, 131, 133, 135, 138, 142, 150, 154, 168, 190, 204, 216, 232, 244, 269, 276, 282, 290–291, 312, 317, 320, 323, 340, 348, 354–355, 362, 374, 378, 386, 409, 420–421, 423, 428–429, 433, 435, 447, 449–450, 455, 464, 478, 483–485, 488–489, 494, 500, 505, 518–519, 528–529, 536, 540, 554, 556, 572, 589, 597, 605, 609, 611, 621–622, 652, 673, 686, 688, 693, 695, 710
- Galle**, Brita Magdalena – hennes make Carl **Wimmerstedt**, 193
- Geijer**, Bengt Gustaf, brukspatron i Uddeholm, Norra Råda, Värmlands län – hans arvingar, 627
- Genberg**, Isak, rådman i Sundsvall, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 630
- Gerdessköld**, Johan, justitiekansler, slutl. friherre, hovrättspresident, 303, 716, 788
- Gertten**, Bernt Conrad von, löjtnant, 591
- Gertten**, Bernt Vilhelm von, kap-

- ten, 525
- Gertten**, Mauritz Johan von, major, slutl. överste, 391
- Gestrin**, Johan, landsfiskal i Kopparbergs län, 319–322
- Gezelius d.y.**, Johannes, biskop i Åbo stift, 49
- Gezelius**, Mårten, f.d. lanträntmästare i Jönköpings län, 591
- Giertta**, Carl Niklas, hovjunkare, 301
- Giertta**, Christian Johan, kornett, 301
- Giös**, Lorentz Johan, kapten, slutl. friherre, ej introd., landshövding i Österbottens län, 391, 621
- Godenius**, Daniel (1702–1768), kyrkoherde i Malung, Västerås stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 48, 51, 68, 107, 150, 169, 275, 313, 356, 365, 422, 489, 499, 539, 563, 565, 568–569, 578–579
- Goeding**, Magdalena Birgitta – hennes make Olof **Osander**, 50
- Gotheim**, Mattias, f.d. interimslant-räntränmästare i Kalmar län, 206
- Granatenhielm**, Samuel, ryttmästare, 591
- Gren**, Hans, f.d. handelsbokhållare i Norrköping, 670
- Griese**, Anders, kockdräng vid hovet, slutl. överinspektör, 286
- Griese**, Peter, kamrer, slutl. överdirektör, 254, 504, 574
- Grim**, Johan Herman, regementsfältskär, 710
- Grisheim**, Ernestine von, hovfröken – hennes make Gustaf Erik **Palmfelt**, 383
- Groth**, Christoffer, kaptenlöjtnant, 493, 501–502, 636, 707–708
- Gråberg**, Olof, notarie i prästeståndet 1755–1756, 24, 44, 134, 154, 234, 251, 322, 390, 399, 415, 425, 452, 698, 709, 722, 724, 768
- Grönberg**, Olof Persson, rusthållare, Härjevad, Skaraborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441
- Gustav I**, konung av Sverige, 442, 730
- Gustav II Adolf**, konung av Sverige, 484
- Gustav**, kronprins, slutl. **Gustav III**, konung av Sverige, 21, 123, 165–166, 199–200, 202–205, 221, 223–224, 235, 237–240, 242, 244, 261, 286, 323, 387, 476, 527, 656, 713, 719, 790–791
- Guthrie**, George, statskommisarie, 716
- Gyllenadler**, Carl Gustaf, sekreterare, slutl. kammarrevisionsråd, 676
- Gyllenberg**, Fredrik, greve, ordförande i bankofullmäktige, slutl. president i bergskollegium, 266, 553, 629
- Gyllenberg**, Gustaf Fredrik, registrator, slutl. kansliråd och medlem i Svenska Akademien, 787
- Gyllenberg**, Gustaf Samuel, greve, protokollssekreterare, lagman, slutl. landshövding i Nylands och Tavastehus län – hans hustru Vendela Helena **Oxenstierna af Croneborg**, 553, 704
- Gyllenberg**, Henning Adolf, greve, hovkansler, lantmarskalk, slutl. riksråd, 151, 367, 411, 498, 528, 543–544
- Gyllenberg**, Jakob Johan, greve, lagman, slutl. landshövding i Stockholms län, 25, 238, 339, 397, 750, 755
- Gyllenbåå**, Carl Casper, häradshövding, slutl. lagman, 592
- Gyllenhammar**, Johan Gustav, kaptenlöjtnant, kommandörkapten, 508
- Gyllenkrok**, Axel, landshövding och överkommendant i Göteborgs och

- Bohus län, slutl. friherre – hans änka Maria **Hegardt**, 466, 468
- Gyllenspetz**, Ture, regementskvartermästare, slutl. kapten, 617, 627
- Gyllenstierna**, Ulrika Juliana – se **Brahe**, Ulrika Juliana
- Gyllenstierna af Lundholm**, Gustaf Johan, friherre, presidentssekreterare i sekreta utskottet, 423
- Gyllensvärd**, Johan, överjägarmästare, 428, 479, 591
- Görtz**, Georg Heinrich von, friherre **von Schlitz**, statsman i Holstein-Gottorp, slutl. förste minister under konung **Karl XII**, 374
- Göthenstierna**, David, lagman – hans arvingar, 330, 479, 518, 667
- H**
- Hacksen**, Alexander Johan – hans far Alexander **Hacksen**, 717
- Hacksen**, Alexander, hovrättsadvokat – hans son Alexander Johan **Hacksen**, 717
- Hadelin**, Hans Peter, kammarskriverare i kammarkollegium, 579
- Hagelberg**, Jonas von, assessor, slutl. hovrättsråd, 704
- Hagelsteen**, Märta – hennes son Magnus Tjeder **Stålsvärd**, 499
- Hagert**, Gabriel, borgmästare i Borgå, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 596
- Halenius**, Engelbert (1700–1767), professor vid Uppsala universitet, slutl. biskop i Skara stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 3, 7–10, 12, 15, 18–20, 23, 26, 30, 32–33, 41, 48, 51, 56–57, 61, 68–71, 74, 77–78, 81–83, 85–88, 90, 92–93, 96, 100–101, 103, 106, 108–110, 120, 122, 124–125, 129, 132–134, 136–137, 139, 142–143, 145–151, 154, 158–159, 161, 163, 166–169, 171, 175, 179, 182, 185, 189, 198–199, 209, 212, 217, 220–224, 227, 237, 240, 246, 248, 250–251, 261, 275–277, 279, 282–283, 287, 291, 301, 312–313, 316–317, 320, 322, 326, 340, 342, 347, 350, 354, 359–361, 368, 375–377, 379, 382, 385–386, 388, 395, 401–403, 406, 408, 410–411, 414–415, 419, 421, 436, 442, 447, 449–450, 452, 454, 469, 480, 482, 485, 491, 501, 507, 509–510, 512, 514, 519, 524, 527–528, 533–535, 550, 554, 556, 559, 563, 565, 570, 574, 582, 589, 594, 602–603, 607, 610–611, 619–620, 623, 626, 630, 633–634, 636, 640–641, 643–645, 650, 652, 663–665, 667, 671–672, 676, 680, 687–692, 702, 711, 713, 720, 724
- Hallberg**, Peter, betjänt, 432
- Hallman**, Carl Israel, författare, 54, 724
- Hamilton af Hageby**, Carl Otto, friherre, hovkansler, riksråd, slutl. rikskansliråd, 50–51, 297
- Hamilton af Hageby**, Johan Abraham, friherre, kornett, kammarherre, landshövding i Stora Kopparbergs län och Örebro län, slutl. generalmajor, 635
- Hamilton**, Gustaf David, greve, generalmajor, slutl. fältmarskalk, 58, 136, 365, 448
- Hammarhielm**, Johan Laurentz, kapten, slutl. kommandörkapten, 395, 525
- Hamrén**, Lars, notarie i manufakturkontoret, slutl. assessor i kommerskollegium, notarie i bondeståndet 1755–1756, 404, 481–482, 487–488, 499
- Hanqvist**, Johan, rådman i Västervik, slutl. borgmästares titel, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 508, 701
- Hansson**, Erik, kronoskattebonde, Näsinge, Göteborgs och Bohus län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 707
- Hansson**, Joseph, nämndeman i Mos-

- sebo, Kinds och Redvägs härad i Älvsborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 187, 195, 206, 218, 230, 256, 269, 285, 323, 366, 386, 404, 422, 497, 541, 553, 573, 584, 700
- Hansson**, Nils, bonde, 623
- Hastfer**, Gustaf Bernt, kammarherre, slutl. friherre, 718
- Hausswolff**, Bernhard Reinhold von, landshövding i Kopparbergs län, slutl. president, 418
- Hausswolff**, Carl Johan, adlad (1756) **von Hausswolff**, hovjunker, slutl. räntmästare, 426
- Hausswolff**, Hans Reinhold, adlad (1756) **von Hausswolff**, kapten, slutl. major, 426
- Hausswolff**, Justus Christoffer (1708–1773), kyrkoherde i Riddarholmskyrkan, Stockholm, slutl. kyrkoherde i Klara kyrka, Stockholm, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 9, 12, 21, 31, 42–43, 47–48, 50, 56, 58, 60–61, 63, 88–90, 92, 98–100, 108, 111, 117, 124, 127, 130, 139, 141–142, 145–146, 154, 156, 163, 175, 177, 179, 182, 184–185, 199–200, 203, 208, 216, 218, 220, 222, 228–229, 239, 256–257, 272–273, 276, 279, 281, 292, 306, 312–313, 317, 324, 332, 334, 343, 348, 360, 365, 381, 388, 425–426, 470–471, 485, 492–493, 511, 523, 574, 576, 585, 597, 610–611, 625, 632, 638, 656, 675, 685, 689, 696, 706, 711, 714, 721, 724
- Hedeberg**, Johan, fiskal, 260
- Hedenberg**, Fredrik, pärlfiskeriinspektör i Åbo och Björneborgs län, 678
- Hederhielm**, Gustaf Otto, kammar skrivare, slutl. kammarrevisionsråd, 629
- Hedman**, Abraham, direktör vid Kättestads linnemanufaktur, Haraker, 584
- Hedman**, Anna Lisa, piga, Stockholm, 432
- Hedmansson**, Anders, kamrer vid slottskansliet, slutl. revisor, 480, 719
- Hegardt**, George, advokatfiskal, 770
- Hegardt**, Maria – hennes make Axel **Gyllenkrok**, 466, 468
- Heine**, Georg von, överste – hans hustru Inga Maria **Adlerberg**, 699
- Heland**, Johan von, protokollssekreterare, expeditionssekreterare, kansliråd, slutl. statssekreterare, 716
- Hellberg**, Jonas, borgare i Köping, 551, 583
- Helleday** Johan (d. 1764), notarie i Stockholms konsistorium, slutl. kyrkoherde i Knutby, Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 7, 10, 12, 14, 16–17, 21, 29, 31, 33–34, 37–39, 43, 47–48, 50–52, 58, 68–71, 73, 75–83, 87, 89–90, 92–93, 96–100, 102–103, 108–111, 114, 116, 123–125, 132, 134, 145–146, 151, 154–158, 160–164, 166, 181, 190–192, 195–196, 200, 204, 208, 213, 218, 220, 222, 225, 229–230, 236, 247, 256, 259, 261, 267–269, 276–277, 279, 281, 290–291, 296, 305–306, 311–312, 316–317, 319–322, 324–327, 330–334, 346–348, 359, 364, 382, 384, 397–399, 402, 407, 409, 428, 432–433, 439–440, 442, 446, 450, 452, 454, 463, 465, 467, 470–473, 476, 478, 480–489, 492, 495, 499–500, 505, 511, 515–518, 521, 523–526, 530, 534–536, 538–539, 546, 553–554, 556, 563–566, 568–569, 571–573, 575, 579, 581–582, 585, 600, 604, 609, 611, 625–627, 629–636, 639, 645, 650–652, 654, 656–659, 666–667, 673–676, 683–685, 687, 690, 698, 706, 709, 711, 714
- Helleday**, Henrik, rådmän i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet

- 1755–1756, 46, 77, 209, 247, 288, 517, 648
- Helstadius**, Johan Thore (1694–1774), lektor, kontraktsprost i Skara stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 33, 41, 48, 50, 68, 81, 106, 145, 150, 154, 168–169, 220, 225, 230, 275, 332, 356, 422, 484, 502, 509, 524, 543, 628
- Hermann**, Simon Daniel, 630
- Hermelin**, Carl Johan, livdrabant, slutl. grenadjärkapten, 273, 696
- Hermelin**, Nils, friherre, livdrabant, 432
- Hesselgren**, Gudmund, assessor, kammarrevisionsråd, slutl. **Silfverstolpe** – hans hustru Birgitta **Stierncrona**, 304, 540–541
- Hierta**, Per Filip, kammarherre, slutl. hovmarskalk, 266
- Hising**, Mikael, d. y., handelsman i Stockholm, 358
- Hjortsberg**, Jonas Laurentius, författare, komminister i Maria Magdalena församling, Stockholm, slutl. kyrkoherde i Kjula församling, Strängnäs stift, 363–365, 414, 442, 544, 586, 721–722
- Hjärne**, Carl Urban, författare, slutl. kammarherre, 247
- Hjärne**, Erland Fredrik, advokattfiskal, slutl. bergsråd, 315, 404–407
- Hoffmeister**, Anton, sekreterare, häradshövding, slutl. protonotarie i Göta hovrätt, 433
- Hofling**, Nils Elias, sekreterare i manufakturkontoret, slutl. kommerseråd, 481–483, 487–488, 499–500, 579
- Holmqvist**, Olof, rådmän i Strömstad, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 191, 295, 403
- Holmström**, Carl Gustaf, kammar skrivare i kammarrevisionen, slutl. revisor, 629
- Holtz**, Moses, knappmakareålder man i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 624
- Honestus**, pseudonym, 100
- Horn af Ekebyholm**, Adam, greve, överste, slutl. riksråd, 45
- Horn af Rantzien**, Carl Gustaf, friherre, stabslöjtnant, 499
- Horn af Rantzien**, Gustaf Jakob, friherre, hovmarskalk, 172, 420, 498–499
- Horn af Rantzien**, Lovisa Ulrika, friherrinna, 499
- Horn af Åminne**, Anna Regina – hennes make Erik Mattias von **Nolcken**, 397–399
- Horn af Åminne**, Christer, friherre, kammarherre, slutl. kansli råd, 292, 599, 621
- Hultman**, Johan, sergeant vid Livgardet – hans hustru Greta **Alm**, 432
- Huss**, Johan Laurentius (1701 – 1768), kyrkoherde i Selånger, Härnösands stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 9–11, 13–15, 22, 28, 30, 34–35, 38, 42, 47–48, 68, 76, 90, 107, 114, 136, 142, 155, 160–161, 164, 170, 178, 183–184, 191–192, 198, 210, 233–234, 251, 271, 273, 276, 282, 303, 329, 338, 346, 354, 377, 385, 405, 421–423, 440, 449, 467, 478, 492, 497, 512, 519, 529, 542, 556, 566, 568, 573, 575, 603, 609, 620, 630, 633, 651, 658, 688, 713
- Hülphers**, Abraham, handlande och rådmän i Västerås, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 294, 375, 409, 704
- Hyltén**, Anders von, borgmästare i Stockholm, talman i borgarståndet, adlad, 10
- Håkansson**, Mårten, nämndeman, Vemmerlövstorp, Vemmerlövs socken, Skytts härad i Kristianstads län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441
- Håkansson**, Olof, nämndeman, Lösen, Blekinge län, talman i bon-

deståndet 1755–1756, 33, 91, 131, 150–151, 159, 236, 360, 531

Hård af Segerstad, Carl Gustav, friherre, greve, guvernör i Skåne, slutl. riksråd, 752

Hård, Catharina Lovisa, fröken, 225, 266, 540–541

Hård, Johan Ludvig, greve, överste, slutl. preussisk generallöjtnant – hans hustru Ulrika Juliana Henrietta **Wachtmeister af Johannishus**, 627, 668

Hårleman, Carl von, överhovintendent, slutl. friherre – hans änka Henrietta **Liewen**, 398–399

Hägg, Magnus, livdrabant, 432

Hästesko-Fortuna, Lars Henrik, kapten, 188, 365, 377–379

Högström, Petrus Martini (1717–1784), kyrkoherde i Selånger och Skellefteå, Härnösands stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 22, 68–69, 121, 145, 148, 150, 170, 356, 362, 402

Höpken, Anders Johan von, greve, kanslipresident, riksråd, 722

Höpken, Carl Fredrik von, friherre, statssekreterare, slutl. president i kammarkollegium och kammarkommissionen, 52, 55, 383, 543

I

Ichsell, Jakob, hovmästare, slutl. agent i Hamburg, 219, 226, 230, 426–427

Ihre, Johan, professor, slutl. kansli-råd, 419, 440, 446, 472

Ihrmark, Stina, piga, 432

Ingelotz, Johan Andreas, landssekreterare, slutl. häradshövding, 744

Ingman, Fredrik, borgmästare i Borås, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 284, 473

Insenstierna, Fredrik Ulrik, kammarherre, slutl. landshövding i Västmanlands län, 384–385, 491–492

Isacsson, Hemming, rusthållare, Vårdsbergs socken, Bankekinds härad, Östergötlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 130

Ithimæus, Abraham, kontors-skrivare, 634

J

Jacobsson, Niklas, handelsman i Göteborg, assessor, slutl. adlad von **Jacobsson**, 433–434, 612

Jacobsson, Sven (1697–1773), lektor, kontraktsprost i Göteborgs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 19–20, 22, 33, 39–40, 43, 50, 56, 68, 78, 90, 122, 125, 130, 145, 148, 150–151, 167, 169, 256, 356, 416, 526, 589, 708

Jansson (Jönsson), Erik, Munktorp, Västmanlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441

Jennings, John, köpman, bruksägare, slutl. hovmarskalk, 562

Johansson, Anders, nämndeman, 427

Johansson, Erik, 696

Jonasson, Axel, Flemmingeland, Madesjö, Kalmar län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 501, 631, 649, 670, 696

Jonsson, Olof, Indal, Västernorrlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441

Juslén, Johan Gabriel, sekreterare i lagkommissionen, slutl. hovrätts-råd i Svea hovrätt, 712, 716

Juslenius, Daniel, biskop i Skara stift – hans änka Catrina **Schultz**, 287

Jägerhorn av Storby, Otto Mauritz, kapten, 567

Jägerskiöld (Jægerskiöld), Carl Johan, häradshövding, slutl. lagman, 514

Jönsson, Måns, nämndeman, Hov, Kristianstads län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441,

628, 702

K

Kalmeter, Henrik, kommerseråd, assessor, 712

Kalsenius, Andreas, biskop i Västerås stift – hans maka Elisabeth **Lemoine**, 293, 369, 397, 622, 639

Kammecker, Martin (Mårten) 1698–1757), prost i Hagunda, Uppsala stift, slutl. superintendent i Visby stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 21, 40, 48, 57

Karl Knutsson Bonde, riksföreståndare, konung av Sverige, 730

Karl XI, konung av Sverige, 288, 357, 485, 605, 607, 730, 751

Karl XII, konung av Sverige, 441, 503, 553

Karl, prins av Sverige, slutl. **Karl XIII**, konung av Sverige och Norge, 21, 123, 165, 221, 235, 237–240, 242, 244, 323, 431, 517, 527–528, 545, 656, 713, 719, 790–791

Kaulbars, Johan Fredrik von, generalmajor, slutl. general, 340, 467, 543

Kierman, Gustaf, rådman i Stockholm, talman i borgarståndet 1755–1756, 23, 33, 150, 334, 657

Kiernander, Carl Gustaf, postinspektör, 404, 706

Kihlman, Magnus, student, slutl. vice pastor, Karlstads stift, 562

Kihlman, Sven Magnus, komminister, Karlstads stift, slutl. vice pastor, 562, 583

Kiörning (Körning), Olof (1704–1778), superintendent i Härnösands stift, slutl. biskop i Härnösands stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 8, 11–12, 15, 22, 25, 31, 33, 39, 46, 48, 68, 78–81, 129, 151, 156, 160, 196–198, 204, 207, 209, 212, 214–215, 221, 223, 225, 228–229, 233, 256, 276,

289, 297, 303–304, 316–317, 319, 326, 328–329, 331, 336, 345–347, 351–353, 364, 369, 377, 401, 405, 407, 409, 434, 439, 482–483, 485–486, 492, 497, 515–516, 520, 523, 538, 557, 564, 567, 573, 576, 585, 593, 602–604, 606, 608, 630, 639, 641, 644, 650–651, 663–664, 675–676, 686–687, 690, 711, 719

Klein, Michael, barnhusbokhållare, 753

Klinckowström, Leonard, kansliråd, statssekreterare, slutl. friherre, ej introd., 706

Kling, Gabriel, notarie, vicepresident i kommerskollegium, altviolinist, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 771

Klingenstierna, Samuel, professor i matematik, slutl. statssekreterare, 242

Klingenstierna, Zakarias, biskop i Göteborgs stift, 9

Klingspor, Christian Joakim, översetelöjtnant, slutl. generalmajor, 219, 472, 501, 543, 560, 566

Knorrning, Isak von, friherre, kammarherre, 180

Knutinen, Lars, bonde, 592, 598

Koch, Mikael (Michael), borgmästare i Uddevalla, slutl. kommerseråd, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 253

Kristina, drottning av Sverige, 340

Köhler, Johan Didrik von, överstelöjtnant, slutl. överste, 493

Köhler, Maria Gustava – hennes make Carl Fredrik **Lood**, 278, 542

Köhnigstedt, Edvard Gregorius von, överadjutant, slutl. överstelöjtnant, 487, 500, 621

L

Lagerberg, Carl, auskultant, riksråd, friherre, ej introd., slutl. justitiekansler, 55

- Lagerlöf**, Nicolaus (Nils) (1688–1769), superintendent i Karlstads stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 3, 6, 22, 28–29, 33, 40, 50, 63, 68, 85, 130, 142, 145, 151, 169, 232, 276, 393, 571, 664, 681, 686
- Laihiander**, Johan (1720–1794), pastor, magister, professor i teologi, Åbo stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756 – hans hustru Anna Fredrica **Tolpo**, 5, 22, 68, 103, 106, 130, 169, 193–194, 196, 233, 276, 326, 330, 335, 356, 398, 424–425
- Laihiander**, Nicolaus Henricus – hans far Johan **Laihiander**, 424
- Lake**, Hans Leonard, kapten, 255
- Langberg** (Langenberg), Erik, faktor i Västerås, 294, 375
- Lange** (Lang), Abraham, borgmästare i Visby, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 178
- Lannerstierna**, Magnus Vilhelm, kapten, slutl. major, 524, 617, 627
- Lantingshausen**, Jakob Albrekt, generalmajor, slutl. friherre **von Lantingshausen**, överståthållare, 50, 55, 543, 686–687, 713–714
- Larsson**, Jakob, häradssdomare, Lidetorp, Nysunds socken, Edsbergs härad, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 25, 77, 130, 153, 157, 163, 192, 265, 318, 351–352, 365, 388, 397, 443, 466, 487, 518, 541, 629, 684
- Larsson**, Jonas (Joseph), rusthållare, Sund, Östergötlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 166
- Larsson**, Lars, rusthållare, Brånsta, Kumla socken, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441, 680, 696
- Larsson**, Olof, Knista, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 579
- Laurin**, Anders Otto, kammarskriver i kommerskollegium, 538, 578
- Laval**, Jean de, kapten, slutl. överstelöjtnant, 646
- Lebell**, Casper, rådmän i Kristinestad, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 596
- Leijonhufvud**, Axel Gabriel, friherre, major, slutl. president i Åbo hovrätt, 476
- Leijonhufvud**, Gustaf, friherre, överste, slutl. generalmajor, 496
- Leijonstedt**, Olof, greve, assessor, kammarråd, slutl. landshövding i Västerbottens län, 118, 141, 213–215, 217, 515
- Leijonsten**, Georg Vilhelm, kapten, slutl. kommandörkapten, 149
- Lemoine**, Elisabet, änka – hennes make Andreas **Kalsenius**, 639
- Letström**, Olof, revisor i kammarrevisionen, slutl. kammarrevisionsråd, 629
- Leuhusen**, Carl Axel, friherre, hovmarskalk, 301
- Lidbeck**, Eric Gustaf, adjunkt, slutl. invald i Vetenskapsakademien, 269
- Lidius**, Erik (1692–1774), prost i Örebro, Strängnäs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 47, 78, 85, 107, 139, 150–151, 175, 231, 244, 276, 284, 356, 396, 405, 426, 439, 469, 492, 509, 556, 558, 563, 569, 579, 625, 651, 688
- Liedbeck**, Lars, professor vid Lunds akademi, 268
- Liewen**, Bernt Vilhelm von, friherre, överste, slutl. generallöjtnant, 323
- Liewen**, Carl Gustaf von, friherre, kammarherre, hovmarskalk, slutl. landshövding i Stockholms län, 420, 499
- Liewen**, Hans Henrik von, greve, generalmajor, slutl. riksråd,

- riksmarskalk, 650
- Liewen**, Henrietta von, grevinna, hovfröken, slutl. kammarfröken – hennes make Carl von
- Hårleman**, 398
- Liljemarska** arvingarna, 583
- Lillie af Aspenäs**, Helena, fru, 394
- Lilliecrona**, Casimir Vilhelm, löjtnant, slutl. brandvaktskapten, 698
- Lilliegren**, Axel Germund, förare, slutl. löjtnant, 525, 590
- Lilliehorn**, Gert Julius, löjtnant, slutl. överstelöjtnant, 616
- Lilliehöök af Gälared och Kolbäck**, Carl Johan, överstelöjtnant, 390
- Lillienberg**, David, vice häradshövding, slutl. friherre, lagman, 231, 600
- Lillienberg**, Erik Gustaf, överste, slutl. friherre, ej introd., generallöjtnant, 389, 392
- Linderantz**, Lars, kornett, 696
- Lindenstedt**, Vilhelm, landshövdingstitlet, 53, 56, 59
- Linderstedt**, Johan, advokatfiskal, assessor, slutl. hovrättsråd, 788
- Lindhielm**, Eleonora – hennes make Reinhold Gustaf **Modée**, 362, 446
- Lindström**, Lars, handelsman i Skara, 514
- Linnerhielm**, Jonas, häradshövding, 578
- Linnerhielm**, Olof, hovrättsråd, slutl. justitiekansler, 444
- Liungman**, Carl Fredrik, slottsskriver vid Gripsholms slott, 561
- Ljung**, Maria – hennes make Johan **Dalenius**, 392
- Ljungberg**, Carl Fredrik (1699–1761), domprost i Strängnäs, Strängnäs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 27, 33, 47, 58, 68, 70–71, 157–158, 168, 177, 180, 187, 194, 196, 208, 219, 270, 276, 289, 330–331, 335–336, 401, 442, 472, 506, 511, 531, 586, 708, 722
- Lodh**, Per Gabriel, överstelöjtnant, 479
- Lohman**, Anders, kassör i Jakobs och Johannes församlingar, Stockholm, 178, 318–319, 530–531, 739–740
- Lohman**, Carl Johan, kontraktsprost i Sankt Jakobs församling, Stockholm, slutl. teol. doktor, 54, 530
- Lood**, Carl Fredrik, platsmajor – hans änka Maria Gustava von **Köhler**, 278, 542
- Lovisa Ulrika**, drottning av Sverige, 21, 123, 180, 202, 318, 340, 719–720
- Lundeberg**, Martin, borgmästare i Härnösand och Sundsvall, häradshövding, slutl. lagman, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 578
- Lundius**, Zacharias, justitieborgmästare, 753
- Luth**, Axel, kyrkoherde i Flistad, Skara stift, slutl. teol. doktor, 54, 250, 303, 419, 681
- Luther**, Martin, teolog, reformator, 391
- Lybecker**, Georg Henrik, friherre, kornett, slutl. ryttmästare, 326
- Löffberg**, Mikael, häradsfogde i Borgå härad, Nyland och Tavastehus län, 286
- Löfving**, Stefan, kapten, slutl. major, 510
- Lönnrot**, Carl Magnus, borgmästare i Askersund, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 393, 445
- Löwe** (Löwen), Georg, generaladjutant, 700
- Löwen**, Arvid Nils, greve, student i Uppsala, 301
- Löwen**, Axel, greve, riksråd, generalguvernör, 301
- Löwen**, Otto Vilhelm, greve, kornett, kvartermästare, slutl. generalmajor, 301
- Löwenhielm**, Carl Gustaf, greve,

riksråd, 257

M

- Malmerfeldt**, Olof, lagman, slutl. landshövding i Västerbottens län, 118–119, 211–214, 216–218, 220–221, 238, 451, 696
- Mannerheim**, Gustaf Henrik, överste, generalmajor, slutl. friherre, 543
- Manquer**, Jakob (född cirka 1700–1762), prost i Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 9, 11, 13, 22, 33, 43, 68, 80, 82, 99, 124, 134, 141, 145, 169, 176, 185, 191, 199–200, 208, 211–212, 214, 223–224, 230, 235, 239–241, 244, 266, 272, 276, 282, 286, 292, 299, 305, 317, 320, 322, 324, 330–332, 335, 337–338, 340, 342–343, 346, 350, 356, 360, 366, 369–370, 374–375, 377–378, 384, 394, 396–399, 406, 409, 425, 439–440, 448–449, 456, 468–469, 478–480, 485–486, 489, 511, 517–518, 521–522, 525, 530, 534–536, 553, 557, 560, 563–564, 566, 577, 604, 607, 621, 623, 631–633, 645, 664, 671, 674, 705, 709
- Mathesius**, Petrus Nicolai (1711–1772), regementspastor, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 68, 114, 130, 145, 165, 190, 220, 222–223, 225, 227–228, 230, 232–233, 256, 261, 267, 275–276, 283, 291, 297, 300, 322, 331–332, 346, 351, 356, 383, 395, 424, 427, 429, 436, 439, 451, 454, 456, 464, 468–469, 474, 480, 488, 491, 494, 501, 512, 521, 523, 531, 557–558, 560, 562, 581, 606–611, 616, 622–623, 628, 630, 632, 634, 645, 652, 665, 673, 690–691, 695, 709, 711, 714, 724
- Mattsson**, Erik, nämndeman, Västmyra, Ålands härad, Åbo och Björneborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 327, 750, 755
- Maville**, Peter Sebastian, kammarförvant i kammarkollegium, 670
- Meldercreutz**, Jakobina Maria – hennes make Carl Johan **Stiernstedt**, 529
- Mennander**, Carl Fredrik (1712–1786), kyrkoherde, teol. professor, biskop i Åbo stift, slutl. ärkebiskop i Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 10, 22, 33, 47, 68, 78, 84, 124, 148, 151, 169, 176, 232, 261, 276, 293, 345–346, 397, 532, 609, 634, 657, 663, 672, 692, 694
- Menzelius**, Peter, kammarskrivare i kammarkollegium, 567
- Mether**, Jacob, auditor, 717
- Modeen**, Olof Olofsson, pastor, slutl. kyrkoherde i Jokkmokks och Kvikkjokks pastorat, Härnösands stift, 546
- Modée**, Reinhold Gustaf, kansliråd – hans hustru Hedvig Eleonora **Lindhielm**, 362, 446
- Molin**, Israël, kyrkoherde i Götlanda, Strängnäs stift, 259, 682
- Molin**, Johan, kryddkrämare, 49
- Molitor**, Herman Albrekt, auditor vid garnisonsregementet i Stralsund, slutl. brukspatron, 669, 683, 712
- Momma**, Peter, direktör vid kungl. boktryckeriet i Stockholm, 364
- Montgomery**, John (Johan), brukspatron, 701
- Mozelius**, Gabriel, sergeant vid Prins Gustafs regemente, 420
- Muhl**, Robert, generalmajor, slutl. generallöjtnant, 704
- Myrin**, Svante, krigsfiskal, slutl. sekreterare i slottskansliet, 346, 524, 621
- Månsson**, Erik, Håbo socken, Vedbo härad, Älvsborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 199, 441

Mårtensson, Lars, bonde, 435

Mörner, Christer, överstelöjtnant, 669

N

Nackreij, Olof von, vice häradshövding, slutl. friherre, landshövding i Kronobergs län, 500

Nehrman, David, revisionssekretärare, professor, slutl. adlad

Ehrenstråle, 251, 353

Neitern, Michael, utgivare, 391

Nensén, Per, kyrkoherde i Fransk-lutherska församlingen, Stockholm, 630, 637, 719

Nessler, Anders Johansson, kammar-skrivare, slutl. lantränmästare, 693

Nilsson, Assar, nämndeman, 621

Nilsson, Lars, bonde, 600

Nolcken, Erik Mattias von, friherre, president i Göta hovrätt – hans änka Anna Regina **Horn af Åminne**, 397–399

Nordberg, Göran, kyrkoherde i Klara, Stockholm, doktor, 258, 277, 685

Nordbohm, Jakob, lantränmästare i Umeå, slutl. kammar skrivare i krigskollegium, 693

Nordenadler, Urban, kommandant, slutl. major, 237, 704

Nordencrantz, Anders, kommerseråd, 561

Nordenstam, Carl Fredrik, generalauditör, slutl. landshövding i Stockholms län, 712

Nordling, Henrik, kamrer, slutl. kammarrevisionsråd, 676

Nordling, Johan, kommissarie i kammarrevisionen, slutl. assessor, 676

Noréen, Axel, vice notarie, fabrikör i Örebro, 252, 394

Norin, Lars, notarie, Uppsala akademi, 3

Noring, Lars (1711–1757), överhovpredikant, prost i Vinköls kontrakt,

Skara stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 9, 22, 47, 67–68, 91, 163, 182, 189, 271, 275, 283, 303, 313, 399, 402, 410, 457

Nylander, Johan (1698–1761), biskop i Borgå stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 3, 6, 22, 33, 68, 74, 125, 145, 151, 160, 168–169, 176, 198, 257, 276, 356, 514

Nyman, Hans, inspektör, 318, 341, 349, 679

O

Odeen, Per, kronolänsman – hans hustru Maria Jönsdotter **Silverhäst**, 442, 550

Oelreich, Niklas von, censor librorum, slutl. president i kommerskollegium, 53, 60, 62, 64, 66–67, 154, 175, 179, 208, 216, 229, 256, 431, 475, 511–512, 542, 711, 721

Olivecrona, Johan Adolf, auskultant, slutl. hovjunkare, 67

Olofsson, Anders, Färgelanda, Älvsborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 127, 155, 157, 562, 583

Olofsson, Helge, bonde, 395

Olofsson, Jon, nämndeman, Risnäs, Stigsjö socken, Ångermanland, Västernorrlands län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441, 744, 776

Orell, Per Bernhard, kommissarie i kammarrevisionen, slutl. adlad **Olivestam**, ej introd., kammarrevisionsråd, 676

Osander, Olof (1700–1787), biskop i Växjö stift, – hans hustru Magdalena Birgitta **Goeding**, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 3, 5, 7, 22, 33, 38, 50, 52, 60, 63, 68, 84, 101, 116–117, 148, 151, 169, 175, 218, 276, 285, 303–304, 365, 389, 438–439, 450, 454, 469, 472, 482, 528, 571, 594, 619, 641, 650

Oxentierna af Croneborg, Vendela

Helena, grevinna – hennes make
Gustaf Samuel **Gyllenborg**, 553

P

Palmerus, Nils (1700–1776), kyrkoherde i Kullerstads pastorat, Linköpings stift, slutl. prost, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 7, 9, 11, 13, 15, 23, 30, 33, 42, 47, 57, 68, 81, 85, 88, 105, 133, 141, 151, 169, 210, 214, 384–385, 421, 438, 469, 483, 485, 522, 620, 650, 687, 691

Palmfelt, Gustaf Erik, friherre, överceremonimästare, slutl. vice landshövdning – hans hustru Ernestine **von Grisheim**, 340, 383

Palmquist, Fredrik, friherre, löjtnant, slutl. major, 232, 392

Palmstruch, Georg Reinhold, generalmajor, 496–498, 525

Papke, Carl, professor, slutl. prokansler och biskop i Lunds stift – hans hustru Kristina **Replerus**, 269

Papke, Jens Christian, e.o. professor vid Åbo akademi, ombudsman för manufakturkontoret, slutl. assessor vid Göta hovrätt, 578, 600–601

Pastelberger, Johan Vilhelm, översstelöjtnant, kommandant i Kristianstad, 668

Pauli, Carl Vilhelm, hovjägmästare, slutl. överjägmästare, 542

Pechlin, Carl Fredrik, tysk riksfriherre **von Löwenbach**, överstelöjtnant, slutl. generalmajor, 504, 539, 565, 571

Pereswetoff-Morath, Carl Gustaf, major, slutl. överstelöjtnant, 553

Pernowius, Gustaf, kommissarie och kamrer i krigskollegium, 679

Persson, Erik, tolzman, Skeppstuna, Stockholms län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 441

Persson, Johan (Jan), Stora Tuna, Kopparbergs län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 167,

169, 320

Persson, Samuel, nämndeman, Funbo socken, Rasbo härad, Uppsala län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 446

Petersen, Wolter, köpman i Stockholm, 358

Petersson, Olof, sekreterare, 589

Pettersson, Abraham, teol. doktor, kyrkoherde i Riddarholmskyrkan, Stockholm, 630, 719

Pfeiff (Feif), Per Gustaf, överste, slutl. friherre, överstelöjtnant, 85, 391, 413, 571

Phragmenius, Jonas, komminister i Söderhamn, Uppsala stift, 14

Pihlgard, Paul, handelsman i Karlskrona, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 491

Piper, Carl Fredrik, greve, president i kammarkollegium, 420, 499

Piper, Christina Charlotta, grevinna Brahe – hennes make Erik **Brahe**, 420, 499

Plaan, Gustaf, kammarherre, riddarhusfiskal, slutl. lagman, 707, 716

Plomgren, Tomas, kommerseråd, handelsborgmästare i Stockholm, 479, 494

Podolin (Padolin), Johan, f.d. vice konsul, chokladtillverkare, 252, 255

Porath, Hedwig – hennes make Kristoffer **Porath**, 420

Porath, Kristoffer, löjtnant, akademi-fäktmästare i Lund – hans hustru Hedwig **Porath**, 420

Portuan, Laurent (Lars), kyrkoherde i Katarina församling, Stockholm, 630

Posse af Säby, Anna, friherrinna – hennes make Daniel Johan **Zander**, 491

Posse, Knut Carlsson, greve, kapten, kavaljer hos prins **Karl**, sedemera **Karl XIII**, slutl. överstelöjtnant, 431

- Post**, Fredrik von, riddarhusfiskal, assessor, slutl. hovrättspresident, 707, 715
- Post**, von, testor, 767
- Preis**, Joakim Fredrik, envoyé, kansliråd, slutl. friherre, 544
- Printzensköld**, Erik Adolf, livdrabant, slutl. ryttmästare, 326
- Printzensköld**, Johan Carlsson, kapten, 504
- Psilanderhielm**, Peter, fänrik, slutl. brigadmajor i preussisk tjänst, 643, 710
- Psilanderhielm**, Peter, kamrer i kommerskollegium, slutl. kammarråd, 643
- Psilanderskjöld**, Nils, ekipagemästare, slutl. friherre, ej introd., amiral och amiralitetsråd, 476, 567
- Puke**, Anna Brita, 420
- Puke**, Jean, kapten, 420
- Purgoldt**, Kristoffer Henrik von, major, 578
- R**
- Raab**, Adam Johan, amiralitetskamrarråd, slutl. friherre, landshövding i Kronobergs län, 255
- Rajalin**, Johan von, varvsmajor, slutl. friherre, landshövding i Blekinge län, 530, 631
- Rajalin**, Olof von, kapten, slutl. kommandör, 530, 631
- Ramel**, Hans, ryttmästare, slutl. friherre, överste, 237
- Rappe**, Christoffer Johan, assessor, hovrättsassessor, slutl. friherre, landshövding i Åbo och Björneborgs län, 301, 325–326, 475
- Rappholt**, Johan Henrik von, brukspatron, 627
- Rath**, Gustaf Johan, rådmann, slutl. borgmästare i Stockholm, 301, 355
- Redin**, Gustaf, rådmann i Halmstad, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 253, 750, 755
- Reenstierna**, Fredrik Ulrik, greve, sekreterare, slutl. landshövding i Östergötlands län, 642, 695
- Rehbinder**, Henrik Johan, löjtnant i rysk tjänst, 776
- Renhorn**, Nils, notarie i borgarståndet 1755–1756, 635, 757, 763, 766, 770
- Renhorn**, Olof Bidenius, kommissarie i riksens ständers bank, borgmästare i Arboga, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 41, 137, 152, 159, 191, 205, 221, 399, 408, 430–432, 479, 508, 529, 563–564, 580, 582, 596, 644
- Repplerus**, Kristina – hennes make Carl Papke, 269
- Reuterholm**, Axel Gottlieb, friherre, auskultant, kammarråd, slutl. kammarråd, 55–56, 60, 64, 132
- Reuterholm**, Dygdig, friherinna, 572
- Reuterholm**, Gustaf Gottfrid, friherre, notarie, riddarhuskanslist, slutl. landshövdings titel, 571, 707
- Reuterholm**, Nils Esbjörnsson von, friherre, krigskommissarie, landshövding i Stora Kopparbergs län samt Närke och Värmlands län, slutl. riksråd, 560, 570–573, 715
- Rhedin** Gustaf, rådmann i Halmstad, slutl. tullförvaltare, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 255
- Rhyzelius**, Andreas (1677–1761), biskop i Linköpings stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 259, 412, 680
- Ribbing**, Beata Jaquette, grevinnan, 330–331, 334
- Ribbing**, Fredrik, friherre, överstelöjtnant, riksråd, slutl. greve, 487
- Richardsson**, Jakob, assessor i antikvitetskollegium, 486, 588
- Ridderhierta**, Erik, ryttmästare, 515
- Ridderstråle**, Gustaf Fredrik, löjtnant, kapten i fransk tjänst, 211, 580
- Risell**, Christopher, kyrkoherde i

- Bolstad, Karlstads stift, slutl. kyrkoherde i Filipstad, Karlstads stift, 51
- Risell**, Jöns, notarie i bergskollegium, slutl. vice president, 578, 600
- Robeck**, Jonas, assessor i Svea hovrätt, slutl. justitieborgmästare i Stockholm, 704
- Roempke**, Magnus, lektor, 7, 17, 19–20, 258, 273
- Rogberg**, Israel (1708–1776), magister, lektor i historia, slutl. kyrkoherde i Bergs pastorat, Växjö stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 48, 55, 68, 85, 150, 154, 169, 276, 287, 356, 634
- Rogberg**, Samuel (1698–1760), magister, notarie, häradsprost i Västra härad, kyrkoherde i Fröde-ryd i Växjö stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 14, 22, 33, 39, 47, 68, 78, 85, 139, 154, 168–169, 210, 242, 248, 262, 270, 276, 287, 289, 305, 348, 356, 397, 409, 430, 450, 485, 498, 505, 522, 566, 579, 619, 625, 645–646, 650, 674, 676, 682, 686
- Rohr**, Babo Joakim Georg von, kapten, slutl. överste, 495–498
- Rosell**, Arvid, borgmästare i Karlstad, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 201, 393, 636
- Rosen**, Fredrik Johan von, kapten, 540
- Rosen**, Gustaf Fredrik von, greve, riksråd, generalguvernör – hans hustru Teodora Beata
- Dücker**, 344, 504–505, 553
- Rosén**, Nils, arkiater, bibliotekarie, slutl. adlad **Rosén von Rosenstein**, 651
- Rosenstierna**, Mårten, riksräntmästare – hans arvingar, 601
- Rothlieb**, Filip Fredrik, assessor, 238–239
- Rothof**, Anders Leonard, brukspatron, 506, 558, 696
- Rothof**, Fredrik, brukspatron, 696
- Rothof**, Isak, brukspatron, 506, 558, 696
- Roxendorff**, Carl Gustaf, överste, slutl. friherre, landshövding i Kalmar län, generallöjtnant, 444
- Rozir**, Johan, revisionssekreterare, slutl. friherre, 51
- Rudbeck**, Olof Fredrik, överjägmästare, 671
- Rudenschöld**, Ulrik, assessor, slutl. e.o. kommerseråd, 577, 620
- Rutström**, Anders Carl, komminister i Nikolai församling, slutl. kyrkoherde i Hedvig Eleonora församling, Stockholm, 29–31, 42, 170, 181–186, 189–190, 193, 195, 272, 431, 531, 545, 780–783, 785–786, 788–789
- Ruuth**, Gustaf, amiralitetskapten, slutl. riksråd, 55–56
- Råfelt**, Johan, landshövding i Närke och Värmlands län, slutl. landshövding i Älvsborgs län, 573
- Rålamb**, Hans Gustaf, friherre, kammarherre, slutl. hovmarskalk, 432
- Rålamb**, Maria Charlotta, friherrinna – hennes make Olof **Cederström**, 529
- Rålamb**, Åke, friherre, kapten vid Livgardet, slutl. överste, 678
- Röngren**, Jakob, f.d. fältbokhållare, 648, 654
- Rönigk**, Olof, rektor i Stockholm, författare, 249
- Röök**, Jacob, krigskommissarie, 579
- S**
- Sack**, Gottfrid, sekreterare, slutl. adlad **Sackenhielm**, ej introd., överdirektör, 685
- Sacklén** (Sacklen), Lars, borgmästare i Björneborg, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 596
- Sahlfelt**, Erik Carl, f.d. löjtnant, 551, 583
- Sahlstedt**, Abraham Magnusson,

- kunglig sekreterare, språkforskare, 304
- Sahlstedt**, Abraham, registrator, slutl. sekreterare i riksarkivet, 349
- Sahlstedt**, Magnus, prost och kyrkoherde i Stora Tuna, Västerås stift, 304
- Salander**, Erik, kommissarie i rikens ständers manufakturkontor, 683
- Schauw** (Schau), Arvid, handels- och politieborgmästare i Landskrona, slutl. kommerseråds titel, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 84, 157, 226, 237, 298, 323, 376, 386, 396, 413, 479, 494, 714
- Schedvin**, Daniel, korpral, slutl. adlad, löjtnant, 411, 450
- Scheffer**, Carl Fredrik, friherre, riksråd, guvernör för prinsarna, slutl. greve, ej introd., 387, 601, 686, 705, 713
- Scheffer**, Ulrik, friherre, minister, plenipotentiär, slutl. greve, ej introd., kanslipresident, 513, 548
- Schenberg**, Per (Petrus) (1701–1777), teol. dr., rektor i Linköping, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 22, 33, 42, 48, 68, 148, 150, 169, 199, 275, 321, 368, 523, 531, 541, 636, 641, 648, 744, 776
- Schröder**, Abraham, f.d. handelsbokhållare i Norrköping, 670
- Schröder**, Anna Catarina – hennes make Herman **Schröder**, 269
- Schröder**, Georg (Jöran) Claes (1714–1773), hovpredikant, kyrkoherde i Nikolai, Stockholm, konungens biktfader, slutl. biskop i Kalmar stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 10, 20, 23, 30, 33, 49, 78, 123–124, 129, 136, 142, 145, 169, 174, 184–185, 199–200, 202, 222, 239, 247–249, 275, 313, 324, 380, 408, 424, 476, 585, 624, 664, 680, 709
- Schröder**, Herman, kyrkoherde i Katarina församling, Stockholm, slutl. biskop i Kalmar stift – hans änka Anna Catarina
- Schröder**, 269
- Schröder**, Samuel, bergsdirektör, e.o. assessor, slutl. adlad **Schröderstierna**, bergsråd, 694
- Schultén**, Carl, borgmästare i Kristianstad, slutl. kommerseråd, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 684, 702, 776
- Schultz**, Carl, advokatfiskal, slutl. bergsråd, 404–407
- Schultz**, Cathrina – hennes make Daniel **Justenius**, 287
- Schützer**, Herman, kirurg, hovläkare, slutl. adlad **Schützercrantz**, 691
- Schützer**, Salomon, kamrer, slutl. assessor i kammarrevisionen, 300
- Schörling**, Anders (1690–1769), bibliotekarie, rektor, kyrkoherde, kontraktsprost i Kind, Linköpings stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 22, 41, 43, 48, 55–56, 68, 92, 220, 332, 334, 523
- Sebaldt**, Carl Fredrik, häradshövding, assessor, hovrättsråd, slutl. adlad **von Sebaldt**, justitieborgmästare i Stockholm, 600, 740
- Segerlund**, Erik, barnhusbokhållare, 758–759
- Serenius**, Jakob, prost i Nyköping, slutl. biskop i Strängnäs stift, 5, 15–17, 22, 27, 73
- Sernström**, Sven, handelsman i Lidköping, 514
- Silfverhielm**, Isak Peter, livdrabant, 127, 155, 157, 428, 432
- Silfverskiöld**, Nils Gustaf, löjtnant, slutl. kapten, 673
- Silfverskiöld**, Peter, hovrättspresident i Åbo hovrätt, 380
- Silfverstolpe**, Fredrik, notarie, proto- notarie, slutl. kommissarie, 714
- Silfverström**, Georg, kammarråd, 238–239
- Silverhäst**, Maria Jönsdotter – hennes make Per **Odeen**, 442

- Siöberg**, Jakob, avskedad fältväbel, 366
- Siöblad**, Carl Georg, friherre, överamiral, landshövding i Blekinge län, 621, 754
- Skeckta**, Börje Filip, kapten, 158–159, 163, 562, 566, 584
- Skeckta**, Magnus, major, 158–159, 390
- Smaræus**, Johan, häradshövding, 630
- Snoilsky**, Johan von, kammarherre, kommandörkapten, slutl. greve, riksråd, 567
- Sofia Albertina**, prinsessa av Sverige, regent av Quedlingburg, 21, 123, 238, 242, 244–246, 719
- Solter**, Henrik, löjtnant, slutl. kapten, 391
- Sommar**, Johan Claes, hovsekretär, kronofogde, 661
- Soop af Limingo**, Gustaf, friherre, landshövding i Närke och Värmlands län, riksråd, generalguvernör över änkedrottning **Hedvig Eleonoras** underhållsländer, 543
- Sorbon**, Olof, kornett, slutl. löjtnant, 544
- Spak**, Henrik, inspektör vid Danviks hospital, 682
- Sparfvenfeldt**, Johan Henrik, kammarherre, hovmarskalk, slutl. hovstallmästare, 649
- Sparre**, Carl, friherre, överste, slutl. överståthållare i Stockholm, 346, 567
- Spiegel**, Haquin, katekesförfattare, ärkebiskop, 364
- Sprengport**, Carl Henrik, major, slutl. generalmajor, 434
- Springer**, Cristopher, handelsman i Stockholm, 424
- Staël von Holstein**, Carl Jakob, friherre, major, slutl. överste – hans mor Elisabet **Stuart**, 189
- Staël von Holstein**, Georg Bogislaus, friherre, överste, slutl. landshövding och kommandant, Malmöhus län, 149, 543
- Staël von Holstein**, Hedvig Elisabet, friherrinna, 189
- Stahlen** (Stal), Otto Herman von, överstelöjtnant, slutl. generalmajor, 493
- Stake**, Harald, friherre, landshövding i Skaraborgs län, guvernör i Bohus län, slutl. riksråd, 373
- Standert**, Hans Fredrik, vice slottsfogde i Stockholm, aktuarie, 584
- Stenbeck**, Johan (1715–1777), komminister i Sankt Nikolai församling i Stockholm, slutl. kyrkoherde i Hedvig Eleonora församling i Stockholm, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 19, 22, 68, 150, 167, 169, 173, 193–194, 208, 222, 237, 250, 252, 276, 331, 335–336, 356, 373, 385, 394, 399, 405, 433, 436, 438, 464, 470–471, 473, 477–479, 481–483, 485–486, 492–493, 501–502, 515–518, 520, 531, 536, 539–540, 558, 561, 576, 579, 607, 632, 675, 684, 686, 707–709, 713, 723
- Stenbeck**, Thomas (1713–1776), komminister, pastor i Salo och Brahestad, Åbo stift, slutl. kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 7, 15–16, 68, 150, 166, 169, 276, 304, 356, 424
- Stenius**, Jakob, kyrkoherde i Pie-lisjärvi, Åbo stift, ledamot av Vetenskapsakademien, 442
- Stenström**, Johan, handlande, rådmann, slutl. borgmästare i Ulricehamn, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 592, 623
- Stichæus**, Salomon, landssekretär, lagman, 238, 704
- Stierncrona**, Birgitta – hennes make Gudmund **Hesselgren**, 540–541
- Stierncrona**, Elisabet, grevinna (**Gyllenborg**), 440, 465
- Stierneld**, Samuel Gustaf, överste,

- friherre, kommandör, slutl. fältmarskalk, 493, 502, 702, 707–708
- Stierner**, Laurentius (Lars) (1701–1767), kyrkoherde i Sorunda, slutl. kontraktsprost i Strängnäs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 22, 27, 30, 42, 48, 51, 55, 68, 81, 85, 89, 93, 97, 107, 129–130, 137, 139, 150, 154, 199, 210, 216, 218, 267, 269–270, 275, 283–284, 288, 313, 324, 329, 331, 333, 356, 384, 419, 463, 479–480, 483, 488, 495–496, 505, 522–523, 525, 529, 553, 558, 563–566, 569, 572, 578–579, 583, 601, 619, 625, 644, 646, 648, 650, 654, 658, 674, 676, 682, 707–708
- Stierngranat**, Carl Johan, kanslist, slutl. vice president i kammarkollegium, 199, 394
- Stiernheim**, Mattias Peter, kaptenlöjtnant, slutl. kommandörkapten, 655
- Stiernstam**, Lars, assessor, adlad, slutl. amiralitetskammarråd, 420, 599–601
- Stiernstedt**, Carl Johan, friherre, riksråd – hans änka Jakobina Maria **Meldercreutz**, 529
- Stobée**, Lorentz Christoffer, landshövding i Göteborgs och Bohus län, slutl. generalmajor, 466–469
- Stockenström**, Erik von, revisionssekreterare, slutl. greve, ej introd., riksråd, 51, 629
- Stockenström**, Paul, kamrer i kammarkollegium, slutl. kammarkamreråd, 579
- Strandberg**, Zakarias, assessor i collegium medicum, stadsfysikus i Stockholm, 756
- Strang**, Jakob (1697–1776), lektor, prost i Fellingsbro, Västerås stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 33, 47–48, 107, 140, 144, 146, 169, 175, 206, 228, 269, 297, 387, 394, 450, 480, 500, 505, 538–539, 578, 592, 623–625, 645, 650
- Strokirch**, Carl Reinhold von, riddarhuskanslist, slutl. hovrättsråd, 76, 150, 170, 176, 294, 324, 403
- Stromberg**, Claes, greve, guvernör hos kronprins Gustav, sedermera konung **Gustav III**, riksråd, 286
- Ström**, Erik, rådman i Stockholm, slutl. borgmästare, 298–299
- Strömfelt**, Carl Harald, friherre, hovrättsråd, landshövding i Blekinge och Östergötlands län, 133
- Strömfelt**, Otto Reinhold, friherre, hovrättspresident – hans hustru Anna Magdalena **Taube af Odenkat**, 529
- Strömfelt**, Ulrika Eleonora, friherinna, hovdam, slutl. hovmästarinna, 355
- Stuart**, Elisabet, friherrinna – hennes son Carl Jakob **Staël von Holstein**, 189
- Stålborg**, Eric, kommissarie, 384–385
- Stålhandske**, Mauritz, häradsövding, 252, 254, 326, 377
- Stålsvärd**, Magnus Tjeder, kapten – hans mor Märta **Hagelsteen**, 420, 499
- Sunnerberg**, Kristina – hennes sammanboende Gabriel **Beijer**, 192, 205, 773–775, 777–779
- Svebilus**, Olaus, ärkebiskop, 250, 364, 415
- Svedberg**, Jesper, biskop i Skara stift, katekesförfattare, 9, 364
- Svensson**, Olof, nämndeman, Gylle socken, Malmöhus län, riksdagsman i bondeståndet 1755–1756, 641
- Swan**, kamrer, 468
- Swedenheim**, brukspatron, 644, 651
- Sweder**, rådman, 328
- Söderberg**, Olof, docent vid Uppsala universitet, slutl. professor vid universitetet i Halle, 162, 305–306
- Söderbom**, Petrus (1716–1786), kom-

minister i Maria Magdalena församling, Stockholm, slutl. kyrkoherde i Ovensjö församling, Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4

T

Taube af Odenkat, Anna Magdalena, friherrinna – hennes make Otto Reinhold **Strömfelt**, 529

Taube af Odenkat, Didrik Henrik, greve, schoutbynacht, vice amiral, slutl. landshövding i Göteborgs och Bohus län, 195

Taube af Odenkat, Edvard Fredrik, greve, kammarherre, slutl. schoutbynacht, 302

Taube, Ernst Ludvig, friherre, kapten vid Cronhielmiska regementet, slutl. major, 588

Taube, Otto Reinhold, premiärkorpral, slutl. stabskornett, 696

Terserius, katekesförfattare, 364

Tersmeden, Carl, kaptenlöjtnant, kommandör, slutl. konteramiral, 296–297

Tessin, Carl Gustaf, greve, riksråd, guvernör åt kronprins Gustav, sedemera **Gustav III**, 201, 205–207, 664

Tibell, Johan, underlöjtnant vid artilleriet, 643, 710

Tiburtius, Tiburtz (1706–1787), kyrkoherde i Vreta klostets pastorat, Linköpings stift, preses i Vetenskapsakademien, slutl. kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4, 10, 22, 68, 86, 100, 154, 218, 321, 332, 376, 402, 421–422, 445, 471, 496, 511, 549, 571, 605, 623, 630, 633, 650, 666, 675, 682

Tilas, Daniel, assessor i bergskollegium, slutl. friherre, riksheraldiker, 396, 444–445, 550, 592

Timell, Johan, häradshövding, slutl. lagman, 433

Timm, Gabriel, brukspatron, 581

Tisensten, Per Adolf, löjtnant, slutl. exspektant, 507

Tolpo, Anna Fredrica – hennes make Johan **Laihiander**, 424

Torpadius, Johan Israel, advokatfiskal, slutl. rådman i Stockholm, 791

Tranæus, Elsa Katarina – hennes make Johan Gustaf **Carlberg**, 528

Trapp, Christian, handelsman i Åbo, slutl. rådman, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 488, 673, 703

Troilius, Magnus (1704–1762), hovpredikant, prost i Husby församling, Västerås stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 21–22, 68, 150, 181, 193, 362, 378, 439, 481, 483, 500, 512, 522, 609, 634, 644, 650, 673, 695

Troilius, Samuel (1708–1764), överpredikant, biskop i Västerås stift, slutl. ärkebiskop i Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 3, 5, 8–9, 11–12, 14–15, 17–18, 20, 22, 25–28, 30–33, 35, 37–39, 41–43, 46, 48, 50–51, 56–57, 59, 61, 65, 68, 71, 73, 75, 78–81, 83, 85–92, 97–100, 107–109, 117, 120, 123–125, 129, 134–148, 151, 153–156, 158–161, 163, 167, 169, 174, 179, 185, 188–191, 199–200, 202–204, 206–207, 209, 213–218, 220, 223, 227, 234, 239, 241–242, 244, 247, 249–251, 257, 267–268, 270–276, 282, 284, 289, 291–294, 299–300, 304, 320–322, 324–325, 327–329, 331, 335–338, 340–343, 346–347, 351, 353–355, 359–365, 368, 376–378, 381–382, 384, 388, 391, 396, 398, 405, 407, 410–412, 415, 417, 421–423, 426–428, 434, 438, 440, 443–445, 447–450, 453–454, 466, 468–470, 472, 477–478, 485, 487, 494–497, 499, 509–510, 520, 522–523, 527, 529–530, 533–534, 536, 540, 545–546, 550, 554,

- 558–559, 568–569, 571, 575–576, 582, 584–586, 593, 597, 602–605, 608, 610–611, 622–623, 626–627, 630–631, 633–634, 639–641, 649–652, 655, 657–658, 663–667, 673, 675, 685, 687–690, 704–705, 708, 714–715, 721
- Trädgård**, Erasmus (1694–1767), kyrkoherde i Karlshamn, Lunds stift, prost, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 5, 13, 41, 43, 47, 54, 63–65, 90, 102, 117, 130, 139–140, 143, 145–146, 163, 169, 209, 220, 249, 251, 257, 261, 278, 304, 306, 332, 350, 381, 401, 494, 498, 622, 630, 681
- Tungel**, Gustaf, fänrik, slutl. friherre, generalmajor, landshövding i Hallands län, 357
- Törneman**, Anna Sofia – hennes make Jonas **Törneman**, 269–270
- Törneman**, Jonas, kamrer vid livregementets besparings- och förråds-kassa – hans änka Anna Sofia **Törneman**, 269–270
- Törneros**, Carl, auditör, 322
- Törnflycht**, Carl Fredrik, greve, kammarherre, slutl. riksråd, 24
- Törnflycht**, Michael, generalmajor, friherre, slutl. överståthållare i Stockholm, 772
- Törning**, Christian, kyrkoherde i Riddarholmen och Bromma församling, Stockholm, 208
- Törnschiär**, Lars Persson, borgmästare, slutl. justitieborgmästare i Malmö, 753
- U**
- Ubechel**, Mattias Otto, magister, fältpräst, slutl. domprost i Göteborg, Göteborgs stift, 19, 258
- Ubman**, Per, borgmästare i Öregrund, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 739
- Uggla**, Leonard Magnus, brukspatron, 326
- Ulf sax**, Anders Magnus, sergeant, slutl. kapten, 287–288
- Ulfvenklou**, Johan Gustaf, kapten i fransk tjänst, 391
- Ullholm**, Jonas (1699–1777), kontraktsprost i Näs, Karlstads stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 11, 15, 17–19, 28–29, 40, 50–51, 54, 58, 68–69, 71, 130, 142, 145, 148, 150, 182–183, 195, 207, 220, 222–223, 230, 276, 295, 350, 369, 377, 393, 399, 480, 498, 566, 569, 572, 703
- Ulrika Eleonora**, drottning av Sverige, 243, 357
- Ungern-Sternberg**, Mattias Alexander von, friherre, general, slutl. fältmarskalk, 41, 43, 46, 52–53, 56, 60, 87, 272, 567, 597
- Urlander**, Harald, fabrikör i Norrköping, slutl. adopt. **Ehrensnetz**, 395
- V, W**
- Wachtmeister af Johannis**, Ulrika Juliana Henrietta, grevinna – hennes make John Ludvig **Hård**, 627, 668
- Wadenstierna**, Carl Erik, protokollsekreterare, slutl. statssekreterare, 431, 701
- Wagner**, Erik Crispin, kungl. sekreterare, slutl. adlad **Segercrona**, ej introd., statssekreterare, 685–686
- Wahlborg**, Jonas (d. 1777), komminister i Uddevalla, Göteborgs stift, slutl. kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 22, 33, 39–40, 47, 50, 68, 98, 150, 154, 165, 170, 173, 193, 232, 276–278, 292, 356, 437–439, 589, 724
- Waldius**, Elias, kyrkoherde på Väddö, Uppsala stift, slutl. kontraktsprost, 639
- Wallerius**, Nils, professor vid Uppsala universitet, 639
- Wallin**, Georg (Jöran) (1686–1760), superintendent i Gotlands stift,

- slutl. biskop i Göteborgs stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6
- Wallman**, Peter, strömverksbyggmästare i Norrköping, 495, 506, 698
- Valtinson**, Magnus, advokatfiskal i kommerskollegium, slutl. adlad **Adlerstam**, kommerseråd, 686
- Wechter**, Esaias, råd- och handelsman i Åbo, 704
- Wefver**, Alexander, vice härads-hövding, 451, 466–471, 473, 515, 586
- Welin**, Johan, komminister i Finska församlingen i Stockholm, slutl. kyrkoherde i Vånå, Åbo stift, 7, 17, 402
- Wennerberg**, Johan, e. o. skvadronpredikant vid Östgöta kavalleriregemente, vice pastor, 590
- Wennerstedt**, Carl Gustaf, landshövding i Kopparbergs län, slutl. friherre, 215
- Werander**, Carl Gustaf, kyrkoherde i Finska församlingen, Stockholm, 402
- Wesslou**, Johan Fredrik, borgmästare i Kungälv, slutl. häradshövding, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 472
- Wessman**, Hildebrand, rådman i Eskilstuna, riksdagsman i borgarståndet 1755–1756, 529, 624
- Westbeck**, Zacharias, prost i Österlövsta församling, Uppsala stift, slutl. kontraktsprost, 612
- Westbeck**, Zacharias, prost i Östra Löfsta församling, Uppsala stift, slutl. kontraktsprost, 315, 447
- Westelius**, Petrus, kontraktsprost i Östra Ryds pastorat, Linköpings stift, slutl. teol. doktor, 426
- Westerblad**, porslinsbruksarbetare, Stockholm, 101, 455
- Westerhof**, Peter, sekreterare i bondeståndet 1755 – 1756, 151, 219
- Westman**, Peter Gustaf, handelsbe-tjänt i Norrköping, 670
- Wettersten**, Bengt Nilsson, katekes-utgivare, författare, 364
- Wexell**, Svante Didrik, romanförfat-tare, skald, slutl. kofferdi-kapten, 76
- Vicken**, Johan Edvard (Evert) von, kapten, slutl. överste, 399
- Wickenberg**, Fredrik, f.d. kanslist i justitierevisionen, assessor, 628
- Wiegner** Abraham, författare, 639
- Wigelius**, Per, kyrkoherde i Ram-berg, Västerås stift, 721
- Wiggström**, 631
- Vikegren**, Anders (1706–1759), hus-predikant, slutl. komminister i Katarina församling, Stockholm, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 4
- Wilkens**, Claes, bruksägare, Färna bruk i Västmanland, 716
- Wilskman**, Sven, rektor i Skara läro-verk, teol. doktor, prost i Norra Vadsbo, Skara stift, författa-re, 167, 251, 682, 722
- Wimmerstedt**, Carl, adjunkt – hans änka Brita Magdalena **Galle**, 193, 278
- Winblad**, Carl, kapten, 428
- Wingensflycht**, Carl, kapten, brukspatron, 646
- Winter**, Anna Charlotta, 432
- Winter**, Maria Elisabet, 432
- Wirell**, Claes, assessor i kammarevi-sionen, slutl. adlad **Lager-stråle**, 676
- Vogel** (Fogel), Gustaf, sergeant vid artilleriet, 432
- Wollenius**, Per, kyrkoherde i Mora, Västerås stift, 447
- Voltemat**, Henrik Julius, professor, slutl. kammarråd, 376, 381, 386
- Wrangel af Lindeberg**, Erik, fri-herre, lagman, 424, 627
- Wrede af Elimä**, Fabian, friherre, generalmajor, slutl. riksråd, 388

Wretman, Christina – hennes make
Johan **Fahlberg**, 384–385, 492
Wölschau (Vollschou), Gottfrid,
handelsman i Stockholm, 119,
332–333, 495

Z

Zander, Daniel Johan, generallöjtnant, slutl. president i krigskollegium – hans hustru Anna **Posse af Säby**, 491

Ziebeth, Alexander (1703–1780), kyrkoherde i Kvidinge och Sönerslöv, Lunds stift, slutl. häradsprost, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 22, 33, 48, 50–51, 53, 55, 68, 78, 90, 124–125, 130, 139, 142, 145, 148, 151, 169, 183, 204, 220, 223, 225, 244, 246, 261, 306, 322, 332, 342, 347, 356, 377, 421, 524, 560, 617, 619, 667

Ziervogel, Evald, vice bibliotekarie, slutl. professor, 636

Zinzendorf, Nikolaus Ludwig von, riksgreve, präst, grundare av herrnhutismen, 31

Å

Åkerhielm af Blombacka, Lars, friherre, generallöjtnant, slutl. general, 696

Åkerman, Petrus (1701–1772), kyrkoherde i Rone, Visby stift, riksdagsman i prästeståndet 1755–1756, 6, 22, 33–34, 48, 57, 68–69, 151, 170, 301, 356, 382, 484, 585

Ä

Ädelberg, Teodor Johan, kaptenlöjtnant, 579, 612

Ö

Öhrlin, Nils, präst, 413, 425

Örlander, Nils, bagare, 669

SAKREGISTER

A

Accis, 35, 44, 254, 450, 494, 497, 517, 591, 618
Adelsfanan, 171, 188, 193, 205, 219
Advokat, 486
Advokatfiskal, 405, 407, 448, 660, 770, 788
Akademi, 36, 59, 81, 176, 259, 268, 302, 352–353, 442–443, 487, 493, 501–502, 580, 664, 693, 702, 707–708, 710, 717, 729, 734, 753
Akademi, utländsk, 275, 417, 680
Akademisk kvart, 32
Allmoge, 137, 187, 259, 262–263, 265, 267–268, 287, 289, 292, 297, 301, 319, 321, 330, 348, 353, 366, 378, 382, 418, 444, 455, 478, 503, 507, 509, 532, 541, 547, 577, 594–596, 605–606, 610–611, 613, 616, 640–642, 660, 669, 694–695, 735, 737, 760, 767
Allmogens allmänna besvär, 295, 348, 400, 427, 508, 533, 547, 577, 593, 601, 613, 622, 635, 666–667, 670, 685, 693, 697, 700, 703, 718, 735, 737
Allmänna besvär, 28, 46, 164, 236, 538, 598
Allmänna besvärdeputationen, 45, 47, 68, 196, 198, 236, 257, 270–271, 274, 322, 345, 348, 356, 369, 381–382, 389, 399–400, 416, 418–419, 433, 452, 475, 481, 515, 547, 551, 640, 668
Allmänna propositionen, 154
Allmänning, 556, 594, 599, 613, 680
Amiralitetskollegium, 195, 273, 286, 577, 579, 584, 590–591, 599, 612, 618, 642, 662, 669
Angivare, 633, 780, 782–783, 788
Antikvitetsarkivet, 539, 716
Apostladagar, 262–264

Apotek, apotekare, 393, 445, 651–652, 655, 689–692
Arbetare, 455, 554–555, 559, 574–575, 615, 736, 757, 783
Armén, 430, 451, 487, 496, 513, 517, 535–536, 540, 543, 560, 562, 571, 657–658, 662, 677, 700, 746, 752
Arrende, 168, 225, 266, 299, 302, 348, 367, 383, 395, 428, 437, 439, 489–490, 494, 504, 521, 529, 540, 554–556, 558–559, 580, 587, 604, 644, 681, 688–689, 759–761, 769–771
Arrestering, 53, 101, 127, 158–159, 188, 199, 211, 273, 420, 455, 478, 498, 512, 520
Artilleriet, 3, 259, 315, 368, 399, 420, 431, 476, 480, 490, 702, 717, 745, 764
Arv, arvinge, 123, 373, 384–385, 394, 428, 447, 479–480, 484–485, 491–493, 498–499, 508, 543, 581, 583, 601, 627, 646, 656, 667, 711
Arvode, se **Lön, arvode**
Assessor, 11, 324–325, 396, 481–483, 499, 539, 546, 564, 578, 582, 599, 601, 652, 655, 676, 684, 686, 689–692, 694, 715, 756
Ateism, 265
Auditör, 699
Auktion, 288, 324, 538, 552, 556, 568, 581, 587, 772
Auktionskammare, 769–770, 772
Auktionsverket, 350, 581, 769–770, 772
Avel, 187, 608

B
Bagare, 13, 206, 669, 762
Bank, 34, 294, 375, 503, 546, 581, 595, 625, 627, 659, 677, 743
Bankokommissarie, 564

- Bankverket**, 625, 659
- Bark**, 674
- Barn**, 9–10, 48–49, 97, 173, 178, 199, 202–203, 238, 242, 244–246, 272, 291, 315, 318, 327–328, 349, 361–362, 365, 398, 416–417, 429, 447, 453–455, 466, 489, 496, 499, 530, 536, 551–552, 554–555, 650, 656, 698, 709, 714, 717, 739–742, 745, 747, 749–752, 755–757, 759, 762–764, 767, 773, 777–779
- Barnamord**, 173
- Barnhus**, 171–172, 255, 259–260, 278, 326–327, 430, 455, 506–507, 530, 552, 584–585, 604, 698, 717, 739, 741–747, 749, 751–753, 755–761, 763–764, 779
- Barnhusdeputationen**, 453, 749, 765, 767–768
- Barnhusverket**, 763
- Barmorska**, 172
- Barnuppföstran**, 49, 178, 199, 203, 235, 242–245, 249, 261, 272, 453–455, 530, 536, 552, 698, 740–742, 745–748, 751, 755–757, 764, 767, 774, 779
- Bedrägeri**, 536
- Befordran**, 36, 95–96, 101, 112, 135, 165, 177, 211–213, 215, 275, 288, 293, 300, 308, 324, 381, 417, 433–435, 446, 451, 464, 472, 481–484, 487, 495–497, 502, 504, 508, 517, 524–527, 531, 535, 537–538, 540, 545, 560, 562, 565, 570, 578–579, 582, 584, 593, 600, 602, 605, 621, 630–631, 635, 637–638, 643, 648, 650, 657, 661, 663–665, 672–673, 685, 695, 699–700, 706–707, 709–712, 714, 719, 743, 775, 778–780, 782–784
- Begravning**, 295, 368
- Beklädningskontoret**, 679
- Bekännelseskrift** (Liber symbolicus), 363–364, 414
- Bergmästare**, 299, 526, 684
- Bergsbruk**, bergverk, 566, 622, 629
- Bergsdeputationen**, 45, 68, 235, 247, 299, 317, 327, 329–330, 358, 361, 396, 402, 501, 538, 552, 563, 566, 568–569, 588, 597, 599, 612, 616, 627–630, 660–661, 673, 684, 693, 703, 717
- Bergsfiskal**, 299, 660
- Bergsfogde**, 358, 716
- Bergskollegium**, 235, 315, 317, 396, 404–407, 597, 600, 629, 684, 693, 715–716
- Bergslag**, 247, 265, 279, 358, 541, 566, 568, 597, 612, 717
- Bergsman**, 563, 569, 597
- Bergsråd**, 396, 694, 715
- Bergsstäder**, 715
- Bergstingsrätt**, 358
- Bergstull**, 501, 566
- Bergsvetenskap**, 444–445
- Besvär, enskilda**, 13, 15, 42, 46, 72, 109, 136, 164, 178, 193, 256, 258, 265, 294, 298–299, 301, 324, 382, 395, 399, 404, 444, 451, 475, 484, 493, 497, 501, 508, 516, 524–525, 539, 578, 588, 593, 595, 599, 614, 616, 618, 648, 655, 668, 671, 680, 685, 698, 701, 779–783, 785–786, 788–789
- Besvär, stift**, 173–174, 176–177, 664
- Bete**, 555
- Betjänt**, 238, 740, 769
- Bevilling**, 32–33, 181, 311, 387–388, 470, 480, 699, 740
- Bibeln**, 26, 49–50, 55, 62, 95, 114, 192, 198, 227, 233, 263, 408, 422, 542, 681, 722
- Bibliotekarie**, 435, 551, 636, 706
- Biskop**, 9, 50, 186, 270, 425, 453–454, 681–682, 729, 737, 746
- Biskopsvisitation**, 733
- Blodskam** (incest), 259
- Bok**, 54, 199, 221, 232, 365, 408, 414–415, 426, 428, 432, 586, 639, 680–681, 722, 732, 753, 758
- Bokbindare**, 701
- Bokhållare**, 648, 654, 670, 684, 753, 758–759
- Bokslut**, 238, 546

- Boktryckare**, 55–56, 701
Bokträ, 253
Bomull, 747, 755, 762
Bonde, 282, 318, 378, 489, 498, 511, 555, 562, 592–593, 604–610, 642, 652–653, 742–743, 749
Borgarståndets allmänna besvär, 452, 465, 475, 491, 495, 514, 519, 528, 619, 645, 668, 677, 706, 715, 718, 772
Borgmästare, 191, 207, 231, 279, 290, 295–296, 330, 485, 580, 650, 658, 739, 751, 753
Borgå konsistorium, 176, 701
Borgå, domkyrka, Borgå, 176
Boskap, 219, 323, 343, 554–555, 641, 699
Boställe, 13, 149, 318, 349, 367, 383, 403, 428, 433, 466–470, 476–477, 552, 587, 615, 617, 671, 680, 731, 736–738
Brand, 119, 176, 234, 306, 333, 358, 404, 409, 568
Brandstodskassa, 303
Brandvakt, 192, 196, 221, 230–231
Broar, 638
Brott, 61, 66, 95, 108, 110, 119, 132, 149, 151, 153, 186, 196, 217, 223–224, 305, 328, 332–333, 354–355, 379, 421, 423, 455–456, 498, 536–537, 696, 706, 728, 778, 788–789
Brottsling, 181, 188, 746
Bruk, 284–285, 314, 318, 327, 329, 351, 396, 400–401, 435, 479, 566, 595, 616, 629, 698, 716–717
Bruksägare, 453, 570, 671, 685
Bryggare, 13, 206, 281, 316
Brännvin, 81, 252, 367, 471, 524, 591, 642, 705
Brännvinstillverkning, 365–367, 573, 584, 629, 640–642, 661–662, 696, 700, 705, 714
Budkavle, 366, 418–419, 424
Buldan, 652
Burskap, 255, 274, 661, 675
Bysättning, 299
Byteskontoret, 239, 331, 337–338, 366, 371–374, 479
Båtled, 395, 618
Båtsman, 13, 327, 470, 628, 736–738
Bön, 3–4, 76, 441, 639, 723–724
Bönedag, bönedagsplakat, 227–229, 257, 262, 265, 277, 361, 425, 441
Böneskrift, 377, 420–421, 429, 551, 627, 773–774, 777
Börsrätt, 473, 582, 649, 702
Böter, 72, 247, 254, 298, 416, 427, 432, 591, 632, 660
C
Censur, 53, 59, 63, 159, 162, 174, 208, 228, 236–237, 363–365, 408, 414–415, 426, 431, 475, 516, 542, 545, 586, 640
Ceremoniel, 23, 172, 228, 585
Charta sigillata, 474, 703
Collegium medicum, 290, 311, 313, 650–652, 655, 689–690, 692, 763
D
Dagsverke, 382, 401, 436, 439, 616, 669–671
Damm, 131
Defensionsutskottet, 211
Deism, 727
Djur, 119, 219, 252, 323–324, 343, 420, 437, 500, 554–555, 557, 594, 641, 699, 703, 761
Djäkne, 101, 173, 237
Docent, 259
Dogmatik, 408
Doktorstitel, 275, 680
Dom, 215, 306, 328–329, 377, 384–385, 420–421, 423–424, 426, 429, 432, 548, 566, 580, 583, 614, 627–628, 634, 643, 680, 717, 728
Domare, 111, 167, 187, 208, 220, 257, 291, 302, 305, 321–322, 328, 332, 347, 416, 422, 493, 648, 696, 720, 731–732, 735, 737
Domkapitel, 232, 773, 775
Domstol, 13, 149, 213, 291, 301, 385, 456, 471, 618, 652, 718

Donation, 330, 453, 613
Dop, 49, 714
Dragonregemente, 577, 583, 636
Dryckenskap, 174, 728
Dräng, 286, 642, 653–654, 675, 729, 742, 761
Duell, 211
Dårar, dårhus, 455

E
Ecklesiastikdeputationen, 45
Ecklesiastikstaten, 605, 729, 735
Ecklesiastikverket, 258, 652, 662, 671, 682
Ed, 3, 18, 30, 35, 37, 40–44, 46, 49, 57–58, 63, 65, 73, 78, 80, 99, 106–108, 117, 130, 172, 177, 187, 305, 354–355, 436, 541, 566, 631, 696, 727–729, 732, 781, 783
Edsbrott, 95, 105, 108, 110, 132, 354–355
Edukatonsverket, 205, 242
Egendom, 13, 196–197, 294, 367, 371–372, 388, 398, 423, 439, 466, 473, 492, 498–499, 502, 509–510, 537, 540, 543, 559, 563, 581, 613, 627, 659, 668, 703, 730, 753, 762
Ek, 226, 253, 349, 589, 718
Elektor, 31–33, 38, 40–43, 46, 48–52, 54, 56, 67, 79, 154, 523, 541, 543–544, 749
Engelska kyrkan, 64, 727
Envælde, 63
Evangelisk-lutherska läran, 9, 46, 48, 64, 66, 101, 183, 194, 250, 257, 270–271, 303–304, 408, 639, 663, 727, 782, 788–789
Examen, 199–200, 202–203, 205, 224, 734, 762
Expeditionsdeputationen, 45, 48, 140, 164, 176, 292, 334, 399, 515–516, 526, 529, 532, 550, 592, 597, 612, 628, 684, 694, 709, 715
Export, 253, 279, 358, 524, 555, 568–569, 576, 589, 594, 638, 707, 718

F

Fabriker, se **Manufaktur**, **fabriker**
Fabriksvaror, 521
Fardag, 466–468, 510–513
Fartyg, 39, 253, 280, 315, 412, 417, 479, 503, 514, 546, 566, 573, 589–591, 606, 609–610, 618, 629, 638, 648, 668
Fattiga, 35, 120, 178, 255, 269, 281–282, 300, 311, 313, 318, 327, 337, 417, 443, 453–455, 468, 499, 501, 521, 530–531, 535, 552–553, 560, 564, 569, 592–593, 600, 607, 646, 674–675, 698, 710, 714, 717, 736–737, 739–740, 742, 744–751, 754, 756–757, 762, 764–765, 767, 780, 782
Fattighus, 178, 247, 282, 318, 453–455, 748, 757, 765–767
Fideikommiss, 411, 499, 510–511, 581, 659
Finska provinskontoret, 480, 614
Finska språket, 195, 198, 235
Fisk, fiske, 34, 253, 286, 323, 330, 345, 348, 380–381, 401, 433, 503, 531, 561, 574, 577, 587, 606, 620, 645, 668, 697
Fiskal, 30, 49, 320, 416, 619, 669, 706–707, 770, 788
Fiskerisocietet, 288
Flottan, 39, 504, 591, 745
Flygsand, 507
Flyttningsterminer, 488
Fogde, 228, 743
Fonder, 178, 187, 208, 239, 252, 261, 267, 273, 296, 326, 330–331, 336–337, 361, 370–374, 380, 394, 400, 402, 453–455, 479, 530, 534, 553, 580, 612, 614, 625, 665, 684, 698, 717, 739–743, 745–746, 748–749, 751, 753, 756, 764, 767–768
Franska församlingen, 630, 637
Franskt brännvin, 642, 705
Fred, 176, 280, 357, 772
Frimästerskap, 574–576
Frisör, 587

Frälshemman, 237, 302, 390, 437, 528, 615
Frälsemannarätt, 314, 447, 456
Fullmakt, 4, 6–7, 16–19, 22–23, 27–29, 40, 46, 50–51, 58, 69, 96, 98, 104, 119, 135, 137, 156, 207, 288, 304, 307–310, 324, 405, 424, 430, 433, 448, 463, 474, 487, 496, 509, 516, 525, 529, 539, 631, 651, 655, 669, 672, 679, 685, 694, 700, 707, 712, 715
Furu, 253
Fyrbåk, 551, 561
Fysik, 81
Fånge, 377
Fåravel, se **Schäferi**
Fältskär, 651–652, 680, 689–691, 710
Fältstaten, 538
Fälttygmästare, 712
Fängelse, 119, 377–379, 422–423, 427, 429, 432, 455, 566, 643, 698, 710
Färgeri, 534
Färggräs, 679
Färja, 348
Fästning, 39, 188, 377–379, 423, 429, 432, 597, 620, 699, 746
Förfalskning, 536
Förkortningskommissionen, 314, 595, 685, 700
Förmyndare, 328, 479
Förmyndarekammare, 318–319, 480, 524, 530, 739–740, 745
Förordningar, 12–13, 15–17, 74, 111, 131, 167, 187, 214, 341, 405, 409, 415, 437–438, 468, 473, 510–511, 519, 522, 589, 594, 598, 638, 663, 703, 728–729, 737, 739, 741, 746, 758, 762
Förordningsutskottet, 356, 454, 531
Förskingring, (Underslef), 668, 695, 697
G
Galär, 591, 629, 648
Garn, 252, 534, 652, 771
Garnison, 177, 699, 745–746

Garveri, garvare, 315, 626–627, 655, 666–667, 673–676
Generaladjutant, 502
Generalförrådskassan, 580
Generalkrigsrätten, 188, 272, 714
Generaltullarrendesocieteten, 255, 297–298
Geografi, 59
Gesäll, 486, 562, 570, 574–576, 684, 694
Get, 323
Gevärsfaktori, 747
Glossarium, 419, 440, 446
Gotlands konsistorium, 294
Gran, 253
Grundlag, fundamentallag, 9, 15, 55, 61, 64, 66, 101–102, 114, 135, 243, 285, 352, 361–363, 414–415, 475
Gruva, 358, 616, 673, 696, 717
Gudstjänst, 20, 23, 26, 49, 77, 165, 179, 181, 198, 260, 263–265, 272, 274, 343, 361–363, 402, 465, 639, 682, 704, 719, 722, 727–728
Guld, guldverk, 170, 210, 317, 371, 519, 530, 555, 633
Guvernör, 202, 205, 219, 221–222, 226, 235, 237–239, 242, 244–245, 286, 323, 713, 752, 790
Gymnasium, 36, 159–160, 198, 278, 314, 351, 353, 361, 506, 708, 729
Gäldenär, 299, 372, 374
Gästgivareordningen, 728
Gästgiveri, 166, 427, 528, 595
Gotha hovrätt, 197, 287, 324, 351, 472, 614, 694, 704, 706, 710, 714, 775, 779
Göteborgs konsistorium, 7, 19–20, 43, 256, 258, 273, 526
H
Hallrätt, 503, 576, 598, 616
Hammarverk, 265, 358, 629
Hamn, 280
Handel, 39, 226, 395, 535, 591, 596, 607, 609, 613, 626, 674–675, 703, 761, 772

- Handelsbalans**, 197, 281, 522, 556, 583, 591, 688, 755, 759
- Handelsbörs**, 503, 566
- Hantverkare**, 396, 455, 486, 534, 555, 562, 574–575, 596, 684, 733, 747
- Havre**, 279–280, 300, 316, 318, 550, 759
- Hemman**, 39, 173, 192, 200, 237, 302, 314, 335, 349, 370–371, 382, 390, 404, 427–428, 435–439, 443–444, 451–452, 456, 465–471, 473–479, 487, 493, 501–502, 506, 508–513, 515, 518, 527–528, 532–533, 552, 558, 560–561, 583, 587–588, 593, 606, 614–615, 617, 621, 623–624, 627–628, 635–636, 638, 645, 649, 665, 669–671, 677–679, 697, 700, 702, 707–708, 715, 717, 729, 731–732, 734, 736, 738, 743
- Hemmansbyte**, 373, 479, 624
- Hemmansklyvning**, 615
- Herrnhutism**, 31, 189, 193, 365, 780, 785–786, 788–789
- Historia**, 59, 199–200, 202, 408
- Hor**, 192, 327, 773–774, 777
- Hospital**, 318, 429, 453–455, 682–683, 729–730, 733, 746, 748–750, 765, 767–768
- Hovet**, 20–21, 23, 26, 84, 659, 719
- Hovkansler**, 671, 701
- Hovmusikant**, 48
- Hovrätten**, 16, 132, 155, 302, 780–781, 783, 786, 788–789
- Hovrättsledamot**, 656
- Hovrättsråd**, 694, 704, 710, 714
- Hovstaten**, 241–242, 339, 464, 710
- Hungersnöd**, 640–641
- Husesyn**, 42, 478, 587, 736–737
- Husförhör**, 250
- Huspredikant**, 31, 179, 261, 722
- Husröta**, 477, 736
- Hustavlan**, 362–365, 544, 586
- Husvisitation**, 519–523, 528, 534, 548–549, 631–634, 641, 646–647, 686, 712
- Häradshövding**, 314, 367, 433, 472, 483, 514, 524, 643, 702, 707, 716, 737
- Häradshövdingedöme**, 318, 500
- Häradskompani**, 617, 627
- Häradsrätt**, 166, 292, 510
- Häradsskrivare**, 285
- Härbärke**, 735
- Härnösands konsistorium**, 303, 663, 672
- Hästar**, 119, 252, 420, 437, 500, 594, 761
- Hö**, 166, 554–555
- I**
- Import**, 207, 272, 279–284, 288, 292, 296, 316–317, 324, 350, 376, 379, 580, 599, 686, 715
- Infanteri**, 126, 390–391
- Informationsverket**, 203, 223, 605, 649
- Inspektör**, 759
- Instruktionsdeputationen**, 195, 234, 399
- J**
- Jakt**, 323, 703
- Jordbok**, 232, 468, 470, 671, 729
- Jordbruk**, 254, 282, 488–489, 554, 556–557, 567, 606–607
- Justitiarie**, 191, 231, 279, 284, 290, 296
- Justitieborgmästare**, 751, 753
- Justitiedeputationen**, 45, 68–69, 73, 79, 113, 117, 131, 134, 149, 173, 183–185, 188–192, 194–196, 206–207, 231, 235, 248, 251, 253–254, 262, 269, 279, 284–285, 288, 290, 293, 296, 301, 319, 322, 326, 332–333, 339, 344–347, 354, 368, 384–386, 388, 392, 395–396, 400, 404, 442, 444–445, 455–456, 473, 477, 479–480, 484–485, 491–493, 500–501, 506, 508–509, 516, 523, 531, 536, 545–546, 561, 579, 581, 584, 588, 598, 612–613, 618, 646, 648, 650, 654, 656, 659, 669–670, 679,

- 683, 692, 700, 706, 717, 741, 743–744, 773, 776–777, 780, 782, 788
- Justitiekansler**, 49, 211, 213, 215–218, 220, 247, 320, 352, 416, 427, 444, 584, 605, 696, 700, 705, 716, 788
- Justitiekollegium**, 319, 740
- Justitiemål**, 79, 101, 354, 477, 491, 654, 679
- Justitieprotokoll**, 119
- Justitierevisionen**, 284, 600, 782
- Justitiestaten**, 614
- Justitieverket**, 79
- Jägmästare**, 289, 310, 428, 479, 542, 591, 671
- Järn**, 315, 358, 375, 402, 538, 552, 556–557, 568–569, 588, 599, 616, 629, 660, 677
- Järnbruk, järnverk**, 327, 557, 581, 599, 627
- K**
- Kadettkår** (cadettcorps), 649, 662, 692
- Kalksten**, 350
- Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen**, 45, 68, 133, 149, 163, 168, 187, 191, 197, 200–201, 205–206, 219, 221, 225–226, 231, 234–238, 248, 251–257, 262, 265–266, 269, 286–288, 292–294, 300, 314–316, 318–319, 323, 326–327, 330–331, 333, 335–337, 348–352, 357, 361, 366–367, 383, 388, 390–393, 395, 400, 403, 425, 427–428, 433, 435, 438, 445, 447, 450–453, 456, 465–466, 471, 473–475, 477, 479–481, 504, 506–508, 512–515, 518, 524, 527, 529–533, 540–541, 545, 547, 551–554, 561, 567–568, 574, 577, 583–585, 587–588, 591–592, 594–596, 598, 600, 604, 606, 610–624, 628, 631, 635–639, 643–644, 653–654, 656, 661, 667–669, 671, 677–679, 682, 685, 695–698, 701–703, 707, 739, 745, 750–751, 755–759, 761, 764–765, 767, 769–770
- Kammarförvant**, 670
- Kammarherre**, 24, 436
- Kammarkollegium**, 161, 187, 232, 235, 239, 254–255, 335, 370–373, 383, 388, 390, 392, 466, 468–470, 472, 474, 477, 480, 501, 508–511, 526, 537, 554, 558, 567, 578–579, 587, 645, 654, 669–670, 678–679, 693, 699, 717, 752–753, 759
- Kammarrevisionen**, 390, 629, 676, 739, 753
- Kammarråd**, 212, 508
- Kammarutskottet**, 383
- Kammarverket**, 270, 596
- Kamrer**, 366, 374, 404, 480, 508, 631, 637, 644, 650, 693, 699, 719
- Kanal**, 617–618, 620
- Kanoner**, 616
- Kanslikollegium**, 59, 174, 230, 257, 268, 352, 363–364, 415, 426, 539, 542, 721
- Kansliråd**, 671, 701
- Kanslist**, 154, 406, 579
- Kantor**, 196
- Kaplan**, 7, 12–15, 17, 19, 165, 167, 182, 192, 198, 272, 274, 293, 333, 383, 516, 549, 731, 736, 738, 785
- Karlstads konsistorium**, 18–19, 28–29, 50, 58
- Karta**, 393, 396, 444, 511–512, 532–533, 606, 733
- Kasern**, 577, 584
- Kassör**, 546, 593, 637
- Katedralskola**, 314
- Katekes**, 55, 249–250, 257, 259, 264, 303, 363–365, 391, 414–415, 442, 586, 639, 721–722
- Katholicism**, 31, 48–49, 265
- Kavalleriregemente**, 580
- Kemi**, 81, 541, 710, 717
- Klockare**, 181, 196, 731
- Klockringning**, 273
- Kloster**, 277, 435, 437
- Kläde**, 556, 558, 771
- Klädedräkt**, 180–181, 451, 752, 755
- Knappmakareämbetet**, 252, 534

- Knekt hållning**, 560, 736–738
Knektlegokassa, 266–268, 341, 351, 660
Koboltverk, 507
Kol, 265, 285, 329, 559, 671, 698
Kollekt, 32, 174, 231, 236, 248, 256, 276–277, 409, 412, 526, 592–593, 620, 657, 680, 710, 715
Kommerskollegium, 197, 282, 328, 481, 483, 499, 539, 544, 554, 577, 602–603, 644, 659, 674–676, 686, 694, 769, 771
Konsistorienotarie, 3
Konsistorium, 3, 5, 7, 10–11, 14, 16, 18–22, 27–31, 38, 43, 46–50, 58, 71–74, 116, 156–157, 166, 171–172, 174, 176–177, 182, 184–186, 189, 193, 195, 198, 227, 229, 231–233, 248–249, 256, 258–261, 270, 273, 276–277, 285, 289, 294, 302–303, 320, 322, 333, 357, 363–365, 379–380, 402, 408–409, 412–418, 425, 428, 431, 442, 453, 481, 487, 493, 516, 526, 530, 544–545, 547, 585, 588, 605, 619, 638, 643, 651–652, 662–663, 665, 672, 680–682, 690, 693, 701, 708–709, 719, 721–723, 730–731, 734, 737, 746, 762, 765, 779–781, 783, 785–786, 788–789
Konsumtionsaccis, se **Accis**
Kontrollverket, 254, 519, 702
Konungaförsäkrans, 28, 95, 99, 102, 106–107, 115, 118, 122, 156, 243, 308, 310, 423, 727, 731
Konungagäld, 615
Korn, 279, 283, 751, 759
Kortlek, 197
Krig, 263, 280, 437, 620, 640, 677, 746, 752
Krigs- och sjöartiklar, 550
Krigsbefälet, 15, 562, 642
Krigsbefälets besvär, 211, 500, 507, 514, 542, 579, 639
Krigskollegium, 196, 392, 471, 474, 587, 636, 654, 656, 699
Krigskommissariekontor, 579
Krigsmakt, 456, 503
Krigsmanshus, 193, 196, 553
Krigsrätt, 496
Krigsvetenskap, 315
Kristendom, 29, 202, 205, 239, 250, 730, 748
Krog, krögare, 247, 613, 642, 729, 747
Kronan, 149, 168, 174, 187, 193, 200, 209–210, 266, 268, 282, 331, 335–336, 338, 357, 370–374, 390, 393–394, 432, 436–439, 450, 452, 456, 468, 470–473, 478–479, 490, 498–499, 519, 522, 525, 537–538, 543, 556, 561, 568–570, 573, 582, 601, 613, 615, 624, 638, 642, 645, 671, 677, 687–689, 697, 713, 735, 739, 743, 746, 751, 753, 759
Kronobetjänt, 416, 729, 735, 760
Kronofogde, 737
Kronoförläning, 746, 754
Kronohemman, 349, 390, 395, 427, 435–436, 452, 456, 467–468, 471, 475–479, 508, 510, 561, 588, 621, 623, 628, 669, 671, 697, 729, 737
Kronoladugård, 529
Kronolägenhet, 194–195, 200, 348, 529
Kronotionde, 137, 383, 479, 506, 595, 614, 706, 729, 736, 759
Krutbruk, 717
Krämare, kramhandel, 613, 632, 647
Krämareordning, 576
Krögaresocieteten, 247
Kungliga biblioteket, 258, 684
Kungliga slottet, 132, 398, 614, 637, 659, 724
Kungsgård, 335, 395, 436, 438, 501, 517, 527, 540, 552–555, 557–559, 659, 669
Kungsladugård, 383, 403, 540, 554–555, 559
Kungsskatt, 450
Kusk, 644
Kvarn, 330, 390, 531, 559, 594, 618, 761
Kyrka, 21, 23–24, 26, 32, 49, 64, 76,

- 165, 173–174, 191, 196, 208, 231–232, 248, 250, 259–260, 264–265, 273, 275–278, 284, 287, 293, 311–313, 334, 343, 353, 357, 362, 382, 402–404, 409, 412, 418, 479, 490–491, 506–507, 590, 592–593, 618–622, 631, 637, 639–640, 656–657, 665, 667, 698, 704–705, 710, 715, 719, 723, 727–729, 733
- Kyrkobok**, 426, 732–733
- Kyrkodisciplin**, 46, 249, 264, 274–275, 728
- Kyrkogård**, 275
- Kyrkoherde**, 8, 15, 21, 228, 250, 284, 288, 409, 419, 547, 736, 765
- Kyrkolagen**, 227–228, 258, 260, 410, 640, 682, 727, 732–733, 765, 767, 778, 783
- Kyrkoordningen**, 46, 727
- Kyrkoplikt**, 174
- Kyrkoråd**, 291–292, 334, 516
- Kyrkoskrud**, 490
- Kyrkotionage**, 735
- Källarefrihet**, 587
- Kämnärsrätt**, 328, 385, 781
- Köpman**, 282, 520, 608
- Kött**, 673
- L**
- Ladugård**, 237, 466–467, 469–470, 503, 577, 587
- Lagfart**, 302
- Lagman**, 212, 217, 386, 484, 514, 573, 695, 707, 712, 716, 737
- Lagmansting**, 426
- Land- och sjömilitieekonomideputationen**, 4, 5, 68, 133, 193, 196, 211, 219, 226, 300–301, 325, 349, 358, 393, 395, 401, 427, 451, 497, 500, 507, 514, 528, 531, 542, 546, 551, 560–561, 568, 577, 579–580, 584, 587, 589–590, 593–595, 599–601, 615, 618, 621, 628, 639, 660, 669, 680, 683, 702–703, 717–718
- Landsfiskal**, 320
- Landsflykt**, 379, 423, 426–427, 432, 444, 509
- Landsförvisning**, 379, 422, 670
- Landshövding**, 118, 121, 126, 156, 172–173, 212, 214–215, 221, 231, 267, 285, 298, 300, 317, 320–321, 326, 330, 376, 403, 427, 466–470, 541, 547, 570, 618, 636, 639–641, 651, 707, 734, 743, 746, 749, 751–752, 760, 765, 767–768
- Landskamrer**, 578
- Landskontor**, 285, 568, 661, 733
- Landsköp**, 606, 609
- Landssekreterare**, 238, 538, 643, 650
- Landsstat**, 133, 149, 481, 615, 618
- Landsväg**, 609, 728
- Landtull**, 254, 480, 490, 494
- Landtullkammaren**, 253, 517
- Landtullverket**, 504
- Lantmätare**, 316, 400, 427, 511, 596, 639, 668, 670, 733
- Lappar**, 663–665, 671
- Lasarett**, 172, 259, 454–455, 593, 601, 678, 714
- Lax**, 323, 345, 348, 401, 433, 561, 587, 668
- Lektor**, 729
- Lexikon**, 251
- Linne**, 255, 541, 747, 753, 755, 762
- Livdragonregemente**, 301, 325
- Livgardet**, 85, 391, 413, 420, 465, 535
- Livregemente**, 420, 436, 567
- Livsmedel**, 283, 589
- Lots**, 595
- Lotsavgift**, 683
- Lotsverket**, 577, 584
- Lotteri**, 334
- Lunds akademi**, 59, 268, 353, 442, 580
- Lurendrejari**, 221, 281, 283, 297–298, 332–333, 350, 393, 495, 519–522, 528, 534, 537, 548–549, 555, 631–634, 646–647, 674, 688, 718
- Lån**, 294, 299, 394, 581, 595, 677–678
- Läder**, 255
- Läkare, kirurg**, 651–652, 655, 689–692
- Länsfördelning**, 366, 375, 383, 386

Länsman, 228

Lärogossar, 382, 729

Lön, arvode, 36, 41, 44, 73, 81, 100, 133, 149, 154, 166, 171, 173, 176, 193, 196, 198, 214–215, 220, 226, 237–239, 252, 270, 275, 278, 283, 286, 293, 298–300, 308, 314, 325, 336, 351, 361, 366, 370–371, 374, 380, 387–388, 399, 402, 409, 430, 433, 435, 442–444, 448, 467–470, 473–474, 480–481, 486, 496, 518, 526–527, 529, 535, 537–539, 541, 546, 552, 561, 563, 566–567, 570, 572, 579–580, 582, 584, 586–587, 592, 597–601, 612, 614–615, 618, 624–625, 629–630, 635, 638, 646, 648, 651, 653–656, 658–659, 661–662, 670–671, 676, 678, 680, 693–694, 698–699, 701–702, 706, 708, 710, 716–717, 723, 737, 742, 756, 765

Löningshemman, 466–468, 470

Lönskaläge, 291, 416–417

Lösdrivare, 746

M

Magasin, 174–175, 361, 391, 447, 514, 640, 752

Magistrat, 156, 191, 196–197, 231, 291–292, 294, 296, 350, 375, 520, 530, 575, 581, 584, 591, 604, 647, 654, 673, 675–677, 703, 706, 739–740, 749, 751, 753, 756, 762–763, 765, 769–772

Malmö recess, 357, 437

Malt, 279–283, 300, 316, 318, 550, 641

Mantal, 232, 276, 395, 412, 671–672

Manufaktur, fabriker, 226, 252, 255, 333, 402–403, 445, 506, 519–522, 548, 554–559, 568, 598–599, 602–603, 615–616, 627, 632–634, 647, 655, 666, 673–678, 694, 748, 761, 769, 771

Manufakturfonden, 252, 261, 273, 296, 394, 400, 453, 534, 580, 684

Manufakturist, fabrikör, 687, 713,

747

Manufakturkontoret, 34, 448, 483, 499, 564, 602–603, 630–631, 656, 677, 683, 694, 703, 719

Manufakturprivilegier, 556

Manufakturverket, 555, 557

Markegångstaxa, 173, 401, 444, 619, 660, 718, 760

Marknad, 179, 416, 452, 541, 636, 674, 718, 728

Masugn, 361, 518, 561

Matematik, 232, 392

Matlag, 191, 289, 310–311, 322, 403–404, 409, 506, 592, 619, 621, 636, 656, 682

Medicin, 289, 310–311, 313, 768

Medicinalordningen, 691

Medicinalverket, 650–651, 655, 689

Metall, 568, 677

Milstolpar, 341, 351

Mineralvatten, 668

Missväxt, 281–282, 317, 532

Mjölknings, 173

Mullbärsträd, 679

Musikant, 48

Målare- och

bildhuggareakademi, 503

Mästare, 574–575, 598, 755

Mössa, klädesplagg, 755

N

Nattvard, 208, 260, 274, 727, 748

Naturalism, 727

Nederlag, nederlagsfrihet, 490, 599, 627, 636

Nordstjärneorden, 543

Notarie, sekreterare, 3, 10, 21, 28, 51, 53, 73–74, 125–126, 131, 134, 148, 188, 191, 194, 227–228, 231, 238, 250, 256, 296, 344, 426, 475, 483, 487, 498–499, 526–527, 538, 546, 580, 593, 596, 600, 619, 629, 635, 643, 650, 657–658, 661, 671, 680, 685, 699, 701–703, 709, 712, 714, 719, 722

Nylands infanteriregemente, 126

O**Obligationer**, 210**Officerare**, 149, 288, 337, 395, 421, 434, 448, 451, 463, 476, 502, 525, 535, 544, 560, 562, 567, 590–591, 597, 629, 631, 648, 655**Organist**, 193, 196**Orgel**, 733**Orgelbyggare**, 382, 733**Ostindiska kompaniet**, 773, 777**P****Packhus**, 670**Paliska samlingen**, 167, 251, 698, 722**Pant**, 294, 340, 375, 503, 552, 581, 677, 754**Pappersbruk**, 314, 318, 327, 400–401, 435, 595, 637**Pension**, 35–36, 189, 232, 269, 278, 287, 307, 355, 388, 392, 397–398, 401, 413, 446, 491, 499, 504–505, 513, 517, 529, 535–536, 540–542, 553, 560, 563, 571–572, 578, 616, 621, 655, 699, 710**Perukmakare**, 587**Pietism**, 260**Piga**, 653**Plantering**, 294, 296, 583, 679, 687, 747**Plöjning**, 382**Poem**, 76**Politiekollegium**, 745, 756–757, 764**Porslinsbruk**, 455**Postdeputationen**, 206, 230, 247, 256, 366**Postverket**, 17, 28–29, 50, 101, 230, 419, 481, 706**Predikan**, 23–24, 26, 31, 82, 84, 122, 179, 190–191, 227–228, 248, 259, 262–265, 274, 302, 362, 365, 389, 424, 465, 682, 705, 721–722, 728, 780–781, 783, 788**Predikant**, 31, 259, 261, 265, 275, 480, 490, 635**Predikstol**, 181, 198, 303, 352–353, 361–363, 444**Privilegier**, 36, 46, 170–171, 206, 226, 250, 261, 271, 277, 279–281, 284–285, 288–289, 301, 357, 365, 382, 393, 401, 437, 439, 445, 468, 478, 484–486, 527, 532, 536, 538, 542, 547, 556, 570, 575–576, 604–611, 622–623, 626, 636, 643, 664, 671, 675, 691, 695, 706, 718, 727, 729–731, 733, 735–739, 767, 770, 783**Professur**, 81, 176, 315, 381, 397, 435, 443, 541, 564, 622, 638, 710, 717, 729, 734**Protokollsdeputationen**, 71, 73, 150, 155–156, 173, 177, 188, 235–236, 250, 252–253, 328, 349, 351, 358, 379–380, 390, 402, 404, 406, 443, 464, 476–478, 491–493, 508, 527–528, 549, 588, 636, 660–661, 669–670, 693, 710, 712, 715, 717**Provinskontoret**, 579**Prästerskap**, 8–9, 21, 27, 49, 61, 63, 171, 177, 193, 198, 227–228, 248, 251, 260, 262–265, 275, 277, 289, 291, 293, 301, 303, 306, 357–358, 361, 363–364, 379, 402, 416–417, 433, 531, 547, 597, 608, 621–622, 643–644, 656, 662–667, 671–672, 681, 721, 728–729, 731–733, 735, 737–738, 767**Prästståndets allmänna besvär**, 33, 46, 157, 164–167, 169–173, 175, 179, 181, 183, 186, 188, 192, 196, 198, 219, 237, 270, 274, 278, 287, 322, 348, 357, 369, 381–383, 389, 399, 415–416, 419, 426, 475, 481, 497, 515, 547, 551, 692, 706, 728, 730–731, 733, 738**Prästförhör**, 279**Prästgård**, 42, 274, 287, 302, 315, 382, 426, 547, 729–732, 735–736**Prästhemman**, 702**Prästmöte**, 27, 65, 69–72, 232, 303, 681**Prästval**, 284–285, 288, 348, 392, 671, 679–680, 734**Prästänka**, 42, 302

Psalm, psalmbok, 4, 54, 152, 250,
303, 419, 465, 681

Pålagor, 35, 44, 289

Pärlfiskeri, 678

R

Rang, 48, 100, 292–293, 308, 407,
514, 544, 546, 564, 578, 580, 591,
593, 619, 636, 643–644, 650, 654,
658, 682, 699, 702–703, 713, 719

Rasphus, 756, 769–770, 772

Reduktion, 168, 180, 187, 238, 337,
371, 374, 586, 601, 730–731

Reduktions- och

likvidationsdeputationen, 187,
194, 208, 330–331, 334–339, 366,
369, 375, 394, 479, 518, 526, 540,
543, 583, 601, 615, 667, 678, 683

Reduktions- och

likvidationsverket, 338, 370, 372–
374, 526

Reformerta kyrkan, 271, 343, 727

Regemente, 126, 171, 177, 193, 205,
219, 301, 325, 389–392, 420, 436,
448–451, 463, 476, 497–498, 500,
517, 544, 562, 567, 577, 579, 583,
636, 680, 699, 701, 717, 728, 746

Regementskvartermästare, 476

Regeringsformen, 14–15, 28, 36, 41,
43, 46, 56, 63–64, 66, 91, 99, 101–
102, 112, 115, 118, 127, 168, 222,
237, 240–246, 271, 307–310, 325,
341–342, 392, 482, 486, 497, 517,
524, 539, 545, 560, 573, 602–603,
715, 727, 731, 734, 790

Regeringssätt, 70, 105, 108, 114, 205,
353, 410, 475, 544, 565, 586, 711

Rektor, 167, 729

Religion, 8, 29–30, 45–46, 48–49, 62,
64, 66, 101, 174, 183, 186, 189, 194,
208, 224, 249–250, 257, 260, 264,
271–274, 303–304, 352, 455, 545,
594, 642, 649, 659, 663, 705, 727,
747

Religionsfrihet, 64, 186, 263, 271,
274, 343, 637, 727

Religionshistoria, 259

Religionsstadgar, 49, 62, 353

Resolution, 30, 70, 108, 160, 184–
185, 189–190, 193, 195, 198, 206,
214, 253, 255, 266, 325, 357, 382,
394, 404, 416, 427, 435, 509–510,
513, 518, 532–533, 585, 589, 592,
607, 621, 638, 663–664, 670, 679,
695, 727–728, 730, 733, 735, 737–
738, 751, 769, 772, 780

Revisionssekreterare, 629, 671, 701

Revisor, 629, 739

Riddarorden, 36

Rikets råd, 56, 61, 74, 80, 82, 84, 97,
99, 102–103, 106, 112, 115–121,
127–130, 135, 149, 212–213, 242,
286, 309, 319, 332–333, 350, 379,
387–388, 390–391, 434, 455, 585

Riksdagens slut, 375, 380, 386, 389,
418, 424, 464, 514, 550, 632, 662

Riksdagsbeslut, 649, 658–659, 661–
662, 692

Riksdagsmansval, 6, 9–17, 19, 22,
27, 38, 48, 58, 69, 71–72

Riksdagsordningen, 3, 28, 36, 80,
86–88, 92, 103, 144, 153, 168, 230,
284, 308, 340, 344, 346, 375, 385,
405, 611, 658, 724, 727

Riksdagspengar, 17, 233, 256, 261,
424–425

Riksdagstidning, 298, 505, 626, 727

Rikens ständers bank, 625, 743

Rikens ständers kommission, 153–
155, 157–159, 162–163, 167–168,
188, 199, 227, 230, 273, 305, 365–
366, 368, 372, 377–379, 403, 410,
412, 420, 422, 424, 426, 429, 432,
441, 465, 499, 548, 563, 566, 580,
582–584, 614, 625–628, 634, 643,
680, 717

Rikens ständers kontor, 41, 44,
209, 318, 337, 394, 402, 695, 754

Riksrådssval, 33, 40, 42–43, 46, 48–
54, 523, 541, 544

Rikssalen, 24, 26, 122, 126, 705, 719

Ritareakademien, 503

Rovdjur, 323

Rudimaterier, 554, 556–557, 569,

627, 677, 748

Rusthåll, rusthållare, 301, 325–326, 395, 436–439, 475, 577, 583, 600, 636, 704, 717

Rådman, 191, 231, 290, 296, 635, 682

Rådsprotokoll, 29, 51, 58, 75, 82–85, 94, 101, 106, 115, 117, 125–126, 130–134, 136–137, 149, 155, 162, 167, 170, 195, 201, 209, 226, 231–232, 237, 251, 253, 269, 272, 278, 286, 293, 314–315, 318, 401, 425, 429, 433–434, 444, 455, 534, 541, 550, 570, 614, 656, 677, 705, 712

Råg, 173, 283, 614, 751, 759

Räkenskaper, 238, 314, 452, 580, 613, 739, 743, 753, 758–760

Ränta, 267, 345, 348, 370–373, 394–395, 436–439, 466–467, 470, 479, 502–503, 518, 601, 667, 671, 678, 716, 729, 732, 736–737, 743, 754

Rättgång, 253, 320, 386, 598, 700, 718, 731, 780, 782

S

Sabbatsdagen, 177, 179, 249, 264, 415, 452, 659, 728

Schäferi, 255, 261, 324, 476–478, 510, 512, 540, 554, 556, 558–559, 594, 659, 697

Seglation, seglationsfrihet, 187, 192, 195–196, 205–207, 221, 318, 345, 446, 505, 532, 547, 596, 605–606, 609–611, 622–623, 645, 648, 652, 673, 695

Sekreta deputationen, 37, 45, 58–59, 68, 73, 76, 78, 80, 85, 100, 113, 117, 134, 149, 161, 194, 209, 211–212, 214, 216–218, 220–221, 286–287, 292, 294–295, 298–299, 314, 324, 346, 376, 381, 390–392, 395, 399, 404–406, 408–409, 425, 434, 444, 451, 477, 484, 486, 495, 497, 507–508, 524–525, 530, 534, 567, 578, 588, 590, 593, 599, 605, 616, 618, 628–629, 631, 637, 648, 655, 668, 673, 677, 696, 710

Sekreta handels- och

manufakturdeputationen, 170–171, 178, 194, 207, 226, 252–253, 255, 261, 268–269, 279, 288, 296–298, 315–316, 324, 332, 350, 379–381, 386, 394, 403, 425, 431, 445, 453, 473, 481, 487, 489, 520, 522, 528–529, 534, 538, 541, 548, 554, 562, 570, 574, 576–577, 582–583, 590–591, 596, 598–602, 620, 626, 630–631, 637–638, 655, 678, 683, 694, 697, 701, 715, 719, 769, 771

Sekreta utskottet, 33–41, 43–45, 47, 49, 57–59, 69, 74–77, 79–80, 82–83, 148–149, 151–155, 157–169, 171, 179, 189, 192, 197–199, 201, 204–207, 209–211, 218–219, 221–227, 230, 232, 234–235, 237–242, 244–248, 254–256, 268–270, 273, 278, 286, 294–295, 298–300, 314–315, 317–318, 323, 327, 331, 334–336, 338, 340–341, 349, 351, 355, 358, 365–367, 375–376, 380, 383, 386–388, 392, 395–402, 404, 410, 412–413, 418, 428–431, 433, 435, 440, 443, 446, 448–450, 464–465, 471, 473, 475–476, 480, 487, 491, 499, 502–505, 508, 517–519, 526, 529, 535, 538–539, 541–544, 546, 550, 553, 560–561, 564, 566–567, 570–571, 573–574, 578–584, 586, 589, 591, 594–597, 601, 612, 614–617, 619–622, 624–625, 627, 629, 636–638, 640–642, 645, 648–650, 652, 654–656, 658–659, 661–662, 665–666, 668, 670–671, 677, 679, 685, 692–693, 695–697, 699–701, 705, 710–714, 716–717, 743, 790–791

Sekreterare, se **Notarie, sekreterare**

Separatister, 260, 418, 723

Serafimerorden (Seraphinerorden), 585

Siden, 252

Silke, 592, 747

Sill, 253

Silver, 519

Silvergruva, 396, 696

Silververk, 361

- Sirap**, 431
Sjukdom, 6, 40, 43, 48, 144, 152, 178, 201, 204, 209, 219, 227, 229, 233, 235, 256, 289, 310, 340, 344, 347–348, 354, 389, 392, 410, 419, 424, 441, 453, 457, 590, 593, 655, 690–691, 710, 713, 719, 747, 767
Sjukdom hos boskap, 219
Själv mord, 174
Sjöar, 606
Sjöfart, 607–609
Sjöman, 149, 277, 328, 525, 649
Sjömanshusdirektionen, 349
Sjötull, 255, 332, 490, 599, 601
Sjötullkammaren, 253
Skatt, se **Accis**
Skattehemman, 173, 349, 435, 437, 470, 508, 510, 679
Skatteköp, 173, 195, 254, 367, 395, 403, 436–438, 451–452, 466–469, 471, 473, 475, 479, 487, 506, 508, 510–511, 513, 527, 529, 532, 559, 561, 615, 621, 623–624, 671, 697, 700, 704, 729
Skattemannarätt, 349, 435, 437–438
Skeppare, 177
Skeppsbyggmästare, 591
Skilsmässa, 192, 777, 779
Skinнварor, 315, 626–627, 655, 666, 673–675, 678
Skjutshållningen, 472–473, 484, 489, 513, 553, 596, 629, 642, 694, 728
Skog, 226, 253, 349–351, 358, 456, 558–559, 599, 613, 671, 698, 717
Skogskommissionen, 703
Skogsordningen, 550, 649, 703
Skola, 36, 159, 192, 203, 234, 315, 361–363, 491, 506, 542, 637, 665, 762
Skolbetjänt, 74, 100–101, 160, 165–166, 173, 193, 237, 251, 270, 314, 351, 361, 549, 737
Skolbok, 408
Skolmästare, 399, 588, 665
Skomakare, 675
Skor, 753
Skorsten, 351
Skråväsende, 486, 574–576, 684
Skräddare, 486
Skärgård, 632
Skärslipare, 274
Slaktare, slakteri, 626–627, 666, 673–675
Slottskansliet, 155–156, 248, 712
Slotts rätten, 167, 211
Sluss, 131, 188
Släde, 606
Smide, 315, 555, 597, 616, 694
Smuggling (kontraband), 521
Smycken, 178, 323, 329, 340, 396–397
Smädeskrift, 544, 614
Smör, 345, 348, 608, 751–752
Snörmakare, 592
Sockengång, 737
Sockenmagasin, 391
Sockenstugan, 352, 354, 547
Sockenstämma, 276, 292, 353, 733
Socker, 431, 453, 642, 701
Sockerbruk, 324, 386, 431, 453
Soldat, 13, 48, 717, 746
Soldatbarn, 717, 746
Sommarting, 400
Spannmål, 173, 207, 219, 252–253, 268, 272–273, 279–283, 292, 300, 314, 316, 318, 351, 361, 376, 399, 443, 488, 550, 554, 559, 577, 585, 604, 614, 640–641, 697, 699, 705, 708, 715, 751–754, 759–760
Spinneri, 297, 554, 688, 715, 747, 762
Spinnhus, 328–329, 350, 580–581, 748, 756, 769–772
Spinnhusordningen, 748
Spisordning, 763
Stadssekreterare, 191, 231, 279, 296
Stadsvakt, 195
Stambok, 172, 231, 236, 404, 717
Stapelstäder, 253, 255, 533, 607, 609–611, 695
Statsbrist, 569, 688–689
Statsdeputationen, 269
Statskontoret, 187, 208, 338, 394, 409, 428, 475, 508, 580, 699, 752, 754, 759

- Statsmedlen**, 34, 41, 44, 209, 269,
 370, 374, 387–388, 398, 409, 443,
 456, 480, 487, 562, 568, 570–572,
 582, 587, 600, 637–638, 676, 694,
 714
Statssekreterare, 126, 172, 286, 292,
 309, 338, 701–702
Statsverket, 44–45, 387, 551, 569
Stenhus, 206, 445, 568, 698
Stenkistor, 255
Sterbhus, 266–268, 270, 384, 398,
 656, 706, 717, 772
Stockholms konsistorium, 7, 11, 29–
 31, 38, 47, 49, 408, 516, 585, 605,
 638, 681, 723
Stora deputationen, 75, 77–78, 80–
 85, 88–91, 93, 95–96, 100, 104, 106,
 111, 118, 121, 123, 125–126, 129–
 130, 132, 135, 138, 143–144, 149,
 161–162, 295, 306, 329, 341–342,
 376, 430, 441, 463–464, 482, 504,
 560, 565, 571, 643
Stora sekreta deputationen, 77, 101,
 103, 210, 217, 271, 586, 615
Storskifte, 567, 584, 639, 643, 702
Straff, 119, 131, 153, 181, 188, 243,
 253–254, 306, 332, 374, 377–378,
 396, 412, 416, 420–423, 427, 432,
 441, 444, 469, 495, 498, 520, 583,
 632, 647, 710, 746, 778, 782
Strumpor, 747, 749, 753, 755, 762
Strängnäs konsistorium, 17, 27, 58,
 177, 259, 364–365, 414–415, 442,
 544–545, 547, 682, 708–709, 721
Student, 176, 417, 425, 737
Stål, 402, 599
Stångjärnssmide, 294, 597
Städernas besvär, 452, 596, 613, 703,
 772
Stämpel, 310, 329, 341, 350
Stängsel, 255
Superintendent, 729
Svea hovrätt, 62, 69, 71, 314, 319,
 508, 614, 660, 704, 714, 782, 785,
 788
Svedjebruk, 614
Svenska språket, 195
Synodalprotokoll, 27
Syssloman, 193
Säteri, 200, 428, 435, 437, 439, 447,
 535, 587, 612, 617, 621, 678, 717
Sätessfrihet, 237
- T**
Tacksägelsedag, 410–411, 422, 441,
 465
Talmansmöte, 23–24, 32, 56, 78, 91,
 172, 211, 334, 420, 586
Talmansämberet, 18, 26, 160, 498,
 650, 657–659, 661–662, 693, 720
Tegel, 351
Tegelbruk, 351, 698
Tenngjutare, 591
Teologi, 61, 159, 199, 202, 222, 228,
 408, 413–414, 417, 425, 432, 542,
 586, 680, 711, 734
Teologisk fakultet, 66, 175
Testamente, 31, 36, 493, 639
Textil, 252, 255, 541, 556, 558, 592,
 652, 747, 753, 755, 762
Tidebok, 199
Tidlag, 174, 181
Tidningar, 640
Tiggare, 291, 454, 576, 749, 756–757
Tiggareordningen, 748, 757
Tingsrätt, 291–292, 352, 358
Tionde, 137, 173–175, 287, 310, 356–
 358, 383, 470, 479–480, 484, 506,
 568–570, 595, 614, 622–623, 706,
 729, 735–736, 751, 754, 759–760
Tjuv, 706
Tjänstefolk, 260, 282, 330, 366, 390,
 480, 486, 489, 653, 675, 752, 762,
 765
Tjänstehjonsordningen, 356, 440,
 474, 480, 488, 594, 653, 659
Tjänstetillsättning, 36, 306–310,
 314, 339, 376, 404–408, 434, 443,
 448–449, 463, 475, 481–482, 487,
 504, 517, 529, 535, 543, 560, 565,
 567, 570, 586, 602, 621, 631, 712–
 713, 734
Tjära, 613
Tobak, 221, 288, 294, 296–298, 376,

- 379, 580, 599, 683, 686–689, 704,
713, 715
- Tolk**, 198
- Torp, torpare**, 200, 409, 433, 557–
559, 617, 622, 731, 737
- Tortyr**, 648
- Torv**, 351
- Traktamente**, 213, 597
- Traktat**, 159
- Trolovning**, 416–417
- Trädgård**, 761–762
- Trädgårdsmästare**, 761
- Trähus**, 445
- Trävaror**, 253, 358, 589–591, 594,
596, 599, 607, 638, 718
- Tröskning**, 488
- Tukthus**, 761, 765
- Tull**, 35, 44, 168, 255, 280, 317, 351,
489–490, 494, 504, 517–518, 529,
585, 652, 687, 735
- Tull- och licentkontor**, 670
- Tullarrendesocietet**, 688
- Tullbetjänt**, 490, 520–521, 633, 646
- Tulldeputationen**, 68, 131, 168, 201,
205, 253–254, 297, 393, 480, 489,
494, 497, 501, 504–505, 517, 520,
522, 528, 534, 548, 566, 589–590,
599–600, 631, 636, 718–719
- Tullfrihet**, 393, 490, 524, 589
- Tulltaxa**, 279, 316–317, 350, 446,
566, 592, 599, 601, 653, 714
- U**
- Ull**, 557, 620, 747, 755, 762
- Uniform**, 451
- Uppbördsman**, 156, 613, 743, 758
- Upplopp**, 441, 466, 680
- Uppror**, 420–421, 423, 431
- Uppsala konsistorium**, 3, 31, 723
- Uppstäder**, 255, 677
- Urskillningsdeputationen**, 28, 33,
37, 43–49, 77–78, 125, 136, 155–
156, 164, 173, 193, 197–198, 216,
231–232, 236, 247, 256, 266, 278,
285, 287, 295, 299, 318, 330, 346,
356, 385, 406, 447, 492, 495, 516,
528, 538, 562, 565, 598, 645, 709,
- 739, 773
- V, W**
- Vadstena krigsmanshus**, 193, 196
- Vagn**, 343, 606
- Vaktmästare**, 21, 188, 194
- Varg**, 323
- Vargärningsmanskap**, 497, 507, 542
- Vattenverk**, 531
- Ved**, 351, 589, 607, 707, 718, 761
- Verksbetjänt**, 504
- Westfaliska freden**, 280
- Vete**, 207, 219, 253, 268, 272–273,
279–280, 292, 550
- Vetenskap**, 203, 205, 315, 398
- Vetenskapsakademien**, 398, 426,
734
- Visitation**, 253, 303, 454
- Votering**, 9–10, 15–16, 18–19, 32–33,
69–72, 78, 99–100, 112, 121, 124,
133, 138, 141–147, 152, 213, 220–
221, 274, 286, 295–296, 390–392,
407, 439–440, 450, 485–486, 502,
513, 516, 522–523, 549, 559, 569,
610–611, 622–623, 630, 634, 636,
642, 646, 679, 686, 689, 707–708,
734
- Väningshus**, 192, 201, 393
- Väg**, 507, 609, 728
- Västmanlands
knektelegemedelskassa**, 660
- Växjö konsistorium**, 50, 248
- Växter**, 252
- Y**
- Ylle**, 252
- Å**
- Åbo akademi**, 580
- Åbo domkapitel**, 232
- Åbo hovrätt**, 173, 325, 380, 703, 710
- Åbo konsistorium**, 233, 261
- Åbor**, 284, 288, 435, 437, 451, 477–
478, 508, 510, 512, 631, 635, 671,
729, 737
- Åker**, 282, 315, 490, 506, 518, 556–

558, 567, 671

Ä

Äktenskap, 49, 177, 192, 205, 290–292, 409, 416, 418, 442, 545, 575, 594, 698, 714, 741, 743

Äng, 315, 348, 467, 518, 556–559, 623–624, 671, 731

Änka, 48, 180, 269–270, 278, 287, 330, 397–398, 446, 466, 468, 529, 542, 553, 623, 646, 669, 710

Änke- och pupillkassa, 419, 723

Ärlig Svensk, skrift, 52–53, 55–57, 59–65, 67, 73, 154, 175, 229, 257, 342, 711, 721

Ö

Ödeshemman, 314, 456, 465, 510, 623

Örlogsflotta, 591

Överståthållare, 196

ORTREGISTER

A

- Arboga**, 226, 445, 645
Asarum, pastorat, Lunds stift, 177
Askersund, 393, 445
Averby (Afra by), Bo socken, Sköllersta härad, Närke och Värmlands län, 635

B

- Bergeholmen**, (Bärjeholmen), äng, Eskilstuna, 559
Bergslagen, 265
Björkekinds och Östanstångs, division, Linköpings stift, 4
Blekinge, 133, 177, 298, 400–401, 433, 589, 618, 718
Blekinge län, 173, 356, 376
Bohus fästning, Kungälv's landsförsamling, Södra härad, Göteborgs och Bohus län, 429
Bohus ladugård, översteboställe, Ytterby socken, Inlands södra härad, Göteborgs och Bohus län, 467, 469–470
Bohuslän, 165, 278, 452, 707
Bojar, hemman, Vette härad, Göteborgs och Bohus län, 583
Borgå, 176–177, 701
Borgå stift, 6, 74, 160, 176, 198, 314, 351, 361, 514, 664–665, 672, 722
Borås, 718
Brahestad, 424
Bresätter, kronolägenhet, Gryts socken, Daga härad, Södermanlands län, 200
Bro skeppslag, Stockholms län, 678
Bråborgs djurgård, Dagsbergs socken, Lösings härad, Östergötlands län, 395, 704
Börtingekloster, säteri, Börtinge socken, Vemmenhög's härad, Malmöhus län, 435–437

D

- Dalarna**, 137, 174, 418
Danmark, 280, 357, 412
Danviken, barnhus, Stockholm, 551, 698, 745, 756, 764
Djurgården, kunglig jaktpark, Stockholm, 471
Djurö, Dagsbergs socken, Lösings härad, Östergötlands län, 395, 704
Dresden, Sachsen, Tysk-romerska riket, 575
Drottningholm, kungsgård, Lovö socken, Färentuna härad, Stockholms län, 101, 455
Duvedal, kvarn, Vinnerstads socken, Aska härad, Östergötlands län, 390
Dömostorp, kronohemman, Skeda socken, Hanekinds härad, Östergötlands län, 697

E

- Edsberg**, kontrakt, Strängnäs stift, 5
Ekerö, (Eckerö), Hammarland med Ekerö kapell, Ålands fögderi, Åbo och Björneborgs län, 318, 327
Ektorp, kronolägenhet, Gryts socken, Daga härad, Södermanlands län, 200
England, Storbritannien, 280, 556–557, 690
Eskilstuna (Carl Gustafs stad), 506, 556, 559, 599
Eskilstuna kungsladugård, Österrekarne härad, Södermanlands län, 529, 554–555, 559
Eura, kronohemman, Vörå med Oravais och Maxmo kapell, Korsholms norra härad, Österbottens län, 628
Eura, socken, Nedre Satakunda härad, Åbo och Björneborgs län, 285, 329

F

Falkenberg, 255, 323, 348, 433, 668

Fallsberg, frälsehemman, Allhelgona socken, Aska härad, Östergötlands län, 390

Falu koppargruva, Falun, Kopparbergs län, 616

Falun, 418, 616

Finland, 7, 14, 17, 165, 187–188, 263, 276, 282–283, 285, 290–291, 300, 304, 318, 330, 386, 403, 444, 465, 475, 510, 532–533, 544, 594, 607–609, 611, 623, 653, 668, 670, 673, 678, 699, 701, 716–717, 743

Finska kyrkan, församling, Stockholm, 7, 17, 402, 624

Finska lappmarken, 664

Finspång, järnbruk, Risinge socken, Bergslagen och Finspångs län, Östergötlands län, 616

Flodings (Biskopstomten), gård, Skara stad, Skaraborgs län, 513

Fornåsa, prästgård, Fornåsa socken, Bobergs härad, Östergötlands län, 731

Fröjereds, prästgård, Fröjereds socken, Vartofta härad, Skaraborgs län, 731

Funbo (Fundbo), pastorat, Vaksala kontrakt, Uppsala stift, 293, 397, 446, 622, 638

Fägermo, kronoallmänning, Vadsbo härad, Skaraborgs län, 599

Färgelanda, socken, Valbo härad, Dalsland, Älvsborgs län, 583

Färna, järnbruk, Gunnebo socken, Skinnskattebergs bergslag, Västmanlands län, 716

Färs härad, Malmöhus län, 237

G

Galten, fjärd i Mälaren, 645

Galtströms bruk, Njurunda socken, Medelpads fögderi, Västernorrlands län, 284, 327, 396, 479, 629

Gamlakarleby, socken, Kronoby härad, Österbottens län, 293, 333

Glanshammar, kontrakt, Strängnäs stift, 5

Gotland, 294, 301, 349, 382, 481, 547, 585, 707

Gotlands län, 298, 376

Gotlands stift, 6, 40, 722

Gredby, hemman, Eskilstuna, Södermanlands län, 558

Gripsholm, kungligt slott, 561

Gästrikland, 14

Göta älv, 469

Göteborg, 7, 19, 39, 43, 256, 258, 273, 367, 616, 708, 773, 775, 777, 779

Göteborgs ladugård, 467

Göteborgs och Bohus län, 6, 173, 356, 467

Göteborgs stift, 6, 20, 39–40, 172, 357, 724

Götlunda, församling, Strängnäs stift, 259, 682

H

Hagby, kronohemman, Örtomta socken, Banekinds härad, Östergötlands län, 390

Halland, 6, 287, 315, 345, 348, 356–357, 433, 450, 507

Halmstad, 253, 255, 357–358

Hamburg, Tysk-romerska riket, 575

Hammerdal, pastorat, Härnösands stift, 589

Harvila, gods, Vånå socken, Övre Hollola härad, Nylands och Tavastehus län, 606

Hede, pastorat, Härnösands stift, 589

Hedemora, 393, 409, 445, 568, 704

Hedvig Eleonora, församling, Stockholm, 621–622

Helsingfors, 330, 620

Hogdal, pastorat, Göteborgs stift, 707

Holstein-Gottorp, Tysk-romerska riket, 180

Hälsingland, 3, 14, 23, 507

Härad, församling, Strängnäs stift, 231

Härnösand, 303, 479, 578, 672
Härnösands stift, 6, 39–40, 54, 412, 664–665
Hässleholm, säteri, Stoby socken, Västra Göinge härad, Kristianstads län, 196
Höjentorp, kungsgård, Eggby (Äggby) socken, Valla härad, Skaraborgs län, 553

I

Ijo (Jio), socken. Österbottens län, 561
Ingelstad, kungsgård, Östra Ingelstads socken, Oxie härad, Malmöhus län, 501, 552

J

Jakobsdal, torp, Gryts socken, Daga härad, Södermanlands län, 200
Jokkmokk, pastorat, Härnösands stift, 546
Jordanstorp, säteri, Gryts socken, Daga härad, Södermanlands län, 200
Jäder, järnbruk, Arboga socken, Åkerbo härad, Västmanlands län, 402
Jäder, socken, Österrekarne härad, Södermanlands län, 508
Jämtland, 614
Järpila, kronosäterirusthåll, Tövsala socken, Vemo härad Åbo och Björneborgs län, 717
Järvö, pastorat, Uppsala stift, 424
Jönköping, 334, 454, 743
Jönköpings län, 5, 298, 356, 376, 479

K

Kajana län, 5
Kalmar, 4, 18, 39–40, 73–74, 278, 613
Kalmar län, 356, 395, 718
Kalmar stift, 6, 79, 148, 664, 722
Karbenning, socken, Norbergs bergslags härad, Västmanlands län, 597

Karelen, 296, 598
Karlshamn, 288, 314, 380, 400–401, 435
Karlskoga bergslag, Närke och Värmlands län, 541
Karlskrona, 219, 318, 380, 491, 518, 590–591, 618, 637–638, 669, 702
Karlstad, 28–29, 40, 50, 58, 191, 201, 205–206, 221, 393, 541, 594, 596, 636, 703
Karlstads stift, 6–7, 17, 40, 54
Katarina, församling, Stockholm, 4
Kemi lappmark, Kemi härad, Österbottens län, 665
Kemi älv, Österbotten, 561
Kemi, socken, Österbottens län, 561, 606
Kil, härad, Värmland, Närke och Värmlands län, 442
Kinda, härad, Östergötlands län, 395, 614
Kloster, krutbruk, Hedemora, Kopparbergs län, 717
Knutby, församling, Uppsala stift, 4
Knutstorp, gods, Flisby socken, Södra Vedbo härad, Jönköpings län, 479, 667
Kolbäck, socken, Snävringe härad, Västmanlands län, 476
Konungsund, prästgård, Konungsunds socken, Björkekinds härad, Östergötlands län, 731
Kopparberg, fögderi, Kopparbergs län, 616
Kopparbergs län, 319, 356, 376
Kottby, by, Övre och Nedre Sexmäki härad, Nylands och Tavastehus län, 709
Kristianstads län, 356, 441, 552
Kronobergs län, 5, 356, 441, 618, 654
Kumla, kontrakt, Strängnäs stift, 5
Kungsbacka, församling, Göteborgs stift, 231
Kungsör, kungsgård, Kungs–Barkarö socken, Åkerbo härad, Västmanlands län, 669

Kungälv, 231, 710

Kyrkeby Mellangården, kronorusthållshemman, Torps socken, Östra härad, Göteborgs och Bohus län, 395

Kåkind, härad, Skaraborgs län, 366

Köpenhamn, torp, Gryts socken, Daga härad, Södermanlands län, 200

Köping, 644–645

L

Ladugårdslandet, Stockholm, 278, 745, 764

Laholm, 207, 253, 255, 595

Laddivisionen, Strängnäs stift, 5

Landskrona, 314, 751

Landsort, by, Öja socken, Västerrekarne härad, Södermanlands län, 561

Lappland, 664

Lappmarken, 79, 226, 364, 652, 662–663, 672

Lidköping, 231, 395, 710, 745, 764

Lidö, säteri, Vätö socken, Bro skeppslag, Stockholms län, 678

Lindholm, säteri, Svedala socken, Vemmerhøgs härad, Malmöhus län, 621

Linköping, 4, 260, 425, 680, 723, 730–731

Linköpings stift, 4, 412, 418, 453, 455, 664, 731, 748

Lissabon, Portugal, 226, 255

Lovisa, 560, 620

Luleå lappmark, Västerbottens län, 546

Lund, 59, 176, 268, 304, 353, 442, 464, 580

Lunds stift, 5, 13, 54, 173, 177, 276

Lutågorna, Uppsala, 583

Lövstaholm, säteri, Odensala och Sankt Olofs socknar, Stockholms län, 527, 535

Lübeck, Tysk-romerska riket, 283

M

Malmö, 203, 357, 437, 506, 745, 751, 753, 755, 764

Malmöhus län, 149, 237, 356, 435, 441, 615

Mark, härad, Älvsborgs län, 541

Mark, kronoaugmentshemman, Ödeshøgs socken, Lysings härad, Östergötlands län, 427

Marstrand, 231, 479, 589, 595, 683

Medelpad, 614

Mennäs, masugn, Nykyrka socken, Vemo härad, Åbo och Björneborgs län, 518, 561

Munsø, socken, Färentuna härad, Stockholms län, 4

Mutebo, frälshemman, Skeda socken, Hanekinds härad, Östergötlands län, 697

Mälaren, 349, 617, 620

N

Nedervetil, by, Gamlakarleby socken, Österbottens län, 293, 333

Nedre Siljan, fögderi, Kopparbergs län, 616

Neukloster, Wismar, Tysk-romerska riket, 349

Norberg, socken, Norbergs bergslag, Västmanland, 288

Norge, 252, 707

Norrköping, 231, 392, 495, 619, 670, 679, 698

Norrland, 280, 316, 567, 606–608

Norrtälje, 715

Nylands och Tavastehus län, 238, 391, 527, 547, 577, 583, 606, 612, 695, 709

Nystad, 561

Närke, 393, 635

Närke och Värmlands län, 356, 441

Näs, kronohemman, Kolbäcks socken, Snävringe härad, Västmanlands län, 476

Nästegården, hautboiseboställe, Sals socken, Skaraborgs län, 680

P

Pasta, akademihemman, Romfartuna socken, Norrbo härad, Västmanlands län, 493, 501, 636, 638, 649, 707

Pommern, Tysk-romerska riket, 188, 273, 279–283, 316–317

Preussen, Tysk-romerska riket, 275, 283

R

Ramsberg, församling, Västerås stift, 721

Ribbingelund, kungsgård, Kjula socken, Österrekarne härad, Södermanlands län, 225, 266, 540, 660

Rimbo, socken, Sjuhundra härad, Stockholms län, 166

Rosersberg, sätesgård, Norrsunda socken, Ärlinghundra härad, Stockholms län, 515, 517, 527–528, 543, 545

Roslagen, 277, 292

Rågtvet, regementsfältskärsboställe, Kilanda socken, Älvsborgs län, 680

S

Sala, 445

Salberg, silvergruva, Sala, Västmanlands län, 396

Saltsjön, 610, 617

Sankt Olof, församling, Stockholm, 4

Sankta Klara, församling, Stockholm, 4, 656

Sankta Maria Magdalena, församling, Stockholm, 4, 15

Sastmola, socken, Åbo och Björneborgs län, 595

Savolax, 314

Selebo, härad, Södermanlands län, 660

Semla (Simla), stångjärnsbruk, Västansfors socken, Norbergs bergslag,

Västmanlands län, 581

Sjuhundra, härad, Stockholms län, 166

Skara, 167, 513, 731–732

Skara stift, 4, 54, 250–251, 732

Skaraborgs län, 356, 441

Skevik, gård, Värmdö socken, Värmdö skeppslag, Stockholms län, 260

Skottila, rustningsaugmentshemman, Akaa socken, Nedre Sexmäki härad, Nylands och Tavastehus län, 527

Skrivareklippan, ö i Varbergs hamnlopp, Hallands län, 237

Skåne, 174–175, 177, 196, 219, 281, 323, 435–436, 507, 604, 639, 643, 659, 667, 699, 702, 751

Skärdivisionen, Strängnäs stift, 5, 7

Småland, 667, 743

Snävringe, härad, Västmanlands län, 476

Solberg, socken, Redvägs härad, Älvsborgs län, 595

Solberga, kronolägenhet, Gryts socken, Daga härad, Södermanlands län, 200

Spanien, 324, 762

Stav (Stafsby), frälsehemman, Färentuna socken, Färentuna härad, Stockholms län, 302

Stockholm, 4, 7, 10–16, 19, 21, 29–31, 38, 47, 49, 89, 156, 165, 167, 171, 174, 179, 182, 192–193, 196, 221, 229, 247, 273, 286, 301–302, 316, 322, 330, 356, 358, 366, 379, 391, 408, 425–426, 467, 473, 480, 485, 489, 516, 530, 566, 582, 585, 591, 593, 604–605, 607–608, 611, 615, 621, 638, 650, 658–659, 664, 681, 695, 719, 722–723, 728, 739, 741, 743, 745, 750–751, 755–756, 758, 764, 769–773, 788

Stockholms län, 403, 441, 568, 594, 653

Stocksätter, kronohemman, Kimstads eller Skärkinds socken, Öst-

- ergötlands län, 697–698
- Stora Lalarp**, Sexdrega socken, Kinda härad, Älvsborgs län, 592, 623
- Stora Oxhagen**, äng, Göteborgs och Bohus län, 467, 473
- Storkyrkan**, (Sankt Nikolai), församling, Stockholm, 4, 15, 20, 136, 151, 185, 194, 272, 520, 783, 785
- Strängnäs**, 17, 58, 177, 259, 364–365, 414–415, 442, 506, 544, 547, 682, 708–709, 721
- Strängnäs stift**, 5–7, 16–17, 22, 27, 58, 69, 71, 73, 177, 231, 363, 547, 709
- Strömsholm**, kungsgård, Kolbäcks socken, Snäfringe härad, Västmanlands län, 383
- Strömstad**, 191, 295, 403, 583
- Sundbyholm**, kungsgård, Sundby socken, Österrekarne härad, Södermanlands län, 225, 266, 540, 660
- Sundsvall**, 613, 630
- Svartsjö**, kungsgård, Sångå socken, Färentuna härad, Stockholms län, 403
- Sveaborg**, fästning, Helsingfors, Borgå härad, Nylands och Tavastehus län, 590, 620
- Sveg**, pastorat, Härnösands stift, 589
- Sverige**, 9, 64, 97, 101, 106–107, 109, 191, 245, 273, 275, 279–280, 282, 290–291, 309, 316, 357, 380, 544, 745, 748, 786
- Säter**, fögderi, Kopparbergs län, 616
- Söderby**, frälsehemman, Munsö socken, Färentuna härad, Stockholms län, 302
- Söderhamn**, 4, 14, 254
- Södermanland**, 200, 475, 508, 515, 649, 660, 669, 700, 715
- Södermanlands län**, 356
- Södertälje**, 617, 620
- Sörtorp**, hemman, Ytterselö socken, Selebo härad, Södermanlands län, 715
- T**
- Terjärv**, socken, Kronoby härad, Österbottens län, 518
- Tiveden**, gränsområde mellan Västergötland, Närke och Östergötland, 599
- Tjurholmen**, kronohemman, Romelanda socken, Södra Inlands härad, Göteborgs och Bohus län, 367, 388, 448, 452, 466–470, 473
- Torneå**, 480, 484, 606
- Torpe** härad, Göteborgs och Bohus län, 395
- Torsby**, socken, Valbo härad, Älvsborgs län, 595
- Torsäkers bergslag**, Gästrikland, Västernorrlands län, 717
- Trollhättan**, 131, 188
- Trosa**, 587
- Tullesbo**, säteri, Åsums socken, Färs härad, Malmöhus län, 237
- Tunafors**, bruk, Eskilstuna, 556–557
- Tyska kyrkan**, församling, Norrköping, 619
- Täfte**, ödesgods, Västernorrlands län, 613
- Törn**, socken och härad, Närke och Värmlands län, 577, 595
- U**
- Uddevalla**, 427, 513
- Uleåborg**, 587
- Ulricehamn**, 248
- Ulrika Eleonora**, församling, Stockholm, 4, 260, 312
- Ulriksdal**, kungsgård, Solna socken, Danderyds skeppslag, Stockholms län, 172, 199–200
- Ulvesund** (Ulfund), kronorusthåll, Ytterby socken, Södra härad, Göteborgs och Bohus län, 600
- Uppsala**, 3, 31, 54, 59, 69, 81–82, 167, 303, 389, 410, 412, 419, 443, 493, 541, 583, 702, 709–710, 717, 723, 781
- Uppsala län**, 356
- Uppsala stift**, 3–4, 8, 23, 65, 302–

303, 424, 665

V, W

Vadstena län, (del av Östergötlands län), 542

Varnhem, kloster, Varnhems socken, Valla härad, Skaraborgs län, 277

Vasa, 698

Vimmerby, 425–426

Vingåker, pastorat, Strängnäs stift (under 1756 delat i Västra resp. Östra Vingåker), 177, 206

Visby län, (Gotlands län), 356

Visby, kontrakt, Strängnäs stift, 5

Wisnar, guvernement, Tyskromerska riket, 280, 349

Väddö, församling, Uppsala stift, 639

Värmdö, socken, Värmdö skeppslag, Stockholms län, 260

Värmland, 25, 77, 157, 299, 318, 393, 500, 503, 541, 618, 627, 684, 696

Värmlands bergslag, (Filipstads bergslag), Närke och Värmlands län, 247

Västanfors, församling, Västerås stift, 206, 269, 288, 301

Västerbottens län, 118, 121, 126, 211, 221, 316, 451, 606, 608

Västergården, hautboiseboställe, Sals socken, Skaraborgs län, 680

Västergötland, 277, 366, 544

Västerljung, församling, Daga kontrakt, Strängnäs stift, 269, 284–285, 288, 344, 347, 446, 511

Västernorrlands län, 296, 441, 609

Västerstångs division, Linköpings stift, 4

Västerås, 294, 364–365, 375, 445, 661

Västerås stift, 5, 11, 65, 69, 171, 192, 721

Västgöta Dal, benämning på södra delen av Dalsland, 127, 155, 199, 583, 680

Västmanland, 266, 476, 493, 660, 669, 716

Västmanlands län, 356, 441

Vätö, socken, Bro skeppslag, Stockholms län, 678

Växjö, 50, 248, 454, 522

Växjö stift, 5, 38–40, 263, 454, 722

Y

Ydre, härad, Östergötlands län, 614

Å

Åbo, 50, 173, 176, 232, 261, 314, 351, 361, 595, 664–665, 672, 695, 701, 703–704, 710, 743

Åbo och Björneborgs län, 126, 390, 547, 606, 695

Åbo stift, 5, 176–177, 232, 424–425, 663

Åkerbo, härad, Västmanlands län, 669

Åland, 327, 330, 400, 427

Ällestad, kronosäteri, Skölvens socken, Gäsene härad, Älvsborgs län, 617

Ämål, 636, 703

Ångermanland, 408, 578, 613, 680

Årstad, härad, Hallands län, 348

Åsum, socken, Färs (Byfärs) härad, Malmöhus län, 237

Ä

Älvsborgs län, 356, 428, 441, 541

Ängelholm, 231

Ö

Öland, 348, 718

Örebro, 393, 445, 541

Örebro län, 528

Örebro, kontrakt, Strängnäs stift, 5

Österbotten, 5, 7, 16, 232–233, 256, 261, 296, 383, 403, 454, 456, 479, 518, 532–533, 547, 605–606, 608–609, 614, 617, 695, 724

Österbottens län, 300

Östergötland, 390, 426–427, 542, 677, 697

Östergötlands län, 356

Östgöta bergslag, Bråbo härad och

- Memmings härad, Östergötlands
län, 612
- Östhammar**, 715
- Östra Ryd**, socken, pastorat, Skär-
kinds härad, Östergötlands
län, 426
- Östra Råda**, frälsehemman, Örebro
län, 528

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Otryckta källor

Riksarkivet

Ständernas plena och kanslier

Ständernas utskott

Tryckta källor och litteratur

Elgenstierna, Gustaf, 1925–1936: *Den introducerade svenska adelns ättartavlor*. 1–9. Stockholm.

Halenius, Engelbert, 1755. *En christen medborgares skyldighet, at fara efter frid och förbättring, uti en christelig predikan, öfwer anbefalte texte-orden, Rom. 14:19. Under hans kongl. maj:ts och samtelige riksens höglofl. ständers närwaro, wid riksdagens början, : d. 21 oct. 1755, uti St. Nicolai eller Stockholms stads storkyrko, förestäld, af Engelbert L. Halenius ... Stockholm, tryckt hos Lars Salvius. 1755. Stockholm.*

Hjortsberg, Jonas Larsson, 1756: *Catechismi förhör, efter en naturlig ordning, til förklaring öfwer doctor Martini Lutheri cateches, öfwadt och sammanskrifwit, samt med några små barna-psalmer, genom trycket utgifwit, af Jonas Hjortsberg Larsson. ... Med kongl. maj:ts allernådigste privilegio*. Strängnäs.

Löf, Larsolof 2000: *Porträtt av superkargören G.F. Beyer*. Ur *Ostinidiska Compagniet: Affärer och föremål*. Red. Kristina Söderpalm. Göteborg.

Modée, Reinhold Gustaf, 1742–1749. *Utdrag utur alle ... utkomne publique handlingar, placater, förordningar, resolutioner och*

publicationer, som riksens styrsel samt inwärtens hushållning och författningar i gemen, jämwäl ock Stockholms stad i synnerhet angå. Del I 1718–1729, II 1730–1739, III 1740–1747, IV 1747–1748, V 1750–175. Stockholm.

Riksens högloflige ständers commissions dom, uti thet af then tilförordnade actor ... Olof Bidenius Renhorn, emot lieutenanten och fäktmästaren ... Christopher Borath anhängigt gjorde mål /.../: afsagd wid riksdagen i Stockholm : d. 4 junii 1756.

Riksens högloflige ständers commissions dom, öfwer, för thetta öfwersten och grefwen Eric Brahe, hofmarskalken och riddaren friherre Jacob Gustaf Horn, capitainen Magnus Tjeder Stålsvärd, capitainen Jan Puke, sergeanten Gabriel Mozelius, : föraren Gustaf de la Chapelle, degraderade rustmästarne Pehr Christiernin Pehrsson och Israel Escholin, samt löparen Anton Ernst Angel. Tryckt på riksens högloflige ständers befallning wid riksdagen år 1756. Stockholm.

Rönigk, Olof, 1754: *Herrans plantering under människors ansvar och wård; eller En kort och tydelig afhandling, om en rätt christelig barna-upfostran, så allom i gemen, som dem enfaldigom och meniga allmogen i synnerhet, til hjälpreda och underwisning författad : och närmare lämpad, samt, på egen kåstnad, til trycket befordrad af Olof Rönigk./(d. Fresenius.) Stock-*

holm, tryckt uti historiographi regni tryckerie. År 1754. Stockholm.

Swebilius, Olaus, 1689: *Enfaldig förklaring öfwer Lvtheri lilla catechismum, stält genom spörsmåhl och swar.* Uppsala.

Wexell, Svante Didrik, 1755: *Skaldeqwad för riksens höglofliga ständer år 1755. Stockholm, tryckt hos direct. och kongl. boktr. i stor-furstendömet Finl. Jacob Merckell.* Stockholm.

Årstrycket. K. förordningar mm. 1569–1833.